D
20
M45
v.5-6

Mehmed Murād, Mīzāncı
Tārīh-i 'umūmī

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

Bon Ami

Aujourd'hui

nous avons eu

l'honneur de

recevoir votre honorés

de 20 [illegible] Courant au

prix que vous

avez bien voulu

Meḥmed Murād, Mīzāncı
Tārīḫ-i ʻumūmī

تاريخ عمومى

اثر

محمد مراد

D 973600
20
M45
v. 5-6

LIBRARY
APR 7 1965
UNIVERSITY OF TORONTO

بشنجی جلدك فهرستی

مقدمه ٢

قرون ثلثه . قرون اخری تقسیماتی

یکرمی ایکنجی فصل

انقلابات عمومیه

انقلابات سیاسیه ١٤
فتح کلام . باروت . الات ناریه واهمیتی .
تزاید مصارف

انقلابات علمیه وادبیه ٢٠
کاغد . اصول طبع . ژان کوتنبرغ .
مطبعه‌لر . خدمتلری . انتباه دوری .
انقلاب افکار . اصول طبعك نتایج عمومیه‌سی

انقلابات تجاریه ومالیه (کشفیات) ٣٣
هندوستان . ایلك کشفیات . هانری ملاح .
دیناز . و اسقوده غاما . پورتکیز مستعمراتی .
قولومب . کشف امریقه . قورته‌ز . مکسیقه .
کرهٔ ارض اطرافنده برنجی سیاحت . فتح پرو .
اسپانیه مستعمراتی . کشفیاتك نتایج عمومیه‌سی

قاتولیك كلیساسنك سوء مسلكی . هومانیستلر .
تبدل احوال . اندولژانسلر . پاپالرك مسرفلكی .
سن پیهر كلیساسی . تحجل . مارتن لوتر .
طقسان بش و یوز اون . پاپانك مداخلهسی .
وورمس دیتی . داخلی قار یشقلقلر . اتحاد
ایچون تشبث ونتایجی . ایلك مذهب محاربهلری .
اوسبورغ معاهدهسی . مذهب فرقهلری .
خاتمهٔ فصل

یكرمی اوچنجی فصل

قرون اخری ابتداسنده دول اوروپا احوالی

اسپانیه و پورتكیز ۱۱۹
احوال عمومیه . اراغونیه . قاستیلیه .
استیلای غرناطه . اسپانیه دولتی .
پورتكیز

فرانسه ۱۳۳
یوز سنه محاربهسنك نتایجی . اون برنجی
لوئی . دره بكلر . بورغوندیه . انهده بوژو

المانیه ۱٤٦
المانیهنك قاریشقلغی . اوچنجی فره دریك .
ماقسیملیان و تشبثاتی

ایتالیه ۱۵۱
احوال عمومیه . وندیك . فلورانس .
رومه پرنسلکی . ایکی فرقه . ساوانارولا .
ماشیا وه نی

اسقاندیناویه ۱٦٤
دانیمارقه پیوندزیغی . کوستاو وازا . وازا
سلاله‌سی . احوال اخیره

روسیه ۱۷۳
روسیه دولتنك صورت ظهوری . اوچنجی
ایوان . مدهش ایوان . داخلی قاریشقلقلر .
رومانوف سلاله‌سی

یکرمی دردنجی فصل

انکلتره انقلاباتی

ایکی کول محاربه‌سی ۱۸۸
یوز سنه محاربه‌سنك نتایجی . ریشارد یورق
و مارغریت . اوچنجی ریشارد . تودور
سلاله‌سی . محاربه‌نك نتایجی

تودورلر دوری ۲۰۱

سکزنجی هانری . انکلیقانیزم . هانرینك مظالمی . التنجی ادوارد . ماریه تودور . بیوك الیزابت . انکلترەنك معموریتی . ماریه استوارت . نامغلوب آرماده . انکلترەنك شانی

انکلترەنك بیوك اختلالی ۲۲۲

باروت قومیتەسی . برنجی شارل . سوء ادارەسی . اوزون پارلمنتو . استرافورد . پارلمنتونك عصیانی . قرالك فراری . ایکی فرقه . انکلترەنك جمهوریتی . قروموەلك تیرانلغی . رەستوراسیون . کلیوم د' ورانژ

انکلترە مدنیتی ۲٤٤

انکلیز لسانی . انقلابات سیاسیەنك مدنیته تأثیری . ادبا و مؤلین (شکسپیر . بقون) . دەئیستلر . قواکرلر

یکرمی بشنجی فصل

محاربات دولیه وموازنهٔ اوروپا

ایتالیه محاربەلری ۲۵۵

محاربات دولیەنك صورت ظهوری . سکزنجی شارلك قیامی وخطالری . ایتالیه سفری . تبدل احوال . اوروپا موازنەسی مسئلەسی .

اون ایکنجی لوئی . میلان مسئله‌سی . لوئی
و فردیناند قاتولك . پاپا ایکنجی یولیئوس

برنجی فرانسوا و بشنجی شارل ٢٧٢
فرانسوا . مارینیان محاربه‌سی ونتایجی .
ایمپراطور بشنجی شارل . اسپانیه احوالی .
تاج طالبلری . شارل و فرانسوا متفقلر .
فرانسوانك اسارتی . اتفاق مقدس . فذلکهٔ
احوال . شارلك اواخر سلطنتی

یکرمی التنجی فصل

قاتولیك عالمنده غلیان تعصب

انکیزیسیون وجزوئیتلر ٢٩٨
لزوم اصلاحات . انکیزیسیون . اینده‌کس .
لویولا . جزوئیتلر . تریده‌نت اجتماع روحانیسی .
غیور پاپالر . تقویم فرنکی . بشنجی سیکست

اسپانیه قرالی ایکنجی فیلیب ٣١٦
ایکنجی فیلیب . اقامتکاهی . پولتیقه‌سی .
معاصرلری . تشبثات خارجیه‌سی . فیلیب
وفلمنك . کلیوم دُ ورانژ . دیلنجیلر . فیلیب

والبرابت • فلمنك جمهوریتی • فلمنك مدنیتی •
اسپانیه نك انقراضی

مذهب محاربه لری ٣٤١
وودوالر • فرانسه ده مذهب محاربه سنك
صورت ظهوری • سن بارتلمی کیجه سی • اوچ
هانری نانت فرمانی
جزوئیتلرك فساداتی • بوهمیه عصیانی •
واللنشتاین • اعاده فرمانی • کوستاو آدولف •
فرانسه نك مداخله سی • وستفالیه معاهده سی •
محاربه و مصالحه نتایجی

یکرمی یدنجی فصل

فرانسه ده استقلال اداره

واون دردنجی لوئی عصری

محاربات خارجیه اثناسنده فرانسه نك احوال داخلیه سی ٣٧٨
برنجی فرانسوا • ایکنجی هانری • هانری
بوربون • قونچینی • قاردینال ریشلیو •
قاردینال مازارن • فروند • مازارنك اداره سی

اون دردنجی لوئی عصری ٣٩٤
دولت دیمك بن دیمكدر • لوئی نك سلطنتی •

قولبز . لووڤا . بلجیقه محاربه‌لری . تبدل احوال . نانت فرمانک فسخی . اسپانیه وراثتی محاربه‌لری . تریتومویز . محاربه‌نك احوالی . فرانسه‌ده غلیان حیت . انکلتره پولتیقه‌سنده تبدل ومعاهده

اونیجی واون برنجی عصرلر مدنیتی ٤٣٦
لسان . اسپانیه مدنیتی (لوپه ده وه غا . قالده‌رون . سروانتس . مورخلر . قوموئنس) . فرانسه مدنیتی . المانیه مدنیتی (قوپرنیك . کپلر . دوره‌ر)

تاريخ عمومى

اثر

محمد مراد

بشنجى جلد

ازمنۂ متأخره

انقلابات عموميه . انكلتره انقلاباتى . دول سائره احوالى .
محاربات دوليه ايله موازنۂ اوروپا مسئله‌سنك ظهورى . قاتوليك
عالمنده غليان تعصب

معارف نظارت جليله‌سنك رخصتيله

استانبول

باب عالى جوارنده ابو السعود جاده‌سنده ٧٢ نومرولى
(محمود) بكك مطبعه‌سنده طبع اولنمشدر
١٢٩٩

مقدمه

قرون ثلثه • قرون اخری تقسیماتی

قرون ثلثه — غربی رومه ایمپراطورلغنك پای تختی بولنان رومه شهرینك جرمانلر طرفندن ضبطیله قرون اولی یه ختام و یریلوب قرون وسطی احداث اولندیغی کبی، شرقی رومه ایمپراطورلغنك پای تختی بولنان قسطنطینیه‌نك عثمانلیلر طرفندن فتحیله دخی قرون اخری کشاد اولنمشدر •

لکن عجبا قرون مذکوره‌یی بر برندن تفریق ایتمك اوزره اساس اتخاذ ایچون همان تصادف قبیلندن معدود اولان شرقی و غربی رومه دولتلرینك دیکر اللره انتقاللرندن بشقه برشی یوقیدی ؟

ازمنهٔ متقدمه‌ده تاریخ — یعنی مدنیت میدانند‌ه ایکی قوم و ملتك بر زمانده بردرجهٔ مدنیه‌ده اوله‌رق حرکت ایتدکاری مشاهده اولنمایور • ازمنهٔ متقدمه‌ده ذکری سبقت ایدن اجناس

واقوامك كافه‌سی مستقلاً ومناوبةً كنديلرينه مخصوص برر مذهب و مدنيته تبعيت ايله آيريجه برر هيئت سياسيه تشكيل ايده‌رك مرتبهٔ شوكت و اقبااله واصل اولدقدن صوكره كويا دنياجه مكلف اولدقلرى وظيفه‌يى ايفا واكمال ايتمش كبى همان زوال و انقراض واديسنه چكه‌يور . اشبو انقراض دخى يا كنج ياشنده قضاءً وفات ايدن بر انسانده واقع اولديغى كبى قضاءً — يعنى خارجك تجاوزيله واقع اوله‌يور، ياخود عمر طبيعيسنى اكمال ايدنلره عارض اولان امراض متنوعه مقامنده اوله‌رق هيئت دولتك متشكل اولديغى اعضاى متفرقه‌نك ايفاى خدمت و وظيفه ايتمه‌ملرندن — يعنى هيئت مذكوره داخلنده ظهور ايدن اويغونسزلقلردن نشأت ايده‌يور .

مضبوط اولان تاريخ مدنى اوله‌رق ميدانده ابتدا مصريلرى بوله‌يور . بعده مدنيت آثوريلر ايله كلدانيلره و فنيكه‌ليلره نقل اولنه‌يور . ايران آنلردن مدنيتى اخذ وقبول ايتدكدن صوكره جمله‌سنى تحت اطاعته آلوب بردولت عظيمه تشكيل ايده‌يور . ايرانك زواليله اووقته قدر نامى همان مجهول اولان يونانك اقبالى باشلايور . يونان دخى انقراضه دوچار اولوب ميراثنى ايتاليه‌نك بر كوشه‌سنده اشقيا چته‌سندن ظهور ايتمش اولان رومه‌يه ترك ايله‌يور .

حاصل كلام رومه اقبال نقطه‌سنده ايكن يونانستان

نقطهٔ زوالده‌در، سائرلرك دخى هيچ بر حكم سياسيلرى يوق كبيدر. يونانستان اقبالده ايكن ايران زوالده بولنه‌يور .. الخ ..—

نهايت اورته‌ده يالكز رومه موجوددر، رومه كه جهانكير واقبالك اوج اعلاسنده بولنه‌يور؛ فقط آنكده اقبال وجهانكيرلكى دوام ايتمه‌يور و رومه دخى كويا عموم ايچون مرورى مقدر اولان زوال وانقراض واديسنه كله‌يور.

جهانكير رومه ابتدا «شرقى رومه ايمپراطورلغى» و «غربى رومه ايمپراطورلغى» ناميله ايكى قطعه‌يه آيريله‌يور وغرب نصفى آزمدت ظرفنده كلياً محو اولوب هنوز اورمانلردن چيقمش اولان جرمان اقوام وحشيه‌سى يدنده قاله‌يور.

قرون اولى اشبو وقعه ايله قپانه‌يور ديمش ايدى. فقط قرون اولى وقرون وسطى ياد اولنان ايكى فصل عظيمى بربرندن تفريق ايدن وقعه «رومه شهرى» نك ياخود «رومه ايمپراطورلغى» نك استقلالدن محروم قالملرندن عبارت اولمايوب رومه شهريله رومه ايمپراطورلغنه مخصوص اولان «حكم ونفوذ» ايله «وظائف مدنيه» نك رومه ايله رومه‌دن اول كلنلره اصلا بكزه‌مه‌ين برهيئت جديدهٔ سياسيه‌يه انتقالى وقعه‌سيدر.

ازمنهٔ متقدمه‌ده هر نوع حكومت موجوددر. لكن حكومت كرك آتنه‌ده اولديغى كبى سوزده عوام، يا اسپارته‌ده‌كى كبى اعيان جمهوريتى، ياخود فنيكه‌ده‌كى كبى جماهير متفقه

اولسون ، کرك اخیراً رومه ده اولدیغی کبی بر دولت مشروطه ، یا ایرانده کی کبی بردولت مستقلهٔ ظالمه بولنسون ـ هرحالده جمله سنده حکم وحکومت ـ یعنی قوهٔ قانونیه ایله قوهٔ اجرائیه مرکزده مقیم بر هیئت آمره یدنده در . او هیئت یعنی حکومت ایستر برفرد ممتاز اولسون ، ایستر آز چوق افراددن مرکب برهیئت مستقله دن عبارت بولنسون هر حالده امر ایدن وامری اجرا ایتدیرن وکیفی اوزره تنظیم ایلدیکی قوانینه عمومه رعایت ایتدیرن ینه کندیسیدر . قانوناً دکاسه ده فعلاً اهالینك جانی ومالی انك النده در . کندیسندن بشقه کیمسه ده برامتیاز اولمادیغی کبی ، کندیسنك امر وقرارینه قارشی اطاعت ورعایتسزلك ایچون شویله طورسون ، اوامر وحرکاتنی خفیاً و وجداناً اولسون محاکمه واعتراض ایچون دخی خلقك حق وصلاحیتی یوقدر . والحاصل ازمنهٔ متقدمه ده هر برهیئت سیاسیه بر « چوبان » ایله آنك تحت امرنده مطیع « سورو » دن عبارتدر .

حالبوکه انقراض بولان رومه انقاضندن تشکل ایدن هیئات سیاسیهٔ جدیده ده اویله برشی یوقدر . هیئات جدیده ده حکمدارلر موجود ایسه ده حکم وامتیاز انلره منحصر اولمایوب نهایت درجه ده محدود ومشروطدر .

ممالکك برنده حکمدار حقوق وامتیازاتی حدودینی تجاوز

ایلدیکی تقدیرده ممالك مذکوره ایچنده انی حدود معینه داخلنه رجعته مجبور ایده جك قوت موجوددر . او قوت دخی « فئود الیزم » ـ یعنی دره بکلك سلسله سیدر .

اوللری هر بر ممالکده یالکز بر حکومت مرکزیهٔ مستقله موجود اولدیغی حالده بودفعه تشکل ایدن دولتلر حقوق وامتیازاتی محدود ومشروط اولان بر حکمدارك تحت ریاستنه وضع اولنمش برطاقم « حکومات متسلسله » دن عبارتدر .

ایشته ازمنهٔ متقدمه ایله ازمنهٔ متوسطه یی بر برندن تفریق ایچون اساس اتخاذ اولنان اشبو احوال جدیدهٔ سیاسیه در .

اونك کبی ازمنهٔ متأخره یی ازمنهٔ متوسطه دن تفریق ایدن وقوعات دخی فتح قسطنطینیه ایله شرقی روم قیصرلغنك انقراضی ، یاخود « یوز سنه محاربه سنك » ختامی وقعه لری اولمایوب کرك وقعهٔ مذکوره دن ، کرك اسباب سائره دن ناشی واقع اولان « انقلابات عمومیه » در .

قرون وسطاده هیئت اسلامیه خارج طوتلدیغی حالده « اصول مدنیت » تاریخ میداننده بولنان کافهٔ اجناس واقوام ایچون مشترك ایدی . واسطهٔ اشتراك دخی دره بکلك اصولیله خرستیان مذهبی ایدی .

قرون وسطاده هر بر ممالك یوقاریده ذکر اولندیغی وجهله برطاقم حکومات متسلسله دن عبارت ایدی . اصحاب

حکومتك عمرلری حکم ونفوذ دائره لرینی توسیع یولنده واقع اولان تشبثات ایچنده چکر ایدی . لکن الك عادی دره بکدن « مقدس رومه قیصرینه » وارنجه یه قدر هرکس بوفکرده بولندیغی حالده کیمسه نك موفقیته نائل اولدیغی یوق ایدی . بوموفقیتسزلکه سبب ایسه قاتولیك کلیساسی - یعنی پاپالق ایدی .

کندیلرینی حضرت « عیسا نك قائممقاملری » وعموم خرستیانلرك « لایخطی » رئیسلری مقامنده بیلدیرمك ادعاسنده بولنان پاپالر پاپاس هیئت ضابطه سی واسطه سیله هریرده هرشیئه وقت وزمانیله واقف اوله رق جسمانی حکمدارلرك کندیلرینك مناسب کوردکاری درجه دن زیاده قوت واقتدار کسب ایتملرینه مانع اولورلر ایدی . پاپالر ابتدا ریاست روحانیه لرینه وباخصوص « آفوروز قیلیجی » ایله « لایخطیلك قالقانـه » استناداً اورته دن غائب اولمش اولان رومه ایمپراطورلرینك مقامنی احراز وعموم ممالك غربیه نك حکومت جسمانیه سنی دخی استحصال ایله بردولت عظیمهٔ روحانیه وجسمانیه تشکیل ایتمکه قیام ایتمشلر ایدی . فقط نهایت بونك قوه دن فعله چیقارلمسنی خارج اقتدار بولمشلر در .

مع مافیه پاپالر دره بکلر ایله بالاتفاق واهالینك جهالت وتعصبدن طولایی کندیلرینه مطیع اولملرینه بالاستناد پك آغر

بریوك مقامنده اولان « حمایهٔ پدرانه لری » تحتندن قورتلمق یعنی براز استقلال کسب ایتمك ایچون ایتدکاری تشبثاته مانع اوله بیله جك قدر اقتداره مالك ایدیلر .

خلاصهٔ کلام ازمنهٔ متوسطه نك تاریخ مدنیسی همان حکمدارلرك پاپالر ایله متفقلری بولنان دره بکلر طرفندن قوریلان دولابلردن کندیلرینی خلاص ایده رك نائل استقلال اولمق ایچون واقع اولان تشبثات ایله نتایجندن عبارتدر .

حکمدارلرك اشبو تشبثلری ابتدا کلیاً ثمره سز قالمقده در . زیرا حکمدارلردن زیاده مضطرب ونهایت درجه ده مظلوم اولان اهالی تعصب فوق العاده سندن طولایی پاپاسلرك افسادات وتحریکاتندن قورتیله مایور وامدادینی ارزو وطلب ایتمکده اولان حکمدارلر ایله اتفاق ایتمکه عقل ایتمه یور .

فقط صوکره لری اهل صلیب وعرب مدنیتنك شعاعی حکمدارلرك امدادلرینه یتیشه یور . بر طرفدن اهل صلیبك صورت وقوعی ودوامی ونتایج کلیه سندن بری اولان عرب مدنیتنك اوروپایه ادخالی ، دیکر طرفدن دخی کلیسا ایچنده ظهور ایدن فسق وفساد ایله « آوینیون اسارتنك » موجب اولدیغی مذهب اختلاللری خرستیانلرك تعصبلرینه کلی خلل کتیره یور . اهالی یه هیئت رهبانیه نك قدسیت ولا یخطیلکنه شبهه لر عارض اوله یور . اهل صلیب اثناسنده شرقده و بعده

اندلسده عربلر دن استحصال اولنان معلومات جدیدهٔ فنیه دخی اشبو شبهه لره قوت و یره یور ۰

اوته دن بری اندلسه تحصیل علوم ایچون کیدن بعض اوروپا طلبه سی خرستیان عالمنده دستور العمل طوتلمقده اولان اسکی حکما آثارینی عربلر یدنده کوره رك انلری بر برینه تطبیق ایتدکلری حالده بینلرنده کلی واساسی فرق بولورلر ایدی ۰ آثار مذکوره نك بر برینه مطابق اولمادقلری هر نقدر عربلر طرفندن کویا قصداً وقوع بولان تعدیلات وتغییراته حمل ایدیلیر ایدیسه ده بوسببدن اوله رق اوروپا ارباب فنونه اسکی آثارك اصللرینی بولمق و بو وجهله حقیقته واقف اولمق ایچون ارزو وهوس عارض اولمشدر ۰

بو اثناده قسطنطینیه فتح اولنمشدر ۰ دها قسطنطینیه فتح اولنمازدن اول روملر غربه طوغری فرار ایتمکه باشلامشلر ایدی ۰ ایچلرنده علما وحکما موجود اولوب بونلر عربلر ده کی آثارك صحتنی ــ یعنی اصله مطابق وحقیقته موافق اولدقلرینی تصدیق ایتمشلر در ۰

بو آنه کلنجه یه قدر غرب حکماسنك اعتقادلرنجه آریستوت هر برمسئله یی عقلاً وشرعاً حل ایتمش وهر شی حقنده حکم قطعی ویرمش اولدیغی کبی، کلیسا ارکانی دخی انك افکار وادعالرینی تصدیق وتفسیر ایتمشلر ایدی ۰ بناء علیه بالجمله احوال

حقنده حکم قطعی ویرمش اولان آریستوت ایله قاتولیك کلیساسی ارکاننك افکار وادعالرینی جرح واعتراض ایتمك هم گناه، همده معناسز صاییلیر ایدی. حتی انلرك بحث ایتمه دکاری مسائلی قاریشدیرمق اساساً جائز دکلدی . بونك ایچون حکمانك وافراد اهالینك اذهانی دائما طار بردائرهٔ فکریه ایچنده محصور قالمش ایدی .

بودفعه عربلردن استحصال ایلدکاری حقایق حکمیه ومعلومات فنیه سایه سنده افکار واذهان ایلری یه طوغری سوق اولنه بیلوب کویا « لایخطی » اولان آریستوت ایله غرب کلیساسی مؤسسلرینك خطالری میدانه چیقمشدر . بوحالده اذهانه تحقیقات وتجسسات حرصی کلمش ونتیجه سی اوله رق « انتباه علوم وفنون » واقع اولمشدر . بونك اوزرینه اسکی اعتقادلره عارض اولان خلل ارتدقجه ارتمشدر .

آوینیون وقعه سندن اعتباراً کلیسا داخلنده وقوع بولان اویغونسزلقلرك بو اثنایه تصادف ایتمسی دخی اذهانك کلیسا بیوندریغی تحتندن قورتلرینی موجب اولمشدر . کلیسانك نفوذی محو اولدیغندن طبیعی اونفوذ ایله قائم اولان بنا دخی صاللانمغه باشلامشدر .

والحاصل اشبو احوالك نتایجی جمله سندن اوله رق « انقلابات عمومیه » وقوعیله ازمنهٔ جدیده احداث اولنمشدر .

فلسفیون جدیده ازمنهٔ متأخره یی تعریف و بیان ایچون یالکز «حریت»، «مساوات»، «اخوت» کلمه لرینی کافی کورمشلردر . کلمات ثلثهٔ مذکوره ایسه ممالکك افکار عامه سنه استناداً تشکل ایدن حکومات مشروطه طرفندن تنظیم اولنان قوانین ونظامات دائره سی داخلنده اولمق اوزره عموم اهالی ایچون «حریت»، وعموم افراد اهالی بیننده «مساوات» حقوق وامتیازات، وملل موجوده بیننده حسب البشریه «اخوت» برادرانه دیمکدر .

بالاده بیان اولندیغی اوزره ازمنهٔ متقدمه ده یالکز مستقل ومستبد مرکز حکومتلری موجود ایدی . قرون وسطاده ایسه مرکز حکومتلری اقتدارسز اولوب حکم ونفوذ دره بکلر هیئات متسلسله سی النده ایدی . ازمنهٔ متأخره ده دخی حکومات مشروطه یرلشمشدر .

ایشته قرون ثلثه یی بر برندن تفریق ایچون اتخاذ اولنان حدود تصادف قبیلندن معدود اولان بعض بیوجك وقوعات سیاسیه اولمایوب اساساً تبدل ایتمکده اولان احوال عمومیه در . —

—

قرون اخری تقسیماتی — وقوعات سیاسیه جه قرون جدیده دینیلن درت عصرلك مدت علی العموم تاریخلرده اوچ قسمه تقسیم اولنور . فتح قسطنطینیه دن بدأ ایله (وستفالیه)

معاهده سیله ختام بولان قسم اول ایجادات واختراعات وکشفیاتك موجب اولدیغی انقلابات عظیمه ایله یکی ظهور ایدن «محاربات دولیه» دن و«اوروپا موازنه‌سی» مسئله‌سندن بحث ایدر . قسم مذکورده پك چوق مذهب محاربه‌لری موجود اولدیغی کبی، فرانسه ایله آوستریه طرفندن اوروپایه حکم ایچون واقع اولان قیامدن نشأت ایدن خارجی محاربه‌لر دخی متعدددر. دیکر طرفدن عموم دولتلر دره بکلك اصولنی قالدیرمغه غیرت ایده یورلر والمانیه دن بشقه هر یرده دره بکلر نفوذلرینی غائب ایله یورلر . بو قسمده اوروپا امورینك جریاننده عثمانلیلرك کلی مدخللری واردر . حتی مسائل دینیه نك حلنده بیله عثمانلی نفوذینك اثاری مشاهده اولنمقده در .

قسم ثانیده حکمدارلر حکمسز قالمش اولان کلیسا ایله دره بکلرك مقامنی طوتوب تجاوزلرینه قارشی طوره بیله جك کیمسه یی بوله مادقلری جهتله استقلاللرینی فرانسه قرالی اون دردنجی لوئی اغزیله «دولت دیمك بن دیمکدر» دیه جك درجه سنه واره یورلر .

قسم مذکورده اوروپاجه فرانسه نك نفوذی حس اولنمقده در . فقط اواثناده انکلتره، پروسیه، روسیه دولتلری دخی تاریخ میداننده یواش یواش رأی وحیثیت کسب ایتمکه باشلا یورلر . فضله اوله رق انکلتره ده مدنیت جدیده نك

تملی اولان « مشروطیت اداره » اصولی تمامیله یرلشه یور . شو قدر وارکه اشبو اصولك تخملری دها قرون وسطاده کورلمشیدی .

قسم ثالث ایسه میلادك ١٧٨٩ وهجرتك ١١٦٧ سنه سنده وقوع بولان فرانسه بیوك اختلالندن اعتباراً زمانمزه قدر اولان مدتی احاطه ایدر و بوقسمده دره بکلك اصولنك اثری قالمادیغی کبی ، حکمدارلر ده دخی اسکی قوت واقتدار قالمایور . امور سیاسیه ده حکم ونفوذ اهالی یه ــ یعنی اهالی طرفندن انتخاب اولنمش هیئات مبعوثه یه انتقال ایده یور . قسم مذکورده اك زیاده عصر رجالنك اذهاننی مشغول ایدن مسائل اصول مشروطیت اداره ، موازنهٔ اوروپا و « شرق » مسئله لری کبی برطاقم مسائل دولیه در .

یکرمی ایکنجی فصل

انقلابات عمومیه

انقلابات سیاسیه ـ انقلابات علمیه وادبیه ـ انقلابات تجاریه ومالیه ـ انقلابات دینیه

— ۱ —

انقلابات سیاسیه

فتح کلام . باروت . آلات ناریه واهمیتی . تزاید مصارف

فتح کلام — قرون وسطانك نهایتیله قرون جدیده‌نك بدایتنده وقوع بولان برطاقم ایجادات واختراعات وکشفیات ازمنهٔ جدیده‌یی احداث ایدن انقلابات عظیمه‌یی موجب اولمشدر . بونلرك ایچنده اڭ مهم اولانلر باروت ، کاغد ، اصول طبع ، پوصله و برطاقم یکی دنیالرك کشفیدر . —

باروت — قرون وسطانك نهايتنه طوغرى انقلابات سياسيه‌يى موجب اولمش اولان باروت كركى كبى استعمال اولنمغه باشلامش ايدى . حتى قره‌سى محاربه‌سنده [*] آلات ناريه‌نك استعمال اولنديغى بالاده كورلمشيدى .

باروتك نره‌ده و كيمك طرفندن ايجاد اولنديغى معلوم دكلدر . كيمى چينده ايجاد اولنوب عربلرك چينليلردن اوكرندكارينى وباروتك اوروپايه عربلر واسطه‌سيله نقل اولنديغنى ادعا ايتمش؛ كيمى دخى باروت عربلرك ايجادى اولوب اندلسه تحصيل ايچون كيتمش اولان برتولد شوارچ (Bertold Schwartz) نام برآلمانيه راهبى طرفندن اوروپايه نقل اولنديغنى بيان ايلمشدر .

اصل موجد معلوم اولماديغى جهتله اكثر اوروپاليلر (برتولد شوارچى) باروتك موجدى مقامنده طانيرلر . حتى بو خصوصده روايت ايدرلر — كه برتولد آلتون تركيبى بولمق ايچون وقت ضايع ايدن كيمياكرلردن برى اولوب بركون آتش چاقمقده ايكن يانى باشنده‌كى هوان ايچنده بولنان كور وكوكورد وكوهرچله خليطه‌سى هرنصلسه ايچنه تصادف ايدن برقيغلجمدن طولايى آتش ال‌ه‌رق هوانى يارم قپامش اولان طاش پارچه‌سنى هوايه آتمشدر .

[*] جلد رابع صحيفه ١٨٧

برتولد بو كيفيت عجيبه‌يى ابتدا قوهٔ شيطانيه‌يه حمل ايده‌رك پك زياده قورقش ايسه ده برمدت صوكره مراقنى دفع ايچون مذكور خليطه‌يى يكيدن ترتيب ايله اوزرينه بر دها آتش چاقديغى حالده خليطه ينه آتش آله‌رق بر هوا اولمشدر ٠

كويا باروت دخى بو وجهله ايجاد اولنمش وايلك دفعه استعمال اولنان آلت ناريهٔ حربيه‌نك هوان اولديغى بوندن نشأت ايتمشدر ٠ —

الات ناريه واهميتى — آلات حربيه‌نك ابتداى ظهورى اثناسى دره‌بكلكلك قوتلى زمانى ايدى ٠ دره بكلر « شاتو » لر ينه قپانوب كرك حكومت متبوعه‌لرينه ، كرك اهالى يه قارشى هر درلو تجاوزاتده بولنمقده ايديلر ٠

حكمدارلر دره بكلرك تجاوزات واطاعتسزلكلرندن طولايى ممالكك ضبط وربطيله حسن اداره‌سندن كلياً عاجز ايديلر ٠ ايچلرندن بعضلرى دره بكلرك عليهنه حركته جرأت ايتدكارى حالده آرقه‌لرنده پاپايى بوله‌رق تشبثاتندن صرف نظر ايتمشلر ايدى ٠ ذاتاً پاپالرك معاونتلرى اولماديغى حالده دخى حكمدارلر دره‌بكلره نه يا‌په‌بيليرلر ايدى ؟

شاتولر ينى مدت مديده محاصره ايتدكدن صوكره تسليمه مجبور ايتمكمى ؟

شاتولر بر دكلدی ، بش دكلدی ، بش يوز دكلدی • – يعنی باشه چيقيلير بر درد دكلدی • بناءعليه قرون وسطايه مخصوص اولان حكومات متسلسلهٔ محليه هيئتنك بقاسی كويا تأمين اولنمش ايدی •

باروت ايجاد اولنديغی كبی بو حال همان دكشمشدر. قراللر طوپ وتفنك اعمالنی حقوق وامتيازات مخصوصه لری صره سنه داخل ايده رك آز مدت ظرفنده دره بكلری دهشت ايچنده براقه بيلمشلردر •

قرالك منتظم و پارلاق شواليه الايلرندن خوف ايتمه ين دره بكلر بو دفعه ايكی باركيرك كتوره بيلديكی بر طوپدن تيترمكه باشلامشلردر •

حكمدارلر باروت وآلات ناريه سايه سنده دره بك شاتولرينی تخريب واهالی يی ظلم وتعديلرندن تخليص ايده رك ممالكلرك امنيت واسايشنی و بناء عليه معموريت وسعادت حالنی تأمين ايده بيلمشلردر •

واقعا بو احوال يكدن ظهوره كلمه مشدر • سببی ايسه افكار عامه نك انتباهندن كويا بی خبر اولان قراللرك آنی هيچ حكمنده طوته رق ازمنهٔ متقدمه ده اولديغی كبی كمال استبداد اوزره اداره ايتمكه قيام ايتملری ايدی • –

تزاید مصارف — اسلحهٔ ناریه‌نك چیقمسیله شوالیه عسکرینك اهمیتی کلیاً محو اولمشدر •

اسلحهٔ ناریه‌نك اعمالی مشکل واستعمالی وقته محتاج اولدیغی جهتله حکمدارلر حین حاجتده حربه سوق اولنه‌جق عساکری وقت آسایشده سلاح آلتنه الوب تعلیم و تعلم ایله مشغول ایدرلر ایدی • بو وجهله ظهور ایدن « عساکر دائمه » یی بسلمك وکیدیرمك وانلر ایچون قشله‌لر انشا ایلمك لازم ایدی • بونکله برابر اوللری لاقیردیسی بیله موجود اولمایان « مهمات حربیه » نك تدارکنه احتیاج وارد اولمشیدی • بو ایسه پك چوق مصارفاته محتاج اولدیغندن حکمدارلر اهالی اوزرینه بر طاقم فوق العاده ویرکیلر تحمیل ایتمکه مجبور اولمشلردر • بو سببدن اوله‌رق ممالکلرك موازنهٔ مالیه‌لرینه سکته کلمش واهالینك شکایات محقانه‌سی کیتدکجه زیاده‌لشمشدر •

بو شکایات حکومتلر طرفندن لایق وجهله سمع اعتباره آلنمادیغی جهتله شایان تأسف احوال وقوعه کلمش وسیللر ایله قان دوکلمشدر •

حکمدارلر اسلحهٔ ناریه سایه‌سنده ممالکك داخلی اسایشیله کندیلرینك نفوذ وحریتلرینه عظیم سکته ویرمکده اولان

دره بکلری بر طرف ایدنجـه نظرلرینی خارجه عطف ایتمشـلر و بوندن محـاربات دولیه ایله موازنهٔ اوروپا مسـئله‌سی تولد ایلمشدر . —

— ٢ —

انقلابات علمیه وادبیه

کاغد · اصول طبع · ژان کوتنبرغ · مطبعه‌لر
وخدمتلری · انتباه دوری · انقلاب افکار · اصول
طبعك نتایج عمومیه‌سی

کاغد — ازمنهٔ متقدمه‌ده انسانلر افکار ومراملرینی نشر وتبلیغ ایچون یوز یوزه کلمکدن بشقه بر چاره بیلمزلر ایدی · بوحالده یازی پك بیوك بر ایجاد دیمك ایدی ·

یازی یازمق ایچون بز کاغده محتاجز · اوللری ایسه کاغد یوق ایدی · ایشته انسانلر کاغد ایجاد اولنمازدن اول یازیلرینی یازمق ایچون درلو درلو چاره‌لر بولورلر ایدی ·

ابتدالری الك زیاده یازیلر طاش اوزرنده حك اولنور ایدی و بو دور بزه سلطان احمد میداننده بولنان دیکیلی طاش کبی خیلی آثار براقشدر · صوکره‌لری انسانلر قوانین ونظامات کبی مهم

یازیلری ضبط وقیـد ایچون معدن لوحه‌لر [*] استعمال ایتمکه باشلامشلردر ٠

معدن لوحه‌لر پك پهالی اولدیغنـدن هرکس آنی تدارك‌دن عاجز ایدی ٠ بناء علیه پاره‌جه اقتدارسز اولانلر یازیلرینی آغاج یاپراغی، یا قبوغی، یاخود تخته اوزرینه یازارلر ایدی ٠

مصره مخصـوص اولوب پاپیروس (Papyrus) نامیله معروف اولان بر نبات خیـلی مدت کاغد یرینه استعمـال اولنمشدر ٠ نه چاره‌که متانتی درجهٔ مطلوبه‌ده دکلدی ٠

نهایت حیوانات دریلرندن اعمال اولنـان « برغمه » کاغدی بوخصوصده الڭ مقبول عد ایدیلیر ایدی ٠ «برغمه» اسمی ایسه اناطولیده واقع برغمه شهرنده ایجاد اولنمسندن نشئت ایتمشیدی ٠

فقط برغمه کاغدی پك پهالی اولدیغندن انڭ اوزرینه یازلمش اولان کتـابلر دخی همان آلتون پهاسـنه ایدی ٠ قیمتلی اولان کتابلری تدارك ایتمـك زنکین اولمایانلرڭ خرجی دکلـدی ٠ قرائتخانه‌لر ایله کتبخانه‌لر ایسـه هنوز موجود اولمادیغنـدن معارف تحصیل ایده بیلمك احتمالی دخی بر ایکی صنفه مخصوص ومنحصر ایدی ٠ صنـوف مذکوره ذاتاً تحصیل فنونه هیچ اهمیت ویرمه‌دکلرندن معارف پك کری و جهالت دخی درجـهٔ نهایه‌ده ایدی ٠

[*] مثلا رومه‌ده کی اون ایکی لوحه کبی

یازی کاغدی ایپکدن اولمق اوزره ابتـدا سمرقندده هجرتك ایکنجی عصرنده مسلمانلر طرفندن ایجاد اولنمشدر ۰

برمدت صوکره عربلر کاغدی پاموقدن اعمال ایتمکه باشلامشلردر. پاموق کاغدینك اسمی « شـام کاغدی » ایدی وموجـدی عمرو نام برمکه‌لیدر ۰

اندلس عربلری اسپانیه‌ده مفقود اولان پاموق یرینه مبذول اولان کتـان وپاچاوره استعمال ایتمکه باشـلامشلردر ۰ یازی کاغدی ایشته بووجهله ایجاد اولنوب اندلس طریقیله اوروپایه داخل اولمشدر ۰

کاغد ــ بخــار ، دمیر ، معدن کموری کبی مدنیت حاضره‌نك اعاظم ارکانندن معدوددر ۰ فقط اصول طبع موجود اولمادیغی حالده کاغد او قدر اهمیتی جائز اولمـاز ایدی ۰ باخصـوص ابتدای ظهوری زماننده اصول طبع موجود اولمادیغی کبی ، اوروپاده ادبیـات دخی لاتین لسـانی اوزره محرر بولندیغنـدن ایجـادی اوروپاده مأمـول اولنه‌جق درجـه‌لرده تأثیرات ونتایجی موجب اولمامشدر ۰ ــ

اصول طبع ـــ خرستیانلر اسکیدن بری خانه‌لرنده وکلیسا- لرنده عبـادت ایچـون حضرت عیسی وحضرت مریم علیهما السلام ایله حواریونك و بعض کلیسـا ارکانك رسملرینی استعمال

ايتمكى عادت اتخاذ ايتمشلر ايدى . بورسملر اوللرى طبيعى برر برر ترسيم اولنور ايدى . فقط طالبك چوقلغى مناسبتيله لزومى قدر يتشديرمك ممكن اولماديغندن بعض رساملر تجارت ايچون رسملرى تخته و يا باقر لوحه لر اوزرينه اويوب قالبلرينى آليرلر ومتعدد نسخه لرينى بز ياخود كاغد اوزرينه باصارلر ايدى . بو رساملر يواش يواش رسملرك آلتنه كيمك رسمى اولديغنى و بعده ترجمهٔ احواللرندن بعض فقره لرى حك وتحرير ايتمكه باشلامشلر در .

بوكيفيت طبيعى اذهانى بواصول اوزره كتاب طبع ايتمك جهتنه سوق ايلمش ايسه ده هر كاغدى آيريجه حك ايتمك وهر صحيفه ايچون برر قالب ياپمق خصوصى تسويه اولنه بيلير مشكلاتدن اولماديغى جهتله پكده رغبت بوله مامشدر . يالكز بو وجه اوزره آره صره قيصه دعالر وحكايه لر طبع اولنور ايدى .

اصول طبعك اساسى اولان حروفات متحركه نك ايجادى شرفى ايسه همان قسطنطينيه نك فتحى سنه سنده اولمق اوزره ژان كوتنبرغ (Jean Guttenberg) نام المانيه لينك عهده سنه دوشمشدر . —

كوتنبرغ — ژان كوتنبرغ (مايه نس) شهرنده مقيم كبار بر فاميلادن ظهور ايتمشدر . وقت مزبورده غربى اوروپانك

هر طرفنده اولدیغی کبی ، مایه نس شهرنده دخی زادکان واصناف فرقه لری بیننده منازعه لر موجود اولوب اشبو منازعه لر اثناسنده کوتنبرغ فاملیاسی ثروتنی غائب ایتمشیدی . بو سببدن اوله رق کنیج ژان دخی کار و کسب ایچون استراز بورغ شهرینه نقل مسکن ایتمش ایدی .

ژان کوتنبرغ استراز بورغ شهرنده اصول عتیقه اوزره رسم واوفاق رساله لر طبع ونشر ایده رك تعیش ایدر ایدی . رساله طبع ایتمك خصوصنده کی کلفت ومصارف کلیه کوتنبرغی حروفات متحرکه ایجادینه سوق ایتمشدر . لکن حروفات متحرکه واسطه سیله اصول طبعك پك ایلری یه واره جغنی عقلاً کشف ایلدیکی حالده درجهٔ غایه ده اولان فقر وضرورتندن ناشی بر خیلی مدت کشفنی اورته یه قویمقدن عاجز قالمشدر .

نهایت کوتنبرغ وطن اصلیسی اولان مایه نسه عودت ایده رك شهر مذکورده مقیم فاأوست (Fauste) نام زنکین بر ساعتجی ایله اورتاق اوله رق برمطبعه کشادینه موفق اولمشدر . فاأوست مطبعه مصارفنی ویرمش و کوتنبرغ اغاجدن حروفات ایله دستکاه اعمال ایلمشدر .

بعده کوتنبرغ آز مدت ایچنده بوزلقده اولان اخشاب حروفات یرینه معدن حروفاتی استعمال ایتمکه باشلامشدر .

ايلك طبع اولنان كتاب لاتينجه اولمق اوزره انجيل شريف مجموعه سيدر (٨٣٣) .

ايشته بو وجهله اصول طبع ايجاد اولنمشدر . فقط موجدى كوتنبرغ معاصرلردن لايق اولديغى التفات ومكافات كورمه‌مشدر . كوتنبرغك اورتاغى فاأوست اصول طبع اسرارينه كسب وقوف ايتدكدن صوكره كوتنبرغده لزوم كورمه‌يوب مرتبلردن شفر (Scheffer) نام بريله بالاتفاق بيچاره موجدى كندى مطبعه سندن طيشارى آتمشدر . كوتنبرغ طرفندن واقع اولان اقامهٔ دعوا دخى فاأوست طرفندن حاكملره ييديريلن رشوتلردن طولايى ثمره سز قالمشدر .

مايه نس اغنياسندن برى تكرار فقر ضرورته دوچار اولمش اولان كوتنبرغك سفالت حالنه مرحمةً بر مقدار اقچه اعطا ايده‌رك مستقل برمطبعه آچديرمش ايسه ده حال عصيانده بولنان مايه نس شهرينى تأديب ايچون شهر مذكور ميتروپوليدى (آدولفك) سوق ايتمش اولديغى عسكر طرفندن شهرك بر طرفى احراق اولنديغى اثناده كوتنبرغك مطبعه‌سى دخى يانمشدر .

والحاصل اصول طبعك موجدى كوتنبرغ دخى بشريت محبلرينك اكثريسى كبى معاصرلرينه قدر وقيمتنى بيلديرمكه موفق اولمقسزين ضرورت واحتياج ايچنده وفات ايتمشدر (٨٤٣) .

كوتنبرغ وفاأوست مطبعه سنده مرتب خدمتنى ايفا ايدن

عمله اوروپانك هر طرفنه طاغيله رق آز مدت ظرفنده مستقل مطبعه لر كشاد ايلمشلردر . —

مطبعه لر وخدمتلرى — كوتنبرغ طرفندن ايلك مطبعه كشادندن اعتباراً يكرمى سنه كچر كچمز اوروپا ممالكنك قسم اعظمى برر و يا دها زياده شهر مطبعه يه مالك ايديلر . مطبعه سكز يوز اوتوز اوچده مايه نسده كشاد اولنديغى حالده ٨٤٠ تاريخنده ويانه ده ، ٨٤٣ ده رومه ده ، ٨٤٧ ده ميلان ايله ونديكده ، ٨٤٨ ده پارسده ، ٨٤٩ ده ناپوليده ، ٨٥٢ ده انكلتره ايله بلچيقه ده واسپانيه ده مطبعه لر كشاد اولنمشدر . يالكز روسيه ده ٨٦٤ ، اسوه چيه ده ٨٨١ ، اسقوچيه ده ٨٨٦ ، ودولت عليه ده دخى ١١٠٠ تاريخنده ايشلمكه باشلامشدر .

مطبعه لر ابتدالرى لاتين لسانى اوزره تحرير اولنمش اسكى حكما آثارينى طبع ونشر ايتمكه تشبث ايتدكلرى حالده مصرفلرينى چيقاره جق قدر مشترى بوله مامشلردر . بعده مطبعه جيلر ملى لسان اوزره يازلمش اويونجق حكمنده طوتلقده بولنمش اولان عادى حكايه و مصالره زياده رغبت اولنديغنى مشاهده ايدنجه لاتين آثاريله « اسقولاستيك » ادبياتنى ترك ايده رك موجود اولان آثار جديده يى طبع ايتمك ايله برابر كليتلى اكراميه لر وعد ايده رك قلم وانشا اربابنى عمومك بيلديكى لسان

اوزره آثار ادبيه ميدانه چيقارمغه تشويق وترغيب ايتمشلر در .

كتابلر اوجوز واوقونمسى قولاى اولديغندن تحصيل معارف برمدت قليله ظرفنده تعميم اولنمشدر . بونك نتيجه سى اوله رق مكتبه كيتمك وتحصيل فنون ايتمك عموم صنوف اهالى ايچون موده حكمنه كيرديكى كبى ، دارالفنونلر ومكتبلر كشاد ايلمك واهل معارفى تأليفه واهالى يى تحصيله تشويق ايتمك ماده سى دخى حكمدارلرجه برمدت اولسون وظيفهٔ مقدسه بيلنمشدر . بوسايه ده يارم عصر ظرفنده اوروپاى غربى كلياً دكشمشدر . —

انتباه دورى — اوروپا ايچون « انتباه معارف وصنايع » دورى شرقده المنصور وهارون الرشيد دورلرى مقامنده در . ايكى حكمدار بربريله محاربه ايتدكلرى وقت مظفر اولان مغلوب اولاندن تضمينات حربيه يه بدل اوله رق كتاب ويا رسم آلير ايدى . وقت مزبوره كلنجه يه قدر معلوم اولمايان بركتاب وهيكل بولنديغى تقديرده بيوك شنلكلر اجرا اولنور ايدى . حتى پاپالرك بيله نشر معارف خصوصنده حكمدارلردن كرى قالدقلرى يوق ايدى . پاپا دردنجى (اوژه ن) رومه دار الفنوننى كشاد ايلمش ، بشنجى نيقولا مشهور واتيقان (Vatican) كتبخانه سنى تنظيم ايلديكى كبى آنتيقه جيلكده ارباب اولان برخيلى ذواتى وقتيله ترقى وتمدن طريقنده قطع مسافه ايتمش

اولان ممالکه مأمور ایده رك اوته ده بریده اونودیلوب قالمش اولان اسکی حکما آثارینك تحریسنه مأمور ایتمشدر •

فلورانسه ده مدیجیلر (Medicis) ؛ ناپولیده « عالیجناب » آلفونس ، میلانده لودوویك مور (L. Maure) معارف اوغورنده ملیونلر صرف ایلمکده ایدیلر • بوحال هرنقدر اوروپای غربینك هرطرفنه سرایت ایتمش ایسه ده ایتالیه قطعه‌سی بوخصوصده نسبت قبول ایتمز درجه‌ده ایلری ایدی • بوحالك سببلرندن بری دخی ذاتاً رومه هیئت قدیمه‌سنك مزاری بولنان ایتالیه قطعه‌سنك وقت حاضرده مرکز مدنیت اولان شرقه قربیتیله مناسبات تجاریه سی ایدی • —

انقلاب افکار — موجود اولان آثار اهالی یه عارض اولمش اولان اشبو معارف حرصنی تسکین ایچون کافی دکلدی . آریستوت طرفندن چیزلمش اولان دائرهٔ فکریه انتباه معارف دورینه کوره پك طار ایدی • حالبوکه عصر علماسیله کلیسا رؤساسنك قولنجه آریستوت طرفندن بیان اولنان رأیك خارجنه چیقمق وانك افکارینی جرح ایتمك کفر دیمك ایدی • بوسببدن اوله رق وقت مزبوره کلنجه یه قدر اوروپاده نشر اولنان آثار همان جملهٔ آریستوت آثارینك یلان یاکلش شرح وتفسیرلریله انلره معناسز تقلیدلردن عبارت ایدی • بناءعلیه

انتباه وقتنه قدر موده اثار عتيقه ده اولـديغندن اذهان وافكار دائما كرى يه منحصر ايدى واذهانى احوال واقعه‌نك محاكمه‌سنه سوق وتحريك ايده جك اسبـاب موجود اولمـاديغى كبى ، ايلرى يه طوغرى عطف نظره دخى جرأت اولنه مايور ايدى . چونكه « علما » عندنده آريستوت كليسـاده پاپا مثللى لايخطى عد اولنمقده ايدى .

ترقيات علميه يه ميدان ويرمك ايچون اشبو « اسقولاستيك » باتاغنك كرچكدن باتاق اولديغنى ـ يعنى آريستوتك لايخطى اولماديغنى اثبـات ايلمك لازم ايدى . واقعـا آريستوتك اثارينى جرح ايدن برقاچ عالم كلمش ايدى . فقط انلر مؤاخـذه لرينى عربلرده بولنان آثاره مستنداً تحرير ايتمكده اولـدقلرى جهتله ادعالرى عموم عندنده مقبول صـاييلمايور ايدى . اريستوتى حكماى عتيقه دن برينك اثارينه استناداً جرح ايتمك ايجاب ايده يور ايدى .

بونك اوزرينـه فلورانسـه ده قوزمه‌مديچى علمـادن فيچين (Ficin) نام برايتاليه لى يه افلاطونك اثارينى نقل وترجمه وانلرى لايق وجه اوزره شرح وتفسير ايتديره رك بو درده دوا بولنمسنه سبب اولمشدر .

افلاطونك افكار علميـه سى اريستوتك اصول فلسفه سـنه موافق دكلـدر . حالبوكه افلاطون آريستوتك خواجه سى وسوقراتك اك مشهور طالبى بولنديغندن آريستوتى جرح ايچون

کوزل مأخذ و واسطه اوله بیله‌یور ایدی . واقعا افلاطون دخی لایخطی عد اولنمایور ایدی . فقط مقصد اصـلی اولان عقله مستند مبـاحثات علمیه ایچون میدان ومناسبت آچیله یور ایدی .

مدیچیلرك تشـویقی سایه‌سـنده (فیچین) کبی یکی علمـا افلاطونك افکارلریله اصول فلسفه سـنه و عربلردن النان معلوماته مستنداً آریسـتوتی وانکله برابر افکار زندانی مقامنده اولان اسـقولاستیك ادبیـاتنی مؤاخذه ایده‌رك انلری انظـار عامه‌دن دوشرمکه موفق اولمشلردر .

ذاتاً « انتبـاه صنایع و معارف دوری » اثناسـنه طوغری ظهور ایدن منازعات روحانیه و کشفیات کلیسا ایله « تحت حمایهٔ مشفقانه‌سنده » بولنان اسقولاستیك اربابی طرفندن بیان اولنـان افکارك خلاف حکمت وحقیقت اولدیغنه حکم ایچـون کوزل دلائل ویرمشیدی .

بوحالده کیده کیده افکار عامه‌ده نه پاپا ایله کلیسا ارکانك قدر وحیثیتی ، نه‌ده آریستوت ایله حکمای سائره‌نك اعتبـاری قالمشدر . هب « اسـکی » اولان « یکی » یه میـدان ویره‌رك یواش یواش اورته‌دن قالقمغه باشلامشـدر . بناء علیـه صرف معناسز نظریاتدن عبـارت اولان اسقولاستیك ادبیـاتی دخی اورته‌دن قالقوب ادبیات جدیده‌یه یر ویرمشدر .

انتباه دوری او درجه‌ده هرکسی شـاشرتمش ایدی که پاپالر

بیله قاتولیك كلیساسی تمللرینك معارف ایله امتزاج ایده‌میه‌جكنی — یعنی ترقئ فنون ومعارفك مطلقا قاتولیك كلیساسنك حیات طمری مقامنده اولان عتیق تعصبك تسكینه سبب اوله‌جغنی اونوده‌رق بر خیلی مدت معارفی حمایه خصوصنده حكومات جسمانیه ایله رقابت ایتمشلردر . حتی مدیچی خاندانندن ظهور ایدن پاپا اونبجی لئون « علوم ومعارفی حمایه ایتمك شرفی پاپالرك وظائفی جمله‌سندندر » دیر ایدی .

طبیعی آز مدت صوكره پاپالر بیوك خطالر اختیار اولندیغنی مشاهده ایده‌رك تبدیل مسلك ایلمشلردر . حتی مشاهیر رؤسادن معدود اولان قاردینال (پول) پاپا اونبجی (لئونه) تقدیم ایلدیكی بر لایحهٔ مخصوصه‌ده انتشار معارفك قاتولیك كلیساسی ایچون مضر اولدیغنی بیان ایده‌رك تدابیر لازمه‌نك اتخاذینی توصیه ایتمشیدی . فقط نه فائده كه ایش ایشدن چكمشیدی .

پاپالر بو احواله واقف اولدقدن صوكره ادبیات جدیده‌ده كلیسا ایچون الك بیوك دوشمن كورمشلردر وانلره اعلان حرب ایده‌رك ادبیات عتیقه ایله صنایع نفیسه‌یی التزام ایتمكه باشلامشلردر. بوده شایان تشكردر . زیرا رافائل (Raphaël) ومیشل انجللو (M. Angello) ولئونارده وینچی (L. de Vinci) كبی ذواتی میدانه چیقاران بردرجه‌یه قدر پاپالرك اشبو حمایه‌لریدر . —

اصول طبعك نتایجی ـ الحاصل کاغد و اصول طبع کتابلرك چوغالمسنی و اوجوزلنمسنی وملی لسان اوزره ادبیات ظهورینی، بونلر ایسه صنوف اهالی بیننده معارف انتشارینی، معارف انتشاری دخی انسانك ذهننی ایلری طوغری حرکتدن منع ایتمکده اولان اسقولاستیك فنوننك اورته‌دن قالقمسنی وافکاری دائما ایلری‌یه ـ یعنی کسب معلوماته سوق ایدن معارف جدیده ایله مدنیت حاضره ظهورینی موجب اولمشلردر. برده اصول طبع معارفك بر ممالك داخلنده قالمایوب هر طرفه طوغری تعمیم وانتشارینه سبب اولمشدرکه نتیجه‌سی اوله‌رق السنه بشقه اولدیغی حالده ادبیات عموم ممالك ایچون بر اولمشدر. ـ

—

— ٣ —

انقلابات تجاریه و مالیه

{ کشفیات دوری }

هندوستان . ایلك کشفیات . هانری ملاخ . دیئاز . واسقوده غاما . پورتکیز مستعمراتی . قولومب . کشف آمریقه . آمریقه قطعه‌سی . قولومبك عاقبتی . قورتز . ومکسیقه سفری . فتح مکسیقه کرهٔ ارض اطرافنده برنجی سیاحت . پیزارو . الماغرو فتح پرو . اسپانیه مستعمراتی . کشفیاتك نتایج عمومیه‌سی

هندوستان — طرق ومعاملات تجاریه ایله امور مالیه‌جه واقع اولان انقلابات برطاقم قطعات جدیده‌نك کشفندن ، قطعات جدیده‌نك کشفی دخی هندوستانه کیدوب کلمك ایچون بر طریق بحری ارامقدن نشئت ایلمشدر .

هندوستان قطعهٔ جسیمه‌سی کندیسنه مخصوص اولان ثروت وساماندن طولایی ازمنهٔ مجهوله‌دن بری عموم عندنده پك بیوك

شهرت قزانمش وسزوستریس ، سمیرامیس ، کی خسرو ، اسکندر ، تیمور ، وناپولئون کبی جهانکیرلکی التزام ایدن خونریزلرك نظر دقتلرینی جلب ایده وتجاوز وتسلطلرینه دوچار اوله کلمشدر .

جمیع زمانده کافهٔ ملل واقوام عندلرنده روی زمینده هندوستان قدر مبارك و مسعود برقطعه یوق ایدی . زمانمزده بیله هندوستان بر دولت معظمه‌نك ملك مشروعی مقامنده تصدیق اولندیغی حالده بیوکلر شویله طورسون ، ضعیفلر دخی هندوستانی ضبط ایتمك خلیاسندن واز کچه‌مه‌مشلردر وکچه‌میه‌جکلردر — یعنی هندوستان مسئله‌سی دها حل اولنمامشدر .

ازمنهٔ متقدمهٔ مجهوله‌دن عصر حاضره کلنجه‌یه قدر مرور ایدن مدت ظرفنده کافهٔ ملل واقوام بیننده جریان ایدن اخذ واعطاده الك نفیس والك قیمتدار اولان اشیا وامتعهٔ تجاریه هندوستانك محصولیدر . هندوستان تجارتنی درعهده ایدن ملتلر ملل سائره‌یه قارشی نسبتسز درجه اولمق اوزره ثروت صاحبی اولمشلردر .

ازمنهٔ متقدمه‌ده هندوستان تجارتی بر خیلی مدت فنیکه‌لیلرك النده ایدی واووقت بحرسفیدك شرق سواحلی بوسایه‌ده ثروت ومعموریتجه قطعات سائره‌دن چوق ایلری ایدی .

اسکندر کبیر هندوستانه عزیمت ایتمزدن اول هندوستان

امتعه‌سیچون یکی بر مخزن بنا ایتمشیدی (اسکندریه) ووقت مز بوردن اعتباراً برخیلی مدت هندوستان تجارتی مصر طریقیله واقع اولمشدر ۰

اقطار شرقیه‌ده خلافت اسلامیه ظهور ایدنجه متعصب اوروپالیلر مسلمانلر ایله هردرلو مناسبات قطع ایندکلری کبی مناسبات تجاریه‌یی دخی ترك ایتمشلر ایدی ۰ بناء علیه هندوستان امتعه‌سنك انجق جزؤ قلیلی قسطنطینیه طریقیله اوروپایه واصل اولمقده ایدی ۰ فقط اهل صلیب بر درجه‌یه قدر اوروپانك تعصب جاهلانه‌سنی تسکینه سبب اولدیغی کبی ، باخصوص ایتالیه سواحلنده کائن بعض شهرلرك شرق ایله مناسبات تجاریه پیدا ایتلرینه دخی کلی یاردم ایلمشیدی ۰

ایشته وقت مز بوردن اعتباراً بحث ایتدیکمز زمانه کلنجه‌یه قدر اوروپایه کلن هندوستان تجارتنك قپوسی و بناء علیه اك معمور شهری وندیك شهری ایدی ۰ هندوستان امتعه‌سی الدن اله اولمق اوزره بونجه دکزلر ایله قره‌لردن مرور ایده‌رك وندیکه واصل اولمقده ایدی و وندیکلیلرك دخی بوخصوصده مهلك رقیبلری اولمادیغندن طولایی امتعهٔ مذکوره‌یی طبیعی غایت فاحش فیئات ایله صاتارلر ایدی ۰

بعض اوروپا حکومتلری وندیکك ثروت و معموریتنه حسد ایده‌رك وندیکه رقابت ایتمکه قیام ایتدکلری حالده موفق

اولهمامشلر ایدی . چونکه وندیکلیلر بحر سفیددن بو کبیلری دفع ایچون فنیکهلیلره امتثالاً هرنوع شیطنت ارتکاب ایتمکدن چکنمزلر ایدی . وندیکلیلرك اشبو مسلکی هرکسه رقابت خصوصنده قطع امید ایتدیرمش ایدی . شو قدر وارکه بو امید قرون وسطانك نهایتنه طوغری واقع اولان ترقئ افکار ومعارف ایله برابر تکرار حاصل اولمشدر — یعنی هندوستانه کیدوب کلمك ایچون طریق دیکر موجود اولدیغی حقنده حاصل اولان ظنیات اشبو امیدك عودتنی موجب اولمشدر . —

ایلك کشفیات — بحر محیط سواحلنده مسکون اوروپا اقوامی بحر مذکورك نهایتسز اولدیغنه اسکیدن بری حکم ایتمشلر ایدی . حتی قاتولیك کلیساسی بیله پاپازلرك آغزیله ساحلدن بر قاچ کونلك بعد مسافهده دنیانك نهایت بولدیغنی — یعنی سما ایله دکزك بر برینه قارشمش اولدیغنی — فقط او طرفلرك کشفی تصادف اولنهجق موانع عظیمه واحوال مدهشهدن ناشی بنی آدم ایچون ممکن اولمادیغنی ادعا ایلمکده ایدی .

یوللرینی شاشروب بر مدت بحر محیط اوزرنده قالمش اولان بعض کمیجیلر وبالقجیلر بحر مذکور حقنده هرکسك دهشت ومراقنی جالب حوادث غریبهٔ کاذبه نشر ایدرلر ایدی . ذاتاً کمیجیلر وقت مزبورده پوصله موجود اولمادیغی جهتله ساحلدن

ايريله‌مازلر ايدى . بنـاء عليه انكينه طوغرى آچلمغـه جرأت ايدن بولنمايور ايدى . يالكز دانيمارقه ونوروه‌چيه بالقجيلرى بالنه اولامقده اولدقلرى حالده اسقانديناويه‌نك شمال غربيسنه طوغرى ساحلدن هر نصلسـه آچلدقلرندن اوزاقدن اسـلانديه اطه‌سنى مشاهده ايده‌رك مذكور جزيره‌يه قدر كيدوب كلمكه باشلامشـلر ايدى . نورمانلر اسلانديه‌يه‌قدر واورادن دها ايلرى‌يه طوغرى كيده‌رك شمالى آمريقه‌نك شرق سواحلنى كورمشلر ايسه‌ده اشبو كشفلرينه نظر اهميت ايله باقامشلر ايدى .

بوقبيلدن اوله‌رق بعض فرانسزلر وانكليزلر دخى سـاحلدن آيرلمقسزين جنوبه طوغرى كيده‌رك كينه‌يه قدر اولان آفريقـه سواحلنى كشـف ايتمشلر وكينه‌ده بولدقلرى آلتـون وفيل ديشى مناسبتيله اره‌صره كيدوب كلمشلر ايدي .

قرون وسطـانك نهايتنه طوغرى شرق ايله اندلسك همتلرى سايه‌سنده انتشار ايدن معارف اوروپاده هيئت عالم و باخصوص ارضك شـكل ووضعيتى واحوالى حقنده بعض افكار ظهورينى موجب اولمش ايدى . بعض اوروپا حكماسـى آفريقـه‌يى طولاشـه‌رق و ياخود ارض كروى اولديغى حالده دائما غربه طوغرى حركت ايده‌رك هندوستانه كيتمك ممكن اولديغنه احتمال ويرمكده ايديلر .

فنيكه‌ليـلرك افريقه‌يى طولاشـدقلرى ذاتاً تاريخدن معلوم

ايدى . فقط كميجيلرك انكينه چيقمق خصوصنده كى عجزلرى بونلرك تحقيق وتجربه‌سنه مانع اولمقده ايدى . عربلر پوصله‌يى ايجاد ايده‌رك بوكاده چاره بولمشلردر .

بوحالده كشفيات ايچون ايجاب ايدن اسباب تدارك اولنمشيدى وايش شمدى تشبث وجرأت ايده بيلنه قالمشيدى . پورتكيزلر بوخصوصده هركسدن اول طاورانمشلردر . —

پورتكيزلرك كشفياتى — پورتكيز دولتى اندلس دولت اسلاميه‌سنك انقراض كليسى اثناسنده اندلس قطعه‌سنك غرب كوشه‌سنده ظهور ايده‌رك لايق وجهله فتوحات حرصنى المزدن - يعنى لزومى قدر توسيع حدود ايتمزدن اول كنديسيله برابر ظهور ايدن اسپانيه دولتى طرفندن ترقى وتوسعدن منع اولنمش وساحل بحرده صيقشمش قالمش اوفاجق بر دولت ايدى . اسپانيوللر اندلس قطعه‌سنى ضبط خصوصنده پورتكيزلردن اول طاورانمش اولدقلرندن پورتكيزلر فتوحات ارزولريله قبارمش اولان تعصبلرينى كميلر واسطه‌سيله كيدوب آفريقه سواحلنده تسكين ايتمكه باشلامشلر ايدى - كه بوسايه‌ده پورتكيز دولتى كوزل دونغا صاحبى اولمش ايدى .

پورتكيزلرك افريقه‌يه طوغرى تجاوز ايتملرى دين اوغورنده محاربه ديمك اولديغندن قاتوليك كليساسى دخى پورتكيزلرى

بوخصوصده تحسین وتشویق ایتمکده ایدی وحتی پاپا بشنجی مارتین کشف اولنه‌جق قطعاتی پورتکیزلره « احسان » وحین سفرده تلف اوله‌جق عسکرلك كوناهلرینی « اولدن عفو » ایتمش ایدی . بوندن اکلاشلدیغی اوزره پاپالر کشفیاتك كلیسا نفوذینی محو ایده‌جك احوالك بری‌اوله‌جغنی دها اکلایه‌مامشلر ایدی . —

هانری ملاح — (H. le Navigateur)

پورتکیزلر برنجی تشبثلرنده موفق اولدقلرندن امید و جسارتلرینی ارتدیرمشلردر . سائر افراد اهالی ایله برابر کشفیات حرصنه دوشمش اولان پورتکیز قرالی برنجی ژانك اوغلی هانری جسورانه اجرا ایتدیکی سفرلر ایله الك زیاده یکی دنیانك کشفنه خدمت ایتمشدر .

پرنس هانری « ملاح » حین صباوتندن بری کمیجیلکه هوس ایده‌رك دائما کمی اوزرلرنده امرار وقت ایدر ایدی و کمیجیلکده فوق العاده مهارت کسب ایتمشیدی . هانرینك برنجی خلیاسی پدرندن بر ایکی کمی آلوب قطعات مجهوله تحری ایتمك اوزره دکزه آچیلمق ایدی . هانری خیلی مدت اوغراشدقدن صوکره نائل مرام اوله‌رق نره‌یه کیده‌جکنی بیلمکسزین لیسبوندن جیقوب جنوبه طوغری حرکت ایتمشدر (٧٩٧) .

هانری اول امرده (مادیره) اطه سنی کشف ایلمشدر . مذکور اطه ده انسان موجود دکلدی . هانری جسیم و مروری نا قابل اولان اورمانلری احراق ایتدکدن صوکره بحر سفید اطه لرندن اوزوم وشکر قامیشی کتیروب دیکدیردیکی کبی پورتکیزدن بر قاچ یوز خانه اهالی دخی جلب ایده رك اسکان ایتدیرمشدر . ایلریده بونجه اهمیت کسب ایدن « اوروپا مستعمراتی » بونکله باشلامشدر .

هانری ملاح اشبو ایللك موفقیتندن صوکره هیچ راحت اوتورمایوب همان دکز اوزرنده بچیرمش اولدیغی قرق سنه لك عمری اثناسنده خط استوایه قدر اولان افریقه سواحلنی ، آسور ، قاناریه ، یشیل بورون اطه لرینی کشف وانلرك صورت ضبط ور بطلرینی تأمین ایلمشدر . —

دیئاز — هانری ملاحك وفاتیله پورتکیزلرك کشفیات هوسلری محو اولمامشدر . بالعکس هانرینك موفقیتلری وصیت وشهرتی پك چوق حریص شهرت اولانلرك غبطه لرینی موجب اولمشیدی . بناء علیه بو کبی تشبثاتدن کری قالندیغی یوق ایدی .

هجرتك سکز یوز التمش درت سنه سنده بارتلمی دیئاز (B. Di-aze) نام بر پورتکیز قاپتانی آفریقه نك الك جنوب نقطه سی اولان بورونه قدر کیده رك فورتنه لردن طولایی طولاشمغه جسارت

ایده مه مش ایسه ده انك افریقه نك جنوب نقطه سی اولـدیغنی اکلامشدر . دیئاز پورتکیزه عودت ایده رك قراله مشاهداتنی مبین برلایحه تقدیم ایتمش ایدی .

لایحـه ده دیئاز مذکور برونی « فورتنـه لر برونی » تسمیه ایتمش ایدی . قرال ایسـه « فورتنه لر برونی » تعبیرینی چیزوب اوزرینه «امید برونی» یازمشدر ـ که هندوستان قطعه سنی کشف ایچون امید دیمکدر . —

واسقوده غاما — نهایت ۸۷۵ سنه سنده پورتکیز قرالی «بختیار» امانوئلك زمان سلطنتنده مشهور واسقوده غاما (Vasco de Gama) نام پورتکیز قاپتانی معیتنده درت کمی اولدیغی حالده امید برونی مرور ایده رك موزامبیك قطعه سنه واصل اولمشدر. واسقوده غاما دنیـانك او بر اوجی بیلدیکی موزامبیك قطعه سنده اسپانیه ده و شمالی افریقه ده بولنان عربلرك همجنس و مذهبلرینه راست کلنجه کمال تعجب و حیرت ایچنده قالمشدر .

واسقوده غاما موزامبیك مسلمـانلری طرفندن فوق العـاده حرمت و رعایته مظهر اولـدقدن ماعدا کندی افکارینـك ممکن اولدیغی حالده هندوستان طریقنی اوکرنمك اولدیغنی موزامبیك حاکمنه بیـان ایتمسی اوزرینه معیتنـه برقاچ دفعه هندوسـتانه کیدوب کلمش اولان قلاغوزلر بیله و یرلمشـدر .

واسقوده غاما بوسایه ده یکرمی ایکی کون ظرفنده محیط هندی یی قطع ایده‌رك طوغری کلکته لیمانه یناشمشدر (٨٧٦) ۰

عرب تجارلری واسقوده غامانك ورودی اوزرینه امتیازلری اولان هندوستان تجارتی پورتکیزلرك النه انتقال ایدر قورقو- سیله هندولری واسقوده غاما علیهنه تحریك ایتمشلردر. بناء علیه واسقوده غاما هندوستانده چوق طورمایوب جزئی مال ایله لیسبونه عودت ایلمشدر ۰

واسقوده غاما واقعا خزینه ایله عودت ایتمه‌مش . فقط اصل مقصد حاصل اولمش ایدی — یعنی هندوستانه کیدوب کلمك ایچون برطریق بولنمشیدی ۰

پورتکیز قرالی بختیار امانوئل واسقوده غامایی فوق‌العاده تلطیف ایتدکدن صوکره معیتنه یکرمی بیوك سفینهٔ حربیه دن مرکب برفیلو دونغا ویره‌رك تکرار هندوستانه سوق ایلمشدر ۰ —

پورتکیز مستعمراتی — اون اون بش سنه ظرفنده پورتکیزلر یواش یواش هندوستان وجزیرة العرب وافریقه سواحلنده کائن الك مهم تجارت موقعلرینی ضبط واستیلا ومتعدد شعبه‌لر تأسیس ایده‌رك هندوستان تجارتنی کاملا درعهده ایتمشلردر ۰

پورتكيزلر هندوستان مستملكاتندن بر نيم قراليت تشكيل ايتمشلر و برنجی دفعه نيم قرال نصب اولنان واسقوده غامه در. پورتكيز مستملكاتی ايسه تجارتجه مهم اولان نقاط مختلفه ده انشا وتجهيز ايدلمش متعدد قلعه لردن عبارت ايدی .

بعض محللرده يرلی اهالی رسماً پورتكيز قرالينك تبعه سی صاييلير و ويركی ايله مكلف ايدی ، ديكرلرنده ايسه اهالی يالكز دوست ومتفق عد اولنه رق يالكز پورتكيزلر ايله اخذ واعطا ايدرلر ايدی .

پورتكيز نيم قراللرندن ـ يعنی هندوستان واليلرندن الڭ زياده شهرت شعار اولان البوكرك (Albuquerque) در . البوكرك برطرفدن پورتكيز مستملكاتنی آوستراليه وجاپونيه يه قدر توسيع ايتمش ، ديكر طرفدن دخی فتوحاتيله وندبكيلرلك تشويقی اوزرينه پورتكيزلرك عليهنده تشكل ايدن اتفاقلری حكمسز براقمشدر . حتی اشبو اتفاق سلطان سليمانك تحت حمايه سنده ايدی . سلطان سليمان بحر احمرده بردونغای مخصوصه انشا وتجهيز ايده رك سيدی رئيسك تحت قومانده سنده اوله رق هندوستان صولرينه سوق ايتمش ايسه ده برثمرهٔ مفيده كورلمه مشدر . بواتفاقلره سبب اولان كيفيت آلبوكرك طرفندن (سوقوتوره) اطه سيله هرمز قلعه سنك استيلالريله باب المندب وهرمز بوغازلرينك سدی وبووجهله اسكيدن بری جاری اولان هندوستان

تجارتنك كلياً منعى ايدى . بو ايسه عربلر ايله ونديكليلرك منافعلرينى كلياً اخلال ايتمكده ايدى .

روايت اولنديغنه كوره البوكرك اشبو موفقيتلر يله دخى قناعت ايتمه يوب سلطان سليمان حضرتلرينك مداخله سنه مقابل كويا نيل مباركك مجراسنى بحر احمره تبديل ايله مصر قطعه سنى چول حالنده براقق وقدسك مسلمانلرك يد تصرفلرنده بولنمسنه قارشيلق اولمق اوزره مكهٔ مكرمه يى فتح ايتمك تصورنده ايدى .

بونكله برابر البوكرك دخى واسقوده غاما كبى عاقبت منكوباً فقر و ضرورت ايچنده وفات ايتمشدر . البوكرك « كبير » و « پورتكيز مارسى » ناميله معروفدر .

اميد بورنندن جاپونيه يه وجده دكزندن آوستراليه يه قدر ممتد قطعات مختلفه نك سواحليله اطه لرندن و تجارتجه آزچوق اهميتى حائز اولان ليمانلرندن عبارت بولنان پورتكيز مستملكاتى امور اداره ده مستقل بر والئ عمومى (نيم قرال - خديو) نك تحت اداره سنده بولنديغى جهتله بيوك بر دولت مستقله مقامنده ايدى . حتى پورتكيز قراللرى هندوستان واليسى يدينه و يريلن اشبو اقتدار فوق العاده دن خوف ايده رك بونك اوكنى آلمغه تشبث ايتمشلردر . فقط سوزده تدابير اولمق اوزره بولدقلرى چاره لر

نهایت پورتکیز مستملکاتنك خرابیتنی و بشقه دولتلره انتقالنی موجب اولمشدر .

والیلر کندیلرینه مأمورین وعسکر ایچنده برطاقم بندکان پیدا ایله عصیان ایتمکه وقت بولمسینلر مطالعه‌سی اوزرینه پورتکیز قراللری هندوستان والیسنی و بیوك مأمورینی هر اوچ سنه ده برکره تبدیل ایتمکه باشلامش اولدقلرندن تعیین اولنان والیلر ایله مأمورین سائره محل مأموریتلرنده شعبه‌لرك حسن اداره سنی دوشونمه‌یوب انفصال وقتندن اول ثروت وسامان جمع ایتمك چاره سنه باقارلر ایدی .

قراللر بعض امتعهٔ نفیسه تجارتنی امتیاز مخصوص اولمق اوزره کندیلرینه حصر ایتمك کبی شانلرینه صیغماز ارتکاب ایله مأمورینه دخی یول کوسترمشلردر . فی الحقیقه پورتکیز مستملکاتنده ارتکاب دخی همان تبدل اخلاق اثناسنده‌کی رومه ارتکابی درجه سنه وارمشدر . —

قولومب (Colombus) – پورتکیزلره عارض اولمش اولان کشف وتجسس حرصی قومشولری بولنان اسپانیوللره سرایت ایتمش اولوب انلر دخی کشفیات دورینك اك بیوك رجالندن معدود وتاریخده اسکندر قدر مشهور اولان قریستوفور قولومب واسطه‌سیله آمریقه قطعهٔ جسیمه سنی کشف واستیلا ایلمشلردر .

جنوالى قريستوفور قولومب (٨١٣ ـ ٨٨٤) عصرك الك بيوك حكماسندن معدود ايدى • قولومب پاويه دار الفنوننده تحصيل علوم ايتمش ايدى • اثناى تحصيلده قولومب الك زياده جغرافيه و قوزموغرافيه وهيئت فنلرينه مراق ايدر ايدى •

قولومب تحصيلنى اكمال ايتدكدن صوكره مجرد سير وسياحت فكريله كمينك برنده طائفه خدمتنى قبول ايده رك پك چوق ممالك وقطعاتك احوالنى تحقيق ايتمش ونهايت پورتكيز دولتنك پايتختى بولنان ليسبون شهرنده تأهل ايده رك انده برمدت اقامت ايلمش ايدى •

مشهور قاپتانلردن اولان قائم پدرينك حين وفاتنده كنديسنه جغرافيه ايله هيئته متعلق معلومات جديده يى حاوى كتابلر ايله خريطه لر قالمش اولديغندن قولومب لايق وجهله انلرى مطالعه ايده رك ذهننده ارضك كروى اولديغنه اعتقاد حاصل ايلمشدر .

وقت مزبورده پورتكيزلره عارض اولمش اولان كشفيات ارزوسى درجهٔ نهايه ده ايدى . وبوارزو « هندستان خسته لكى » ياد اولنه جق درجه يه كلمش ايدى •

قولومب دخى بوخسته لكه طوتلمش ايدى • فقط قولومب ارضك كروى اولديغنه قانع اولمش اولديغندن اسپانيه سواحلندن متصل غربه طوغرى حركت ايدلديكى حالده آسيه نك شرق طرفنده واقع چين ايله هندوستانه كيديله جكنه قطعياً احتمال

ويرمكده ايدى . قولومب عقل و فكرينى بومسئله اوزرينه حصر ايتمش ونهايت بالذات بو سياحته تشبث ايتمكه قرار ويرمشدر .

قولومب اول امرده وطن اصليسى اولان خنويزه بالمراجعه افكار وتصوراتنى جنويزك سناتو مجلسنه بيان ايده رك برقاچ سفينه طلب واسترحام ايلمش ايسه ده سناتو مجلسى قولومبه عقلنه خفت كتيرمش بر بدلا نظريله باقه رق استدعاسنى كمال استهزا ايله رد ايلمشدر .

قولومبك بوخصوصده پورتكيز وانكلتره قراللرينه واقع اولان مراجعتلرندن دخى بر ثمره حاصل اوله مامشدر . بوحالده قولومبك يالكز برامیدى قالمش ايدى . اودخى فردیناند قاتوليك ايله ايزابللايه مراجعت ايتمك مادهسى ايدى .

قولومب انلرك نزدلرينه دخى عزيمت ايله پلانلرينى تقديم ايلمش والتى يدى سنه قدر اوغراشمش اولديغى حالده ينه برثمره حاصل ايده مهمشدر .

فردیناند ايله ايزابللا وقت مزبورده غرناطه نك محاصره‌سيله مشغول ايديلر . نهايت غرناطه فتح اولنوب اسپانيه استقلال كسب ايتدكدن صوكره ايزابللا قولومبك لايحه سنى « عصر علماسندن » مركب برقوميسيون مخصوصه حواله

ايتمسنه رضا كوسترمشدر . قولومب ايسه مشكلاتك الك بيوكلرينه اشبو قوميسيون نزدنده تصادف ايتمشدر .

قوميسيون اعضالرينك جمله سى قولومبك افكارينى اعتراض واستهزا ايتمكده ايديلر . فقط هركسك اعتراضى بردكلدى . كيمى دنيا كروى اولديغى حالده « آلت طرفه » اينمش اولان كمينك باش اشاغى اولەرق نصل طوره بيلەجكنى وبعده « صو يوقو شندن » نصل چيقه بيلەجكنى سؤال ايدر ايدى ، كيميده قولومب طرفندن درميان اولنان افكار كويا انجيل شريفك احكاميله كليسا اركاننك اقوالنه مخالف اولديغندن بحثله عادتا قولومبك كفرينه حكم ايتمكده ايدى .

قولومب بو دفعه آرتق يأسه كلمش ودردينى افهام ايده بيلەجك برتاجدار آرامق ايچون سياحته چيقمق اوزره بولنمش ايكن بر پاپازك توسط والتماسى اوزرينه قراليچه ايزابللا قولومبك تكليفنى قبول ايتمش واوچ قطعه سفينه ايله يوز يكرمى نفر طائفه ويرمكه راضى اولمشدر .

قولومب ممنوناً ومتشكراً هجرتك سكز يوز يتمش (۸۷۰) سنه سى اغستوسنك اوچنجى كونى اندلسده كائن پالوس ليماننده حركت ايلمشدر .

الك عادى نفردن قولومبه وارنجه يه قدر سفره كيدنلرك

جمله سی اقربا و بيلدكاريله حلاللشمشلر و وصيت نامه لرينی براقشلر در . —

كشف امريقه — قولومب ايله رفيقلری ابتدا جنوبه طوغری حركت ايده رك معلوم اولان ساحل طريقيله قاناريه اطه لرينه قدر راحت كيتمشلر در . فقط مذكور اطه لر دن صوكره كميلر احوال و وسعتی مجهول اولان بحر محيطه متوجهاً ايلر يلمكه باشلاينجه جمله يه دهشت عارض اولمشدر .

كميلر ايلر يلدكجه طائفه لرده كی تلاش تزايد ايتمشدر . قرق كوندن زياده دائما ايلری يه طوغری كيتمكده اولدقلری حالده حالا بر قره اماره سی يوق ايدی . قره اماره سنك اولماديغی شو يله طورسون ، ذاتاً قولومبدن بشقه كيمسه ده عودت اميدی اولسون قالمامشيدی .

كميجيلر ابتدالری سسلرينی چيقارمايورلر ايدی . كميلر ايلر يلدكچه شكايتلری ايشيدلمكه باشلامشيدی وشكايتلر كيتدكچه آرتمقده ايدی . نهايت شكايتلر عادتا عصيان مرتبه سنی بولمشدر . يالكز قولومب اميد وافكارنده ثابت ايدی ودمير كبی قوی اولان اخلاق وطبيعتی سايه سنده عصيانلرك اوكنی آلير ايدی .

نهايت دكزه چيقدقلرينك التمش بشنجی كونی اقشامی اوكده

كيدن كيدن اوزاقده يانمقده اولان برآتش مشاهده اولنمش وكميجيلرك كافه سى « توپراق ! توپراق ! » اوازه سيله يرلره قپانوب دعالر ايتمكه و بر برينى قوجاقلمغه باشلامشلر در • كميلر ايرتسى كونى كنديلرينى طلوع شمس ايله برابر منظره سى غايت كوزل بر يشيل اطه پيشكاهنده بولمشلر در •

قولومبك يناشديغى اطه باهاما جزائر مجتمعه سندن (سان سالوادور San-Salvador) اطه سى ايدى •

قولومب آميرال اونيفورمه سنى لابس اولديغى حالده برالنده قليج ، ديكرنده سنجاق طوته رق كمال دبدبه ايله قره يه چيقمش وسنجاغى ركز ايده رك جزيره يى اسپانيه قرالينك ملكى اعلان ايلمشدر • فيما بعد كنديسنك دخى اسپانيه قرالينك وكيلى ومرخصى صفتنده طانلمق لازم كله جكنى بيان ايله هركسدن صداقت يمينى طلب ايلمشدر (تشرين اول ٨٧٠)

قولومب كندى نامنى ابدى ايده جك برقطعهٔ جسيمه كشف ايتمش اولديغندن خبردار اولمايوب حالا كنديسنى آسيه نك شرق سواحلنده ظن ايتمشيدى • آمريقه سكنه سنه « هنديلر » دينلمسنه سبب دخى بوكيفيتدر . حالبوكه قولومبك آسيه طريقنك نصفنى اولسون قطع ايتديكى يوق ايدى •

قولومب برنجى سفرنده باهاما جزائر مجتمعه سندن ماعدا (كوبه) و (هائيتى) اطه لرينى دخى كشف ايتمشيدى •

يرلى اهالى البسه لى ، بياض رنكلى ، صقاللى انسانلرى كورنجه وهلهٔ اولاده قورقشلر ايسه ده بعده انلرك همان مبارك ومسعود بر نوع مخلوق اولديغنه ذاهب اوله رق زياده حرمت و رعايت ايتمكه باشلامشلر در . يرلى اهالى چيرل چيپلاق اولدقلرى حالده قولاقلرنده آلتون كوپه لر وقوللرنده بلازيكلر طاشيرلر ايدى .

يبانيلر اسپانيوللرك التونه اولان حريصانه نظرلرينى كورنجه التون اشيالرينى تكليف ايله برابر غربه طوغرى اشارت ايده رك التونك ايلريده چوق اولديغنى خبر ويررلر ايدى . اسپانيوللر ايسه وحشيلرك كوستردكلرى قطعه نك هندوستان اولديغنه ذاهب اولورلر ايدى .

لكن قولومب شمديلك ايلرى يه طوغرى حركتدن صرف نظر ايده رك هائيتى ياخود « اسپانيوله » (يعنى كوچك اسپانيه) اطه سنده على العجله انشا ايتديرديكى قلعه جكده قرق قدر عسكر براقدقدن صوكره موفقيتنى تبشير ايچون اسپانيه يه عودت ايلمشدر .

قولومبك اسپانيه ده حكومت ايله اهالى طرفندن كورمه دك بر التفات ونمايش قالمامشدر .

قولومبك شهرتى و يكى دنيانك كشفى برسرعت فوق العاده ايله افاقه ياييلمشدر وكشف اولنان قطعه يه عودت ايتمكده

اولان قولومبك معیتنده کیتمك اوزره کلن اسپانیول واجنبینك حسابی یوق ایدی • فردیناند وایزابللا بو دفعه قولومبه بیوك آمیر اللق رتبه سیله بر فیلو دونتماو یرمشلر در • —

قولومبك عاقبتی — قولومب اسپانیول اطه سنه حین عودتنده نه انشا ایتدیردیکی قلعه‌یی ' نه‌ده ایچنده براقدیغی محافظلرك اثرینی بولمشدر • چونکه بونلر یرلی اهالی یه قارشی ملایمانه معامله‌ده بولنملری حقنده قولومب طرفندن و یریلن نصایح وتنبیهاته باقمقسزین ظلم وتجاوزلریله وحشیلری عصیانه دعوت ایتمشلر ایدی •

قولومب ایله برابر یکی اوروپادن کلنلر دخی اکثریاً سرسری طاقمی اولوب آمریقه‌ده التون طاغلر بولمق افکاریله کلمشلر ایدی • حالبوکه بونلر التون قزانمق ایچون امریقه‌ده دخی چالشمق لازم اولدیغنی کورنجه پك زیاده جانلری صیقیلمش وقولومب حقنده شکایاته باشلامشلردر • حتی ایچلرندن بعضلری اسپانیه‌یه عودت ایده‌رك قولومبك حرکات ومعاملاتندن شکایتله حقنده افترا ایدرلر ایدی • فردیناند دخی کویا قولومبك عصیانندن خوف ایده‌رك مرقومی کری جلب ایتمکه قرار و یرمشدر •

قولومبك احوال وحرکاتنی تفتیش ایچون کلن مأمور آمریقه‌یه واصل اولدیغی اثناده قولومب آنتیل آطه‌لرینك

كشفنی تكميل ايده‌رك هنوز كورمه‌مش اولديغی اصل امريقه قطعه سنه سفر ايتمك اوزره ايدی ٠

كان مأمور ايسه قولومبك اداره‌سنی تفتيش ايده‌جكی يرده كاير كلمز انی حبس وتوقيف و پرانغه بند ايده‌رك اسپانيه‌يه نقل ايلمشدر ٠

هر نقدر فردیناند افكار عامه‌نك غليانی اوزرينه بر مدت صوكره قولومبی حسن صورتله قبول وحقنده اظهار اولنان معامله‌دن طولايی بيان تأسف ايلمش ايسه‌ده قولومبه آمريقه واليلكنی اعاده ايتمه‌يوب وقتيله بينلرنده امضا اولنان مقاوله‌نامه‌نك احكامنی بوزمشدر ٠ مقاولهٔ مذكوره موجبنجه قولومب كشف ايده‌جكی قطعاتده قيدحياتايله واليلك ايده‌جك‌ووارداتِ عموميه‌نك عشرينی اله‌جق ايدی ٠ —

آمريقه — قولومب شرقی آسيه‌يه كيتمك اوزره يوله چيقديغی حالده تصادفاً آمريقه قطعه‌سنی كشف ايلمشيدی ٠ ديكر طرفدن قولومب درت دفعه آمريقه‌يه سياحت ايده‌رك ايكيسنده دخی اصل آمريقه قطعه‌سنه يناشديغی حالده حالا آمريقه‌نك آمريقه اولديغنی اكلايه‌مامشيدی ٠ آمريقه قطعه‌سی دخی قولومبك اسميله ياد اولنمايوب قولومبدن صوكره آمريقه‌يه سياحتايله امريقه‌نك احوالدن باحث بر رساله نشر

ایدن فلورانسلی آمریغووسپوچی Amérigo Vespuci نك اسمیله تسمیه اولنمشدر .

قولومب ایام اخیره‌سنی فقر وضرورت ایچنده و بر کوشهٔ انزواده کچیرمش ووفات ایدر ایکن آمریقه‌دن حین جلبنده قوللرینه واپاقلرینه طاقیلان دمیرلرك کندیسیله برابر دفن اولنمسنی وصیت ایلمشدر (۸۸٤) .

قولومبك وفاتیله کشفیات خصوصنده بر تأخر واقع اولمامشدر . اسپانیه حکومتی یکی کشف اولنان قطعاتك ضبط ور بطنی تأمین ایچون برطرفدن عسکر ودونما کوندرمکدن کری طورمادیغی کبی ، دیکر طرفدن کندی منافع ذاتیه‌لری — یعنی کار وکسب ایچون کیدوب یکی دنیالری کشف وتحری ایتمك اوزره تشکل ایدن تجار قومپانیه‌لرینه دخی مساعده ایلمشدر . اشبو قومپانیه‌لرك بولدقلری مال کندیلرینك واراضی دولتنك اوله‌جق ایدی .

اسپانیوللر مکسیقه کور فزنده کائن جزایر مجتمعه نك اداره‌سنی تنظیم ایتدکدن صوکره امریقه قطعه سنه بچه رك انك استیلاسنه تشبث ایلمشلر در . باخصوص از مدت ایچنده ثروت وسامان جمع ایلمك کبی ارزوی حریصانه لری اسپانیوللری دائما ایلری یه طوغری سوق ایتمکده ایدی .

هجرتك ۸۹۱ سنه سنده بالبوا (Balboa) نام براسپانیول

(پاناما) برزخنى مرور ايله محيط كبير ساحلنه واصل اولمش و رسم تشريفات اوزره محيط مذكورك اسپانيه دولتنك ملكى اولديغنى اعلان ايلمشدر .

بو وجهله امريقه نك شرقى آسيه اولمايوب اوروپادن دها جسيم برقطعهٔ مستقله اولديغى اكلاشلمش واسپانيه دولتى صاحبسز اولان اشبو قطعهٔ جسيمه يى « امريقه » ناميله ممالكنه رسماً الحاق ايلمشدر . —

قورته زومكسيقه سفرى — اسپانيوللر هنديلردن (يعنى امريقه ده بولنان قيرمزى وحشيلردن) ايلريده « مكسيقه » و « پرو » ياد اولنان مدنى ومعمور ايكى قطعه ممالك موجود اولديغنى اكلامشلر ايدى . اسپانيوللر مأمول ايتدكلرى التون طاغلرك حوالئ مزبوره ده اولديغنه حكم ايتمش اولدقلرندن بتون فكرلرينى انلرك كشفنه حصر ايلمشلر ايدى .

اسپانيه قرالى والمانيه ايمپراطورى بشنجى شارلك زمان سلطنتنده كوبه جزيرەسى واليسى والاسكەز (**Valaskez**) معيتنده بولنان امراى عسكريه دن قورته ز (**Cortèz**) ه التى يوز نفر پياده واون التى نفر سوارى ايله اون درت قطعه طاغ طوپندن عبارت برقوهٔ عسكريه ويره رك انى مكسيقه نك تحريسنه مأمور ايلمش ايدى .

فردیناند قورته ز جسـور ومدبر و فوق العـاده حریص شهرت بر آدم ایدی . قورته ز کوبه جزیره سندن حرکتله امریقه سـاحلنه یناشمش وعسـکرینی کمیلردن چیقـار دقدن صوکره طارق بن زیاده امتثالاً کمیلری احراق ایتمشدر . قورته ز بو حرکتیله ایلریده مظفر یتدن بشقه بر جای سلامت اولمـادیغنی عسکرینه تفهیم ایلمشدر .

قورته ز خیلی مشکلات ومشـقتلردن صوکره مکسـیقه یه واصل اولمش وکمال حیرت وتعجب ایله اوروپاده اولـدیغی کبی کوزلجـه زرع اولنمش ترلالر ، معمور شهرلر ومدنی انسـانلر کورمشدر .

قورته ز قوهٔ کلیه اولمق اوزره قارشیسنه چیقـان مکسیقه عسکرینه دفعـاتله غلبه ایتمشدر . مکسیقه لیلر ایچون بیـاض رنکلی انسـانلر ایله آلات ناریه کورلمـه مش وایشـیدلمه مش شیلر ایدی . خصوصیله سمایه متعلق سسلردن ـ یعنی کوك کورلمسنه مشـابه اولان طوپ صدالرندن طولایی امریقـه لیلر اسپانیوللری انسـاندن عالی برمخلوق ظن ایده رك انلر ایله محاربه ایتمکه جرأت ایده مه مکده ایدیلر .

مکسیقه حکمداری مونتـه زومه (Montezouma) اسپانیوللرك ظهور وحدودی تجاوز ایتـدکلرینی ایشـیدنجه پك چوق هدیه لر ایله قارشیلرینه مرخصلر کونده رك انلری کری

چویرمکه غیرت ایتمش ایسه ده موفق اوله مامشدر . زیرا قورته‌ز « اسپانیه قرالینك سفیری صفتیله کلمکده اولدیغندن مکسیقه حکمدارینی کورمکسزین عودت ایده میه جکنی » بیان ایده رك مکسیقه شهری پیشکاهنه قدر کلمشدر .

مکسیقه شهری کول ایچنده کائن بر اطه اوزرنده انشا اولنمش کوزل وجسیم بر شهر ایدی . شهرك خانه‌لری طاشدن انشا اولندیغی حالده علی‌السویه بیاض رنکه بویانمش ایدی . مزین وجسیم معبدلر، دوائر رسمیه، سرایلر شهره هیبت ویرمکده ایدی . اصول معماریه‌لرینه دخی بر دیه‌جك یوق ایدی . سوقاقلر ایسه کنیش و منتظم ایدی . شهردن قره‌یه چیقمق ایچون حین حاجتده قالدیریلیر کوپریلر یاپلمش ایدی .

مکسیقه حکمداری مونته‌زومه غایت مزین ومصنع بر سدیه اوزرنده شاهانه اوتورمقده اولدیغی حالده قورته زی حضورینه قبول ایلمشدر . حکمدارك اطرافی وکلا ورجال ایله احاطه اولنمشیدی .

مونته‌زومه ایشلنمش صرمه‌لی خلعت کیمش وباشنه منتظم طوغ طاقمش ایدی .

مکسیقه حکمداری اسپانیوللری نهایت درجه‌ده بر حرمت والتفات ایله قبول ایتمش واقامتلری ایچون جسیم برقوناق ویرمشدر .

قورته‌ز احتياطاً كنديسنه تخصيص اولنان سرايى بر قلعه‌يه تحويل ايلمشدر .

فتح مكسيقه — كوبه واليسى ولاسكه‌ز قورته‌زك موفقيات فوق العاده‌لريله شهرتندن طولايى تلاش ايده‌رك مرقومى حبس وتوقيف ايچون سكز يوز قدر عسكرايله بندكانندن برينى مأمور ايلمش ايدى . بونى خبر المش اولان قورته‌ز مكسيقه شهرنده عسكرينك برمقدارينى براقدقدن صوكره باقى قالان قوهٔ جزؤيه‌ايله قارشيسنه كلن فرقه‌نك اوزرينه كيده‌رك ناكاه اجرا ايتديكى هجومده دوشمنى ابتدا پريشان و بعده عسكرينى كندى طرفنه جلب ايتمكه موفق اولمشدر .

قورته‌زك حين غيبوبتنده مكسيقه شهرنده براقيلان عسكر اهاليى مناسبتسز تجاوزلريله ازعاج واسپانيوله‌ده اولديغى كبى عصيانه تحريك ايده‌رك ارباب عصيان الندن جملةً تلف اولمشلر ايدى . بناء عليه مظفراً عودت ايدن قورته‌ز مكسيقه شهرينى عصيان حالنده بولمشدر .

قورته‌ز هرنصلسه مونته زومه‌يى كندى طرفنه جلب ايتمكه موفق اولوب تسكين عصيان ايچون واسطه اتخاذ ايلمش ايسه‌ده مونته زومه‌نك اشبو حركتى اهاليده‌كى عصيان وغليانك كسب شدت ايلمسنى موجب اولمشدر .

اهالی مونته زومه‌یه خائن وطن نظریله باقه‌رق آنی قتل ایتمشلر و برادر زاده‌سی غواته موزینی (Guatemuzin) حکمدار اعلان ایلمشلردر .

قورته‌ز دخی غلیانه کلمش اولان بر ملتله باشه چیقمق مشکل اولدیغنی بیلدیکی جهتله کیجه‌نك برنده اتخاذ ایتمش اولدیغی محکم موقعی ترك ایده‌رك رجعت ایتمکه باشلامشدر . قورته‌زك اشبو رجعتی تاریخده « محنت کیجه‌سی » نامیله معروفدر . قورته‌ز انجق عسکرینك نصفنی فدا ایتدکدن صوکره محل سلامته واصل اوله بیلمشدر .

مکسیقه‌لیلرك مذهبی فنیکه‌لیلرك مذهبنه پك مشابه اولوب انسانی قربان کسمك عادتی بیله جاری ایدی . بناء علیه اسیر دوشمش اولان اسپانیوللر معبدلرده قربان ایدلمشلردر .

بوندن صوکره قورته‌ز اسپانیه مستملکاتنده بولنان سرسریلردن عسکر تحریر ایده‌رك تکرار مکسیقه‌یه کلمش و برمدت محاصره‌دن صوکره شهر مذکوری فتح وغواته موزینی اسیر ایلمشدر .

قورته‌زك عسکری مکسیقه شهرینی یغما ایده‌رك خیلی مال آلمشلر ایسه‌ده انکله قناعت ایتمه‌یوب کویا صاقلنمش اولان خزائنی بولمق ایچون اهالی‌یی باربارانه اشکنجه‌یه دوچار ایتمکه باشلامشلردر . حتی غواته موزینی بیله یانمقده اولان کمور اوزرینه یاترمشلردر .

روايت اولنديغنـه نظراً سسسز و صداسز اولەرق كمور اوزرنده ياتمقده و ياتمقده اولان غواته موزن يانى باشنده كنديسى كبى آتش اوزرنده بولنان وزيرينك آه وانين ايله فلكدن شكايت ايتمكده اولديغنى كورنجه « نه باغرەيورسـك به حريف ! بنده قوقولى كوللر اوزرنده ياتمايورم آ ! » ديمشدر .

مكسيقه و ياخود « يكى اسـپانيه » بووجهله فتح واسـپانيه ممالكنه علاوه اولنمشدر (٩٠٠) . —

قورتەزك عاقبتى — بشنجى شـارل متشكراً قورتەزى مكسـيقه واليسى نصب ايلمشـدر . فقط قورتەز قولومب كبى آخر عمرينى فلاكتلر ايچنده اكمال ايتمشدر .

قورتەز دخى حقنده واقع اولان افترادن طولايى عزل اولوب اسـپانيەيه كلمش وتبرئهٔ ذمت ايلمك اوزره شـارلك حضورينه چيقمق ايچون پك چوق چالشمش اولديغى حالده دوشمنـلرينك طولابلرندن ناشى موفق اولەماديغندن بركون قرالك عربەسنى تعقيب ايدەرك جبراً عربەنك اوزرينه چيقمشدر .

سؤ قصد ظنيله قورقمش اولان بشنجى شـارلك تلاش ايله « سن كيمسـك ؟ » سؤالنه جواباً قورتەز كمال وقار ايله « بن اجداديكزك سزه براقه بيلدكلرى شهرلر قدر سزك ايچون قطعەلر فتح ايدن فقير وصادق بر قولكزم افندم » ديمشدر .

قورتەز اصحاب اقتداره و یرلسی اصلا جائز اولمایان اشبو جواب ایله حقنده واقع اولمش اولان عدم توجهی تزیید و تشدید ایتمش اولدیغندن فقر و ضرورت ایچنده وفات ایلمشدر . —

کرهٔ ارض اطرافنده برنجی سیاحت — بو اثناده برنجی دفعه اوله رق کرهٔ ارض اطرافنده سیاحت واقع اولمشدر . عن اصل پورتکیزلی اولوب اسپانیه قرالینك خدمتنده بولنان ماجلان (Magellan) معیتنده بش قطعه سفینه اولدیغی حالده جنوبی آمریقه ده کائن « ماجلان » بوغازینی مرور ایده رك محیط آتلاسیدن محیط کبیره داخل اولمش و اورادن آسیه نك شرق سواحلنی بولمشدر . بو حوالیده ماجلان قضاءً وفات ایتمش ایسه ده ارقداشلری یوله دوام ایده رك هندوستان و امید برونی طریقیله اوچ سنه مقدم آچلدقلری قادیکس اسکله سنه ینااشمشلردر (٩٠٠) . —

پیزارو والماغرو — امریقه ده واقع اولوب اسپانیوللرك حرص و طمعلرینی جالب اولان ایکی قطعهٔ معموره دن بری — یعنی مکسیقه استیلا اولنمش ، دیکری اولان (پرو) ایسه هنوز کشف اولنمامش ایدی . پرونك کشف و فتحی (پیزار) نام بر سرسری طرفندن اجرا اولنمشدر .

پيزار (Pysarro) جاهل، غبا فقط فوق العاده جسور بر ادم ايدى . سلطنت وثروت حرصيله امريقه يه كلمش اولديغى حالده شمدى يه قدر معلوم اولان طرفلرده نائل مرام اوله ماديغندن الماغرو (Almagro) نام ديگر بر سرسرى ايله بالاتفاق حرصنى تسكين ايده بيله جك حوالى آرامغه تشبث ايتمشدر . پرو قطعه سنك زنگينلكى حقنده كى روايتك حدى يوق ايدى . بونك ايچون پيزار بر ايكى ارقداش ايله برابر اشبو روايتك اصلى اولوب اولماديغنى تحقيق ايچون پاناما برزخنى قطع ايله محيط كبير ساحلنه كلمش واوراده انشا ايتديكى قايق اوزرينه راكباً پرو سواحلنه قدر كيتمشيدى .

ممالك مذكوره نك ظاهر احوالندن روايتك پكده اساسسز اولماديغنى كورنجه درحال كرى عودت ايده رك طوغرى اسپانيه يه عزيمت و بشنجى شارلدن فتح ايده جكى ممالكك واليلكنى استحصال ايلدكدن صوكره تكرار آمريقه يه عودت ايلمشدر . —

فتح پرو — پرو ممالكى مكسيقه دن دها معمور ومدنى ايدى . پروده بر قاريش بوش توپراق كورلمه ديكى كبى، اراضى دخى پك كوزل صورتده زرع اولنمشيدى . شهرلرك كثرتى، بنالرينك زينت ومتانتى، معبدلرك، كوپريلرك،

صو کمرلرینك جسامتلری حقیقةً اسپانیوللری حیرت ایچنـده براقشدر .

ممالکك هر طرفنـده مرور و عبور ایچون منتظم شوسه یوللر موجود ایدی و ممالکك ضبط و ربطی اسپانیه دولتنك ضبط و ربطندن دها مکمل کورینه یور ایدی . فقط پرو اهالیسی مکسیقه لیلر قدر اولسون جنکاور دکلدی .

وقت مزبورده پرو ممـالکی سـلطنت دعواسـیله بر برینه دوشمش اولان ایکی حکمـدار زاده سـنك چیقار دقلری داخلی محاربه لره دوچار اولمشیدی . پیزار بوکا واقف اولنجه طرفینك برینی التزام ایله مداخله دن کوزل بر طریق بوله مامشدر .

پیزار برادرلرینك برینه خفیاً معاونتنی وعد ایده رك آتاغو آلپا (Atagualpa) نام دیکرینی ملاقاته دعوت ایلمشدر . آتاغو آلپا پیزارك دعوتنی قبول ایده رك معیتنه اوتوز بیك قدر منتظم عسکر آلوب کلمش ایدی . کندیسی غایت مزین البسه یی لابس اولدیغی کبی سدیه سی دخی آلتوندن معمول ایدی . معیتی ایسه غایت پارلاق ایدی .

اثنای ملاقاتده پیزارك معیتنده بولنان بر پاپاس اتاغوآلپـایی خرسـتیان مذهبنه جلب ایلمك املیله خرستیان مذهبنك بعض احکامنی نقل و تفسیر ایتمکه باشلاینجه آتاغوآلپا « بیان ایتدیککز افکار و اوامری سزه کیم ویره یور » دیه سؤال ایتمشدر .

پاپاس دخی جواباً انجيل شريف نسخه‌سنی كوسترمش اولديغندن اتاغوالپا انی ابتدا قولاقلرينه كتوروب ديكله‌مش، بعده يورنه طوتوب قوقلامش، نهايت آچوب ايچنه عطف نظر ايلمشدر . فقط « بر شی اكلايه‌ماديغندن » كمال استهزا ايله كتابی يره آته‌رق « بز اوامری شوندن اخذ ايده‌يورز » ديه‌رك افتخار ايله سماده پارلامقده اولان شمسه اشارت ايتمشدر .

بونك اوزرينه پيزارك اشارتنه منتظر اولان عسكر پروليلر اوزرينه بردن هجوم ايده‌رك جمله‌سنی پريشان واتاغوالپايی اسير ايلمشدر . پرو عسكرينی دخی مغلوب ايدن آلات ناريه وباخصوص طوپ صدالری ايدی (٩٠٩) .

اتاغوالپا اسارتدن قورتلق ايچون يوكلرجه التون جلب ايده‌رك پيزاره تسليم ايلمش ايسه‌ده ينه بارباراته قتل اولنمشدر . —

اسپانيه‌نك مستملكاتی — پيزار پرونك استيلاسيله مشغول ايكن رفيقی الماغرو (چيلی) قطعه‌سنی ضبط ايتمش ايدی . فقط ايكی قطعه‌نك حدودی تعيين اولنور ايكن بينلرنده ظهور ايدن منازعه محاربه‌يه منقلب اولوب بيزارك غلبه‌سيله ايشه نتيجه ويرلمشدر . لكن بيزار بونكله برابر موفقيتلر يله افتخار ايچون وقت بوله‌مامشدر . چونكه الماغرونك اوغلی طرفندن اهانةً قتل اولنمشدر .

آلما غرو و پيزار وقورته‌زكبي سرسريلرك زواللريله امريقه‌نك كشف واستيلاسي كرى قالمامشدر . هر نقدر امريقه انلرك غيرتيله فتح اولنمش ايسه‌ده اصل آمريقه يي تحت تصرفه الان اسپانيه دولتي ايدى . اسپانيه دولتنك ايسه بركره فتح اولنان قطعه‌دن قولايلقله صرف نظر ايتمك عادتي اولماديغي معلومدر .

ديكر قورته‌زلر و پيزارلر كلوب اسپانيه ايچون جنوبي آمريقه‌نك قسم اعظمني ووسطي آمريقه‌نك كافه‌سني ضبط ايتدكدن ماعدا دنيانك هر طرفنده دخي بر طاقم جزاير كشف ايده‌رك اسپانيه‌يه الحاق ايلمشلردر . —

كشفياتك نتايج عموميه‌سي — كشفيات حرصي ابتدا پورتكيزلرده ظهور ايدوب بعده اسپانيوللره سرايت ايتديكي كبي، اسپانيوللردن صوكره بحر محيط سواحلنده مسكون سائر ملتلره دخي انتقال ايتمشدر . بناء عليه اشبو حركت عموميه سايه‌سنده ازمدت ظرفنده كرهٔ ارضك نه شكل واحوالده برجسم اولديغي اكلاشلمش ونتيجه‌سي اوله‌رق آمريقه ايله آوستراليه قطعه‌لري « بر جديد » ناميله بر عتيقه علاوه اولنديغي كبي، « كرهٔ ارض » دخي « ربع مسكون » حالندن چيقوب « ثلث مسكون » حالني بولمشدر .

آمريقه‌نك وسطنده بولنان قطعه‌لر اسپانيوللرك يد ضبطنده

قالمش ايسه‌ده پورتكيزلر برازيليه‌يى انكليزلر ايله فرانسزلر شمالى آمريقه‌يى كشف واستيلا ايلمشلردر .

اسيه‌نك جنوب طرفنده واقع اطه‌لر ايله آوستراليه سواحلى دخى بعض دولتلر بيننده تقسيم اولنمشدر .

اوروپاليلر مستملكات بعيده‌لرنده بر طاقم مستعمرات ميدانه كتوروب تجارت ايله مشغول اولورلر ومستملكات مذكوره‌نك ضبط وربطنى تسهيل ايچون ممالك اصليه سكنه‌سنك فضله‌سيله نفى وتبعيد اولنان متهملرى اسكان ايدرلر ايدى .

يكى كشف اولنان قطعاتده من القديم اوراده مسكون اولان وحشى اهالى موجود ايدى . بواهالى مدنى اولان اوروپاليلردن استفاده ايده‌رك ترقى ومعموريت كسب ايده‌جكلرى يرده بالعكس اوروپاليلر ايله اختلاط ايدر ايتمز اورته‌دن غائب اولمغه باشلامشلردر . ديكر طرفدن اوروپاليلر دخى يكى كشف اولنان قطعات اهاليسنه مدنيت ثمره‌لرينى طاتديرمق فكرنده دكللر ايدى . قطعات مذكوره بر طاقم ولايات ونواحى‌يه تقسيم اولنوب اداره‌لرى مأمورين مخصوصه يدلرينه تسليم ايدلمشيدى. فقط اشبو مأمورينك جملهٔ وظائفى بولندقلرى قطعه‌دن دولت متبوعه‌لرى خزينه‌سنه ممكن مرتبه زياده اقچه كوندرمكدن عبارت ايدى .

يكى كشف اولنان قطعه‌لرده كلى معدنلر موجود ايدى .

اوروپالیلر اهالیٔ محلیه‌یه انغاریه طریقیله معدن اخراج ایتدیررلر ایدی . اهالیٔ محلیه ایسه وحشت ایچنده بیومش اولدیغندن نه صورت ظالمانه‌ده اجرا اولنمقده اولان اشبو جبره ، نه ده مشغولیت دائمه زحمتنه طیانه بیلیرلر ایدی . اوروپالیلر دخی بونلرك طیانوب طیانمادقلرینی وظیفه ایتمه‌دکلرندن بیچاره‌لر بیکلرجه تلف اولورلر ایدی . اشبو احوالك نتیجه‌سی اوله‌رق اوللری ملیونلرجه صاییلقده اولان آمریقه‌لیلردن بر ایکی عصر صوکره انجق بر قاچ بیك نفوس قالمشدر .

چیچك و بوکبی اوروپاده اسکیدن بری موجود اولان علل ساریه اوروپالیلردن قطعات جدیده اهالیسنه سرایت ایده‌رك دهشت انکیز بر شدتله انلری محو ایتمکه باشلامشدر .

معدنلر اخراج ایچون اوروپادن کونده‌لکلی رنجبرلر تدارك ایتمك مشکل و پهالی اولدیغندن بونلر کار حرصنه دوشمش اولان حکومتلرك ایشلرینه کله‌یور ایدی . امریقه وحشیلری ازالمغه باشلاینجه معدنلر دخی قپانمق تهلکه‌سنه دوچار اولمش ایدی . فقط کویا حسیات مقدسهٔ بشریه‌سنك غلیانندن طولایی آمریقه‌لیلری کلیاً محودن وقایه اوغورنده خیلی املك صرف ایتمش اولان مشهور لاس قازاس (Las Cazas) لك [*]

[*] لاس‌قازاس قولومب ایله برابر امریقه‌یه عزیمت ایتمش اولوب اللی سنه قدر امریقه‌ده اقامت ایتمش ومکسیقه‌ده (سیئانه) پسقوپوسی اولمشدر . [ا

توصیه سی اوزرینه اوروپالیلر معدنلرده امریقه لیلری استخدامدن صرف نظر ایده‌رك انلرك یرینه آفریقه‌ده باربارانه اخذ اولنوب آمریقه‌یه نقل اولنان زنجیلری استخدام ایتمکه باشلامشلردر .

اوروپا تجارلری کیلرینه راکباً آفریقه سواحلنه کیدوب حکمدارلردن تبعه‌لرینی اشترا یاخود تصادف ایتدکلری یرلی اهالی‌یی اسیر ایده‌رك انلری آمریقه‌یه نقل ایدرلر ومال واشیا مقامنده طالبلره صاتارلر ایدی .

خصوصیله آفریقه سکنه‌سی آمریقه‌لیلردن زیاده آغیر ایشلره طیانقلی اولدقلری جهتله اخذ واعطانك اك وحشیسی واك آلچغی بولنان اشبو انسان تجارتی کسب وسعت ایتمشدر . انسان تجارتیله مشغول جسیم دونمالر ایله متعدد ومعمور قومپانیه‌لر موجود ایدی .

اوروپالیلرك ورودلرندن صوکره آمریقه‌ده اجناس مختلفه بیننده وقوع بولان قان اختلاطندن طولایی بر طاقم یکی جنس انسانلر ظهور ایتمشدر .

۱] لاس قازاس دائما امریقه وحشیلری حقنده اجرا اولنان مظالمی تقبیح ایدر ایدی . لاس قازاسك « امریقه‌لیلری محو ایتمك ایچون اك قیصه طریق » عنوانلی اثری یکی او یانمش اولان اوروپاده بیوك تأثیری موجب اولمشیدی .

قطعات جديده‌نك كشفى دنياجه بيوك انقلاباتى موجب اولمشدر . اوللرى تجارت قره طريقيله وكاربانلر واسطه‌سيله اجرا اولنور ايدى . طرق تجارت ناموجود وموجودلرده امنيت وسلامت مفقود اولديغندن معاملات تجاريه دخى پك محدود ايدى .

جميع زمانده اقطار غربيه تجارتنك منبعى شرقدر . ازمنهٔ متقدمه‌دن برى اهل شرق هند وچين وآفريقه امتعه‌سنى بحر سفيد سواحلنه (يعنى سوريه ايله مصره) قدر كتيررلر واورادن كميلر واسطه‌سيله اوروپايه كوندررلر ايدى .

قرون وسطاده بو تجارت ونديك ايله جنويز النده قالمش ايدى. فقط شرق امتعه‌سى امنيتسز ومصرفلى اولان قره طريقيله بحر سفيد سواحلنه قدر كلدكدن صوكره كميلر واسطه‌سيله ونديكه نقل اولنور وبعده قطعات سائره‌يه طاغيلير ايدى . بر طرفدن امتعهٔ مزبوره‌نك يول مصارفات فوق‌العاده‌سيله متعدد كمركلردن مرور ايتمه‌لرندن طولايى پك پهالى اولمسى لازم كلديكى كبى ، تجارتى دخى ونديك وجنويز كبى بر ايكى شهره منحصر اولديغندن از تجارت ايله قناعت اولنمايوب امتعهٔ مزبوره ايچون طمعلرينك ارتكاب ايده بيلديكى درجه‌لرده فيأت قطع اولنور ايدى .

بودفعه يكى قطعه‌لر، يكى دكزلر، يكى طريقلر كشف اولنديغى جهتله تجارتجه تأثيرات كليه واقع اولمشدر .

اميد برونى طريقيله هندوستانه كيدوب كلمك نسبت قبول ايتمز درجه‌ده اهون اولديغى اكلاشلنجه قره تجارتنك اهميتى ساقط اولمشدر وطرق تجارت بردن بحره كچمشدر .

يكى كشف اولنان قطعه‌لر ثروتك محورى عد ايتدكلرى آلتون وكموش معدنلرى حاوى اولدقلرندن اوروپاليلر مذكور قطعه‌لره درت ال ايله صارلمشلردر . قطعات مذكوره ايسه دكز آشيرى بولدقلرندن كيدوب كلمك ايچون بيوك سفينه‌لر لازم ايدى . بناء عليه قطعات جديده‌نك كشفيله دونمالرك اهميتى تزايد ايلمشدر .

اوللرى بوقدر مهم اولان بحر سفيد شمدى تجارت طريقنك خارجنده بر كول مرتبه‌سنده قالمش واهميت سابقه‌سى محيط اتلاسى‌يه انتقال ايلمشدر . بحر سفيد سواحلنده اولوب تجارت واسطه‌سيله قوت ومعموريته نائل اولمش اولان ممالكك تجارتلرى بودفعه همان منقطع اولديغندن ممالك دخى زواله يوز طوتمشلر ومحيط اتلاسى سواحلنده مسكون اولان پورتكيزلر، اسپانيوللر، انكليزلر، فلمنكليلر برسرعت فوق العاده اوزره ترقى ومعموريت كسب ايتمكه باشلامشلردر . قطعات جديده‌دن اخراج اولنان آلتون وكموش معدنلر نقودك چوغالمسنى

واحتیاجات ضروریه‌نك قیمتلنمسنی موجب اولمش و بودخی هیئت اجتماعیه‌نك اساسلرینی صارصمشدر .

اوللری ثروت طوپراقدن عبارت ایدی . طوپراق ایسه پدردن اولاده انتقال ایتمکده اولدقدن ماعدا اکثر ممالکده (ماژورا) اصولی موجبنجه بیوك اولاده منحصر اولدیغندن زنکین طوغمامش اولانلر ایچون ثروت صاحبی اولمق احتمالی یوق کبی ایدی . بودفعه پاره‌نك کثرتی سایه‌سنده فابریقه معمولاتی ایله سائر امتعهٔ تجاریه تزاید ایتدیکی جهتله تجارت محور ثروت مقامنی طوتدیغی کبی، ملکك اهمیتی دخی اموال متحرکه‌یه کچمشدر . بناءعلیه مدبر وایشکذار فقیرلره ازدن باشلایوب ثروت صاحبی اولمق ایچون احتمال حاصل اولمشدر .

بو ایسه هیئت اجتماعیه ایچنده موجود اولوب صنوف مختلفه‌یی بربرندن تفریق ایدن موانعی محو ایده‌رك «مساوات» ایچون قپو آچمشدر .

یکی قطعه‌لرك کشفیله انلری ضبط ایدن دولتلرك نفوذلری آرتمشدر . دول مذکوره کرك مستملکات جدیدهٔ خارجیه‌لرینك ثروت وامتعه‌سنی نقل، کرك مستملکات مذکوره‌یی محافظه ایچون جسیم دونمالر انشا ایتمشلر واشبو دونمالردن طولایی همان موقع حربه سوق اولنه‌بیله‌جك قوهٔ حربیه‌لری آرتمشدر .

امتعه زیاده‌لشدیکی کبی تجارت دخی پك چوق توسع ایتمشدر . مال کلیت اوزره دکزدن کمیلر واسطه‌سیله نقل اولنمقده ایدی . قره ده ایسه وسائط نقلیه مفقود اولدیغندن امتعهٔ تجاریه‌یی ممالك ایچریلرینه قدر ادخال ایچون مشکلات عظیمه‌یه تصادف ایدیله‌یور ایدی . بوکا چاره اولمق اوزره نهرلر تطهیر و قنالر انشا اولنوب کمیلرله دوناتمش وشوسه یوللر یاپیله‌رق ممالکك اعمار وترقیسی اسبابی تدارك اولنمشدر .

امتعه مبایعه‌سی افکار مبادله‌سی ایچون میدان آچدیغندن بوسایه‌ده معارف وصنایع دخی ترقی ایلمشدر .

بانقه‌لر ، سیغورته قومپانیه‌لری ، پولیچه‌لر ، قائمه بونلرك نتیجه‌سی ایدی .

اقطار غربیه‌ده پوسته‌لر دخی بواثناده ظهور ایتمشدر . ممالکنه ابتدا پوسته‌یی ادخال ایدن فرانسه قرالی اون برنجی لوئی‌در (٨٤٢) . —

- ٤ -

انقلابات دینیه

(ره فورمه)

قاتولیك كلیساسنك سوء مسلكی . هومانیستلر . تبدل احوال . اندولژانسلر . پاپالرك مسرفلكی . سن پیه ر كلیساسی . تجلی . لوتر . طقسان بش ویوز اون . پاپانك مداخله سی . لوترانیزم . وورمس دیتی . لوترك اختفاسی . داخلی قاریشقلقلر . ره فورمه نك تأسسی . اتحاد ایچون تشبث ونتایجی . ایلك مذهب محاربه لری . اوسبورغ معاهده سی . مذهب فرقه لری . خاتمهٔ فصل

قاتولیك كلیساسنك سوء مسلكی — قرون وسطاده قاتولیك كلیساسی ایچنه فساد داخل اولمش وخرستیانلغك اصول وشرائط اساسیه سی خیلی وقتدن بری اونودلمش كیتمش ایدی .

قاتولیك پاپازلری قاعدةً فقر وضرورت ایله افتخار ووعظ

وعبادت ایله اوقاتنی امرار ایده رك خدمت ومعاونت روحانیه -
لرینه محتاج اولان اهالیٔ صادقه یه هر درلو امداد ایتمکدن
چکنمه‌مکله مکلف اولدقلری حالده قرون وسطاده نامعقول
برمسلکك نتیجه‌سی اوله‌رق انواع ارتکابات وتجاوزات واسطه -
سیله فوق العاده ثروت وسامان جمع ومراتب جسمانیه استحصال
ایچون انواع سوء حرکات ارتکاب ایتمشلر ومکلف اولدقلری
وظائفی اونوده‌رق ذوق وصفا ایچنده غرق اولوب قالمشلر ایدی .

وقتیله درجهٔ نهایه ده متعصب وجاهل اولان اهالی هیئت
روحانیه نك اشبو غیر مشروع وچیرکین حرکاتنه واقف اوله‌مایور
ایدی . یالکز مهاجمات صلیبیه اذهان اهالی یی بر درجه یه
آچمش و اهالی او وقتدن بری یواش یواش هیئت روحانیه نك
حرکات تجاوزکارانه سنه بر درجه یه قدر یان کوزدن باقمغه
باشلامش ایدی .

بوحالده رؤسای روحانیه ایچون اهالی نظرنده اعتباردن
کلیاً دوشمه مك اوزره اصلاح اطوار ایلك لازم ایکن بالعکس
سالك اولدقلری غیر مشروع مسلکه دوام ایله برابر کلیسا ایچنده
« بیوك اختلال » مثللی بر رزالت میدانه چیقاره‌رق اعتبار
وحیثیتلرینی کلیاً اخلال ایتمشلر ایدی .

اصول طبع معارفك تعمیمنی وعمومك بیلدیکی لسان اوزره
ادبیات ظهورینی موجب اولمشیدی . هیئت روحانیه ایله اسقو-

لاستيك باتاغنه منسوب اولميان افراد ملت اذهان وافكارينى آز چوق معلومات جديده ايله تحكيم وتسليح ايده رك اطرافه باقندقلرى حالده احوالى كليساده وعظ ايدن پاپازك هر سوزينى عين كرامت كبى قبول ايتدكلرى اثناده كى هيئتده بولمامشدر ٠

ذاتاً امريقه نك كشفى وكرويت ارضك تحقيق واثباتى اهالينك اعتقادات اساسيه سنى اخلال ايده بيله جك برطاقم شبهه لرى دعوت ايلكده ايدى ٠ چونكه باشده پاپا اولديغى حالده هيئت روحانيه محيط آتلاسى ساحلندن انكينه طوغرى آچيلوب بر ايكى يوز ميل كيدلديكى حالده دنيانك نهايتنه ــ يعنى سما ايله ارضك بربرينه بتشوب قاريشدقلرى يره واريله جغنى خبر ويرمكده‌ايديلر . حالبوكه بو دفعه عربلرك همت و وساطتلريله اوروپايه داخل اولان پوصله سايه سنده ايكى يوز ميل شويله طورسون ، ايكى بيك ميل قطع اولنوب « كرهٔ ارض » دائراً مادار احاطه اولنمشيدى ٠

حقيقةً لايخطى وهر شيئه واقف عد اولنان كليسانك بوكبى خطالرى وجهالتى نه يوز ايله قبول اولنه بيليرايدى ٠ ــ

هومانيستلر ــ ايشته مذكور سوء احوالك نتيجهٔ وخيمه‌سى اوله‌رق اوروپا اهاليسى مذهبنى ترك ايتمكدن همان برپارمق قالمش ايدى ٠ زيرا اهالى بو خطالرك خرستيان مذهبنك

اساسنده اولمایوب منافع ذاتیه لرینه خدمت ایچون طریق غیر مشروع اوزره حرکت و کندیسنه اصلا تعلق اولمایان جهتلره وارنجه یه قدر هرشیئه بورننی صوقارق مسکین افکار نشر ایدن هیئت روحانیه ده اولدیغنی فرق و تمییز ایتمکه مقتدر دکلدی • بناء علیه اهالی دخی بوخصوصده معذور طوتیله بیلیر ایدی .

لکن بو مذهبسزلك واقع اولمامشدر • سببی دخی ویقلف (Wicleff) وژان هوس (J.Huss) وساوانارولا (Savanarola) کبی قرون وسطانك نهایتنده ظهور ایدن بر طاقم حکما در •

حکمای مذکوره کرك هیئت روحانیه مسلك عمومیسنك ، کرك رؤسای روحانیه حرکات منفرده لرینك خلاف قانون الهی اولدیغنی وکلیسا ایچنده موجود اولان هر نوع اویغونسزلقلرك خرستیان مذهب اصلیسنك احکامی جمله سندن نشئت ایتمه یوب یاجهالتلرندن ناشی احکام مذکوره یه مطابق حرکاتدن عاجز بولنان ، یاخود فسق و ارتکابلرندن طولایی مذهبك امر ایتدیکی مسلکی التزام ایتمه ین رؤسای روحانیه نك یولسز حرکاتندن ظهوره کلدیکنی علنا بیان وادعا ایلمشلر ایدی • وقتیله اهالی لایخطی بیلدکلری پاپالر ایله برابر انلره مرتد نظریله باقمشلر واحراق بالنار اولنملرینی آلقشلامشلر ایدی •

شمدی ایسه معارف سایه سنده استحصال معلومات ایله

تفرد ایده رك سور یدن آیریلان بعض افراد ـ یعنی مناسترلرك خارجنده اوله رق تحصیل فنونه موفق اولان اهل معارف قاتولیك دولت روحانیه سنك حركات نامشروعه سنه تمامیله واقف اوله رق حكمای مذكوره یه حق ویرمشلر وانلره حقیقت اوغورنده فدای جان ایدن « شهدا » نظریله باقمشلردر . بونلر دخی انلره امتثالا كلیسانك مسلك حاضره سنی اعتراض ومسلك مذكورك كرك نقله ، كرك عقله غیر موافق اولدیغنی بیان ایله خرستیان مذهبنك شرف وحیثیتنی وقایه نامنه اوله رق هیئت روحانیه دن اصلاح نفس ایتمسنی طلب ایلمكه باشلامشلردر .

اشبو معترضلر « هومانیست » (Humanistes) یاد اولنمشلردر . هومانیستلر انتباه معارف وصنایع دورینك میدانه چیقاردیغی یونان و رومه وشرق ادبیاتنی تحصیل وانلره استناداً اسقولاستیك صاچمه سنی جرح وتكذیب ایدرلر ایدی . هومانیستلر یالكز ادبیات ایله دخی قناعت ایتمه یوب كلیسانك ترویج ایتدیكی اعتقادلری علناً جرح ایتمكده ایدیلر .

اسقولاستیك اربابی ایسه كلیسانك معاونتنه بالاستناد هوما-نیستلر علیهنه قیام ایتمشلر ایدی . اسقولاستیك اربابنك قولنجه هومانیستلره خرستیان نظریله باقمق جائز دكلدی . هومانیستلر ایسه كندیلرینه كافر دیین اسقولاستیك اربابنی «اوبسكورانت»[*] یاد ایدرلر ایدی .

[*] *Obscur* دن كه جاهل معناسنه كلیر .

هرنقدر اوبسكورانتلر هومانيستلرى كفر ايله اتهام ايده‌رك اهالينك نظر اعتبارندن دوشرمكه قيام ايتمشلر ايسه‌ده موفق اوله‌مامشلردر . چونكه تحصيل علوم ايله مشغول اولان كنجلر على العموم هومانيستلر طرفنى التزام ايتدكلرى جهتله هومانيستلرك طرفدارلرى كوندن كونه تزايد ايتمكه باشلامشدر .

هومانيستلر تنبل و اكثريا جاهل اولان هيئت روحانيه ايله اوبسكورانتلره نسبةً خرستيان مذهب اصليسى اقتضاسندن اولان اعتدال اوزره يشارلر و دائما تحصيل وتأليف ايله اشتغال ايدرلر ايدى .

هومانيستلر دائما سياحت ايده‌رك اوته‌ده بريده بولنان كتبخانه‌لرى معاينه وكندى نقصانلرينى اكمال ايدرلر وهم افكار اولانلر ايله دائما مخابره‌ده بولنه‌رق مبادلهٔ افكاردن كرى طورمازلر ايدى .

هومانيستلردن المانيه‌لى ره‌يخلين (Reïchlin) و فون كوتن (Von Gutten) و فلمنكلى ارازم (Erasme) اوروپاده پك بيوك شهرت قزانمشلر ايدى .—

ره‌يخلين — عصرك علامه‌لرندن معدود اولان ره‌يخلين لاتين ويونان و يهودى لسانلريله ادبياتنى لايق وجهله تحصيل ايتمش ايدى . دومينيكن تارك دنيالرى ايمپراطور ماقسيميليان‌دن

مذهبه مضر اولدیغی قولیله یهودیلرك النده بولنان کتابلری (که عرب ادبیات جدیده سندن مأخوذ ایدی) احراق ایچون رخصت طلب ایتمشلر ایدی . ایمپراطور موافقت ایتمش ایسه‌ده ایچلرندن هانکیلرینك مضر اولدیغنی تفریق ایچون اربابنه مراجعت اولنمسنی امر ایتمش ایدی و بو حالده ره‌یخلینه مراجعت اولنمش ایدی . ره‌یخلین ایسه بومناسبتله مفصل برلایحه قلمه الوب یهودی کتابلرینك احراقنی شدیداً اعتراض ایتدکدن ماعدا اساساً بر کتاب یاقمقدن مأمول اولنان فائده کوریله‌میه‌جکنی - یعنی بو حرکتك کتابی تشهیردن بشقه برایشه یرایه‌مایه‌جغنی ادعا ایلمشدر .

بونك اوزرینه دومینیکنلر ره‌یخلینی کفر ایله اتهام ایده‌رك علیهنه قیام ایتمشلردر . دیکر طرفدن هومانیستلر ایله المانیه بکلری ره‌یخلینی التزام ایتدکاری جهتله هومانیستلر ایله اوبسکورانتلر بیننده شدید برمباحثه‌لره میدان آچلمشدر .

اوبسکورانتلر دکل یالکز یهودی لساننك، یونان لساننك دخی خرستیان مذهبنه مضر اولدیغنی ادعا ایلمشلردر . هومانیستلر ایسه اهالینك اعتقادینی اخلال ایدن السنه ایله ادبیات اولمایوب مجرد رؤسای روحانیه‌نك نامشروع حرکاتی اولدیغنی بیان ایله مقابله ایدرلر ایدی . مباحثه‌نك صورت جریانی پاپایه تلاش ویریکندن دوامنی رسماً منع ایلمشدر . —

فون کوتن — اولریك فون کوتن شوالیه صنفنه منسوب اولوب حین صباوتنده پدری طرفندن جبراً مناستره ویرلدیکی حالده تارك دنیاره اولان نفرتندن طولایی مناستردن فرار ایده‌رك سرسری کبی اوته ده بریده امرار وقت ایتمشدر . بونکله برابر فون کوتن اسکی زمان شوالیه‌سی کبی زماننده وقوع بولان محاربه‌لرك کافه‌سنده طرفینك برنده حاضر بولنور ایدی . فون کوتن اشبو سرسری مشربیله برابر فوق‌العاده عالم‌ایدی . زیرا حین صباوتندن بری علوم و فنونه مراقی وار ایدی وسیاحتلری اثناسنده اوغرادیغی مملکتلرك کتبخانه‌لرنده موجود اولان آثاری مطالعه ایدر ایدی .

کوتن هومانیست فرقه‌سنه منسوب ایدی و اوبسکورانتلرك بیوك دوشمنی ایدی . کوتنك اوبسکورانتلرعلیهنه نشر ایلدیکی آثار متعدده اولوب ایچلرنده اك مشهور اولان « اوبسکورانتلرك محرراتی » سرلوحه‌سیله نشر اولنان برطاقم اوراقدر . شوقدر وارکه بو اوراق یالکز فون کوتنك آثار قلمیه‌سی اولمایوب الك نظارتی تحتنده اوله‌رق بر قاچ کشی طرفندن تنظیم اولنمشیدی .

« اوبسکورانتلرك محرراتی» کویا برقاچ نامدار اوبسکورانت طرفندن قولونیه دار الفنوننده الهیات معلملرندن برینه خطاباً

غايت املاسى وعبارەسى بوزوق برلاتين لسـانى اوزره يازلمش مكتوبلر اولوب اوبسكورانتلرك فلسفه وعلوم سائره حقنـدەكى افكار باطلەلرينى حاوى ايدى •

فون كوتن اوبسـكورانتلرك اغزيله صورت ظاهرەدە كويا اوراق مذكورەدە بيان اولنان افكارى ترويج و التزام ايدەيور ايدى • فقط حقيقت حالدە مكتـوبلر غايت كسـكين و مصنع اسـتهزادن بشقه برشى دكلدى •

اوبسـكورانتلر ايسـه بو محرراتك اسـتهزا اولديغنى فرق ايدەمەيوب انلرى تحسـين و انلر حقنـدە واقع اولان تعريضاتى رد وجرحه قيام ايلمشلر وبونكله عالمه اكلنجه اولمشلردر • پروتستانلغك مؤسسى بولنان لوتر ظهور ايتديكى وقت فون كوتن درحال انك طرفنه كچمشدر • —

ارازم — ازارم روتر داملى برولد زنا اولوب كچوك ياشندە مناسترە ويرلديكى حالدە فون كوتن كبى تارك دنيالكى ترك ايلمشـيدى • ارازم دخى اوبسكورانتلرك دوشمنى ايدى وعمرينى سـياحتلر ايچندە كچيرر ايدى • ارازمك اصلى مجهول اولديغى حالدە فضـل وكمالى جهتيـله حكمدارلر كليتلى اكراميـەلر واسطەسـيله كنديسنى سرايلرينـه جلب ايدەرك پرنسـلره معلم تعيين ايدرلر ايدى •

آثاری ایچنده الك زیاده رغبت بولمش اولان « مدح جهالت » سرلوحه‌لی برحکایهٔ مضحکه در . حکایه‌ده « جهالت » بیوجك برممالکك سلطانی صفتنده تجسم اولنه‌رق کندی کندینی مدح و ثنا و عمومی تزییف ایله مشغول کوستریله‌یور . مدح جهالتده باخصوص رؤسای روحانیه‌نك افعال وحرکاتی مناسب صورتده اعتراض وتقبیح اولنمش ایدی . —

تبدل احوال — هومانیستلرك آثاری اذهان اهالی‌یی انقلابات دینیه ایچون حاضرلمشدر . کلیسا ایله قاتولیك پاپاسلرینك مسلکی ذاتاً چوقدن بری مؤاخذه اولنمقده ایدی . فقط بوآنه کلنجه‌یه قدر اعتراضه جرأت ایدن ارباب حمیت کفر ایله اتهام اولنه‌رق احراق بالنار ایدیلیر ایدی . بودفعه ایسه انتشار معارف پاپا ایله کلیسانك لایخطیلکنی محو ایتمش اولدیغندن مسلکرینی مؤاخذه ایدنلرك عددی تزاید ایتمشیدی و بونلر خیلی طرفداره مالك اولدقلرندن پاپاسلرك انتقاملرندن یقالرینی قورتاره بیله‌یورلر ایدی .

خصوصیله المانیه ده اهالی هیئت روحانیه دن پك زیاده متشکی ایدی . المانیه‌نك ثلثی صنف روحانی النده ایدی . واهالی هرنوع ویرکیلر یوکی تحتنده ازلمکده ایدی . المانیه دره بکلری بیله رؤسای روحانیه‌نك ثروت وسامانه حسد ایده‌رك

انلری يغما ارزوسنده ايديلر . ذاتاً المانيه بكلری ايچون دخی رؤسای روحانيه نك تجاوزاتندن راحت يوق ايدی . —

اندولژانس — بوندن بويله كليسا ايله اهالی اره سنده برودت حاصل اولمشيدی و بروسيله بولنديغی حالده اختلال عظيم وقوع بوله جغی ملحوظ ايدی . چوق وقت مرور ايتمكسزين مناسب بروسيله دخی بولنمشدر . او وسيله ده اندو لژانس (Indulgences) لر در .

اندولژانسلر كناهلرينك عفوينی مبين اولوب اوته كنه وبريكنه مقدار مقطوع اقچه يه مقابل كليسا طرفندن ويريلن عفو نامه لر در .

هر يرده اولديغی كبی ، خرستيان عالمنده دخی خيراته صرف اولنمق اوزره كليسايه پاره ويريلير ايدی . اوته دن بری پاره ويرنلر مقبوض سند مقامنده كليسادن پوصله آليرلر ايدی وبو پوصله « اندو لژانس » ناميله معروف ايدی .

پاپالرك ادعالرنجه كليسايه اعطا اولنان اقچه مقدارنده اولمق اوزره اصحاب خيراتك كوناهلری عفو اولنه جغندن هر كس فضله اولان اقچه سنی كناهلرندن قورتلمق فكريله كليسايه كتوروب ويرر واندو لژانس اخذ ايدر ايدی .

مرور زمان ايله پاپالر هر بر كناه ايچون مقدار معلوم اقچه

تعیین ایده رك بر نوع تعرفه لر تنظیم ایتدكلری كبی ، اندولژانسلر فروختنی كندیلرینه حصر ایلدكلرندن اندولژانسلر دخی پاپالر ایچون كوزل بر ایراد اولی ویرمشدر . اندولژانسلر سند حالندن چیقوب (بونو) مقامنه یچمشدر .

اندولژانسلرك فیئاتی عفو اولنمسی لازم كلن كناهلر نسبتنده اولدیغندن پك مختلف ایدی . قرق پاره لق اندولژانس بولندیغی كبی ، بیك كیسه لك دخی بولنور ایدی . مثلا ایشلنمش بر ایكی كناه ایچون اولور ایسه فیئاتی اهون اولور ایدی . برینك ایشلمش اولدیغی كناهلرینك كافه سیله ایلریده ایشلیه جكی كناهلرینك كافه سیچون اولور ایسه طبیعی فیئاتلیجه اولور ایدی . بوندن ماعدا خیلی زماندن بری اولمش كیتمش ، یاخود ایلریده طوغوب اوله جكلر ایچون دخی اندولژانسلر ویریلیر ایدی !

پاپالرك قولنجه حضرت عیسی (ع) ایله حواریون اوقدر صواب ایشلمشلر ایدی كه خرستیان اولمایانلر دخی داخل اولمق شرطیله دنیاده ظهور ایدن وایلریده ظهوری مقرر اولان انسانلرك كناهلرینه مقابل مقدار تفریق اولندیغی حالده ینه صوابلرینك ازالدیغی بیله حس اولنمایه جق ایدی . بناء علیه پاپالر مذهب مؤسسلرینی كناهكار ایتمكسزین صوابلریله عالمك كناهلرینی صاتون اله بیله جكلر ایدی . بوخصوصده كندیلری دخی

کناهکار اولمایه جقلر ایدی . چونکه « لایخطی » ایدیلر !
اندو لژانسلر اشبو غریب اعتقادك ثمره سی ایدی . --

پاپالرك مسرفلکی — صنف روحانیده اسکیدن بری موجود اولان مسرفلك انتباه دورنده پاپالره دخی سرایت ایتمشیدی . پاپالر حکمدارلردن کری قالمغی کویا کبر و وقارلرینه صیغدیره مادقلرندن معارف نشر ایتمکه و « انتباه اصولی » اوزره برطاقم ابنیهٔ جسیمه انشا وانلری مشهور رساملرك آثاریله تزیین ایلمکه باشلامشلردر . پاپالرك امریله مکتبلر ودار الفنونلر و کتبخانه لر کشاد اولنمقده ایدی .

انتباه دورینه مخصوص بر اصول معماری ظهور ایتمش اولدیغندن یکی کشاد اولنان دار الفنونلر و کتبخانه لر ایچون اصول جدیده اوزره بنالر انشا ایتمك لازم ایدی . نادر کتابلر، رسملر، هیکللر جمع اولنوب کتبخانه لر وموزه خانه لر ترتیب اولنمقده ایدی . پاپالرك معیتلرنده متعدد عالملر، رساملر، مؤلفلر، شاعرلر بسلنمکده ایدی . زیرا زعملرنجه مدیچیلردن — یعنی عادی تجارلردن کری قالمق عیسی علیه السلامك « وکیللری » ایچون اصلا جائز دکلدی .

بوندن ماعدا مستملکات روحانیه ده قاریشقلقلرك اکسیك اولدیغی یوق ایدی . کرك بونك ایچون، کرك پاپالرك

الایلر ایچون سلاح التنده کلی عسکر بولنـدیریله یور ایدی ...
والحاصل صرف اولنـان اقچه نك حسابی یوق ایدی . بونکله برابر پاپالرك واردات متنوعه سی بونجه مصـارفه قارشی باش طوته بیلکده ایدی . فقط بعض پاپالرك حـین جلوسـلرنده ملیونلرجه التون صرف ایتمك و بر اوفاق چنغراق ایچون بیکلرجه التون احسان ایتمك کبی دلیکلرینه کافی پاره بولمق مشکل ایدی .

حالبوکه دولت روحانیه یی اصل مضـایقه حالنده براقش اولان بوکبی اسرافـلر دخی اولمـایوب پاپا ایکنجی پولیؤس (٨٨١ ـ ٨٩١) لك رومه ده انشاسنه بدأ ایتـدیردیکی سن پیه ر (Saint-Piérre) کلیساسی ایدی . —

سن پیه ر کلیسـاسی — خرستیان عالمنك بیوك مرکزلرندن بری اولان استانبولك عثمانلیلر طرفندن فتحی اوزرینه خرستیان معبدلرینك الك جسیمی عد اولنـان ایا صوفیه کلیسـاسی جامع شریفه تحویل اولنمشیدی . پاپالرك ادعاسنجه ایاصوفیـه یی اونوتدیره جق برمعبد انشا ایتمك خرستیانلغك شانی اقتضاسـندن ایدی .

بونك ایچون پاپا ایکنجی پولیئوس معبدك تملرینی آتدیروب پاپالغی مدتنجه اتمامنه غیرت ایتمش ایسه ده حین وفاتنده بنا یاری بیله اولمامش ایدی .

خلنی اونبجی لئون (۸۹۱ ـ ۹۰۰) انشاآت حرصیله مشهور اولان مدیچی فاملیاسنه منسوب ایدی . او دخی کندی ثروتنی کلیسا وار داتنه علاوه ایده‌رك معبدی اکمال ایتمك ایسته‌دیکی حالده بنا ینه بتمه مشدر . بنانك اکمالی ایچون خیلی اقچه دخی لازم ایدی . پاپاده ایسه بر پاره قالمامش ایدی و بوحالده بنانك ناتمام قالمسی محتمل ایدی . —

تچل — اونبجی لئون لازم اولان اقچه‌یی تدارك ایچون اندولژانسلره مراجعت ایتمشدر . متعدد مأمورلر اندولژانس یوکارینی تحمیل ایده‌رك غربی اوروپایی طولاشمغه وجاهل اهالیدن هرنوع کوناهلری صاتون المغه باشلامشلردر . حتی اندولژانس صاتمق ایچون جبراستعمال اولندیغی اولور ایدی . بوایش عادتا رذالت درجه‌سنه وارمشدر وبوخصوصده الك ایلری وارمش اولان ساقسونیه‌یه مأمور تچل (Tetzel) در .

تچل قرا و قصباتی طولاشوب جبراً اندولژانس صاتار والمایانلری جهنم عذابیله تهدید ایدر ایدی . جاهل اهالی دخی چاره‌سزصوك اقچه‌لرینی ویروب اندولژانس الیر ایدی .

روایت اولنورکه شوالیه‌لردن بری قیرده تچله راست کله‌رك اجراسی متصور اولان بر کناه ایچون اندولژانس ایسته‌مش وتچلدن انی الدقدن صوکره تچلك اندولژانس حاصلاتیله طولمش اولان صندیغنی قاپوب فرار ایتمشدر .

اهالينك ايلری كلمش اولان طاقمی بو احوالدن آشيری درجه ده شكايت ايتمكده ايدی . پروتستانلغك مؤسسی مشهور مارتين لوتر دخی بونك ايچنده ايدی . —

مارتين لوتر — مارتين لوتر (Martin Luther) (۸٦۱ — ۹۲٤) ساقسونيه داخلنده بولنان (ايسله بن) شهرنده تولد ايتمش بر رنجبر اوغلی ايدی . لوتر فقر وضرورت ايچنده صباوتنی كچيردكدن صوكره ارفورت دار الفنوننده تحصيل علوم ايتمش و كندی اختياريله ترك دنيا ايدهرك مناستره قپانمشدر .

لوترك ذهنی دائما اوهام ايچنده بولنور ايدی . اعتقادنجه طبعاً نهايت درجه ده منهياته ميال اولان انسان جهنم عذابندن كوچ قورتيله بيلير ايدی . بناء عليه مناسترده كنديسنه تخصيص اولنان قاماره يه قپانوب خارج ايله هر درلو مناسبات قطع ايتمشيدی و وجودينی دائما رياضت و طياق ايله تعجيز ايدر ايدی . بونكله برابر فضل وكمالی كنديسنی صاحب شهرت ايتمشيدی .

ساقسونيه قورفورستی عاقل فرهدريك (F le Sage) پای تختی بولنان ويتنبرغ شهرنده دار الفنون تأسيس ايلديكی وقت آغوستين تارك دنيا شركتی رئيسنه مراجعتله دار الفنون

ایچون مناسب بر الهیات معلمی ایستەمش، رئیس دخی لوتری توصیه ایلمش ایدی . لوتر هرنقدر اشبو مأموریتی ابتدا تردد وتأنی ایله قبول ایلمش ایسەده بعده ممنون قالمشدر . لوتر مناستردن چیقدقدن صوکره درسلردن بشقه ویتنبرغ کلیسالرینك برنده وعظ ایله مشغول اولورایدی . لوتر بوسایەده اوهامدن قورتلمش و درایت و فصاحتی سایەسنده کندیسنه پك چوق طلبه پیدا ایلمشدر .

لوتر ابتدا پاپا طرفداری ایدی و لایخطیلکنی تمامیله تصدیق ایدر ایدی . فقط لاجل المصلحه رومەیه حین عزیمتنده رومەنك و پاپالرك احوالنی کلیاً مأمولنك خلافنده بولدیغندن،پك زیاده متأثر اولمش وپاپانك لایخطیاولدیغنه شبهه کتیرمش ایدی . بوشبهه کیتدکجه زیاده لشمشدر .

تچل ساقسونیەیه کلوب کمال رذالت اوزره اندولژانسلر صاتمغه باشلاینجه خیلی وقتدن بری متردد بولنان لوتر غلیانه کلمشدر . —

طقسان بش ویوزاون — لوتر ابتدا وعظ ونصیحت ایله اهالی یی اندولژانس اخذندن منع ایتمك ایستەمش ایسەده لایق وجهله موفق اولەمادیغندن کونك برنده اندولژانسلرك علیهنده اولمق اوزره ویتنبرغ کلیساسی قپوسنه طقسان بش بندی

حاوى بر يافته (پروتستونامه) ياپشدير مشدر . لوتر اندولژانسلرك شريعت مسيحيه احكامنه كلياً مخالف اولديغنى و انلر ايله كناهلرك عفو اولنه مايه‌جغنى دلائل ايله اثبات ايلمكده ايدى (۸۹۵).

تچل ايله دومينيكن تارك دنيالرى لوتره جواباً اندولژانسلر لهنده يوز اون بندى حاوى بر رساله نشر ايتمشلر ايسه‌ده لوترك ادعالرينى لايقيله جرح و تكذيب ايده مه مشلردر . لوتر جوابلرينى‌ده رد و جرح ايلمشدر .

اصول طبع واهميت ذاتيه‌سى سايه‌سنده منازعه از مدت ظرفنده عمومك معلومى اولمشدر .

المانيه اهاليسى ايكى فرقه‌يه آيرلمشدر . على العموم شمالى المانيه‌لو ترك ادعالرينى تصديق ولوترى التزام ايتمكده ايدى . جنوبى المانيه ايسه لوترك عليهنده ايدى . لوترك الك بيوك طرفدارى وحاميسى دخى ساقسونيه حكمدارى « عاقل » فره‌دريك ايدى . —

پاپانك مداخله سى ونتايجى — پاپا لئون ابتدا لوتر ايله تچل منازعه‌لرينه اوغوستين ودومينيكن شركتلرى بيننده همان دائم اولان منازعه‌لرك بر نوعى ظن ايله اهميت ويرمه‌مش ايسه‌ده ايش بيومكه باشلاينجه ساقسونيه‌يه بر (لغات) — يعنى سفير

ارسال ایله لوتری سکوته مجبور ایتمکه چالشمشدر . فقط لوتر نه تهدیداته ، نه‌ده نصایحه قولاق و یرمشدر .

لوترك طرفدارلری کیتدکچه تزاید ایتمکده اولدیغی جهتـله پاپا تلاش ایده‌رك قار یشـقلقلرك اوکنی آلمق ایچون بر بول [*] تنظیم ونشر ایتمشدر . بونامـه‌ده پاپا لوترك اثاری کو یا مذهبه موافق اولمادیغنـدن بحثله احراقلرینی امر ولوتری افکارنده اصرار ایلدیکی حالده آفوروز ایله تهدید ایده‌یور ایدی .

بعض المانیـه شهرلرنده پاپانك امری موجبنجـه حرکت اولنمش ایسـه ده دیکرلرنده پاپانك نامه‌سی تحقیر ایدلمشـدر . مثلا لایپچیغ شهرنده اهالی طرفنـدن چامور ایله سوانمشـدر . ویتنبرغده ایسه لوتر شهر میداننده عموم اهالی حاضر بولندیغی حالده کو یا « حضرت عیسـانك خلفی » و « لایخطی » اولان پاپانك نامه‌سـنی رسم مخصوص ایله احراق ایتمشـدر . لوترك اشبو جرأتی اهالی طرفندن القشلانمشدر (۸۹۸) .

بو ایسـه لوتر طرفندن پاپایه اعلان حرب دیمـك ایدی . فقط لوتر بونکله برابر قاتولیك کلیسـاسی خارجنده بر کلیسـا تأسیس ایلمك فکرنده دکلـدی . لوتر یالکز پاپا ایله کلیسـا ارکاننك سوء حرکاتنی بیان وادعا ایتمکده و بوخصوصده ایجاب

[*] *Bulle* — پاپانك نامهٔ مخصوصنه اطلاق اولنور

ایدن تدابیر واصلاحاتی مذاکره ایچون بر اجتماع عمومیٔ روحانینك عقد وکشادینه لزوم قطعی کورمکده ایدی ۰

اجتماع روحانی مجرد پاپانك امر ودعوتیله عقد اولنور ایدی ۰ لوتر بو اجتماعی مصرانه طلب ایتمکده ایدی که بوخصوصده موفق اولدیغی حالده قاتولیك عالمنده حاکم مطلق ولایخطی عد اولنان پاپا شرك طریقنی طوتمش اولان عادی بر تارك دنیا ایله کندیسنی محاکمه ایچون اجتماع عمومی یه مراجعت ایتمش اوله‌جق ایدی ۰ بو ایسه قبول اولنور شی دکلدی ۰ زیرا اوحالده پاپالرك خطاده بولنه بیله‌جکلری کندیلری طرفندن تصدیق اولنمش اولور ایدی ۰ واقعا قونستانس اجتماعنك (جلد ٤ صحیفه ۲۱۲) حاکمیت صفتی پاپالر حقنده دخی جاری ایدی ۰ فقط محاکمه اولانلرك ایکیسیده پاپا ایدیلر ۰ —

لوترانیزم — اشبو مهم منازعه اثناسنده ایمپراطور ماقسیملیان وفات ایتمش اولدیغندن یکی ایمپراطور انتخاب اولنجه‌یه قدر المانیه امور مشترکه سنك رؤیتی وکالت طریقیله ساقسونیه قور فورستی « عاقل » فره دریکه احاله اولنمش ایدی . بونك اوزرینه لوترك جسارتی زیاده لشه رك اعتراضلرینی بیوتمشدر ۰

بو دفعه لوتر قاتولیك کلیساسی هیئت عمومیه سنك انجیل شریفه کلیاً مخالف اولدیغنی ادعا واثبات ایتمش و بالکز انجیل

شریف مندرجاتندن بر حرف بیله طیشاری چیقمایه رق وانلری اساس طوته رق کلیسانك هیئتجه اصلاحنی طلب وتوصیه ایلمشدر . بو حالده لوترك دعواسی یالکز کلیسانك سوء استعمالاتنی جرح وتزییفدن عبارت دکلدی . قاتولیك کلیساسنك تملی دخی تهلکه ایچنده ایدی .

لوترك قولنجه انجیل شریف کلام الله اولدیغندن هرکس ایچون حرکاتنی آنك مندرجاتنه تطبیق ایتمك لازم ایدی وتطبیق ایچون دخی جناب حق طرفندن هرکسه احسان بیوریلان عقلدن بشقه برواسطه قبول اولنماملی ایدی - یعنی هرکس بالذات کلام اللهی مطالعه ایله وجداناً شرح ایده جك و کیمسه نك شرحنی کندی شرحنه ترجیح ایتمه یه جك ایدی .

الده بولنان انجیل نسخه لری لاتین لسانی اوزره یازلمش ایدی . افراد اهالی ایسه لاتینجه بیلمز ایدی . بناء علیه لوتر انجیل شریفك هرکسك بیلدیکی لسان اوزره ترجمه سنی توصیه ایلدیکی کبی کندیسی دخی المانجه یه ترجمه ایلمشدر . بو حالده - یعنی هرکس انجیل شریفی واحکام دینیه یی کندی وجدانه کوره شرح ایده جك اولدیغی حالده « مفسر رسمی » مقامنده اولان پاپانك اهمیتی قالمایه جق ایدی . لوتر دخی پاپاده لزوم کورمه دیکی کبی عموم رتب روحانیه ایله تارك دنیا شرکتلرینی قالدیرمق فکرنده ایدی .

رؤسای روحانیـه نك تأهلدن منع اولنمـلری و تارك دنیالر حقنده انجیل شریفده بحث اولمـادیغنـدن لوتر پاپازلره تأهل ایچون مساعده ایتمش ومنـاسترلرك قپادلمسنی توصیه ایتمشدر ۰ کندیسی دخی تارك دنیا صفتنی ترك ایله برابر تارك دنیا قیزلرندن برینی تزوج ایلمشدر ۰

انجیل شریف احکامنجه خرستیانلر ایچون ثروت وسـامان جمع والتزام ایتمك ممنوع اولدیغنه ابتناءً مناسـترلره مخصوص اولان املاکك حکمدارلره کلیاً ترك ایتمك لازم اولـدیغنی بیان ایلمشدر ۰ بو دخی المانیه بکلری طرفندن لوترك تحت حمـایه یه آلنمسنه سبب اولان کیفیتلرك باشلیجه لرندندر ۰ —

وورمس دیتی ـ بشنجی شارل (Charles-Quint) ایمپراطور انتخاب اولندیغی وقت عادت قدیمه یه امتثالاً « دیت » مجلسنی (وورمس) شهرینه جمع ایتمش ایدی ۰ لوتر مسئله‌سی دخی مجلس مذکوره حواله اولنان مسائل ایچنده ایدی ۰

ایمپراطور شـارل لوتره برتأمین نامه ارسال ایده رك مجلسه جلب ایلمشـدر ۰ لوتر دخی ژان هوس ایله سـائر او مثللیلرك عاقبتلرینه (جلد ٤ صحیفه ٢١١) واحباسنك رجالرینه باقمسزین دعوتی قبول ایله همان یوله چیقمشـدر ۰

و یتنبرغدن و و ز مسه قدر لوتری استقبال وتماشـا ایچون

كلن غلبه لكدن ناشى يوللر دن چكيلهمه يور ايدى . لوتر وورمس شهرى قپوسنده شهره دخول ايتمهمسنى توصيه ايدر امضاسز بر مكتوب الديغى حالده « وورمسده طامده كى كيره ميد قدر شيطان موجود اولديغنى بيلسهم ينه عنايت بارى يه استناداً كيده جكم » ديه رك شهره داخل اولمشدر .

لوترى كورمك ايچون وورمسه كلنلر شهره صيغه مايورلر ايدى . لوتر نمايشلر دن قورتلمق ايچون ديت مجلسى حضورينه كيدر ايكن جاده دن كيتمه يوب ارقه يوللر دن طولاشه رق كيتمشدر .

لوتر ديت دائره سنده ابتدا مشهور قوماندانلر دن ژورژ فروندسبرغ (**P. Von Frondsberg**)ه راست كلمشدر. فروندسبرغ لوترى كورنجه اوموزلرندن اوقشايه رق « لوتر ، سن اويله تهلكه لى يولدن كيده يورسك كه نه بن ، نه ده بشقه بر قوماندان الك بيوك محاربه لرده بيله امثالنى كورمه مشزدر . اكر سن كنديني حقلى بيله يورسك حقيقت نامنه اوله رق التزام ايتديككى ايشه دوام ايت » ديمشدر .

لوتر تلطيفه دكل ، تكديره قارشى مقابله ايچون حاضرلنمش ايدى . بناء عليه بو سوزلردن پك چوق متأثر اولمش ومجلس حضورنده كنديني غائب ايده رك نه سويليه جكنى شاشرمشدر . حتى كنديسنك ادعالرنده ثابت اولوب اولماديغى حقنده رسماً

ایمپراطور طرفندن واقع اولان سؤاله طوغریدن طوغری‌یه جواب ویره‌مه‌یوب دوشنمك ایچون بر كونلك مهلت ایسته‌مشدر .

فقط ایرتسی كونی مجلس حضورینه كلوب اعتقاد وادعالرنده ثابت اولدیغنی وانجق انجیل شریف مندرجاتیله افكاری جرح اولنما دقچه اندن وازكچه‌میه‌جكنی جسورانه بیان ایلمشدر . مجلس لوتره قارشی خیلی نصایحده بولنمش ایسه ده بر ثمره كورلمه‌مشدر .

مجلس اعضاسنك اكثریتی لوترك كفرینه حكم ایده‌رك احراقنی طلب ایلمش ایسه ده ایمپراطور شارل ویردیكی سوزه رعایةً لوتری صالیویرمشدر . لكن بونكله برابر لوترك مشرك و مرتد ، نشریاتنك دخی آثار كفر اولدیغنی مبین بر بیاننامه اعلان اولنمشدر . —

لوترك اختفاسی — لوتر (وورمس) دن عودت ایدر ایكن اثنای راهده بر اورماندن مرور ایتمكده اولدیغی حالده یوزلری قپالی بر طاقم شوالیه‌لر طرفندن قاچرلمشدر . اشبو كیفیت لوترك دوشمنلرینه حمل اولنوب لوترك اعدام اولندیغنه حكم ایدلمسنه سبب اولمش ایسه ده لوترك اخذ وتوقیفی حامیسی بولنان « عاقل » فره دریكك امریله واقع اولمشیدی .

لوتر بو وجهله فره دريكك شاتولرندن وارتبورغ (Warthbourg) شاتوسنه نقل اولنوب شواليه قيافتنده اوله رق خفياً برسنه قدر اقامت ايتمشدر . لوتر مشهور اولان انجيل شريف ترجمه سنى بو اثناده اكمال ايلمشدر .

طرفدارلرى لوترك تلف اولديغنى اعلان ايتمشلر ايدى وهركس دخى بوكا ايناغمش ايدى . يالكز برقاچ خاص احباسى خفيا كلوب كنديسيله كوروشه بيليرلر ايدى .

لوترك طرفدارلرى واحباسى ايچنده اك مشهور اولانى ويتنبرغ دار الفنوننده يونان لسانى معلمى بولنان ملانختوندر . ملانختون (Melanchthon) لوتردن دها عالم ودها عاقل ايدى . لكن او قدر حريص شهرت اولماديغندن لوتره پك چوق رعايت ايدر وهر شيئى انك نامنه اوله رق اجرا ايلر ايدى . رهفورمه نك نشرى خصوصنده ملانختونك ابراز ايتديكى خدمت همان لوترك خدمتنه مقابل اوله بيلير . —

داخلى قاريشقلقلر — لوتر وملانختون قاتوليك كليساسى عليهنه آچدقلرى محاربه ده كمال اعتدال وحسن تدبير اوزره حركت ايدرلر ايدى . لكن لوترك حين غيبوبتنده طرفدارلرى پك ايلرى وارمشلر در .

لوترك طرفدارلرى عموم قاتوليك اصول عبادتنك لغويتى

طلب وكليسالردن رسملری اخراج وتاركٔ دنيالری تحقير ايدرلر ايدی · اشبو حركاتك نتيجه سی اوله رق بر طاقم قاريشقلقلر واقع اولمش وقان دوكلمشدر · لوتر بونی ايشيدنجه ينه ميدانه چيقوب ره فورمه نك مركزی اولان ويتنبرغ شهرينه كلمش و طرفدارلرينی بو مثللی حركاتدن منع ايلمشدر ·

ره فورمه نك ظهوری اوزرينه المانيه ممالكی خيلی اختلاللره دوچار اولمشدر · المانيه نك غرب طرفنده بولنان بعض دره بكلر رؤسای روحانيه عليهنه قيام ايتمشلر ايدی · بونلرك رئيسی بولنان فرانج فون سيكينكن (Von Sickingen) ذاتاً « اصيل بر شواليه ايچون كيمسه نك حكمی تحتنه كيرمك ياقشماز » ديه رك كيمسه يه تبعت ايتمز برآدم ايدی · سيكينكن « ملجأ حقانيت » ياد ايله‌ديكی شاتوسنه تحصن ايدوب طوررور ايدی و فی الحقيقه شاتوسی ظلم وتعديدن قاچان مظلومين ايچون دائما اچيق بولنور ايدی ·

سيكينكن هومانيستلردن مشهور فون كوتن ايله برابر ره فورمه‌يی قبول ايتمش و بو دفعه سائر دره بكلر ايله اتفاق ايده‌رك رؤسای روحانيه‌نك املاكنی ضبط ومصادره ومناسترلری سد و يغما ايتمكه باشلامشدر · لكن محاربه‌لرده قاتوليك بكلرينه مغلوب اوله‌رق شاتوسنده محاصره اولنمشدر · اثنای محاصره‌ده كنديسی مجروح اولمش وشاتويی هجوم ايله آلان

دوشمنلری کندیسنی جان چکشمکده ایکن بولمشلردر . دوشمن قوماندانلرینك جمله‌سی سیکینکنه حرمةً حین وفاتنده باشلری آچیق اولدیغی حالده دیز چکوب یاتاغی اطرافنده طورمشلر وبعده کمال شعشعه‌لی بر آلای ایله دفن ایلمشلردر . «فون سیکینکن ایله برابر (شوالیه‌لك) دفن اولنمشدر» دینیر .

زادکانك قیامی بر طرف اولنور اولنماز اندن دها مدهش اولان زراع قیامی واقع اولمشدر . دره بکلرك اسیری بولنان اهالی اوته‌دن بری حریت استحصال ایچون دائما قیام ایدوب طوررلر ایدی . فقط عدم اتفاقلری جهتیله عصیانلرندن برشی حاصل اولدیغی یوق ایدی .

بودفعه ترجمه ونشر اولنمش اولان انجیل شریف نسخه‌لرنده جناب خالق عندنده عمومك مساوی اولدیغی کوسترلمش اولدیغندن اهالی دخی بوکا استناداً صنوف ممتازه علیهنه قیام ایتمشلردر . بعض دره بکلر بیله اهل قیام طرفنه چکمشلر ایدی . صوك شوالیه لردن (دها طوغریسی صوك «دره بکلر»دن) معدود اولان برلیخینکن (Berlichingen) دخی بونلرك ایچنده ایدی .

برلیخینکن قوهٔ جبریه‌دن بشقه بر قانون طانیماز ایدی ودائما قومشولریله محاربه ایدر، یاخود بیوك جاده اوزرنده کان کچن تجارلری صویار ایدی .

روایت اولنورکه بر کون چاپول ایچون شاتوسندن چیقمش اولان بر لیخینکن اورمانده قورد سوریسنه راست کلنجه « وقتلو خیر اولسون آرقه‌داشلر » دیمشدر .

قیام ایدن زراع صنوف ممتازه حقنده پك بیوك وحشتلر اظهار ایتدکلری جهتله علی‌العموم صنوف سائره‌نك نفرتلرینه دوچار اولمشلردر . حتی ابتدا حقلرنده مرحمت وملایمت اظهار ایتمك لازم اولدیغنی اعلان ایتمش اولان لوتر بیله اشبو وحشتلر اوزرینه « ارباب عصیانی قودورمش کلبی اولدیرر کبی اولدیرمك لازمدر » دیمشدر . ذاتاً لوترك دره بکلری التزام ایتمکده اولدیغی اولدن مشاهده اولنمقده ایدی . لوترك اثری اولان (ره‌فورمه) رؤسای روحانیه‌یی اورته‌دن قالدیرمش ومأمورین روحانیه‌یی جسمانی حکمدارلرك امری تحتنه وضع ایلمشدر .

ارباب عصیان عقد اتفاق ایتمش اولان دره بکلره مقاومت ایده‌مه‌یوب بیکلرجه تلف اولمشلر وبونك اوزرینه اهالینك احوال عمومیه‌سی دها زیاده وخامت کسب ایتمشدر .

بو اثناده علی‌العموم المانیه‌نك احوالی پك وخیم ایدی . ایمپراطور بشنجی شارل بر طرفدن سلطان سلیمان قانونی‌نك مجارستان ونمچه اوزرینه تجاوزلری ، دیکر طرفدن دخی فرانسه‌یه اعلان ایلدیکی حرب ایله مشغول اولوب عموم اهالینك معاونتنه

محتاج اولديغندن طرفينك بريني التزام ايتمكه جسارت ايده‌مه‌مش والمانيه ايشلريني يوز اوستي براقمش ايدى . بوندن اكلاشلديغي اوزره ره فورمه طرفدارلرى ابتدا پك جزؤى اولدقلرى حالده پريشان ايدلمه‌يوب انلره قوت كسب وافكارينى نشر وترويج ايچون وقت ويرلمشدر . سلطان سليمان قانونى ايله فرانسه قرالى برنجى فرانسوا دخى بوكا سبب اولانلرك باشليجه‌لرندن معدوددر . —

ره فورمه‌نك صورت تأسسى — المانيه دكز اولنديغى وجه اوزره قاريشقلقلر ايچنده ايكن اشبو قاريشقلقلرى موجب اولمش اولان لوتر ويتنبرغده راحت اوتوروب (ملانختون) ايله برابر ره فورمه‌نك احكام اساسيه‌سنى تحرير وتنظيم ايله اشتغال ايتمكده ايدى . انجيل شريف المانجه‌يه نقل وترجمه اولنه‌رق طبع ونشر اولنمشدر . لوتر مناسب كورديكى دعالرى نقل وترجمه ايده‌رك عبادتى دخى المان لسانه تحويل ايله‌ديكى كبى اصول عبادتجه ده كللى تعديلات اجرا ايلمشدر .

بوندن ماعدا لوتر تارك دنيالكى ، تأهل ممنوعيتنى ، روحانى رتبه‌لرى ، كليسا ومناستر املاكنى (يعنى وقفلرى) كلياً رد ايلمشدر .

دره بكلر ره فورمه‌يى مع الممنونيه قبول ايده‌رك رؤساى

روحانیه ایله مناسترلره مخصوص اولان اموال واملاکی ضبط ایدرلر ایدی .

لوتر خرستیانلرك « اسرار سبعهٔ اساسیه » لرندن یالکز واپتیز ایله سه‌ن (Géne) (اکمك وشراب) لك ماعداسنی قبول ایتمه‌مشدر .

توبه کارلر کوناهلرینی پاپازه بیان ایتمك مجبوریتندن معاف طوتلمشدر .

متره‌پولیدلك وپسقوپوسلق رتبه‌لری لغو اولنوب کلیسا اموری حکومت جسمانیه‌یه تابع وانك نامیله قائم « انتاندانت » (Intendant) نام برطاقم پاپازلره حواله اولنمشدر .

علی العموم شمالی المانیه بکلری ره‌فورمه‌یی قبول ایتمشلر ایدی وایچلرنده اك ایلری کلنلر ساقسونیه قورفورستی « عاقل » فره‌دریك ، سابق توتون تارك دنیا شوالیه‌لری شرکتی رئیسی البره‌خت براندنبورغ ، پومرانیه و مکلنبورغ و برونسویك دوقه‌لری ، هس قونتی واکثر « ایمپراطور شهرلری » (یعنی هامبورغ ، لوبك ، ماغده‌بورغ ، نورنبرغ وسائره) ایدی .
بیوجك حکمدارلر ایله دره‌بکلك ایدن رؤسای روحانیه ره‌فورمه‌نك علیهنده متفق ایدیلر (آوستریه و باواریه دوقه‌لری ومانیس وقولونیه میترپولیدلری) . —

اتحاد ايچون تشبث ونتيجه سى — هجرتك (٩٠١)
سنه سنده مظفراً مجارستانه داخل اولمش اولان سلطان سليمان قانونى
اردولرى طرفندن نهايت درجه ده تضييق اولنمش اولان ايمپراطور
بشنجى شارل (اسپير) شهرنده «ديت» مجلس عموميسنى اجتماع
و پروتستانلره حريت وجدان وعد ايده رك اتفاق عمومينك
استحصالنه غيرت ايتمش ايسه ده بر ثمرهٔ مفيده حاصل اوله مامشدر.
زيرا رهفورمه طرفدارلرينه حريت وجدان و يرلديكى حالده
افكار واعتقادلرينى نشر وترويج ايچون مساعده اولنمامشيدى .

مذكور ديتده حاضر بولنان لوتر طرفدارلرى اشبو قرار
ايمپراطورى حقنده رسماً (پروتستو) ايتمشلر واو وقتدن برى
رهفورمه يى قبول ايدنلره « پروتستان » — يعنى پروتستو
ايديجيلر اسمى و يرلمشدر . بو اسم حالا باقى قالمشدر .

ايمپراطور بر سنه صوكره آوسبورغده بر ديت دها كشاد
ايلمشيدى . پروتستانلر آوسبورغ ديتنه لوتر ايله ملانختون
طرفندن تنظيم اولنمش مفصل بر اعتقادنامه تقديم ايلمشلردر .

ايمپراطور ايله قاتوليكلر مذكور اعتقادنامه يى تقبيح ايده رك
پروتستان مذهبنى كلياً منع ايلمشلر ووقت معين ظرفنده پروتستانلغى
ترك ايله قاتوليك كليساسنه عودت ايتمه ينلرك دين ودولت دوشمنى
صفتنده بيلنه جكلرى اعلان اولنمشدر . بونك اوزرينه پروتستان

رؤساسی دخی (اشمالقالدن) شهرنده اجتماع ايدەرك بينلرنده حين اقتضاده رەفورمەيی سلاح بدست اولەرق محافظه ايچون اتفاق ايتمشلردر .

اون سنه صوكره قاتوليكلر ايله پروتستانلرك ارەلرينی بولمق ايچون (رەغنسبورغ) شهرنده بردیت دها آچيلمش وملانختونك غيرت ومهارتی اوزرينـه طرفين بعض فداكارلقلرده بولنەرق همان اتفاق حصوله كلمش ايسـەده شرائط ومقـاولاتی نه لوتر قبـول ، نەده پاپا تصديق ايلمشـلردر . ارتق ارەلرينی بولمق ايچون برامید قالمامشدر و بوندن صوكره قاتوليكلر ايله پروتستانلر بربرينـه قارشی دين دوشمنلری كسلمشلردر . —

ايلك مذهب محاربەلری — نهايت ايمپراطور شـارل امور خارجيەيی ممكن مرتبه تسـويه ايتدكدن صوكره امـور داخليـەنك اصلاحنه تشبث ايده بيلمشـدر . ذاتاً اواثناده پاپا اوچنجی پول (تريدەنت) شهرنده بيوك بر اجتمـاع روحانی عقد ايدەرك پروتسـتانلغه قارشی اتخـاذ اولنمق اوزره تدابير مؤثره دوشنمكده ايدی .

پاپا ايله ايمپراطور متفق ايديلر . بناءعليه فورتنه ياقلاشمقده وقان دوكلك اوزره ايدی — يعنی نتـايجی مجهول بر محـاربهٔ عظيمه ايچون قپوآچلمقده ايدی . لوتر دخی بواحوالدن پك زياده

مضطرب اولوب متأثراً وفات ايلمشدر . لوتر ويتنبرغده مدفوندر (٩٢٤) .

ابتدا شارل فرصتی فوت ايتديكی كبی بو دفعه خيلی قوته مالك اولان پروتستان بكلری دخی شارلك خارجی محاربه‌لر ايله اوغراشمسی كبی برفرصتی فوت ايده‌رك برايش كوره‌مه‌مشلردر. پروتستانلرك باشليجه رئيسلری بولنان ساقسونيه قورفورستی وعاقل فره دريكك برادری وخلفی بولنان ژان «ثابت» (J. le Constant) ايله هس قونتی فيليب «عاليجناب» (Ph. le Magnanime) بربريله منازعه ايتمكدن خالی دكلر ايدی . پروتستانلرك بطائتی سايه‌سنده شارل اسپانيه‌دن ، فلمنكدن وايتاليه‌دن قوهٔ كافيهٔ عسكريه جلب ايده بيلمشدر . فضله اوله‌رق محاربه‌نك ابتداسنده پروتستانلرك الك نامدار قوماندانلرندن معدود اولان ساقسونيه دوقه‌سی موريس اهانةً شارل طرفنه چكمشدر .

پروتستانلر باواريه وشوابيه‌ده ايمپراطور ايله جنك ايتمكده ايكن موريس ساقسونيه اوزرينه هجوم ايده‌رك ژان ثابتك ممالكنی استيلا ايتمكه باشلامشدر .

بونك اوزرينه ژان ثابت دخی متفقلری ترك ايده‌رك كندی بكلكنی محافظه ايچون ساقسونيه‌يه عودت ايلمشدر . بناء عليه ايمپراطور شارل پروتستانلری برر برر پريشان ايده بيلمشدر .

محاربه‌نك الـْبيوكى ساقسونيه‌ده كائن مولبرغ (Muhlberg) شهرى پيشگاهنده وقوع بوله‌رق پروتستان اردوسنك كلياً طاغلمسيله ختام بولمشدر و « قورفورست » ژان‌دخى اسير دوشمشدر (۹۲۵) ٠

ايمپراطور شارل ژان « ثابتك » ممالكيله رتبه‌لرينى و « قورفورست » صفتنى (موريسه) اعطا ايلمش ايسه‌ده سائر پروتستانلر حقنده التفات كارانه حركتده بولنمشدر ٠ ذاتاً موريس ساقسونيه خاندانى افرادندن وژان ثابتك اقرباسندن بولنديغى جهتله بونك دخى اوقدر اهميتى يوق ايدى [*]٠

شارل مظفراً پروتستانلغك محل ظهورى اولان ويتنبرغ شهرينه داخل اولمقده ايكن معيتنده بولنان پسقوپوسلرك برى لوترك مزاردن اخراج ايله احراق ايدلمسنى توصيه ايلمش اولديغندن ايمپراطور جواباً « اوليلر ايله محاربه ايتمك عادتم دكل ، اوكندى حاكمنى بولمشدر » ديمش و بوكبى حركاتى كلياً منع ايلمشدر ٠

ايمپراطورك اشبو موفقيتلرى اوزرينه عموم پروتستان بكلرى خوف وتلاشه دوچار اوله‌رق عفولرينى استرحام ايلمشلردر ٠ « عاليجناب » فيليب دامادى موريسك توسطى اوزرينه ايمپراطور

[*] ژان فاملياسى « ارنست طالى » و موريس فاملياسى دخى « البرت » طالىناملريله مشهوردر ٠

طرفندن عفو اولنمش ایسه ده بعده خلاف وعد اولمق اوزره تحت توقیفه النمشدر .

آرتق ایمپراطور شارله مقاومت ایده جك المانیه ده کیسه قالمامش کبی ایدی و شارل کرچکدن شارلمان و اوتونلر دورلرنده کی استقلال اداره یی استحصال ایتمك اسبابنی دوشونمکده ایدی . فقط المانیه ایشلری ایمپراطورك ظن وتخمین ایله دیکی درجه دکلدی .—

اوسبورغ معاهده سی — ایمپراطورك استقلالی یالکز پروتستان بکلری ایچون تهلکه لی اولمایوب علی العموم المانیه بکلری حقنده مضر ایدی . برده المانیه اهالیسی شارلك کتیردیکی اجنبی عسکرندن پك زیاده صیقلمقده ایدی . ایلك اول ایمپراطور علیهنه قیام ایدن ایمپراطوردن اوقدر احسان کورمش اولان ساقسونیه قورفورستی موریس ایدی .

موریس عصیان ایچون قائم پدری عالیجناب فیلیپك توقیفنی وسیله اتخاذ ایتمشدر . موریس خفیاً فرانسه قرالی ایکنجی هانری ایله اتفاق ایده رك تره نت (یاخود تریده نت) اجتماع روحانیسی مذاکراتنك صورت جریاننه نظارت ایتمك ایچون (تیرول) ه کیتمش اولان ایمپراطور اوزرینه ناکاه هجوم ایتمش اولدیغندن ایمپراطور کوچ حال ایله اسارتدن قورتیله بیلمشدر .

ايمپراطورك وقت مز بورده حاضر عسكرى يوق ايدى . بناءً عليه پروتستانلر ايله ابتدا متاركه و اوچ سنه صوكره آوسبورغده معاهدهٔ قطعيه عقد ايلمشدر (٩٣٣) .

آوسبورغ معاهده سى موجبنجه حريت وجدان اعلان اولنمش اولديغندن پروتستانلق رسماً بر مذهب مقامنده قبول اولنمشدر .

معاهدهٔ مذكوره موجبنجه پروتستان بولنمق جنايتدن معدود دكل ايديسه ده هركس تابع اولديغى حكمدارك بولنديغى مذهبى قبول ايتمكه مجبور ايدى و « الناس على دين ملوكهم »معناسنده اولان (Cujus regio ejus religio) قولى اساس اتخاذ اولنمشدر . يعنى بربك تبديل مذهب ايتديكى حالده تبعه سى دخى انكله برابر تبديل مذهب ايتمكه مجبور ايدى . قاتوليكلر تبديل مذهب ايدن رئيس روحانى بولنديغى حالده آنك مأموريت ايله رتبه سندن و باخصوص لنلرندن محروم براقلمسنى طلب ايتمكده ايديسه لرده پروتستانلر اورئيسك تحت اداره سنده بولنان ناحيه نك پروتستان ممالكنه الحاق اولنمسى ايجاب ايدر ادعاسيله راضى اولمادقلرندن بوماده آتيده حل اولنمق اوزره براقلمشدر .

ايلريده ظهور ايدن اوتوز سنه محاربه سى اثناسنده پروتستانلغك المانيه ده مصدق بر مذهب مرتبه سنده بقاسى

بردها تهلكه‌يه دوچار اولمش ايسه‌ده قاتوليك بولنان فرانسه‌نك معاونتی سايه سنده « وستفاليه » معاهده‌سيله بقاسی تأمين ايدلمشدر (١٠٣٦) . —

مذهب فرقه‌لرينك اسباب ظهوری — اوللری ادبيات عموم اهالی ايچون مجهول بر لسان اوزره محرر بولنديغی كبی كتابلر دخی نادر و پهالی اولديغندن تداركی مشكل ايدی و طلبه فنون و معارفی انجق مناسترلر ايله مدرسه‌لرده كرسی اطرافنده طوپلانوب خواجه اغزندن اوكرنه بيلير ايدی . اصول طبع كتابلرك چوغالمسنی وعمومك بيلديكی السنهٔ مليه اوزره ادبيات ظهورينی موجب اولمش اولديغندن كرسی ايله خواجه‌لرك اهميتی ازالمشدر — يعنی اهالی كندی كنديسنه تحصيل فنون ايچون اقتدار كسب ايتمشدر .

اوللری معلمسز تحصيل محال ايدی . خواجه‌لر ايسه علی العموم مناسترلردن و تارك دنيا كروهندن اولدقلری جهتله حسب المسلك درسلرنده كليسانك منافع عموميه‌سنی هرشيدن اقدم طوتارلر وطلبه‌نك افكارينی ايسته‌دكلری قالبه دوكرلر ايدی . بو سببدن اوله‌رق قاتوليك عالمنده دخی امثالسز بر اتحاد وار ايدی .

حالبوكه اصول طبعك ايجادندن صوكره هر كس كندی

کنـدینه خواجه اولمش و طبع و مشربنك خوشـلندیغی طرفه فکر وذهننی حصر ایده رك کندیسی ایچون قوی تملر اوزرینه یرلشمش افکار مستقله استحصال ایده بیلمشدر •

امور مذهبیهده ره فورمه نك ظهوری علوم و فنونه متعلق اموردهٔ اصول طبعك ایجادی مقامنده در •

انقلابات دورینـه کلنجه‌یه قدر اوروپاده افراد اهالی هیچ برشی ایله ذهنـلرینی مشـغول ایتمزلر ایدی • اهالی متعصب اولدیغنـدن مذهبدن بشـقه برشی دوشنمز ایدی • حال بوکه امور دینیه‌یه‌ده برافکار مستقله حاصل ایتمك جائز دکلدی •

هر نه قدر قاتولیك کلیساسـنك اساسی کویا انجیل شریفه مسـتند ایدیسه‌ده حقیقت حالده هرشی کویا حضرت عیسـانك وکیلی بولنـان « لایخطی » پاپا ایله مأمورلری طرفنـدن کیف مایشـاء اجرا اولنمقدهٔ اولدیغنـدن افراد اهالی ایچون کلیسـا واسطه‌سـیله پاپانك امرینی اخذ ایتمکدن بشقه بروظیفهٔ فکریه قالمایور ایدی • دیکر طرفدن امر مذکوری جرح و اعتراض جائز اولمادیغنـدن اهالی ایچون عقل وفکرك استعمالنـده دخی لزوم کورلمه‌یور ایدی وبناءعلیـه افکاری ترقی‌یه سـوق ایدن اسـباب همان کلیاً مفقود دیمك ایدی •

ره فورمه باشلیجـه پاپانك اشبو عقل کتخدالغی علیهنده عصیـان مقامنده چکمشدر •

اخيراً كليسانك احوالى پك چيركين رنك كسب ايتمشيدى و بو احوال انجيل شريفك مندرجاتنه كلياً مخالف ايدى . نه چاره كه انجيل شريفك شرح وتفسيرى يالكز پاپالره منحصر اولديغندن كليسانك حركاتنى انجيل شريف احكامنه تطبيق ومطابق اولمايان جهتلرى اعتراض ايلك كيمسه نك حدى دكلدى . قاتوليك كليساسى داخلنده بونجه او يغونسزلقلر ظهوره كلمكده اولديغى حالده اتحاده خلل كلمه مسى بوندن نشئت ايلمش ايدى .

لوترك قيامى الك زياده پاپانك اشبو امتيازى عليهنده ايدى . لوترك قولنجه انجيل شريف دستور العمل طوتلمق اوزره انسانلره ويرلمش بر قانون الهى اولديغندن هركس ايچون پاپا كبى بر « عادى مخلوقك » قولنه كور كورينه تبعيت ايتمكسزين حركات وسكناتنى، بيلديكى كبى، دستور مذكورك احكامنه تطبيق ايتمك لازم ايدى . انجيل شريف اهالى ايچون مجهول برلسان اوزره تحرير اولنمش اولديغندن لوترآنك هركسك بيلديكى لسان اوزره ترجمه ايدلمسنى توصيه ايلمشدر .

اصول طبعك ظهوريله هركس كنديسنه خواجه اولمق ايچون قابليت كسب ايتديكى كبى، بو دفعه انجيل شريفك السنهٔ مليه يه ترجمه اولنمسنك نتيجه سى اوله رق هركس پاپاس كسيلى ويرمشدر . ره فورمه نك اصل اساسى وروحى ايشته بو ماده در .

اشبو اساسك باشليجه ايكى شيئ موجب اوله بيلهجكى وهلهٔ اولاده كسديريله بيلير : برى ترقى افكار در ، ديكرى دخى امور دينيه ده تفرقه ظهورى در ٠

افكار و معلومات عموميه خصوصنده كليسايى وكيل مطلق بيلهرك عقل و فكرك استعمالندن صرف نظر ايتمش اولان اهالى بو دفعه اك مكتوم اولان حقايق حكميه يه واسرار دينيه يه وارنجه يه قدر هرشيئ كندى عقل قاصرانه سيله حل و كشف ايتمكه مأمور اولمش ايدى ٠ ترقئ افكار بوندن نشئت ايتمشدر ٠

لوترك افكارنجه هركس انجيل شريفى كندى كنديسنه مطالعه ايدهرك بيلديكى كبى شرح وتفسير ايتمليدى ٠ هركسك قوهٔ فكريه سيله مشربى بر اولماديغندن بو حالده برمسئلهٔ دينيه حقنده متعدد ومختلف افكارحاصل اولمسى طبيعى ايدى ٠ بو ايسه هر حالده ملتى تفرقه يه دوشيرهجكندن هيچ بر وجهله محسناتدن عد اولنهمازايدى ٠ حتى اشبو تفرقه دها لوترك حياتنده واقع اولوب سفك دماىى موجب اولمشيدى ٠

پروتستانلر باشليجه درت بيوك فرقه يه آيرلمشلر در ٠ بو فرقه لر ايسه شمدى يه قدر بحث اولنان (لوترانلر) و يا (پروتستانلر) دن بشقه « پوريتانلر » (Puritains) (اسم ديكرى رهفورماتلر)، «انكليقانلر» (Anglicains)، « اناباپتيستلر » (Annabaptistes) دن عبارتدر ٠ —

چوينكلى — « پوريتانلر » ابتدا اسويچره ده ظهور ايتمشلر ومذهب مذكورى تأسيس ايدن اسويچره لى چوينكلى (Zwingli) ايله فرانسه لى قالوين (Calvin) در .

لوترك معاصرى بولنان چوينكلى مسلكنى انجيل شريفك احكاميله برنجى خرستيانلرك حركاتنه تطبيق يولنده لوتردن ايلرى كيتمشدر .

چوينكلى مأمورين روحانيه دن كليساده وعظ ايدن عادى پاپازدن بشقه كيمسه يى براقامشدر . رتبه لر ، صفتلر ، سلطنت وتشريفات منع اولنمش وكليسالردن رسملر ، مومل ، چالغيلر اخراج ايدلمشيدى .

اسويچره ليلرك برقسمى چوينكلينك مذهبنى قبول ايتمش ايسه ده اسويچره نك نواحئ اصليه سى بولنان اسويچ ، اورى ، اونترو الدن وچوغ ناحيه لرى قاتوليك مذهبنده قالدقلرى جهتله بينلرنده محاربه لر واقع اولمشدر . چوينكلى محاربه نك ابتداسنده واقع اولان قاپللا (Capella) محاربه سنده تلف اولمش وطرفدارلرى مغلوب اولمشلردر . فقط بونكله برابر نشر ايتديكى مذهب ينه باقى قالمشدر . —

قالوين — فرانسه لى قالوين وطننده افكارينى ترويجه موفق اولماديغندن كلوب جنوه شهرنده برمذهب تأسيس

ايلمشــدر . قالوينك هر شيئ تقــدير الهی يه باغلی اولــديغنی ـ يعنی هيچ كيمسه نك طرف باريدن كنديسيچون چيزيلن خطك خارجنه چيقامايه جغنی ادعا ايدر ايدی . سائر جهتجه چوينكلی ايله قالوينك مذهبلری بيننده همان بر فرق يوق ايدی .

كنديلری هركسدن اول حريت وجدانه محتاج اولدقلرندن قاتوليكلره عبرت كوسترمك ايچون اولســون حريت وجدانی ترويج ايده جكلری يرده يكی ظهور ايدن مذهب فرقــه لری حريت وجدان حقنده وحشيانه تعصب اظهار ايدرلر ايدی . مثلا قالوين « تقدير » مسئله سنده كنديســيله هم افكار اولمايان ميشل سروه (Servet) نام مشهور بر عالمی احراق بالنــار ايتديرمشدر .

بر مدت صــوكره قالوين ايله چوينكلی نك طرفــدارلری برلشمش ومذهبــلری « پوريتانيزم » (ياخود پره سبيتريانيزم) (Presbytérianisme) ناميله اسقوچيه ده برلشمشدر . فرانسه ده بولنان قالوين طرفدارلری هوغونتلر (-Hugue nots) ناميله معروفدر . —

آنكليقانيزم — « آنكليقانيزم » قاتوليــك مذهبنه الك يقين بر مذهبدر و بينلرنده كی فرق انكليزلرك پاپايی طانيمــايوب قرالی آمر وحاكم طانيملری ، تارك دنيــالكك انكلتره ده منعی ، انجيل

شریفك ترجمه سیله آیینك انکلیزجه اجراسندن عبارتدر . کلیسانك هیئت قدیمه سی ومراتبی کلیاً باقیدر . —

انا باپتیزم — رهفورمه دورنده ظهور ایدن مذهب فرقه‌لری ایچنده هیئت اجتماعیه نك اساسنی الك زیاده اخلال ایدن انا باپتیستلر در .

انا پاپتیستلر چوجقلرك واپتیزلرینی کافی کورمه یه رك انسانلری بیودکدن صوکره تکرار واپتیز ایدرلر ایدی واسملری دخی بوندن نشئت ایتمش ایدی . اناپاپتیستلر مسائل دینیه ده قالوینیستلردن ایلری اولدقلری کبی ، اموال واملاکك عموم بیننده مساوات اوزره تقسیمنی دخی ترویج ایدرلر ایدی . اناپاپتیستلر وستفالیه ده ظهور ایتمشلردر . مرکزلری مونستر شهری ایدی .

مونستر ده انا پاپتیستلر بیننده کویا ایکی « پیغمبر » ظهور ایتمشدر . اشبو « پیغمبر » لرك بری هارلم فرانجیله جیلرندن ژان ماتیسه ن (Mathissen) ، دیکری دخی لیدن قوندره جیلرندن ژان بوکلسون (Bockelson) در .

ماتیسه ن — ژان ماتیسه ن مونستر حکومتنی ضبط ایده رك انجیل شریفدن ماعدا عموم کتابلری احراق واموال واملاکی عموم اهالی بیننده مساوات اوزره تقسیم ایلمشدر . دوشمن

عسكرى مونسترى محاصره ايتديكى اثناده ماتيسه ن « الله دوشمنى الده تسليم ايده يور » قوليله معيتنه آلديغى اوتوز قدر عسكر ايله قلعه قپوسنك خارجنه چيقارق دوشمن اوزرينه يوريمش ايسه ده ايلك كلن قورشوندن تلف اولمشدر .—

بوكاسون — ماتيسه نك مقامنه چمش اولان بوكلسون ياخود (ژان ده ليد) بنى اسرائيلك اون ايكى سبطنه قارشيلق اولمق اوزره انا پاپتيستلرى اون ايكى فرقه يه تقسيم وهر برفرقه ايچون برر حاكم تعيين ايلمشدر . بوكلسون تعدد زوجات اصولنى قبول ايلمش و باشنه تاج كيمشدر . مونستر ده اناپاپتيستلر هر نقدر شجيعانه مقاومت ايتمشلر ايسه ده نهايت شهرى دوشمن النه تسليم ايتمكه مجبور اولمشدر . بوكلسون انا پاپتيستلرك ايلرى كلنلريله برابر صلب اولنمشدر (٩١٣) .—

خاتمهٔ فصل — الحاصل قسطنطينيه نك عثمانليلر طرفندن فتحنى تعاقب ايدن بر ايكى عصر ظرفنده اوروپا ظاهراً ومعناً طانلمايه جق صورتده دكشمشدر .

باروتك واسلحهٔ ناريه نك ايجادى سايه سنده حكمدارلر نفوذلرينى نهايت درجه يه قدر توسيع ايتمشلر واولرى ادارهٔ داخليه و بقاى اسايشه سكته ويرمكده اولان دره بكلرى اورته دن قالديرمشلر در . بناء عليه حكمدارلر داخلى اسايش

استحصال اولنـدقدن صوکره نظرلرینی خارجه چویرمشلر و بوندن « محاربات دولیه » ظهوره کلمشدر ٠

محاربات دولیه ایله برابر ازمنهٔ جدیده یه مخصوص مسائل عظیمه نك بری اولان « اوروپا موازنه سی » مسئله سی تولد ایتمشدر ٠

دیکر طرفـدن اسلحهٔ ناریه ومحـاربات خارجیه جهتیله حکمدارلر صرفیات فوق العـاده یه مجبور اوله رق ویرکیلری ارتدیرمشلر و بونکله اهالینك شکایاتنی تشدید ایده رك حکومات مشروطه نك برکون اول ظهوره کلسنه سبب اولمشلردر ٠

کاغد واصول طبعك ایجادی سـایه سنده اوروپاده نشر معـارف وترقی افکار واقع اولمشدر ٠ بو ایسه اذهان اهالی یی اسقولاستیك باتاغنـدن قورتاردیغی کبی ، کلیسـانك عقلاً ونقلاً منساسبتسز اولان بیوندیریغنـدن دخی خلاص ایده رك رهفورمه یی میدانه کتیرمشدر ٠ رهفورمه ـ که افکاری قاتولیك مذهبی کبی برطار دائره ایچنده حبس ایتمه یوب بالعکس تحقیقات وتجسساته ـ یعنی کسب معارفه سوق وتحریك ایتمشدر ٠

نشر معارف و بناء علیه اذهانه عارض اولمش اولان تحقیقات هوسی انسـانلری کشفیاته سـوق ایلمش ، کشـفیات دخی امور تجاریه ومالیه جه بیوك تبدلاتی موجب اولمشدر ٠

بوندن ماعدا نشر معـارف برطـاقم ارباب معارفی میدانه

کتیرمش اولدیغندن علوم و فنون ایچون یکی بر چیغر آچلمشدر •

انتشار معارفك نتایج عظیمه‌لرندن بریده ملل مختلفه مدنیتنك توحیدی ماده‌سیدر • اوروپایی مسکن اتخاذایدن بونجه اقوام مدنیتجه برملت اولی ویرمشدر •

ایشته اوروپا بووجهله یکیلنه‌رك از مدت ظرفنده عقله حیرت ویره‌جك صورتده ترقی‌ایتمش وامثالی کورلمه‌مش صورتده معمور اولمشدر • —

—

یکرمی اوچنجی فصل

قرون اخری ابتداسنده دول اوروپا احوالی

اسپانیه و پورتکیز - فرانسه - المانیه -
ایتالیه - اسقاندیناویه - روسیه - لهستان

— ٥ —

اسپانیه و پورتکیز

(٨٩٠ — ٨٣١)

احوال عمومیه . آراغونیه . قاستیلیه . فتح غرناطه.
اسپانیه دولتی . پورتکیز

احوال عمومیه — قرون وسطانک نهایتنه طوغری اسپانیه قطعه سنده بر قاچ حکومت مستقله ظهور ایتمش ایدی . بو حکومتلر دوشمن عمومیلری اولان اندلس عربلرینه قارشی متفق ومتحد بولندقلری جهتله اسپانیه قطعه سنه خارج کوزیله بر

دولت مستقله نظریله باقیله بیلیر ۰ فقط احوال داخلیه‌یه عطف نظر اولندیغی تقدیرده ایش بشقه بر حالده کورونیر ۰

وقت مز بورده پیرینه شبه جزیره‌سنده تشکل ایدن قاستیلیه، آراغونیه، ناوار و پورتکیز دولتلری اساساً دین اوغورنده محاربه ایتمك ایچون اوته‌دن بریدن طوپلانمه متعصب سرسریلر طرفندن تأسیس ایدلمشیدی ۰ اشبو کچوك حکومتلرك برنجی افکارلری دین دوشمنلری بیلدکلری مسلمانلر ایله محاربه ایتمکدن عبارت ایدی ۰ بناء علیه اسپانیوللر اوروپانك غرب کوشه‌سنده یالکز صلیب محاربه‌لریله مشغول واحوال عالمدن بیخبراولدقلری حالده امرار وقت ایتمکده اولوب اقوام سائره‌دن هرخصوصده کری قالمشلر ایدی ۰

ازمنهٔ متأخره‌نك ابتداسنده اسپانیه احوالنك شارلمان عصرنده‌کی سائر اوروپا احوالندن پکده فرقلری یوق ایدی ۰ داخل ممالکده هیچ بر انتظام کورلمه‌یور ایدی و اهالیده امثالسز تعصب موجود ایدی ۰ ممالکلرك ریاست امورلرنده صورت ظاهره‌ده قرال ایله حین اقتضاده اجتماع ایدن ملت مجلسلری ـ یعنی قورتس (Cortes) لر موجود ایدی و مذکور مجلسلرك حقوق و امتیازاتی همان محدود دکلدی ۰ فقط زادکان (یعنی غراندلر) ورهبان صنفلریله بلدیه مبعوثاننـدن عبارت اولان اشبو ملت مجلسی دولتك منافع و امورندن

بیخبر اولوب حین اجتماعده یالکز کندی امتیازات مخصوصه‌لرینی توسیعه چالیشیرلر ایدی .

داخلده اسایش کلیاً مفقود ایدی . دره بکلرك تجاوزاتی ایچون برحد یوق ایدی . حکمدارلر ایسه محافظهٔ آسایشدن عاجز ایدیلر . حتی بونك اوزرینه اسپانیه‌ده المانیه‌نك مشهور « هانزه » اتفاقی وخفی محکمه‌لری کبی برطاقم اتفاقلر بیله ظهور ایتمشیدی . مثلا قاستیلیه وآراغونیه شهرلری بیننده عقد اولنان « اتفاق مقدس » (Santa-Junta) پك مهم ایدی وخیلی قوهٔ عسکریه یه مالك ایدی .

والحاصل اسپانیه‌لیلر اوروپالیلردن اوقدر کری قالمشلر ایدی که حالا ارقه‌لرندن یتشه‌مه‌مشلردر . —

آراغونیه — آراغونیه قطعه‌سی هجرتك طقسان ایکیسنده (وست‌غوتلر)ك الندن عربلر طرفندن فتح اولنمش اولدیغی حالده اوچنجی عصر هجرتده ناوار قرالیتی طرفندن استرداد ایدلمش ایدی . بشنجی عصرده ناوار قرالی بیوك سانشو حین وفاتنده ممالکی درت اوغلی بیننده تقسیم ایده‌رك اراغونیه‌یی (رامیر) قاستیلیه‌یی (فردیناند)، و ناواری دخی (غارسیه) نام اوغللرینه اعطا ایده‌رك برر مستقل قرالیت تشکیل ایتمشدر (٤١٣) .

ناوارك زیر حكمندن دخی قوتیلوب كسب استقلال ایتمش اولان اراغونیـه اندلس دولتنـك انقراض كلیسی اثناسـنده كیتدكجه توسیع حدود ایتمكده ایدی ．

اراغونیـه قرالیتی قرال ایكنجی ژان (۸۳٦ — ۸٥۷) دورنده پك بیـوك اعتبـار قزانمشـدر ． ایكنجی ژان ناوار قرالیچه‌سنی تزوج ایده‌رك ناوار قطعه‌سنی آراغونیـه‌یه الحاق ایلدیكی كبی ، دیكر طرفـدن حدود جنوبیـه‌ده دخی عربلردن خیلی مملكتلر ضبط ایتمشـدر ． حین وفاتنده آراغونیه تختنـه ایكنجی اوغلی فردیناند « قاتولیك » جلوس ایتمشدر ． —

قاسـتیلیه — اسپانیه قطعه‌سی عربلر طرفنـدن فتح اولنـدیغی وقت بعض غوت بكلری عرب اردولری اوكنـدن فرار ایده‌رك آسـتوریه طاغلرینه التجا ایتمشـلر و اوراده تحصن ایده‌رك اندلس دولتنـك الك پارلاق زماننده دخی اسـتقلاللرینی محافظه ایده بیلمشلردر ．

هجرتك ٤۰۹ سنه‌سنده قرطبه دولت امویه‌سی یرنده برطاقم طوائف ملـوك ظهور ایتمسـیله عربلره عارض اولمش اولان ضعفیت ودیكر طرفدن اوروپالیلرك شـارلمان دورندن اعتباراً چیقاروب ارقه‌سـنی كسمه‌دكلری دین محـاربه‌لری سـایه‌لرنده آستوریه طاغلرینه تحصن ایدن خرستیانلر یواش یواش تجـاوزه

باشلایه رق ابتدا اوویه‌دو (Oviėdo) و بعده لئون (Léon) ونهایت قاستیلیه قرالیتی نامریله بر دولت مستقله تشکیل ایتمشلر ایدی .

یدنجی عصرده قاستیلیه قرالیتی اندلسك قسم اعظمنی فتح ایده‌رك بیوك بر دولت شکلنه کیرمش ایدی . ابتدا قاستیلیه لئون قرالیتنه تابع بر قونتلق ایدی . لئون قرالی شیشمان سانشو « واسالی» بولنان قاستیلیه قونتی فردیناندە مدیون اولوب [*] تأدیهٔ دیندن عاجز قالنجه قاستیلیه نك مستقل اولمسنه راضی اولمشدر . بر مدت صوکره قاستیلیه ارث طریقیله ناوار قرالی بیوك سانشو (۳۷۹ـ۱۳ ٤) یه انتقال ایتمش ایسه‌ده بوخصوصدن طولایی ناوار ایله لئون بیننده ظهور ایدن محاربه‌ده پاپازلرك توسطیله لئون قرالنك انشته‌سی وسانشونك ایکنجی اوغلی فردیناندە و یرلمك و «قاستیلیه قرالیتی» نامیله بردولت تشکیل ایلمك اوزره صلح عقد اولنمشدر (٤٢٣). مرقوم فردیناند قائم پدری اوچنجی بر مودك وفاتی اوزرینه لئون قرالیتنی دخی ضبط ایده‌رك ایکی قطعه‌یی برلشدیرمشدر (٤٥٠).

عربلرك قورقوسی ازالدقجه قاستیلیه داخلنده هیئت دولتك عدم انتظامندن طولایی بیوك قاریشقلقلر واقع اولمش ایدی . هر بر دره بکك وهر بر شهرك حقوق وامتیازاتی بشقه ایدی . اشبو امتیازلر فوئه روس (Fuéros) نامیله

[*] شاهین ایله آتدن طولایی

معروفدر . فوئه روسلر دولتك اتحاد وانتظامنه خلل ویرمکده اولوب قرالك هیچ حکمی قالمامشیدی .

قرال ایکنجی ژانك (٧٦٤ ـ ٨٣١) حین جلوسنده زادکان قراللغی تصدیق ایچون شو یولده شرائط درمیان ایلمشلر ایدی .

« منفرداً سزك قدر حکم وحیثیته مالك ومجتمعاً سزدن دها «ذی اقتدار اولان بز ـ که اسپانیه کشی زاده‌لری یز ـ « فوئه روسلرمزه تجاوز ایتمه‌مك شرطیله سزی قرال نصب « وتعیین ایده‌یورز واکر بو شرطی قبول ایتمزسه‌کز بزدخی سزی «قبول ایتمه‌یز (Sinon, non) » .

ایکنجی ژانك اوغلی وخلفی دردنجی هانری (٨٣١ـ٨٥٢) زماننده او یغونسزلقلر دها زیاده شدت کسب ایتمشدر . زادکان صنفی برکره اغاجدن هانرینك صورتنی اعمال ایده‌رك آنی البسهٔ رسمیه وتاج وعصا ایله دوناتدقدن صوکره شهر میداننده تخت اوزرینه یرلشدیرمشلر وبعده هانرینك قصور وقباحتلرینی مبین بر اتهام نامه قرائت اولندقدن صوکره صورتك باشندن تاجنی والندن عصاسنی المشلر وکندیسنی تختندن چاموره دوشرمشلردر.

زادکان اشبو حرکت غریبه‌دن صوکره قرالی مخلوع عد ایده‌رك برادرینه بیعت ایتمشلردر . بونك اوزرینه ظهور ایدن داخلی محاربه خیلی مدت دوام ایتمشدر .

زادکان صنفی نهایت الامر هانری‌نك قراللغنی تصدیقه راضی اولمشلر ایسه ده هانری دخی مقابلةً کندی اولادینی براقوب همشیره‌سی ایزابللایی ولی عهد تعیین ایلمشدر . ایزابللا آراغونیه قرالی فردیناند قاتولیکی زوجلکه قبول ایتمش اولدیغندن هانری‌نك وفاتیله ایکی قرالیت برلشوب « اسپانیه » دولتنه اساس وضع اولنمشدر (٨٥٨) . —

فتح غرناطه واسپانیه دولتی — فردیناند قاتولیك ایکی یوزلی ، الچق طبیعتلی ، ناموسسز برآدم ایدیسه ده فوق العاده غیور بر حکمدار ایدی . ایزابللایه گلنجه او دخی مدبره وعاقله ایدی . فقط ایکیسنده ایلك اول گوزه ایلیشن اخلاق وطبیعت حرص شهرت ونهایت درجه ده بر تعصب دینی ایدی .

فردیناند ایله ایزابللا اسپانیه‌نك برلشمسنی اهم امور عد ایده‌رك عربلرك علیهنده محاربه‌یه قیام ایتمشلردر . اندلس دولتنك مرکب اولدیغی قطعاتدن وقت مزبورده یالکز (بنی احمرك) تحت اداره‌لرنده بولنان غرناطه بر درجه‌یه قدر مستقل ایدی . فقط اوده هر طرفدن قاستیلیه مستملکاتیله احاطه اولنوب فنا حالده تضییق اولندقدن ماعدا « لن » اصولی اوزره قاستیلیه قرالیتنه باغلی ایدی .

غرناطه یالکز جبل طارق واسطه‌سیله افریقه ایله مخابره ایتمکده ایدیسه ده فریادلرینه کیمسه قولاق آصمایور ایدی .

نهایت فردیناند وایزابللا جبل طارقی دخی ضبط ایده رك غرناطه نك امداد امیدینی دخی قطع ایتمشلردر . بناء علیه محاصره اولنان غرناطه نك بیکی متجاوزقوله ایله تحکیم اولنمش استحکاماتی شهری انجق طقوز ماه مدافعه ایده بیلمشدر .

وقت مزبورده غرناطه شهرینك اسکی حالی قالمامش ایدی واهالیسی ایکی یوز بیکی متجاوز دکلدی . فضله اوله رق غرناطه داخلنده بنی احمر خاندانی بیننده منازعه ومحاربه موجود ایدی . حتی فردیناند ایله ایزابللایی غرناطه پیشکاهنه دعوت ایدن حکمدار مشروع علیهنه قیام ایتمش اولان عبدالله الصغیر ایدی [*]

غرناطه محاصره سی وایزابللا ایله فردیناند طرفندن فتحی کویا عربلر ایله خرستیانلر بیننده وقوع بولان اوچ بیك یدی یوز محاربه نك اك صوکره کی ایدی (٨٧٠) .

غرناطه یی غائب ایدن امیر اخیری عبد الله تسلیم ایتمش اولدیغی شهردن حین عزیمتنده اغلامغه باشلامشیدی . بونك اوزرینه والده سی عایشه دخی « آغلا اولادم آغلا ارکك کبی ممالکی محافظه ایتمکه مقتدر اولمایانلر هیچ اولماز ایسه قادین کبی اغلاملیدرلر » دیمشدر . بو سوزه لایق اولان نالکز عبد الله الصغیر دکلدی . اندلسلیلرك جمله سی اوکا شایان اولمشیدی .

[*] جلد رابع صحیفه ١٤١

امیر عبد الله غرناطه یی بعض مهم شرائط ایله تسلیم ایتمشیدی . شرائط موجبنجه اهل اسلام مذهبلرینی وملیتلرینی وحتی داخلی اداره‌لرینی محافظه ایده‌جکلر و کندیلرندن اسلام حکومتنه ویردکلری ویرکیدن زیاده ویرکی التمایه‌جق ایدی .

فقط فردیناند قاتولیك سوز ومعاهده طانیر برآدم دکلدی . فردیناندك یلانلریله حیله‌لرندن پاپا بیله عاجز قالمش ایدی . حتی فردیناند بونی بیوك برهنر عد ایدر ایدر ایدی و کندیسنك قحبه‌لکله افتخار ایتدیکی فرانسه قرالی اون ایکنجی لوئی حقنده سویله‌دیکی سوزدن دخی اکلاشیله بیلیر .

لوئی فردیناندطرفندن‌اتفاقه‌دعوت‌اولندیغی‌وقت «ایکی‌دفعه بنی علناً الداتمش اولان برآدمك سوزینه بن نصل امنیت ایده بیله‌یم » دیمش اولدیغندن فردیناند قاتولیك دخی بونی ایشیدنجه « یلان سویله‌یور سرخوش حریف . بن اونی دکل ایکی دفعه ، تمام اون دفعه آلداتدم » دیمشدر ! بناء علیه عربلر ایله عقد اولنان معاهده‌نك هیچ حکمی یوق دیمك‌ایدی .

فردیناند مسلمانلری مذهبلرینی تبدیل و اصول ، عادات ، لسان والبسه‌لرینی ترك ایچون جبر وتضییق ایدر ایدی . خرستیانلغی قبول ایتمه‌ین مسلمانلر احراق بالنار ایدیلیر ایدی . بوسببدن اوله‌رق از وقت ایچنده اسپانیه‌ده برمسلمان قالمامشدر . امور مذهبیه‌یه نظارت ایتمك اوزره فردیناند طرفندن تشکیل

اولنان محكمهٔ مخصوصه اسپانیه ده مسلمانلرك اثرینی براقامغی التزام ایتمش ایدی ·

اشبو محكمه اون سكز سنه ظرفنده یكرمی دزت بیكی متجاوز اندلسلیلر حقنده اعدام حكمنی ویرمشدر ·

اسپانیه ده محو ایدیلن یالكز عربلر اولمایوب یهودیلر دخی عربلرك اوغرادقلری معاملهٔ وحشیانه یه دوچار اولمشلردر · تلف ایدیلنلردن بشقه سكز یوز بیك قدر یهودی اسپانیه یی ترك ایله ممالك اجنبیه یه هجرت والتجا ایلمشلردر · [*]

عربلر سكز عصر قدر اسپانیه ده اقامت ایتمشلر و اسپانیه یی ترك ایتدكلری وقت انی دنیانك اك مدنی واك معمور بر قطعه سی اوله رق ترك ایتمشلردر · بو حالده اسپانیه ده عربلرك مقاملرینه قائم اولان اسپانیوللرك طریق مدنیتده برنجی اوله رق كیتملری ملحوظ ایدی · فقط اسپانیوللر او یله شیلردن استفاده ایده بیلیر بر ملت دكلدی · اسپانیوللرك تعصبی عربلرك النده كی كتابلره بیله امان ویردیرمه مشدر · اسپانیوللر عربلردن قالمش اولان كتبخانه لری بیله تشریفات مخصوصه ایله احراق ایدرلر ایدی ·

فردیناند قاتولیك سائر حكمدارلره امتثالاً دره بكلرك نفوذینی كسر ایتمكه تشبث ایتمشدر · عربلر ایله محاربه ایچون تجهیز

[*] بونلرك قسم اعظمی دولت علیهٔ عثمانیه یه التجا ایلمشلردر ·

ایتمش اولدیغی عساکری غرناطه‌نك فتحندن صوکره دره بکلرك علیهنه استعمال ایلمشدر . فردینانداك کوزی حقوق وامتیازات ایله طویمایور ایدی . پاپا ایله اره‌سی ایی اولدیغی جهتله فردیناند اسپانیه پسقوپوسلرینك کندیسنه تابع اولملری ایچون پاپادن مساعده استحصال ایلدیکی کبی اندولژانس صاتمق ایچون دخی رخصت آلمشدر .

فردیناند ناوار وناپولی قرالیتنی ضبط ایلدیکی کبی زماننده اسپانیوللر امریقه‌یی کشف وافریقه ده قناریه اطه‌لریله اوران قطعه‌سنی استیلا ایلمشلردر .

ایزابللانك وفاتی اوزرینه قاستیلیه ایله آراغونیه ینه بربرندن تفریق اولنمق تهلکه سنه دوچار اولمش ایکن فردینانداك غیرتی سایه سنده اشبو تهلکه برطرف اولمشدر .

فردیناند ایله ایزابللادن « دیوانه ژانه » (Jeanne la Folle) نامیله معروف اولان برقیز دنیایه کلمش ایدی . ژان المانیه ایمپراطوری واوستریه حکمداری ماقسیملیانك اوغلی ارشیدوق « کوزل » فیلیبه وارمش اولوب والده سنك وفاتی اوزرینه زوجنی قاستیلیه تختنه اجلاس ایتمکه غیرت ایتمش ایسه ده پدری مانع اولمشدر . کوزل فیلیب دها کنج ایکن وفات ایتمش و وارث اوله‌رق دون‌قارلوس اسمنده برچوجق براقمشدر .

اوروپا موازنه سنی اخلال ایدن مشهور ایمپراطور بشنجی شارل ایشته دیوانه ژانه نك اوغلی بولنان دون قارلوسدر . —

پورتکیز — پورتکیز دولتی دخی اندلس دولتنك انقراضی اثناسنده ظهور ایتمش وابتدالری پورتو یاخود قاله (Porto, Calle) نامنده قاستیلیه حدودی داخلنده و (منهو) و (دورو) نهرلرینك اره سنده کائن اوفاق بر قونتلقدن عبارت ایدی .

قاستیلیه قرالی التنجی آلفونس پورتوقاله قونتلغنی «لن» اصولی اوزره بورغوندیه خاندانه منسوب هانری اسمنده برسرسری یه احسان ایلمش ایدی . هانرینك اوغلی برنجی آلفونس قونتلغنی توسیع ایله اعلان استقلال ایلمشدر . پورتکیز قرالی برنجی ژان (٧٦٣ ـ ٨١١) کندی اوزرینه هجوم ایلمش اولان قاستیلیه قرالنه صورت قطعیه ده غالب کله رك پورتکیز قطعه سنك استقلالنی تأمین ایلمشدر . ژان اوغللری بولنان الفونس (Al.l'Africain) ایله پرنس هانری «ملاح» سایه لرنده پورتکیز قرالیتی افریقه ده خیلی مستملکات صاحبی اولمشدر . الفونسك اوغلی ایکنجی ژان (J.leParfait) ایله خلفی «بختیار» اما نوئل دورلرنده پورتکیز هندوستانی کشف ایتمش و برنجی مرتبه ده بر دولت بحریه اولمشدر . دیاز ، واسقوده

غاما ، آلبوکرك بو اثناده ظهور ایتمشلر ایدی . فقط امانوئل زوجه سی ایزابللانك اصراری اوزرینه پورتکیزه التجا ایتمش اولان عربلر ایله یهودیلره قارشی ارتکاب ایتمش اولدیغی معامله ایله لکه‌دار اولمشدر . امانوئل بونلرك ماللرینی غصب ایتدکدن صوکره وحشی صورتده مما لکندن اخراج ایلمشدر .

پورتکیز قراللرینك ایچنده اك زیاده شهرت قازانان امانوئلك خلفی ایکنجی ژاندر (۸۵۹ ـ ۸۸۳) . ژان دره بکلرك نفوذینی کلیاً محو ایتمش و (قورتس) ـ یعنی ملت مجلسنك حقوق وامتیازاتنی کری اله رق مجلس مذکوری هیچ حکمنده براقشدر . دیکر طرفدن ژان اسپانیه دن مطرود عرب وموسوی علماسیله اهل صنعتنی جلب ایده رك پورتکیزك اعمارینه غیرت ایتمشدر . ژان دورنده لیسبون شهری دنیا تجارتنك مرکزی ایدی .

ژانك اوروپا حکمدارلری نزدنده پك بیوك اعتباری وار ایدی وهرکس کندی حرکاتنی ژانك مسلکنه تقلید ایتمك ایستر ایدی . ژانکویا بولنماز برحکمدار ایدی وحقنده « ژان عموم حکمدارلره اداره و سلطنت فنی کوسترمشدر . » دینلیر ایدی . مشهور ایزابللا ژانك وفاتی خبرینی آلنجه « انسان اولمشدر » (L'homme est mort) دیمشدر .

امانوئل وژان دورلرنده پوتکیزلر افریقه سواحلیله اوقیانوسیه‌یه حکم ایتمکده ایدیلر . بر مدت صوکره پورتکیز

خاندان قراليسندن كيمسه صاغ قالماديغندن پورتكيز تاجى اسپانيه قرالى ايكنجى فيليپه تكليف اولنمش و بو وجهله پورتكيز قطعه‌سى آلتمش سنه قدر اسپانيه‌نك ولايتى مقامنده اوله‌رق اداره اولنمش ايسه‌ده بعده تكرار استقلال كسب ايلمشدر . —

—

— ٦ —

فرانسه

(٨٣١ - ٨٧٢)

یوز سنه محاربه سنك نتایجی . اون برنجی لوئی .
لوئی ودره بکلر . بورغوندیه . انه ده بوژو

یوزسنه محاربه سنك نتایجی — یوز سنه محاربه لری فرانسه یی محو اولمق درجه سنه کتورمش ایدی . فقط فرانسه ملتی بقاسنك کرچکدن تهلکه یه دوچار اولمسی کبی فلاکت عظیمه اوزرینه انتباه بوله رق فوق العاده متانت و ثبات اظهار ایتمش ودوشمن تجاوزاتنی کمال شان ایله دفع ایلمش اولدیغندن محاربات مذکوره نك نتیجه سی اوله رق فرانسه کرك کندی اهالیسی، کرك اجنبیلر نظرنده دها زیاده بیومشدر .

متعدد دره بکلره تبعیت ایتمکده بولنان فرانسه اهالیسی بو دره بکلرك یوز سنه محاربه سی اثناسنده مناوبةً دوشمن طرفنه

پچوب فرانسه علیهنه سلاح استعمال ایتدکلرینی کورمش و بوسایه‌ده متبوع مفخملکه شایان - یعنی فرانسه‌یی وطن عزیز بیله‌رك فرانسه منافعنی هرشیدن مقدس طوتان قرالدن بشقه بر کیمسه اولمادیغنی ایجه تجربه ایتمش ایدی . بناء علیه اهالی درت ال ایله قراله صارلمش ومحلی حکومتلردن - یعنی دره‌بکلردن یوز چویرمشدر .

دیکر طرفدن فرانسه قرالی یدنجی شارل محاربه اثناسنده عساکر دائمه وجاندارمه الایلری تنظیم ایلدیکی کبی طوپ وتفنك کبی مکمل اسلحه دخی تدارك ایلمشیدی .

محاربه اثناسنده پك چوق فرانسه بکلری انکلیزلر ایله اتفاق ایده‌رك فرانسه علیهنده حرب ایتمشلرایدی . نظام وقانون وقراللغك شانی اقتضاسندن اوله‌رق بونلرك تأدیبی لازم ایدی . فقط دره بکلرك بعضلرینی تأدیبه قالقشلدیغی حالده عمومك وجدانلری لکه‌دن خالی اولمادیغندن دیکرلرینك دخی اتفاق ارایه‌جقلری شبهه‌سز ایدی و متفق اولان دره بکلره قارشی طورمق باخصوص اسکی تجربه‌لر میدانده ایکن بیوك بر جرأت دیمك ایدی .

« مظفر » شارل ایسه معلم عسکر یله مکمل اسلحه سنه وباخصوص فرانسه افکار عامه سنك کندی طرفنده بولندیغنه

استناداً دره بكارك عليهنه قيامه جرأت ايلمشدر . دره بكلر حقيقة بينلرنده اتفاق ايتمشلر ايسه ده اشبو اتفاقدن بر ثمره حاصل اوله مامشدر . زيرا هر يرده اهالى دره بكلرى ترك ايده رك قرالك زير حمايه سنه التجا ايتمشلر در .

وقتيله قراللرى ادارهٔ ممالكدن كلياً عاجز براقان دره بك شاتولرى طوپ طانه لرينه اصلا مقاومت ايده مه ديكندن آز مدت ظرفنده قرال لازم كلنلرى تأديب وتربيه وممالكك اسايش داخليسنى اعاده ايلمشدر . اك زياده ذى تهمت اولان دره بكلرك كيمى اصلمش ، كيمى قتل ، كيميده فرانسه دن طرد اولنوب بكلكلرى مصادره اولنمشدز .

يدنجى شارل يالكز بر كشى يى لايق وجهله تأديبدن عاجز قالمشيدى . او دخى مخدومى و ولى عهدى بولنان دوفن لوئى (اونبرنجى لوئى) ايدى . —

اونبرنجى لوئى — مظفر شارلك تأديب ايتمكدن عاجز قالديغى اوغلى وولى‌عهدى « دوفن » لوئى بريرده راحت اوتوره بيلير برمخلوق دكلدى . لوئى پدرينك نائل اولمقده اولديغى موفقياتك يارين كنديسنك اداره سنى درعهده ايده جكى فرانسه نك سلامتى ديمك اولديغنى پك اعلا بيلير ايدى . فقط طبيعت ومشربى اقتضاسندن اوله رق راحت طوره ماديغندن

و پدری كنديسنه اوغراشمق ايچون بر ايش حواله ايتمه ديكندن دائما پدرينك دوشمنلريله برابر پدری عليهنده كيزلی انتريقه لر چویرر ايدی •

شارل لوئی نك طولابلرندن عاجز قالديغی جهتله نهايت انی ياندن تبعيد ايده رك لنلرنده اقامته مأمور ايتمش ولوئی طقوز سنه قدر لنلرنده قالمشدر •

لوئی نفيده دخی راحت اوتورمايوب اوته كنی بريكنی پدری عليهنه سوق وتحريك ايدوب طورر ايدی و بلكه مقصدينك نه اولديغنی كنديسی دخی لايقيله بيلمز ايدی •

دره بكلر ايسه استقلاللرينی حقيقةً تهلكه ايچنده كورنجه انتريقه پرور لوئی يه درت ال ايله صارلمشلر ايدی •

يوز سنه محاربه لرينك نتايج مستقله سی اوله رق قراللرك نائل اولدقلری توجه عامه برآز كسب برودت ايدنجه يه قدر دره بكلر قراله قارشی هردرلو مقاومتدن عاجز ايديلر • حال بوكه شارل طوتديغی مسلكده دوام ايتديكی حالده فرانسه ده دره بكلك كلياً محو اوله جق ايدی • شارل دورنده دره بكلكك محو ايدلمسنه مانع اولان دوفن لوئی بعده اون برنجی لوئی ناميله فرانسه تخت قراليسنه جلوس ايتديكی وقت مدت سلطنتنی او دره بكلرك نفوذ واستقلاللرينی محو ايچون تخصيص ايلمشدر .

شارل‌ك صوكره لوئی‌یی تأدیب ایتمکه قرار ویره‌رك انی تحت توقیفده اولمق اوزره پارسه کتیرمك ایچون اوزرینه قوهٔ کافیه سوق ایلمش ایسه ده لوئی پدرینك نیتنه واقف اوله‌رق پدرینك الك بیوك دوشمنی بولنان بورغونديه دوقه‌سی نزدینه فرار ایلمشدر .

لوئی اوللری پدری علیهنده خفیاً ترتیب ایتدیکی طولابلری بودفعه علناً چویرمکه باشلامشدر . حتی برروایته نظراً شارل کدرندن کندینی تلف ایتمشدر . —

لوئی ودره‌بکلر — دوفن لوئی اون برنجی لوئی نامیله پدرینك تختنه جلوس ایتمشدر (۸۳۹ ـ ۸٦۱) . لوئینك جلوسنی فرانسه بکلری غائب ایتمش اولدقلری نفوذ وامتیازاتی اعاده ایچون فرصت عد ایده‌رك سونمکده ایدیلر . فقط چوق وقت کچمکسزین فنا حالده الداندقلرینی مشاهده ایلمشلر در .

لوئی دره بکلرك افکار وآماله پدرندن زیاده واقف اولدیغی جهتله انلرك حصوله کلسنه ممانعت ایتمك خصوصنده دخی پدرندن زیاده مهارت وغیرت ومتانت اظهار ایده‌رك دره بکلری بسبتون حکومتدن محروم براقمغی قورمشدر .

بو وجهله دره بکلری کوجندیرمش اولان لوئی دیکر

طرفدن کلیسا ومناسترلرك ایرادلرینی ضبط ایده رك کلیسایی دخی کندی علیهنه قالدیرمشدر . بوحالده لوئی هیچ اولمزایسه اهالینك قلوبنی جلب ایده رك معاونتنی تأمین ایده جکی یرده ویرکیلری نسبتسز درجه ده تزیید ایله اهالی یی دخی کندی علیهنه تحریك ایلمشدر .

نتیجهٔ احوالده عموم لوئینك علیهنه هجوم ایتمش ولوئی نك حالی وخامت کسب ایلمشدر .

وقت مزبورده فرانسه ده برقاچ بیوك دره بکلکلر موجود اولوب ایچلرنده الك مقتدر اولانلر (بورغوندیه) و (بره تان) و (نورماندیه) و (بوربون) دوقه لقلری ایدی . لوئینك الك مهلك دوشمنلری دخی بورغوندیه دوقه سی « جسور » شارل (Ch. le Téméraire) ایله بره تان دوقه سی بولنان کندی برادری دوق ده بهرری (de Berry) ایدی .

اولوقت بورغوندیه دوقه لری بورغوندیه قطعه سندن ماعدا لوره ن وفلمنك و بلجیقه قطعه لرینه مالك ایدیلر . بوندن ماعدا بورغوندیه دوقه لری برطرفدن صهریت، دیکر طرفدن دخی اسکیدن بری بینلرنده موجود اولان اتفاقدن طولایی حین حاجتده انکلتره نك معاونتنه دخی کووه نه بیلیرلر ایدی .

بورغونديه دوقه سی جسور شـارل نهايت درجه ده حريص شهرت وسلطنت برادم اولوب آلپه طاغلرندن شمال دکزينه قدر ممتد بر دولت تأسيس ايده رك قراللق تاجـنی کيمك ارزوسـنده ايدی .

ايشته بش يوزه قريب اولان فرانسه دره بکی جسور شارل ايله دوق (ده بری) نك تحت قوماندهلرنده اولهرق لوئی اوزرينه قيام ايتمشلردر . جسور شارلك دعوتی اوزرينه انکلتره قرالی بيله فرانسه يه مرور ايچون تدارکاته تشـبث ايتمشيدی .

اشـبو تهلکه يه قارشی لوئی اصـلا تلاش ايتمه يوب يالکز غيرت وانتريقه لرينی تزييد ايلمشدر . لوئی دره بکلر اتفاقنك بوزلمسی مشکل برشی اولماديغنی بيلديکی جهتله آز مدت ايچنده مذکور اتفاقی طاغتمغه موفق اولمشدر . کيمه لن ، کيمه رتبه ، کيمه عطيه لر احسان ايتمش ، کيمه دخی قازانه جغنی وعد ايدهرك ديکر عليهنـه تحريك ، کيمی دخی سـلاح ايله تأديب ، ياخود زهر واسطه سيله برطرف ايلمشـدر . ازجمله لوئی دوشمنلری ايچنده الك مهلك بيلديکی برادرينی زهرلتمشدر .

لوئی بورغونديه دوقه سـيله برقاچ دفعه حربه طوتشديغی حالده متفقلرينـك کثرتی جهتيـله برشيئه موفق اولديغی يوق ايدی . بونك اوزرينه خفياً امداد واقچه وعدايدهرك بورغونديه

دوقه‌سنك تحت اداره‌سنده بولنان قطعات اهالیسنی عصیانه تشویق ودیكر طرفدن اسویچره‌لیلری عاصیلره امداد ایچون تحریك ایدر ایدی . لوئی جسورشارلی بویولده مشغول ایتدكدن صوكره متفقلری بولنان بره‌تان ونورماندیه و بوربون دوقه‌لرینی تربیه ایتمكه موفق اولمش واطاعتلرینی تأمین ایلمشدر . —

ژان د' ارمانیاق — مشهورآرمانیاق (d'Armagnac) قونتی بشنجی ژان دخی لوئینك بو دفعه تربیه وتأدیب ایلدیكی دره بكلر ایچنده ایدی . ژان كندی همشیره‌سنی تزوج ایتمش وجبراً پاپازه نكاحلرینی تقدیس ایتدیرمش ایدی . ژان یدنجی شارل دورنده اعدام جزاسیله محكوم اولدیغی حالده فرار ایده‌رك یقاسنی قورتامش ایدی .

لوئی ابتدا ژانه لنلریله رتبه‌لرینی اعاده ایلمشدر . اصلا شایان اولمادیغی اشبو لطفه قارشی ژان دخی دائما لوئی‌نك دوشمنلریله برابر بولنه‌رق عمرینی كفران النعملكله اكمال ایلمشدر .

قرالك امری اوزرینه برقاچ متعصب دره بك ژان اوزرینه هجوم ایده‌رك انی (لقتور) شهرنده محاصره ایلمشلردر . لقتور شهرینك ضبطی اوزرینه ژان قتل اولندیغی كبی اهالی دخی قتل

عامه دوچار ایدلمشــدر . لقتور شهری اهالیســندن یالکز اوچ ارکك ایله درت قادین قورتلمشــدر . —

بورغوندیه — بورغوندیه دوقه‌سی « جسور » شــارل کویا لوئینك فرانســه ادارهٔ داخلیه‌ســنك تنظیمیله مشــغول بولندیغنی فرصت اتخاذ ایده‌رك بر طــاقم تشبثات مجنونانه‌یه قیام ایتمشیدی‌که ذاتاً لوئینك مقصدی شــارلی بو یولده اغفال ایلمکدن بشقه بر شــی دکلدی . لوئی بودفعه صورت ظاهره‌ده شــارل ایله دوستانه چیمکده ایدی . فقط اقچه واسطه‌ســیله اوته کینی بریکنی شــارل علیهنه تحریك ایدر ایدی . بو خصوصــده الك زیاده لوئینك ایشنه یارایان اســویچره طاغلیلری ایدی . حتی شارل نهایت اســویچره‌لیلر ایله وقوع بولان محــاربه‌نك برنده تلف اولمشدر .

بورغوندیه دوقه‌سی شــارلك ماریه اسمنده بر قیزندن ماعدا ذریتی یوق ایدی . بناءعلیــه شــارلك وفاتیــله بورغوندیه تاجی آچیقده قالمشــدر . لوئی ایســه یکرمی یاشــنده بولنــان ماریه‌یی ســکز یاشــنده بولنــان دوفن شــارله تزوج ایده‌رك بورغوندیه‌یی ضبط ایتمك ایستهمش ایســه‌ده موفق اولمادیغندن بورغوندیه مستملکاتنــك بر قسمنی قوهٔ جــبریه ایله اســتیلا

ائلمش و قصورندن صرف نظر ایتمشدر [*] .

لوئی نك اواخر سلطنتی — جسور شارل وفاتندن صوکره فرانسه ده لوئی یه مقاومته جرأت ایده بیله جك کیمسه قالمامش اولدیغندن فرانسه نك داخلی آسایشی اعاده اولنمشدر . ارتق فرانسه ده اسکی دره بکلك هیئتی تخریب ایدلمش ایدی و بر دها باش قالدیرلمسنه همان احتمال قالمامشیدی .

لوئی فرانسه نك امنیت وآسایشنی درجهٔ مطلوبه یه کتیر دیکی کبی طرق و پوسته لر دخی کشاد ایلدیکندن فرانسه کمال راحتله تجارت وزراعت یولنی طوتمش واز مدت ظرفنده اعمار اولنمشدر .

لوئی نك تأميناتنه کیمسه امنیت ایتمه دیکی کبی ، لوئی دخی کیمسه یه امنیت ایتمز ایدی . بناء علیه آز چوق نامدار اولان امرایی یاننه اوغراتماز ایدی . کندیسی جمعیت وسلطنت وصفا کبی اکلنجه لر ایله اکلنه مز ایدی و مستحکم قلعه دن عبارت اولان پلسی (Plessy) شاتوسنده تحصن ایدوب طوررایدی .

اخر عمرنده اون برنجی لوئی یه بر نوع وهم کلمش اولدیغندن

[*] بعده ماریه آوستریه حکمداری ماقسیمیلیانه وارەرق فلمنك و بلجیقه یی دخی هابسبورغ فاملیاسنك مستملکاتنه الحاق ایتدیرمشدر . ماقسیمیلیان کوزل فیلیپك پدری ومشهور بشنجی شارلك بیوك پدریدر .

دائما معيتندن اكسك ايتمه ديكى متعدد منجملر ايله وقت كچيرر ايدى و پك زياده اولمكدن قورقار ايدى .

لوئى وفات ايتمزدن اول اون ياشنده بولنان مخدومى دوفن شارلى (سكزنجى شارل) يانته جلب ايده رك خيلى نصيحتلر ويرمشدر . نصيحتلرينك بريده كويا « انسانلرى الداتمغه مقتدر اولمايانلر دائما اجراى حكومتدن عاجز قاليرلر » ايمش .

مؤرخلرك برى لوئى يى شو وجهله تعريف ايتمشدر . لوئى نك كرك سوء اخلاقى ، كرك فضائلى نامنى ابقا ايچون كافيدر . فقط هر جهتى مقياسه آلنديغى حالده كنديسنك تام برحكمدار اولديغنى تسليم ايتمه مك مشكلدر » . —

آنه ده بوژو — لوئى نك وفاتى اوزرينه دوفن شارل سكزنجى شارل ناميله فرانسه تختنه جلوس ايلمشدر . دوفن شارل بلوغه ايرنجه يه قدر قرال خاندانى افرادندن برقاچ كشيدن مركب برهيئت وكالت نصب اولنمش ايسه ده شارلك همشيره سى آنه ده بوژو (A. deBeaujeu) حكومتى ضبط ايتمش و وكيللره باقمقسزين لوئى نك مسلكنده دوام ايده رك فرانسه يى پك كوزل اداره ايلمشدر . آنه نك زمان اداره سى تواريخده « مادام حكومتى » [*] ناميله معروفدر .

(*) *Le gouvernement de Madame*

هیئت وکالت اعضالری لوئی دورنده حکومتلرینی غائب ایتمش اولان دره بکلر ایله اتفاق ایتدکدن صوکره المانیه ایمپراطوری ماقسیملیان [*] ایله انکلتره قرالی اوچنجی ریشاردك معاونتلرینی استحصاله موفق اولمشلر ایدی . فقط پرنسس ده بوژو جمله سنی تأدیب ایده رك تهلکه یی بر طرف ایچون چاره لر بولمشدر .

آنه ده بوژو انکلتره تاجنی دعوا ایتمکده بولنان هانری ریشمونده (یعنی هانری تودوره) مقدار کافی اقچه ایله عسکر ویره رك انی ریشارد اوزرینه سوق ایتمش وهانری دخی ریشاردك الندن انکلتره تاجنی ضبط ایلمشدر . دیکر طرفدن ایمپراطور ایله دخی فرانسه نك شانـنه الویریشلی بر معاهده عقد ایلمشدر .

ایکی مهلك دوشمن بر طرف ایدلدکدن صوکره پرنسس ده بوژو آزمدت ظرفنده عاصی دره بکلری لایق وجهله تأدیب ایلمشدر . حتی بره تان دوقه لغی ایله سائر بك چوق دره بکلکری فرانسه قراللرینك مستملکات مستقله لرینه الحاق ایلمشدر .

پرنسسك پولتیقه سی لوئینك پولتیقه سنه تقلید دیمك ایدی . فقط اصلدن تقلید دها زیاده مقبول ایدی . لوئینك وقتیله

[*] جسور شارلك قیزی ماریه نك زوجی

قیزی انه‌ده بو ژو حقنده « قادینلرك ایچنده الك از احمق اولان » دیمش اولدیغی دخی مشهوردر .

بو سببدن اوله‌رق سکزنجی شارل همشیره‌سی اللندن فرانسه‌نك اداره‌سنی الدیغی اثناده (٨٦٩) فرانسه‌یی هر وقتکندن زیاده قوتلی و معموریت و سعادت ایچنده بولمشدر . غیور اولان فرانسه قراللری فرانسه داخلنده اوغراشه‌جق کیمسه‌یی بوله‌مایجه نظرلرینی خارجه چویرمشلردر که بوندن « محاربات دولیه » ظهور ایتمشدر . —

—

— ٧ —

المانیه

(٨١٨ ـ ٨٩٧)

المانیه نك قاریشـقلغی . اوچنجی فره‌دریك . ماقسیملیان وتشبثاتی

المانیه نك قاریشقلغی — قرون وسطی تاریخنده كورلدیكی اوزره المانیه‌ده مقدس رومه ایمپراطورلغی هابسبورغ فاملیاسنده تقرر ایتمش ایدی . هابسبورغلر ایسه بر طرفدن عثمانلیلرك تجاوزلرینه مقابله ، دیكر طرفدن دخی كندی خاندانه مخصوص اولان مستملكاتی توسیع ایله مشغول اولوب المانیه امور داخلیه سنه اصلا باقدقلری یوق ایدی . المانیه بكلری ایمپراطورلرك بومشغولیتلرینی فرصت اتخاذ ایده‌رك انلره هیچ اطاعت ایتمه‌یور ایدی .

المانيه‌ده فاصلهٔ سلطنت زماننده كوريلن احوال وخيمه بودفعه تكرار عودت ايتمش وممالكك آسايشى كركى كبى اخلال اولنمشيدى . فاصلهٔ سلطنت اثناسنده اولديغى كبى بعض حميتكار بكلر بينلرنده اتفاق ايده‌رك ايمپراطورطرفندن ترك اولنان المانيه‌نك آسايشنى وقايه وامنيتنى اعاده ايتمكه تشبث ايتمشلردر .

اشبو اتفاقلر ايچنده الك مشهور اولان شوابيه بكلرينك اتفاقيدر . اتفاق مذكور قطاع طريق يولنه سلوك ايتمش اولان دره بكلردن يوز قرق كشينك شاتولرينى تخريب ايتمشدر . بيوك دره بكلر بربريله محاربه ايتدكلرى كبى كچوك بكلرك لنلرينى دخى بلا سبب ضبط ايتمكده ايديلر . يتمش قدر المانيه شهرى دره بكلرك تجاوزلرندن حقوق ومنافعنى محافظه ايچون بينلرنده اتفاق ايتمش اولدقلرندن دره بكلر دخى بونى تهديد مقامنده تلقى ايده‌رك عليهلرينه قيام ايتمشلردر . نتيجه‌سى اوله‌رق وقانلى محاربه‌لر واقع اولمشدر . ايمپراطور ايسه بو ايشلره مداخله‌دن چكينه‌يور ايدى . —

اوچنجى فره‌دريك — بالاده ذكر اولنان احوال اثناسنده المانيه تخت ايمپراطوريسنده اوچنجى فره‌دريك (٨١٨ — ٨٧١) جالس اولوب اللى اوچ سنه‌دن عبارت اولان سلطنتى اثناسنده نه عثمانليلر طرفندن استانبولك فتحنه

اهميت ويرلمش ، نه‌ده المانيه ايشلرينه باقلمشدر . يالكز مجارستان ايله بوهميه قطعه‌لرينك وارث مشروعلرى اللرندن غصب ايله آوستريه‌يه الحاق ايچون تشبثلر ايچنده وقت چيرلمشدر . بونكله برابر فره‌دريك بوخصوصده دخى[١] همان[٢] برشيئه موفق اوله‌مامشدر . زيرا نهايت‌الامر بوهميه لهستانى قرالنك اوغلى ولاديسلاسه و مجارستانى دخى مشهور ژان هونيادك اوغلى قوروينه قاپديرمشدر . ماتياس قوروين بر اره‌لق ايمپراطور اللندن و يانه‌يى بيله ضبط ايلمشدر . فقط شيوه‌ٔ قدر هابسبورغ فاملياسنك بردن بره پارلامسنه ينه فره‌دريكى واسطه ايلمشدر .

فره‌دريك بورغونديه دوقه‌سى « جسور » شارلك قيزى ماريه‌يى اوغلى ماقسيمليانه تزويج ايده‌رك المانيه‌نك غرب طرفنده بورغونديه و بلجيقه وفلمنك قطعه‌لرينك برر قسملرندن عبارت اولان مهم مستملكات استحصال ايده بيلمشدر كه بونكله هابسبورغ فاملياسى المانيه‌نك خارجنده اولان مناسباتى قطع ايتمش واوروپا موازنه‌سنى اخلال ايلمشدر . —

ماقسيمليان وتشبثاتى — فره‌دريكك خلفى ماقسيمليان (٨٧١ ـ ٨٩٧) پدرينه اصلا بكزه‌ميوب پك غيور وجسور ومعلوماتلى بر ايمپراطور ايدى . ماقسيمليان المانيه تختنه جلوس

ایدر ایتمز وورمس شهرنده « دیت » مجلسنی جمع ایده رك امنیت وآسایشك اعاده سی اسبابنك تدارکنه باقشدر ٠

اشبو دیت مجلسی مذاکراتنك نتیجه‌سی اوله‌رق « شامبر ایمپیریال » (Chambre Imperiale) نامیله برمجلس عالی تشکل ایتمشدر ٠ مجلس مذکور اعضالری لاینعزل ایدی ومجلس دائمی صورتده اجتماع ایده‌رك عموم المانیه ایشلریله مشغول اوله‌جق‌ایدی ٠ مجلس مذکور اعضالری قورفوستلرك انتخاب ایتدکلری نامزدلر ایچنـدن ایمپراطور طرفنـدن نصب اولنورلر ایدی ٠

بونکله برابر آلمانیه رسماً اون دائره‌یه تقسیم اولنوب هر بری اسایشی محافظه ایچون کافی مقدارده قوهٔ عسکریه‌یه مالك بر طاقم دیرکتورلرك تحت اداره‌سنه ویریلمشدر (٨٩٠) ٠

ماقسیملیان فرانسه قرالی اون برنجی لوئی‌یه امتثالاً پوسته‌لر احداث وطرق انشا ایلمشدر ٠ فقط المانیه‌نك احوالی اودرجه‌ده قاریشق ایدی که اشبو تدابیردن بیله مأمول اولندیغی مرتبه‌ده فائده حاصل اوله‌مامشدر ٠

برده ماقسیملیـان هرشیئی بالذات کورمك ایسـتر وهرنوع تدابیر اتخاذینـه تشبث ایدر ایدی ٠ لکن کندیسـنده ثبات اولمادیغنـدن دونکی تدبیر وتشبثی بوکون اونودر ویاخـود اوصانوب ترك ایدر ایدی ٠

ماقسيمليانده بر اقچه بولنماز ايدى . حتى بوسببدن اوله‌رق كنديسنه دخى « پاره‌سز » لقبى ويرلمش ايدى .

ماقسيمليان اوغلى كوزل فيليبه اسپانيه قرالى فردينانـد قاتوليـك ايله ايزابللانك قيزى « ديوانه » ژانه‌يى تزويج ايده‌رك ژانه ايله برابر اوغلى ايچون اسپانيه وناپولى قراليتلرينى استحصال ايتمشدر .

بالاده اكلاشلديغى اوزره اوروپاده كافهٔ ممالك استقلال اداره واعادهٔ اسايش يولنده ترقى ايتمكده اولديغى حالده المانيه بوحركته اشتراكدن عاجز ايدى . آتيده دخى المانيه قطعه‌سنك عصر حاضره كلنجه‌يه قدر هر خصوصده دول سائره‌دن كرى قالديغى كوريله‌جكدر .

— ۸ —

ایتالیه

(۸۳۱ — ۹۰۵)

احوال عمومیه • وندیك • فلورانسه • رومه پرنسلکی • ایکی فرقه • ساوونارولە • ماشیئاوەلی

ایتالیه نك احوال عمومیه سی — المانیـه کبی تفرقه و قاریشـقلق حالنه دوچار اولوب عصر حاضره کلنجه یه قدر باشنی قالدیرمقدن عاجز قالمش اوروپاده برممالك دها وار ایدی که اوده ایتالیه‌در •

ایتالیه نك احوال عمومیـه‌سی المانیه نك احوالندن دها فنا ایدی • المانیـه هیچ اولمازسـه بر دولت مسـتقله دن معدود ایدی و عموم المانیـه نك رئیس رسمیسی اوله‌رق ایمـپراطور وار ایدی • ایتالیه‌ده ایسه اویله برشی اولمایوب دائما بر بر یله اوغراشمقده و قومشـولری طرفنـدن تضییق اولنـدقلری حالده اجنبیلری مداخله‌یه دعوت ایتمکده بولنان متعدد واوفاق وحمیت ملیه‌دن بی بهره کوچوك جمعیتلردن عبارت ایدی •

فقط بونكله برابر ايتاليه قطعه‌سى قرون جديده ابتداسنده اوروپانك الك معمور والك مدنى برقطعه‌سى ايدى . اهل صليب ايتاليه ايچون شرق تجارتنك قپوسنى آچديغى كبى ، قسطنطينيه‌نك فتحى دخى شرق معارفنك ايتاليه‌يه نقلنى موجب اولمش ايدى .

تجارت ثروتى و معارف دخى او ثروتك حسن استعمالنى موجب اوله‌رق ايتاليه آز مدت ايچنده ترقى و معموريت يولنده پك زياده ايلرى كيتمش ايدى . عصرك الك بيوك حكماسى ، الك بيوك شعراسى ، الك بيوك اهل هنرى ، الك بيوك آثارى ايتاليه‌ده ظهور ايتمشيدى . ايتاليه مكاتب و فابريقه‌لر ايله طولمش ايدى و « انتباه » دورى همان ايتاليه‌يه مخصوص كبى كورينه‌يور ايدى .

نه فائده كه ايتاليه‌ده منتظم برهيئت سياسيه يوق ايدى — يعنى ممالكك امنيت و آسايشنى وقايه و ضبط و ربطنى تأمين ايده‌جك برقوت موجود دكلدى .

ايتاليه‌ده ترقيات ايله برابر اهالى‌يه حميتسزلك و قورقاقلق كلمشيدى . ذوق وصفايه طالمش اولان اهالى وطنلرينك استقلاللريله كندى حريتلرينى اونوتمشلر ايدى . بونلرى محافظه ايده‌جك اهاليده حميت و حب وطن اولماديغندن اهاليده‌كى ثروت ومعموريتك دخى انجق خارجدن حريص شهرت و مال

اولانلرك نظر دقتلريني جلب ايتمكدن بشقه برايشه ياراديغى يوق ايدى .

يالكز استانبولك عثمانليلر طرفندن فتحى و بعده ايتاليه ساحلنك هجوملرينه اوغرامسى حوادث مدهشه‌سى اوزرينه ايتاليانلر اتفاقه يوز طوتمشلر و پاپالر دخى اشبو اتحادك حصوله كلمسنه خيلى سعى ايتمشلر ايسه‌ده ايتاليانلر اتحادلرينى دخى برشيئه بكزه‌تمكسزين ينه بوزوشمشلردر .

ايتاليه‌ده بولنان حكومتلرك ايچنده الك ذى اقتدار اولانلر پاپالقدن صوكره ونديك و فلورانس و ميلان و ناپولى ايديلر . —

ونديك — وقت مزبورده ونديك دكل يالكز ايتاليه‌ده، عموم اوروپاده بيله الك منتظم وحيثيتلى حكومتلردن معدود ايدى .

ونديك ادرياتيك سواحلندن ماعدا همان على العموم بحر سفيد اطه‌لرينه دخى مالك ايدى . اوچ بيكى متجاوز سفينه ايله اوتوز بيكى متجاوز عساكر دائمه‌يه قومانده ايتمكده بولنان ونديك هركس ايله يوز يوزه كله بيلير ايدى . فقط بوقدر قوته مالك اولديغى حالده باخصوص ايتاليه داخلنده كورديكى ايشلرده بوقوتى استعمال ايتمه‌يوب هب قان دوكمكسزين — يعنى بر طاقم دسيسه‌لر ايله تصوراتنى اجرا ايدر ايدى وهركس ونديكك قوهٔ

عسكريه سيله ماليه سندن زياده ونديك حكومت جمهوريه سنك دسايس شيطانيه سندن قورقار ايدى •

ونديك جمهوريتى كندى عصرنده عصر حاضرك انكلتره سى مقامنده اولوب كندى منافع ماديه سندن بشقه برشيئه قولاق ويرماز ايدى . ايش منافع شخصيه يه كلنجه نه دين، ناموس، حيا، وقار و حيثيتـه باقار، نه ده انصاف و مرحمت بيلير ايدى • ونديك پولتيقه سنك محورى «كار و منفعت» ايدى •

قسطنطينيه نك فتحى خبرى اوزرينـه عموم ايتاليانلرك متفقاً حركت ايچون بر برينه قارشى تعهدات اجرا ايتدكلرى وقت ونديك دخى اتحاد نامه يى امضالمش ايدى • بونكله برابر ونديك برسنه صوكره فاتح سلطان محمد خان حضرتلريله معاهده عقد ايلمشدر •

بو وقعه ايتاليه ده جمله نك معلومى اولوب هركس ونديكى تعييب ايتمكه باشلاديغندن ونديكليلر بلا تردد « ابتداى امرده ونديكلى يز، اندن صوكره خرستيانز » (*) ديمشلردر •

هر نقدر على العجله ونديك دولت عليه ايله بر معاهدهٔ دوستانه عقد ايتمش ايسه ده اشبو معاهده دن بر ثمره حاصل اوله مامشدر • چونكه ونديك مستملكاتى عقد اولنان معاهده لرك

(*) *Siamus Veneciani poi Christiani*

حكمنى ابقـا ايده‌جك صـورتده دكلـدى . روم ايلى ايله اناطولى‌يى فتح ايتمش اولان دولت عثمانيه اشـبو ايكى قطعـه سواحلنك آسـايشنى تأمين ايچـون اره‌لرنده واقع دكزى دخى تسخير ايتمكه مجبور ايدى . دكز ايچنـده بولنان بونجه اطه‌لر ايسه ونديكليلرك النده ايدى . بناء عليه بينلرنده اتفاق وحسن مناسبات محال ايدى .

ونديك ايله دولت‌عليه بيننده فى‌الواقع چوق وقت چكمه‌دن محاربه آچيلوب كمال شدت اوزره خيلى وقت دوام ايتمشدر . هر نقدر بو محـاربه‌ده ونديك مستملكاتنك قسم اعظمنى غائب ايتمش ايسه‌ده ينه دولت عليه‌نك الك مهلك دوشمنلرندن معدود ايدى . مقدس رومـه ايمپراطورلغنك بيله عثمانليلرك عنـدنده ونديكك اعتبارى قدر اعتبارى يوق ايدى .

ونديك بر جمهوريت اعيان ايدى وحكومتى هر نقـدر عادل ومنصف دكل ايديسـه‌ده منتظم ، ضبط ربطه مقتـدر ، قدر واعتبارينى صايديرر بر حكومت ايدى . رسماً رياست اموره دوج (دوقه) وار ايدى . فقط حكم ونفوذ دوقـه‌نك النده اولمايوب اسملرى « التون كتابده » محرر كشى زاده‌لردن مركب اولان بر مجلس اعيان النده وصوكره‌لرى مجلس مذكور طرفندن منتخب « اونلر مجلسى » (*) عهده‌سـنده اولديغى حالـده نهايت

(*) *Conseil des dix*

اوچ انكيزيتـور (*) النه انتقال ايتمشـيدى . دوج يالكز انكيزيتـورلر طرفنـدن ويريلن حكمك اجراسـيله مكلف ايدى .

انكيزيتورلرك اقتـدارى نامحدود ايدى . ايسـتهدكلرى حالده قوانين موجودهنك احـكامنى موقتاً فسخ ايدوب زمانك اقتضاسنه كوره قانونلر تنظيم، وطن ايچون مضر بيلنن اشخاصى بلامحاكمه اعـدام، خانهلرى تحرى، دولت خزينهسـندن ايستهدكلرى قدر اقچه اخذ ايده بيليرلر ايدى وهر بر حركاتنده مستقل اولوب كيمسهنك اوكنده مسئول دكلر ايدى .

انكيزيتورلر افراد اهالينك الك كيزلى اولان افكار وتصورات مخصوصهلرينه والك زياده خارج كوزندن بعيـد اولان احوال بيتيهلرينه وارنجهيه قدر هرشيئه واقف اولمق ايسترلر ايدى . بونك ايچون متعدد جاسـوسلر بسـلنير ايدى وبوكيفيت بعضاً غايت چركين احوالى موجب اولور ايدى .

مع فيه ونديكليلر انكيزيتورلرك ادارهسندن متشكى دكلر ايدى وحتى بو اداره اجنبيلرك غبطهلرينى موجب اولمقده ايدى . چونكه ونديكده بوسايهده سـائر ايتاليه حكومتـلرنده مفقود اولان امنيت وآسايش بركمال ايدى .

حكومت حاضره عليهنـده اطالهٔ لسـان ايدنلر ايكى دفعه

(*) *Inquisitor*

اخطـار نامه واسطه سيله تهديد اولندقدن صوكره اوچنجيسنده خفياً توقيف اولنوب اعدام اولنورلر ايدى ٠

ونديك خيلى قوهٔ عسكريه بسلر ايدى . فقط عسكرى كوكلليلردن ـ يعنى « قوندوتيه ر » لردن (جلد ٤ صحيفه ٢١٩) عبارت ايدى . قوندوتيه رلرك برى مظفريات واسطه سيله شهرت كسب ايتديكى وعسكر ايله اهالينك توجهنه نائل اولديغى حالده مطلقا حكومت طرفندن برچاره بولنوب برطرف بولنور ايدى ٠

يالكز اونبجى عصره طوغرى ونديك زواله يوز طوتمشدر . برطرفدن مستملكات بحريه سى دولت عليه طرفندن ضبط اولنديغى كبى ، ديكر طرفدن دخى قطعات جديده نك كشفى اوزرينه طرق تجارت دكشلديكندن ونديكك تجارتى و بناء عليه قوت وحيثيتى دخى زائل اولمشدر ٠ —

فلورانسه — توسقانيه داخلنده كائن فلورانسه « كوئلف » و « هيبلين » فرقه لرى ايله منازعه لرى اثناسنده الك زياده متضرر اولمش برشهر ايدى ٠ قرون وسطانك نهايتنه طوغرى اشبو ايكى فرقه برلشوب برنوع ده موقراسيه جمهوريتى تشكيل ايتمشلر ايدى ٠

اصول اداره يه كانجه قوهٔ قانونيه ايكى منتخب مجلس ،

قوهٔ اجرائيه دخی دخی التی نفر مأمور مخصوص اللرنده ايدی . اشبو مأمورلر قرعه ايله انتخاب اولندقلری كبی مدت مأموريتلری ده ايكی ماه ايدی . مجلس اعضالری دخی قرعه ايله انتخاب اولنورلر ايدی .

قرون جديده ابتداسنده فلورانسه ده معتبر بانكيرلردن مديچی فاملياسی پك بيوك نفوذه نائل اوله رق ابتدا كويا جمهور رئيسلری و بعده دوقه لر صفتيله فلورانسه يی اداره ايتمشلردر . مديچيلرك زمان اداره سی بر دور مخصوص اولوب دور مذكور فلورانسه ايچون شان واقبال دوريدر . « انتباه معارف وصنايع » مديچيلرك سعی و غيرتيله ظهوره كلمش ايدی . وفلورانسه زمانلرنده منبع فنون ومعارف و صنايع مقامنده ايدی . مديچيلر شرقده وغربده ظهور ايدن اصحاب علمی وارباب هنری فلورانسه يه جلب ايده رك انلری تلطيف واحسانلر ايچنه غرق ايدرلر ايدی . فلورانسه ده مديچيلر طرفندن جمهوريت اصولی قالديريلوب دوقه لق تأسيس اولنديغی وقت ممالك ايچنده فساد واختلال ظهور ايده رك انقراض بولمش وحكم ونفوذينی كلياً ضايع ايتمشدر .—.

رومه پرنسلكی — پاپالرك تحت ادارهٔ مخصوصه لرنده بولنان رومه پرنسلكنك احوالی جميع زمانده پك قاريشق

ایدی . دنیا سلطنتنی در عهده ایتمك ارزوی حریصانه سیله دنیانك الڭ خفی کوشه لرینه بیله کوز دیکوب ال اوزاتمقده بولنان پاپالر بورونلرینك دیبنده اولوب حسن اداره سیله مکلف اولدقلری رومه پرنسلکنك احوال وخیمه سندن کویا بی خبر ایدیلر .

یالکز پاپا التنجی علکساندر (بورجیا) زماننده رومه پرنسلکنك آسایشنی اخلال ایتمکده بولنان دره بکلر بر طرف اولنوب بر درجه یه قدر امنیت اعاده اولنمشدر . فقط بو خصوصده دخی پاپانك افکاری انجق بر طرف ایتدیکی دره بکلرك لنلرندن اوغلی چزار بورجیا [*] ایچون بر دوقه لق تشکیل ایتمکدن عبارت ایدی .

چزار بورجیا مستعد ، جسور ، غایت حریص شهرت بر آدم اولوب « یا قیصر یاهیچ » [**] ادعا سیله کندیسنه بر امارت استحصال ایچون قیام ایتمش و بوخصوصده هم کندیسی پك بیوك جنایتلر اجرا ایلمش ، همده پدرینه اجرا ایتدیرمشدر . چزار بورجیا حیرتی موجب سعی و غیرتیله مقصدینی همای حصوله کتیرەلك اوزه ایکن پدری وفات ایده رك تشبثی نتیجه سز قالمشدر .

(*) *Caisar Borgia*
(**) *Aut Caisar, aut nihil*

ايتاليه نك قطعـات سائره سندن ناپولی قراليتی آراغونيـه يه تابع ايدی وميلان (كه سـاو وا دوقه لغی نامنی آلمشـدر) كما فی السـابق اسفورزا فاملياسنك تحت اداره سنده ايدی . —

ايكی فرقه — اشبو قاريشقلق دورنده ايتـاليه اهاليسی ايچنده ايكی نوع آقندی وار ايدی . بر طرف متعصب اولوب زمانك اخلاق بوزوقلغی عليهنه قيام ايتمش واورته لغك فسادينی انجيل شريفك احكامنه تطبيق حركات ايله قالديرمق فكرينـه دوشمش ايدی . ديكری دخی محب وطنلر دن عبـارت اولوب هرنه وجهله اولور ايسه اولسون ايتاليه يی تفرقه حالندن واجنبی مداخله سندن قورتاروب بر دولت مسـتقله هيئتنه قويمغه سـعی ايتمكده ايدی . (ساوونارولا) ايله (ماشـياوه لی) اشبو ايكی فرقه ايله افكارينك بر صورت مجسمه لريدر . —

ساوونارولا — ژه روم ساوونارولا [*] (٨٣٠ ـ ٨٧٦) فلورانسه ده دومينيكن مناستر ينك رئيسی اولوب وقت مزبورده ايتاليه هيئت اجتماعيه سـنه عارض اولمش اولان فسـاد اخلاق وذوق وصـفا عليهنـده غايت شـدتلی وعظلر ده بولنـور ايدی . ساوو نارولا باخصوص كليسا هيئتنك خرستيان مذهب اصليسنه اصلا مطـابق اولمايان مسلكنی مؤاخذه ايدر وفوق

(*) *Savonarola*

العـاده بر فصـاحت و بلاغته مالك اولـديغى جهتله وعظ ونصايحنك اهالى يه پك بيوك تأثيرى اولور ايدى .

ساوونارولا فرانسزلرك ايتاليه يه كله جكلرندن اصلا بر بحث اولماديغى بروقتده فرانسه قرالنك كلوب ايتاليه يى ضبط ايده جكنى خبر ويرمش اولديغندن اهالى كنديسـنه اهل حال نظريله باقار ايدى و بو سـببدن اوله رق كنديسى دائما پاپانك و رؤسـاى روحانيه نك عليهنده نهايت درجه ده شـدتلى وعظلرده بولنديغى حالده پاپا علكسـاندر تأديبنه جرأت ايده مه يور ايدى . حتى پاپا سـاوونارولايه قاردينال كلاهنى وعد ايده رك سكوته مجبور ايتمك ايسـته ديكى حالده سـاوونارولا كمال استهزا ايله قاردينال رتبه سنى رد ايلمشدر .

سـاوونارولا نك وعظ و تشـويق اوزرينه فلورانسه اهاليسى دوقه لرى بولنان (پيه رمديچى) عليهنه قيام ايتمش و مرقومى فلو-رانسه دن طرد ايده رك جمهوريت اعلان ايلمشـدر . بناء عليه فلورانسه نك اداره سى دخى ساوونارولا نك يدنده قالمشدر .

سـاوونارولا اهالينك اخلاقنى اصـلاح ايتمكه قيام ايتمش اولوب علوم و فنون و صنايع نفيسـه يى مخل اداب و اخلاق بيلديكى جهتله انلرى دخى قالديرمغه غيرت ايتمشدر .

ساوونارولا اهالى يى اكلنجه دن منع ايتمش وحكومت مأمور-لرى خانه لرى تحرى ايده رك ايچلرنده بولدقلرى كتابلرى ، رسملرى ،

موزيقه آلتلريني، سلطنته متعلق اشياى سائره‌يى اخراج ايله جمله‌سنى شهر ميدانىنده رسماً احراق ايدرلر ايدى .

لكن فلورانسه اهاليسى بر مدت صوكره ساوونارولانك ادارهٔ ظالمانه‌سندن اوصانه‌رق انى بر طرف ايچون چاره ارامغه باشلامشدر . بو اثناده فلورانسه‌ده بولنان دومينيكين وفرانسيسكن تارك دنيالرى آره‌لرنده منازعه‌لر ظهور ايده‌رك بينلرنده‌كى دعوايى فصل ايچون آتش ايچنه آتلامغه قرار ويرمشلر ايدى [*] . فقط تعيين اولنان كونده آتشه آتلايه‌جق اولان تارك دنيالر آتش اوكنه كلنجه كيمك ابتدا آتلايه‌جغى حقنده بر درلو قرار ويره‌مه‌يوب منازعه چيقارمشلر و اقشامه قدر سبرجيلرى بكلتدكدن صوكره طاغلمشلردر . بونك اوزرينه اهالى دخى غليانه كله‌رك بو منازعه‌لرك ظهورينه سبب اولان ساوونارولا اوزرينه قيام ايله آنى حبسه آتمشلردر . پاپا دخى بو دفعه ساوونارولايى كفرايله اتهام ايتمكه جرأت ايده‌بيلمشدر وساوونارولا (ژان‌هوس) كبى احراق بالنار ايدلمشدر (٨٧٦) . —

ماشياوه‌لى [**] (٨٤٧ـ٩٠٥) — ماشياولى ايسه بشقه عيارده بر انسان ايدى . ماشياوه‌لى عقللى و درايتلى بر ذات اولوب اثار مشهوره سنده بولنديغى عصرى پك كوزل صورتده

[*] كويا حقلى بولنان آتشده يانميه‌جق ايدى

(**) *Macchiavelli*

ترسيم ايلمشدر . ماشياوه‌لی محب وطن ايدی وايتاليه‌نك اتحاد واستقلالنی هرشيدن مقدس بيلير ايدی . اثارنده كوريلن بعض وحشی فكرلرايله نصيحتلرك غيرت وحميت مليه‌سندن نشئت ايتديكی كورلمكده‌در .

ماشياوه‌لی معاصرلرنده ناموس ، حيا ، صداقت ، حقانيت انصافدن اثر كورمه‌يوب جمله‌نك منافع ذاتيه‌لرينی التزام ايتديكنی كورنجه اهالينك اشبو حالنی « پرنس » عنوانيله نشر ايتديكی كتابده بيان ايتمشدر . ماشياوه‌لی مذكور كتابی حكمدارلر ايچون دستور اولمق اوزره تنظيم ايتمشدر .

ماشياوه‌لينك قولنجه حكمدارلرك باشليجه وظائفی اداره‌سنی درعهده ايتدكلری ممالكك بقاسی ، سلامتی ، معموريتی اولديغندن اشبو مقاصد عاليه‌يی استحصال ايچون ايجاب ايتديكی حالده اهانت ، دنائت ، يلان ، زهر وقتلدن دخی چكنمه‌مك لازم كلير .

ماشياوه‌لينك كندی معاصرلرندن الك زياده بكنديكی چزار بورجيا و پدری پاپا علكساندر ايدی .

ماشياوه‌لينك اثاری وقتيله بيوك تأثيری موجب اولمش و « ماشياوه‌ليزم » تعبيری زمانمزده دخی مستعمل بولنمشدر . —

—

— ٩ —

اسقاندیناویه

(٨٣١ ـ ١٠٣٣)

دانیمارقه بیوندیریغی • کوستاوواز • وازاسلاله‌سی •
احوال اخیره

دانیمارقه، بیوندیریغی — دانیمارقه واسوه‌چیه ونورووه‌چیه ممالکنك «قالمار اتحادی» ایله برلشدکلری بالاده کورلمش ایدی[*] فقط اسوه‌چیه‌لیلرك بر مدت صوکره دانیمارقه‌نك « هکه مونیه » سندن ــ یعنی قوماندهسندن و باخصوص سوء اداره‌سندن راحتسز اوله‌رق دفعاتله عصیان ایتمشلردر •

دانیمارقه قراللرندن ایکنجی خرستیان (١٤٩١ ـ ١٥٠١) بر طرفدن عصیانلرك ارقه‌سنی آلوب اوچ قطعه‌نك اتحادینی تأمین، دیکر طرفدن دخی اداره‌ٔ امورده استقلال کسب ایچون

[*] جلد ٤ صحیفه ٢٢٥

قیام ایدەرك اهالی حقندە پك چوق ظلم وتعدی اظهار ایتمش ایدی . اشبو خرستیان تاریخده « شمال نرونی » (*) اسمیله معروفدر .

اسوەچیەلیلر تکرار خرستیانە قارشی عصیان ایتمشلر ایسەدە خرستیان مظفر اولەرق اسوەچیە رؤساسنی اهانةً اخذ وتوقیف وبلا محاکمه اعدام ایتدیرمشدر . بونلر طقسان بش کشی اولوب جملەسی اسوەچیەنك الك قدیم خاندانی افرادی ایدی . بو وقعه دخی تاریخده « استوقهولم قان جامی » نامیله شهرت بولمشدر .

رؤسای مذکورەنك اعدامی اسوەچیەلیلری دهشت ایچندە براقش ایسەدە اسوەچیەلیلرە اشبو دهشت ایله برابر دانیمارقەلیلرە قارشی ضبط و تسکینی ناقابل بر نفرت و اخذ انتقام ارزوسی عارض اولمشدر . خرستیان دخی اسوەچیەلیلرك بو افکارلرینه واقف اولدیغندن اسوەچیەدە قوۀ کلیهٔ عسکریه طوتەرق قطعهٔ مزبورەیی پنجهٔ ظالمانەسی آلتندە ازوب محو ایتمکی کوزینه آلدیرمشدر . طرفیندن اظهار اولنان شدت وعداوت کیتدکجه آرتمقدە ایدی . نهایت اسوە-چیەلیلر دانیمارقەدن انتقاملرینی الەجق و کندیلرینه اعادهٔ

(*) *Neron de Nord*

استقلال ایده‌جك بر ذاته نائل اولمشلردر . او ذات دخی کوستاووازا ایدی . [*]

کوستاو وازا — کوستاو وازا اسکی اسوه‌چیه قرال خاندانه منسوب اولوب هر نقدر دانیمارقه‌لیلرك علیهنده وقوع بولان عصیانلره مداخله ایتدیکی یوق ایدیسه‌ده دانیمارقه قرالی خرستیان اسوه‌چیه‌ده عاصیلره ریاست ایده بیله‌جك کیمسه‌یی براقامق فکرنده بولندیغی جهتله کوستاوی دخی توقیف ایله دانیمارقه‌یه اعزام ایتمشیدی .

بو معامله‌دن طولایی غلیانه کلمش اولان کوستاو دانیمارقه‌دن فرار ایتمکه موفق اولمش و اسوه‌چیه‌یه مرور ایتمشدر . دانیمارقه‌لیلر کوستاوك فرارندن فوق العاده تلاش ایده‌رك دردست ایدلمسی ایچون پك چوق سعی ایتدکاری حالده موفق اوله‌مامشلردر . کوستاو تبدیل قیافتله اوته‌ده بریده طولاشه‌رق دانیمارقه‌لیلرك الندن یقاسنی قورتارمش و اسوه‌چیه اهالیسنه عصیان ایچون تعلیمات مخصوصه ویرمشدر .

روایت اولنورکه کوستاو وازا رنجبر قیافتنده اولدیغی حالده بر مدت نیلسون (Nilson) نام بر کویلینك خانه‌سنده اقامت ایتمشدر . برکون کوستاوك تحریسنه مأمور اولان بر بلوك دانیمارقه عسکری کوستاوك نیلسونك خانه‌سنده اختفا ایتمکده

(*) *Gustave Vasa*

اولدیغنی خبر آله‌رق مذکور خانه‌یی باصمش و کوستاو بونك اوزرینه شاشیره‌رق تسلیم اولمغه یوز طوتمش ایکن نیلسونك زوجه‌سی کمال حدتله کلوب اکسه‌سنه بر توقات آتدقدن‌صوکره « بدلا حریف . نه قورقیورسك ؟ هیچ سن عسکر کورمه‌دکمی؟ چابك ایشنی بترده کل . قوجه‌مه یمك کتوره‌جکسك » دیمش و کوستاو دخی سسنی چیقارمقسزین چیقوب کیتمش اولدیغندن دانیمارقه‌لیلر کوستاوك کوستاو اولدیغنی اصلا خاطرلرینه بیله کتیرمکسزین خانه‌یی ترك ایتمشلردر .

کوستاو عصیان چیقارمق ایچون طاغلق اولان (دالیقارلیه) ناحیه‌سنه کیتمك ارزوسنده بولندیغی حالده یوللر دانیمارقه‌لیلر طرفندن سد اولنمش اولدیغندن بر چاره بوله‌مایور ایدی . نهایت نیلسون کوستاوی عربه‌یه یوکلتوب پازاره کتورمکده اولدیغی قوری اوتك ایچنه صاقلایوب بیك مخاطره ایله محل مقصوده ایصال ایلمشدر . برکره عربه کوپریدن مرور ایدر ایکن کوپری باشنده بولنان دانیمارقه عسکری عربه‌یی معاینه ایتمشلر واوتك ایچنده کیمسه بولنمسون افکاریله برقاچ دفعه حربه‌لرینی صوقمشلردر . فقط کوستاو اياغندن یاره‌لندیکی حالده سسنی چیقارمادیغی کبی نیلسون دخی عربه‌نك آلتندن آقمغه باشلامش اولان قان شبهه‌یی دعوت ایتمسین افکاریله عربه بارکیرینك اياغنی بچاقله جرح ایلمشدر .

کوستاو وازا بو کبی پك چوق تهلکه لری آتلاتدقدن صوکره محل مقصوده واصل اوله رق طاغ معدنلرنده ایشله مکده بولنان رنجبرلردن بر قاچ یوز نفر کوکللی طوپلایوب عصیان ایتمش و بر قاچ آی ظرفنده عصیان عموم اسوه چیه قطعه سنه سرایت ایتدیکندن کوستاوك معیتنه خیلی قوهٔ عسکریه برکمشدر . نتیجه سی اوله رق کوستاو دفعاتله دانیمارقه عسکرینه غلبه ایتدکدن صوکره استوقهولم شهرینی محاصره ایلمشدر .

بو اثناده دانیمارقه پای تختی بولنان قوپنهاغده اختلال وقوع بولوب دانیمارقه اعیانی « شمال نرونی » خلع ایله آنك برینه عمیسی فره دریکی قرال انتخاب ایتمشلردر . بونك اوزرینه استوقهولم شهری دخی کوستاوه قپوسنی آچمش وکوستاو اسوه چیه قرالی اعلان اولنمشدر (۹۰۱) .

کوستاو وازا ممالکك اخلال اولنمش اولان ضبط وربطنی اعاده وآسایش واستقلالنی تأمین ایچون کافی عسکر بسلمکه محتاج ایدی . اسوه چیه قطعه سی ایسه اوقدر معمور اولمادیغندن وار داتی جزئی ایدی وکوستاو ویرکی یی آرتدیرمقدن چکینیر ایدی . بناء علیه کوستاو هیئت روحانیه نك پروتستولرینه باقمقسزین اسوه چیه یه پروتستان مذهبنی داخل ایده رك اهالی یه همان جبراً قبول ایتدیرمشدر — یعنی کوستاو مناسترلری قپامش واموال واملاکنی خزینه یه آلمشدر (۹۰۵) .

کوستاو کمال راحتله اوتوز یدی سنه (٩٠١ ـ ٩٣٨) سلطنت ایتدکدن صوکره سن شیخو خترنده وفات ایلمشدر ...

وازا سلاله سی — کوستاو وازانك وفاتی اوزرینه ابتدا بیوك اوغلی اون دردنجی اریخ (Erich) و بعده ایکنجی اوغلی ژان قرال اعلان اولنمشدر .

ژان لهستان پرنسسنی تزوج ایتمش اولدیغندن اوغلی سکیزموند والده سنك مذهبی اولان قاتولیك مذهبنی قبول ایتمش ایدی . سکیزموند لهستان قرالی انتخاب اولندقدن صوکره پدری وفات ایده رك اسوه چیه تاجی دخی کندیسنه انتقال ایتمشدر . فقط اسوه چیه بکلری، سکیزمونده قاتولیك مذهبنك ترکنی شرط قویمشلر ایدی . سکیزموند دخی مذکور شرطی قبول ایتمه‌دیکندن اسوه چیه لیلر کوستاو وازانك اوچنجی اوغلی شارله (طقوزنجی) بیعت ایتمشلر در .

سکیزموند طقوزنجی شارله قارشی اعلان حرب ایلمش ایسه ده محاربه شارلك مظفریتیله ختام بولمشدر .

اسوه چیه ممالکی طقوزنجی شارل و باخصوص اوغلی مشهور کوستاو آدولف دورلرنده اوروپا نظرنده پك بیوك حیثیت قزانمشدر .

کوستاو ادولف (G. Adolphe) (٩٨٩ — ١٠١٠)

لهستاندن بحر بالتيك ، روسلردن دخی فين كورفزی سـواحلنی ضبط ايلمشدر .

كوستاوآدولف «اوتوزسنه» محارباتی اثناسنده المانيه ايشلرينه مداخله ايده‌رك قهرمانانه محاربه‌لر ايتمش واسوه‌چيه عسكرينك شهرتنی آفاقه اعـلان ايتدكدن صوكره ميـدان حربده مقتولاً وفات ايتمشدر .

كوسـتاو آدولفدن صوكره اسوه‌چيه تاجنی كيمش اولان قيزی خريسـتينه (Christina) عصر فضلاسـندن معـدود ايدی وارباب هنر وصنايع حقنده اظهار ايلديكی حمايهٔ مخصوصه ايله شهرتشعار اولمشـدر . يكرمی اوچ سـنه قدر كمال شان ايله حكومت ايتـدكدن صوكره اسـوه‌چيه تختنی اقربالرندن پرنس شـارله ترك ايده‌رك باقی قالان عمرينی سـياحتلر ايچنـده كچيرمشدر (١٠٣٣) . —

احوال اخيره — اوننجی شـارل ناميله اسـوه‌چيه تختنه جلوس ايدن شـارل ايله برابر اسـوه‌چيه حكومتی دوپون (Deux-Ponts) خاندانـنـه انتقال ايده‌رك اشبو سـلاله‌دن هپ شارل اسمنده اوله‌رق اوچ نفر حكمدار كلمش (اوننجی ، اون برنجی ، اون ايكنجی شارل) واوچيده هيچ راحت طورمايوب مدت سلطنتلرينی روسـيه ولهستان والمانيه ايله محاربه‌لر ايچنده

بچیرمشلردر . بونلرك زماننده اسوه‌چیه قرالیتی دول معظمه‌دن معدود ایدی . فقط اون ایکنجی شارل روسیه ایمپراطوری پترو (دلی پترو) یه مغلوب ودولت علیه‌یه التجا ایتمکه مجبور اولمش و بعده سلطنتی دخی غائب ایتمشدر .

دوپون سلاله‌سندن صوکره اسوه‌چیه قرالیتی هولشتاین (Holstein) سلاله‌سنه انتقال ایتمش وبوسلاله دورنده اسوه‌چیه زوال بوله‌رق خیلی مستملکاتنی ضایع ایتمشدر . نهایت اشبوسلاله حکمدارلرندن اون اوچنجی شارل دز یتسز اولدیغندن عصر حاضر ابتداسنده فرانسه جنراللرندن بر نادوتی (Bernadotte) ولی عهد تعیین ایلمش و بر نادوت سلاله‌سی اسوه‌چیه‌ده حالا سلطنت ایتمکده بولنمشدر .

ناپولئون علیهنده اتفاق ایدن اوروپا حکمدارلری نوروه‌چیه قطعه‌سنی دانیمارقه‌نك الندن الوب اسوه‌چیه‌یه ویرمشلردر واسوه‌چیه ایله نوروه‌چیه حالا بر نادوت سلاله‌سنك تحت اداره‌سنده اوله‌رق ایکی متفق قرالیتدر .

دانیمارقه‌ده « شمال زونی » خرستیانك خلعندن اعتباراً قرال دره بکلر طرفندن انتخاب اولنمقده ایدی . بو اثناده دانیمارقه هانزه هیئت متفقه‌سنی طاغتمش (٩١٥) و پروتستانلغی قبول ایلمشدر .

قرالك انتخابی قضیه‌سی دانیمارقه‌ده بیوك اویغونسزلقلری

وداخلی محاربه‌لری موجب اولمقده اولدیغنـدن ممالك مذکوره بوندن پك چوق متضرر اولمشدر .

نهایت دانیمارقه اعیـانی بو اویغونسزلقلره نهـایت ویرمك ایچون قرال تاجنك ارث طریقیله پدردن اولاده انتقال ایتمسنه قرار ویرمشلردر (۱۰۳۶) .

دانیمارقـه تاجی حالا (۸۲۶) سـنه‌سـنده انی ضبط ایدن اولدنبورغ (Oldenbourg) سلاله‌سنده‌در . —

—

روسیه

روسیه دولتنك ظهوری • اوچنجی ایوان • مدهش ایوان • داخلی قاریشقلقلر • رومانوف سلالەسی

روسیه دولتنك ظهوری — قرون وسطاده [*]

کورلدیکی اوزره نورمانلردن (وارياغ) یاخود (روس) طائفەسی اوروپای شرقیده جریان ایدن بعض نهرلرك بو یلرنده مسکون اولان اسلاو اقوامنی تحت اطاعته الەرق برقاچ امارت تشکیل ایتمش ایدی •

علی العموم جرمان اقوامی کبی نورمانلرك برقسمی بولنان روسلر دخی امارتلری امیرك حین وفاتنده اولادلری بیننده تقسیم ایده کلدکلرندن ممالك کیتدکجه پارچه لنمش وخارجی دوشمنلره قارشی اقتدارسز قالمشدر •

[*] جلد ٤ صحیفه ٢٢٦

هجرتك (٦١٨) سنه سنده اخفاد جنكيزدن بايدو خان قوهٔ كليه ايله روسيه يه طوغرى تجاوز ايده رك روسيه يى ابتدا قان وكول ايچنده براقش و بوندن صوكره « قيپچاق » ، ياخود « آلتون اردو » ناميله تشكيل ايتديكى دولته بند ايتمشدر .

روسيه قطعه سى رسماً « التون اردو » يه الحاق اولنمش ايسه ده امارتلرك امور داخليه سنه اصلا مداخله ايدلمه مشدر . امير لر ياخود « كناز » لر حال سابق اوزره براقلمشدر . شو قدر كه بونلر رسماً امارته اجازتنامه اخذ ايچون اردونك مركزى بولنان « سراى » شهرينه [*] كيده رك كرك خانه ، كرك امراسنه ذى قيمت هديه لر تقديم وهر سنه مكلف اولدقلرى ويركيلرى كتوروب عبوديتلرينى تجديد ايدر لر ايدى .

تاتار خانلرى روسيه كنازلرينك ويركى يى آز ويرمك ايچون نفوسك مقدارينى كتم ايتدكلرينى كورنجه ويركينك تحصيلنى طرف خاندن نصب اولنور مأمورين مخصوصه يه حواله ايلمشلردر . اشبو مأمورلر ويركينك حين تحصيلنده پك چوق تعدياتده بولندقلرى كبى ، ذاتاً تاتار سواريسى دخى راحت طورمايوب اره صره روسيه داخلنه طوغرى چاپول ايده رك قرا و قصباتى يغما واهالى يى اسير ايدر لر ايدى .

[*] سراى شهرى وولغا نهرينك « آختوبه » قولى ساحلنده كائن ايدى

تاتارلرك تجاوزاتندن قورتلمق ایچون قطعات جنوبیه دن فرار ایدن اهالی بیوك اورمانلر ایله مستور وطریق عامدن دور بولنان وولغا نهرینك منبعلرینه طوغری التجا ایده‌رك اوراده ظهور ایتمش اولان (مسقوا) امارتنی تقویه ایدرلر ایدی .

« التون اردو » ابتدا مسقوا امارتنك قوت واقتدارندن خبردار دكلدی . صوكره‌لری خبر آلنجه اندن دخی ویركی طلب ایتمشدر . مسقوا كنازلری ویركی یی ویردكدن ماعدا ازمدت ایچنده تاتار خانلرینك الك خلوصكار بندكانی صره سنه یكمشلردر . خانلر دخی بونلرك « صداقتلرینه » مكافاةً بعض امتیازات مخصوصه اعطا ایده‌رك انلری سائر روس كنازلرندن ایلری طوتارلر ایدی .

كرك روس اعیانی ، كرك عوامی مسقوا كنازلرینك مسلكلرندن متنفر اولوب انلره عدو كسلمشلر ایدیسه ده مسقوا كنازلری تاتارلردن الدقلری امداد سایه سنده دوشمنلرینه غلبه ایده‌رك كیتدكچه توسیع حدود ایتمكده ایدی .

وقت مزبورده یالكز مسقوا امارتی داخلنده اسایش وادارهٔ داخلیه بركمال اولدیغی جهتله سائر امارتلر اهالیسی اساساً متنفر اولمغله برابر مسقوانك تحت اطاعتنه كیرمكدن دخی چكنمزلر ایدی .

فقط داخلی قاریشقلقلردن وبرمدت صوكره تیمورلنكك

تجاوزندن طولایی قپچـاق دولتی انقراضه یوز طوتدیغی وقت ایلك اول ار دونك بیوندریغی تحتندن قورتیلان و تاتار دولتنك انقراضـنی تکمیل ایدن مسقوا امارتی ایدی .

ایشـته بوندن اکلاشـلدیغی اوزره جنکیز خان و تیمورلنك تاتارلری دخی مسـقوا امارتنك امارات سـائره یه غلبه ایله بیوك بر دولت تشکیل ایتمسنه سبب اولانلردن معدوددر . —

اوچنجی ایوان — مسـقواده حکومت ایدن کنـازلرك یدنجیسی بولنان اوچنجی ایوان (٨٤٠ ــ ٨٨٣) دورنده مسقوا امارتی بر دولت هیئتنه کیرمشدر . ایوان (نوغورود) جمهوریتنی و (توەر) امارتنی مسقوایه الحـاق ایتمش ، التون اردو یه اولان تابعیتندن قورتلمش و صوك قسطنطینیه قیصرینك برادر زادەسی بولنان صوفیه یی تزوج ایده رك کویا قیصرلق تاجنی قزانمشدر .

نو و غورود شهری اوته دن بری روسیه نك اك مشهور شهرلرندن معدود اولدیغی کبی ، قرون وسطـانك (ایکنجی نصفنده المانیـه ده تشـکل ایدن « هانزه » اتفاقنه [*] داخل اوله رق بو سایەده ترقی ایتمش و معموریت کسب ایلمش و روسیه نك بتون شمال طرفنی تحت اطاعته المش ایدی . ایوان نو و غورودك فتحیله مسقوانك حدودینی بحر ابیضه قدر توسیع ایلمشدر (٨٥٥) .

[*] جلد ٤ صحیفه ٢٠٦

ایوانك جدی (دیمیتری دونسکوی) قیپچاق خانی (ممای) خانه (قولیقووا) محاربه سنده غلبه ایتمش ایکن ه سقوا امارتی ینه و یرکی و یرمکدن قورتیله مامش ایدی . ایوان قیپچاقدن ایریلوب مستقل حکومت تشکیل ایتمش اولان قریم ایله عقد اتفاق ایتدکدن صوکره مسقواده بولنان خانك سفیرلرینی قوغمشدر . قیپچاق خانی احمدخان قوهٔ کلیه ایله مسقوا اوزرینه حرکت ایتمش ایسه ده قریم خانی منکلی کرای دخی شمالدن حرکت ایتمش اولان ایوان ایله برلشمك اوزره سفره چیقدیغندن احمدخان دخی محاربه ایتمکه جسارت ایده‌مه‌مشدر . برمدت صوکره منکلی کرای ایله ایوان بالاتفاق اردولر سوق ایده‌رك التون اردونك پای تختی بولنان سرای شهرینی فتح و تخریب ایلمشلردر . مسقوا دخی بو وجهله کسب استقلال ایلمشدر (۸۵۸) .

اشبو منکلی کرای فاتح سلطان محمد خاندن اجازتنامه الوب قریم ممالکنه خان نصب اولنان منکلی کرایدر .

صوفیه پولئوغك تزوجی وقعه‌سنه کلنجه او دخی مهم وقوعاتدن معدوددر .

استانبولك فتحی اوزرینه قسطنطینك برادری توماس پالئولوغ مورەیه چکلمش ایکن عساکر عثمانیه مورەیی دخی ضبط ایدنجه ایتالیه‌یه التجا ایتمش ایدی . پاپا ایکنجی پول مسقوا قطعه‌سنی کندیسنه بند ایتمك فکریله توماسك قیزی

صوفیه‌یی ایوانه تکلیف ایتمشدر . پاپانك افکاری صوفیه واسطه‌سیله مسقوفلری قاتولیك مذهبنه دعوت ایتمك ایدی .

ایوان پاپانك تکلیفنی قبول ایتمشدر . فقط قاتولیك مذهبنی قبول ایده‌جکی یرده بالعکس صوفیه‌نك اسکی مذهبنه عودت ایتمسنه سبب اولمشدر .

کویا مسقوا غراندوقه‌لری صوفیه واسطه‌سیله قسطنطنیه قیصرلغنه حق قزانمش اولدقلرندن وقت مزبوردن بری کوزلرینی شرقه دیکمشلردر . فضله اوله‌رق صوفیه واسطه‌سیله مسقوا امارتی ممالك غربیه ایله مناسبات پیدا ایتمش و بو وجهله روسیه‌یه غرب اصول مدنیه‌سی داخل اولمشدر .

صوفیه‌نك داخلی اداره‌سنجه دخی کلی تأثیری اولمشدر .

صوفیه غایت پارلاق اولان قسطنطنیه سراینده بیومش اولدیغندن روسیه حکمدارلرینك یشایشلرینی بکنمز ایدی وممالك اجنبیه‌دن اوسته‌لر جلب ایده‌رك مزین سرایلر انشا ایتدیرمشدر . صوفیه واسطه‌سیله روسیه سراینه فوق العاده برسلطنت ودبدبه داخل اولمشدر .

روسیه امراسی حکمدارلریله لاابالیانه کوروشیرلر ایدی . بو ایسه صوفیه‌نك کبر وعظمتنه طوقندیغندن بر طاقم اصول تشریفات تنظیم ونشر ایتدیره‌رك اهالی ایله حکمدار بیننه سد

چکدیرمشدر . بناء علیه روسیه زادکانی (یعنی بویارلر) صوفیه‌یی هیچ سومزلر ایدی .

صوفیه نك تشویقیله ایوان روسیه ایچون قوانین تنظیم وسکه ضرب ایتدیرمش واماراتك آرمه‌سنی د کشدیرمشدر . ایوان دولت ایچون آرمه اولمق اوزره قیصرلرك ایکی باشلی قره قوشی قبول ایلمشدر . —

مدهش ایوان — اوچنجی ایوانك وفاتی اوزرینه مسقوا « بیوك دوقه‌لغی » اوغلی اوچنجی واسیل (۸۸۳ ـ ۹۱۱) ه انتقال ایتمشدر . اوچنجی ایوانك ادارهٔ ظالمانه‌سندن صیقلمش اولان « بویارلر » واسیل زماننده امتیازاتنی اعاده ایتمکه قیام ایتمشلر ایسه ده صوفیه‌نك اوغلی بولنان واسیل باباسندن زیاده سلطنت واستبداده مائل اولدیغندن بویارلری وحشیانه تأدیب ایلمشدر . فقط واسیلك وفاتیله حکومت حال صباوتده بولنان دردنجی ایوان (۹۱۱ ـ ۹٦۲) ه کچنجه بویارلر ایسته‌دکلرینه نائل اولمشلردر . بویارلر حکومتی کلیاً ضبط ایتمشلر وکنج ایوان ایله والده‌سنی اداره‌یه مداخله‌دن منع ایتمشلردر . حتی ایوان لایق وجهله تربیه بیله کورمه‌مشدر .

حکومتی ضبط ایتمش اولان بویارلر بر قاچ فرقه‌یه ایریلوب بر بریله مجادله‌یه باشلادقلرندن بر ایش کورمکه موفق اوله‌مامشلردر .

الڭ صوڭره پرنس شويسكى جمله‌يه غالب كله‌رك ايسته‌ديكى يولده ممالكى اداره ايتمكه باشلامشدر . كرك شويسكى ، كرك سائر بويارلر دردنجى ايوانى هيچ حكمنده طوتارلر ايدى وحتى بعضاً حقارت ايتمكدن بيله چكنمزلر ايدى . ايوان ايسه طبعاً ذكى ومتأثر بولنديغندن بو معامله‌دن طولايى پك زياده مضطرب ايدى .

نهايت اون اوچ ياشنده بولنان ايوان (شويسكى) دن بويله بر معامله كورنجه غليانه كله‌رك انى همان كوزينڭ اوكنده بندكانه پاره‌لتمشدر . ايوانڭ بو حركتى جمله‌يى حيرت ودهشت ايچنده براقمشدر .

« مدهش ايوان » عنوانيله معروف اولوب تاريخده متانت افكار ومظالم وحشيانه‌ايله بيوك فقط چيركين بر نام براقمش اولان دردنجى ايوان بو وجهله ادارهٔ اموره بدأ ايلمشدر .

مدهش ايوان اول امرده باشنه قراللق تاجى كيوب كندينى « چار » [*] اعلان ايلمشدر .

سنهٔ مذكوره‌ده مسقواده بيوك بر يانغين وقوع بولمش ايدى . بويارلر بر كلاه قاپمق ايچون حريقڭ ظهورندن طولايى ايوانڭ مقربلرندن (پرنس غلينسكى) يى اتهام ايتدكلرندن جانى يانمش اولان اهالى عصيان ايلمشدر . ايوان سيللر ايله قانلر آقيده‌رق عصيانى تسكين ايلمشدر .

[*] چار قيصرڭ اصلى بولان «چزار» (Czinr) ڭ غلطيدر .

بو وجهله هم بو یارلره همده اهالی‌یه کوجنمش اولان مدهش ایوان کیمسه‌یه امان و یرمه‌مکه قرار و یرمشدر . ذاتاً طبع و مشربی نهایت درجه‌ده سفك دمایه مائل ایدی . وقوعات دخی استعدادك طبیعت ثانیه اولمسنه سبب اولمشدر . ایوانك اظهار و ارتکاب ایتدیکی وحشیانه حرکاتك ودوکدیکی قانك حسابی یوقدر . اره‌ده بونجه عصرلر مرور ایتمش ایکن روسیه اهالیسی « مدهش ایوانك » نامندن حالا قورقارلر .

ایوان کیمسه‌یه امنیت ایتمز ایدی ووکلایی آز مدت ظرفنده تبدیل ایدر ایدی . انفصال ایدنلر ایچون یالکز نفی اولنمق « بیوك لطف » دن معدود ایدی و بو کبی لطفه اوغرایانلر پك نادردر . انفصال ایدن وکلا ومأمورینك قسم اعظمی اشکنجه و بعده اعدام ایدیلیر ایدی . اعدامك دخی بوقدر انواعی رومه‌ده بیله کورلمه‌مش ایدی . حتی زوجه‌لری دخی بومعامله‌یه قربان اوله‌کلدکلرندن عددی سکزه بالغ اولمشدر .

مدهش ایوان حقنده مورخك بری شو یله بر سوز سو یله‌مشدر :

« فرانسه قرالی اون برنجی لوئی ایله انکلتره قرالی سکزنجی « هانری یی برلشدیروب ایکیسندن بر وجود یاپمق ممکن اولسه « ایدی بر مدهش ایوان چیقمش اولور ایدی » .

اون برنجی لوئی ایله سکزنجی هانری اوروپاده ظهور ایدن حکمدارلرك الك مستبد والك ظالملرندن معدوددرلر .

مدهش ایوانك دورنده روسیه پك بیوك فتوحاته نائل اوله‌رق وسعتجه دنیانك الك برنجی دولتی اولمشدر .

ابتدای امرده روسیه داخلنده بولنان امارتلر قالدیرلمش وحدود بحر بالتیکه‌قدر توسیع ایدلمشدر . اندن صوکره « التون اردو » نك انقاضندن تشکل ایدن (قزان) و (آستـرخان) خانلقلری ونهایت (سیبریه) قطعهٔ وسیعه‌سی استیلا اولنمشدر .

بو یارلرك اداره‌سی اثناسنده نوغورود شهری استقلالنی اعاده ایتمك ایچون امیده دوشه‌رك اوته‌دن بریده‌متفق ارامغه باشلامش ایدی . ایوان بالـذات نووغورودده کلوب کوزینك اوکنـده بیکلرجه آدم تلف ایتدیرمشـدر . نووغورودك بوندن صوکره نه اهالیسی قالمش ، نه‌ده اهمیتی .

قزان خانلغی یکی تشـکل ایتمش اولدیغی حالـده داخلی قار یشقلقلرندن طولایی پك ضعیف ایدی . امرا ایکی‌فرقه‌اولوب بری قریم خانلرینك پولتیقه‌لرینه مائل ایدی ، دیکری دخی روسیه پولتیقه‌سنی کوزه دیر ایدی .

قریم خانزاده‌لرندن بولنان (صفا کرای) ك وفاتی اوزرینه مسقوفلر قزان خانلغنی بنده‌لری بولنان (شیخ علی‌خانه) ویرمشلر ایدی . فقط انك اقتـدارسزلغی تبین ایدنجه قریم طرفـدالری

نغای امراسندن (آی دیکر خانی) اجلاس ایلمشلردر . بونك اوزرینه مدهش ایوان اعلان حرب ایدەرك قزانی محاصره ایتمشدر .

قزانلیلر قهرمانانه مقاومت ایلمشلر ایسەده شهری محافظه ایدەمەمشلردر . ایوان قزان شهرندە بر مسلمان بر اقامشدر (٩٣٠) .

دون قزاقلرینك سردارلرندن (یرماق) سبیریه‌یه چاپول ایتدیکی وقت اورالرك صاحبسز اولدیغنی کورنجه همان فتحنه قیام ایتمشدر . یرماق آمور وادیسنه قدر اولان ممالکی استیلا ایتدکدن صوکره انی دردنجی ایوانه تقدیم ایدەرك عرض عبودیت ایلمشدر (٩٦٠) .

ایوانك حین وفاتنده روسیه دولتی بالتیك دکزندن محیط کبیره قدر وبحرخزردن بحر ابیضه قدر ممتد ایدی . —

داخلی قاریشقلقلر — دردنجی ایواندن صوکره بر مدت اوغلی فئودور (٩٦٢ — ٩٧٦) حکومت ایتمش ایسەده ذریتسز اولدیغندن وفاتیله روسیەده (روریك) سلالەسی منقطع اولمشدر (٩٧٦) .

بویارلر فئودورك وفاتی اوزرینه قزان تاتارلرندن دونمه (بوریس غودونوف (B. Godonow) اسمندە بر ذاتی چار

اعلان ایتمشلردر . بوریس (٩٧٦ ـ ٩٨٣) مدبر وعاقل اولوب زماننده روسیه فنون ومعارفجه خیلی ترقی ایتمشدر . فقط اوغلی ایکنجی فئو دورك زمان سلطنتنده (غریغوری اوتره پیف) (Otrépiew) نامنده بر تارك دنیا کندیسنك دردنجی ایوانك قتل اولنان اوغلی دیمیتری اولدیغنی اعلان ایله خروج ایتمشدر . مرقوم لهستان قرالینك معاونتنی استحصال ایله موفق اولمش ولهستانده تحریر ایتدیکی عسکر واسطه سیله مسقوایی ضبط ایده رك کندیسنی چار اعلان ایتدیرمشدر .

« ساخته دیمیتری » نامیله تاریخده مشهور اولان اشبو ذات کندیسنی سلطنته نائل ایتمش اولان قزاقلر ایله لهلیلره استناداً مسقوفلره حقارت ایتمکه باشلادیغندن اهالی عصیان ایده رك کندیسنی قتل ایتمش و بویارلردن واسیلی شویسکی (V. Chouïsky) یی چار انتخاب ایلمش ایسه ده دیمیترینك زوجه سی ماریه منیشك (Mnichek) لهستان عسکری واسطه‌سیله مسقوایی خیلی مدت راحتسز ایلمشدر . بو محاربه لرده قزاقلر دخی دیمیتری ایله زوجه سی ماریه طرفنی التزام ایدرلر ایدی . فقط قزاقلرك مقصدلری محاربه یه مداخله ایله مسقوا ممالکنی غارت ایتمکدن عبارت ایدی . —

رومانوف سلاله‌سی — مسقواده قاریشقلقلر کیتدکجه تزاید ایده رك ممالكك ضبط و ربطی قالمامشدر . حتی مسقوا

بر آره‌لق لهستان قرالی (ولادیسلاو وازا) طرفندن ضبط واداره اولنمشدر .

نهایت (نیجنی نوو غوروود) شهرنده زادکاندن پرنس پوژارسکی (Pojarsky) ایله اهالیدن مینین (Minin) عصیان چیقاروب باشلرینه غلبه‌لك طوپلامشلر ومسقوا اوزرینه کلوب انی لهلیلردن استرداد ایتمشلردر . بونك اوزرینه روسلر برخیلی مدت اوغراشدقدن صوکره (میخائیل رومانوف) نام بر بویار زاده‌یی چار اعلان ایلمشلردر (٩٩٤) .

میخائیل رومانوف « مدهش » ایوانك برنجی زوجه‌سی (آناستاسیه) نك برادری اولوب مسقواده پك بیوك نفوذ صاحبی اولدیغی ایچون احتیاطاً بوریس غودونوف طرفندن تارك دنیا سلکنه جبراً داخل ایدلمش و وقت مزبورده مسقوایه کلوب ینه اسکی نفوذینی اعاده ایتمش اولان میتروپولید (فیلارت) ك اوغلی ایدی . الیوم روسیه‌ده حکومت ایدن خاندان اشبو رومانوف سلاله سنه منسوبدر .

فی مابعد روسیه تاجی رومانوف سلاله سنده تقرر ایتمش ایسه‌ده ایلك رومانوفلر دورنده روسیه بزم یکیچریلرمز ایله رومه پره تورپلری) نوعندن اولان (استره‌لج) (Streletz) عسکرینك تجاوزاتندن طولایی برخیلی مدت — یعنی بیوك پترو (دلی پترو) یه کلنجه‌یه قدر کندیسنی طوپلایه مامشدر . —

پلانتاجنه سلاله سی

(ادوارد ثالث)

- (ادوارد قره پرنس) — (ریشارد ثانی)
- (لئونل دوق قلارنس) — (فیلیپین) — (روژه مورتیمه ر) — (آنه مورتیمه ر) م
- (ژان دوق لانقاستر) — (هانری رابع بولینبروق)
  - (هانری خامس) — (هانری سادس)
    - (زوجه سی مارغریت ده فرانس) — (زوجی ادموند تودور) — (هانری سابع تودور)
  - (غلوچستر)
  - (بون دوق)
- (ادموند لانکله ی دوق یورق) — (ریشارد یورق) م — (ریشارد یورق ایکنجی)
  - (ادوارد رابع)
    - (الیزابت)
    - (ادوارد خامس)
  - (دوق قلارنس) — (قونت واردویك)
  - (ریشارد ثالث یورق)

(هانری سابع) ve (الیزابت) — (بونلر دن تودور سلاله سی ظهور ایتمشدر)

(تودور سلالەسی)

- (يدنجی هانری) (تودور)
  - (هانری ثامن) (تودور)
    - (ادوارد)
    - (ماريه تودور)
    - (بيوك اليزابت)
  - (مارغريت) — (زوجی اسقوچيه) (قرالی ژاق)
    - (ژاق خامس) (استوارت) — (زوجه سی ماريه) (ده كيز)
      - (ماريه استوارت) — (انكلتره قرالی) (برنجی ژاق) (استوارت)

یکرمی دردنجی فصل

انکلتره انقلاباتی

ایکی کول محاربه سی ـ تودورلر ـ استوارتلر
وانکلتره‌نك بیوك اختلالی ـ انکلتره مدنیتی

(۱۰۶۶ — ۸۳۱)

— ۱ —

ایکی کول محاربه سی

یوز سنه محاربه‌سنك نتایجی • ریشارد یورق
ومارغاریت • اوچنجی ریشارد • تودور سلاله‌سی
محاربه‌نك نتایجی

(۸۶۳ — ۸۳۸)

یوزسنه‌محاربه‌سنك نتایجی — یوز سنه محاربه‌لری
فرانسه‌ده حمیت ملیه‌یی اویاندرمش وفرانسه افکار عامه‌سنی قرال

طرفنه جلب ایتمش ایدی . فرانسه اهالیسی نظرنده فرانسه قراللرینك قدر واعتبارى آرتمش وفرانسه دره بكلرى بالعكس نظردن دوشمشلر ایدی . انكلتره‌ده ایسه اهالی بالعكس حكومتك علیهنه قیام ایتمشدر .

انكلتره قراللرينك فرانسه‌يى ضبط ايچون ايتدكلرى تشبثات صورت ظاهره‌ده امور طبيعيه‌دن معدود اوله بيلير ايدى . چونكه انكلتره‌ده جارى اولان اصول موجبنجه اوچنجى ادواردك فرانسه تاجنه حقى وار ايدى . وبالخصوص اوچنجى ادوارد وقره پرنس و بشنجى هانرينك غايت پارلاق مظفرياتلرندن صوكره انكلتره اهاليسى فرانسه ممالكنه آرتق انكلتره‌نك ملك مشروعى نظريله باقمغه باشلامش ايدى .

ديكر طرفدن او قدر قان دوكلمش وجان تلف ايدلمش وآقچه صرف اولنمش ايدى كه انكلتره‌نك فرانسه‌ده اساساً هيچ برحقى اولمسه بيله يكيدن حق قزانمق ايچون كافى ايدى .

بونجه فداكارلقلر واسطه‌سيله استحصال اولنان موفقيتلر قرال آلتنجى هانرينك زمان سلطنتنده كلياً غائب ايدلمش ايدى .

انكلتره ملتى حقيقت حالده بونى غائب ايتديران يالكز قرال آلتنجى هانرينك عدم اقتدارى وسوء اداره‌سى و وزراسنك حيثيتسزلكلرى اولمايوب فرانسه‌ده ممالكك حيات واستقلالنك تهلكه‌يه دوچار اولمسى اوزرينه اويانمش اولان حميت وطنپرانهٔ

ملیه نك غلیانی اولدیغنی فرق وتمییز ایده مه یور ایدی وهب اویغونسزلقلری حکومتك اهلیتسز لکنه حمل ایده یور ایدی ․

شمدی یه قدر (لانقاستر) فاملیاسنك هانری بولینبروق واسطه سیله وغیر مشروع طریقیله حکومتی ضبط ایلمش اولدیغنی [*] خاطرینه بیله کتیرمه مش اولان انکلتره اهالیسی بو دفعه یأس وتلاش ایچنده انیده سو یله مکه باشلا مشدر ․

لانقاستر دوقه سنك اوغلی هانری بولینبروق قرال ایکنجی ریشاردی خلع ایده رك انکلتره تختنه جلوس ایتمش ایدی ؛ هانری پولینبروقك اشبو حرکتی ایکی جهتله حقسز ایدی :

برکره حکومت مشروعهٔ متبوعه سی علیهنه عصیان ایده رك حکمدار مشروع الندن جبراً اداره یی ضبط ایتمش ایدی . دیکر طرفدن دخی ریشاردك خلعی ایجاب ایتسه بیله انکلتره تاجی قانوناً ینه هانری یه انتقال ایده جك د کلدی ․

خلع اولنان ریشارد قره پرنسك اوغلی واوچنجی ادواردك طورونی ایدی ․ ادواردك ایسه درت مخدومی اولوب بیوکی ادوارد ـ یعنی « قره پرنس » ولی عهدی ایدی ․ لئونل دوق ده قلارنس (Leonnel de Clarence) ایکنجیسی، ژان دوق لانقاستر (Jean, duc deLancaster) اوچنجیسی، ادموند دوق یورق (Edmond, duc d'York) دخی دردنجیسی ایدی ․

[*] جلد ٤ صحیفه ۱۹۲

قره پرنس پدرندن اول وفات ایتدیکندن حکومت دخی ادوارددن صوکره قره پرنسك اوغلی ریشارده انتقال ایتمش ایدی · ریشارد ذریتسز وفات ایتدیکی حالده حکومت طبیعی قلارنس دوقه‌سنه کچه‌جك ایدی · حالبوکه ریشاردك خلعندن صوکره حکومت قلارنس دوقه‌سنه کچمه‌یوب لانقاستر دوقه‌سنك اوغلی هانری بولینبروق طرفندن غصب اولنمشیدی .

قلارنس دوقه‌سنك ارکك اولادی اولمایوب یالکز (فیلیپین) اسمنده بر قیزی وار ایدی · ایکنجی ریشارد دخی مزبوره‌نك دوقده‌مورتیمه‌ر (Mortimer) دن طوغورمش اولدیغی اوغلی (روژه‌ر مورتیمه‌ر) ی اصولی وجهله ولی عهد اعلان ایلمش ایدی . فقط روژه‌ر (آنه) اسمنده بر قیزندن بشقه ذریت براقمقسزین وفات ایتمشدر · قاعدةً ولی عهد بولنان آنه دخی یورق دوقه‌سی ادموندك اوغلی ریشارد طرفندن تزوج ایدلمش ایدی ·

ایشته بو وجهله ادواردك دردنجی اوغلی بولنان یورق دوقه‌سنك ذریتی اوچنجی مخدومنك ذریتی طورور ایکن قانوناً انکلتره تاجنه حق قزانمشیدی · لانقاستر دوقه‌سنك اوغلی هانری بولینبروق روژه‌ر مورتیمه‌رك وفاتندن صوکره عصیان ایده‌رك ریشاردی خلع ایتمش وانه مورتیمه‌ری حکومتدن محروم براقمشیدی ·

انكلتره ملتی اشبو حقسزلغی كویا یالكز بودفعه مشاهده ایلمشیدی ٠

بواثناده انكلیزلر فرانسه ده كی موقعلرینی برر برر غائب ایده‌رك مغلوباً رجعت ایتمكده وفرانسزلر ایلریلمكده ایدیلر ٠ التنجی هانری مختل الشعور اولدقدن ماعدا والده‌سی طرفندن دخی فرانسه خاندانه منسوب ایدی ٠ یعنی والده‌سی فرانسه پرنسسی ایدی [*] ٠ فضله اوله‌رق زوجه‌سی اولوب وقت مزبورده ادارهٔ اموره الك زیاده نفوذ صاحبی بولنان (مارغاریت د ٬ آنژو) دخی فرانسز ایدی ٠ بو جهتلر انكلیزلرك پك زیاده كوجلرینه كیتمكده ایدی ٠ —

ریشارد یورق و مارغاریت — احوال بو مركزده ایكن ادواردك طورونی ریشارد یورق آلتنجی هانرینك علیهنه قیام ایده‌رك ابتدا هانرینك خاص بندكاننددن دوق سوفولقی (Suffolk) اتهام واعدام ایتمش و طوپلادیغی عسكره استناداً پارلمنتویه كندیسنی عقلنه خفت كتیرمش اولان هانری یه وصی اعلان ایتدیرمشدر ٠

بر مدت صوكره هانری كندینه كله‌رك اداره‌یی ریشاردك الندن آلمش وریشاردی لونده‌دن تبعید ایلمشدر ٠ فقط ریشارد تكرار عسكر طوپلایوب قرال اوزرینه كلمش ونورت

[*] قاترین د ٬ انژو

هامپتون جوارنده وقوع بولان محاربه ده مظفر اوله رق كنديسنى جبراً ولى عهد اعلان ايتديرمشدر (٨٣٨) .

قراليچه مارغاريت د' انژو هانرينك مشروع ولى عهدى بولنان اوغلنك حقوق مغصوبه‌سنى محافظه ايتمك دعواسيله عسكر جمع ايده‌رك يورق طرفدارلريله قانلى محاربه‌يه طوتشمش و بو محاربه « ال و بياض كول محاربه‌سى » ناميله يكرمى بش سنه‌دن زياده كمال شدت و وحشت اوزره دوام ايتمشدر .

« آل » و « بياض » كول اسمى محارب اولان ايكى خاندانك آرمه‌لرنده مرسوم اولان كوللرك رنكلرندن نشئت ايتمشدر .

آرمه طبيعى بر اولوب فرق آرمه ايچنده‌كى كولك رنكنده ايدى . يورق فامليا‌سنك آرمه‌سنده بياض ولانقاستر فامليا‌سنك آرمه‌سنده دخى آل كول مرسوم ايدى .

مارغاريت دائما فرانسه ايله متفق بولنان اسقوچيه‌لیلره مراجعت ايده‌رك اسقوچيه‌ده يكرمى بيك قدر عسكر جمع و تحرير ايلمش و يورق دوقه‌سى عليهنه قيام ايتمشدر . واقع اولان محاربه‌لرده ريشارد يورقك اردوسى پريشان و كنديسى دخى تلف اولمشدر .

مارغاريت ريشاردك سرمقطوعنى يورق قپوسنك اوزرنده بولنان سنجاق ديركنه چكديرمشدر .

بومحاربه‌ده طرفين پك چوق وحشى حركتده بولنمشلردر .

ريشارد ك اون يدى ياشنده بولنان كچوك مخدومى اسير دوشديكى حالده حياتنى استرحام ايچون مارغاريت اردوسنك اركاننده ن لورد قليفوردك (Clifford) اياقلرينه قپانديغى حالده استرحامنه قولاق ويرلمه‌يوب باربارانه قتل اولنمشدر .

يورق طرفدارلرى دخى لانقاستر خاندانى طرفدارلرينه بو خصوصده مقابله ايتمكه باشلادقلرى جهتله انسانى دهشت ايچنده براقه‌جق احوال مؤلمه واقع اولمشدر .

اشبو محاربانك حين تدقيقنده انسان كنديسنك مهاجرت دورنده اولمايوب حقوق وحريتپرور انكلتره ده بولنديغنى و بو بربرينه قارشى معاملات وحشيانه اظهار ايچون رقابت ايدنلرك آسيه وافريقه اقوام وحشيه‌سى اولمايوب بروطن اولادى اولديغنى كوچ تسليم ايده بيله‌جكدر . —

ادوارد ومارغاريت — ريشارد يورق برينه بيوك اوغلى ادوارد كچمشدر . لانقاستر فاملياسنك اظهار ايتديكى وحشتلر اوزرينه غليانه كلمش اولان لوندره اهاليسى ادواردى قرال اعلان ايتمش وقراللغنى پارلمنتو يه تصديق ايتديرمشدر .

ادوارد ايله مارغاريت بيننده تووتونده (Towton) غايت شدتلى برمحاربه وقوع بوله‌رق ادواردك مظفريت كامله‌سيله ختام بولمشدر . يالكز مارغاريت اردوسى يكرمى سكز بيك تلفات ويرمشدر (٨٣٩) .

بونکله برابر مارغاریت ینه قطع امید ایتمه مش واسقوچیه‌یه و بعده فرانسه‌یه عزیمتله عسکر تحریر ایتمکه باشلامشدر .

والحاصل محاربه‌نك آرقه‌سی بر درلو کسلمه مش و پك چوق قان دوکلمشدر . ایکی کول محاربه‌لری اثناسنده یالکز قرال خاندانی افرادندن تلف اولانلرك مقداری سکسان نفری تجاوز ایتمشدر .

قرال التنجی هانری بر قاچ دفعه مخلوعاً (تووه‌ر) قلعه‌سنده حبس اولندیغی حالده مارغاریتك نهایتسز اولان غیرتی سایه‌سنده تکرار اخراج اولنه‌رق انکلتره تختنه « یرلشدیرلمشدر » .

مارغاریت اوته‌ده بریده تحریر ایتدیکی عسکره بالذات قوماندە ایدر ومحاربه‌نك اك مهلك نقطه‌سنده بولنور ایدی . حتی محاربه‌لرك برنده مغلوب اولوب تعقیب ایدن دوشمندن کچوك اوغلی ایله برابر فرار ایدر ایکن بر اورمان ایچنده حیدودلر اوزرینه اوغرامش وانلر طرفندن توقیف اولنمشدر .

حیدودلر مارغاریتك اوزرنده بولدقلری خیلیجه ذی قیمت اشیایی بینلرنده تقسیم ایله مشغول ایکن مارغاریت اوغلنی قوجاغنه آلوب فرار ایتمش اولدیغندن آرقه‌سندن یتشن حیدود ذاتاً مارغاریتك کیم اولدیغنی بیلمه دیکی جهتله قتل ایچون النی قالدیرمشدر . مارغاریت ایسه کمال وقار و عظمت ایله النده‌کی چوجوغی ایته‌رك « دوستم ایشته سکا متبوع مفخمك اولان

قرالك اوغلی وانكلتره نك ولی عهد مشروعی . بن اولدیغم حالده چوجوغك حمایه كه محتاج اولدیغنی اونوتمه » دیمشدر .

بوندن طولایی دهشت ایچنده قالمش اولان حیدودلر مارغاریتی محل سلامته قدر كتورمشلردر .

مارغاریت فرانسه قرالی اون برنجی لوئیدن جزؤی امداد آله رق ینه انكلتره یه كلمش ایسه ده تكرار مغلوب اولمش وادوارد النه اسیر دوشمشدر . التنجی هانری دخی (تووه‌ر) حبسخانه سنده مسموماً وفات ایتمشدر .

مارغاریت ایسه اون برنجی لوئی طرفندن قورتاریلوب بقیهٔ عمرینی فرانسه ده كچیرمشدر . —

اوچنجی ریشارد — بوندن بویله ایكی كول محاربه سی صورت ظاهره ده یورق فاملیاسنك (یعنی بیاض كولك) غلبه سیله ختام بولمشدر . فقط كویا حكومتی عهده سنده تأمین ایتمش اولان یورق فاملیاسی بیننده بر طاقم منازعه لر ظهور ایتدیكندن احوال ینه وخامت كسب ایتمشدر .

دردنجی ادوارد وفات ایتدیكی وقت كچوك یاشلرنده ایكی نفر مخدوم براقمش وانلر ایچون كندی برادری ریشارد یورقی وصی تعیین ایلمش ایدی .

اشبو ریشارد یورق تاریخده الك فنا نام براقمش غدارلردن معدوددر .

ریشارد اول امرده وصیسی بولندیغی صبیلری (تووه‌ر) قلعه‌سنده حبس ایتمش و برمدت صوکره کویا کندی الیله بوغوب ایاق یولنه آتمشدر ۰ ریشارد بو وجهله تخت قرالی یه جلوس ایتمش ایسه ده اشبو حرکتندن طولایی متنفر اولمش اولان ملت شکایته باشلامش اولدیغندن ریشارد دخی اهالی یی تهدید ایچون ارتکاب ایتمه دك برظلم و وحشت براقامشدر ۰

ریشاردك قیافتی دخی اخلاق وطبیعتی قدر چیرکین ایدی ۰

ریشاردك جنایتکارانه اداره سی اوزرینه لانقاستر فرقه‌سنه اعادهٔ سلطنت ایچون تکرار امید کله رك فرانسه ده اقامت ایتمکده اولوب قادین طرفندن لانقاستر فاملیاسنه منسوب اولان هانری تودوری (Tudor) یاخود هانری ریشموندی (Richmond) انکلتره یه دعوت ایتمشلردر ۰ هانری تودور دخی دعوتی کمال خواهشله قبول ایده رك وقت مزبورده فرانسه حکومتنی درعهده ایتمش اولان مشهور (آنه ده بوژو)[*]سایه‌سنده برمقدار عسکر تحریر ایتدکدن صوکره انکلتره جزیره سنه مرور ایتمش ولیچستر جوارنده واقع اولان محاربه ده مظفر اوله رق انکلتره تاجنی ضبط ایتمشدر ۰ ریشارد اشبو محاربه ده مأمولك خارجنده اوله رق شجاعت اظهار ایتمش ومیدان حربده مقتوللر ایچنده قالمشدر ۰ —

[*] صحیفه ۱٤۳

تودور سلاله‌سی — هانری ایله برابر انكلتره‌ده تودور سلاله‌سی برلشمشدر (٨٦٣ ـ ٩٨١) . اوچنجی ریشارددن صوكره انكلتره تاجی قاعدةً ادواردك قیزی الیزابته انتقال ایده‌جك ایدی . یدنجی هانری تودور الیزابتی تزوج ایده‌رك لانقاستر و یورق فرقه‌لرینی برلشدیرمشدر .

ابتدا یورق طرفدارلری بر ایكی دفعه یدنجی هانری علیهنه عصیان ایتمشلر ایسه ده عصیانلرینه كیمسه اهمیت ویرمه‌مشدر . ذاتاً یورق خاندانندن صاغ اوله‌رق بر الیزابت، برده دوق قلارنسك اوغلی قونت (وارویق Warwik) دن بشقه كیمسه یوق ایدی . پلانتاجنه خاندانك صوك غنچه‌سی بولنان قونت وارویق دخی یدنجی هانرینك امریله اعدام ایتدیرلمشدر .

فقط انكلیزلر بونكله برابر هانرینك اداره‌سندن پك‌ده متشكی دكللر ایدی . اهالی یالكز راحت طلبنده ایدی . هانری ایسه راحت و آسایش ویردكدن ماعدا انكلتره ایچون منفعتلی تجارت معاهده‌لری عقد ایتمش و تجارت و زراعت و صنایعی حمایه ایده‌رك انكلتره‌یی معموریت یولنه سوق ایلمشدر . شوقدر وار كه هانری پك خسیس و پاره جمع ایچون حریص اولدیغندن اهالیدن چوق ویركی آلیر و بعضاً مأموریتلری فروخت ایدر ایدی .

حتی ـ « اکر سن چوق اقچه صرف ایده یور ایسه‌ك دیمك كه زنكین سك ، ویركی ویره جكسك . یوق صرفیاتده بولنمایور ایسك صاقلایورسك دیمكدر ، ینه ویر » یدنجی هانری دورندن قالمش بر قول مشهوردر . هانرینك اقچه‌یه احتیاجی اولمادیغندن پارلمنتونك جمعنه دخی لزوم كورلمه یور ایدی . —

آل وبیاض كول محاربه‌لرینك نتایجی — ال و بیاض كول محاربه‌لری انكلتره‌ده زادكان صنفنی همان حكمسز براقشدر . محاربه اثناسنده كرك میدان حربده ، كرك اشافود اوزرنده تلف اولانلرك مقداری نامحدود اولدیغی كبی ، دونكی غالب بوكون مغلوب اوله كلدیكندن انكلتره بكلری ایچون هر هانكی طرف التزام اولنور ایسه اولنسون ینه بكلكلریله رتبه‌لرینی غائب ایتمك تهلكه‌سی زائل اولمایور ایدی . لوردك بری بركون رأس اموردە بولنان فرقه‌یی التزام ایتدیكی حالده یارین او برطرف مغلوباً ادارهٔ اموری خصمنه تسلیم ایتدیكی وقت كندیسی « خائن وطن » صفتیله اعدام اولنور ایدی . هیچ برطرفی التزام ایتمه دیكی حالده بیله نجات یوق ایدی . چونكه امنیتسز و دوشمن طرفداری وخائن وطن تهمتلریله حكومت حاضره طرفندن اتهام اولنه رق ینه اعدام اولنور ایدی .

بناء علیه ال و بیاض كول محاربه‌لری اثناسنده انكلتره هیئت اجتماعیه سنك اساسی اخلال اولنمشدر .

اهالی دخی محـار باتك امتدادندن و باخصوص شـدتندن اوصـانمش اولوب اسكی متفقلری بولنـان دره بكلر ایله بالاتفاق حكومت حاضره طرفندن كان لم یكن حكمنده طوتیلان امتیازات فرمان كبیرینك احكامنه رعایت ایتدیرمكه غـیرت ایتك شویله طورسون ، بالعكس راحت وآسایشك اعادهسی ایچون دها چوق فداكارلقلرده بولنمغه راضی ایدی ٠

قراللره گلنجه مذكور محاربه اثناسنده فوق العـاده قوت كسب ایتمشلر ایدی ٠ بر طرفدن قارشیلرنده بولنان قوت ازالدیغی كبی ، دیگر طرفدن دخی كندیلری غصب ومصادره‌لر واسطه‌سیله املاك مخصوصه‌لرینی و بناء علیه وارداتلرینی تزیید ایتمش اولدقلرندن قوهٔ عسكریه‌لرینی دخی آرتدیره بیلمشـلر ایدی ٠ بعض مؤرخلره باقیـلیر ایسـه یالكز در دنجی ادوارد دورنده انكلتره اراضیسـنك خمسی ضبط ومصـادره طریقیـله قراللرك لنلزینه علاوه اولنمشدر ٠

اشبو احوالك نتیجه‌سی اولمق اوزره یدنجی هانری فرمان كبیر ایله پارلمنتویی هیچ مرتبـه سـنده طوته‌رق انكلتره‌یی بر استقلال ظالمانه اوزره اداره ایتمكه باشلامشدر ٠

والحاصل هر یرده واقع اولـدیغی كبی ، ازمنهٔ جدیده انكلتره‌ده دخی حكمدارلرك استقلاللریله احداث اولنمشدر . فقط ادارهٔ مستبده باخصوص انكلتره‌ده‌چوق‌مدت دوام ایتمه مشدر.—

—

— ١٢ —

تودورلر دوری

(٨٦٣ ــ ٩٨١)

سکزنجی هانری • آنکلیقانیزم • هانرینك مظالمی التنجی ادوارد • ماریه تودور • بیوك الیزابت • انکلتره‌نك معموریتی • ماریه استوارت • نامغلوب آرماده • انکلتره‌نك شانی

سکزنجی هانری — یدنجی هانرینك اوغلی وخلفی سکزنجی هانری ظریف ونازك برپرنس اولدیغندن انکلتره اهالیسنك توجه ومحبتنه مظهر اولمشیدی • فقط قرال اولدقدن صوکره تبدیل حرکت ایده‌رك (نرون) و (قالیغولا) لری اکدیرر بر ظالم اولی ویر مشدر •

سکزنجی هانری یدنجی هانرینك ایکنجی مخدومی بولندیغندن ریاست اموره کله‌جکی مأمول دکلدی • بناء علیه هانری دخی صنف روحانی یه داخل اولمق فکریله علوم

وفنون تحصیلنه حصر اوقات ایتمش ایدی . فقط برادرینك وفاتی اوزرینه هانری ولی عهد اعلان اولندیغندن طبیعی صفت روحانیه‌یی ترك ایتمشدر . فقط تحصیلدن کری طورمامشدر .

مدرسه‌لری پاپاز بولندقلری جهتله هانری تحصیلدن فوق العاده تعصب ایله پاپا طرفدارلغنی قزانمشدر . حتی هانری لوترك حین ظهورنده علیهنده بر رساله نشر ایتمش و بو سببدن اوله‌رق پاپا طرفندن کندیسنه « دین محافظی » (Defenseur de foi) لقبی احسان اولنمشدر که اشبو لقب حالا انکلتره حکمدارلری طرفندن استعمال اولنمقده‌در .

لوتر طرفندن هانری‌یه پك زیاده تحقیر آمیز بر جواب ویرلدیکندن هانری اهل ره‌فورمه‌یه کین وعداوت باغلامش ایدی . لکن بونکله برابر انکلتره‌یه ره‌فورمه‌یی ادخال ایدن ینه سکزنجی هانریدر . —

آنکلیقانیزماك صورت ظهوری — هانرینك زوجه‌سی بولنان فردیناند قاتولیکك قیزی قاترینه ابتدالری هانرینك بیوك برادری (آرتور) ك زوجه‌سی بولندیغی حالده آرتورك وفاتندن صوکره هانری طرفندن تزوج اولنمش ایدی .

قاترینه سناً هانریندن بیوك اولدیغی کبی ، وقتندن اول دخی اختیارلدیغندن هانرینك محبتنی غائب ایتمشیدی . بوندن ماعدا

قاترینه هانریدن زیاده متعصب اولوب هانرینك كویا خفیف اولان مشربندن شكایت ایده‌رك آنی دائما تعجیز ایدر وهر نوع اكلنجه‌سنه مانع اولور ایدی . هانری دخی قاترینه‌دن نهایت درجه‌ده اوصانه‌رق آیرلمق ایچون بر چاره ارامغه باشلامشدر .

قاتولیك كلیساسی عندنده بیوك برادرك وفاتندن صوكره زوجه‌سنك كوچك برادری طرفندن تزوجی پكده مقبول برشی اولمادیغی كبی ، دیكر طرفدن هانری دخی قاترینه‌نك كندیسنك پك یقین اقربالرندن بولندیغنی بهانه ایتمشدر .

هانری پاپادن قاترینه‌یی تطلیق ایچون رخصت ایسته‌مشدر .

پاپا ایسه قاترینه‌نك همشیره زاده‌سی بولنان مشهور ایمپراطور بشنجی شارلدن احترازاً هانرینك طلبنه موافقت ایتمه‌مش اولدیغندن هانری مسئلهٔ مذكوره‌نك حلنی دارالفنونلره حواله ایتمشدر .

دارالفنونلر ایسه هانرینك التونلری سایه‌سنده كندیسنه موافق جواب ویرمشلر و بونك اوزرینه هانری قاترینه‌یی تبعید ایله « فرایلنلر » (یعنی سرایلیلر) دن آنه بوله‌ین (Boleyn) ی تزوج ایلمشدر .

بر مدت صوكره بوسببدن ناشی پاپا طرفندن تهدید اولنمقده

اولان هانری پارلمنتونك موافقتیله انكلتره كلیساسنك فی مابعد پاپایه تابع اولمایوب « انكلیقان » (Anglican) كلیساسی نامیله مستقل بر كلیسا اولدیغنی وكندیسنك دخی انكلیقان كلیساسنك رئیسی طانلمسی اقتضا ایده‌جكنی اعلان ایلمشدر .

پاپا هانری یی آفوروز ایتمش ایسه‌ده انكلتره‌ده مشهور ویقلف [*] زماندن بری اهالی نظرنده پاپانك اعتباری ازالمش اولدیغندن آفوروزك پك‌ده تأثیری اولمامشدر .

هانری دخی بوكا مغروراً آفوروزه قارشی مناسترلرك تعطیلی واموال واملاكلرینك مصادره‌سیله جواب ویرمشدر .

بالادن اكلاشلدیغی اوزره انكلتره كلیساسی « انكلیقان كلیساسی » نامیله كسب استقلال ایتمشدر . انكلیزلر لوترك یاخود قالوینك مذهبنی رسماً قبول وتصدیق ایتمه‌مشلر ایسه‌ده پاپایی ، تارك دنیالكی ، رؤسای روحانیه ایچون تأهل ممنوعیتنی قبول ایتمه‌دكاری كبی ، انجیل شریفك انكلیزجه ترجمه‌سنی وآیینك ینه انكلیزجه اجراسنی قبول ایلمشلردر . فقط دیكر طرفدن هیئت روحانیه ـ یعنی رتب روحانیه ایله اصول عبادتك قسم اعظمی باقی قالمشدر . —

[*] جلد ٤ صحیفه ٣٢٥

هانرینك مظالمى — هانرى يكى اصوله رعايت ايتمه‌ين افرادى بار بارانه اعدام ايدر ايدى واعدام اولنانلر يالكز قاتوليكلر اولمايوب قرالك رياست روحانيه‌سنى تصديق ايتمه‌ين پروتستانلر دخى انلردن تفريق ايدلمز ايدى . هانرى بودفعه اسپانيه انكيزيسيوننه معادل بر انكيزيسيون محكمه‌سى تشكيل ايلمشدر .

هانرى مدت عمرنده التى دفعه تأهل ايتمش وقرالیچه‌لرك هيچ برى عمر طبيعى ايله مزاره كيرمه‌مشدر .

ايكى قراليچه ، ايكى قاردينال ، اوچ مترو پوليد ، اون سكز پسقو پوس ، التى‌يوز سائر رؤساى روحانيه ، ايكى دوقتور (علما) ، اون ايكى دوق ، يكرمى طقوز بارون ، اوچ يوز اوتوز بش سائر كشى زاده ، يوز اون كبار قادينى ... والحاصل جمعاً يتمش ايكى بيك (٧٢٠٠٠) نفوس هانرينك امريله برر برر سياستكاه اوزرنده اعدام ايدلمش و بونلرك اموال واملاكى مصادره اولنمشدر .

هانرى بونكله دخى قناعت ايتمه‌يوب پاره جمع ايچون الك الچق چاره‌لره بيله مراجعت ايدر ايدى . پارلمنتونك رخصتى اولماديغى حالده ويركيلرى آرتديرر سكه‌نك عيارينى دكشديرر ، قالپ‌نلك ايدر ايدى .

النان جزاى نقدينك حسابى يوق ايدى . بونكله برابر

هانرینك سفاهتی او درجه ده ایدی كه كندیسی نهایت بورجلره باتمش ودائنلرینه اقچه ویرمه‌مك ایچون اعلان افلاس ایلمشدر . انكلتره پارلمنتوسی دخی قورقوسندن قرالك اشبو عقلی عقلسز ارتكابلرینی تصدیق وقانون مرتبه‌سنه اعلا ایده‌جك درجه‌لره قدر تنزل ایدر ایدی !

ذكر اولنان قتال عمومی اثناسنده « هومانیستلر » دن معدود اولان ایكی بیوك عالم دخی هانرینك امریله تلف ایدلمشدر . بری قاردینال فیشر (Fisher)، دیكری دخی توماس موروس (Th. Morus) در . —

التنجی ادوارد — هانرینك وفاتیله خیلی قاریشقلقلر واقع اولمشدر . هانرینك اوغلی و خلفی التنجی ادوارد پك ضعیف ونحیف اولوب چوقلق امور دولت ایله اشتغال ایتمز ایدی وادارهٔ ممالكی عمیسی دوق سومرسته (Sommerset) ترك ایلمشیدی. برمدت صوكره نورتومبرلاند(Northumberland) دوقه‌سی سومرستك اداره‌سندن اهالینك عدم خشنودیسنه استناداً عصیان ایده‌رك حكومتی الندن ضبط ایتمش وانك یرینه قائم اولمشدر .

التنجی ادوارد انجق التی سنه حكومت ایتمشدر . —

ماریه تودور — ادوارده خلف اولان همشیره‌سی ماریه

تودور قاترینه‌نك قیزی اولدیغی جهتله والده‌سی كبی متعصبه و پاپا طرفداری ایدی . بناء علیه انكلتره تختنه جلوس ایدر ایتمز رسماً قاتولیك مذهبنی اعاده ایتمش و پروتستانلر حقنده ظلم وشدت اوزره حركت ایده‌رك پك چوقلرینی تلف ایتدیرمشدر .

ماریه تودور اسپانیه قرالی ایكنجی فیلیپی زوجلكه قبول ایتمش اولدیغندن فرانسه اشبو كیفیتك كندی منافعنه الویرمیه‌جكی ادعاسیله انكلتره‌یه اعلان حرب ایتمشدر . بو محاربه اثناسنده انكلیزلر قاله قلعه‌سنی دخی غائب ایده‌رك فرانسه‌دن كلیاً ال چكمشلردر .

ماریه دخی انجق بش سنه حكومت ایتمشدر . —

بیوك الیزابت — ماریه تودورك وفاتندن صوكره انكلتره تختنه آنه بوله‌ینك قیزی الیزابت جلوس ایتمشدر .

الیزابت (٩٣٦ ـ ٩٨١) والده سنك اعدامندن صوكره پدری طرفندن همان سرایدن طرد اولنوب عمرینی یالكزلق واحتیاج ایچنده كچیرمش ایدی .

پدرینك وفاتندن صوكره دخی الیزابتك حالی دكشمه‌مشدر . هله همشیره‌سی ماریه تودور دورنده حیاتی بیله تهلكه‌دن خالی دكلدی . الیزابت ره‌فورمه طرفداری بولندیغندن ماریه بونی وسیله اتخاذ ایده‌رك الیزابتی اعدام ایتمكه قرار ویرمشیدی .

فقط ماریه نك زوجی ایکنجی فیلیب بونك اجراسنه مانع اولمشدر .

ماریه دن زیاده پروتستانلر حقنده ظلم و وحشت اظهار ایتمکده بولنان فیلیب ثانینك الیزابتك اعدامنه مانع اولمسی مجرد ماریه نك ذریتسز اولماسندن نشئت ایتمشدر . ماریه نك حین وفاتنده انکلتره تاجی یا الیزابته ویاخود اقرباسندن ماریه استوارته (Stuart) انتقال ایده جك ایدی .

ماریه استوارت هر نقدر قاتولیك و پاپا طرفداری ایدیسه ده فرانسه ولیعهدی دوفن فرانسوا (ایکنجی فرانسوا) نك زوجه‌سی بولندیغی جهتله ماریه استوارتك جلوسیله انکلتره ایله فرانسه نك مادةً برلشملری محتمل ایدی . فیلیب ایسه انکلتره ایله فرانسه نك اتحادلرینه انکلتره نك بر « هره تیك » (یعنی مرتد) النده قالمسنی ترجیح ایتمکده ایدی . حالبوکه فیلیب « پروتستانلر ایله مسکون ممالکه چول ترجیح اولنور » قولیله کندی ممالکنده بولنان پروتستانلری محو ایتمکده ایدی .

الیزابت خلقةً پك مستعد وزکی ایدی ومنفا یالکزلغنی کتاب مطالعه سیله کچیرمش اولدیغندن عصر علماسندن معدود اوله بیله جك قدر علمه مالك ایدی . بناء علیه همان حبسخانه دن چیقوب انکلتره تختنه جلوس ایتدیکی وقت هیچ شاشیرمایوب خیلی مدتدن بری رأس اموره بولنه رق تجربه صاحبی اولمش

کبی ، مهارت ودرایت اظهار ایله اطرافده کیلره حیرت ویره رك اداره‌ٔ امور ممالکه باشلامشدر ٠

اسپانیه قرالی ایکنجی فیلیب کندیسنك زوجلکه قبول ایتمسنی الیزابته تکلیف ایلمش ایسه ده الیزابت تکلیفنی کمال استهزا ایله رد ایتمشدر ٠

الیزابت زوج کیم اولورسه اولسون حریت حرکتنه خلل ویرر قورقوسیله ذاتاً ازدواجدن کلیاً صرف نظر ایتمش ایدی ٠

الیزابت انکلتره ده انکلیقان مذهبنك تملیجه برلشمسنه غیرت ایتدیکی کبی ، ممالك اجنبیه ایشلرینه دخی مداخله ایده رك معاونت معنویه‌سیله هر یرده پروتستانلری التزام ایدر ایدی فقط مداخله‌سنی حرباً مداخله‌سنی موجب اوله‌جق درجه‌یه کتورمز ایدی ٠

الیزابتك هر خصوصده اظهار ایتمکده اولدیغی مهارتی کندیسنه معاون و بندکان انتخاب ایلمك خصوصنده دخی کوسترمشدر ٠ مشهور ویلیامس سسیل (Cecil) الیزابته قرق سنه مدتله باش وکیللك ، قونت لیچستر (Leicester) دخی اولنجه‌یه قدر قرالیچه‌یه مستشارلق ایتمشلردر ٠ فقط بونکله برابر الیزابت وکلاسنه و بندکانه ذره قدر حدلرینی تجاوز ایتدیرمز ایدی ٠ الیزابت حقنده اهالیده شکایت مثللی برشی

ایشیدلمه‌مشدر . الیزابت هر کسدن نصیحت ایستر و هر کسك رأینی تماميله استماع ايدر . فقط نتیجهٔ قراری بالذات کندیسی ویرر ایدی . —

انكلتره‌نك معموریتی واسبابی — الیزابتك زمان سلطنتنده انكلتره ممالكی فوق العاده معمور اولمش وانكلتره‌نك دنياجه اولان نفوذ وحیثیتی دور مز بورده باشلامشدر .

الیزابت دورنده اوروپا قطعه‌سی (سن بارتلمی كیجه‌لری)، (انكیزیسیونلر)، (اوتودافه‌لر) ایچنده اولوب فیلیپلر، تیلیلر وسائرلر واسطه‌سیله سیللرجه بیكناهلر قانی آقیدلمقده ایدی . الیزابتك تحت اداره‌سنده بولنان انكلتره ایسه فلمنك وفرانسه واسپانیه‌دن — یعنی قاتولیك كلیساسنك و حشتلرندن فرار ایدن اهل هنر ومعارف ایچون قپولرینی كشاد ایتمش ایدی . برطرفدن قاتولیك وحشتلری اوزرینه اوروپا معناً و مادةً خراب اولمقده ایدی، دیكر طرفدن انكلتره الیزابتك ادارهٔ عاقلانه‌سی سایه‌سنده هرخصوصده ترقی ومعموریت كسب ایتمكده ایدی .

انكلتره‌ده خارجدن كلن ارباب هنر ایله سرمایه داران طرفدن متعدد فابریقه‌لر كشاد و تجارت قومپانیه‌لری تشكیل اولنمش وانكلتره اطه‌سی صنایع و تجارتجه عالم ایله رقابت ایتمكه باشلامشدر .

تجارت قومپانیه‌لریله برابر سیغورته قومپانیه‌لری و بانقه‌لر

دخی ظهور ایتمشدر . فقط بو خصوصده الك مشهور وذکره شایان اولان لوندره بورسه‌سیدر (Bourse) . الیزابت بورسه‌نك اهمیتنه واقف اوله‌رق آنی کمال شعشعه ایله بالذات کشاد ایلمش و کندی صرافی بولنان توماس غره‌شامك (Gresham) نظارتی تحتنه وضع ایلمشدر (٩٤٩) .

الیزابت زماننده انکلتره دونغاسی (فوربیشر) ، (داویس) (ودراق) کبی قاپتانلرك تحت قوماندهلرنده اوله‌رق جهان صورلرینی قطع ایتمکده و انکلتره ایچون هر طرفده مستملکات فتح ایلمکده ایدی .

اسپانیه قرالی ایکنجی فیلیب انکلتره ایله قطع مناسبات ایده‌رك الیزابت علیهنده انتریقه‌لر چویرمکدن کری طوردیغی یوق ایدی . الیزابت دخی مقابلةً سریع سفینه‌لردن مرکب بردونغای مخصوص انشا ایتدیره‌رك امریقه‌دن مال ونقد ایله مالامال اولدیغی حالده اسپانیه‌یه کلن فیلیبك کمیلرینی اخذ ایتدیرر ایدی . بووجهله الیزابتك کمیلری بش سنه ظرفنده اسپانیوللرك الندن یکرمی بش ملیون آلتون قیمتنده مال ضبط ایتمشلردر .

انکلتره بوسایه‌ده بیوك دونغایه مالك اوله‌رق اشبو دونغا واسطه‌سیله آز مدت ظرفنده شمالی امریقه ایله هندوستانده مستملکات مهمه صاحبی اولمشدر . شمدیکی امریقه جماهیر

متفقه‌سی وقت مز بورده انكليزلرك تأسيس ايتدكلری شعبه‌لردن نشئت ايتمشدر .

اليزابت سرايلرنده لزومسز سلطنت و شعشعه سومه‌ديكی كبی، علی العموم صرفيات خصوصنده دخی كمال درجه‌ده اعتدال اوزره حركت ايدر ايدی . بناء عليه اليزابت پاره‌يه محتاج اولماديغندن چوقلق پارلمنتويی جمع ايتمز ايدی . ذاتاً اليزابتك اداره‌سی مستبد دنيله‌جك درجه‌ده مستقل ايدی وبر نوع « تيرانلق » دن معدود اوله بيلير ايدی . فقط اليزابتك استبدادی خليفه هارون الرشيد ايله روسيه ايمپراطوری ودلی پترو واری براستبداد ايدی . يالكز اليزابتك كندی‌وارث مشروعی بولنان ماريه استوارت (Stuart) حقنده اظهار ايلديكی وحشيانه معامله نامنی تاريخده خيلی لكه‌دار ايلمشدر . —

ماريه استوارت — ماريه استوارت پدری بولنان اسقوچيه قرالی بشنجی ژاقك حين وفاتنده پك كوچوك قالمشيدی . ژاقك وفاتندن صوكره اسقوچيه تاجی ماريه‌يه انتقال ايتمش ايسه‌ده كوچوكلكی جهتيله ممالكك اداره‌سی والده‌سنه حواله اولنمش وكنديسی والده‌سی طرفندن فرانسه‌يه كوندرلمشيدی . ماريه بو وجهله فرانسه سراينده بيومش و پك كوزل تربيه كورمشيدی .

ماريه علوم وفنون ايله برابر السنهٔ مختلفه تحصيل ايده‌رك

درت لسان اوزره تکلم ایدر وحتی شعر یازار ایدی . ماریه نك حسن جمالی ایسه اوروپاده علم اولمش ایدی .

ماریه استوارت فرانسه قرالی ایکنجی فرانسوا طرفندن تزوج ایدلمش ایدی . فقط برسنه صوکره اون سکز یاشنده بولنان ماریه طول قالمش واشبو کدرینی اشتغال ادارهٔ امور واسطه‌سیله تسکین ایلمك فکریله همان کندی ممالکی بولنان اسقوچیه‌یه عزیمت ایتمشیدی .

ماریه الڭ بختیار کونلرینی کچیرمش اولدیغی فرانسه ممالکیله غایت پارلاق واکلنجه‌لی اولان فرانسه سراینی ترك ایچون خیلی زحمت چکمشیدی . کمی‌یه راکباً قاله اسکله سندن دکزه آچلدیغی وقت کویا باشنه کله جك اولان فلاکتی حس ایده رك ایکی ساعت قدر کوکرته دن ایرلمایوب کوز یاشلرینی دوکه رك فرانسه ساحلیله مکرراً وداعلشمشدر .

اسقوچیه‌نك آغیر هواسی ووحشی اراضیسی وغبا انسانلری ماریه‌جه پك زیاده سوء تأثیری موجب اولمشدر . ماریه استوارت قاتولیك مذهبنده بیومش ایدی . اسقوچیه‌لیلر ایسه والده‌سنك اداره‌سی اثناسنده « قالوینیزم » مذهبنی قبول ایتمشلر ایدی . [*]

[*] قالوینك مذهبی اسقوچیه ده قنوقس (Knox) نام بر واعظ طرفندن نشر اولنمش ایدی . قنوقس قالویندن دها ایلری کیتمش ایدی وقنوقس طرفندن تعدیل اولنان قالوینیزم اسقوچیه ده (پره سبیتریانیزم) نامیله معروفدر . اسقوچیه ده ره فورمه هرکسدن مقدم زادکان صنفی طرفندن قبول اولنمشدر .

ماريه فرانسه نك معاونتنه استناداً پروتستانلر ايله زادكانى تحت اطاعته آلمغه قيام ايتمش ايسه ده اسقوچيه بكلرى اليزابتدن امداد اله رق ماريه يه غلبه ايتمشلر در .

ماريه استوارت ماريه تودورك وفاتى اوزرينه انكلتره تاجنك كنديسنه انتقال ايتمسى لازم كلير ادعاسيله اليزابتك قراللغنه قارشى پروتستو ايتمش وكنديسنى انكلتره قراليچه سى اعلان ايلمشيدى . فقط اليزابتك ذريتى اولماديغى جهتله انكلتره تاجنك قاعدةً اليزابتدن صوكره ينه كنديسنه انتقال ايده جكنى اكلامش و بناء عليه بر مدت صوكره هر نقدر اليزابت ايله بارشمق ايسته مش وحتى اليزابتك تعيين ايده جكى زوجى قبول ايده جكنى وعد ايتمش ايسه ده اليزابتدن مقابله كورمه ديكندن ماريه دخى بارشمقدن قطع اميد ايلمشدر . كويا اليزابت ماريه نك مشهور اولان كوزللكنى چكه مز ايدى .

ماريه اسقوچيه ده خيلى قصورلر ايله خفيفلكلرده بولنه رق اهالى يى كنديسنه ايصنديره مامشدر .

ماريه ابتدا لورد دارنله ى (Darnley) ايله عقد ازدواج ايتمش اولديغى حالده بر مدت صوكره انى ترك ايده رك اعدام ايتدير مشدر . بعده لورد دارنله يك قتلنده ذى مدخل عد اولنان قونت بوتوه لى (Bothwel) زوج انتخاب ايده رك اهالينك عصيان ايتمسنه سبب اولمشدر .

ماريه مقدار كافی عسكر ايله عاصيلره قارشی بالذات كيتمش اولديغی حالده مغلوباً ميدان حربده اسير دوشمشدر . فقط بر مدت صوكره اسارتدن فرار ايده رك اليزابتك تحت حمايه سنه التجا ايتمشدر .

عقل و درايتی و باخصوص حسن جمالی سايه سنده ارككلره حكم ايتمكه آلشمش اولان ماريه اليزابتك محبتنی دخی جلب ايتمك اميديله انكلتره يه كلمش ايدی . لكن ماريه اركلره تأثير ايدن حسن جمالك قادينلرجه عكس تأثيری موجب اولديغنی بيلمه ديكندن بو حركتی اختيار ايتمش ايدی . اليزابت كندی حمايه سنه التجا ايدن ماريه يی حضورينه بيله قبول ايتمه مش و درحال تحت توقيفه آلديروب (دارنله ی) لك قتليله اتهام ايده رك محاكمه سيچون بر محكمهٔ فوق العاده تشكيل ايتمشدر .

محكمه ماريه يی اتهام ايچون كافی سندلر بوله ماديغندن محاكمه سندن برشی حاصل اولمامش ايسه ده اليزابت ماريه يی قلعه بند ايده رك اون سكز سنه حبسخانه ده طوتمشدر .

وقت مزبورده انكلتره ده خيلی قاتوليكلر موجود اولوب جمله سی اليزابتی خلع و يرينه ماريه استوارتی قرالیچه اعلان ايچون فرصت و وسيله ارامقده و بو خصوصده هر درلو فدا-كارلق اظهاره مهيا بولنمقده ايديلر . ماريه نك كنجلكنه

وكوزلكنه مرحمت ايده‌رك اشبو قاتوليك غيرتكشلرينه التحاق ايدنلرك دخی حسابی يوق ايدی .

اسپانيه قرالی فيليب دخی اليزابتك عليهنده تشكل ايدن قوميته‌لری آقچه ايله بسلمكده ايدی . بناء عليه كرك ماريه‌يی حبسخانه‌دن قورتارمق ، كرك اليزابتی قتل ايتمك ايچون خيلی تشبثلر واقع اولمشدر .

نهايت اليزابت قرق سنه‌لك نديمی بولنان لورد (ليچستر) ك دخی ماريه ايله كيزلی مخابره ايتمكده بولنديغنی حس ايدنجه ماريه صاغ اولدقچه بو مثللی احوال وحركاته نهايت ويرمك ممكن اولميه‌جغنی اكلايه‌رق اون سكز سنه صوكره ماريه‌يی تكرار محكمه حضورينه جلب ايتمش وحقنده اعدام حكمنی ويرديروب انی علی العجله اجرا ايلمشدر (٩٦٥) .

ماريه قهرمانانه اولمشدر . حاضر بولنان بندكانيله بر بر وداعلاشمش وهر برينی بر هديه ايله تلطيف ايلمشدر . بعده دوكونه مخصوص بياض البسه‌سنی لابس اولديغی حالده كمال وقار ومهابتله سياستگاه اوزرينه چيقمش وبندكانه خطاباً « عزيز فرانسه‌يه سلام سويله‌يكز . قاتوليك مذهبنده اولديغم حالده بر فرانسه‌لی ويا بر اسقوچيه‌لی‌يه ياقشه‌جق صورتده اولومی قبول ايتديكمی خبر ويريكز » ديدكدن صوكره باشنی جلادك

بالته‌سى التنه قويمشدر • جلاد بيله رقت قلبدن كوز ياشلرينى ضبط ايده‌مه‌مشدر • —

نامغلوب آرمادا — اليزابتك حركاتيله موفقياتى اسپانيه قرالى ايكنجى فيليبك كوزلرينه چوب كبى باتمقده ايدى • فيليب اون سكز يكرمى سنه‌دن برى خفياً اليزابت ايله محاربه ايتمكده اولديغى حالده هيچ برشيئه موفق اولديغى يوق ايدى • اليزابتك عليهنده قوريلان دولابلر دائما كندى عليهنده دونمكده واليزابت ايچون قازيلان قويولره كنديسى دوشمكده ايدى • بناء عليه فيليب ماريه‌نك اعدامندن صوكره ماسه‌قه‌سنى آتوب رسماً انكلتره‌يه اعلان حرب ايتمش واليزابت ايله انكلتره‌يى « لايق وجهله تأديبه » قرار ويرمشدر • بونك ايچون بش سنه تداركات فوق العاده‌ده بولنه‌رق نهايت وقت مزبوره كانجه‌يه قدر امثالى كورلمه‌مش بر دونمايى دكزه چيقارمشدر •

دونما يوز اوتوز بش بيوك فرقتيندن مركب اولوب اوزرنده سكز بيك كميجى ايله اون طقوز بيك منتظم عسكر موجود ايدى واوتوز اوچ بيك عسكر ايله نقليه سفائننددن عبارت بر دونما دخى انكلتره‌يه ياشمق ايچون فلمنك سواحلنده امره منتظر ايدى • مظفريتلرى اعلان ايچون دونما اوزرينه

مخصوص شاعرلر بيله آلنمشيدى ومذكور دونمايه « نامغلوب آرماده » (Invincible Armade) اسمى ويرلمشيدى .

هركسك نظرنده انكلترهنك كونلرى صايلمش ايدى .

بواثناده انكلترهدهكى تلاش تعريف قبول ايدر درجهده دكلدى . فقط بونجه تلاش ايچنده يأس اثرى كورلمه‌يور ايدى .

اجنبيلرك طغيانى تهلكه‌سى انكليزلرك حميت وطن پرورانه‌لرينى تحريك ايلمش اولوب پروتستانلر ايله قاتوليكلر بينلرنده موجود اولان عداوتى شمديلك ترك ايده‌رك بر اتفاق برادرانه اوزره اسباب مدافعه تدارك ايتمكده ايديلر .

دونمايه دونما ايله مقابله ايتمك لازم اولديغندن اليزابت بر دونما تجهيز ايلمشدر .

لكن دونما انشا ايدن يالكز اليزابت دكلدى . واقع اولان اعانه‌لرك حد وحسابى يوق ايدى . مثلا يالكز لونده شهرى مكمل اوتوز سكز قطعه حرب سفينه‌سى اعانه ايتمشدر . انكلترهنك قوهٔ بحريه‌سى نهايت الامر يوز طقسان بيوك واوفاق سفينه ايله اون بش بيك نفر كميجى يه بالغ اولمشدر .

انكلتره دونماسى « آرماده » ايله قطعى محاربه‌يه طوتشماز وانى دائما اطرافدن راحتسز ايدر ايدى . كيجه‌لرى انكليز

کمیلرندن اوفاق صندالر اینـوب قرانلق سایه‌سـنده اسـپانیه دونغاسی ایچنه داخل اولورلر وآنی طوتشـدیرلر ایدی ·

اسپانیوللرك بیوك کمیلری پك اغیر حرکت ایتمکده ایدی · حالبوکه انکلیزلرك خفیف وسریع کمیلری هر بر هواده ایسـتهـ دکلری مانوره‌لری اجرا ایدرلر ایدی · هـوا دخی انکلیزلرك امدادلرینه کلمش ایدی ·

اسـپانیه دونغاسی کرك انکلیزلرك هجومندن ، کرك شـدید فورتنه‌لردن طولایی نه قلمنکدن عسـکر اله بیلمش ، نه‌ده بر ایش کوره بیلمشدر · مانش دکزینه داخل اولدیغی حالده‌فورتنه‌دن ناشی بر یرده طوره‌مایوب شمال دکزینه کیتمش و بوحالده بریتانیه جزایرینی شمالدن طولاشوب ایرلانده دکزینه دخول‌وانکلتره‌یه غربدن هجوم ایتمك اوزره شمـاله طوغری حرکت ایتدیکی حالده شدتلی روزکار انی اسقوچیه ونوروه‌چیه سواحلنه اوغراته‌رق قسم اعظمنی غرق ایتمشـدر · بقیه‌سی دخی انکلتره دونغاسـی طرفندن اخذ اولنمشدر .

حاصل کلام « نا مغلوب آرماده » پك فنا صورتده مغلوب اوله‌رق قریق دوکوك قرق سـکز سفینه‌دن مرکب اولـدیغی حالده لیسبون لیمانه عودت ایتمشدر . —

انکلتره نك شـانی — فیلیب آرماده‌یی انشـا و تجهیز

ایچون یوز یكرمی ملیون آلتون صرف ایتمشیدی وفیلیپك یكرمی اوچ سنه‌لك امكی ایكی هفته ظرفنده محو اولوب كیتمش ایدی. فیلیپ بر مدت صوكره بر آرماده دها تجهیز ایتمش ایسه ده اوده برنجی آرماده‌دن زیاده ایش كوره‌مه‌مشدر ٠

بو مظفریت عظیمه ایله انكلیزلر ایچون بر موفقیات دوری آچلمشدر ٠ آرتق تجاوز صره‌سی انكلیزلره كچمشیدی . انكلتره دونتماسی كمال امنیت وجرأت اوزره دنیا صولرنده طولاشه‌رق اسپانیه‌نك مستملكات خارجیه‌سندن بكندینی ضبط ایدر ، بعضلرندن تضمینات حربیه آلیر ، یاخوداسپانیه سواحلنده كائن شهرلری یغما وترسانه‌لری تخریب ایدر ایدی ٠

انكلتره بووجهله بیوك برتهلكه‌دن قورتلمشدر . اسپانیه قرالی دنیانك نصفنه حكم ایتمكده اولدیغندن انكلتره نك مقاومت ایده‌بیله‌جكی اصلا مأمول دكلدی .

انكلتره مقاومت ایتدكدن ماعدا غایت شانلی مظفریتلره دخی نائل اولمشیدی ٠

بو ایسه انكلتره‌یی كرك كندی اهالیسی ، كرك عموم اوروپا نظرنده بیوتمشدر — كه بو دخی بر ملتك مادی ومعنوی ترقیسنك الفباسی مقامنده‌در ٠

انكلتره فابریقه‌لری وتجارت وصنایع شركتلری وبانقه‌لر

وبورسه سایه‌سنده مادةً اعمار اولنوب سعادت حال کسب ایتدیکی کبی ، معارف وادبیاتجه دخی اوروپایی بر ایکی عصر کری براقشدر .

مدنیت حاضره‌نك ایلك مخبر ومبشرلرندن معدود اولان شکسپیر (Shakspear) وبقون (Bacon) الیزابت دوری رجالندندر . —

—

- ۱۳ -

استوارتلر وانکلتره نك بیوك اختلالی

(۹۸۱ — ۱۰٦٦)

باروت قومیته سی • برنجی شارل • سوء اداره سی • اوزون پارلمنتونك اجتماعی • استرافورد • پارلمنتونك عصیانی • قراللق قراری • ایکی فرقه • انکلتره جمهوریتی • مونتروز • قروموه‌لك تیرانلغی • رەستوراسیون • کلیوم دئاورانژ

باروت قومیته‌سی — الیزابتك وفاتیله انکلتره ده تودور سلاله سی منقطع اولمشدر • استوارتلر تودور سلاله سنه منسوب اولدقلری جهتله الیزابت حین وفاتنده ماریه استوارتك اوغلی ژاقی کندیسنه خلف تعیین ایلمشدر • ژاق (۹۸۱ — ۱۰۰۳) ذاتاً اسقوچیه قرالی ایدی . بناء علیه ژاقك انکلتره تختنه جلوسیله قان دوکلمکسزین انکلتره ایله اسقوچیه برلشمشلردر •

خيلى وقتدن برى تضييق تحتنده بولنـان انكلتره قاتوليكلرى انكلتره تاجنك قاتوليك بولنان استوارتلره انتقال ايده جكنى اميد ايتدكلرى جهتله ديشلرينى صيقوب صبر و تحمل ايلمكده ايديلر . نهايت منتظر اولـدقلرى دقيقه كلوب ژاق اسـتوارت انكلتره تاجنى كيمشدر . فقط بونكله برابر قاتوليكلرك اميدلرى حصوله كلمه مشـدر . چونكه ژاق قاتوليكلرى التزام ايده جكى يرده بالعكس كنديسنى انكليقان كليساسنك محافظى اعلان ايلمشدر . بونك اوزرينه قاتوليكلر يأسه كله رك دولت وملتدن انتقام آلمغه قرار و يرمشلر در .

انكلتره پارلمنتوسـنك رسم كشـادى كونى عموم ممالكك اعيان واشرافى بولنان « لوردلر» ايله اهالينك الك ايلرى كلمشلرندن عبارت اولان « مبعوثلر » دن ماعدا مجلسده قرال وعموم خاندانى افرادى و وكلاسى و بنـدكانى ومأمورينى عادت اوزره حاضر بولنورلر .

قاتوليكلردن مركب بر قوميته پارلمنتو مجلسنك التنده بولنان مخزنى باروت واريللريله طولديره رق مجلسـك كشادى كونى نطق رسمى اثناسـنده ــ يعنى عمومك حاضر بولنديغى اثناده ــ پارلمنتويى بر هوا ايتمكى تصور ايتمشـلردر . فقط تصورلرى قبل الاجرا ميدانه چيقارلمشدر .

قاتوليك بولنان لوردلرك برى پارلمنتونك كشـادندن بركون

اول « جانی محـافظه ایتمك ایسته دیکی حالـده پارلمنتونك حین کشادنده مجلسده حاضر بولنمامسی » حقنـده امضاسز بر اخطار نامه آلمش اولوب لورد دخی مذکور اخطار نامه یی قراله تقدیم ایلمشـدر . بونك اوزرینـه قرال پارلمنتو دائره سنك تفتیش ومعاینه ایدلمسنی امر ایتمشدر . قومیته نك تصوری بووجهله میدانه چیقـارلمشـدر . بووقعهٔ مدهشـه « باروت قومیته سی » (Comité des Poudres) نامیله مشهور در (٩٨٣)

بونك اوزرینـه انکلتره ده پك چوق قاتولیك اعدام اولنمش وعلی العموم قاتولیکلر دولت مأموریتندن اخراج ایدلمشـدر . قاتولیکلره لونده ده اسکان بیله منع اولنمشیدی .

ژاقـدن قاتولیکلر الداندقلری کبی ، انکلیقان اولمایان سـائره فورمه اهلی دخی امیدلرنده آلدانمشـلردر .

ژاق اسقوچیه ده بیومش ایدی . اسقوچیه ده ایسه اهالی (قالوینیستلر) و(پوریتانلر) وسائره دن عبارت ایدی . قاتولیکلرك اثری اولان « باروت قومیتـه سی » وقعه سـندن صوکره ژاق انکلیقان اولمـایانلری دخی قاتولیـکلر ایله برابر تضییق ایتمکه باشلامشـدر . حتی ژاق اسـقوچیه ده جبراً انکلیقان مذهبنی نشر ایتمکه تشبث ایتمشدر .

بونکله برابر ژاقك درجه سز اسرافی واسـتبدادی اوزرینه عموم اهالی کندیسـندن دلکیر اولمشـیدی . وفاتی وقوع

بولمايوب ايش بومنـوال اوزره برمدت دها دوام ايتمش اولسه ايدى براختلال ظهور ايده‌جكنه شـبهه يوق ايدى . —

برنجى شارل وسوء اداره — ژاقك اوغلى وخلفى برنجى شارل (۱۰۰۳ ـ ۱۰۲۷) پرنسـلكنده پك اديب و تربيه‌لى بر دلى قانلى اولديغى حالده قرال تاجنى كير كيمز اخلاق واطوارينى كلياً دكشديرمشدر .

شـارل پدرندن توارث ايلديكى مرتكب و رذيل دوق بوكينغام (Buckingham) نام برسرسرينـك نفوذى تحتنـده اولوب پك چيركين حركاتده بولنمش واهالينك حقوقنى اياقلرينك التنه آلمشدر .

بوكينغـام اوتوز ياشـنى تجاوز ايتمه مش عادى بر شواليه اولديغى حالده شارلك پدرى طرفنـدن سرايه آلنوب ايكى سنه ظرفنده بوكينغام دوقه لغى صفتنه و بيوك اميرال ومابين مشيرى مسندلرينه قدر چيقارلمشيدى . شارل ايسه بوكينغام ايچون بر مسند و رتبه بوله مامشـدر . بوكينغام ايكنجى قرال مقامنده اولوب هر ايسته ديكنى اجرا ايدر ايدى .

بوكينغام ماليه ناظرى مشهوربقونى(Bacon) شريك ارتكاب اتخاذايده رك انكلتره خزينه‌سنى صويار ايدى . شووار كه قرال دخى ارتكابدن حصه آلمقده اولـديغندن او دخى بونلر ايله برابر ايدى ديمكدر .

بوكينغام وقتيله قرال ژاق طرفندن شارل ايچون اسپانيه پرنسسنى نشانلامق مأموريتيله اسپانيه يه كوندرلديكى وقت سرايده نابجا حركاتيله از دواجك عقدينه مانع اولديغى كبى، بو سببدن اولهرق اسپانيه يه اعلان حرب اولنمسنى موجب اولمش ايدى . بر مدت صوكره ينه شارل ايچون فرانسه قرالى در دنجى هانرينك قيزينى آلمق ايچون مأمور اولديغى حالده فرانسه قرالىچه سنه عرض محبت ايده رك سرايدن طرد اولنمش و بونك ايچون فرانسه يه اعلان حرب ايتديرمشيدى .

اهالى بوكينغامى ايسته مه يور ايدى . پارلمنتو دخى اجتماع ايدر ايتمز اول امرده بوكينغامك تبعيد واعدامنى طلب ايتديكى ايچون بر ايكى دفعه درحال شارل طرفندن تعطيل ايدلمشيدى . نهايت شارلى تهديد وانكلتره يى شرندن تخليص ايچون بوكينغام (فلتون Felton) نام بر فدائى طرفندن قتل اولنمش ايسه ده شارل اتخاذ ايتديكى مسلكده ينه دوام ايتمشدر .

شارل فلمنك امورينه مداخله ايده رك فرانسه واسپانيه ايله بوزوشمش ايدى . محاربه وسلطنت فوق العاده ايچون اقچه يه محتاج اولوب قانون اساسى موجبنجه پارلمنتونك مساعده سى اولمادقچه اهاليدن فضله براقچه تحصيل ايتمك جائز اولماديغندن شارل برقاچ دفعه پارلمنتويى اجتماعه دعوت ايلمشيدى . فقط پارلمنتو ويركيلرى تصديق ايتمزدن مقدم لازم كلن اصلاحات ايله بعض

مأمورلرك عزلنی طلب ایتمکی عادت اتخاذ ایلمش اولدیغندن شارل دخی پارلمنتویی تعطیل ایدر ایدی .

بوکینغامك قتلندن صوکره شارل قونت استرافورد (Strafford) ایله پریمات لاود (Laud) لك نفوذی تحتنده بولنور ایدی .

استرافورد پك جسور وحمیتلی بر ذات ایدیسه ده حکومت مستبده طرفداری اولدیغندن دائما اهالی یه ویرلمش اولان حقوق وامتیازاتك کان لم یکن حکمنده طوتلسنی ومناسب کوردیکی صورتده حرکت ایتمسنی قراله توصیه ایدر ایدی . استرافورد باخصوص پارلمنتوده بر طاقم اقتدارسز آدملرك مهام اموردن بحث ایتدکلرینه قیزار ایدی وبناءعلیه پارلمنتونك الغاسنی طلب ایدر ایدی . قرال دخی استرافوردك نصیحتی اوزرینه پارلمنتویی تعطیل ایدوب بردها جمع ایتمه مش ایدی .

استرافوردك امریله «یلدیزقاره‌سی» (Chambre Etoilée) و «عالی قومیسیون» (Haute Commission) ناملریله ایکی بیوك دیوان مخصوص تشکیل اولنوب آزچوق مهم اولان ایشلرك رؤیتی انلره حواله اولنمشدر .

مرور زمان ایله قاره ایله قومیسیون انکیزیسیون محکمه‌لری مرتبه‌سنی بولمشلردر . قاره‌لر هرکسی بلاسبب حبس وتوقیف وبلا

محاکمه اعــدام ایده بیلیرلر ایدی • ییــلدیز قاره سی جسمانی قومیسیون دخی رو حانی ایشلره باقارلر ایدی •

اشبو احوالدن طولایی اهالیــد ه شــکایت کیتدکجه آرتمقده اولدیغی حالده بو شــکایاتك اوکنی المق ایچون بر شــیئه تشبث اولندیغی یوق ایدی •

اهالینك شکایاتی محقانه سی ارتدقچه حکومت بونلری تسکین ایتمك ایچون چاره لر دوشنه جکی یرده بالعکس دها بیوك مظــالم اختیار ایدر ایدی • بلکه حکومتك افکاری مظالم وحشیانه ایله جمله یی سکوته مجبور ایتمك ایدی •

دوقتور لیغتون (Leighton) نشر ایتدیکی کوچوك بر رساله دن طولایی جلاد النه تسلیم اولنمشــیدی • بیچاره ابتدا دکنکلر ایله دوکلمش ، بعده قولاقلری یارلمش ، بورنی اورته دن یاریلوب یناقلرینه میخلانمش و علنا بوکبی ادبسزلکلر اجرا ایدلدکدن صوکره عذابلرینه نهایت ویرلمش ـ یعنی اعدام اولنمشــدر •

بوکبی معــامله لره دوچار اولانلر پك چوق ایدی وجمله سی اشکنجه لره مردانه تحمل ایدرلر ایدی • قوهٔ جبریه حریت وحمیت عنــاصرینی ازه یور ایدی • فقط مغــلوب ایتمکدن عاجز ایدی • اشکنجه اثناســنده آووقات پرین (Prynne) حاضر بولنان اهالی یه شو یولده افادهٔ کلام ایلمشدر :

« همشهریلر . اکر بن کــندی حریت شخصیه م ایچون

اوغراشمش اولیدم طبیعی شمدی بو محلده بنی كوره مز ایدیكز . بن وسائر رفیقلرم ملتك حریتی ایچون فدای جانه قدر یورودك . اكر حریتی استحصال ایتمكه موفق اولورسه كز انی صیق طوتكز . چونكه انسز سعادت وسلامت متصور دكلدر » .

اهالینك الك ایلری كلمش اولان طاقمی كروه كروه انكلتره یی ترك ایده رك امریقه یه هجرت ایتمكه باشلا مشلر ایدی . هجرت كسب وسعت ایده رك بعض ناحیه لر همان اهالیسز قالدیغی جهتله حكومت دخی تلاش ایده رك هجرتی كلیاً منع ایلمشدر . اشبو حكومت قرارینك اعلان اولندیغی كونی تأمیز نهری اوزرنده آمریقه یه متوجهاً حركت ایتمكه مهیا سكز قطعه مهاجر سفینه سی موجود ایدی . حكومت مأمورلری مهاجرلری كمیلردن اخراج ایتمشلردر .

بر مدت صوكره انكلتره ده اختلال چیقارمش اولان مشهور قروموه ل اشبو اخراج اولنانلرك ایچنده ایدی .

اهالینك هجرتدن منع اولنمسی كوزل بر تدبیر دكلدی . حكومتك ظلم و تعدیسنی چكه مه مكده اولان حریتپروران وطن ومسكنلرینی واجداد لرینك مدفنلرینی ترك ایده رك نفسلرینی امریقه یه آتیورلر ایدی . بونلری منع ایتمك یأسه دوچار ایتمك دیمك ایدی . بو دخی عصیانه تشویق وتحریك ایتمك دیمكدن

بشقه بر شی دکلدی . بناء علیه عصیان دخی چوق وقت کچمکسزین ظهور ایتمشدر . —

پارلمنتونك اجتماعی — ابتد حکومت علیهنه قیام ایدن اسقوچیه پوریتانلریله ایرلانده قاتولیکلری ایدی . قرال عاصیلره قارشی سوق اولنه جق عسکره لازم اولان مصارفی استحصال ایچون پارلمنتویی دعوت ایتمکه مجبور اولوب پارلمنتو ایسه برنجی اجتماعندن اعتباراً قرالك و وکلاسنك مسلکلرینی مؤاخذه ایتمکه باشلامشدر .

پارلمنتو ابتدای امرده (استرافورد) ایله (لاود) ی اهانت ایله اتهام ایده رك اعداملرینی طلب ایتمشدر .

شارلك حالی پك مشکل ایدی . یا ایسته دیکی اقچه دن صرف نظر ایده رك پارلمنتویی طاغیده جق و بحرانی آرتدیره جق ایدی ، یاخود الك صادق ایکی بنده سنی فدا ایده جك ایدی . قرال دخی ایکنجی شقی ترجیح ایلمشدر . —

استرا فورد — استرافوردك حین محاکمه سنده اظهار ایتدیکی حمیت و متانت اولکی قصورلرینی کلیاً اونوتدیرمش و کندیسنك عادی بر ادم اولمادیغنی اثبات ایتمشدر .

محاکمه سنه مأمور اولان حاکملرك کافه سی کندیسنك دوشمنلری ایدی و هر حالده اعدامنه حکم و یرلمسی حقنده

تعلیمات المشلر ایدی . هر نقدر محکمه هیئتی استرافوردك طلب ایتدیکی شاهدلری دعوت واوراقی قرائت ایتمه‌مش ایسه‌ده ینه استرافوردی اتهام ایتمکدن عاجز قالمشدر .

اشبو حرکات نامشروعه‌یه قاشی استرافورد کویا پروتستو ایتمکه تنزلی ایتمه‌مشدر . یالکز سیاستکاه اوزرینه چیقدیغی وقت اهالی‌یه خطاباً :

« دولت وملتم ایچون هر درلو سلامت وموفقیات تمنی ایدرم . صاغ اولدقجه سعادتی اوغورنده چالیشیر ایدم . مزار کنارنده بولندیغم حالده برنجی ارزوم ینه آنك سلامتندن بشقه برشی دکلدر . بونکله برابر حاضر بولنانلره بیان ایدرم‌که اصلاحاته بر بی کناهك قربان ایدلمسیله بدأ اولنمق مناسب بر حرکت دکلدر . بورادن عودت ایدر ایکن وجدانکزه بالمراجعه اشبو ماده‌نك مطالعه‌سنی جمله‌کزه توصیه ایدرم » دیمش و بعده جلاده خطاباً « بیورك » امرینی ویرمشدر . —

پارلمنتونك عصیانی وقرالك فراری ــ اشبو فداکارلغی اختیار ایتدکدن صوکره قرال ینه تردده دوچار اولوب پارلمنتونك طلب ایتمکده بولندیغی بعض اصلاحاتی تأخیر ایلمش اولدیغندن بحران دها زیاده‌لشمشدر . نهایت پارلمنتو لونده اهالیسنك معاونتنه استناداً حکومتی ضبط ایتمشدر . تلاشه دوشمش

اولان قرال مجلسك تعطيلنی امر ايتمش ايسه‌ده كيمسه امرينه اطاعت ايتمه‌مشدر .

بر كون يأسه كلمش اولان قرال الك معتبر بش نفر مجلس اعضاسنك توقيفنی طلب ايتمش وفقط كيمسه طلبنی اجرا ايتمكه جسارت ايتمه‌ديكندن قرال بالذات كنديسی مجلسه كيتمشدر . فقط مجلس ارقداشلرينی قراله دخی ويرمه‌مشدر .

قرال شارل فی‌مابعد لوندره‌ده اقامت ايتمسنك تهلكه‌دن خالی اولماديغنی درك ايده‌رك لوندره‌يی ترك ايتمش و يورق شهرينه نقل حكومت ايلمشدر (١٠٢٠) .

پارلمنتو ايسه قرالك فرارندن طولايی اصلا فتور كتورميه‌رك لوندره ده قالمش ورؤيت اموره دوام ايتمشدر .

مذكور پارلمنتو بو وجهله استقلال كسب ايده‌رك طقوز سنه قدر انكلتره‌يه حكم ايلمش (١٠١٨ ـ ١٠٢٧) اولديغندن تاريخده « اوزون پارلمنتو » (Long Parlement) ياد اولنمشدر . —

ايكی فرقه — قرال شارل يورق شهرنده عسكر جمع ايتمكه تشبث ايتديكندن پارلمنتو دخی تداركاته باشلامشدر . عموم انكلتره اهاليسی يواش يواش ايكی فرقه‌يه آيرلمشدر . زادكان قرال طرفنی ، بورژوالر دخی پارلمنتويی التزام ايدرلرايدی . قرال طرفدارلری

« شـواليه » ياخود « قواليـه‌ر » (Cavaliers) و پارلمنتـو طرفدارلری دخی « طو پارلاق باشليلر » (Tetes-Rondes) [*] تسميه اولنمشلردر .

ابتدا غلبه شارل طرفنده ايدی . چونكه معيتنده‌كی عسكر وقتيـله حرب كورمش ومهـارت كسب ايتمش افراددن مركب ايدی . حالبوكه پارلمنتو عسـكری رنجبر و زراعدن عبارت ايدی .

شارل ابتدا قطعی حركاته جسـارت ايده‌مه‌يوب پارلمنتـو عسكرينه حربه آلشمق ايچون وقت و يرمشدر . باخصوص برمدت صوكره (اوليويه قروموه‌ل) پارلمنتو عسكرينك قوماندهسنی درعهده ايدنجه غلبه كلياً پارلمنتو طرفنه چكمشدر . —

قروموه‌ل — اوليـو يه قرو موه ل (Cromwell) اوزون پارلمنتـونك حين اجتماعنـد ه مجلس عوام اعضالغنه انتخـاب اولنمشـيدی . قروموه‌لك قيـافتی تناسبسز وچيركين اولديغی كبی ، نطقنـد ه دخی فصـاحت و بلاغت يوق ايدی [**]. فقط حقيقت حالده قروموه‌ل پك مسـتعد ومعند بر ادم ايدی .

بو مثللی ذواتك حريص شهرت اولدقلری دخی مجربدر .

[*] يعنی قالين قفاليلر معناسنده

[**] كه بو ايكی كيفيت باخصوص پارلمنتوده برينك نفوذ صاحبی اولمسـنه قطعی موانعدن معدوددر .

قرال ایله پارلمنتونك اره‌لری بوز یلوب محاربه ظهور ایتدیکی وقت قروموه‌ل کندی کندینه برکوکالمیلر فرقه‌سی تشکیل ایده‌رك محاربه‌یه کیتمش ایدی .

قروموه‌ل شوالیه‌لرك مهارتلرینه تعصب شوقنی قارشی قویمق فکریله عسکرینی متعصب پوریتانلردن انتخاب ایتمشیدی . محاربه اولمادیغی کونلرده قروموه‌لك فرقه‌سی انجیل شریفك تلاوتی وعبادت ایله مشغول اولورلر ایدی .

یورق جوارنده وقوع بولان بیوك محاربه قروموه‌لك تدابیری وفرقه‌سنك فداکارلغی سایه‌سنده پارلمنتو عسکری طرفندن قزانلمش وقروموه‌ل اشبو مظفریتله هرکسك حسن نظرینی جلب ایلمشدر .

بونك اوزرینه قروموه‌ل عموم قوماندان نصب اولنه‌رق بر مدت صوکره شارل ایله (نسبی Naseby) جوارنده وقوع بولان محاربه ده مظفر اولمش و شارل اردوسنی کلیاً پریشان ایلمشدر .

شارل تبدیل قیافت ایله اسقوچیه‌یه فرار ایتمکه موفق اولمش ایسه‌ده اسقوچیه‌لیلر طرفندن تحت توقیفه النه‌رق درت یوز بیك انکلیز لیراسنه مقابل انکلتره پارلمنتوسنه تسلیم اولنمشدر .

شارل لوندره‌ده بر محکمهٔ فوق العاده حضورنده محاکمه

اولنه‌رق اعدامنـه حكم و يرلمش وسرايى پيشـكاهنده اعدام ايدلمشدر (۱۰۲۷) .

شارل صوك دقيقه‌ده پادشـاهه ياقيشير بر قهرمانلق ابراز ايلمشـدر . شارل كو يا فتورسز اوله‌رق سـياسـتكاه اوزرينه چيقمش و

« شكايت ايتمكدن الله بنى صاقلاسين . قونت استرافورد
« حقنده حقسز اوله‌رق ويريلن حكمى تصديق ايتديكم ايچون
« عدالت الهيه اقتضاسندن اوله‌رق بن دخى بويله برحقسز حكمك
« قربانى اوله‌يورم وطوغريسى شايانم »

ديمشدر . —

انكلتره جمهوريتى — بالاده بيـان اولنان وقعهٔ مؤلمه دن صوكره انكلتره ده جمهوريت اعلان اولنديغى كبى ، قروموه‌ل دخى « لورد پروتقتور » (Lord Protector) نامـيله رئيس جمهور انتخاب اولنمشـدر . حقيقت حالده ايسـه كويا جمهور رئيسى بولنان (لورد پروتقتور) قرالدن زياده اسـتقلاله مالك ايدى .

پروتقتور انتخاب اولنـدقدن صوكره قروموه‌ل ممالكك تسـكيننه تشبث ايده‌رك بو خصوصده اظهار ايلديكى شـدت وحشيانه سيله نامنى لكه دار ايلمشدر .

ايرلانده قطعه سى حال عصيـانده اولوب آنى تحت اطاعته

آلمق ایچون اللی بیك نفری متجاوز فرقه ایله مذکور جزیره یه مرور ایتمش وفتح ایتدیکی شهرلرده قتل عام اجرا ایلمشدر . محاصره دن صوکره بر شهر الندیغی تقدیرده ارباب قیام ایله برابر مملکتك سائر اهالیسی دخی قلیجدن کچیریلیرایدی . نه کلیسالره التجا ایدنلره امان ویرلمش ، نه ده قیرلره کندیلرینی اتانلر براقلمشدر. ایرلانده قطعه‌سی مذکور قتال عمومینك نتایجندن حالا قورتلمامشدر دنیلسه مبالغه دن صایلماز . —

مونتروز — اسقوچیه‌لیلر اعلان جمهوریتدن و پارلمنتونك سائر حرکاتندن خشنود اولمایوب شارلك اوغلنی (ایکنجی شارل) نامیله قرال اعلان ایلمشلر ایدی • فقط شارل انجق شرائط موضوعه یی قبول ایتدکدن صوکره اسقوچیه یه کلوب جلوس ایده بیله جك ایدی • شرائط مذکوره ایسه پك آغیر اولدیغندن شارل قبول ایده جکنی وعد ایتمزدن اول اسقوچیه ده اهالی کندیسنی التزام ایتمکده اولدیغی جهتله ضبطی قولای اولور مطالعه سیله برمقدار عسکر ایله بندکانندن جسور قونت مونتروز (Montrose) ی اسقوچیه یه سوق ایلمشدر . لکن اسقوچیه یوریتانلری مونتروزی اسیر ایده‌رك باربارانه اعدام ایتمشلردر .

میدان حربده دردست ایدیلن مونتروزی محاکمه ایچون فوق العاده بر محکمه تشکیل اولنوب واقع اولان حکم موجبنجه

مونتروز اوتوز زراع ارتفاعنده بر دیرك اوزرینه اصلمدقدن صوکره پارچه پارچه ایدیلوب باشی ادیمبورغ قلعه سنك برجنه ، قوللری (پەرت) و (استرلینغ) شهرلرینك قپولرینه ، ایاقلری دخی غلاز غوف وآبردین شهرلرینك قولرینه آصیله جق ایدی .

اشبو حکم و یرلدیکی وقت قونت مونتروز طالعیله افتخار و یالکز اشبو قرار « مشروعی » عموم اسقوچیه مملکتلرنده اعلان ایچون کافی اعضالره مالك اولمادیغنه تأسف ایتمکده اولدیغنی بیان ایتمشدر .

صلب اولنمزدن اول مونتروزك بوینه کندیسنك بو دفعه اهالی یه خطاباً نشر ایلدیکی بیاننامه ایله ترجمهٔ حالنی مشعر بر یافته طاقشلر ایدی . بونك اوزرینه مونتروز دخی تبسم ایده رك « دوشمنلرم قرالك احسان ایلدیکی (دیز باغی) نشانندن زیاده عندمده معتبر بر نشان افتخار ایله سینه می تزیین ایده یورلر » دیمشدر .

بو احوال اهالی نظرنده طبیعی حسن تأثیری موجب اولمایور ایدی و بناء علیه احوال حاضره نك تملی قوی دکلدی . . —

قروموه لك تیرانلغی — ابتدا قروموه ل پارلمنتو ایله خوش کچنمکده ایدی . فقط بر مدت صوکره اره‌لرنده برودت

حاصل اولوب پارلمنتو قروموه‌لك هر طلبلرینه مخالفت کوسترمکه باشلادیغندن بر کون قروموه‌ل اوچ یوز نفر عسکر ایله کلوب مجلس اعضالرینی پارلمنتو اوطه‌سندن طرد واخراج ایتمش و پارلمنتو قپوسنی قپایوب اوزرینه « کرایه ویریله‌یور » یافته‌سنی یاپشدیروب بو وجهله « اوزون پارلمنتویه » نهایت ویرمشدر (١٠٢٧) . ازمدت صوکره اسقوچیه وایرلانده دخی تسکین اولنمشدر .

کسب استقلال ایتمش اولان قروموه‌ل فلمنکه اعلان حرب ایده‌رك مظفر اولمشدر . محاربه‌یه سبب اولان « بحریه نظامنامه‌سی » ایدی . اشبو نظامنامه موجبنجه اجنبی باندیره‌سی تحتنده بولنان سفینه‌لر انکلتره ممالکنه انجق منسوب اولدقلری ممالکه مخصوص اولان امتعه‌یی کتیره بیله‌جکلر ایدی . امتعهٔ سائره ایسه مطلق انکلتره کمیلری اوزرنده کلملی ایدی .

اشبو تدبیرك فلمنکلیلرك تجارتلرینه بیوك سکته ویره‌جکی ملحوظ بولندیغندن فلمنك جمهوریتی مذکور نظامنامه‌یی قبول ایتمه‌مشیدی . فقط واقع محاربه‌لرده انکلتره دونناسی فلمنك دونناسنه غلبه ایتمش وفضله اوله‌رق انکلیزلر قره‌ده دونکرك شهرینی استیلا ایتمشلردر . دونکرکك فتحی قاله‌نك ترکنه بدل اوله بیله‌جکی کبی ، فلمنك دونناسنه غلبه ایله دخی الیزابت دورنده قزانیلان انکلتره دونناسنك شان وشهرتی اعاده اولنمشدر .

قروموەل داخل ممالكده اسايشى اعاده ايتمش ايدى . ذاتاً قروموەلدن هركس قورققده ايدى . فقط كنديسنى كيمسه سومه‌يوردى . بناء عليه قروموەل قراللق تاجنه كوزديكديكى ايچون جمهوريت طرفدارلرى بولنان خاص بندكانى طرفندن ترك اولنديغى وقت كنديسنى دوشمنلر ايچنده كورمشدر .

قروموەل بو حالده ينه اصلا فتور كتيرمه‌يوب تشبثاتنه دوام ايتمشدر . عليهنده متعدد قوميته‌لر تشكيل اولنوب سوء قصدلر واقع اولمش ايسه‌ده قروموەله بر ضررلرى طوقنمامشدر . چونكه قروموەل جاسوسلر واسطه‌سيله قوميته‌لرى وقتيله كشف ايدر ايدى واكثرياً كويا اصلاخبرى يوق كبى طاورانه‌رق الداتير ايدى . دوشمنلرى همان كنديسنك بر قوهٔ شيطانيه‌يه مالك اولديغنى ادعا ايدرلر ايدى . لكن بو حالدن ناشى كنديسنه وهم كله‌رك نه بر يرده اوتوروب ياتار ، نه راحت يمك ير ، نه‌ده سر بست اوله‌رق كزه بيلير ايدى . بناء عليه كنديسنه فوق العاده بر ضعيفت عارض اوله‌رق متأثراً وفات ايتمشدر (١٠٣٦) .

رەستوراسيون — قروموەلك وفاتندن صوكره طرفدارلرى اوغلى ريشاردى لورد پروتقتور اعلان ايتمشلر ايسه‌ده ريشارد قروموەل حريص سلطنت بر ادم اولماديغى كبى ، احوال دخى

نهايت درجه‌ده وخامت كسب ايتمكده اولديغندن استعفا ايده‌رك رأس اموردن چكلمشدر .

بونك اوزرينه قروموه‌لك جنرالرندن اختيار مونق (Monk) اهالينك داخلى قار يشقلقلردن اوصانوب راحت طلب ايتمكده اولديغنه استناداً عصيان ايده‌رك لوندره‌يه كلمش و جمع و تشكيل ايتديكى پارلمنتويه شارلك اوغلى ايكنجى شارلى قرال اعلان ايتديرمشدر (١٠٣٨).

بوندن بويله انكلتره اختلالى استوارت سلاله‌سنك اعاده‌سيله [*] ختام بولمشدر .

اهالى ابتدا يكى قرالى مع الممنونيه قبول ايتمش ايسه‌ده برمدت صوكره سؤ اداره‌سندن و قاتوليك مذهبنه اولان ميلندن طولايى عداوت كوسترمكه باشلامشدر .

ايكنجى شارل دورنده پارلمنتو ايله حكومت بيننده اولان منازعه‌لر تكرار ظهور ايتمشدر . ذاتاً وقت مز بورده انكلتره اهاليسى ايكى فرقه اولوب برى احوال حاضره طرفدارى ايدى كه « تورى » (Tory) تسميه اولنور ، ديكرى دخى حريت و اصلاحات طرندارى ايدى كه انك اسمى دخى « ويغ » (Whigs) ايدى . اشبو فرقه‌لر ايله اسملرى حالا باقيدر .

[*] يعنى رەستۆراسيون Restauration ايله

ایكنجی شارل دورنده (ویغ) فرقه‌سنك غیرتی سایه‌سنده مشهور « هابیاس قورپوس » (Habeas-Corpus) فرمانی استحصال اولنمشدر . هابیاس قورپوسده «فرمان کبیر» [*] ایله سائر انكلتره ملتنه ویریلن حقوق تصدیق اولنمشدر . « هابیاس قورپوس» انكلتره قانون اساسیسنك ایچ قلعه‌سی مقامنده‌در .

ایكنجی شارلدن صوكره ، ادری ایكنجی ژاق حكمدار اولمشدر . ژاق قاتولیك ایدی و معاصری بولنان فرانسه قرالی اون دردنجی لوئینك سوزندن چیقماز ایدی . ژاق انكلتره‌ده قاتولیك مذهبنی اعاده ایتمكه قیام ایده‌رك انكلتره افكار عامه‌سنك غلیاننی موجب اولمشدر . ژاق كویا شكایت ایتمكده بولنان ملتی اخافه ایچون پك چوق ظلم و تجاوزده بولنمش اولوب بو ایسه مأمولنك عكسی اولان ثمره‌لر ویرمشدر .

كلیوم د ، اورانژ — ایكنجی ژاق ذریتسز اولوب وفات ایتدیكی حالده قاعدةً انكلتره تاجنك بیوك قیزی ماریه‌یه - یعنی ماریه‌نك زوجی كلیوم د ، اورانژه (G. d'Orange) انتقال ایتمسی لازم كله‌جك ایدی و بونك ایچون انكلیزلر مظالم واقعه‌یه قارشی صبر و تحمل ایتمكده ایدیلر . كلیوم فلمنك جمهوریتی رئیسی و عموم پروتستانلرك حامیسی و سرداری مقامنده ایدی . فقط مأمولك

[*] Grande Charte جلد ٤ صحیفه ١٨١

خارجنده اوله‌رق ژاقك بر مخدومی دنیایه كلمش اولدیغندن اهالی یأسـه كله‌رك (ویغ) فرقه‌سـنك تشویقیله كلیومی انكلتره یه دعوت ایتمشدر .

كلیوم ایله ماریه مع الممنونیـه اهالینك دعوتنی قبول ایله معیتلرنده برمقدار عسكر اولدیغی حالده انكلتره یه چیقمشلر در . هركس ژاقی ترك ایده‌رك كلیوم طرفنه بچمكه باشلادیغی جهتله ژاق دخی تلاش و مقاومتدن صرف نظر ایده‌رك دولت مهرینی تامیز نهرینه آتدقدن صوكره تبدیل قیافتله فرانسه یه قاچمشـدر (١٠٦٦) .

كلیـوم رسماً جلوس ایتمش و « حقوق لایحه سـنی » (Bill des Droits) امضالمشـدر . انكلتره اهالیسی اشبو حقوق لایحه سی واسطه سـیله « هابیاس قورپوس »ك و یردیكی حقوقدن زیاده حقوقه نائل اولمشدر .

پارلمنتونك هر سنه وقت معینده اجتماع ایتمسی ، قرال طرفندن وقت آسایشده عسكر بسلنمه‌مسی ، پارلمنتونك تصدیق ومساعده‌سی اولمادقچه ویركی طرح و تخصیص ایدلمه‌مسی لایحهٔ مذكوره‌نك مواد مندرجه سندن ایدی .

كلیوم د'اورانژ ایله برابر انكلتره‌ده حكومت مشروطه اصولی

تماميله يرلشمشدر و ايشته بو وجهله انكلتره موقت اوله رق اوروپايه عارض اولمش اولان استبداد دورندن هركسدن اول قورتلمشدر . —

—

— ١٤ —

انكلتره مدنيتى

انكليز لسانى • انقلابات سياسيه نك مدنيته تأثيرى • ادبا ومؤلفين (شكسپير • بقون • توماس موروس • ميلتون • نيوتون • لوق) • ده نيستلر • قوا كرلر

انكليز لسانى — اوروپا ممالكنك كافه سنده انتشار معارف السنۀ مليه نك علوم وفنونه متعلق آثار يازيله جق حاله كلسى ايله باشلامشدر . انكلتره لسانى ايسه اوروپا السنۀ مليه سى ايچنده ايلك اول « فن لسانى » اولمش اولديغندن كسب معارف خصوصنده دخى انكلتره هركسدن اول طاو رانمشدر .

دها قرون وسطانك ابتداسنده بيوك آلفره د[*] انكليزجه اولمق اوزره فنون وادبياته متعلق آثار براقشيدى . حال بوكه وقت مزبورده اوروپانك هر طرفنده ملى لسان آثار ادبيه

[*] جلد ٣ صحيفه ٣٤٣

ایچون یوق حكمنده ایدی . بناء علیه قوهٔ جبریه ایله انكلتره یی استیلا ایدن « فاتح » كایوم ایله بالارث انكلتره تختنه جلوس ایدن هانری د' انژونك انكلیز لسانی براقوب فرانسه لسانی دوائر رسمیه ده استعمال ایتملری انكلیزلرك نهایت درجه ده كوجلرینه كیتمشدر .

ذاتاً (انكلوساقسونلر) (نورمانلر) ایله فرانسزلرك انكلتره ده حكومت ایتملرینه بر تغلب نظریله باقدقلری جهتله بونلرك انكلیز لسانی ترك ایتدكلرینه مقابلة كندیلری دخی فرانسه لسانه خصومت باغلامق ایله برابر انكلیز لسانك كسب انتظام ایتمسنه غیرت ایتمشلردر . بوسایه ده انكلیز لسانی دخی ادبا طرفندن لاتین لسانه ترجیح اولنه جق بر حاله كلمشدر .

لسان میدانه كانجه (بقون) و (ویقلف) كبی مؤلفین سایه سنده ملی لسان اوزره یازلمش آثار فنیه وادبیه دخی حصوله كلمشدر و بوندن بویله انكلتره هر خصوصده اولدیغی كبی انتشار معارف خصوصنده دخی بالجمله ممالكی كری براقشدر . —

انقلابات سیاسیه نك مدنیته تأثیری — ترقئ فنون ومعارفجه الك پارلاق اولان دور الیزابت دوریدر . دور مذكورده معارف ایله السنهٔ ملیه تحصیلی قادینلر ایچون دخی موده اولمش

اولدیغندن كبار فامیلیالر سالونلرده اكثریاً لاتین وروم وانكلیز آثار ادبیه سندن بحث ایدرلر ایدی .

لكن بیوك اختلال واستوارتلر دوری اثناسنده داخلی قاریشقلقلر دن طولایی ترقیٔ معارفجه طورغونلق كلمشدر . الیزابت دورنده شكسپیر سایه سنده تیاترو پك زیاده اهمیت كسب ایتمش وصنوف ممتازه ایچون همان حوایج ضروریه حكمنه كیرمشیدی . فقط « اوزون پارلمنتو » دورنده ریاست اموردە بولنان پوریتانلر الیزابتك او قدر وظیفه ایدندیكی تیاترو اویونلرینه وارنجه یه قدر بالجمله لعبیاتی منع ایلمش اولدقلرندن بوندن طولایی اهالی او قدر صیقلمشدر كه ایكنجی شارلك جلوسی اوزرینه واقع اولان مساعده دن صوكره بسبتون كندینی لعبیاته ویره رك افراط درجه سنی بولمشدر .

استوارتلر دورنده قرال سرایی فرانسه سراینه تقلیداً ترتیب اولنمش اولدیغندن هر نوع رذالت وچیركینلكلری ایله اهالی ایچون سوء امثال اولمش و بو وجهله جمعیت ایچنده سوء اخلاق دخولنه واسطه كسلمشدر . بناء علیه انكلتره ده عرضسزلك وحیاسزلك از مدت ایچنده كندیلرینی كوسترمشلردر .

پوریتانلر طرفندن تخریب اولنان تیاترولر مجدداً انشا اولنمش ایدی . فقط نه چاره كه شكسپیر زماننده اولدیغی كبی (صحنه)

ده جدی و عبرت آمیز لعبیات اوینانمایوب چیرکین و مخل اخلاق وآداب تماشالر و یریلیر ایدی ٠

تیاترولرده اوینجیلر طرفندن اظهار اولنان حیاسزلك اول مرتبه‌یه وارمش ایدی که اهل ادب اولان قادینلر شویله طورسون ، کندیلرینی بیلیر ارککلر دخی تیاترو اوینلرینه دوام ایتمکه تأدب ایدرلرایدی ٠ بناء علیه برطاقم ادبا دخی جمعیت ایله برابر غلیانه کله‌رك آثارنده اشبو احوالی تعریض وتزییف و نمونهٔ ادبیات اولمق اوزره برطاقم کوزل آثار تحریر ایتمکه باشلامشلردر .—

ادبا و مؤلفین — قرون اخری ابتداسنده انکلتره ده ظهور ایدن ادبا و حکما ایچنده اك مشهور اولانلر شکسپیر ، بقون ، توماس موروس ، میلتون ، نیوتون ، لوق وسائره در ٠ —

شکسپیر (٩٤٢ ـ ٩٩٤) ـ شکسپیر (Shakspear)

استافورد شهرنده دنیایه کلمش معتبر بر تجارك اوغلیدر ٠ شکسپیر حین صباوتنده برآز یراماز وحایلازجه مشربلی بولندیغندن ابوینی خیلی راحتسز ایتمش ورضالری خلافنده اولمق اوزره پك کنج ایکن تأهل ایلمشدر ٠

شکسپیر برقاچ اولاد باباسی اولدقدن صوکره زوجه سنی واولادلرینی ترك ایده‌رك لوندره‌یه کیدوب آقتور ـ یعنی اوینجی صفتیله تیاترونك برینه داخل اولمش و برقاچ سنه تیاتروده بولنوب

تياترو فنيله كسب الفت ايتدكدن صوكره كنديسى دخى تياترو ترتيب وتأليف ايتمكه باشلا مشدر .

شكسپيرك اثارى اهالى طرفندن پك زياده آلقشلانمش وشهرتى قراليچه اليزابته قدر عكس ايدهرك كنديسى ايچون سراى قپوسنك آچلسنى موجب اولمشدر .

ايشته شكسپير بو وجهله اليزابتك توجه واحساناتنه نائل اوله رق حمايهٔ مخصوصه سى سايه سنده نامنى ابدى ايدن آثار مشهوره سنى تأليف ايلمشدر .

شكسپيرك آثارى متعدد ومتنوع اولوب آره لرنده بونجه زمان چكمش ايكن همان جمله سى رغبت وقيمتدن دوشمه مش وهيچ بر اديب شمدى يه قدر شكسپيرك شاننى كولكه ده براقامشدر .

شكسپيرك شهرت فوق العاده سى انسان قلبنك الك مكتوم اولان احوالنى وانسانك متخلق ومستعد اولديغى اخلاقى كمال مهارت اوزره كشف وترسيم ايلمك خصوصنده كى هنر وصنعتدن ايلرى كلمشدر .

اثارى ايچنده الك مشهور ومقبول اولانلر « هاملت » (Hamlet) « ماقبت » (Macbeth) « اوتللو » (Otello) « قرال لير » (Lear) « رومه ئو وجوليه ته » (Roméo et Juliètte) وسائره در . اثارينك برقسمى دخى وقوعات تاريخيه دن مأخوذ دراملردر . بونلرك ايچنده الك مشهور اولانلر ايسه

« قرال اوچنجی ریشارد » و « قرال دردنجی هانری » در . —

بقون (٩٣٩ ـ ١٠٠٤) — شكسپیرك معاصری بولنان بقون (Bacon) فلسفهٔ جدیده نك مؤسسی عد اولنمقده‌در .

فرانسوا بقون الیزابتك عدلیه ناظری نیقولا بقونك اوغلی اولوب كچوكلكنده كوزل تربیه كورمش و علوم موجوده‌یی تحصیل ایلمشدر . اخلاقی جهتیله الیزابتك توجهنی قزانه‌مامش ایسه‌ده خلفی ژاق زماننده عدلیه و مالیه نظارتلرنده بولنوب بر اره‌لق عموم اداره‌یی درعهده ایلمشدر . لكن كندیسنده نهایت درجه‌ده اولان شهرت و سلطنت حرصی نامنك تاریخده لكه‌دار اولمسنه سبب اولمشدر .

قرالیچه‌نك حسن توجهنی قزانمق ایچون ولی نعمتی بولنان (لورد اسكس Essex) ی اتهام ایتمش اولدیغی كبی ، ژاق دورنده دخی معهود بوكینغامك میدانه چیقمسنه واسطه اولمشدر . فضله اوله‌رق رشوت آلوب دولت مأموریتلری صاتمق كبی بیوك ارتكابلر تبین ایتدیكندن مسندندن اخراج اولنمش و صفت و رتبه‌لری آلنمشدر . بقون علی العموم علوم و فنونه و بالخصوص فلسفه‌یه متعلق اولان آثار مشهوره‌سنی زمان عزلتده تألیف ایلمشدر .

آثارینك ایچنده تاریخده الك مشهور اولان (Instauratio Magna) عنوانلی برفلسفه اثریدرکه علوم وفنونك کافه‌سندن بحث ایدر . بقونك قولنجه فلسفه‌نك وقت مز بورده‌کی اهمیتسزلکی ارباب فنك او هـام قبیلندن اولان مجردات ایله اوغراشملرندن ایلری کلمش ایدی . بقونك افکارنجه علم فلسفه‌یه کندی اعتبارومزیتنی اعاده ایچون احکامنی تجربه‌لر ایله تقویه ایتمك لازم ایدی . بناء علیه بقون بیان ایتدیکی افکاری تجربه‌لر ایله اثبات ایدر ایدی . ازجمله فنون طبیعیه بوسایه‌ده ترقی بولمشدر .

بقونك فلسـفه سی (Ph^ie^ Exsperimentale) یاخـود (Ph^ie^ Inductive) نامیله معروفدر و بو اصول فلسفه‌آریستوتك اصولنی جارحدر . بناء علیـه ابتدا متعصبلر ایله حال حاضر طرفدارلری بقونك آثاری علیهنده قیامت قوپارمشلردر . —

توماس موروس (٨٥٨ـ٩١٣) — توماس موروس (Th. Morus) قرال سکزنجی هـانری دورنده بیوك مسـندلر احراز ایتمش وجمله‌سـنده غیرت واسـتقامتله شهرت قزانمشدر . سکزنجی هـانرینك تبدیل مذهبدن صوکره ارتکاب ایتدیکی مسالك نامشروعی زماننده موروس قرالك بعض حرکاتنی اعتراض ایتمکه جرأت ایتمش اولدیغندن اعدام اولنمشدر .

موروس مشهور علمادن اولوب فلسفه‌ده افلاطون طرفداری

ایدی . افلاطـونك تصور ایتدیکی جمهوریتـه نظیره اولمق اوزره « الڭ کوزل اصول اداره » عنوانیله تألیف ایلمش اولدیغی بر اثر زماننده پك چوق قیل وقالی موجب اولمشدر . بو اثرده موروس اوتوپیه (Utopia) اسمنده بر اطه اوزرنده مسکون واشتراك اموال اصولی اوزره متشـکل بر جمعیت بشریه تصور ایدەرك آنی عموم جمعیتلر ایچون نمونه کوسترمك ایستەمشدر .

موروسك مذکور اثرله نشر ایتدیکی افکار معاصرینه اوقدر وحشی کلمشدرکه « اوتوپیه » قابل اجرا اولمایان خیالر ایچون علم اولمشدر وحالا اوروپاده اویولده استعمال ایدلمکده بولنمشدر .

مشهور (ژان ژاق روسو) مدنیته متعلق اولان اثری ایچون (موروس) ك مذکور اثرینی مأخذ اتخاذ ایلمشدر . —

میلتون (٩٨٦ ـ ١٠٥٢) — میلتون (Milton)

کمبریج دارالفنوننده اکمال تحصیل ایتدکدن صوکره ایتالیه یه عزیمت ایدەرك یونان وروما حکماسنك آثارینی مطالعه ایتمشدر . کرك معلوماتی ، کرك طبیعت شعریه‌سی کندیسـنك پك آز مدت ایچنده ترقی ایتمسنه واسطه اولمشدر .

میلتون قروموەلك حمایهٔ مخصوصه‌سی تحتنده بولنور ایدی . فقط استوارتلرك عودتندن صوکره ادباره دوشوب بقیهٔ عمرینی فقر وضرورت ایچنده کچیرمشدر .

آثارینك ایچنده الڭ مشهور اولان «غائب ایدیلن جنت» (Paradi-Perdu) در . میلتون بو اثری سن شیخوختنده تألیف ایتمشدر . اووقت کوزلرینه عما کلمش اولدیغندن میلتون کندیسی سویلر و قیزلرینه یازدیرر ایدی .

«غائب ایدیلن جنت» اوروپاده آثار مشهوره دن معدوددر . —

نیوتون (١٠٣٠ ـ ١١٠٥) — نیوتون (Newton) کمبریج دارالفنوننده تحصیل علوم ایتمش و بعدالتحصیل مذکور مکتبده برخیلی مدت ریاضیات معلمکنده بولنمشدر .

نیوتون حکمت و هیئت فنلرینه الڭ زیاده خدمت ایدنلردندر . فن حکمتده ضیا بحثنك قسم اعظمی نیوتون سایه‌سنده کسب اهمیت ایتمشدر . آزجمله تحلیل ضیا برنجی دفعه اوله‌رق نیوتون طرفندن کوسترلمشدر . فن هیئتده ایسه قوهٔ جاذبه و موازنهٔ عالم مسئلهٔ مهمه‌سی برنجی دفعه اوله‌رق نیوتون طرفندن تعریف و بیان اولنمشدر .

روایت اولندیغنه کوره نیوتون بغچه‌سنده بر الما اغاجنك آلتنده کتاب مطالعه‌سیله مشغول ایکن باشنه بر الما دوشوب باشنی انجتمشدر . بونك اوزرینه نیوتون المانك یانه یاخود یوقاری‌یه دوشمه‌یوب نیچون اشاغی‌یه دوشدیکی و «اشاغی»

ديديكمزك نه ديمك اولديغی حقنده فكرينی حصر ايده‌رك بر خيلی مدت تفكر ايچنده كنديني غائب ايتمش و نهايت قوهٔ جاذبه‌يی كشف ايلمشدر .

نيوتون معاصرلردن پك بيوك حرمت كورمشدر . فرانسه وانكلتره (آقاده‌ميه) لری كنديسنی فخری اعضا انتخاب ايتدكلری كبی قرال كليوم دخی ضربخانه ناظری تعيين ايلمشدر . —

لوق (١٠١٠ ـ ١٠٨٢) — لوق مشهور فلسفيوندن معدوددر ومشهور (وولتر) لوقك اثارينی سائر فلسفيونك آثارينه ترجيح ايدر ايدی .

لوق « عقل بشری » عنوانلی اثرنده انسانك اساساً ـ يعنی خلقةً هيچ بر افكاره مالك اولماديغنی وافكار ومعلوماتك تجربه وتحقيقات اثری اولديغنی جالب دقت بر صورتده تعريف وبيان ايلمشدر . لوق دينسزلكله اتهام اولنمشدر . —

ده ئيستلر — وقت مزبورده انكلتره‌ده ده‌ئيستلر (Deistes) يعنی « الهيون » ناميله بر جمعيت علما ظهور ايتمشيدی . بونلر مرور زمان ايله مشهور لوقك آثاری سايه‌سنده « ده ئيزم » ی « آته‌ئيزم » ـ يعنی دينسزلكه چويرمشلردر .

قواكرلر — وقت مزبورده انكلتره‌ده ظهور ايدن مذهب

فرقه‌لرينك ايچنده اك زياده شايان ذكر اولان قواكرلر (Kwaker) فرقه‌سيدر . قواكرلر كليسادن هر نوع تزييناتى قالديردقلرى كبى ، كليسالر ايله پاپازلره دخى لزوم كورميه‌رك انلرى دخى اخراج ايتمشلردر .

قواكرلر ايام مخصوصه‌ده راست كلدكلرى يرده اجتماع ايدرلر ومجلس رسماً كشاد اولنديغى حالده هركس اوكنه باقه‌رق سكوت ايچنده ذكر ايدر ايدى . ايچلرندن برينه الهام كلوب وعظ ايدر ايسه ايدر ، ايتمه‌ديكى حالده دخى جمله‌سى سكوت ايچنده خانه‌لرينه عودت ايدرلر ايدى . —

—

یکرمی بشنجی فصل

محاربات دولیه ایله موازنهٔ اوروپا مسائلنك ظهوری

[ایتالیه محاربه لری — برنجی فرانسوا و بشنجی شارل]

(۸۳۱ — ۱۰۲۶)

—

— ۱۵ —

ایتالیه محاربه لری

(موازنه نك فرانسه طرفندن اخلالی)

محاربات دولیه نك صورت ظهوری . سکزنجی شارلك قیامی وخطالری . ایتالیه سفری . تبدل احوال . اوروپا موازنه سی مسئله سی . اون ایکنجی لوئی . میلان مسئله سی . لوئی وفردیناند قاتولیك . پاپا ایکنجی یولیئوس

(۸۶۱ — ۸۹۷)

محاربات دولیه نك صورت ظهوری — اوروپا موازنه سی مسئله سنك ظهورینه سبب اولمش اولان محاربات دولیه

باروت وآلات ناريه نك موجب اولديغى انقلابات سياسيه نك نتيجه سى ايدى ٠

اوللرى اوروپا حكمدارلرى دائما دائرهٔ حقوقى تجاوزه مائل اولان دره بكلر طرفندن اخلال ايديلن داخلى آسايشك وقايه‌سيله مشغول اولوب خارجه طوغرى عطف نظر ايتمك ايچون وقت بوله مازلر ايدى ٠

جنويز جمهوريتى دوشمنلرى طرفندن تضييق اولنديغى وقت فرانسه قرالى اون برنجى لوئى نك حمايه سى تحتنه التجا ايتمش ايدى ٠ لوئى جنويزليلرك تابعيتلرينى قبول ايتمه دكدن ماعدا « جنويزليلر بكا تسليم اوله‌جقلر ايدى ، بن ايسه آنلره جهنم يولنى كوستردم » ديمشدر ٠

فقط دره بكلر برطرف ايديلوب وممالكك امنيت وآسايشى اعاده اولنوب قوهٔ كليهٔ عسكريه يه مالك اولان حكمدارلر ايچون داخل ممالكده بر مشغوليت قالمايнجه نظرلرى طبيعى اوله رق خارجه عطف اولنمشدر ٠

دره بكلك اصولى ابتدا فرانسه ده انتظام كسب ايتديكى كبى ، دره بكلك اصولندن ايلك اول قورتيلان دخى فرانسه ايدى ٠

اون برنجى لوئى فرانسه‌ده دره‌بكلك كوكنى كسمش ايدى و بوخصوصده لوئى طرفندن اونودلمش برشى قالديسه او دخى

قیزی طرفندن اکمال ایدلمشیدی . فرانسه قراللری داخلی امور یله مشغول ایکن خارجده تسویه اولنه جق فرانسه نك اموری اولوب اولمادیغنی خاطرلرینه بیله کتیرمه مشلر ایدی . فقط امور داخلیه تسویه اولنور اولنماز فرانسه نك کویا تسویه یه محتاج برسوری امور خارجیه سی ظهور ایدی ویرمشدر . بوندن برطاقم تشبثات خارجیه ونتیجه سی اوله‌رق محاربات دولیه ظهور ایتمشدر . —

سکزنجی شارلك قیامی وخطالری — وقتیله [*]فرانسه قرالی (سن لوئی) نك برادری بولنان (شارل د' آنژو) پاپانك وساطتیله (ناپولی) ویاخود « سیجیلیتین » قرالیتی ضبط ایتمش ایدی . فقط شارل د'انژونك ادارهٔ ظالمانه سندن دلگیر اولمش اولان ناپولی اهالیسی عصیان ایده‌رك شارلی ممالکلرندن طرد ایتمشلر ایدی . برمدت صوکره آراغونیه قرالی بشنجی آلفونس دخی ناپولی یی شارلك طورونی الندن اخذ ایلمش ایدی (٨٢٠) .

ایشته فرانسه قرالی سکزنجی شارل ذاتاً ناپولینك وقتیله غصب طریقیله آلنمش اولدیغنه وارده بونجه زمان کچدیکنه باقمقسزین ناپولی یی آراغونیه فامیلیاسی الندن اخذ ایتمکه قیام ایلامشدر .

[*] جلد ٣ صحیفه ٣٣٠

شارلك پدرى لوئى فرانسه حدودنده واقع اولوب فرانسه‌يه الحاقى اصلا كافتى موجب اولميه‌جق اولان جنويزى رد ايلمش ايكن اوغلى ايتاليه‌نك او برنجى اوجنده اولوب ضبطى مشكل ومحافظه‌سى محال اولان ناپولينك فتحنه قيام ايلمكده ايدى.

اشبو حركتده بولنان شارل تاريخه اصلا قولاق ويرمه‌يور ايدى وايتاليانلرك متلون اولان طبيعتلريله پاپالرك پولتيقه‌سنه واقف دكلدى. چونكه شمدى يه قدر ايتاليه‌ده قوى بر حكومت ظهور ايتمه‌ديكى كبى، ايتاليه قطعه‌سى دفعاتله قوى بر حكومت النه كچديكى حالده دخى آز مدت ظرفنده كرى آلنمش ايدى. لونغو باردلرك دوچار اولدقلرى احوال « مقدس رومه ايمپراطورلرينك » دخى باشلرينه كلمشيدى. نره‌ده قالدى كه ناپولينك فرانسه طرفندن اداره‌سى قابل اولسون.

سكزنجى شارلك قصورى يالكز بوندن عبارت دكلدى. مقصدى محاربه ايله توسيع حدود ممالك وكسب شهرت وشان اولديغى حالده ناپولى‌يه كيتمكه حاجت يوق ايدى. انكلتره قرالى يدنجى هانرى تودور، وآلمانيه ايمپراطورى ماقسيمليان، واسپانيه قرالى فردينانداند قاتوليك (بره تان) قطعه‌سنك فرانسه‌يه الحاقنى وسيله اتخاذ ايده‌رك فرانسه اوزرينه هجوم ايتمك ايچون حدود باشلرنده تداركاته باشلامشلر ايدى. شارل انلر ايله ايسته‌ديكى قدر حرب ايده بيلير ايدى و انلر ايله

حرب ایتمك دخی ناموسی ووظیفه‌سی و حمیتی اقتضاسندن ایدی .

لکن شارلك افکاری بشقه ایدی . قولای و پارلاق مظفریتلر ایله شهرت قزانمق وکویا خرستیانلق اوغورنده بیوك بیوك تشبثات ایله عالمك حیرت و تحسیننه مظهر اولمق آرزو اولنه‌یور ایدی . او مظفریتلر ایسه ایتالیه‌ده استحصال اولنه بیله‌جکی کبی ، او مثللی تشبثلره دخی یالکز ایتالیه‌دن قیام اولنه بیلیر ایدی .

کیمسه‌یه امنیت ایتمز اولان اون برنجی لوئی اوغلنی سرایندن اوزاق طوتمش اولدیغندن شارل لایق و جهله تربیه‌دن محروم قالمش ایدی . شارلك ذهنی اسکی زمان شوالیه‌لرینك قهرمانلقلرندن بحث ایدر بر طاقم خیالی رومانلر ایله طولمش ایدی وکندیسی رومانلرده کوردیکی قهرمانلرك حرکات موهومه‌لرینه تقلیداً حرکت ایتمك ایستر ایدی .

شارل ایتالیه‌یی ضبط وتسکین ایلدکدن صوکره (اوترانت) بوغازینی — انشا ایده‌جکی مکمل بر دونما اوزرنده — مرور ایده‌رك موره یونانیلرینی کویا عثمانلی اداره‌سی تحتندن قورتاره‌جق ایدی . بعده روم ایلی واناطولی قطعه‌لریله برابر استانبولی ونهایت قدس شریفی فتح ایده‌رك « لاتین ایمپراطورلغی » ایله « قدس

قرالیتنی » اعاده ایلیه‌جك ایدی . والحاصل شارلك دها کوره‌جکی بیوك بیوك ایشلرك حد وحسابی یوق ایدی !

شارل ایتالیه‌یه عزیمت ایتمك اوزره ایکن انکلتره قرالی یدنجی هانری عسکر ایله قاله‌یه کلوب فرانسه اوزرینه تجاوز ایلمکده ایدی . فضله اوله‌رق هانرینك متفقلری بولنان ایمپراطور ماقسیمیلیان شرقدن ، فردیناند قاتولیك دخی غربدن فرانسه اوزرینه حرکت ایچون سوز ویرمشلر ایدی .

بو احوال شارلی تشبثات مجنونانه‌سندن منع ایچون کافی اولدقدن ماعدا فرانسه‌نك بقاسی وسلامتی دخی تهلکه‌یه دوچار ایتمشیدی . بونکله برابر ینه شارلك ذهننده ایتالیه سفرندن بشقه برشی یوق ایدی .

بوحالده شارل انکلتره قرالی هانری‌یه قرق ملیون فرانق قدر تضمینات اعطا ایده‌رك عقد متارکه ایتمش و بعده فرانسه‌نك شرق طرفنده واقع (آرتوا) و (فرانش قونته) و (شاروله) بکلکلرینی ایمپراطور ماقسیمیلیانه واسپانیه‌یه متصل (سریدان) و(روسیلیون) بکلکلرینی دخی فردیناند قاتولیکه‌ویره‌رك کویا انلرك بیطرفلغنی استحصال ایلمشدر .

ماقسیمیلیانه ویریلن اوچ قونتلق اون برنجی لوئی طرفندن سلطنتی مدتنجه اظهار اولنان بونجه همت وغیرتك ثمره‌سی

اولدیغی کبی، لوئی یالکز روسیلیون ایچون برمیلیون فرانق اعطا ایلمش ایدی .

شارل استحصالی واداره‌سی مشکل اولان ناپولینك ضبطنه مساعده ایچون فرانسه‌نك خطوط مدافعهٔ طبیعیه‌سی بولنان (یورا) و (پیرینه) خط مدافعه‌لرینی هیچ مثابه‌سنده براقه‌یور ایدی . —

ایتالیه سفری — ایشته بویله بر دلیلکدن صوکره سکزنجی شارل معیتنده اللی بیکی متجاوز منتظم عسکر بولندیغی حالده آلپه طاغلرینی مرور ایلمشدر (٨٧٢) .

فرانسزلر ایتالیه‌ده جدی مقاومت کورمه‌مشلردر . میلان دوقه‌سی لودویك مور (L. le Maure) پاپا التنجی علکساندر ایله فلورانسه حکومتنه قارشی محارب بولندیغندن خیلی وقتدن بری شارلی ایتالیه‌یه دعوت ایتمکده ایدی . بناء علیه میلان ایله برابر لومباردیه و ساردینیه‌نك قسم اعظمی محاربه‌سز اولهرق اوزره شارله تابع اولمشدر .

وقت مذکوره کلنجه‌یه قدر پاپا ایله ناپولینك متفقلری بولنان فلورانسه دوقه‌سی (پیه‌ترو مدیچی) خوف وتلاشندن سکزنجی شارلی حدود باشنده استقبال ایده‌رك دخالت ایلمش وامنیتنی جلب ایچون برقاچ مهم فلورانسه قلعه‌سنی تسلیم ایلمشدر . فلورانسه

اهالیسی حکمدارلك اشبو حرکتندن طولایی غلیانه کله‌رك (مدیچی) خاندانی فلورانسه‌دن طرد ایلمشدر . لکن فرانسزلره لایق وجهله مقاومت اولنه‌مامشدر .

پاپانك دوشمنلری بولنان بر قاچ (قونقلاو) مجلسی اعضاسنك دعوتی اوزرینه فرانسزلر رومه‌یه کلنجه پاپا التنجی علکساندر (بورجیا) مستحکم (سنت آنژ) سراینه قپانمش . فقط بر مدت صوکره پاپا رومه اهالیسی طرفندن کمال درجه‌ده القشلر ایله قبول اولنان شارل ایله مخابراته کیریشدیکندن بر درجه‌یه قدر بینلرنده ائتلاف حاصل اولمشدر .

نفس ناپولیده بیله شارل مهم بر مقاومت کوره‌مه‌مشدر . چونکه ناپولی عسکری ایلك تصادفده فرار ایلمشدر .

شارل ایتالیه حدودینی تجاوز ایلدیکی وقت ناپولیده حکومت ایتمکده بولنان برنجی فردیناند وفات ایلمش اولدیغندن تاجی اوغلی آلفونسه انتقال ایتمش ایدی . فقط آلفونس قورقوسندن ترك تخت ایده‌رك حکومتی برادری فردیناند‌ه تسلیم ایلمشیدی .

ایکنجی فردیناند ایسه جسور وحمیتلی بر پرنس اولوب فرانسزلره مقاومت ایلمك اوزره حدود باشنه عزیمت ایتدیکی حالده عسکرك اهانتی اوزرینه پای تختنه عودت ایدر ایکن

ناپولى دخى كنديسنه شهر قپوسنى آچامشدر . اورته‌ده قالمش اولان بيچاره قرال نهايت سيجيليه‌يه التجا ايلمشدر .

بناء عليه شارل ناپولى‌يه دخى قان دوكمكسزين داخل اولمشدر . ناپولى اهاليسى شارلك دخولى مناسبتيله شهرى دوناتمشلر وشنلكلر اجرا ايلمشلردر . —

تبدل احوال — شارل طرفندن غايت اهون اوله‌رق قزانيلان موفقيات ناپولينك فتحيله ختام بولمشدر . شارل رومده‌ده كويا پاپانك بيطرفلغنى تأمين ايچون اوغلى چزار بورجيا ايله بروقتدن برى پاپا نزدنده اسير بولنان سلطان ايكنجى بايزيد خانك برادرى وفاتح حضرتلرينك مخدومى سلطان جم حضرتلرينى رهن مقامنده اخذ ايلمش ايدى . چزار بورجيا حقنده رهن دنيله بيلير ايسه‌ده سلطان جمك اخذى لدنياتى بشقه ايدى . ذاتاً سلطان جم والده‌سى طرفندن شارلك خاندانه منسوب ايدى .

شارل ايتاليه‌نك فتحندن صكره شرقك دخى فتحنه تشبث ايده‌جكندن سلطان جم دولت عليه داخلنده بر فساد واختلال چيقارمق ايچون آلت مقامنده استعمال ايلمك اوزره اخذ اولنمش ايدى . فقط شارل نه چزار بورجيادن ، نه‌ده سلطان جمدن بر فائده كورمشدر . چزار اوچ درت كون صكره فرار

ايتمش وسلطان جم دخى پاپا طرفندن مسموماً تسليم اولنديغى جهتله چوق يشامقسزين وفات ايتمشدر .

ايتاليه‌يه كلن فرانسه عسكرى قانلى محاربه‌لر وشانلى مظفريتلر مأمول ايتمكده ايدى . حال بوكه جزئى اولسون مقاومت بيله كورمه‌دكلرندن عادتا جانلرى صيقلمش ايدى .

ايتاليانلر فرانسزلرك نظرلرنده نهايت درجه‌ده حيثيتسز واليجق كورينه‌رك هر نوع حقارتلرينه دوچار اولمقده ايديلر . ايتاليانلر يكده قسقانج ملتدن معدود دكل ايسه‌لرده فرانسزلرك معروف اولان خفيف مشربلرى ايتاليانلرى دخى نهايت درجه‌ده راحتسز ايتمكده ايدى . بناء عليه على العموم ايتاليانلر « غاليه بار بارلرينى » دعوتدن يك زياده پشيمان اوله‌رق ايتاليه‌نك حال سابقنه ارجاعى ايچون كنديلرندن اصلا مأمول اولنمايان فدا كارلقلر اظهاره مهيا ايديلر وايتاليانلرك شكاياتى پاپانك وساطتيله اوروپا حكمدارلرينه تبليغ اولنمشدر . —

اوروپا موازنه‌سى مسئله‌سى — بو صره‌ده اوروپا موازنه‌سى مسئله‌سى برنجى دفعه اوله‌رق ظهوره كلمشدر .

انكلتره قرالى سكزنجى هانرى والمانيه ايمپراطورى ماقسيمليان واسپانيه قرالى فرديناند قاتوليك شارلك مظفريتلرينه حسد ايده‌رك كويا « ايتاليه‌نك فرانسه طرفندن ضبطى اوروپا موازنه‌سنك

اخلالنی موجبدر » ادعاسيله شارلك عليهنه اتفاق عقد ايلمشلردر. پاپا و ونديك جمهوريتی وحتی ابتدا فرانسزلری ايتاليه‌يه دعوت ايدن ميلان دوقه‌سی دخی شارل عليهنده تشكل ايدن هيئت متفقه‌يه داخل اولمشلردر.

متفقلر بيننده ويريلن قرار موجبنجه ايتاليانلر آپنين وآلپه بوغازلرينی طوته‌رق شارلك فرانسه‌يه عودتنی منع ايده‌جكلر وبو صره‌ده سائر متفقلر دخی فرانسه اوزرينه اوچ طرفدن هجوم ايليه‌جكلر ايدی.

شارل ونديك جمهوريتی نزدنده سفيری بولنان مورخ معروف فيليب ده‌قومين (De Comines) طرفندن اشبو احوال مهمه‌يی مبين بر مكتوب اخذ ايتديكندن كمال درجه‌ده تلاش ايده‌رك ناپوليده بر مقدار عسكر براقدقدن صوكره علی العجله رجعته باشلامشدر.

فرانسزلر ايتاليه‌يه عزيمت ايدرلر ايكن آرادقلری محاربه‌لری حين رجعتده بولمشلردر. (آپنين) و (پيه مونت) بوغازلرينك كافه‌سی قوهٔ كافيه ايله مسدود ايدی. لكن هيچ برنده ايتاليانلر فرانسزلرك شدتلی هجوملرينه طيانه‌مادقلرندن شارل سالماً فرانسه‌يه عودت ايتمكه موفق اولمشدر. بناءً عليه متفقلر دخی فرانسه اوزرينه هجوملرندن صرف نظر ايتمكه مجبور اولمشلردر.

شارل ايتاليه‌دن عودت ايتدكدن صوكره چوق يشامامش ويكرمی سكز ياشنده اولديغی حالده بلا ذريت وفات ايلمشدر (٨٧٦) .

سكزنجی شارلك وفاتيله فرانسه تاجی والوا خاندانك «اورليان» (d' Orléans) طالنه انتقال ايلمشدر . —

اون ايكنجی لوئی — اون ايكنجی لوئی ناميله فرانسه قرالی اعلان اولنان اورليان دوقه‌سی لوئی (٨٧٦ - ٨٩٣) اوللری ذوق وصفاسنه مجبور برآدم اولديغی حالده جلوس ايدر ايتمز تبديل اخلاق واطوار ايده‌رك اهالينك محبتنی قزانمشدر .

لوئی سرايده سلفی زماننده حد اعتدالی آشمش اولان سلطنت وسفاهتی قالديرمش وويركيلری تعديل ايلمشدر . حتی «جلوس هديه‌سی» ناميله معروف اولان رسم كلياً عفو اولنمشدر . اشبو رسم قرالك جلوسی اوزرينه كافهٔ رجال وامرا ايله اصحاب مسند وامتياز طرفندن هديه مقامنده اوله‌رق قراله تقديم اولنان مقدار معين اقچه‌دن عبارت اولديغی حالده هركس خلوص وحلول ايچون انی تزييد ايده كلديكندن جمله‌نك موازنهٔ ماليه‌لرينی اخلال ايتمكده ايدی . —

ميلان مسئله‌سی — لوئی‌نك طبع ومشربی صلح واسايشه ميال اولديغی حالده سلفی شارله امتثالاً ايتاليه‌نك فتحنه قيام

ايلمكدن كنديني الەمامش وياخود دها طوغريسى بعض حريص شهرت وزراسنك تشويقلرينه قارشى طوره‌مامشدر .

سكزنجى شارلك كويا ناپولى يه حقى وار ايدى . لوئى ايسه ناپولى ايله برابر ميلان دوقه لغنى دخى دعوا ايلمكده ايدى . زيرا لوئى والده سى طرفندن ميلانك مشروع وزمانيله اسفورزا خاندانى طرفندن مخلوع [*] دوقه لرى بولنان ويسقونتى (Visconti) فامليا سنه منسوب ايدى .

لوئى ميلان دوقه لغنى ضبط ايتمك فكريله الپه طاغلرينى مرور ايلمش (٨٧٧) وشدتلى مقاومت كورمكسزين ميلانى فتح ايتمشدر . ميلان دوقه سى (لور دوويك مور) اسيراً فرانسه يه اعزام اولنه رق لوئى طرفندن كنديسنه تخصيص اولنان لوش (Loche) شاتوسنده اون ايكى سنه محبوس قالدقدن صوكره تخليهٔ سبيلى خبرندن نشئت ايدن مسروريتك شدتندن فجأةً وفات ايلمشدر . —

لوئى وفردينانـد قاتوليك — ميلانك قولايجه فتحندن صوكره لوئى نك كوزلرى ناپولى اوزرينه دونمشدر . شو قدركه سلفى شارل مثللى تهلكه يه دوچار اولماق ايچون فرديناند قاتوليك ايله مخابره يه كيريشه رك ناپولى يى بينلرنده تقسيم ايلمك شرطيله كويا معاونتنى استحصال ايتمكه موفق اولمشدر . لوئى

[*] جلد ٤ صحيفه ٢٢٠

ناپولى يه متوجهاً حركت ايدنجه فرديناند قاتوليك دخى كندى خاندانه منسوب اولان فره دريكه امداد كوندره‌يورم قوليله ناپولى يه بر فرقه عسكر سوق ايتمشدر . اسپانيه عسكرى ناپولى قلعه سنه داخل اولور اولماز همان سلاحلرينى فره دريك عليهنه چويرمشلر وشهرى ضبط ايتمشلردر .

فره دريك دخى اشبو اهانتى كورنجه كبار دوشمنى خانئه ترجيح ايده‌رك لوئى يه ناپولينك قپوسنى آچمش وكنديسى بالذات لوئى يه تسليم اولنمشدر .

فرديناند قاتوليك ابتدا فره دريكى الداتديغى كبى ، بو دفعه لوئى يى دخى الداتمشدر . فرديناندك دسايسى اوزرينه فرانسه ايله اسپانيه بيننده محاربه ظهور ايتمش ومحاربه ايتاليه ده دوام ايده‌رك اسپانيوللرك مظفريتلريله ختام بولمشدر — يعنى ناپولى قراليتى فرديناند قاتوليك طرفندن ضبط اولنمشدر . —

پاپا ايكنجى يوليئوس — بواثناده پاپا التنجى علكساندر وفات ايده‌رك يرينه ايكنجى يوليئوس (ژول) انتخاب اولنمشدر . پاپا يوليئوس دولت روحانيه‌نك احوال ماليه‌سنى تسويه ايلدكدن صوكره حال عصيانده بولنان رومه دره بكارينى تحت اطاعته آلمشدر .

رومه مستملكاتندن معدود اولان بر قاچ شهر وقت مزبورده

وندیك طرفندن ضبط اولنمشیدی . پاپا مذکور شهرلرك استردا-
دینی مشکلجه بر کیفیت بیلدیکی جهتله توسط ایده‌رك بروقتدن
بری قطع مناسبات ایتمش اولان اون ایکنجی لوئی ایله ایمپراطور
ماقسیملیانك آره‌لرینی بولمش وانلرك اتفاقلرینی استحصال ایلدکدن
صوکره وندیکه اعلان حرب ایتمشدر . محاربهٔ مذکوره‌نك
برنجی بابی طبیعی وندیکك پاپا طرفندن آفوروز ایدلمسی ایدی .

وندیك اشبو محاربه‌ده فوق العاده ثبات وحمیت ابراز
ایلمشدر . ابتدا وندیك بر خیلی مدت بالذات لوئی ایله ماقسیملیا-
نك تحت قوماندەلرنده بولنان المانلر ایله فرانسزلره مقاومت
ایلمش و بعده طاقتی کسلنجه قرا وقصباتی احراق ایده‌رك
وندیکه ـ یعنی دکزه چکلمشدر . نهایت وندیکلیلر متفقلر بیننده
نزاع اکه‌رك کندیلرینی تهلکه‌دن قورتارمشلردر .

پاپا یولیئوس حمیت وطنپرورانه اصحابندن اولوب وندیکدن
برکره مطلوبنی استحصال ایدر ایتمز لوئی ایله ماقسیملیانك ایتالیه‌دن
اخراجنه تشبث ایتمش وابتدا ماقسیملیانی قاچیرمشدر . بوندن
صوکره پاپا دونکی دوشمنی اولان وندیك ایله کیزلی اتفاق ایده‌رك
سعی و غیرتنی فرانسزلرك علیهنه حصر ایتمشدر . ذاتاً پاپانك
افکار وآمالی ایتالیه‌دن بر هیئت منتظمهٔ سیاسیه تشکیل ایلمك
و بو وجهله انی خارجك تجاوزاتندن قورتارمق ایدی .

اون ایکنجی لوئی بردنبره پاپایه قارشی حرب ایتمکه

جسارت ایده‌مه‌یوب فرانسه رؤسای روحانیه‌سنی (تور) شهرینه جمع ایده‌رك پاپا ایله محاربه ایتمك جائز اولوب اولمادیغنی سؤال ایلمشدر . فرانسه پسقوپوسلری دخی « فرانسه قرالینك اعلان ایده‌جکی محاربه عیسی علیه السلامك (کوپا) وکیلی بولنان « لایخطی » پاپایه قارشی اولمایوب قرالك دوشمنلریله برلکده اولان « رومه پرنسی یولیئوسه » قارشی اولدیغندن بونك مذهبه طوقنور جهتی یوقدر » دیمشلردر !

بو جواب اوزرینه لوئی اردوسنی رومه اوزرینه سوق ایتمشدر . اختیار یولیئوس بالذات عسکرك قومانده‌سنی درعهده ایده‌رك فرانسزلره قارشی قهرمانانه مدافعه ایتمشدر .

اشبو محاربه اثناسنده لوئی بیوك بر قصورده بولنه‌رق احوالك رنکنی دکشدیرمشدر . شمدی‌یه قدر فرانسه رؤسای روحانیه‌سنك دیدکلری کبی محاربه صورت ظاهره‌ده رومه حکمدار جسمانیسیله فرانسه قرالی بیننده اولدیغی حالده لوئی پیزه شهرنده پاپانك دوشمنلری بولنان بعض پسقوپوسلری جمع و پاپانك سوء مسلکندن شکایت ایده‌رك خلعنه قیام ایتمش اولدیغندن منازعه مذهب رنکنی اله‌رق طبیعی پاپانك غلبه‌سیله ختام بولمشدر . بو دفعه منازعه حضرت عیسانك لایخطی وکیلیله « چوبانی بولندیغی سورینك » برفردی بیننده قالمشدر .

پاپا یولیئوس لوئی ایله پیزه‌ده اجتماع ایدن پسقوپوسلری

آفوروز ايتدكدن صوكره كنديسی دخی ديكر بر مجلس روحانی جمع ايده‌رك كندی حركاتنی تصديق ايتديرمش وفردينانـد قاتوليكی ومافسيمليانی وانكلتره قرالی سكزنجی هانری يی فرانسه اوزرينه سوق وتحريك ايتمكه موفق اولمشدر .

ايتاليه ده بولنان فرانسز عسكری ونديكليلر ايله اسويچره ليلره مغلوب اولديغی كبی ، فرانسه قطعه سی دخی تكرار اوج آتش آره سنده قالمشدر . بونك اوزرينه اون ايكنجی لوئی غايت آغير شرائط اوزره تجاوز ايدن اوچ حكمدارك هر بريله آيری آيری صلح عقد ايده‌رك فرانسه يی بيوك فلاكتدن قورتارمش و بو صره ده كنديسی دخی وفات ايلمشدر (٨٩٣) .

ايتاليه يی و ياخود هيچ اولمازسه ميلانی ضبط ايتمك ايچون فرانسه نك يكرمی سنه دن بری صرف ايده كلديكی امك بووجهله محو اولمش و فرانسه ايتاليه ده بيكلرجه اولادی ايچون مزار دن بشقه برشی قزانه مامشدر . —

—

— ١٦ —

برنجی فرانسوا و ایمپراطور بشنجی شارل

فرانسوا . ماریغیان محاربه‌سی و نتایجی . ایمپراطور بشنجی شارل . اسپانیه احوالی . تاج طالبلری . شارل و فرانسوا . متفقلری . محاربه‌نك ایلك هنکامی . پاویه محاربه‌سی . فرانسوانك اسارتی . اتفاق مقدس . فذلکهٔ احوال . شارلك اواخر سلطنتی

(٨٩٣ ـ ٩٣٤)

فرانسوا — اون ایکنجی لوئی‌نك خلفی برنجی فرانسوا (٨٩٣ ـ ٩٢٥) کنج و کوزل و جسور و نهایت درجه‌ده حریص شهرت وشان بر پرنس ایدی . فقط عقلی و باخصوص درایتی بو نسبتده دکلدی .

مشربی اکلنجه‌یه مائل اولوب بوش وقتنی « تورنیرلر » ایله

ضيافتلرده مجبور ايدى و اخص آمالى مكمل بر شواليه اولمق ايدى . كبر وعظمتنك دخى نهايتى يوق ايدى .

فرانسوانك سلطنت و صفاسى فرانسه‌نك موازنهٔ ماليه‌سنى آز مدت ايچنده اخلال ايتديكندن ويركيلرك تزييدينه لزوم كورنمشيدى .

بونكله برابر فرانسوانك اداره‌سى مستبدانه ايدى . اهاليده شكايات پك چوق ايديسه‌ده فرانسه ملتنك او، برنجى لوئى دن برى قراللرك تجاوزلرينه قارشى طوره بيله‌جك حالى قالمامش ايدى . فرانسوا كبر وعظمتيله برابر فرقنه وارمقسزين اكثرياً خلوصكار بندكانانه اسير اولور و انلرك سوزيله حركت ايدر ايدى . —

ماريڭيان محاربه‌سى ونتايجى — فرانسوا جلوس ايدر ايتمز اسكى تجربه‌لره قولاق ويرمه‌يوب همان ميلانك استردادينه قيام ايتمشدر .

فرانسوا اللى بيك قدر منتظم عسكر ايله ايتاليه‌يه چكمش ايدى . ميلان دوقه‌سى اسفوزرا فرانسوايه قارشى كنـدى عسكرندن ماعدا اوتوز بيك قدر اسويچره كوكلليلرينى سوق ايتمش ايدى . بينلرنده مارڭيانده (Marignan) « قهرمانلر محاربه‌سى » (B.[lle] des Géants) ناميله معروف اولان بيوك بر محاربه وقوع بوله‌رق فرانسوانك غلبه‌سيله ختام بولمشدر .

مارينيان محاربه سنه كلنجه يه قدر اسويچره ليلر ميدان حربده نامغلوب صاييليرلر ايدى . محاربه ايكى كون دوام ايده رك ايلك كونى اسويچره ليلر غالب كلمش ايكن ايرتسى كونى محاربه نك اك زياده شدت كسب ايتديكى صره ده فرانسوانك متفقلرى بولنان ونديكليلر امداده يتشدكلرندن اسويچره ليلر پريشان اولمقسزين ميدان حربى ترك ايده رك طاغلرينه چكلمشلردر .

فرانسوا اشبو محاربه ده بالذات عسكرك اوك صره لرنده بولنه رق فوق العاده شجاعت ابراز ايلمش وفرانسه شواليه لرينك ايكيت باشيلرى بولنان مشهور بايار (Bayard) طرفندن شواليه اعلان اولنمشدر .

اشبو محاربهٔ عظيمه نك نتيجه سى اوله رق ميلان دوقه لغى كاملاً فرانسه طرفندن ضبط اولنمش و عموم ايتاليه نك استقلالى تهلكه ايچنده قالمشدر .

اشبو مظفريت عظيمه نك نتيجه سى اوله رق اسويچره ليلر ايله (« صلح مؤبد » (La Paix Perpetuelle) ناميله معروف اولان مصالحه و پاپا ايله فرانسه يه مساعد بر « قونقوردات » عقد اولنمشدر .

« صلح مؤبد » موجبنجه فرانسه قراللرى فى مابعد اسويچره ده ايسته دكلرى قدر كوكللى عسكر تحرير ايده بيله جكلر ايدى و فرانسه پسقوپوسلرى قونقوردات موجبنجه طوغريدن

طوغری یه پاپایه تابع اولمایوب قراله تابع اوله جقلر ایدی .

فرانسـوا مظفراً و مغروراً اورو پای غربی یه حـکم ایتمك خلیالریله مشغول ایکن ناکاه غایت مهلك بر دوشمنه راست کله‌رك کندیسنی تشبثاتدن واز کچمکه مجبور کورمشدر . اشبو دوشمن دخی بشنجی شارلدر .—

١	قاستیلیه قرالیتی	فردیناند قاتولیك	دیوانه ژانه	بشنجی شارل
٢	آراغونیه قرالیتی			
٣	ناوار قرالیتی			
٤	ناپولی قرالیتی			
٥	امریقه مستملکاتی	ایزابللا		
٦	اوستریه	اوچنجی فره دریك ← ماقسیمليان	كوزل فیلیب	
٧	المانیه			
٨	بورغوندیه	بورغوندیه دوقه‌سی جسور شارل ← ماریه		
٩	بلجیقه			
١٠	فلمنك			

بشنجی شـارل — بورغوندیه دوقه‌سی جسور شارلك قیزی ماریه اون برنجی لوئی طرفنـدن ممالکنك بر قسمی ضبط اولندیغی وقت المانیه ایمپراطوری و اوسـتریه حکمداری بولنان اوچنجی فره دریکك زیر حمایه‌سـنه التجا ایتمشیدی . فره‌دریك ماریه‌یی اوغلی وولی عهدی ماقسیملیانه تزویج ایلمش اولدیغنـدن

اشبو ازدواجدن حاصل اولان « کوزل فیلیب » پدریله والده‌سنك میراثلرینی یه‌جك ایدی .

دیکر طرفدن آراغونیه وناوار قرالی فردیناند قاتولیك قاستیلیه قرالیچه‌سی ایزابلّلایی تزوج ایده‌رك اسپانیه‌یی برلشدیرمشیدی .

فردیناند ایله ایزابلّلا یالکز (ژانه) اسمنده بر قیزدن بشقه ذریت براقامشلر ایدی . ژانه دخی مذکور قرالیتلر ایله امریقه قطعهٔ جسیمه‌سنی ارث طریقیله اخذ ایلمش وایمپراطور فره‌دریکك اوغلی کوزل فیلیبی زوجلکه قبول ایده‌رك اندن (دون قارلوس) اسمنده بر اوغل دنیایه کتیرمشدر . بشنجی شارل دیدیکمز اشبو دون قارلوس اولوب پدر ووالده‌سنك میراثلرینی جمع ایتمشدر . یعنی شیوهٔ قدر اقتضاسندن اوله‌رق دها کنج یاشنده بولنان شارل کونك برنده المانیه ، آوستریه ، فلمنك ، بورغوندیه ، سیجیلیتین ، قاستیلیه ، آراغونیه ، ناوار قطعاتنك و بونلره منسوب مستعمرات خارجیه‌نك حکمداری بولنمشدر .

برنجی فرانسوا بویله بر رقیبه تصادف ایلمش ایدی . شارلك هنوز تجاوزکارانه حرکتده بولندیغی یوق ایسه‌ده حد ذاتنده اوروپانك موازنه‌سی فنا حالده اخلال اولنمشیدی وفی مابعد فرانسوا نه‌کبی تشبثات وتجاوزاتده بولنورسه بولنسون کیمسه طرفندن « اوروپا موازنه‌سنی اخلال » تهمتیله

اتهام ايديله‌ميه‌جك ايدى • بالعكس هركس اخلال اولنمش موازنه‌يى اعاده ايتمك ايسته‌يور ديه‌جك ايدى •

فى الحقيقه فرانسه بيوك بر تهلكه ايچنده ايدى واشبو تهلكه‌يى موجب اولان كيفيت يالكز شارلك تحت اداره‌سنده بولنان ممالكك وسعتى وثروتى دكلدى • شارلك درايت فوق العاده‌سى وغيرتى وشهرت حرصى دخى نظر دقته النه‌جق راده‌ده ايدى •

شارل فرانسوا مثللى كنج ايدى • كنديسى ضعيف ونحيف اولديغى كبى ، بكزسز اولان يوزى دخى هيچ كولمز وذهنى مشغوليتدن خالى طورماز ايدى •

بشنجى شارل امور اداره‌يى درعهده ايتدكدن صوكره كنديسنك ماهر و مدبر ديپلومات اولديغنى كوستر ديكى كبى ؛ ميدان حربده دخى قهرمان و يكيت بر عسكر اولديغنى كوسترمشدر • شو قدر واركه شارلك ايلك حركاتى اسپانيه‌ده اخلال اسايشى منتج اولمشدر • —

اسپانيه احوالى — شارل رسماً جلوس ايچون اسپانيه‌يه كلديكى وقت اسپانيوللرك طبيعتلرينى بيلمه‌مزلكندن نشئت ايدر بر طاقم اطوار وحركات متكبرانه‌سيله اسپانيوللرك وقارلرينى جرح ايتمش ، برده مسند ومأموريتلرك حين توزيعنده فلمنك

رجالنه زياده توجه كوسترمش وحتى اسپانيه‌ده الك زياده نفوذ صاحبي اولان ذواتدن تولد (يعنى طليطـله) ميترو پوليـدى مشهور خيمنسى (Ximénes) بلا سـبب عزل ايده‌رك يرينـه كندى خواجه‌سى بولنـان اوتره خت پسـقو پوسى (آدريانى) نصب ايلمشيدى .

متكبر ومحب وطن اولان اسپانيوللر بوحركاتدن طـولايى پك زياده مضطرب اوله‌رق غليانه كلمشلر ايدى . فقط شارلك عقـل ودرايتى بر دفعـه ايتديكى قصورى كنديسـنه تكرار ايتديرمز ايدى . بناء عليه شارل آز مدت ظرفنـده قصورلرينى تعميره موفق اولمشدر .

مذكور غليانك نتيجه‌سى اوله‌رق اسـپانيه‌ده اختلال واقع اولمشيدى . عصيانك مركزى طليطله شهرى وعاصيلرك رئيسى دخى ژوان ده پاديليا (Juan de Padylla) ايدى .

ابتدا اهل عصيان شارلك عسكرينه غلبه ايده‌رك اسـپانيه ايچون آيريجه برحكومت تأسيس ايتمشلر ودردست ايده‌بيلدكلرى «ديوانه» ژانه‌يى قراليچه اعلان ايلمشلردر . عاصيلر باخصوص فرانسوانك امدادلرندن طولايى قوت كسب ايتمكده ايدى .

زادكان اهالى ايله بالاتفاق عصيان ايتمشلر ايدى . فقط اهالى زادكانك ويركيدن معاف طوتملرينى قبول ايتمه‌دكلرندن انلر دخى اهل قيـامى ترك ايده‌رك قراله عرض صداقت ايتمشـلر وبوسببدن

اوله‌رق عصيان آزمدت ايچنده برطرف اولنه بيلمشدر . شو قدركه (پاديليا) اسير واعدام ايدلدكدن صوكره زوجه‌سي (ماريه) اوچ سنه قدر طليطله (يعني تولد) شهرنده شارل اردولرينه قارشي مدافعه ايتمش ومقاومتدن قطع اميد ايتدكدن صوكره پورتكيزه فرار ايلمشدر .

اشبو عصيان بليه‌سنك نتيجه‌سي اوله‌رق اسپانيه اهاليسي حقوق وامتيازاتنك قسم اعظمني ضايع ايتمشلردر . شارلك زمان سلطنتنده نه قانون اساسي‌يه ، نه‌ده «فوئه‌روس»لره (صحيفه ١٢٣) اهميت ويرلمشدر . —

تاج طالبلري — المانيه وآوستريه ايمپراطوري برنجي ماقسيمليان وفات ايدنجه اوروپانك الك ذي اقتدار حكمدارلري بولنان اسپانيه قرالي (شارل هابسبورغ) وفرانسه قرالي (فرانسوا د ، اورليان) وانكلتره قرالي (سكزنجي هانري تودور) المانيه ايمپراطورلغي تاجني طلب والتزام ايتمكده ايديلر .

مقدس رومه ايمپراطولغي تاجي بر خيلي وقتدن بري هابسبورغ سلاله‌سي يدنده بولنديغي جهتله سلالهٔ مذكوره اكا بر درجه‌يه قدر حق قزانمش ايدي . فقط فرانسوا ايله انكلتره قرالي سكزنجي هانري مقدس رومه ايمپراطورلغي تاجي شارله ياخود برادري فردينانده انتقال ايتديكي حالده ذاتاً بوزلمش

اولان اوروپا موازنه‌سنك دها زیاده اخلال اولنه‌جغی ادعاسیله مذکور تاجی کندیلری ایچون طلب ایتمکده ایدیلر ۰

بوخصوصده الك زیاده غیرت ایدن فرانسوا ایدی ۰ فرانسوانك آدملری آقچه یوكلریله المانیه‌یی طولاشه‌رق فرانسوا ایچون رأی طوپلامغه باشلامشلر ایدی ۰ فقط المانیه بكلری فرانسوانك ادارهٔ مستبدانه‌سندن خوف ایده‌رك انتخابندن صرف نظر ایتمشلردر ۰ هانری ایسه معلوم اولان خستی مناسبتیله پاره ویرمه‌دیكندن طرفدار قزانه‌مامشدر ۰

بونكله برابر منتخبلر آراسنك اكثریتی ینه شارل طرفندن قزانلمایوب ساقسونیه قورفوستی « عاقل » فره‌دریك طرفندن قزانلمش ایسه‌ده فره‌دریك عدم اقتدارندن بحثله استعفا ایتمش وشارلك انتخاب ایدلمسنی توصیه ایلمشدر ۰

شارل ایشته بووجهله ایمپراطور مسندینی دخی قزانمشدر ۰ فره‌دریكك تاجی قبول ایتمه‌مسی پروتستانلغك ظهوری مناسبتیله المانیه‌ده وقوعی ملحوظ اولان قاریشقلقلر ایله عثمانلی تجاوزاتنك شدتندن نشئت ایتمشیدی ۰ فره‌دریكك ظنجه شارل ذی اقتدار بر حكمدار بولندیغی كبی ، اوستریه مستملكاتی مناسبتیله عثمانلیلرك تجاوزاتنده جمله‌دن اول علاقه‌دار بولندیغندن هركسدن زیادن مقاومت ـ یعنی اوروپایی عثمانلیلردن خلاص ایده‌جك چاره‌لری دوشونه‌جك ایدی ۰

شارل وفرانسوا — شارلك انتخابی كركی كبی فرانسوانك كبرینه طوقنمش اولدیغندن آرتق ایكیسنك آره‌سنده قانلی محاربه‌لر ظهور ایده‌جكنه شبهه قالمامشدر . فرانسوا پك متكبر ایدی و بناء علیه یالكز شارلك كندیسنه ترجیحنی بیله هضم ایده‌میه‌جك ایدی . محاربه‌لر ایچون مناسب بهانه‌لر دخی چوق ایدی . زیرا شارلك ایمپراطور انتخاب ایدلمسی ماده‌سی كرچكدن اوروپانك موازنه‌سنی اخلال ایتمشیدی .

فرانسوا محاربه‌یه طالب اولمادیغی حالده شارلك طالب اوله‌جغی دخی آشكار ایدی . « غرب ایمپراطورلغنی » یاخود « شارلمان دولتنی » اعاده ایچون یالكز فرانسه (یعنی نوستر‌ازیه) اكسیك ایدی . بوندن ماعدا فرانسه شارلك حكم ایتمكده بولندیغی ممالكك اتحادینی بوزمقده ایدی .

فرانسوا میلانی ضبط ایلمش ایدی وناپولی‌یه اولان حقوقنی اعلان ایتمكدن كری طوردیغی یوق ایدی . شارل میلانی « مقدس رومه ایمپراطورلغنك » اجزای مركبه‌سندن بر جزؤی مقامنده اوله‌رق طلب ایتمكده بولندیغی مثللو بورغوندیه‌یی دخی بیوك والده‌سنك بكلكلرندن بری مقامنده اوله‌رق طلب ایده‌بیله‌جك ایدی .

بونك ایچون ایكی طرفدن دخی فوق‌العاده تداركاته تشبث

ایتمشلردر . باخصوص شارل ممالك جسیمه‌سنده تماميله یرلشمزدن اول فرانسوا ایچون طاورانمق لازم ایدی و بونی کندیسی دخی حس ایتمکده ایدی .

مسرف فرانسوانك یدنده بر اقچه بولنمادیغندن آنی تدارك ایچون هیچ بر شیئی دریغ ایتمه‌مشدر . حتی بعض کلیسالرده وتربه‌لرده بولنان التون وکموش پارمقلقلری ضبط ایده‌رك ضربخانه‌یه ویرمش و برنجی دفعه اولمق اوزره خزینه « بونولری » (اسهام) اخراج ایده‌رك دیونات دولیه‌یه اساس وضع ایتمشدر . —

متفقلر — فرانسوا کبرندن متفق ارامغه تنزل ایتمه‌مش اولدیغی حالده شارل بالعکس انکلتره قرالی سکزنجی هانری یی وپاپایی وونديك جمهوریتنی اتفاقه داخل ایتمکه موفق اولمشیدی . حتی شارل فرانسه داخلنده بیله پرنس (قونتابل بور بون) یوزنده کندیسیچون برمتفق بولمش ایدی و بور بون فرانسوا ایچون متفقلرك جمله سندن مهلك ایدی .

« قونتابل » (سردار) بوربون قرال خاندانته منسوب بیوك بردره‌بك ایدی . بیوك دره بکلکلر اون برنجی لوئی طرفندن قالدیرلدیغی وقت قراللره اولان قرابتلری حسبیله بور بون دوقه‌لغنه طوقنلمامش ایدی . بالذات قونتابل بور بون دخی فرانسه‌نك الك نامدار قوماندانلرندن معدود ایدی .

قونتابل کویا فرانسوانك والده سی لوئیزده ساووا (Louise de Savoie) طرفندن کوردیکی حقارت اوزرینه اهانت ایده رك فرانسه نك بقاسنی تهلکه یه دوچار ایتمشدر . شوقدرکه بوربون قطعه سی اهالیسی وطننه اهانتله برحقارت شخصیه نك انتقامنی آلمغی ارتکاب ایدن افندیلرینه اتباعاً عصیان ایتمه یوب بیلرنده عسکر تحریر ایچون کلدیکی وقت انی سلاحله ایچلرندن طرد ایتمشلردر . اهالینك اشبو حمیتی دخی فرانسه یی خلاص ایدن کیفیتلرك بریدر .

قونتابل بوربونك افکاری بشنجی شارلی سوزه رن طانیمق شرطیله فرانسه یی ضبط ایلمك ایدی . —

محاربه نك ایلك هنکامی — محاربه ابتدا ایتالیه ده باشلامشدر . فرانسو قاله یه کلمش اولان انکلیزلره ورهن سواحلنده بولنان المانلره و پیرینه خطنی مرور ایتمك ایچون مهیا اولان اسپانیوللره قارشی مقدار کافی عسکر سوق ایتمکله مشغول اولوب میلانك محافظه سنه مأمور اولان فرقه یه وقتیله امداد یتشدیره مه مشیدی . بناء علیه بوربونك تحت قوماندهسنده بولنان ایتانلر ایله المانلر فرانسزلری میلاندن چیقارمشلردر .

فرانسزلرك میلاندن رجعتلری اثناسنده مشهور (بایار) دخی تلف اولمشدر .

بايار سكزنجى شارلدن برى وقوع بولان محاربه لرك كافه سنده حاضر بولنـوب فوق العاده شجاعت وقهرمانلق ابراز ايلمش وصيت وشهرتى اوروپايه يايلمش ايدى . بايارك لقب رسميسى دخى « قورقوسز ولكه سز شواليه » [*] ايدى .

قونتابل بوربون ميدان حربده مجروحلر ايچنده بايارى طانيمش و « سزى بو حالده كورديكمه پك اسف ايتدم » ديمش اولديغندن بايار دخى « بكا قاليرسه وطن و پادشاه اوغورنده ناموسيله حرب ايده رك فداى جان ايدن برعسكرك حالندن زياده وطننه ومطبوع مفخمنه قارشى سلاح استعمال ايدن برخائنك حالنه اسف ايتمك دها بجا اولور » ديمشدر .

احوال بومنوال اوزره ايكن فرانسوا قوهٔ كليه ايله ايتاليه اوزرينه هجوم ومتفقلره غلبه ايده رك ميلانى استرداد ايلمشدر .

المانيه دن كلن ايمپراطور عسكرى فراراً الپه طاغلرينه التجا ايتديكى كبى ، ايتاليه متفقلرى دخى طاغلمشلردر . متفقلر بو دفعه اوقدر يولسز حركت ايتمكده ايديلركه حتى طاغلره التجا ايدن ايمپراطور اردوسى حقنده برمدت معلومات آلنه مامشدر ورومه ده معذبلرك برى « غائب اولان » ايمپراطور اردوسنك نره ده اولديغنى خبر ويره نه مكافات وعد ايلمشدر .

فرانسوا دخى دوشمندن اثر كورمه ديكندن عسكرينك

[*] *le Chevalier sans Peur et sans Reproche.*

نصفنی بالتفریق ناپولی اوزرینه سوق ایتمشدرکه پك بیوك برخطادن بشقه برشیئه حمل اولنه ماز .

بو اثناده قونتابل بوربون فرانسه ده تحریر ایده مه دیکی عسکری کندی فاملیاسنه مخصوص اولان مجوهراتی ترهین ایده رك آلدیغی اقچه سایه سنده اسویچره ده تحریر ایتمش وایمپراطور اردوسنه امداد کتیرمشدر . بونك اوزرینه ایتالیانلر دخی تکرار جانلانه رق حرکت ایتمشلردر . —

پاویه محاربه سی وفرانسوانك اسارتی — بو صره ده فرانسوا پاویه شهرینك محاصره سیله مشغول ایدی وقوهٔ متفقه پاویه نك امدادینه کلمش ایدی .

فرانسز عسکرینك بولندیغی موقع مخاطره لی اولدیغندن قوماندانلرك بعضلری تبدیل موقع ایچون فرانسوایه خیلی وصایاده بولنمشلر ایسه ده طالقاووقلری « رجعت ایتمك برفرانسه قرالنك شاننده دکلدر » دیه رك تبدیل موقعه مانع اولمشلردر . بناء علیه واقع اولان محاربه ده فرانسه عسکری محو و پریشان اولمش وفرانسوا دخی اسیر دوشمشدر (۹۰۳) .

فرانسه اردوسنك الڭ مکمل اولان طاقمی طوپچیلر ایدی . آلات ناریه نك ایجادندن بری فرانسه عسکری طرفندن قزانیلان محاربه لر هپ طوپلرك شدتلی آتشی سایه سنده تجاوز ایدن شوالیه عسکرینك هجومی اثری ایدی .

پاو يه محاربه سنده فرانسوا كويا اظهار شجاعت فكريله طوپلرك اوكنده طوره رق شدتلی آتشنه مانع اولمشدر . فرانسه عسكری دوشمنه نسبتله جزؤی وموقعی فنااولديغی كبی ، محاربه‌نك اك زياده شدت كسب ايلديكی اثناده دخی پاو يه محافظلری آرقه دن فرانسزلر اوزرينه هجوم ايتدكلرندن فرانسه اردوسی ايكی آتش آره سنده قاله رق پريشان اولمشدر . بونلر هپ فرانسوانك سوء تدبيری اثری ايدی .

بوحالده فرانسوا دوشمن عسكری ايچنده قالوب خيلی مدت يالكزجه حرب ومقاومت ايتمش وتسليمه راضی اولمامش ايسه ده آلتنده‌كی حيوانی اورلدقدن صوكره چاره‌سز تسليم سلاحه قرار ويرمشدر . ناپولی قرالی دخی باشی آچيق اولديغی حالده ديزچوكوب فرانسوادن قليجی اخذ ايتمشدر .

فرانسوا ميدان حربدن والده‌سنه خطاباً يازديغی مكتوبده « ناموسدن بشقه برشی قالمادی » [*] ديمشدر .

وقت مزبورده شارل مادريدده بولنديغی جهتله فرانسوا كنديسنك مادريده كتورلمسنی طلب ايتمش وموافقت ايديله‌رك اسپانيه‌يه نقل اولنمش ايسه ده شارلدن مأمول ايتديكی معامله‌يی كورمه‌مشدر . شارل برخيلی مدت فرانسوا ايله ملاقات ايتمه‌مش

[*] *Tout est perdu fors l'honneur*

ونهایت ملاقات ایتدیکی حالده دخی غایت آغیر شرائط صلحیه تکلیف ایلمشدر .

فرانسوا تکلیف اولنان شرائطی قبول ایتمه‌یوب شارل قبول ایچون اصرار ایلدیکی حالده ترك تخت ایده‌رك اسارتنك اهمیتنی تخفیف ایده‌جکنی بیان ایتمش ایسه‌ده ینه شارله تأثیر ایتمه‌مشدر . زیرا شارل فرانسوانك نه درجه‌ده حریص شهرت ومتکبر اولدیغنی بیلدیکی جهتله ترك تاج ایده‌میه‌جکنی حس ایدیور ایدی . نهایت فرانسوا مذکور شرائطی امضا ایلیوب اسارتدن قورتلمشدر . فرانسوا شرائط صلحیه‌یی امضا ایتدیکی حالده انر موقع اجرایه وضع اولنجه‌یه قدر رهن مقامنده اولمق اوزره ایکی اوغلنی تسلیم ایده‌جك ایدی .

فرانسوا حدود باشنه کلوب کندیسنی حدوده قدر تشییع ایدن اسپانیه سوار یسنه مقاوله موجبنجه ایکی مخدومنی تسلیم ایده‌رك حدودی تجاوز ایدر ایتمز کمال وقار ومسرتله « بن ینه قرال اولدم » دیو باغرمشدر .

فرانسوا شرائط صلحیه‌یی اجرا ایتمه‌مك نیت قطعیه‌سیله انلری امضا ایلمش اولدیغندن فرانسه‌یه کلیر کلمز معاهده‌نك حکمسز اولدیغنی اعلان ایلمشدر .

شارل فرانسوانك اشبو حرکتنی پاپا ایله اوروپا حکمدارلرینه [*] شکایت ایتمش اولدیغندن فرانسوا دخی مقابلةً

[*] کوزله‌یورکه مناسبت دولیه‌نك اثری موجود

« واقع اولان جبر وتضییق اوزرینه بوغازم یلان سویلمشدر » [*] دیمشدر . بو ایسه یِنه اعلان حرب دیمکدی .

فرانسوانك حاضر الده عسکری اولمادیغی حالده حربه جرأت ایدیشی ایلك نظرده دلیلکدن بشقه برشیئه حمل اولنه‌ماز ایسه‌ده احوال واقعه لایقیله مطالعه اولندیغی حالده جرأتك اصلی اولدیغی کوریلیر .

اتفاق مقدس — فرانسه قرالنك اسارتی اوروپاده پك بیوك تأثیری موجب اولمشیدی . هرکس قرالك اسارتیله دولت محو اولور افکارنده بولندیغی جهتله فرانسه‌یه آرتق شارلك ملکی نظریله باقمغه باشلامشلر ایدی . طبیعی تلاشه دوشمش اولان فرانسوانك والده‌سی رسماً فرانسه حکومتی نامنه اوله‌رق سلطان سلیمان قانونی حضرتلرینك مرحمتنه التجا ایتمش وسلطان سلیمان خان دخی استرحامنی شایان قبول کوروب همان شارلك ممالکندن معدود اولان مجارستانه سفر ایتمکه قرار ویرمش ایدی که نتیجه‌سی اوله‌رق مهاچ محاربهٔ مشهوره‌سی قزانلمش وویانه شهری محاصره ایدلمش ایدی . فرانسه ایله دولت علیه بیننده ظهور ایدن مناسبات دوستانه دخی شو وجهله باشلامشدر [**]

[*] *J' ai menti par la goge*

[**] اشبو مناسباتده رسمی اوراقدن اکلاشلدیغی اوزره فرانسه مساوی بردولت صفتیله حرکت ایتمه‌یوب « پادشاهلر پادشاهنه حقیرانه التجا » ایده‌یور ایدی

اول امرده انکلتره قرالی سکزنجی هانری وقتیله ایمپراطور ایله ایتدیکی اتفاقی ترك ایده‌رك فرانسه طرفنی التزام ایتمکه باشلامش ایدی . دیکر طرفدن باشده پاپا اولدیغی حالده وندیك وعلی العموم ایتالیانلر دخی شارلك استقلالندن خوف ایده‌رك فرانسوا طرفنی التزامه میل ایتمشلر ایدی .

فی الواقع برمدت صوکره فرانسوا ، هانری ، پاپا ، وندیك بینلرنده شارلك علیهنده اوله‌رق بر « اتفاق مقدس » عقد اولنمشدر . فقط فرانسه‌نك اك بیوك متفق وشارلك اك تهلکه‌لی دوشمنی طبیعی سلطان سلیمان خان عثمانی ایدی .

هرنه‌قدر انکلتره قرالی هانری کندیسنه « اتفاقك حامیسی » دیمش ایسه‌ده متفقلر کندیسندن برفائده کورمه‌مشلردر .

ابتدا ایتالیانلر ایمپراطور عسکریله محاربه‌یه طوتشمشلر ایدی . فقط فرانسوادن وقتیله امداد کلمه‌دیکندن مغلوب اولمشلردر . اشبو محاربه ایچنده اك زیاده شایان دقت اولان وقعه ایمپراطور عسکری طرفندن رومه‌نك فتح ویغماسیدر .

ایتالیه‌ده حرب ایدن ایمپراطور عسکری قونتابل بوربونك تحت قوماندەسنده بولندیغی کبی ، قسم اعظمی (ژورژ فروندسبرغك) معیتنده بولنان المانیه پروتستانلرندن عبارت ایدی . بوربون کوکللیره آیلق و یرمه‌دیکندن یغما وغارته مساعده ایدر

ایدی . حتی رومه‌نك یغماسنی تداخلده بولنان بر قاچ آیلغه محسوب ایدلمك اوزره تکلیف ایلمشیدی .

قونتابل بور بون رومه اوزرینه وقوع بولان ایلك هجوم اثناسنده مقتول اولمش اولدیغندن عسکرده انتظام واطاعت قالمامشدر و رومه‌یه داخل اولدیغی حالده اجرا ایتمه‌دك بر ظلم و ادبسزلك براقمامشدر (۹۰۵) .

پروتستانلر کلیسالری تلویث وعبادت ایدنلری تحقیر ایدرلر ایدی . ایچلرندن بری پاپا قیافتنه کیروب پاپانك تقلیدینی یاپار و بو صورتده اخذ اولنوب عسکر طرفندن هر نوع حقاراته دوچار ایدیلیر ایدی .

اشبو احوال و حرکات اوزرینه خرستان عالمی غلیانه کلمشدر . سوء تأثیر ایله شارله قارشی اولان شکایت اودرجه‌ده ایدی که شارل علی العجله رومه اوزرینه حرکت ایچون کندیسنك اصلا مساعده ویرمه‌دیکنی و بو وقعه‌نك بر قاچ متجاسرك اثری اولدیغنی اعلان ایتمکه مجبور اولمشدر .

احوال بو مرکزده ایکن فرانسوا ایتالیه‌یه مرور ایده‌رك بتون لومباردیه قطعه‌سنی ضبط ایتدکدن صوکره ناپولی یی محاصره ایلمشدر . لکن فرانسوا طرفندن تکرار واقع اولان بر قصور اوزرینه هپ قزانیلان ینه غائب ایدلمشدر .

فرانسه ايله متفق بولنان جنويزك دونمالرى جنويز دوقه‌سى مشهور آندره دوريه (A. Doria) نك تحت قومانده‌سنده اوله‌رق بحردن ناپولى‌يى محاصره ايلمشيدى . ايمپراطور شارلك اشبو ايكى دونمايه قارشى سوق ايده‌جك دونماسى اولماديغندن همان ناپولى‌يه امداد ايتمكدن صرف نظر ايلمشيدى . بوحالده فرانسوا بلا سبب متفق بولنان جنويزك رقيبلرينى التزام ايتمكه باشلاديغندن وطن پرور اولان (دوريه) اهانةً شارل طرفنه چكمش وفرانسه‌نك مغلوبيتنى موجب اولمشدر . —

فذلكهٔ احوال — اشبو محاربه قامبره شهرنده عقد اولنان « قادينلر معاهده‌سى » (La Paix des Dames) ناميله مشهور برمعاهده ايله ختام بولمشدر . معاهدهٔ مذكوره شارلك خالاسى (مارغريت د' اوتريش) ايله فرانسوانك والده‌سى (لوئيز ده ساووا) طرفندن عقد اولنديغندن بو اسمله تسميه اولنمشدر . معاهدهٔ مذكوره موجبنجه ايتاليه هابسبورغ فاملياسنه ويرلمشدر (٩٠٧) .

فرانسوا ايله شارل بوندن صوكره ايكى دفعه دها محاربه ايتمشلردر . بومحاربه‌لرده دخى طالع حرب دونوب طولاشدقدن صوكره طرفين قزاندقلرينى اعاده ايده‌رك عقد مصالحه ايدرلر ايدى .

فرانسوانك خلفی ایکنجی هانری بر خیلی مدت شارل ایله اوغراشمشدر . محاربه‌نك برنده هانری المانیه‌دن (تول) و (مج) و (وردون) قلعه‌لرینی و انکلیزلردن دخی (قاله) یی ضبط ایلمشدر . بو فتوحات فرانسه ایچون پك مهم ایدی .

شارل ایله فرانسوانك محاربه‌لرینه « قرون وسطی شوالیه‌لکی » ایله « قرون اخری دیپلوماتلغی » بیننده بر محاربه نظریله باقیله‌بیلیر . فرانسوا میدان حربدن آیرلماز جسور وصاف ووقوعات پرور برشوالیه ایدی . شارل ایسه تام بر دیپلومات ایدی .

شارل مدبر و عاقل اولدیغی کبی ، ممالکی فرانسه‌یه نسبتله پك واسع ایدی . بونکله برابر شارل محاربه‌لرك هیچ برنده متفقسز قالمامشدر . حال بویله ایکن آره‌ده فرانسوانك لایعد اولان سوء تدابیری اولمسه ایدی فرانسه‌نك غلبه ایده‌جکنه شبهه یوق ایدی .

یکرمی یکرمی بش ملیون نفوس اوزره حکمی جاری اولان فرانسه قرالی یوز ملیون اهالینك حاکمی بولنان شارله مقاومت ایتمکده ایدی . فرانسوا شارل قدر مدبر بولندیغی حالده اشبو یکرمی ملیونك دخی غلبه ایده‌جکی میدانده ایدی .

شارلك تحت اطاعتنده بولنان یوز ملیون اهالی برمحلده طوپلی اولمادیغی کبی ، المانلر واسلاولر و ایتالیانلر و اسپانیوللر

وفلنکلیلر کبی اجناس مختلفه دن عبارت ایدی . هر برینك اخلاق ومشربلری بربرینه بکزه‌مز ایدی و لسانلری دخی بشقه ایدی .
کیمی شارلی ایمپراطور کیمی قرال کیمیده قونت و دوق وسنیور طانیر ایدی . بناء علیه نه ممالکك هیئت عمومیه‌سنده، نه‌ده اداره‌ده اتحاد وار ایدی .

فرانسوانك تحت اطاعتنده بولنان یکرمی بش ملیون اهالی ایسه اوفاجق برقطعه اوزرنده مسکون وبرجنس ومذهبه منسوب وجمیع زمانده حمیت وطن پرورانه‌سی ایله مشهور برقوم نجیب ایدی . بروقتدن بری فرانسه ایله مناسبات دوستانه پیدا ایتمش اولان سلطان سلیمان قانونی دخی فرانسه‌نك خلاصنه سبب اولانلردن بری بولنمشدر .

عثمانلیلر حیرت انگیز سرعت اوزره کسب قوت و عظمت ایده‌رك شرقك امورینی درعهده ایتدکدن صوکره غربی دخی خوف ودهشت ایچنده براقشلر ایدی . واقعا سلطان سلیمان فرانسه ایله تجاوزی وتدافعی بر اتفاق عقد ایتمه‌مش وشارل ایله فرانسوا بیننده‌کی محاربه‌یه « سلط الله الکلب علی الخنزیر » نظرندن بشقه بر نظر ایله باقامش ایسه‌ده واقع اولان التماس وفرانسه سفیری واسطه‌سیله تقدیم اولنان هدایا و عرض ایدیلن عبودیت مناسبتیله آره صره آوستریه‌یی تهدید ایده‌رك فرانسوایه نفس الدیرر ایدی .

واقعا سلطان سليمانك مداخله‌سى قورى بر مداخله ايدى · فقط طونه‌دن نيل مباركه منبعلريله محيط هندى يه قدر وقفقاسيه سلسله‌سندن اطلاس سلسله‌سنه قدر ممتد اولان بردولت معظمه‌نك ولوجزؤى اولسون فرانسه‌يى التزام ايديشى اينجه برشى ايدى .

فرانسه نانكور برملت اولماديغندن وقت مزبوردن اعتباراً اكثرياً عثمانليلر ايله مناسبات دوستانه ده بولنمقدن كرى طورمامشدر ·

فرانسه‌نك متفقلرندن بريده المانيه پروتستانلرى ايدى · المانيه پروتستانلرى ويانه‌يى تهديد ايدن عثمانليلر ايله فرانسزلره استناداً شارله مقاومت ايدرلر ايدى · يعنى شارلك ذهنى يالكز برطرفه حصر اولنمش اولمايوب اوچ دوشمن ايله مشغول ايدى ·

شارلك وفاتندن صوكره اوغلى ايكنجى فيليب دخى انكلتره قراليچه‌سى ماريه تودورى تزوج ايده‌رك تكرار اوروپا موازنه‌سنى اخلال و باخصوص فرانسه‌نك بقاسنى تهلكه‌يه دوچار ايتمش ايسه ده تعصب فوق العاده سندن نشئت ايدن سوء اداره‌سى اوزرينه اشبو تهلكه برطرف اولمشدر · —

شارلك اواخر سلطنتى — اوسبورغ معاهده سنك

عقدی سنه‌سنده بشنجی شارل ترك تخت ايلمشدر . شارل اواخرسلطنتنده برطاقم خسته‌لكلره دوچار اولديغی كبی، فرانسه قرالی ايكنجی هانری ايله اولان محاربه لرك برنده دخی (مج) و (تول) و (وردون) قلعه‌لرينی غائب ايتمش اولديغندن درجهٔ نهايه‌ده متأثر اولمش ايدی .

برطرفدن عثمانليلرايله فرانسزلر، ديكر طرفدن دخی پروتستانلر شارله اصلا راحت ويرمه‌مشلر ايدی . بناء عليه شارل دخی اداره كلفتندن كف يد ايده‌رك بقيهٔ عمرينی راحت چكيرمك فكريله ترك تخت ايتمكه قرار ويرمش ايدی .

ترك تخت ايدن شارل مستملكات جسيمه‌سنی برادری فرديناند ايله اوغلی فيليب بيننده تقسيم ايلمشدر . فرديناند نفس آوستريه مستملكاتندن عبارت اولان (آوستريه) و (بوهميه) و (مجارستان) و (تيرول) و (ايشتيريه) و (قارينتيه) وسائره‌يی اخذ ايتمش وبوندن بشقه شارلدن صوكره المانيه ايمپراطوری انتخاب اولنمشدر .

شارل سائر مستملكاتنی ـ يعنی اسپانيه، ايتاليه، فلمنك ايله برابر امريقه وآسيه ده كائن مستملكات جسيمه‌سنی هيئتيله اوغلی فيليبه ويرمشدر .

شارل بروكسل شهرنده رسماً ترك تخت ايلمشدر . ممالكك

هر طرفندن اعيان واشراف ممالك واركان دولت جلب اولنه رق برمجلس فوق العاده عقد اولنمش وشارل برطرفنده اوغلی فيليب، ديكر طرفنده دخی پرنس كليوم د، اورانژ بولنديغی حالده مجلسه كلوب رسم فراغت اجرا ايلمشدر .

شارل اللی التی ياشنده بولنديغی حالده وجودجه آلتمشی چكمكين كبی كورونيرايدی . كنديسی سياه البسه كيمش اولوب اوزرنده « توازون دور » (Toison d'Or) نشانندن بشقه تزيناته متعلق برشی يوق ايدی .

شارل رقت انكيز بر مهابت ايله وداع نامه يی قرائت ايلدكدن صوكره مخدومی فيليبه خطاباً اهالی يه قارشی محبت اظهار ايده رك عدالتدن آيرلمامسنی امر و توصيه ايلمش وبعده اهالی يه فيليبی توصيه ايده رك كنديسی حقنده اظهار اولنان توجهات صداقتكارانه نك انك حقنده دخی اظهار اولنمسنی رجا ايلمشدر . بو مماشات هركسك كوزندن ياش آقتمشدر .

شارل اقامت ايچون اسپانيه نك (استرامادوره) ناحيه سی داخلنده كائن (سن يوسته Saint-Justa) مناستر ينی انتخاب ايده رك ايكی سنه قدر اوراده يشامشدر .

شارل ايچون كوزل و اوفاق بر خانه انشا ايتمشلر ايدی وشارل باغ وباغچه و كليساره دوام ايله مشغول اولديغی حالده

وقتنى پچيرر ايدى . فقط بونكله برابر پوليتيقه‌نك كيديشندن بى خبر قالمامق ايچون دائما اوغلى فيليب ايله مخابراتده بولنور ايدى . —

—

يكرمى التنجى فصل

قاتوليك عالمنده غليان تعصب

انكيزيسيون ــ جزوئيتلر ــ تريده‌نت اجتماعى ــ
اسپانيه قرالى ايكنجى فيليب ــ مذهب محاربه‌لرى
(٩٠٠ — ١٠٢٨)

—

— ١٧ —

انكيزيسيون و جزوئيتلر و تريده نت اجتماع روحانيسى

لزوم اصلاحات · انكيزيسيون · اينده‌كس · لويولا
جزوئيتلر · تريده نت اجتماع روحانيسى · غيور
پاپالر · تقويم فرنكى · بشنجى سيكست

لزوم اصلاحات — لوتر بيوك بر ذات اولمق ايچون تولد ايتمه‌مش ايكن زمان واحوال انى دنيا امورينك جريانى تعديل

وتغییر ایدن اك بیوك ذوات كرام صره‌سنه داخل ایلمشیدی . لوترك هنر ومعرفتی انتشار معارف سایه‌سنده انتباه بولمش اولان جمعیته قاتولیك كلیساسنك بر اساس مشروع اوزره مؤسس اولمادیغنی وهیئت روحانیه اعضاسنك انجیل شریف احكامنه مخالف حركاتده بولندقلرینی اعلانه و « لایخطی » عد اولنان پاپالرك مسلكنی تقبیحه جرأت ایلسندن عبارت ایدی كه حد ذاتنده اوقدر بیوك هنردن صایلمغه شایان دكلدر .

فی الحقیقه قاتولیك كلیساسی پك زیاده مسلك اصلیسندن تباعد ایلمشیدی وكندیسنك اصلاحه محتاج اولدیغی كندی نظرنده دخی مصدق ایدی .

قاتولیك كلیساسی اركاننده ن معدود اولان مشهور قاردینال قونتارینی (Contarini) لوتر ایله ملاقات ایتدكدن صوكره حقنده « باقه‌یورم بر عادی ادم ، معلوماتی پك جزؤی واوده پك سطحی ، فقط مباحثه‌یه كیر یشلدیمی انكله باشه چیقمق ممكن دكلدر . اوت ، بن لوترك حقلی اولدیغنی و بزم خرستیانلغك اساسندن ایرلدیغمزی بر درلو انكار ایده‌مه‌یورم » دیمشدر .

اصلاحه محتاج اولان قاتولیك كلیساسی كندیسنی اصلاحدن مقدم ره فورمه‌نك انتشارینی منع ایچون چاره‌لر آرامشدر . بولدیغی چاره‌لر « انكیزیسیون » ، « اینده كس » « جزوئیتلر » نامیله تاریخده مشهور اولمشدر . —

انکیزیسیون — رهفورمەنك انتشارینی منع ایچون پاپالرك استعمال ایتمکه باشلادقلری آلاتك برنجیسی «انکیزیسیون» (Inquisition) ایدی . انکیزیسیون بر محکمهٔ روحانیه اولوب مرکزی رومەده ایدی . انکیزیسیونك هر ممالکده شعبەلری وهر مملکتده اجنتولری وار ایدی .

انکیزیسیون اربابی یالکز انسانلرك افعال واقعەلریله قناعت ایتمەیوب وجدان وافکارلرینی دخی محاکمه ایتمك زعمنده بولنورلر ایدی . محکمهٔ مزبوره عندنده صلابت دینیەسی شبهەلی اولان ایستر پرنس بولنسون ، ایستر چوبان هیچ برفرق یوق ایدی . انکیزیتورلر برچاره بولوب انی محکمه حضورینه جلب ایدر وحقنده خفیاً حکم ویردیرەرك کیمسەنك خبری اولمقسزین تلف ایدر ایدی .

حضرت « عیسا (علیه السلامك) وکیلی » عد اولنان پاپالر کندیلرینه مطیع اولان قاتولیك ملتی افرادینك جانلرینی ومالرینی انکیزیسیون النه تسلیم ایتمشلر ایدی . انکیزیتورلر ایستەدکاری ذواتی توقیف واعدام واموال واملاکنی رسماً ضبط ومصادره ایدرلر ایدی .

ارهصره بعض بیوجك ذوات بردن اورتەدن غائب اولیویررلر ایدی . هرکس انلرك نه اولدقلرینی بیلیر ایدی .

فقط کیمسه بوخصوصده اوته‌کینه بریکنه سوز سویلمکه جرأت ایده‌مز ایدی .

برکره انکیزیسیون حضورینه کلن شرندن یقاسنی کوچ قورتارر ایدی . انکیزیسیون طرفندن استعمال اولنان اشکنجه‌لرك انواعی بولنمز و بولنسه دخی قلم تعداددن عاجز قالیر . حتی بونلر اوقدر موده‌یه کیرمش ایدی‌که قباحتلرینی اقرار ایله اعداملرینی طلب ایدنلر بیله اشکنجه‌دن قوتلمازلر ایدی .

خفیه وجاسوسلرك حد وحسابی یوق ایدی . ایشلك ایچنه غرض وطمع دخی داخل اولدیغندن امنیت اصلا قالمامشدر .

ابتدا انکیزیسیون ایتالیه‌ده یرلشدیکندن اهالی یه او درجه‌ده خوف‌واندیشه عارض اولمش‌ایدی‌که فرانسه واسویچره والمانیه‌یه کیدن یوللرده فراریلرك کثرتندن طولایی مرور وعبوره سکته کلمش ایدی . فقط از مدت صوکره انکیزیسیون اولحوالی یه دخی سرایت ایتدیکی جهتله برملجأ بولمق ایچون مشکلات زیاده‌لشمشدر .

پروتستان بولنان دولتلر [*] ایله امریقه‌نك ترقیسی بواثناده وبوسایه‌ده واقع اولمشدر . —

ابنده کس — اصول طبعك ایجادی سایه‌سنده کتابلر

[*] انکلتره وفلمنك واسوه‌چیه

چوغالوب معارف نشر اولمش ایدی وانتشار ایدن معارفك نوری اورته‌لقدن جهالت ظلمتنی قالدیرمش اولدیغندن کلیسانك غیر مشروع وچیرکین اولان حرکاتی وکلیسانك تحت‌حمایه‌سنده کسب انتظام ایدن «اسقولاستیك» صاچمه‌سی آچیلان کوزلردن قورتیله‌مایور ایدی . بناء علیه کلیسا دخی اشبو اویغونسزلقلری موجب اولان آثار فنیه وادبیه‌یی اورته‌دن قالدیرمغه قیام ایلمشدر . یعنی هیئت روحانیه اسقولاستیك بتاغی محصولاتی اولوب اسکیدن بری قاتولیك کلیساسنك حمایهٔ مخصوصه‌سی تحتنده بولنان وانسانك ذهننی کور ایتمکدن بشقه بر ایشه یرامایان بعض اسکی کتابلرك ماعداسی اولان بتون آثار فنیه وادبیه‌یی محو ایتمك فکرنده ایدی .

انکیزیسیون اینده‌کس (Index) نامیله برکتاب نشر ایده‌رك بونده قرائتی جائز اولان کتابلر تعداد اولنمش و بونلرك خارجنده برکتاب مطالعه‌سی منع اولنه‌رق متجاسرلرك انکیزیسیون عندنده مسؤل اوله‌جقلری اعلان ایدلمشدر .

قاتولیك کلیساسی انکیزیسیون ایله (اینده‌کس) ده پك کوزل الات مدافعه بولمشدر . حالبوکه کلیسانك افکاری یالکز انتشار معارفدن — یعنی انتباه افکاردن کندیسنه قارشی صادق قالان قطعاتی محافظه ایتمك اولمایوب پروتستانلغك ظهوری اوزرینه غائب ایتدیکی قطعاتی دخی جبراً وقهراً استرداد ایتمك

ایدی . بو ایسه تجاوز دیمك ایدی وتجاوز ایچون بشقه درلو الاته محتاج ایدی . وقت مز بورده ظهور ایدن «جزوئیتلر» اشبو تجاوز سلاحی مقامنه کچمشلردر . —

لویولا — جزوئیتلر شرکتنك مؤسسی اغناس لویولا (Loyola) اسمنده بر اسپانیه‌لیدر . لویولا (٨٦٩ - ٩٣٤) اسپانیه کشی زاده‌لرندن اولوب ابتدا خدمت عسکریه‌یه داخل اولمش و (پامپلون) شهرینك فرانسزلر طرفندن فتحی اثناسنده فوق‌العاده شجاعت ابراز ایلمشیدی .

لویولا محاربهٔ مذکوره‌ده ایکی ایاغندن جریحه‌دار اولمش اولوب حین تداویسنده پك چوق زحمت چکمش ایدی . ایاقلرنده اجرا اولنان عملیات جراحیه اثناسنده لویولانك اظهار ایلدیکی متانت اطرافده‌کیلری حیرت ایچنده براقیر ایدی .

جریحه‌لرك تداویسی بر خیلی وقت سورمش ولویولا اشبو وقتی مذهبه متعلق کتبك مطالعه‌سیله کچیرمشدر . بونك نتیجه‌سی اوله‌رق لویولا دخی امور دنیویه‌دن کف ید ایده‌رك ذهن وفکرینی امور مذهبیه‌یه حصر ایلمشدر .

لویولا الك زیاده حواریونك حرکاتیله فداکارلقلرینی مطالعه ایدر ایدی وکندیسنه انلرك منفعت ذاتیه نه دیمك اولدیغنی بیلمکسزین جانلرینی تهلکه‌یه دوچار ایتملری حیرت

ویرر ایدی . لویولا دخی انلره امتثالاً بقیهٔ عمرینی دین اوغورنده فدا ایتمکه قرار ویرمشدر .

لو یولا یوریمکه اقتدار کسب ایدر ایتمز قلیچیله قالقانی کلیسانك برینه آصمش وشوالیه البسه‌سنی چیقاروب دیلنجی قیافتنه کیره‌رك قدسه متوجهاً یوله چیقمشدر . لو یولا سائللك حاصلاتیله قناعت ایدر وهر نره‌یه کاسه وعظدن کری طوماز ایدی . بونکله برابر لویولا وجودینی اشکنجه ایلر ایدی .

لو یولا سوریه مسلمانلرینی خرستیانلغه دعوت وقدس شریفی زیارت ایتمك افکاریله شرقه عزیمت ایلمش ایدی ؛ فقط بر شیئه موفق اولمقسزین محزوناً اسپانیه‌یه عودت ایتمشدر . —

جزوئیت شرکتی — وقت مزبورده قاتولیك کلیساسی پروتستانلغك انتشاری مناسبتیله غائب ایتمش اولدیغی نفوذی اعاده اسبابنی دوشنمکله مشغول اولدیغندن اشبو افکار لویولانك دخی ذهننی اشغال ایتمکده ایدی . لو یولا خیلی ملاحظه وترددلردن صوکره قاتولیك کلیساسنه بیوك بر خدمت ایده‌بیله‌جك بر تارك دنیا شرکتی تأسیس ایتمکه تشبث ایلمشدر .

تارك دنیا شرکتلری متعدد ایدی . فقط لو یولانك تأسیس ایده‌جکی شرکت بشقه‌لره بکزه‌میه‌جك ایدی .

لو یولا انسانلره حکم ایتمك ایچون انلردن معلوماتلی اولمق اقتضا ایده‌جکنی بیلدیکی جهتله تأسیس ایده‌جکی شرکت ایچون فقر وصلابت ایله برابر تحصیل معارفی دخی اساس وضع ایلشدر . کندیسی دخی اوتوز بش یاشنده بولندیغی حالده لاتین الفباسنی النه الوب تحصیله باشلامشدر واز مدت ایچنده سعی وغیرت فوق العاده‌سی سایه‌سنده (سور بون) دارالفنوندن برنجی اوله‌رق چیقمشدر .

بونك اوزرینه لویولا کندیسی کبی متعصب وفداکار بر قاچ ارقداش دها پیدا ایده‌رك رومه‌یه عزیمت ایتمش وتصور ایتدیکی شرکتك اساسلرینی لاجل التصدیق پاپا اوچنجی پوله (٩١٢ ـ ٩٢٨) تقدیم ایلشدر . پاپا ابتدا قبول ایتمه‌مشدر . قبول ایتمه‌دیکنه سبب دخی شرکت افرادی ایچون مجبوری اولان تحصیل معارف ماده‌سی ایدی .

قاتولیك کلیساسی نفوذ واقتدارینی سکته‌دار ایدن معارف اولدیغنی بیلدیکی حالده اساس تحصیل معارف اولان بر شرکتك تأسسنه کوچ موافقت ایده‌جك ایدی .

فقط لویولا شرکتك مذکور اوچ وظیفهٔ اساسیه‌سنه برده شرکتك بلا شرط پاپالره اطاعت ایده‌جکنی دخی علاوه ایلدیکندن پاپا دخی تصدیق ایلشدر . نهایت « جزوئیت » (Jésuites) ـ یعنی « عیسی شرکتی » نامیله شرکت تأسس

ایتمش ولویولا شرکتك رئیسی یاخود جنرالی اولمشدر (٩١٨).

لویولا و خلفلری بولنان لاینه‌ز (Laynèse) و آکو اویوا (Aquaviva) نك ریاستلری زماننده جزوئیت شرکتی شویله بر هیئت کسب ایتمشدر.

شرکتك جنرالی شرکتك اعیانی طرفندن انتخاب اولنور ودائما رومه‌ده اقامت ایدر ایدی. جزوئیتلر اوروپا قطعه‌سنی اوتوز قدر ایالت مخصوصه‌یه تقسیم ایده‌رك هر برنده بر مأمور مخصوص بولندیرر ایدی. اشبو مأمورلرك تحت اداره‌سنده دخی برسوری کوچوك مأمورین وار ایدی که بونلرك بعضلری خفیه وتبدیل قیافتیله کزرلر ایدی.

جنرال اشبو مأموریندن هر ایسته‌دیکنی عزل ایتمکه وهر ایسته‌دیکنی انك یرینه نصب ایتمکه مقتدر ایدی و بو خصوصده پاپانك اوکنده بیله مسئول دکلدی. جزوئیتلر عندنده الك بیوك فضیلت مافوقنده بولنانه قارشی اطاعت کامله اظهار ایتمك ماده‌سی ایدی.

جزوئیتلر ایچلرینه هرکسی قبول ایتمزلر ایدی. ایچلرینه داخل ایتمك ایچون انسانی خفی وعلنی نظارت ایله مدت مدیده تجربه ایدرلر ایدی.

شرکته منسوب اولانلر، دکل یالکز افعال وحرکاتنی،

حتی الك مکتوم ومناسبتسز اولان افکارینی دخی مافوقنده بولنانه تبلیغ واقرار ایتمکه مجبور ایدیلر . بو خصوصده قصور ایتمش اولان ایستر جزوئیت شرکتنك جنراللرندن بولنسون ، ایستر الك دون مرتبه‌ده بر نفر اولسون درحال شرکتدن طرد اولنور ایدی .

جزوئیتلر بربرینی کوزه‌دیرلر وجاسوسلق ایدرلر ایدی . هر بری یالکز بر کشی یی کوزتمکله مکلف ایدی وهر اقشام بیوکنه مشاهداتنی مبین بر راپورتو ویرر ایدی .

جزوئیتلر سائر تارك دنیالر کبی مناسترلره قپانمایوب بالعکس هیئت اجتماعیه‌دن اصلا ایرلمازلر ایدی .

الك زیاده مستعد وزکی ودسیسه‌کار اولانلر قونفسور (Confesseur) ــ یعنی محروم اسرار صفتیله حکمدارلر و بیوك دره‌بکلر نزدینه کوندریلیرایدی . بونلر معلوماتلریله انتریقه‌لری سایه‌سنده حکمدارلره قارشی خدمتلرده بولنه‌رق انلرك توجه وامنیتلرینی جلب ایدرلر ونهایت انلری ایسته‌دکلری یولده قوللانیرلر ایدی . جزوئیتلر باخصوص متعصب قادینلر اوزرینه نفوذ کسب ایده‌رك استحصال آمال خصوصنده انلری واسطه اتخاذ ایدرلر ایدی .

الك زیاده عالم ومتفنن بولنانلر مکاتب ودارالفنونلره معلم نصب

اولنورلر ايدى . جزوئيتلر باخصوص قرال زاده‌لرك تربيه‌لرينى درعهده ايده‌رك افكار واذهاننى ايسته‌دكلرى قالبه دوكرلر ايدى .

الك زياده فصيح اولانلر كليساره واعظ نصب اولنورلر ايدى. فقط بونلرك ايچنده الك جسور اولانلر خرستيانلغى نشر ايتمك ايچون « ميسيونر » صفتيله دنيانك هر بر طرفنه ارسال اولنورلر ايدى . فى الحقيقه جزوئيت ميسيونرلرى هر نوع مضايقه‌لر وفداكارلقلردن چكنمكسزين قطعات خمسه‌نك الك خفى كوشه‌لرينه قدر كيدرلر ومأموريتلرينك ثمره‌لرى كوريلير ايدى .

والحاصل جزوئيت شركتنك تأسسندن همان اللى سنه كچر كچمز جزوئيتلرك داخل اولمادق نه هندوچين وجاپونيه قطعه‌لرى ، نه افريقه صحرالرى ، نه ده آمريقه « ساوانلرى » قالمشدر .

جزوئيتلر هر يرده مكتبلر تأسيس ايدرلر وهر كسى مجاناً اوقوديرلر ايدى . عالمده هيچ براسرار جزوئيتلرك قولاقلريله كوزلرندن قاچماز ايدى ومرور زمان ايله ، دكل يالكز حكمدارلر ، پاپالر بيله جزوئيتلره بنده اولمغله مجبور اولمشلردر .

اشبو غيرت نامحدوده ابراز ايدن جزوئيت شركتنك برنجى افكارى پروتستانلغى اورته دن قالديرمق ايدى . —

تریده‌نت اجتماع روحانیسی — باشده پاپا بولندیغی حالده بتون قاتولیك عالمی «ره‌فورمه» یی قالدیرمق ایچون هردرلو فداکارلق اظهاره مهیا ایدی . (انکیزیسیون)و(اینده‌کس)مدافعه آلتلری ایدی . قاتولیك کلیساسی جزوئیتلر سایه‌سنده تجاوز ایچون اقتدار کسب ایلمشدر . بناءعلیه پاپا اوچنجی پول دخی تجاوز پلاننی مذاکره ایچون براجتماع روحانی کشاد ایتمکه قرار ویرمشدر .

لوترك ظهورندن بری هر طرفدن براجتماع روحانی طلب اولنمقده ایدی . لکن وقت مزبورده رومه تخت روحانیسنده جالس اولان « لایخطی » پاپالرك وجدانلری پکده پاك اولمادیغی جهتله (قونستانس) و (بازل) اجتماعلرنده اولدیغی کبی رؤسای روحانیه کندیلرینی پاپالره قارشی دخی حاکم اعلان ایدرلو قورقوسیله جسارت اینده‌مه‌مکده ایدیلر .

انکیزیسیون ایله جزوئیت شرکتنك ظهورندن بری قاتولیك هیئتی بردرجه یه قدر اصلاح اولندیغی مثللی ، ذاتاً پاپا اوچنجی پول دخی اولدقچه لکه‌سز برذات اولدیغندن احوال حاضره یی اصلاح ایچون لازم کلن تدابیری مذاکره ضمننده مطلوب اولان اجتماعی دعوت ایتمکه قرار ویرمشدر .

اشبو اجتماع تیرول قطعه سنده کائن (ترِیده نت) یاخود

(تره نت) شهرنده عقد اولنمش وآره‌ده وقوع بولان فاصله‌لردن صرف نظر اولندیغی حالده مجلسك اجتماعی اون سکز سنه امتداد ایتمشدر (٩٢٣ ـ ٩٤١) .

تریده نت اجتماعندن عالم چوق شی مأمول ایده یور ایدی . برطرفدن قاتولیك کلیساسنی اصلاح چاره‌لری بولنه جق ، دیکر طرفدن دخی پاپروتستانلر ایله قاتولیکلرك بینلری بولنه جق و یاخود پروتستانلغك کلیاً محوی اسبابی تدارك ایدیله‌جك ایدی .

مذکور اجتماعدن هرکس الدانمشدر . زیرا مطلوب اولان ثمره‌لرك هیچ بری حاصل اولمامشدر .

تریده نت اجتماعی درت لغات ، اون برقاردینال ، یکرمی بش میترو پولید ، یوز آلتمش سکز پسقوپوس ، یدی تارك دنیا شرکتی رئیسی ، اوتوز طقوز نفر حاضر بولنمایان رؤسانك وکیللرندن عبارت ایدی . اشبو ایکی یوز اللی درت نفر اعضانك ثلثانی یالکز ایتالیان ـ یعنی پاپا طرفداری ایدیلر .

تریده نت مجلسی اعضاسی قونستانس مجلسی اعضاسنه امتثالا کندیلرینی امور روحانیه ده حاکم مطلق اعلان ایده رك کیمسه نك خاطرینه باقمقسزین الجاآت زمانه کوره اصلاحات اجرا ایده جکاری یرده بالعکس ابتدای امرده (پاپانك « لایخطیلکنی ») و (تارك دنیالکی) و (تأهل ممنوعیتنی) و (اندولژانسلری) تصدیق واعلان ایلشدر .

باخصوص لایخطیلکك اعلانی بیوك برخطا ایدی وبونكله مجلس كندی حكم واعتبارینی محو ایده‌یور ایدی ۰ زیرا پاپا « لایخطی » اولدقدن صوكره مجلسك جمعیله رأینه مراجعت اولنمسنك معناسی یوق‌ایدی ۰ زیرا لایخطی‌اولان پاپانك هرسوزی وحركتی عین كرامت اوله‌جق ایدی ۰

اوروپانك قسم اعظمی تریده نت اجتماعنی قاتولیكلر ایله پروتستانلر بیننده برائتلاف افكار حصوله كتیرمك و بووجهله اوروپانك هرطرفنده موجود اولان سفك دمایه نهایت ویرمك ایچون طلب ایتمكده ایدی . حالبوكه مجلسك حركاتی پروتستانلر ایله اویوشمق ایچون احتمال براقامشدر ۰

مجلسده اكثریت تشكیل ایتمش اولوب پاپانك مروج‌افكاری بولنان ایتالیه پسقوپوسلری كلیسانك منافع عمومیه‌سنی اونونده‌رق رومه ایرادینك آزالمسنی موجب اولمش اولان (ره‌فورمه) یی قوهٔ قهریه ایله دفع وازاله ایچون مذهب محاربات مدهشه‌لرینه قپو آچمشلردر ۰

فرانسه والمانیه پسقوپوسلری مجلسك قرارلرینی قبول ایتمه‌یوب پروتستو ایتمشلر ایسه‌ده پروتستولرینك حكمی قالمامشدر ۰

مذكور اجتماعده اك زیاده نفوذ اجرا ایدن جزوئیت شركتی رئیسی (لاینه‌ز) ایدی ۰ (لاینه‌ز) ایصتمه علتنه

دوچار اولمش اولدیغندن نوبت کونی اجتماع عقد اولنماز ایدی .

تریده نت اجتماعی برده قاتولیك عالمنده تدریس وقرائت ایچون استعمال اولنمق اوزره برطاقم کتب ورسائل تنظیم ایتمشدر . —

غیور پاپالر — بو اثناده برقاچ غیور پاپا ظهور ایتمشدر . اوچنجی پول جزوئیت شرکتنی تأسیس ایتمش وتریده نت اجتماعنی دعوت ایلمشدر .

دردنجی پول پاپا اولمازدن مقدم دخی قردینال (قارافا Caraffa) نامیله شهرت قزانمش ایدی . دورنده انکیزیسیون پك زیاده شدت کسب ایتمش ایدی . پاپا اولدیغی وقت سکسان یاشنده ایدی . رومه اهالیسی وهیئت روحانیه ادارهٔ مستبدانه سندن او درجه صیقلمش ایدی که وفاتی اوزرینه هیکلنی قیرمشلر وانکیزیسیون دائره سنی احراق ایلمشلردر . —

تقویم فرنکی — اون اوچنجی غره غوار (٩٥٠ ـ ٩٦٣) فرانسه ده واقع اولوب الك بیوك جنایاتدن معدود بولنان « سن بارتلمی کیجه سی » وقعه سنی خبر النجه رومه ده شنلکلر اجرا ایتدیرمشدر .

تقویم فرنکی غره غوارك اثریدر . خرستیان عالمنده

« یولیان » و « غره غوریان » اسملریله مسمی ایکی نوع تقویم مستعملدر . « یولیان تقویمی » یولیئوس قیصرك امریله هجرتدن ٦٦٨ سنه مقدم اسکندریه حکماسندن (سوزیکن) (Sosigène) طرفندن تنظیم اولنوب سنهٔ شمسیه (٣٦٥) کون التی ساعت اعتباری اوزره در . حالبوکه مؤخراً سنهٔ شمسیه نك (٣٦٥) کون (٥) ساعت (٤٨) دقیقه (٤٥) ثانیه دن عبارت اولدیغی اثبات اولندیغندن غره غوار بوندن حاصل اولان نقصانی تصحیحه مساعده ایده رك یکی بر تقویم تنظیم ایتدیرمشدر (٩٦٠) . وقتمزه قدر بوره کلنجه‌یه قدر بالاده ذکر اولنان اون بر دقیقه دن طولایی اون کون قدر بر فرق حاصل اولمش ایدی . پاپا دخی اسکی تقویم موجبنجه تشرین اولك بشی اولان کونی یکرمی بش اعتبار ایتدیرمشدر .

هر (١٣٣) سنه ده بر کره ایکی تقویم بیننده بر کون فرق حاصل اولور . زمانمزده یکی تقویم ایله اسکی تقویم (یعنی فرنکی ورومی تقویملر) بیننده اون ایکی کون فرق واردر .

« غره غوریان » تقویمی غربی اوروپاده و « یولیان » تقویمی دخی شرقی اوروپاده (دولت علیه وروسیه و یونانستانده) مستعملدر . —

بشنجی سیکست — بو اثناده ظهور ایدن پاپالرك ایچنده

الك مشهور اولان بشنجی سیکست (Sixte V) در . سیکست عن‌اصل بر طموز چوبانی بولندیغی حالده ضرورت حالنه مرحمةً بر تارك دنیا طرفندن مناستره آلنمش ایدی . .

سیکست مناسترده تحصیل فنون ایده‌رك فوق العاده استعداد اظهار ایتمش و بعده معلومات وفصاحتی سایه سنده پك آز مدت ایچنده ترقی ایده‌رك قاردینال و بعده بیوك (انکیزیتور) مسندلرینه نائل اولمشدر . روایت اولندیغنه کوره سیکست دسیسه ایله پاپا اولمشدر .

قاردینالر هیئتی (یعنی قونقلاو) برمدتدن بری ظهور ایتمکده بولنان غیور وظالم پاپالردن صیقلمش اولوب ایسته‌دکلری یولده استعمال ایده بیله‌جکلری بر پاپا انتخاب ایتمکه قرار و یرمشلرایدی. سیکست بوکا واقف اولدیغندن برقاچ سنه دن بری کندیسنی کتوروم حالده کوسترر ، قانبور اوله‌رق کزر ، دائما اوکسورر وحالسزلکندن شکایت ایدر ایدی . قاردینالر دخی تمام آرادیغمز آدم بودر دیه‌رك سیکستی پاپا انتخاب ایلمشلر ایدی .

فقط پاپا انتخاب اولنور اولنماز قانبور کتوروم‌بردن طوغریلی ویرمش واو یله شدتلی وصاغلم برسس ایله لاقیردی ایتمکه باشلا- مشدر که اطرافده کیلر شاشه قالمشلردر .

سیکست برسنه ظرفنده رومه پرنسلکی داخلنده آسایشی اعاده ایتمش و برطاقم ابنیهٔ نفیسه ایله رومه‌یی تزیین ایلمشدر . سیکست

زماننده سن پیه‌ر کلیساسنك قبه سی اتمام ایدلمش و (پونتین) باتاقلرینك تطهیرینه تشبث اولنمشدر . بونکله برابر سیکست حین جلوسنده بوش بولدیغی خزینه ده وفات ایدر ایکن اوچ ملیون اسقودی (برملیون لیرا) نقد براقمشدر . —

—

— ۱۸ —

اسپانیه قرالی ایکنجی فیلیب دوری

ایکنجی فیلیب • اقامتکاهی • پولتیقه‌سی • معاصرلری •
تشبثات خارجیه‌سی • فیلیب وفلمنك • کلیوم د'اورانژ •
دیلنجیلر • فیلیب والیزابت • فلمنك جمهوریتی • فلمنك
مدنیتی • اسپانیه‌نك انقراضی

(۹۳٤ — ۹۷٦)

ایکنجی فیلیب — تریده‌نت اجتماع روحانیسی قاتولیك کلیساسی داخلنده بعض اصلاحات اجراسی لزومنی و بو اصلاحاتك جنسنی بیان ایتمش ایدی • کلیسا یالکز باشنه بو اصلاحاتی اجرا ایتمکه مقتدر اولمادیغندن بر اجرا مأمورینه محتاج ایدی • قاتولیك کلیساسی جزوئیتلر ایله اسپانیه قرالی ایکنجی فیلیب یوزنده محتاج اولدقلرینی بولمشلردر •

ایکنجی فیلیب جلوس ایتدیکی وقت دنیانك الك بیوك

حکمداری ایدی . ترك تخت ایدن بشنجی شارل اوغلی فلیبه اسپانیه‌دن ماعدا فلمنك ، میلان ، ناپولی ایله امریقه ، افریقه ، اوستralیه مستملکات جسیمه‌سنی اعطا ایتمش ایدی . ممالکك وسعتندن کنایةً « اسپانیه ممالکی اوزرندن کونش قالقماز » دیرلر ایدی .

اشبو ممالك جسیمه‌نك ضبط و ربطنی تأمین ایچون فیلیبده هر نوع سرمایه وار ایدی . اوروپانك الك منتظم و حرب کورمش عسکری ، مستعد و نامدار قوماندانلر ، امریقه معدنلرندن کلن التون یوکلر ، یوز قطعه‌یی متجاوز فرقتین و بیکی متجاوز بیوك نقلیه و تجارت سفینه‌سی ، فضله اوله‌رق اهالینك محبت و صداقتی ـ هپ یکی جلوس ایدن فیلیب ایچون کوزل سرمایه‌دن عد اولنه بیلیر ایدی . لکن قرق سنه‌یی متجاوز اولان سلطنتی اثناسنده فیلیب اقبالك اوج اعلاسنده بولنان اسپانیه‌یی انقراض و پریشان حالنه کتیرمش و کندیسی رذیل و بدنام و منفور عالم اوله‌رق مزاره کیرمشدر .

فیلیب ایکی تشبث اوغورنده دولتی محو و پریشان ایلمشیدی . بونلرك بری پروتستانلغی عموم دنیادن و بالخصوص کندی ممالکندن قالدیرمقدن ، دیکری دخی اهالیده حریت وامتیازات اثرینی براقیوب تبعه‌سندن قویون سوریسی کبی مطیع برسوری تشکیل ایلمکدن عبارت ایدی .

پدری بشنجی شارل نمایش پرور اولدیغندن کندیسنی آلچق کوکللی کوسترەرك اهالی ایله اختلاط ایدر ولاابالیانه هرکس ایله کوریشیر ایدی . فیلیب ایسه اصلا سراینـدن چیقمق ایستەمەدیکندن ولایتلرك احوالنی تفتیش ورؤیت ایچون برکره اولسون سیاحت ایتمەمشدر ۰ فقط مأمورلرندن ممالك احوالنه دائر مفصل راپورتولر طلب ایدر وانلری بالذات کندیسـی تدقیق ومطالعه ایدەرك لازم کلن اوامری اعطـا ایلر ایدی . فیلیب هر شیئی کندیسی کورمك ایستر ایدی و عمرینك قسم اعظمنی یازیخانه اوکنده اوراق مطالعەسیله کچیرر ایدی ۰

فیلیبك غیرتی امثالسز ایدی و بیلەرك فنا حرکتده بولنماز ایدی ۰ یعنی طبع و مشربی شره مائل دکلـدی ۰ فیلیبـك قصوری ایجاب زمان اولەرق ظهوره کلمکده اولان احوال عالمك منع ظهورینه قیام ایدیشنی ایدی ۰ بودخی خواجەلری بولنان جزوئیتلرك سایەسنده قزانیلان فوق العاده برتعصبك اثری ایدی ۰ —

فیلیبك اقامتکاهی — فیلیب دائما اسکوریال (Escurial) سراینده اقامت ایدر ایدی [*]

[*] اسکوریال فیلیب طرفندن انشا اولنمش برسرای اولوب اوروپانك اك مشهور بنالرندن معدود در ۰ فیلیب قوماندانلرندن ساووا دوقەسی فیلیبرتك (سنقانتن) شهری جوارنده فرانسزلره ایتدیکی غلبه یه برنشانهٔ مخصوصه اولمق اوزره مذکور سرایی انشا ایتدیرمش ایدی ۰

اسکوریال سرایی بر برینه مربوط اون دائرهٔ مستقله ایله یکرمی ایکی حوایدن عبارتدر . سرای مادریدشهری خارجنده برچول ایچنده کائن اولدیغی کبی منظره‌سی دخی مناسبتر منظره‌سنه بکزر . اسکوریال سراینده اسپانیه قراللرینه مخصوص برتربه وار درکه قپوسی الک مصنع آثار نفیسه‌دن معدوددر .

اسکوریال سرایی تفرعاتنده پك جسیم ومزین ایسه ده هیئت عمومیه سنده سیرجی یه حزن ودهشت و یرر برثقلت واردر . اوده کوز اوکنده اولدقچه ایکنجی فیلیبك خاطردن چیقما- مسندن نشئت ایتمکده اولسه کرکدر .

فیلیب دائما اسکوریال سراینده اوتورر ایدی ودورنده عالم مدنیتك کوزلری مذکور سرایه منحصر ایدی . فیلیب دورنده سرایه کلن وسرایدن کیدن تاتارلرایله خفیه‌لردن طولایی کویا یوللرده بعضا مرور وعبور منقطع اولور ایدی . —

فیلیبك پولیتیقه‌سی — فیلیب تجاوزکارانه تعصبده پاپالری بیله کچمشیدی و پاپالرك کویا پروتستانلغه قارشی اظهار ایلمکده اولدقلری کوشکلکدن شکایت ایدر ایدی . کندیسی ممالکنده ره فورمه نك اثرینی دخی براقمامق ایچون انکیزیسیون محکمه- لریله جاسوسلرینی واشکنجه‌لر ایله «آوتودافه» لری تزیید ایلمشیدی .

« هره تیکار ایله مسکون معمور ممالکده حکومت ایتمکدن ایسه هیچ ایتمه مك خیرلیدر » ، « اوغلمك هره تیکار ایله مناسباتده بولندیغنی کورر ایسه م انی احراق ایچون لازم کلن اوطونی ارقه مه یوکانوب کتیررم » ... دیر ایدی .

فی الحقیقه فیلیب اوغلی وولی عهدی بولنان دون قارلوسك اعتقادنده شبهه لنـدیکندن انکیزیتورلرك یدینه تسلیم ایده رك حبسخانه ده اعدام ایتدیرمشدر . اشبو غیرت جاهلانه نك و جزوئیت پولتیقه سنك نتایجندن اوله رق اسپانیه ایله بعض مستملکاتنده پروتستانلغك اثری قالمامشدر .

اسپانیه ده پروتستانلردن بشقه بزده عربلر ایله موسویلر موجود ایدی . فردیناند قاتولیك امضا ایتمش اولدیغی عهد نامه نك احکامی خلافنده اوله رق عربلر ایچون مذهب اصلیلری موجبنجه آیین اجراسنی منع ایتمش ایدی . لکن عربلرك طبیعی شریعت احمدیه نك احکام منیفه سنه تطبیق حرکاتدن کری قالدقلری یوق ایدی . فیلیب عربلره لسان والبسه استعمالنی وعلی العموم عادات ملیه لرینی کلیاً منع ایله برابر کلیسایه دواملرینه نظارت ایچون ایچلرینه برسوری خفی وعلنی مأمورلر سوق ایلمشدر . انکیزیسیون رئیسی قاردینال (خیمنس) (Ximenes) معرفتیله عربلرك یدلرنده بولنان کتب نفیسه اخذ اولنوب رسماً احراق اولنمشدر .

اشبو مظالم وحشیانه اوزرینه اندلس اهالیسی عصیان ونواده طاغلرنده تحصن ایده رك ایکی سنه قدر فداکارانه مدافعه ایتمشلر ایسه ده افریقه ایله استانبولدن استرحام اولنان امداد کلمه دیکندن مغلوباً ترك سلاح ایلمشلردر . بیچاره لر بیکارجه انکیزیسیونك قربانی اولمشلر ، باقی قلانلر دخی اسپانیه یی ترك ایده رك افریقه یه چکمشلردر .

عربلرك هجرتلریله اسپانیه ده زراعت وصنایع پك زیاده کریلش ودنیانك الك معمور برقطعه سی بولنان اندلس فیلیب دورنده خرابه زاره دونمشدر .

امریقه ده دخی اسپانیوللرك ادارهٔ وحشیانه لری ثمره سی اولمق اوزره اون ایکی ملیون اهالی محو اولمشدر . اسپانیوللر بونی کندیلری ایچون لکه عد ایتمزلر ایدی . کویا انجیل شریفك قولنجه حضرت آدم وحضرت نوح علیهما السلامك ذریتی اوله رق اولاد یافث اوروپاده ، اولاد سام اسیه ده ، اولاد حام دخی افریقه ده اسکان ایتمشلر ایدی . اسپانیوللرك افکارنجه بواوچ جنسه منسوب اولمایانلر ومذکور اوچ قطعه نك خارجنده ساکن اولانلر انساندن معدود دکللر ایدی . بناء علیه امریقه ده بولنانلرك انسان ذریتی اولمایوب شیطان ذریتی اولملری اقتضا ایده جکندن انلری محو ایتمکدن اوتانمق شویله طورسون ، بالعکس افتخار ایتمك لازم ایدی . —

فیلیبك معاصرلری — ذاتاً مشهور وجمیع زمانده باقی اولان اوروپا تعصبی اسپانیه قرالی ایکنجی فیلیب زماننده حال طغیانده ایدی . فیلیب دورنده انکیزیسیون معرفتیله اتهام اولنوب محکوم اولانلرك مقداری اوچ یوز قرق بیك نفره بالغ اولمش ایدی !

علم هیئت اربابندن مشهور غالیله (Galilée) (کپلر) ایله (قوپرنیك) لك کشفیات فنیه لرینی تصدیق وایضاح ایتمش — یعنی کرهٔ ارضك مدور ومتحرك بولندیغنی بیان ایلمش اولدیغندن انکیزیسیون طرفندن تحت محاکمه یه النوب حقنده اعدام حکمی ویرلمش ایکن بعض بیوك ذواتك توسط والتماسلری اوزرینه خطاده بولندیغنی اعتراف ایله افکارندن وازکچه رك توبه ایتمك شرطیله عفو اولنمش ایدی .

(غالیله) رومه شهری میداننده رسماً انکیزیسیونك طلبنی اجرا ایلمش ایسه ده درحال خلجاندن کندیسنی غائب ایده رك « بونکله برابر ارض ینه ثابت اولمایوب کونش ثابتدر » دیمش اولدیغندن تکرار زندانه اتلمشدر .

غالیله نك معاصرلرندن وفلسفه اربابندن برونو (Brunno) « قوهٔ الهیه هیئت عالمی تشکیل ایدن ماده نك هیئت مجموعه سنده مکتومدر » دیمسندن طولایی اتهام اولنه رق انکیزیسیون معرفتیله

احراق بالنار اولنمشدر . غالیله نك دیکر معاصری و (بارومترو) نك موجودی بولنان توریچه‌لی (Torricelli) دخی انکیزیسیون طرفندن خیلی تضییق کورمشدر .

بوندن اکلاشلدیغی اوزره فیلیبك معاصرلری تمام کندیسنه لایق ایدی . اهالی نظرنده (انکیزیسیون) و (آو تودافه) کویا جناب حق عندنده عبادتدن دها مقبول ایدی . بناء علیه فیلیبك حرکات تعصبکارانه سی اهالی طرفندن آلقشلانیر ایدی . —

فیلیبك تشبثات خارجیه‌سی — ایکنجی فیلیب یالکز داخلی محاربات وتضییقات ایله قناعت ایتمه یوب خرستیانلق اوغورنده مسلمانلر ایله دخی حرب ایتمکه قیام ایتمش ایدی . فیلیب پاپا و وندیك ایله بالاتفاق دونمای همایون طرفندن تضییق اولنمش اولان قبریس اطه سنه امداد ایتمکه قیام ایتمش ایدی . شو قدرکه فیلیب طاورانیجه یه قدر قبریس فتح اولنمشدر . لکن بشنجی شارلك غیر مشروع اوغلی (دون ژوان) ك تحت قومانده سنده بولنان متفقلر دونماسی (لپانت) کورفزنده — یعنی (اینه بختی) لیمانده عثمانلی دونماسنه غلبه ایلدیکی حالده کیمسه یه امنیت ایتمز اولان فیلیب دون ژوانه دخی حربه دوام

ایچون مساعده ویرمه مش ومظفریتنی نتیجه سز براقش ایدی ـ یعنی دون ژوانی کری جلب ایلش ایدی (٩٤٩) .

بوصره ده (٩٥٨) پورتکیزده حکومت ایتمکده بولنان (بورغوندیه) سلاله سی منقطع اولمشدر .

پورتکیز قرالی سباستیان جزوئیتلرك تشویقی اوزرینه افریقه یه مرور وفاس ایله محاربه یه قیام ایلدیکی حالده محاربه‌نك برنده غائب اولمش ایدی . سباستیان برخلف براقامش اولدیغندن اقرباسندن رئیس روحانی بولنان (قاردینال هانری) برمدت حکومت ایتمش واو دخی طبیعی ذریتسز وفات ایدنجه فیلیب (دوق آلبا) نك تحت قومانده سنده اوله‌رق برفرقه عسکر سوق ایله پورتکیز قرالیتنی ضبط ایتدیرمشدر .

فیلیب رسماً کندیسنی قاتولیك عالمنك قلیجی یاد ایدر ایدی و بو وسیله ایله ممالك اجنبیه ده ظهور ایدن مذهب محاربه‌لرینه مداخله ایدر ایدی . فقط فیلیب تعصب نقابی تحتنده بعضاً دینه تعلقی اولمایان برطاقم ایشلر کورر ایدی . فرانسه‌یی اورته دن قالدیره‌رق اسپانیه ، فرانسه ، فلنك ، بلجیقه ، المانیه ، ایتالیه دن مرکب بردولت تشکیل ایتمك فیابیك برنجی افکاری ایدی .

پروتستانلره قارشی بو قدر خصومت اظهار ایتمکده بولنان فیلیب پروتستان بولنان انکلتره قرالیچه مشهور الیزابتك کندی

همشیره سی طرفندن اعدام ایدلمسنه مانع اولمش ایدی . حالبوکه الیزابتك محافظه سیله بتون انکلتره نك پروتستان اولمسنه بیله رك راضی اوله یور دیمك ایدی . بوارتکاب دخی انکلتره حکومتنك فرانسه قرالیچه سی بولنان ماریه استوارته انتقال ایتمه سی ایچون ایدی (صحیفه ۲۰۸) . —

فیلیب وفلمنك — اسپانیه قرالی ایکنجی فیلیب اسپانیه داخلنده بر پروتستان براقامق ایله قناعت ایتمه یوب ممالك اجنبیه یه دخی بونك ایچون مداخله ایتمکده ایدی . حال بوکه اصل وطنی بولنان فلمنك قطعه سنده اهالینك قسم اعظمی پروتستان ایدی . فیلیب حریت وحقوق پرور اولان فلمنکدن دخی قوهٔ قهریه واسطه سیله (ره فورمه) یی قالدیرمغه قیام ایتدیکندن اهالی حقوقنی محافظه ایچون سلاحه صارلمشدر .

فلمنك قطعه سی (ره ن) و (اسقو) نهرلرینك منصبلرنده کائن بر اقلیمدر . سطح ارض پك آلچق بولندیغندن طغیان میاه قورقوسی فلمنك ایچون هیچ بر وقتده اکسیك دکلدر . بناء علیه فلمنك اهالیسی مملکتلرینی بیوك برفلاکتدن قورتارمق ایچون دکز ایله نهرلر سواحلنده برطاقم سدلر انشا ایتمشلردر .

بونکله برابر ینه طغیان قورقوسی باقی اولدیغندن اهالی دخی انی دفع ایده جك اسباب تدارك ایتمکدن خالی دکلدر . اشبو دائمی سعی وغیرت فلمنك اهالیسنی چالشقان وجسور ایلمشدر .

فلمنك قطعه سنك جنوب جهتی (یعنی فلاندره و بلجیقه قطعه‌لری) « سلت » جنسندن (بلجلر) یاخود (فلاماندلر) ایله مسکون ایدی . شمال جهتنده (یعنی هولانده ده) دخی « جرمان » جنسندن (باتاولر) و (فریزلر) اقامت ایدرلر ایدی .

طقوزنجی عصرك بدایتلرندن بری فلمنك قطعه سی بورغونديه دوقه‌لرینه تابع اولدیغی حالده « جسور » شارلك وفاتندن صوکره قیزی ماریه واسطه سیله هابسبورغ فاملیاسنه انتقال ایلمش ایدی [*] . هله بشنجی شارل فلمنکه کندیسی ایچون وطن اصلی نظریله باقار ایدی .

اوننجی عصره طوغری فلمنك قطعه سی صورت فوق‌العاده ده اوله‌رق ترقی ومعموریت کسب ایتمشیدی و فلمنك شهرلرندن آنوه‌ر ، بروج ، بروسل ، غاند ، آمستردام تجارت ومعارف و صنایعجه اوروپانك برنجی شهرلرندن معدود ایدی . آنوه‌ر شهرینك برماه طرفنده ایتدیکی اخذ و عطایی وقتیله تجارتجه اوروپاده برنجی بولنان وندیك انجق ایکی سنه ظرفنده ایده بیلیر ایدی . آنوه‌ر لیماننده کونده اوچ یوز قدر سفینه یناشیر وقره‌دن آیده سکز بیك عربه اوزرلرنده المانیه فرانسه امتعه سی کلوب کیلره و یریلیر ایدی .

فلمنك شهرلری اوفاق اوفاق حکومات تشکیل ایتمش اولوب

[*] صحیفه ١٤٢

هر برینك ریاست امورلرنده بر « اشتاتغالتر » نام منتخب مأمور بولنور ایدی . فقط اهالی اداره یه مداخله ایدر ایدی وملت مجلسنك رخصتی اولمادقچه هیچ بر ویرکی طرح وتخصیص اولنه ماز ایدی . فلمنکلیلر اهل تجارت بولندقلرندن ملل سائره ایله چوق اختلاط ایدرلر ایدی . بوسببدن اوله رق فلمنکه پك چابك پروتستانلق داخل اولمشدر .

بشنجی شارل فلمنك اهالیسنی سائر مستملکاتی اهالیسندن زیاده سودیکی حالده قطعهٔ مزبوره یی پروتستانلغك سرایتندن منع ایچون اللی بیکی متجاوز نفوس قیرمش ایدی . فیلیب ایسه فلمنکدن ره فورمه یی کلیاً قالدیرمغه قیام ایتمشدر .

فیلیب همشیره سی (مارغریت ده پارمه) یی فلمنك (باش اشتاتغالتری) (یعنی والیٔ عمومیسی) تعیین ایلمش ایسه ده حقیقت حالده حکومت مستشار صفتیله مارغریتك معیتنه ویریلن قاردینال غرانوه للا (Granvella) نك النده ایدی . بونکله برابر فیلیب معاهده لرك خلافنده اوله رق اسپانیه دن فلمنکه کلیتلی عسکر سوق وانکیزیسیون محکمه لری تشکیل ایده رك پروتستانلری نهایت درجه ده تضییق ایتمکه باشلامشدر . فقط اسپانیه حکومتی طرفندن اظهار اولنان جبر و شدت فلمنك اهالیسنك شکایاتنی ارتدیرمقدن بشقه بر ایشه یرامامشدر . زیرا بوشدت پروتستانلغك علیهنده اولدیغی حالده پروتستانلق کویا

نسبت مخصوصه اولمق اوزره کیتدکچه انتشار ایلمکده ایدی . حتی بعض محللرده غلیانه کلمش اولان اهالی اسپانیه مأمورلرینك تجاوزلرینه قارشی قاتولیك کلیسالرینك یغماسیله جواب ویرمشلر ایدی .

فلمنکده علی العموم کشی زاده‌لر قاتولیك مذهبنده ثابت اولدقلری حالده فیلیب طرفندن اظهار اولنان حرکات غیر مشروعه اوزرینه پروتستان بولنان اهالی ایله بالاتفاق تجاوزاته قارشی مقاومتده قیام ایلمشلردر . پرنس (کایوم د' اورانژ) (G. d' Orange) ایله قونت (اغمونت) (Egmont) مخالفین فرقه‌سنك ریاستنی درعهده ایتمشلر ایدی که ایکیسی دخی شارلكنك مستعد جنراللرندن معدود ایدیلر .

فیلیب احوال مذکوره‌یه واقف اولنجه فنا حالده غضب ایده‌رك مارغریتی عزل و یرینه دوق البایی والیٔ عمومی نصب ایلمشدر .

فلمنکلیلر فلمنکده بولنان اسپانیه عسکرینك کری جلب ایدلمسنی طلب ایتمکده بولندیغی حالده یکی کان دوق البا موجود اولان عسکره کلیتلی امداد کتیرمشدر . —

کایوم د'اورانژ و « دیلنجیلر » — کایوم د'اورانژ عن اصل فلمنك کشی زاده‌لرندن بولندیغی حالده ارث طریقیله اخذ

اولنان « لنلر » حسبیله المانیه پرنسلرندن معدود ایدی [*] وکندیسی جسور ومدبر بر آدم ایدی . بشنجی شارل کایومك قیمتنی بیلیر و حقنده چوق التفات ایدر ایدی . کایوم ایله اغمونت فلمنکده پك بیوك نفوذ صاحبی اولمشلر ایدی .

دوق البا کلمزدن اول کلیوم د'اورانژ ایله سائر بعض رؤسای ملت احتیاطاً فلمنکی ترك ایلمشلردر . یالکز قونت اغمونت ارقداشلرینك نصایحنه قولاق و یرمه‌یوب فلمنکده قالمشدر . ورود ایدن البا دخی اول امرده قونت اغمونتی توقیف واهانتله اتهام ایده‌رك اعدام ایتدیرمشدر .

بشنجی شارل وزراسندن امیرال هورن (Horn) دخی اغمونت ایله برابر « اشافود » اوزرنده تلف اولمشدر . فلمنکده هر بر شهر میدانده سیاستکاهلر قورلمش وآتشلر یاقلمش ایدی . بیچارکان اهالی طوتیلوب بار بارانه احراق ایدیلیر ایدی . دوق البا « اختلال مجلسی » نامیله بر مجلس فوق العاده تشکیل ایتمشیدی . اشبو مجلس معرفتیله اوچ سنه ظرفنده اون سکز بیك (۱۸,۰۰۰) کشی احراق واعدام اولنمشدر . فلمنکلیلر مجلس مذکوری « قان مجلسی » (Conseil de Sang) یاد ایتمشلر ایدی .

حریص وطمعکار اسپانیوللر ماللرینی مصادره ایتمك افکاریله

[*] ناساو پرنسلکی کایومك عهده‌سنده ایدی

باخصوص زنکین تجارلری اتهام ایدرلر ایدی . بوندن ماعدا دوق آلبا قانونك مساعده ایتمه‌دیکی بر طاقم ویرکیلر اخذ ایدر ایدی .

اشبو مظالم و تعدیات اوزرینه بیکلرجه فلمنکلیلر المانیه ایله انکلتره‌یه فرار ایده‌رك منتظم ومسلح فرقه‌لر تشکیل ایدرلر وکلیوم د'اورانژك تحت قوماندهسنده اوله‌رق فلمنکه کلوب اسپانیوللرك علیهنده عصیان ایتمش اولان اهالی ایله برابر محاربه ایدرلر ایدی .

کلیوم د'اورانژ دائما دوق آلبایه مغلوب اولور ایدیسه‌ده مغلوب بیتدن صوکره یکیدن عسکرینی تنظیم ایده‌رك عودت ایدر ایدی . ارباب قیام « کو » (Geux) یعنی « دیلنجیلر » نامیله شهرت بولمشلر ایدی .

انکلتره‌یه فرار ایدن فلمنکلیلر دخی الیزابت سایه‌سنده بر طاقم اوفاق سفینه‌لر پیدا ایده‌رك فلمنك سواحلنی دائما راحتسز ایدرلر ایدی . فلمنك سواحلی علی العموم صیغ بولندیغی جهتله اسپانیه‌نك بیوك حرب کمیلری دکز « دیلنجیلر » ینك تجاوزلرینی منعدن عاجز ایدیلر بو وجهله اسپانیوللر ساحلده بولنان شهرلری تخلیه ایتمکه مجبور اولمشلردر . نهایت ایکنجی فیلیب آلبانك حرکات وحشیانه‌سندن مضرتدن بشقه بر ثمره حاصل اولمادیغنی مشاهده ایدنجه انی دخی کری جلب ایلمشدر .

کلیوم اورانژ آرتق ایکنجی فیلیبـك او یقوسـنی قاچرمش ایدی . بناء علیـه فیلیب بشـقه بر چارهٔ انتقام بوله مادیغنـدن کله سنه رسماً قیمت تعیین ایلمشدر . جزوئیتلرك باشدن چیقاردقلری دیوانه لرك بری کلیومی قتل ایلشدر (٩٦٢) .

قاتل جزوئیتلر طرفندن « اولیا » لر سلکنه ادخال ایدلدیکی کبی ، فاملیاسـنه فیلیب طرفندن کلیتلی عطیـه لر ایله برابر بکلك صفتی و یرلمشدر .

فقط فیلیب کلیوم اورانژك قتلندن طبیعی نفرت عامه دن بشقه بر ثمره کورمه مشـدر . زیرا کلیومك اوغـلی موریس هر خصوصده پدرینك مقامنی طوته بیلمشدر . —

فلمنك جمهوریتی — دوق آلبـادن صوکره مأمـور اولان مشهـور دون ژوان دخی فلمنکـده بر ایش کوره مه مش ایسه ده خلفی حیله کار (علکساندر ده پارم) (A. de Parme) فلاندر - یعنی بلجیقه اهالیسی ایله نفس فلمنك (یاخود فریزیه) اهالیسی بیننده موجود اولان جنسـیت منازعه لرینی آلت اتخاذ ایده رك فلمنـك ایله فلاندره یی بر برندن تفریق ایتمکـه موفق اولمشدر .

بونك نتیجه سـی اوله رق اون یدی جمهوریتك اونی - یعنی

بلجیقه ناحیه‌لری قاتولیك کلیساسنه صادق قالدقلری کبی، اسپانیه بیوندیریغی تحتندن دخی قورتیله‌مامشلردر، یدیسی ایسه «اوترهخت اتفاقی» (Union d' Utrechte) ایله برلشه‌رك فلمنك جماهیر متفقه‌سی» نامیله معروف اولان بر هیئت سیاسیه تشکل ایتمشدر. جماهیر متفقه رسماً رهفورمه‌یی قبول ایتمشلر وکایوم د'اورانژی رئیس جماهیر انتخاب ایلمشلردر. انکلتره قرالیچه‌سی الیزابت دخی فلمنکی بو دفعه رسماً تحت حمایه‌سنه آلمشدر.

فیلیب انجق بو دفعه فلمنك جمهوریتنی تأدیب ایتمکدن عاجز اولدیغنی وفلمنکك شمدی یه قدر مجرد انکلتره سایه‌سنده اسپانیه یه مقاومت ایده‌بیلدیکنی انکاردن عاجز قالمشدر. بناء علیه هرشیئی ترك ایدوب انکلتره‌یی محو ایتمکه قیام ایلمشدر. —

فیلیب والیزابت — ایکنجی فیلیبك پروتستانلقدن تطهیر ایتمك ایسته‌دیکی یالکز کندی اداره سی تحتنده بولنان ممالك دکلدی. فیلیب انکلتره ایله فرانسه‌ده دخی پروتستانلغك اثرینی براقامق ایچون دائما انتریقه‌لر چویرر ونقداً اعانه‌دن کری طورماز ایدی.

فیلیب ماریه تودور واسطه‌سیله انکلتره دن پروتستانلغی اخراج ایتمکه قیام ایتدیکی حالده انکلترهنك وقتیله کندیسنك

ماریه تودور الندن قورتارمش اولدیغی الیزابتك سایه‌سنده عموم پروتستانلرك حامیسی کسلدیکنی کورمش ایدی .

فیلیب الیزابتی قاتولیك مذهبنه جلب ایچون کندیسنی (که دنیایه حکم ایتمکده ایدی) زوجلکه تکلیف ایتمك درجه‌سنه قدر « تنزل ایلدیکی » حالده هر بر مأمولك خارجنده اوله‌رق الیزابت طرفندن کمال استهزا ایله رد اولنمش ایدی .

وقت مزبورده فرانسه‌ده ادارهٔ امور درایتسز واقتدارسز ادملر النده بولندیغندن فیلیب اقچه واسطه‌سیله انلری کندیسنه بند ایده‌رك قطعهٔ مزبوره‌دن کلیاً پروتستانلغی قالدیرمق امیدی قوییسیله « سن بارتلمی کیجه‌سی » کبی دنیا طوردقچه عفوی نا قابل اولان بر جنایت میدانه کتیرلمسنه واسطه اولمش ایکن ، فرانسه پروتستانلری (یعنی هوغنوتلر) الیزابتك اعانه‌سی ومعاونتی سایه‌سنده تکرار جانلانه‌رق قاتولیکلرك تجاوزلرینه قارشی طوره بیلمشلر ونهایت ایش پروتستانلرك رئیسلری بولنان دردنجی هانرینك فرانسه تختنه جلوسی ونانت فرماننك اعلانی وقعه‌لری ایله ختام بولمشدر .

کندی مستملکات مخصوصه‌سندن معدود اولان فلمنك پروتستانلغی قبول ایتمش اولوب فیلیب فلمنك پروتستانلغنی کوکندن کسمك وفلمنکلیلری لایق وجهله تأدیب ایتمك اوزره بونجه

امك صرف ایتدیکی حالده مأمول اولمناز بر مقاومت معتدانه‌یه تصادفله استحصال مقصددن حقیقةً عاجز اولدیغنی کمال حیرت ایله کورمش ایدی . فیلیب اشبو عجزینی کلیوم د'اورانژك درایت فوق‌العاسنه حمل ایده‌رك آنی خائنانه قتل ایتدیردیکی حالده دیکر کلیوملرك ظهور ایتدکارینی وانجق بوندن صوکره اشبو کلیوملرك ینه الیزابت سایه‌سنده یتشمکده اولدیغنی اکلامش ایدی ... هب « مرتد » الیزابت !... جهانه مالك اولان فیلیب هر تشبثنده الیزابته راست کلمکده وهر راست کلیشنده مغلوباً رجعت ایلمکده ایدی .

اضطراب ایچنده قالمش پروتستانلرك قوت‌واقتدارندن‌طولایی « جنوب ابلیسی » یاد ایتدکلری ایکنجی فیلیب الیزابتك قارشیسنده چوبان اوکنده قورد کبی عاجز قالمشیدی .

قطعات خمسه‌یه‌حکم ایتمك زعمنده اولوب کمال غروروعظمت ایله « ممالکم اوزرندن کونش اکسلمز » دیین فیلیب انجق کچوك برآطه‌ده حکمی جاری اولان برقادینه امان دیه‌جك راده‌یه کلمش ایدی .

بونلر هضم ایدیلر واونودیلیر شیلر دکلدی . فیلیب دخی هرچه باداباد انکلتره‌یی ازمکله اشبو اجیلرك انتقامنی آلمق عزم قویسیله بیك‌درلو فدا کارلق ثمره‌سی اولان « نامغلوب ارماده »یی تجهیز ایلمش ایدی . نه چاره که « نامغلوب آرماده » دخی

انکلتره‌یه بر ضرر ایراث ایتمکسزین « مغلوب و پریشان » اولمشدر !

ارتق حدت و غضب ایچون درجه قالمامش ایدی . فیلیب دخی تسکی کوشتمشدر . حتی مجازاتنی کورمك - یعنی فیلیبك غضبنه قربان اولمق - ایچون یالکز باشنه عودت ایدن آرماده قوماندانی (مدینه سدونیه Medina Sedonia) یی حسن قبول و التفات ایده‌رك « هیچ اولماز ایسه سنك کبی صادق بر بر بنده‌یی بکا خلاص ایتدیکی ایچون جناب حقه عظیم تشکرلر ایدرم » دیمشدر .

فیلیب ابتدالری الیزابته رقیب نظریله باقمغه تنزل ایتمه‌مش ایکن بو دفعه الیزابت طرفندن مغلوب و تحقیر اولندیغنی و مقابله‌دن عاجز بولندیغنی اعترافه قدر وارمشدر .

بو نتیجه‌لر طوغریسی کیمسه‌نك خاطرینه کلمز ایدی . مأمول اولنمایان اشبو نتایجك سببی دخی فیلیبك حقوق مقدسهٔ بشریه‌دن بولنان (حریت و جدان) ك « جلادی » و الیزابتك ایسه « حامیسی » بولنملرنده ارامق لازمدر . —

فلنمك مدنیتی — « نامغلوب آرماده » نك مغلوبیتندن صوکره فلنمك منتظم دونغا صاحبی اولمش و فلنمکك تجارت و معموریتی کسب وسعت و ترقی ایتمشدر . فلمك باندیره‌سی

دنیا صولرنده کوریلیر ایدی و فلمنکلیلر اشبو دونمالری سایه‌سنده فلمنکك بش اون مثلی وسعتنده مستملکات خارجیه‌یه نائل اولمشلردر .

استقلال ومعموریت ایله برابر فلمکده علوم وفنون دخی پك زیاده ترقی ایتمشدر . فلمنك وقت مزبورده دارالفنونلری و علماسی ایله شهرت قزانمش ایدی . باخصوص له‌ید (Leide) دارالفنونی ممالك اجنبیه‌دن پك چوق طلبه جلب ایدر ایدی .

له‌ید دارالفنوننك صورت تأسیسی دخی شایان ذکر بر وقعه‌در .

له‌ید شهری اسپانیوللر طرفندن محاصره ونهایت درجه‌ده تضییق اولندیغی حالده قهرمانانه مقاومت ایتمش ونهایت بندلری یقوب شهرك بر قسمیله اطرافلرینی واسپانیوللرك اردوکاهلرینی صو التنده براقشلر ایدی .

بو وجهله اسپانیه عسکرینی رفع محاصره‌یه مجبور ایتمش اولان له‌ید شهری اهالیسنه مکافات اولمق اوزره کلیوم د' اورانژ ایکی شی تکلیف ائلمشیدی . بونلرك بری ویرکیلردن عفو ایتمك ، دیکری دخی بر دارالفنون تأسیس ائلمك ایدی . له‌ید اهالیسی دارالفنونی ترجیح ایتمشلر ایدی .

وقت مزبورده فلمنکده خیلی علما ظهور ایتمشدر . بونلرك

ایچنده الڭ مشهور اولانلر اسقالیکر (Scaliger)، لیپسی (Lipsi) غروچیؤس (Grotius)، اسپینوزا (Spinosa) درلر .

غروچیؤس (٩٦١ - ١٠٢٤) حقوق بين الدول فننك موجدیدر . «حرب وصلح» عنوانی تحتنده نشر ایلدیکی براثرنده معاهدات متعاقده یه رعایت اولنمسنی توصیه ایلمش و محاربه سیئاتنك تخفیفی ایچون چاره‌لر بیان ایلمشیدی .

ذاتاً غروچیؤس مشهور مورخ اولوب فلمنك واسپانیه بیننده واقع اولان محاربادن باحث اولان « فلمنك تاریخی » پك زیاده شهرت بولمشدر .

غروچیؤس داخلی فرقه‌لرڭ منازعاتی اثناسنده فلمنكدن طرد اولندیغندن بر خیلی مدت فرانسه‌ده واسوه‌چیه‌ده اقامت ایلمش وفرانسه باش وکیلی مشهور قاردینال ریشلیو ایله اسوه‌چیه دیپلوماتلرندن مشهور (اوکسنشیرنا) طرفلرندن چوق رعایت والتفات کورمشدر .

غروچیؤس عفو اولنوب وطننه عودت ایتمك اوزره یوله چیقدیغی وقت یولده وفات ایلمشدر .

شوراسی غریبدر که فرانسه ایله المانیه‌ده متعصب حکومتلر طرفندن تضییق اولنان علما فلمنكده حمایه بولورلر ایکن فلمنك ییلدیزلرندن غروچیؤس دیار غربتده صونمشدر . —

اسپانیه‌نك انقراضی — ایکنجی فیلیبك غریب مسلکی اسپانیه‌یه انقراض قپوسنی چالدیرمشدر . اسپانیه دولتی فیلیب دورنده «مخرب مدنیت» کسلمش ایدی . شوقدرکه ییقدیغی شرق وغرب مدنیتی خرابه زاری التنده کندیسی دخی ازلمش قالمشدر .

فیلیب ثانینك خلاف حقوق ومعاهدات وباخصوص خلاف انسانیت وحقانیت اولان حرکات تعصبکارانه‌سی ذاتاً اسپانیه ممالك واسعه‌سنك آسایش داخلیه‌سنی اخلال ایلدیکی مثللی مقتضای زمان واحوال اوله‌رق ظهوره کلن انقلابات عمومیه‌یه قارشی طورمق وانکلتره ودانیمارقه وفرانسه قطعه‌لرینی بردن استیلا ایلمك ودنیانك هرطرفنده بولنان مستملکات جسیمه‌سنی ادارهٔ کیفیهٔ ظالمانه تحتنده طوتمق کبی تشبثات مجنونانه‌دن دخی صرف نظر اولندیغی یوق ایدی .

اشبو تشبثات ایچون قوهٔ کلیهٔ عسکریه ومالیه الزم ایدی . کیمسه‌یه امنیت ایتمز اولان فیلیب پدری کبی فلمنك والمانیه بکلرینی استخدام ایتمك شویله طورسون؛ عسکرنفراتنی دخی یالکز قاستیلیه وآراغونیه اهالیسندن اخذ ایدر ایدی . بناء علیه ذاتاً عربلر ایله موسویلرك اخراجندن طولایی ثروت ومعمور یتنی غائب ایتمش اولان اسپانیه عسکرلك ماده‌سندن طولایی بسبتون حالسز قالمشدر .

اسپانیه کنجلری زراعت وتجارتله مشغول اولوب ثروت عمومیهٔ ممالکی تزیید وچولق وچوجق صاحبی اولوب وطنلرینك سلامت آتیه سنی تأمین ایده جکاری یرده کیدوب ممالك اجنبیه ده جانلرینی تلف ایدرلر ایدی . بو وجهله ثروت عمومیه اساساً اضرار اولندیغی کبی، امریقه معدنلرندن بونجه زحمتلر ووحشتلر واسطه سیله اخراج اولنوب اسپانیه یه کلن آلتون وکموش یوکاری دخی یا یولده انکلتره وفلمنك قورصانلری طرفندن ضبط اولنور ویاخود اسپانیه یه کلیر کلمز ـ اسپانیه ده معمولات مفقود اولدیغی جهتله ـ ممالك اجنبیه یه آقوب کیدر ایدی .

عسکر صفتیله ممالك اجنبیه یه کیتمه یوب اسپانیه ده قالان ارککلرك قسم اعظمی دخی بر مفید ایش ایله مشغول اولمایوب مقتضای دور اولان فوق العاده تعصبلرینك نتیجه سی اوله رق مناسترلره التجا ایدرلر ایدی .

اسپانیه ده بولنان مناسترلرك حد وحسابی یوق ایدی . اسپانیه تارك دنیالرینك جهالتی وتعصبی وتنبللکی ایسه علم اولمش بر کیفیتدر .

ایشته بو احوالك نتیجه سی اوله رق فیلیب سلطنتك نهایتنده انکلتره یی شویله طورسون، فلمنکی اولسون تأدیب ایتمکدن عاجز قالمشدر . آرتق فیلیبك نه پاره سی ایله عسکری، نه بر امیدی قالمش ایدی .

فیلیب قرق ایکی سنه حکومت ایده‌رك حسن اداره‌سیله مکلف اولدیغی دولت معظمه‌یی خراب ایتدکدن صوکره وجدان اضطرابلری ایله وجود عذابلری ایچنده وفات ایلمشدر (٩٧٦).

ایکنجی فیلیبك خلفلری بولنان اوچنجی ودردنجی فیلیبلر پك درایتسز وکوشك حکمدارلر اولوب اداره‌ٔ اموری اقتدارسز وخلوصکار بندکان النده براقشلر و بوسببدن اوله‌رق نفس اسپانیه‌ده بیوك او یغونسزلقلر ظهور ایلمشدر . حتی بعض ناحیه‌لر سوء اداره‌دن طولایی عصیان ایده‌رك فرانسه‌نك حمایه‌سی تحتنه التجا ایتمشلردر .

اشبو عصیانلرك ایچنده الك مشهور اولان ناپولی وقاتالونیه عصیانلریدر . پورتکیز دخی اسپانیه‌دن آیریلوب مستقل برقرالیت تشکیل ایلمشدر (١٠١٨) . —

—

— ١٩ —

مذهب محاربه‌لری

[هوکنوتلرواوتوز سنه محاربه‌سی]

برنجی باب

هوکنوتلر

وودوالر · ایکی فرقه · محاربه‌نك صورت ظهوری · رؤسا · سن بارتلمی کیجه‌سی · اوچ هانری · نانت فرمانی

وودوآلر — « ره‌ستوراسیون قاتولیك » ـ یعنی « قاتولیك عالمنده غلیان تعصب » وقعه‌سنك نتیجه‌سی اوله‌رق هر یرده مذهب محاربه‌لری ظهور ایتمش ایدی ·

« پاپالق » ایله « انجیل » ـ یعنی قاتولیکلر ایله پروتستانلر بیننده ظهور ایدن مجادلات عظیمه‌نك فرانسه‌دن ماعدا عموم

اوروپا ممالکنده نه نتیجه‌لر ویردیکی بالاده کورلمش ایدی • شمدی صره فرانسه یه کلمشدر •

روی زمینده فرانسزلر قدر اخلاق وحرکاتجه متلون برقوم یوق کبیدر • فرانسزلر وسطایله قناعت ایده‌بیلیر برملت اولمایوب دائما ایکی اوجك برنده بولنورلر • فرانسه دینسزلك اوجاغی مقامنده بولندیغی حالده بعضاً فرانسزلر طرفندن اظهار اولنان وحشیانه تعصب اسپانیوللری دخی حیرت ایچنده براقه بیلیر دینسه بجادر •

قرون وسطاده «آلبیژ والر» [*] حقنده اظهار اولنان وحشتلر کبی وقوعات مؤلمه فرانسه تاریخنده اکسیك دکلدر . برنجی فرانسوانك وودوا (Vaudoix) جماعتی حقنده ایتدیکی معامله دخی بوکبی وحشتلردن معدوددر •

(وودوا) اسکیدن بری پرووانس قطعه سنده ساکن اوفاق برجمعیت ایدی که تخمین اولدیغنه نظراً (آلبیژوا) لرك بقیه‌سی ایدی • برنجی فرانسوا طوروب طورر ایکن (وودوا) لرك علیهنه عسکر سوق ایده‌رك قرا وقصاباتنی تخریب واوچ بیك نفرینی قتل واحراق ایلمشدر • اهالینك بقیه‌سی دخی طاغلرده وبایرلرده آجلقدن تلف اولمشدر • قتال عمومیده نه‌یاشه نه‌ده جنسه باقلمشدر •

[*] جلد ٤ صحیفه ٥٣

فقط المانیه ده ظهور ایدن پروتستانلغه کویا جواب اولمق اوزره ارتکاب اولنان اشبو وحشتلر پروتستانلغك فرانسه یه دخولنه مانع اوله مامشدر . زیرا بونکله برابر فرانسه یه پروتستانلق داخل اولمشدر . فضله اوله‌رق فرانسه یه دخول وانتشار ایدن مذهب پروتستانلغك قویوسی اولان «قالوینیزم» مذهبی ایدی . —

ایکی فرقه — (قالوین)ك وفاتندن صوکره [*] طلبه‌سندن تئودور ده بەز (de Bèze) فرانسه‌ده قالوینك افکارینی نشر ایلمکه موفق اولمشدر . بوافکار الك زیاده فرانسه‌نك جنوب طرفنده نشر اولنمشیدی وفرانسه‌ده قالوینك مذهبنی قبول ایدن پروتستانلر « هوکنوت » (Huguenots) لر نامیله معروفدر .

فرانسه‌ده کیتدکچه کسب شدت ایدن استقلال اداره واستبداددن طولایی اسکی نفوذلرینی غائب ایتمش اولان فرانسه دره بکلرینك قسم اعظمی حکومته قارشی نمایش اولمق اوزره پروتستانلغی قبول ایتمشلر ایسه‌ده اصل اهالی عندنده یکی مذهب رغبت بوله‌مامشدر . بناء علیه فرانسه حکومتی برنجی فرانسوا وخلفی ایکنجی هانریدن صوکره اقتدارسز اللرده قالمامش اولسه ایدی فرانسه مذهب محاربه‌لری سیأتندن قورتلمش اولور ایدی .

[*] صحیفه ۱۱۳

دیکر طرفدن فرانسه‌ده خیلی اهمیت کسب ایدن مذهب محاربه‌لرینك مجرد اجنبی مداخله‌سی اوزرینه کسب اهمیت ایتدکلرینه شبهه یوقدر . اوروپانك جهات مختلفه سنده بولنان اسپانیه ، انکلتره ، فلمنك ، المانیه ، ایتالیه ممالکلری محاربه‌لرك اك مدهشی اوّلان مذهب محاربه‌لری ایچون جمله‌سنك اورته سنده کائن اولان فرانسه‌یی میدان حرب اتخاذ ایده جکلر ایدی که اکر بوتصور حصوله کلمش اولسه ایدی فرانسه محو اولمش صاییلیر ایدی .

ایکنجی فرانسوانك فرانسه تختنه جلوسی اوزرینه فرانسوانك زوجه‌سی ماریه استوارتك اقربالرندن بولنان کیز (de Guise) خاندانی فرانسه‌نك ریاست امورینه یکمشلر ایدی . فرانسوانك والده‌سی (قاترینه مدیچی) وحتی بالذات فرانسوا دخی پروتستانلری فرانسه‌دن اخراج ایتمك فکرنده اولدقلری جهتله خلوصکار دوق ده کیز (قاتولیك اتفاقی) نامیله میدانه کتیردیکی برنوع قومیته‌نك ریاستنی درعهده ایلمش ایدی . خاندان قرالیدن اولوب کیزلرك دوشمنلری بولنان بوربون (Bourbon) پرنسلری ایله سائر بیوك دره بکلر کیزلره قارشی پروتستانلری التزام ایتمکه باشلامشلردر .

قرال ایکنجی فرانسوا انجق بر بچق سنه قدر حکومت ایتدکدن صوکره وفات ایده‌رك فرانسه تاجنی برادری طقوزنجی

(شارله) براقش ایدی . طقوزنجی شارل زماننده ایسه ادارهٔ امور کلیاً والده سی (قاترینه مدیچی) النده قالمشدر .

(کیز) خاندانی ایله طرفدارلری قاترینه‌نك حمایه سنه مغروراً پروتستانلر ایله کندیلرینه دوشمن اولان دره بکلر حقنده بعض حرکات تجاوزکارانه ده بولنمقده اولدقلرندن (بوربون) بکلری دخی (هوکنوتلری) تحت حمایه‌لرینه الەرق مقابله ایچون همان حاضرلنمقده ایدیلر . یالکز وقت مزبورده باش وکیل بولنان مشهور میشل لوپیتال (l' Hopital) حربك وقوعنه برمدت اولسون مانع اولمشدر .

میشل لوپیتال « قانون » اسمیله معروف اولوب دوستلریله دوشمنلرینك رعایت و محبت مخصوصه‌لرینه مظهر اولمش ایدی . (کیز) فرقه سی کویا فرانسه یی پروتستانلغك انتشارندن وقایه ایچون اسپانیه (انکیزیسیونلری) ایله (اوتودافه) لرینه مراجعت ایتمك لزومنی درمیان ایتدکاری صره ده لوپیتال مجلسه خطاباً « اوقدر آتش واشکنجه زحمتلرینه نه لزوم وار ؟ صلابت دینیه و فضائل اخلاق ایله کندیمزی اصلاح و تجهیز ایده‌رك دینسزلکه قارشی طورملی یز » دیر ایدی .

فقط افکار عامه اودرجه ده بحران ایچنده ایدی که مصادمه‌نك اوکنی آلمق ایچون لوپیتاللرك درایت واقتدارلری بیله کافی دکلدی . اشبو مصادمه‌نك وقوعی انجق بر وسیله بولنمسنه قالمش ایدی . بو وسیله یی دخی دوق ده کیز ویرمشدر . —

محاربه‌نك صورت ظهوری — دوق (فرانسوا كیز)

بر كون شامپانیه قطعه سندن مرور ایدر ایكن واسی (Vassy) نام موقعده بر ایكی ساعت قدر اكلنمش ایدی . او صره ده برقاچ یوز پروتستان كیزك مسافر اولدیغی خانه جوارنده اجرای آیین ایله مشغول اولوب سسلری كیزك قولاغنه قدر كلمكده اولدیغندن بندكانی بونی بر تحقیر عد ایله پروتستانلره درحال طاغلمسنی امر ایلمشلردر . لكن پروتستانلر مخالفت ایتدكلرندن بینلرنده بر عربده ظهور ایلمشدر . اثنای مجادله‌ده پروتستانلر طرفندن آتیلان برطاش عربده محلنه كلمش اولان دوق كیزك یوزینه تصادف ایتمش اولدیغندن بندكانی دخی سلاحه طاورانه‌رق قادین وچوجق واختیار دیمكسزین حاضر بولنانلردن ایكی یوز اللی نفر پروتستانی قتل وجرح ایتمشلردر (٩٤٠) .

اشبو وقعهٔ غریبه پروتستانلر ایله قاتولیكلر بیننده محاربه ایچون وسیله اولمشدر و بو وجهله فرانسه ده ظهوره كلن محاربات داخلیهٔ مذهبیه اوتوز سنه‌دن زیاده دوام ایتمشدر . محاربه‌لر ایسه پك شدتلی ودهشتلی اولوب بعضا برفاملیا افرادی بیله ایكی طرف اولوب بر برینك قاننی دوكرلر ایدی . طرفین محاربه‌لردن اوصانوب برقاچ دفعه متاركه ومصالحه ایتدكلری حالده هیچ بری دوام ایده‌مه‌مشدر . —.

رؤسا — فرانسه پروتستانلری فرانسه‌نك غرب طرفنده متعدد و مستحكم شهرلره مالك اولوب [*] صلحك حين عقدنده مذكور شهرلری تسليم ايتمزلر — يعنی انلرك يدلرنده ابقاسنی الك بيوك شرائط صره سنه قورلر ايدی .

محاربه اثناسنده طرفينه رياست ايتمكده بولنان (دوق كيز) ايله (پرنس قونده) تلف اولدقلری حالده محاربه ينه دوام ايتمشدر . ذاتاً ايش مذكور ايكی ذات النده دكلدی . قاتوليكلرك باش قوماندانی طقوزنجی شارلك والده سی قاترينه مديچی و پروتستانلرك رئيسلری دخی مدبر وعاقل اميرال (قولين يی Coligny ايديلر .

پرنس قونده‌نك وفاتندن صوكره اميرال (قولين يی) جسور وجيتكار اولان ناوار قرالی كنج (هانری بور بونی H. de Béarn) پروتستانلرك رئيسی اعلان ايلمشدر .

قاترينه مديچی بودفعه دخی برمدت محاربه دن صوكره پروتستانلره حريت وجدان اعطا و بعض شهرلرده علنا اجرای آيين ايچون مساعده ايده‌رك عقد صلح ايلمشدر . حتی صلحی تقويه ايچون قرالك همشيره سی (مارغريت) هانری بور بونه نشانلنمشدر . هانری ايله مارغريتك دوكونلری اثناسنده

[*] مثلا نيم ، مونتوبان ، ولاروشل سائره كبی

« سن بارتلمی کیجه‌سی » نامیله معروف اولان مدهش وقعه ظهور ایلمشدر . —

سن بارتلمی کیجه‌سی — مارغریتك پرنس هانری یه تزویجی صورت ظاهره‌ده کرکی کبی طرفینی باریشدیرمش وحتی شارل دوکونده حاضر بولنمق اوزره علی العموم (هوکنوت) رؤساسنی پارسه دعوت ایلمشیدی .

پروتستان رؤساسی دعوتی قبول ایده‌رك پارسه کاوب قراله عرض عبودیت ایتمشلر وقرال دخی هر برینی آیری آیری تلطیف ایتمشدر . باخصوص آمیرال (قولین یی) دخی قرالك محبتنی جلب ایده‌رك انك اوزرینه کلی نفوذ اجرا ایتمکه باشلامشدر . کیده کیده شارل آمیرالك رأینی آلمقسزین هیچ ایشه تشبث ایتمه‌مکه باشلادیغی کبی ، قرال برآره‌لق (قولین یی) نك توصیه‌سی اوزرینه اسپانیه قرالی ایکنجی فیلیبك وزیری مشهور (دوق آلبا) طرفندن تضییق اولنان فلمنکلیلره امداد کوندرمکه بیله قیام ایلدیکندن قاتولیکلر غلیانه کلمشلردر .

اشبو احوال اوزرینه امور اداره‌ده کندی نفوذینك اثری قالمایه‌جغندن خوف وتلاش ایتمکده بولنان قاترینه مدیچی (قولین یی) یی بر طرف ایچون بشقه چاره بوله‌مادیغندن اوزرینه قاتللر سوق ایتمشدر . بوایسه آمیرال حقنده اولان توجهك

آرتمسنی موجب اولمشدر . بوحالده قاترینه ایله کیزلر وار قوتلرینی بازویه ویره‌رك پروتستانلری دولت ایچون مضر ومهلك کوسترمکه سعی ایتمشلر و بوخصوصده ارتکاب ایته‌دك بردسیسه براقامشلردر . افکار ضعیفه اصحابندن اولان شارل دخی مدافعه‌دن عاجز قالوب نصایح مضره‌لرینه قانی و یرمشدر .

قرالك والده‌سیله (کیزلر) طقوزنجی شارله پروتستانلر یالکز پاپانك دوشمنلری اولمایوب قرالك دخی دوشمنلری بولندقلری جهتله انلرك ممالکدن دفعی آخرتجه مقبول اولدیغی کبی، دولتجه دخی نهایت درجه‌ده منفعتلی بر ایش اولدیغنی اکلاتمشلردر .

ذکر اولندیغی وجهله وقت مزبورده پروتستان رؤساسنك الك ایلری کلنلری امیرال (قولین یی) و (هانری بوربون) ایله برابر پارسده ایدیلر . کیزلر کیجه‌نك برنده پارسده بولنان پروتستانلری قتل عام ایتمکه قیام ایلمشلردر .

بونك ایچون بر طاقم خفی قومیته‌لر تشکل ایتمش و پارسه خفیاً عسکر ادخال اولنمشدر . فضله اوله‌رق قاتولیك بولنان اهالینك بر قسمی دخی تسلیح ایدلمشدر . اشبو تصور کیجه پاریسنده اجرا اولنه‌جغندن قاتولیکاره برعلامت فارقه اولمق اوزره قوللرینه بر بیاض مندیل باغلانمسی احتیاطاً تنبیه اولنمش ایدی .

طقوز یوز اللنجی سنه‌سی اغستوسنك یکرمی دردنجی کیجه‌سی [*] شفق وقتنه طوغری عموم پارس چان قله‌لرنده بردن چانلر اورلمش واشبو اشارت مقرره اوزرینه قاتولیکلر سوقاقلره اوغرایوب کوندزدن نشان قویدقلری خانه‌لره هجوم ایده‌رك او یقو ایچنده بولنان بیچاره (هوکنوتلری) قادین وارکك دیمکسزین قتل ایتمکه باشلامشلردر .

امیرال (قولین یی) برنجی اوله‌رق یتاق اوطه‌سنده قتل اولنوب اوست قات پنجره‌سندن اشاغی اتلمش وجنازه‌سی اشاغیده بکله‌ین «صادق قاتولیکلر» لك هر درلو حقاراتنه دوچار اولمشدر .

بالذات طقوزنجی شارل دخی (لوور) سرایی بالقوننده‌ن جاده‌دن فریاد وفغان ایله قاتولیکلرك اوکنده فرار ایدن پروتستان نسوان وصبیانه قورشون آتمغه باشلامشدر .

شارل انشته‌سی هانری بوربونی اعدام ایله تهدید ایده‌رك پروتستانلغی ترك ایتدیرمشدر .

او کیجه فرانسه‌نك سائر شهرلرنده دخی برقاچ بیك پروتستان تلف ایدلمشدر . فقط پروتستانلرك جمله‌سنی قتل ایتمك ممکن دکلدی وبومثللی وحشی بر معامله‌نك باقی قالانلری هر درلو فداکارلقلره تشویقدن بشقه بر ایشه یرامایه‌جغی تجربه

[*] که سن بارتلمی (St Barthélemy) یورتیسی کیجه‌سی ایدی

اولنمش بر ماده‌در . وقعهٔ مؤلمهٔ مذکوره اوزرینه پروتستانلر هب بردن ایاقلانمشلردر .

بر سنه قدر امتداد ایدن محاربه‌دن صوکره پروتستانلر قرالی صلحه مجبور ایلمشلر و کندیلری ایچون ینه حریت وجدان استحصال ایتمکه موفق اولمشلردر .

« سن بارتلمی کیجه » سندن صوکره طقوزنجی شارل وجدان راحتسزلکنه دوچار اولمش اولدیغندن چوق یشامقسزین وفات ایلمشدر . —

اوچ هانری — طقوزنجی شارلك وفاتندن صوکره برادری هانری د ' انژو اوچنجی هانری نامیله فرانسه قرالی اعلان اولنمشدر . اوچنجی هانری براز مقدم باب عالیٔ عثمانینك ترتیبیله لهستان قرالی انتخاب اولنوب لهستانده بولندیغی حالده لهلیلردن خوشلنمایوب خفیاً لهستانی ترك ایله فرانسه‌یه کلمش ایدی . فرانسه‌ده بو اثناده داخلی قاریشقلقلر فرانسه‌نك ضبط وربطنی کلیاً اخلال ایلمشیدی . ولایت مأمورلری اسکی دره‌بکلر مثللی مرکز حکومتنه اطاعت ایتمه‌یورلر ایدی . هله بیوك شهرلر همان کندیلرندن بر جمهوریت مستقله تشکیل ایتمشلر ایدی . هوکنوتلر دخی اشبو احوالی کندیلرینه فرصت عد ایده‌رك عصیان ایتمشلر وخیلی موفقیاته نائل اولمشلر ایدی .

متعصب قاتولیکلر گویا قرال طرفندن پروتستانلر حقنده اظهار اولنان گوشکلکدن طولایی تلاش ایده‌رك پروتستانلغك انتشارینی منع ایتمك اوزره بینلرنده بر « اتفاق مقدس » عقد ایلمشلردر . هرنقدر قرال هانری رسماً اشبو اتفاقك رئیسی صایبلقده ایدیسه‌ده اصل رئیس (هانری ده‌گیز) ایدی .

ذاتاً اتفاق مذکور اسپانیه قرالی ایکنجی فیلیپك تشویقی اوزرینه هانری ده‌گیز طرفندن میدانه گتیرلمشیدی . هانری ده‌گیزك اصل مقصدی ایسه پاپانك و فیلیپك و علی العموم قاتولیکلرك کندیسنه اولان توجهات سایه‌سنده فرانسه تاجنی قاپمقدن عبارت ایدی .

بوندن اکلاشلدیغی اوزره اوچنجی هانری ایکی دوشمن اره‌سنده قالمشیدی . هانری ده‌گیزك انتریقه‌لرینه واقف اولنجه قرال ابتدانك علیهنه قیام ایتمشدر . بووجهله آچیلان محاربه « اوچ هانری محاربه‌سی » نامیله مشهوردر .

اوچنجی هانری بر طرفدن هانری گیز ، دیگر طرفدن دخی هانری بوربون ایله بر خیلی محاربه ایتدکدن صوکره گویا ترك سلاح و عقد صلح ایچون مذاکراته ابتدا ایده‌رك هانری گیزی ملاقاته دعوت ایتمش و حین ملاقاتده انی اهانةً قتل ایتمشدر . بونك اوزرینه باشده پارس شهری بولندیغی حالده علی العموم قاتولیك متعصبلریله گیز طرفدارلری قرالك علیهنه عصیان

ایتمشلردر . بو حالده قرال هانری دخی هانری بوربونك پروتستانلریله بالاتفاق پای تختنی محاصره ایتمش ایسه‌ده کندیسی حین محاصره‌ده جزوئیتلر طرفندن مأمور اولان قلمان (Clement) نام بر فدائی طرفندن قتل اولنمشدر . —

نانت فرمانی — اوچنجی هانرینك وفاتیله قاپت سلاله‌سنك والوا شجره‌سی منقطع اولمشدر . فرانسه تاجنك والوالردن صوکره نظاماً طقوزنجی لوئی [*]نك التنجی اوغلی وقرال اوچنجی فیلیبك برادری (رو برده قلرمون) ك ذریتی بولنان بوربون خاندانی افرادندن (هانری بوربونه) انتقال ایتمسی لازم کله‌یور ایدی . بناء علیه هانری پروتستانلر طرفندن درحال قرال اعلان اولنمشدر . فقط قاتولیکلر هانری یی قبول ایتمه‌مشلردر . هانری برقاچ دفعه پارس شهرینی محاصره ایلدیکی حالده فتحنه موفق اوله‌مامشیدی . پارسلیلر ایله علی العموم فرانسه قاتولیکلرینك « مرتد » قرالی قبول ایتمك نیتلری اولمایوب بوخصوصده هردرلو فداکارلقلر کوزه آلدیردقلری کبی ایکنجی فیلیبك دخی امداددن کری طوردیغی یوق ایدی .

احوال بومرکزده ایکن هانری بوربون حمیت وطن پرورانه‌سی سوقیله وطنك اسایشنی اعاده ایچون مذهبنی فدا ایده‌رك قاتولیك مذهبنی تکرار قبول ایتمش وقاتولیکلر ایله بارشمشدر (٩٧١) .

[*] جلد ٤ صحیفه ١٦٠

شو قدرکه پروتستانلره « نانت فرمانی » (Edit de Nantes) نامیله مشهور اولان امتیاز نامه احسان ایده‌رك انلری دخی تسکین ایلمشدر (٩٧٦) .

اشبو فرمان پروتستانلره مساوات حقوق اعطا ایتدکدن ماعدا بعض شهرلرده عسکر بسلمك ایچون دخی مساعده اولنمشدر . بوایسه دولت ایچنده آیریجه بر حکومت مستقله شعبه‌سی تأسیس دیمك اولدیغندن « فرانسه دولتی » ایچون ایی برشی دکلدی .

دردنجی هانری ایله فرانسه‌ده غایت پارلاق بردور – یعنی (قاردینال ریشلیو) و (مازارن) و (اون دردنجی لوئی) دوری آچلمشدر . —

—

ایکنجی باب

المانیه‌ده اوتوز سنه محاربه‌سی

(۹۹۶ – ۱۰۲۶)

جزوئیتلرك فساداتی . بوهمیه عصیانی . وواللنشتاین .
اعاده فرمانی . کوستاوآدولف . کوستاو ووواللنشتاین .
فرانسه‌نك مداخله‌سی . وستفالیه معاهده‌سی .
محاربه ومصالحه نتایجی

جزوئیتلرك فساداتی — المانیه‌ده بشنجی شارلك خلفلری بولنان برادری فردیناند ایله ماقسیملیان دورلرنده پروتستانلق انتشاردن کری قالمامشدر . باخصوص عالیجناب ماقسیملیان قاتولیکلر ایله پروتستانلر بیننده اکسیك اولمایان مذهب منازعه‌لرینه اصلا مداخله ایتمز ایدی . پروتستانلر « ره فورمه » نك جمله‌ٔ ایجابندن اوله‌رق بربرینه ضد متعدد فرقه‌لره تفریق اولنمامش اولسه‌لر ایدی عموم المانیه‌نك بو سایه‌ده پروتستانلغی قبول ایده‌جکنده شبهه یوق ایدی .

پروتستانلر بیننده ایسه دائما منازعه و حتی محاربه‌لر دخی اکسیك دکلدی و پروتستانلرك دوچار اولدقلری اشبو منازعات عادتا جزوئیتلرك الکلرینه یاغ دیمك ایدی .

جزوئیتلر بر طرفدن اولانجه غیرتلرینی منازعه‌لرك آرتمسنه صرف ایتدکلری کبی ، دیکر طرفدن دخی پروتستانلغی ازمك ایچون واقع اولان بویله بر فرصتك فوت اولنمامسی حقنده حکمدارلره وصایاده بولنورلر ایدی . جزوئیتلر فردیناند ایله ماقسیملیان نزدلرنده پکده یوز بولمامشلر ایسه‌ده ماقسیملیانك اوغلی ایکنجی رودولفده (Rudolf) ایسته‌دکارینی بولمشلردر . —

طرفینك تدارکاتی — رودولف (٩٥٠ ـ ٩٩٠) اسپانیه قرالی ایکنجی فیلیب نزدنده بیومش متعصب ووهام بر حکمدار ایدی . رودولف معلملری بولنان جزوئیتلر معرفتیله برخیلی مدت (اسقولاستیك) سپورندیسیله اوغراشمش ونتیجه‌سی اوله‌رق وقتك کیمیاسیله نجومه دوشمش ایدی . رودولف اکثریا پراغ شهرنده اقامت ایدر ایدی . عقل وفکرینی کیمیا ایله نجومه و یره‌رك دولت اموری ینی اونوتمشیدی . جزوئیتلر دخی رودولفك اشبو قیدسزلکنی کندیلری ایچون سرمایه اتخاذ ایده‌رك پروتستانلق ایچون مضر وتخدیش اذهانه مساعد بعض تدابیر فوق العاده اتخاذینه واسطه اولمشلردر .

پروتستان رؤساسی احوال حاضره‌دن طولایی تلاش ایده‌رك بینلرنده بر اتفاق عقد ایتمشلردر . پروتستانلر انکلتره قرالینك دامادی و پالاتینا قونتی بولنان بشنجی فره دریکی رئیس انتخاب ایده‌رك انکلتره‌نك معاونتنه انتظار ایتمکده اولدقلری کبی ، فرانسه قرالی دردنجی هانری ایله دخی آیریجه بر اتفاق خفی عقد ایتمشلر ایدی .

پروتستانلرده بو حاضرلقلری کورن جزوئیتلر قاتولیکلر بیننده بر اتفاق حصوله کتیرمکه موفق اولمشلردر . قاتولیك اتفاقنك ریاستی ایسه باواریه دوقه‌سی ماقسیملیان ایله آوستریه آرشیدوقی فردیناند طرفلرندن درعهده اولنمشدر . بونلرك ایکیسیده جزوئیتلرك تربیه کرده‌لری و بناء علیه آلتلری ایدی . بالخصوص ارشیدوق حقنده جزئیتلرك سبب افتخارلری دنیله بیلیر ایدی .

ذاتا رورولف ایله برادری ماتیاسك بلا ولد وفات ایتملری و بو وجهله المانیه وآوستریه تاجلرینك فردینانده انتقاللری ایچون جزوئیتلرك ارتکاب ایتدکاری جنایات حقنده وقتیله خیلی قیل قال ظهور ایتمشیدی .

ایشتیریه دوقه‌سی بولنان آرشیدوق فردیناند بکلکی داخلنده بولنان پروتستانلر حقنده اظهار ایده‌کلدیکی تجاوزات وحشیانه ایله شهرت قزانمش ایدی . مثلا پروتستانلر کلیسالرنده دعا ایله

مشغول ایکن باروت واریلری واسطه‌سیله کلیسالری برهوا، مذهبه متعلق اولان کتابلری احراق، وقاتولیك کلیسانسه دوام ایتمه‌ینلری حبس واعدام ایدرلر ایدی . فردیناد عمیسی ایکنجی فیلیب کبی « هره‌تیکلر ایله مسکون ممالك اوزرنده حکومت ایده‌جکمه ارقه‌مه بر چانطه آلوب دیلنیرم » دیر ایدی .

آرشیدوق ماتیاس برادری رودولفك کوشکلکندن بالاستفاده آوستریه ومجارستان وموراویه قطعه‌لرینی ضبط ایلمش ایدی .

رودولف برادرینك تجاوزاتندن بوهمیه‌یی اولسون محافظه ایچون چکاره « لترده ماژه‌سته » (Lettre de Majesté) نامیله معروف اولوب خیلی امتیازاتی حاوی اولان فرمان اعطا ایده‌رك صداقتلرینی تأمین ایلمك ایسته‌دیکی حالده اوده برفائده‌یی منتج اوله‌مادیغندن رودولف کدرندن وفات ایده‌رك بوهمیه ایله برابر ایمپراطور تاجنی ماتیاسه ترك ایلمشدر .

ماتیاس (۹۹۰ ـ ۹۹۷) ایمپراطور اعلان اولنوب ادارهٔ اموری جزوئیتلرك اننه تسلیم ایلدیکی کبی، پروتستانلر دخی «ره‌فورمه» ظهورینك یوزنجی سنه‌سی مناسبتیله بیوك شنلکلر اجرا ایده‌رك قاتولیك عالمنده افکار وتعصبك غلیانه کلمسنی موجب اولمشلردر .

بووجهله ایکی طرف بیننده‌کی عداوت کیتدکجه شدت

کسب ایتمکده ایدی . هله جزئیتلرك توصیه‌سی اوزرینه ذریتسز اولان ماتیاس آرشیدوق فردیناندی ولی عهد تعیین ایلدیکندن پروتستانلر دخی فورتنه‌نك یاقلاشدیغنی حس ایده‌رك تدارکاته باشلامشلردر . ارتق محاربه ایچون یالکز بر مناسب وسیله اکسیك ایدی . بووسیله‌یی دخی بوهمیه‌لیلر ویرمشلردر . —

بوهمیه عصیانی — بوهمیه‌ده پروتستانلر قاتولیك پسقوپوسلرندن برینك بکلکی داخلنده بر ایکی کلیسا انشا ایتدکلرندن قاتولیکلر بونی چکه‌میوب کلیسیالری تخریب ایتمشلردر . پروتستانلر ایسه اشبو حرکتله (لترده ماژه‌سته) لك حکمی اسقاط اولندی ادعاسیله عصیان ایتمشلردر .

بوهمیه دره‌بکلرندن قونت تورن (Turn) باشنده بر طاقم سرسری طوپلایوب قرال شاتوسنده اجتماع ایدن مجلس اداره اعضاسنی پنجره‌دن طیشاری آتمش و بووجهله بوهمیه حکومتنی ضبط ایلمشدر . بوموفقیت اوزرینه پروتستانلره جسارت کله‌رك جملةً بالاتفاق ایمپراطور علیهنه عصیان و (قونت پلاتین فره‌دریکی) قرال اعلان ایتمشلردر . بونکله دخی « اوتوز سنه محاربه‌سی » کشاد اولنمشدر (٩٩٦) .

محاربه‌نك ابتداسنده ماتیاس وفات ایده‌رك المانیه وآوستریه تاجلرینی فردینانده براقشدر .

ابتدا پروتستانلر غالب کلمشلردر وعصیان (موراویه) و(سیله زیه) ومجارستانه سرایت ایلمشدر . حتی قونت تورن ویانه‌یه هجوم ایله ضبط وایمپراطوری سراینده محاصره ایتمش وایمپراطور ناکاه خارجدن ظهور ایدن امدادسایه‌سنده‌اسارتدن خلاص اولمشدر .

قونت پالاتین فره دریکك بوهمیه قرالی انتخاب اولندیغی بو اثنایه تصادف ایتمشیدی . فره دریك جلوسی مناسبتله شنلکلر اجرا ایتمکله مشغول ایکن قاتولیك اتفاقی رئیسی بولنان باواریه دوقه‌سی ماقسیملیان قوهٔ کافیه ایله طوغری پراغ اوزرینه حرکت ایلمشدر . بوحالده فره دریك پك تدبیرسز برآدم اولدیغنی اثبات ایتمش – یعنی پراغ اوزرینه کلمکده اولان دوشمنه قارشی چیقاجغی یرده ضیافتلرینی ترك ایتمه‌مش و یالکز دوشمنه قارشی برمقدار عسکر سوق ایتمکله اکتفا ایلمشدر .

ایکی اردو بیننده پراغ جوارنده بولنان (آق طاغ) اوزرنده بیوك برمحاربه وقوع بوله‌رق قومانده‌سز اولان پروتستانلرك پریشانلغیله ختام بولمشدر . فره دریك عسکرینك مغلوب اولدیغنی خبر النجه خفیاً پراغدن فرار ایتمش و بونك اوزرینه اهالی ماقسیملیانه شهر قپوسنی آچمشلردر .

فردیناند بوهمیه اهالیسنی تأدیب خصوصنده شدت‌وحشیانه اظهار ایلمشدر . « لترده ماژه سته » یی کندی یدیله پاره‌لمشدر

واهل قیام رؤساسی اعدام واوتوز بیك قدر اهالی بوهمیه دن طرد واخراج اولنمشدر . بونلرك مال واملاکی دخی مصادره اولنوب قاتولیکلره ویرلمشدر .

بوهمیه وقت مزبوره کلنجه یه قدر حریت اوجاقلرندن معدود اولدیغی حالده آق طاغ محاربه سندن صوکره جزوئیتلر ایله طولمش واوروپانك اك معمور بر کوشه سی بولندیغی حالده مذکور وقعه‌دن طولایی اودرجه ده صارصلمشدرکه عصر حاضره کلنجه‌یه قدر باشنی قالدیره مامشدر .

ایمپراطور فردیناند بودفعه براراده ایله فره دریکك « قورفوست »لك صفتنی ومستملکاتنی (یعنی ره‌ن دره بکالکنی) باواریه دوقه‌سی ماقسیملیانه اعطا ایلمشدر .

پروتستان بکلری فره دریکك حقوقنی محافظه‌یه قیام ایتدکلری جهتله محاربه ینه کسب شدت ایتمشدر . اشبو محاربه‌ده طرفین پك چوق وحشتلر اجرا ایتمشلردر .

بوصره ده پروتستان عسکری قونت مانسفلد (Mansfeld) ك تحت قومانده سنده ایدی . ماقسیملیانك سردارلرندن قونت تیللی (Tilly) دخی قاتولیکلره قومانده ایتمکده ایدی . مانسفلد آیلقسز ومصرفسز عسکر تدارك ایتمك اصولنی بولمش ـ یعنی قاتولیکلرك قرا وقصباتنی یغمایه مساعده ایلیه جکنی وعد ایده‌رك پك چوق کوکللی عسکر طوپلامش ایدی .

تیللی افندیسی کبی جزوئیتلر النده تربیه اولمش نهایت درجه ده متعصب وغدار برادم ایدی . ماقسیملیانه و یریلن ره ن ناحیه‌لری فره دریکه صادق اولوب اهالی بکلرینك حقوقنی محافظه ایچون سلاحه صارلدقلرندن تیللی جسیم اردو ایله (پلاتینا) یه داخل اولمش واجرا ایتدیکی حرکات باربارانه ایله اهالی یی دهشت ایچنده براقشدر .

بونك اوزرینه دانیمارقه قرالی دردنجی خرستیان فرانسه باش وکیلی مشهور (قاردینال ریشلیو) ایله فلمنك جمهوریتنك تشویقلرینه اتباعاً المانیه پروتستانلرینك امدادلرینه کلمش اولدیغندن شمدی یه قدر حرباً مداخله ایتمه‌مش اولان ایمپراطور فردیناند دخی مداخله یه قرار ویره‌رك البره‌خت واللنشتاین (Wallenstein) نام بربوهمیه بکنی عسکر جمعنه مأمور ایلمشدر . —

واللنشتاین — واللنشتاینك ابوینی پروتستان بولندیغی حالده کندیسی کچوك یاشنده یتیم قالمش اولدیغندن اقربالرندن بری طرفندن جزوئیت مکتبنه و یرلمش ایدی . بناءعلیه جمعیته متعصب برقاتولیك اوله‌رق چیقمشدر .

جزوئیت مکتبندن چیقدقدن صوکره واللنشتاین بعض اوروپا دارالفنونلرینه برمدت دوام ایده‌رك ریاضیات ایله نجوم

تحصیل ایلمشدر . کندیسی معاصرلرینه امثالا کو یا ییلدیزلرك وضعیات وحرکاتنه باقه‌رق حال واستقبالدن خبر ویرمك ممکندر اعتقادنده بولندیغی جهتله دائما نجوم ایله اوغراشیر ایدی ومعیتنده طوتدیغی حیله‌کار برایتالیه منجمنه اسیر اولمش ایدی . منجمی واللنشتاین ایچون غایت پارلاق براستقبال وعد ایتمکده بولندیغندن واللنشتاین دخی حریص جاه اولمش ایدی .

واللنشتاین آق طاغ محاربه‌سی کونی ایمپراطور اردوسنده برالایه قومانده ایده‌رك شجاعت ومهارت کوسترمشیدی . حتی بونك ایچون ایمپراطور کندیسنه (فریدلاند) بکلکنی احسان ایلمشیدی . بونکله برابر واللنشتاین پروتستانلردن مصادره اولنان املاکدن دخی برخیلیسنی اخذ وضبط ایده‌رك بیوك اصحاب املاك صره‌سنه داخل اولمش ایدی .

دانیمارقه قرالی خرستیانك پروتستان طرفنی التزام ایده‌رك المانیه امورینه مداخله‌سی اوزرینه واللنشتاین ایمپراطوردن کوکالی عسکر جمع وتحریر ایله انلری پروتستانلر علیهنه سوق ایچون مساعده ایسته‌مشدر . واللنشتاین هرنقدر عسکر ایچون برمصرف ایسته‌مه‌مش ایسه ده اللی بیك سلاحشور مقداریی بوله‌جق اولان اردونك اداره‌سیله قومانده‌سنه اصلا مداخله اولنماسینی شرط اعظم قویمشدر .

واللنشتاین ایمپراطوردن مساعده استحصال ایتدکدن صوکره

بیراق آچوب کندی نامنه عسکر قید ایتمکه باشلامش و کندیسنك ثروتی ایله شهرت عسکریه سی هرکسی تأمین ایچون کافی بولندیغندن آز مدت ظرفنده مقدار مطلوب عسکر طوپلامشدر. تدارکات اکمال ایدلدکدن صوکره واللنشتاین طوغری پروتستانلغك اوجاغی بولنان شمالی المانیه (ساقسونیه) اوزرینه یوریمشدر.

واللنشتاین دخی مانسفلدکی عسکرینی یغما و غارت ایله بسلر ایدی. قرا و قصبه‌لری یغما و احراق ایدر و بیوك شهرلردن تضمینات حربیه آلیر ایدی. فقط بونکله برابر عسکر واللنشتایندن پك زیاده قورقدیغی جهتله اردوسنده اطاعت و انتظام برکمال ایدی. واللنشتاینك قوری و اوزون بویی، بیوك پارلاق کوزلری، قیرمزی یه مائل ساچلری، کویا کولمك استعدادندن محروم اولان یوزی و برنوع اسراردن معدود اولان سکوتی — هپ عسکره قورقو و پر وطبیعی رعایت ایتدیرر ایدی. برده واللنشتاین الك جزؤی برقصور اوزرینه متجاسرلری الك بیوك جزایه دوچار ایدر ایدی. اردو ایچنده طولاشیر ایکن برینك سوء حرکتنی مشاهده ایدنجه «شوکرته یی اصملی» دیوب کچر ایدی. اشبو امری درحال اجرا ایتمك لازم ایدی. —

اعاده فرمانی — پروتستان اردوسنك رئیسی قونت

مانسـفلد واللنشتاین ایله تیللی نك اردولرینه مغلوب اوله‌رق تعقیب اولندیغی حالده بوهمیه طریقیله مجارسـتانه فرار ایتمکه مجبور اولمش . فقط دولت علیهٔ عثمانیه یه استنادا ایمپراطوره قارشی عصیان ایتمش اولان ترانسـیلوانیه پرنسی (غابورا) دن مأمول ایتدیکی امداد ومعاونت کورمه‌ینجه وندیکه چکمك اوزره یوله چیقدیغی حالده بوسنه ده وفات ایلمشدر . روایت اولندیغنه کوره مانسـفلد اجلی قهرمانانه قارشیلق زعمیـله مسلح وایاقده اولدیغی حالده جاننی تسلیم ایتمشدر .

بوصره ده تیللی دانیمارقه قرالی دردنجی خرستیانی مغلوب ایده‌رك (یوتلاندیه)یه داخل اولمش وقطعهٔ مزبوره‌یی بار بارانه غارت ایلمشـدر . واللنشـتاین دخی مکلنبورغ دوقه‌لغنی فتح ایلمش اولـدیغندن دوقه‌لق خدماتنه مکافات اوله‌رق ایمپراطور طرفندن کندیسنه احسان اولنمشدر .

بووجهله شمالی المانیه واللنشتاین ایله تیللی طرفندن تحت اطاعته النمشدر . یالکز اشـترالزوند شهری قهرمانانه مقاومت ایده‌رك قوماندانلرك ایکیسنیده فتحندن عاجز براقشدر .

اشـبو موفقیتلر اوزرینه ایمپراطور « اعاده فرمانی » نامیله معروف اولان فرمان (Edit de Restitution) اعلان ایده‌رك « اوغسبورغ معاهده‌سی » موجبنجه پروتسـتانلره ویریلن بعض

امتیازات ایله صولك یتمش التی سنه ظرفنده قاتولیكاردن اخذ اولنان املاكك كری آلنمسنی امر ایتمشدر (١٠٠٧) .

فرمان مذكوردن ایمپراطورك پروتستانلغی محو ایله برابر استقلال اداره‌یی اعاده ایلك فكرنده بولندیغی اكلاشلقده اولدیغندن قاتولیك بكلری دخی احوال واقعه‌دن ممنون دكللر ایدی . دیكر طرفدن هركس واللنشتاین عسكرینك تجاوزاتندن شكایت ایتمكه باشلامشدر . بناء علیه ایمپراطور شكایاتك زیاده‌لشمسندن احترازاً واللنشتاینی عزل ایتمش وعسكرینی طاغتمشدر . بوحالده قاتولیك اتفاقنك ریاست امورنده ینه تیللی قالمش ومحاربه غایت كوشك اوله‌رق دوام ایلمشدر . —

كوستاو آدولف — پروتستان اتفاقنك روحی قونت پالاتین فره دریك ومانسفلد وسائر اومثلیلر اولمایوب بشنجی شارلدن بری اوروپانك موازنه‌سنی اخلال ایتمش اولان هابسبورغ فاملیاسنی اقتداردن دوشرمك ایچون هردرلو فداكارلغی اختیاره عزم ایتمش اولان فرانسه دولتی ایدی .

وقت مزبورده فرانسه‌نك ریاست امورنده بولنان مشهور قاردینال (ریشلیو) رسماً المانیه ایشلرینه مداخله ایتمكسزین معاونت نقدیه ایله دیپلوماتلرینك مهارتلری سایه‌سنده اوته‌ده بریده ایمپراطور ایچون دوشمنلر تدارك ایتمكده ایدی . قاردینال

(ریشلیو) دانیمارقه قرالی خرستیانك مداخله‌سندن پروتستانلرك بوشی قزانمادقلرینی کورنجه اسوه‌چیه قرالی مشهور کوستاو آدولفی المانیه اوزرینه سوق و تحریك ایتمشدر .

کوستاو آدولف یالکز اون بش بیك قدر عسکر ایله المانیه‌یه کلمش اولدیغندن مداخله‌سی ابتدالری نه و یانه جه تلاشی نه ده پروتستانلرجه ممنونیتی موجب اولمشدر . حتی پروتستانلرك رؤسای رسمیه سندن معدود اولان (ساقسونیه) و (براندنبورغ) بکلری کوستاو طرفندن اتفاقه دعوت اولندقلری حالده تکلیفنی قبول ایتمکه جسارت ایده‌مه‌مشلردر .

کوستاو آدولف المانیه‌یه داخل اولدیغی صره‌ده ماغده‌بورغ شهری تیللی طرفندن محاصره اولنمش ایدی . کوستاو شهر مذکوری خلاص ایتمك اوزره عجله ایده‌رك ممالکندن مرور ایچون ساقسونیه بکندن مساعده ایسته‌دیکی حالده نائل مرام اوله‌مادیغندن وقتیله یتشه‌مه‌مشدر . بناء علیه ماغده بورغ شهری تیللی طرفندن تسخیر اولنه‌رق تخریب و احراق ایدلمش و اهالیسی حقنده قتل عام اجرا اولنمشدر (۱۰۰۹) .

ماغده بورغده اجرا اولنان وحشتلر پروتستانلری غلیانه کتیرمش و حال تردده بولنان پروتستان بکلرینك اتفاق عقد ایتملرینی موجب اولمشدر .

تیللی ماغده‌بورغی آلدقدن صوکره ساقسونیه اوزرینه هجوم ایله لایپچیغ (Leipzig) شهرینی دخی فتح ایتمش اولدیغندن

ساقسونیه بکی حین تکلیفنده قبول ایتمه‌مش اولدیغی امداد واتفاقی بودفعه استرحام ایتمکه باشلامشدر . کوستاو آدولف دخی چکمشی کان لم یکن حکمنده طوته‌رق همان ساقسونیه‌یه کلمشدر .

ذاتاً کوستاو آدولفك طوغری وآچیق اولان طبیعتی وحسن اخلاقی کندیسی ایچون هرکسك حسن توجهنی قزاندیرمش ایدی . باخصوص اسوه‌چیه عسکری استیلا اولنان ممالکی غارت ایتمه‌یوب استیمان ایدن اهالی‌یی هرنوع تجاوزاتدن وقایه وتأمین ایتدکلری جهتله دوشمنلرینك دخی مدح و ستایشلرینه نائل اولمش ایدی . —

کوستاو ووالنشتاین — کوستاو آدولف ایله تیللی بیننده لایپچیغ جوارنده بیوك برمحاربه وقوع بولوب تیللینك هزیمتیله ختام بولمشدر . اختیار تیللی نك بوآنه‌ کانجه‌یه قدر مغلوب اولدیغی یوق ایدی . اشبو مظفریتدن صوکره کوستاو آدولف باواریه اوزرینه حرکت ایده‌رك (لك) نهری کنارنده تیللی‌یی بردها پریشان ایتمش وبوندن صوکره باواریه‌نك پای تختی بولنان (مونیك) شهرینی فتح ایلمشدر . تیللی اشبو محاربه‌ده مقتول اولمشدر .

کوستاوآدولف بووجهله المانیه‌یی اورته‌سندن قطع ایتدکدن

صو کره‌ویانه اوزرینه حرکت ایچون تدارکاتده بولنور ایکن نهایت درجه‌ده تلاشه دوشمش اولان ایمپراطور فردیناند تکرار (واللنشتاینه) مراجعت ایلمشدر .

وقت مز بورده واللنشتاین پراغ شهرنده اقامت ایتمکده ایدی وسرای وسلطنتی همان ایمپراطورککندن دها پارلاق ایدی . برسوری « پاژلر » — یعنی ایچ اوغلانلر وقامرکرلر (مابینجیلر) و یاورلر هیچ بر وقت معیتندن ایرلماز ایدی وکندیسی دائما مطنطن آلایلر وضیافتلر ایچنده امرار وقت ایدر ایدی . فقط طورنده‌کی قوروم وحرکاتنده‌کی آغرلق ضیافتلرده بیله چکمز ایدی .

واللنشتاین ایمپراطورك تکلیفنی بردنبره قبول ایتمیوب خیلی تأنی وپك چوق شرائط ایله قبول ایتمش — یعنی امور وحرکات عسکریه‌ده استقلال تام ایله برابر ضبط ایده‌جکی ممالکك « لن » اصولی اوزره کندیسنه اعطاسنی طلب ایلمشدر .

ایمپراطور واللنشتاینك شرائطنی قبول ایدنجه واللنشتاین دخی تکرار بیراغنی آچوب قرق بیك اهل سلاح جمع ایتمش وکوستاو طرفندن تضییق اولنان باواریه دوقه‌سی ماقسیملیانك امدادینه عجله ایده‌جکی یرده نوره‌نبرغ اوزرینه حرکتله شهر مذکوری محاصره ایلمشدر . کوستاو آدولف ایسه درحال باواریه‌دن نوره‌نبرغك امدادینه حرکت ایتمشدر .

والنشتاین اردوسی کوستاوك اردوسنه نسبتله همان ایکی مثلی اولدیغی حالده کندیسی مستحکم اردوگاهندن چیقمغه جسارت ایده‌مه‌مشدر .

بوحالده قیش موسمی تقرب ایتدکندن والنشتاین قیشی کچیرمك اوزره اردوگاهنی ترك ایله ساقسونیه‌یه متوجه اولمش ایسه‌ده بونك اوزرینه کوستاو تعقیب ایده‌رك (لوچن) شهری جوارنده آرقه‌سندن یتشدیکی جهتله حرب ایتمکه مجبور اولمشدر .

کوستاو آدولف کندیسنك ایجاد ایلدیکی بر اصول اوزره حرب ایدر ایدی . وقت مزبورده هر یرده اسو یچره‌لرك احداث ایتدکلری اصول حرب جاری ایدی . بو اصول ایسه خط حربك ایکی جناحنده طوپلری تعبیه ایتمك ، مرکزده دخی غلبه‌لك اولق اوزره پیاده صفلری بولندیرمقدن عبارت ایدی . بو وضعیتده پیاده عسکری دوشمنك طوپلرندن زیاده تلفات ویرمکده اولدیغندن کوستاو عسکرینی بر قاچ فرقه‌یه تقسیم وهیئت مجموعه‌سنك وحدانیتنه خلل کتیرمه‌مك وایسته‌نلدیکی تقدیرده بر نقطهٔ معلومه‌یه جمع اولنه بیلمك شرطیله مواقع متفرقه‌یه تعیین ایدر ایدی . طوپلرینی ایسه پیاده ارقه‌سنه اختفا ایده‌رك انجق محاربه شدت کسب ایتدیکی اثناده انلره مراجعت ایلر ایدی .

لوچن محاربه‌سنده کوستاو آدولف اردونك صاغ جناحنده اولوب ایلك هجومده غلبه ایتمش وصول جناحك تهلکه‌ده

اولدیغنی خبر اله‌رق امدادینه یتشمك اوزره آتنی سورمش ایسه‌ده مبتلا اولدیغی ضعف بصر مناسبتیله دوشمن اوزرینه اوغراشدر . کوستاو آدولف آن واحدده وجودینه اصابت ایدن ایکی قورشونك تأثیری ایله وفات ایده‌رك حیواندن ییقلمشدر .

کوستاوك آتی یالکز اوله‌رق ایکی اردو ارەسندن مرور ایده‌رك وفاتنی ایکی طرفه بیلدیرمشدر . بوندن ماعدا واللنشتاینك اردوسنه کایتلی امداد دخی کلمشدر . فقط بونکله برابر اسوه‌چیه اردوسی مظفر اولوب واللنشتاین رجعت ایتمکه مجبور اولمشدر (۱۰۱۰) .

لوچن مظفریتی کوستاو آدولفك وفاتنی اصلا تضمین ایده‌مه‌مشدر . کوستاو پروتستان اتفاقنك هم بینی ، همده قلبی مقامنده ایدی . کوستاوك وفاتندن صوکره پروتستانلرك اتفاق واتحادینه خلل کلمشدر .

اسوه‌چیه‌ده حکومت کوستاو آدولفك قیزی (خریستینه) یه انتقال ایتمشدر . خریستینه پدرینك تشبثاتنی اکمال ایتمکه قیام ایلمش ایسه‌ده پروتستان رؤساسی بیننده ظهور ایدن منازعات مناسبتیله هیچ برایش کوریله‌مه‌مشدر . بو اثناده واللنشتاین دخی نفاق ایچنده بولنان دوشمنلرینی بر بر پریشان ایتمك فرصتنی فوت ایده‌رك حرکاتنده‌کی بطائت ایله عالمی تعجب وشکایات ایچنده براقشدر . حتی اهانتی - یعنی پروتستان رؤساسیله اتفاق ایتمك ایچون

محاربه‌یه تشبث ایلدیکی شایعه‌سی – بیله ظهور ایتمش ایدی . بونك اوزرینه ایمپراطور فردیناند واللنشتاینك عسکرینه طاغلمق ایچون اذن ویرمش وهر کسك مأمولی خارجنده اوله‌رق افراد عسکریه وضابطان ارادهٔ ایمپراطوری‌یه اطاعتله قوماندانلرینی ترك ایلمشلردر . واللنشتاین دخی مملکتنه عودت ایتمکدن استنکاف ایلدیکی جهتله برمدت صوکره عسکر ضابطانی طرفندن کیجه‌لین یاتاق اوطه‌سنده قتل اولنمشدر .

قاتللر کیجه یاریسی واللنشتاینك یاتاق اوطه‌سنه داخل اولمشلر ایدی . واللنشتاین کورلتیدن اویانوب اباغه قالقمش وکندیسنك کویا ایمپراطوره قارشی اهانتده بولندیغی حقنده قاتللرك سویلدکلری تحقیر آمیز سوزلره اصلا بر جواب ویرمه‌مشدر . یالکز کمال وقار ایله اللرینی وکوزلرینی سمایه طوغری قالدیرمش و بو حالده قتل اولنمشدر (١٠١٢) .

واللنشتاینك مقامنه قائم اولان جنراللر قطعی حرکاتده بولنه‌رق پروتستانلره غلبه ایتمشلردر . پروتستان رؤساسنك بعضلری ایمپراطور ایله ایریجه عقد صلح ایده‌رك اتفاقدن ایرلدقلری جهتله محاربه هابسبورغ خاندانك غلبه‌سی وجزوئیتلرك مرضیسی وجهله ختام بولمغه یوز طوتمشدر —

فرانسه‌نك مداخله‌سی —— شمدی‌یه قدر هابسبورغلرك نفوذ

واقندرلرینی کسر ایچون فرانسه دولتنك صرف ایتمش اولدیغی امك ثمره‌سز براقیله‌جق درجه‌ده اولمادیغندن (قاردینال ریشلیو) بو دفعه آلمانیه مذهب محاربه‌لرینك هابسبورغلرك مرضیلری وجهله ختامه یوز طوتدیغنی کورنجه رسماً مداخله ایله پروتستانلرك حقوقنی التزام ایلمشدر . فرانسه یالکز آلمانیه واوستریه‌یه اعلان حرب ایتمه‌یوب دائما انلره معاونت ایتمکده بولنان اسپانیه هابسبورغلری ایله دخی حربه طوتشمشدر . اشبو محاربهٔ عظیمه‌دن فرانسه غالب اوله‌رق چیقمش ایسه‌ده محاربه‌یی کشاد ایدن ریشلیو ایله ذاتاً اوتوز سنه محاربه‌سنی موجب اولمش اولان فردیناند محاربهٔ مذکوره‌نك نتایجنی کوره‌مه‌مشلردر .

ریشلیونك خلفی قاردینال مازارن ایله فردینادك اوغلی اوچنجی فردیناند کمال کرمی ایله محاربه‌یه دوام ایتمشلردر . متعدد سفرلر ومحاربه‌لر ومحاصره‌لر و یغما وتخریب ممالکدن صوکره طرفین بر آره‌لق کندیلرینی بدایت محاربه‌ده بولندقلری حال ووضعیتده بولورلر وتکرار یکیدن باشلارلر ایدی . فرانسزلر اسوه‌چیه‌لیلر وآلمانیه پروتستانلری ایله متفق ایدیلر . قاتولیك عالمی دخی فرانسه‌نك علیهنده ایدی .

بو محاربه اثناسنده برقاچ نامدار قوماندان ظهور ایلمشدر . اسوه‌چیه سردارلرندن (Banner) « ایکنجی کوستاو » لقبنه نائل اولمشدر . مزول بولنان تورستنسون (Torstenson) نام دیکر

بر اسوه‌چیه جنرالی حرکات سریعه‌سیله عالمی حیرت ایچنده براقیر ایدی .

فرانسه امرای عسکریه‌سندن مذکور محاربه‌ده بوربون خاندانه منسوب اولوب « بیوك قونده » (Grand Condé) نامیله تاریخنده مشهور اولان کنج پرنس قونده ایله تورن [*] شهرت قزانمشلردر .

فرانسزلرك مداخله‌سندن صوکره محاربه مذهب رنکنی غائب ایده‌رك بین‌الدول بر محاربه رنکنی آلمشدر . فرانسزلر ایله اسوه‌چیه‌لیلر یالکز کندی منافع مخصوصه‌لرینی التزام ایدرلر ایدی . المانیه بکلرینه (یعنی پروتستان رؤساسنه) کلنجه انلر دخی شمدی‌یه قدر غائب ایتدکلرینی بو سایه‌ده اعاده ایتمکله مشغول ایدیلر . بونکله برابر هر ایکی طرف محاربه‌دن اوصانوب صلح ارزوسنده ایدی و مذاکرات صلحیه خیلی وقتدن بری جاری اولدیغی حالده بر نتیجه حاصل ایتدیکی یوق ایدی . نهایت (مونستر) شهرنده عقد اولنوب « وستفالیه معاهده سی » نامیله معروف اولان معاهدهٔ صلحیه اوتوز سنه محاربه‌سنه وعلی‌العموم مذهب محاربه‌لرینه نهایت ویرمشدر (١٠٢٦) . —

وستفالیه معاهده‌سی — مذکور وستفالیه معاهده سی (Tét de Westphalie) موجبنجه پروتستانلر حریت وجدانه

[*] H. de la Tour d'Auvergne, Prince de Turenne

نائل اولمشلردر . اشبو معاهده ده اوسبورغ معاهده‌سی تماميله تصديق اولندقدن ماعدا پروتستانلر ايچون برطاقم امتيازات دها استحصال اولنمشدر . فرانسه دولتی اسپانيه و فلمنك وشرق حدودنده ضبط ايلديكی برقاچ مهم موقعدن بشقه آوستريه‌دن (الزاس) قطعه‌سنی اخذ ايلمشدر . پومرانيه قطعه‌سی ايكی قسم بولنوب نصفی اسوه‌چيه‌يه ، نصف ديكری دخی براندنبورغه (يعنی پروسيه‌يه) ويرلمشدر . پالاتينه (يعنی رەن ايالتی) نك برقسمی باواريه دوقه‌لرينك عهده‌لرنده براقلديغی مثللی ، قسم ديكری فره دريكك اوغلنه اعاده اولنمشدر . شو قدر كه ايكيسيده (قور فورست) صفتنی حائز اولمشدر . —

حرب ومصالحه نتايجی — وستفاليه مصالحه نامه‌سی موجبنجه المانيه بكلرينه دول اجنبيه ايله عقد معاهده ايده بيلمك درجه‌سنده براستقلال ويرلمش وضبط مصادره‌لردن طولايی ظهوری متصور اولان املاك وحقوق منازعه‌لرينك ممكن مرتبه اوكنی آلمق ايچون محاربه‌دن اولكی حال حاضر اعاده اولنمشدر . يالكز پروتستان رؤساسنك مصارفاتنی تضمين بهانه‌سيله برخيلی پسقوپوسلقلر حقنده « سكولاريزاسيون » (Sécularisation) يعنی مصادره واقع اولمشدر .

وستفاليه معاهده‌سی المانيه ايچون يكی احوال احداث

ایلمشدر . هابسبورغ فاملیاسی ایله جزوئیتلر علی العموم المانیه پرنسلرینی تحت اطاعته آلمق و پروتستانلغی قالدیرمق فکریله محاربه‌یه قیام ایتمش ایکن محاربه‌نك نتیجه‌سی اوله‌رق پروتستانلر مساوات حقوق وحریت وجدانه نائل اولدقلری کبی ، المانیه بکلری دخی استقلال اداره‌یه نائل اولمشلردر .

المانیه ایمپراطورلغی وقت مزبورده اوچ یوز قدر مستقل حکومتدن [*] عبارت بر هیئت سیاسیه ایدی . بونلرك هر بری محاربه اثناسنده یتشدیرمش اولدیغی عسکری اداره ایده بیلمك ایچون اهالی‌یه بر طاقم فوق العاده ویرکیلر ضم وتخصیص ایتمش اولوب محاربه‌نك ختامنده دخی اشبو ویرکیلری عفو ایتمه‌مش اولدقلرندن اهالی پك بیوك یوك التنده قالمشدر . مذکور دره‌بکلرك جمله‌سی کندیلرینی مستقل حکمدار بیلدکلرندن سرای وسلطنتلری دخی مکمل ایدی وبو خصوصده بر بریله رقابت مضره‌یه دوشمشلر ایدی .

« اوتوز سنه محاربه‌سی » المانیه معمور یتنه پك بیوك سکته کتیرمشدر . پك چوق معمور مملکتلر خراب اولمش واهالیسی طاغلمشدر . تخمین اولندیغنه نظراً همان المانیه سکنه‌سنك نصفی اشبو محاربه اثناسنده تلف اولمشدر . تجارت وصنایع محو اولمش ومکتبلر قپاندیغندن چوجقلر تربیه‌سز قالمشدر . اشبو احوالك

[*] دوقلر . قونتلر . بارونلر . میترو پولیدلر . بسقو پوسلر وسائره

سیأتی عصرلرجه دوام ایتمش والمانیه یواش یواش فرانسه مدنیتنه تابع اولمشدر .

برمدت صوکره (۱۰٤۱) المانیه قونستیتوسیوننده بعض تعدیلات وقوع بولمش واشبو تعدیلات موجبنجه « دیت مجلسی » هرسنه (رەغنسبورغ) شهرنده اجتماع ایتمکه باشلامشدر . « دیت » یعنی ملت مجلسی اوچ مستقل مجلس اولەرق اجتماع ایدر ایدی . برنجی مجلس قورفورستلردن ، یعنی « منتخبلر » دن ، ایکنجیسی پرنسلر وقونتلر و پسقو پوسلردن ، اوچنجیسی دخی « ایمپراطور شهرلرینک (یعنی مستقل شهرلرك) مبعوثلرندن عبارت ایدی . برنظام ویا برتدبیر اوچ مجلس طرفندن قبول وایمپراطور طرفندن تصدیق اولندیغی حالده مرعی الاجرا طوتیلیر ایدی . امور روحانیه یی مذاکره ایتمك لازم کلدیکی تقدیرده قاتولیکلر ایله پروتستانلر آیری آیری اجتماع ایدەرك ایکی مجلس تشکیل ایدرلر ایدی . فقط ایشك اهمیتی قالمادیغندن اکثریا بکلر دیته بالذات عزیمت ایتمەیوب یرلرینه وکیل کوندررلر ایدی . صوکرەلری بونلر « مبعوث » اولمشلردر .

ایشتە بالادن اکلاشلدیغی اوزره « اوتوزسنه محاربەسی » اوروپاده فرانسه نفوذینك غلبەسی وهابسبورغ فامیلیاسنك نفوذ واقتداردن دوشمسی ایله ختام بولمشدر . —

—

يكرمى يدنجى فصل

فرانسه‌ده استقلال اداره

و

اون دردنجى لوئى عصرى

محاربات خارجيه اثناسنده احوال داخليه — اون دردنجى لوئى دورى — اونجى واون برنجى عصرلر مدنيتى

(١٠٩٣ — ٨٩٣)

— ٣٠ —

محاربات خارجيه اثناسنده فرانسه‌نك احوال داخليه‌سى

برنجى فرانسوا . ايكنجى هانرى . هانرى بوربون . قونچينى . قاردينال ريشليو . قاردينال مازارن . فروند . مازارنك اداره‌سى

برنجى فرانسوا دورى — بالاده كوردليكى وجهله

برنجی فرانسوانك سلطنتی (۸۹۳ ـ ۹۲۵) خارجی محاربه‌لر ایچنده کچمش ایسه‌ده داخلده دخی تبدلاتسز قالمامشدر . فرانسوا سلفلرینه امتثالاً حکومت مرکزیه‌نك توسیع نفوذینه غیرت ایدر ایدی و مدت سلطنتنده ملت مجلسی یعنی « اتاژه نرو » (Etats généraux) هیچ اجتماع ایتمه‌مشدر .

بر وقتدن بری پارلمنتولر [*] ولایتلرك کافهٔ امورینه مداخله ایتمکده اولدقلرندن فرانسوا انلرك وظائف اصلیه‌لری اولان امور عدلیه‌نك خارجنه چیقمامالری حقنده تدابیر مؤثره اتخاذ ایلمشدر .

اوته‌ده بریده قالمش اولان دره بکلر فرانسه‌نك محاربات خارجیه‌دن طولایی دوچار اولدیغی مضایقاتی حکومت سابقه‌لرینی اعاده ایچون فرصت اتخاذ ایتمه‌سینلر و (قونتابل ده بوربون) لك ارتکاب ایتدیکی اهانت کبی حرکاتده بولنماسونلر قورقوسیله فرانسوا انلری معیتنه آلوب رتبه و مأموریتلر ایله تلطیف ایدر ایدی . یوز سنه محاربه‌سندن بری فرانسه دولتی عساکر دائمه‌یه مالك ایدی . فرانسوا منتظم بر دونما انشا ایده‌رك فرانسه‌یی مستملکات خارجیه‌یه دخی نائل ایلمشدر . شمالی امریقه‌ده کائن (قانادا) قطعه‌سی وقت مزبورده فرانسه‌نك اك مهم مستملکاتندن ایدی .

ذاتاً فرانسوا معارفی و تجارتی و صنایعی حمایه ایتمکله افتخار

[*] فرانسه‌ده برنوع ولایت اداره مجلسلری اولوب ولایتك کافهٔ امورینی درعهده ایتمشلر ایدی

ایدرایدی . فرانسه‌ده «انتباه معارف و صنایع» دخی فرانسوا دورونده واقع اولمشدر . بو انتباه ایتالیه سفرلرینك ثمره‌سی ایدی .

فرانسوانك سعی وغیرتی سایه‌سنده الیوم مشهور عالم اولان لیئون ایپك فابریقه‌لرینه اساس وضع اولنمشدر . پارسده دخی فرانسوا دورنده میدانه قونلمش خیلی آثار موجوددر . مشهور رسامالردن (لیئونارد داوینچی) فرانسوانك دعوتی اوزرینه برمدت پارسده اقامت ایلمشدر . فرانسوا (سوربون) دارالفنوننی اصلاح ایلدیکی کبی، یانی باشنده مشهور «قولله‌ژ ده فرانس» (College de France) ی دخی تأسیس ایله انی فنون جدیده‌نك تدریسنه تخصیص ایلمشدر .

وقت مزبورده ظهور ایدن علما وحکما فرانسوا طرفندن کوردکاری حمایه واعانهٔ نقدیه‌لردن طولایی کندیسنی مدح وثنا ایدرلر ایدی . بناء علیه ادبا ومؤلفین بشنجی شارل ایله ایتدیکی محاربه‌لرده فرانسوا طرفنی التزام ایدرلر ایدی .

فرانسوا المانیه‌ده پروتستانلری التزام ایتدیکی حالده کندی ممالکنده انلری احراق بالنار ایدر ایدی . « ودووالر » حقنده اظهار اولنان معامله [*] بونلرك بری ایدی .

فرانسوانك برنجی افکاری استقلال اداره اولوب بو خصوصده افراط درجه‌سنه وارمش ایدی . فقط بونکله برابر اکثریا

[*] صحیفه ۳٤١

خلوصکار بنده کاندن برینك نفوذی تحتنه کیروب انك طرفندن الت مقامنده استعمال اولنور ایدی . فرانسوا اوزرینه نفوذ کسب ایده‌رك انی چیرکین وغیر مشروع حرکاته سوق وتحریك ایدنلرك ایچنده مشهور اولان شانسلیه (یعنی باش وکیل) دوپرا (Duprat) دز .

مسرف فرانسوایه پاره یتشدیرمك پك مشکل ایدی . فرانسوا بعضاً زیاده صیقلدیغی وقت طالب اولانلره رتبه ومأموریتلر اعطا ایده‌رك بدل اولمق اوزره انلردن کلیتلی اقچه اخذ ایدر ایدی . فرانسه‌نك باشـنه بیوك فلاکت کتیرمش اولان « فاوزریتلر » (Favorites) یعنی « کوزده »لر فرانسه سراینـده ایلك دفعه اوله‌رق فرانسوا زماننده ظهور ایتمشدر .

ایکـنجی هانری — فرانسوانك اوغلی و خلفی ایکنجی هانری (٩٢٥ ـ ٩٣٧) دخی پدرینك مسلکنده حرکت ایتمشدر . هانری خارجی محاربه‌لرده پدرندن زیاده بختیـار اولوب بشنجی شـارلك خلفی اسپانیه قرالی ایکنجی فیلیبدن (مج) و (تول) و (وردون) قلعه‌لرینی ضبط ایتدیکی مثللو ماریه تودوردن دخی ایکی یوز سـنه‌دن بری انکلتره‌نك تحت اداره‌سـنده بولنان (قاله) قلعه سنی فتح ایلشدر .

ایکنجی فیلیب ایله اولان محاربه «قامره زی» (Cambrésis)

معاهده سیله ختام بولمشدر . هانرینك قیزی الیزابتك فیلیب طرفندن تزوجی معاهده نامه نك شرائطندن بری ایدی .

الیزابت ایله فیلیبك دوکونلری اثناسنده هانری قضاء ـ یعنی دوکون مناسبتیله ترتیب اولنان « تورنیر » ده معیت ضابطاندن قونت (مونغومری) طرفندن جرح ایدیله رك برقاچ کون صوکره متأثراً ـ وفات ایلمشدر . —

هانری بوربون — بالاده کورلدیکی اوزره ایکنجی هانرینك اوغللری زماننده ریاست اموره چکمش اولان (کیز) خاندانی تعصبکارانه اداره سیله داخلده بیوك اخلال ظهورینی موجب اولوب عظیم جنایتلر اجرا ایدلمش ونهایت حکومت (اورلیان) خاندانی الندن چیقوب (بوربون) خاندانندن هانری ده ناواره انتقال ایتمش ایدی .

دردنجی هانری (٩٧١ ـ ٩٨٨) ایکنجی دفعه اولمق اوزره منافع مخصوصه اوغورنده مذهبنی فدا ایتدیکی و بوسایه ده عموم فرانسزلر طرفندن قرال اعلان اولندیغی اثناده فرانسه نك احوال عمومیه سی پك وخیم ایدی .

طقوزنجی شارل واوچنجی هانری دورلرنده سلفلرینك بونجه زحمتلر ایله حصوله کتیره بیلدکاری استقلال اداره (Centralisation) همان الـدن قاچرلمش ایدی . برطاقم دره بکار اسکی حقوق

و امتیازاتنی اعاده ایچون قیام ایتدکاری کبی ، بیوك شهرلر دخی کیمسه یه تبعیت ایتمکسزین کندیلرینه عائد اموری بالذات وجه اوزره رؤیت ایتمکه باشلامشلر ایدی . برده داخلی محاربه لرك نتایج طبیعیهٔ وخیمه سندن اولان اشقیا کروهلری آسایش وامنیت عمومیه یی کلیاً اخلال ایتمشلر ایدی .

خزینهٔ دولتك بورجی اوچ یوزملیون فرانقی متجاوز ایدی . دولتك وارداتی اوتوزملیون فرانقدن دون ایدی . حالبوکه دولت لااقل اللی ایکی ملیون فرانق مصارفه محتاج ایدی . محاربات مذهبیهٔ داخلیه وخارجیه برملیونی متجاوز اهالینك قیرلمسنی موجب اولمش اولدیغندن زراعت وصنایعه طورغونلق کلمش ایدی . دیکر طرفدن زادکان صنفنه عارض اولمش اولان مسیبلك و (دوئلو) لردن طولایی پك چوق جانلر تلف اولمش وخانه‌لر ییقلمش ایدی . قوانینه رعایت اولنمادیغی کبی ، تربیه واخلاق نهایت درجه‌ده بوزلمش اولدیغندن ادابك دخی کوزه‌دلدیکی یوق ایدی . بناء علیه فرانسه‌یی اصلاح ایتمك مشکلجه برکیفیت ایدی . فقط دردنجی هانری مشکلات اوکندن قاچان آدملردن دکلدی .

هانری ابتدای امرده « نانت فرمانی » [*] احسان ایده‌رك (۹۷۸) پروتستانلری تسکین ایلمشدر . واقعا نانت فرمانی فرانسه داخلنده آیریجه برحکومت مستقله تشکیل دیمك ایدی . لکن

[*] صحیفه ۳۵۳

هانری وقتیله رئیسلری بولندیغی پروتستانلری انجق بونکله اقناع ایده بیله جك ایدی ٠

بوندن صوکره هانری بتون ذهننی امور مالیه‌نك تسویه‌سنه ویرمشدر ٠ هانری مالیه نظارتنی سلاح ارقداشی بولنان مستقیم وعاقل دوق سوللی (de Sully) به حواله ایتمشدر ٠

سوللی امور مالیه‌ده پك چوق اصلاحات اجرا ایله برابر مأمورین دولته سرایت ایتمش اولان ارتکابات متنوعه سیئه‌سنك اوکنی آلمغه غیرت ایلمشدر ٠

سوللی باخصوص زراعتی حمایه ایدر ـ یعنی زراعك ویرکیلرینی تخفیف وطرق انشا و باتاقلقلری تطهیر ایدر ایدی ٠ بونلر هب پاره‌یه محتاج اولدیغندن بعض وکلا سوللیدن شکایت ایدرلر ایدی ٠ سوللی دخی « اقچه صرف اولنمادقچه واردات تزاید ایتمز » دیر ایدی ٠

فرانسه کشی زاده‌لری برنجی فرانسوا دورندن بری پارس اکلنجه‌لرینه آلشمش اولدقلرندن شاتولرینی و بناء علیه چیفتلکلرینی ترك ایده‌رك وقتلرینی پارسده کچیرمکده ایدیلر وبوندن طولایی امورلرینه خلل کلوب بورجلر ایچنده قالمشلر ایدی ٠ هانری ایله سوللی بونلری کویلرینه وچیفت وچبوقلری یاننه اعاده ایتمکه غیرت ایدرلر ایدی . فقط سوللی (فابریقه‌لرك اغیر هواسی صحته مضر اولدیغی) ادعاسیله فابریقه‌لرك علیهنده بولنور

ایدی که ظاهراً ادعاسی طوغری ایسه ده فابریقه‌لرك هواجه اولان مضرتی ممالکك معمولات صناعیه‌دن محرومیتی مضرتی اوکنده هیچ دیمك اولدیغی جهتله اساساً باطل ایدی . شوقدرکه هانری بوخصوصده باش وکیل ایله هم افکار اولمایوب فابریقه‌لری وعلی العموم صنایعی حمایه ایدر ایدی .

هانری پك زیاده ملت پرور بر حکمدار اولوب دائما « هر کویلینك پازار کونلری سوفره‌سنده برطاوق اولسون بولندیرمغه مقتدر اولدیغنی کورمك ایستر ایدم » دیر ایدی . ذاتاً هانرینك عالیجنابلغی وشجاعت وحمیتی وکینسز اولان طبیعتی مشهوردر .

هانری یکی جلوس ایتدیکی وقت قاتولیك اتفاقی رئیسی بولنان (دوق ده مایه‌ن Mayenne) بر خیلی مدت قراللغی تصدیقه مخالفت ایتمش ایدی . نهایت (مایه‌ن) ترك سلاح ایده‌رك قرالك حضورینه چیقدیغی حالده هانری طرفندن حسن قبول اولنمشدر . شووارکه هانری دوق ده (مایه‌ن)ی قولتوغنه آلوب باغچه‌ده غایت سرعتله کزدیرمکه باشلامشدر . مایه‌ن پك شیشمان بولندیغی جهتله طیقانه‌رق اوزرندن تر آقمغه باشلامش وهانری کو یا کورمه‌مزلکه کله‌رك کزمکه دوام ایتدیکندن طاقتسز قالمش اولان (مایه‌ن) امان دیمکه مجبور اولمشدر . هانری دخی تبسم ایله « ایشته انتقامم بو قدردر » دیمشدر .

پروتستانلره ریاست ایتدیکی اثناده محاربه‌لرك برنده عسکری

بوز یلوب رجعته یوز طوتدیغنی کورنجه هانری عسکره خطاباً « ارقداشلر بر کره دونوب قوماندانکزك نصل فدای جان ایده‌جکنه اولسون باقکز » دیه‌رك دوشمن اوزرینه یالکز باشنه اوله‌رق یوریمشدر . عسکر دخی سودکاری هانری یی یالکز براقایوب ارقه‌سندن حرکتله دوشمنه غلبه ایتمشلردر . بو مثللی حرکات ایله هانری اهالینك محبت وتوجهنه مظهر اولمشیدی .

هانری سرایلرندن سلطنت وصفایی قالدیرمشدر وسلفلرینه امتثالاً زادکانه پکده یوز ویرمه‌مشدر . بناء علیه صنف مذکور کندیسندن خشنود دکلدی . فقط اصل هانری یی چکه‌مه‌ینلر جزوئیتلر ایله پاپانك غیرت کشلری اولوب هانری برکون پارس ایچنده کزر ایکن جزوئیتلر طرفندن مأمور اولان راوه یاق (Ravaillac) نام برقاتل طرفندن قتل اولنمشدر (٩٨٨) . —

قونچینی — هانری قتل اولندیغی وقت حکومت اوغلی اون اوچنجی لوئی‌یه (٩٨٨ — ١٠٢١) انتقال ایتمش ایسه‌ده لوئی دها صباوت حالنده بولندیغی جهتله والده‌سی (ماریه مدیچی) وصیه نصب اولنمشدر . لکن ینه حکومت ماریه النده اولمایوب قونچینی (Concini) نام سرسری برایتالیان النده ایدی . قونچینی نهایت درجه‌ده مرتکب بر آدم اولوب اوچ درت سنه ظرفنده مارشال رتبه‌سنه نائل اولمش واون ملیون فرانقی متجاوز ثروت

صاحبی اولمشدر . بواچقه‌نك ارتکاب اولندیغی خزینهٔ دولتدن اوراق واسطه‌سیله تبین ایتمشدر .

باشده پرنس قونده (بوربون) اولدیغی حالده بیوك بکلر (قونچینی) نك سوء اداره‌سندن شکایت ایده‌رك سلاح بدست عصیان ایتمشلر ایسه‌ده قونچینی هر بر ینه خزینه دن علنا رشوتلر اعطا ایده‌رك عصیانلرینی تسکینه موفق اولمشدر . مثلا پرنس قونده برنجی عصیانده درت یوزاللی بیك ، ایکنجیسنده دخی بر بچق ملیون فرانق نقد اخذ ایلمشدر . نهایت کنج قرالك تشویقی اوزرینه بنده‌کانندن ده لوئین (des Luines) قونچینی یی قتل ایتدیرمشدر (٩٩٥) .

کویاسحر ایله اتهام اولنه‌رق محکمه حضورینه جلب ایدلمش اولان قونچینی‌نك زوجه‌سی الئونوره حاکم طرفندن «نه‌واسطه‌لر ایله‌سن قرالیچه اوزرینه بوقدر نفوذ کسب ایتدك » مألده واقع اولان سؤاله جواباً « عقل سلیم عقل ناقص اصحابنه حکم ایتمك ایچون وسائط فوق العاده تدارکنه محتاج دکلدر »دیه جواب ویرمشدر . بونکله برابر الئونوره احراق بالنار ایدلمشدر . —

قاردینال ریشلیو — قونچینی‌نك قتلی اوزرینه فرانسه‌نك احوالی ینه دوزلمه‌مشدر . زیرا سوء اداره خصوصنده ده لوئین قونچینی‌دن اشاغی قالمامشدر .

لوئی ایله والده‌سی ماریه مدیچی اره‌سنده برودت ظهور ایتدیکندن پاره قزانمق یولنی اوکرنمش اولان حمیتسز زاده کان کروهی بونی وسیله اتخاذ ایده‌رك عصیان ایتمك ایچون حاضرلنمقده ایکن ماریه‌مدیچی محرم اسراری (یعنی فونفسوری) بولنان (لوسون) پسقوپوسی ریشلیو (Richelieu) نك نصیحتی اوزرینه قاریشقلقلره وسیله و یرمه‌مك ایچون اوغلی ایله بار یشمشدر . ریشلیو دخی بوخدمته مکافاةً قاردینال کلاهنی قاپمش (١٠٠٠) وبرمدت صوکره ده لوئینك وفات ایتدیکندن یرینه باش وکیل اولمشدر .

اون اوچنجی لوئی نازك و مرحمتلی بر حکمدار ایدی وچوقلق ذهن مشغولیتنی سومه‌دیکندن ادارهٔ اموردن صیقیلیر ایدی . بناء علیه ریشلیو یدنده امورك حسن صورتله جریان ایتدیکنی کورنجه ذاتنی اصلا سومه‌دیکی حالده حکومتدن کف ید ایده‌رك ادارهٔ دولت امر مهمنی آنك النده براقمشدر .

قاردینال ریشلیو کافهٔ مساعیسنی دولتك حقوق حکمرانیسنك وقایه‌سیله مرکز حکومتنك حکم و نفوذینی توسیع یولنده صرف ایدر ایدی . ایکنجی هانری‌دن صوکره وقوع بولان قاریشقلقلر اثناسنده فرانسه دره بکلری تکرار باش قالدیردقلری کبی ، (نانت) فرمانیله پروتستانلر دخی دولتك وحدانیتنی اخلال ایتمشلر ایدی . ریشلیو حریت وجدان ایله مساوات حقوقه

طوقنمقسزین پروتستانلره اعطا اولنمش اولان حقوق وامتیازات فوق العاده‌یی کری آلمشدر . پروتستانلر یدلرنده بولنان قلعه‌لری تسلیم خصوصنده مخالفت ایتدکلرندن ریشلیو قوهٔ عسکریه‌یه مراجعت ایله انلری بر بر اخذ واسترداد ایلمشدر .

پروتستانلر الڭ صوکره (لاروشل) قلعه‌سنه تحصن ایتمشلر ایدی . لاروشل هجوم ایله ضبط اولنمش ایسه‌ده محافظلر حقنده حسن معامله‌ده قصور اولنمامش و «نانت فرمانڭ» حریت وجدانه متعلق اولان ماده‌لرینه طوقنلمامشدر (۱۰۰۲) .

قاردینال ریشلیو پروتستانلردن صوکره دره بکلری قانون دائره‌سی داخلنه آلمغه تشبث ایده‌رك بوخصوصده دخی موفق اولمشدر . زادکان صنفی دفعاتله سلاحه مراجعت ایتدکلری حالده قاردینال انلرڭ جمله‌سنی تأدیب ایلمشدر . ارتق دره بکلر مدهش قاردینالی بر طرف ایچون خفی قومیته‌لر تشکیل ایده‌رك انی قتل ویا تسمیم ایتمکه قیام ایتمشلر وحتی بر دفعه‌سنده قرال دخی قومیته‌یه داخل اولمش ایسه‌ده ینه بر ثمره کوریله‌مه‌مشدر . ریشلیو وقتیله قومیته‌یی کشف ایدر ومتجاسرلری اعدام ایدر ایدی . فرانسه‌نڭ نامدار خاندانندن معدود اولان (شاله) و (مونمورانسی) دوقلری وقرالڭ ندیمی قونت‌ده (سن مارس) قاردینالڭ امریله سیاستکاه اوزرنده تلف اولمشلردر . ریشلیو بووجهله اون برنجی لوئی‌نڭ اثرینی اکمال ایلمشدر .

قاردینال ریشلیو ملت مجلسی (یعنی اتاژهزرویی) رسماً بلا مدت تعطیل ایلمش وفرانسهده هر ایش مرکز حکومتنك امر ورخصتیله اجرا اولنمغه باشلامشدر . خارجی پولتیقهسنده ریشلیو (هابسبورغ)فاملیاسیله اولان رقابته دوام ایتمش و« اوتوز سنه محاربهسنك » امتدادیله پروتستانلرك غلبهسنی موجب اولمشدر . ریشلیونك زمان ادارهسنده اوروپاده فرانسهنك نفوذی غالب ایدی . لوئی ایله ریشلیو بر سنه ایچنده وفات ایتمشلردر (١٠٢١) .

« مدهش قاردینال » فرانسهده استقلال ادارهیی تأمین ایلدیکی کبی ، اهل هنر ومعارفی دخی حمایه ایدهرك فرانسه ایچون بر « ترقیٔ فنون » دوری کشاد ایلمشدر .

ریشلیو فرانسه لسانی اصلاح وتنظیم واکا نظارت ایتمکله مکلف اولمق اوزره «فرانسه اقادهمیهسنی»(Academie de France) یعنی انجمن دانشی تأسیس (١٠١٣) و(سوربون) دارالفنوننی ودولتك کتبخانهسیله مطبعهسنی اصلاح وتوسیع و « قاردینال سرایی » (شمدیکی پاله روایال) ایله نباتات موزهخانهسنی انشا ایتدیرمشدر . کندیسی ادیب اولوب خیلی آثار قلمه آلدیغی مثللی علما وادبایی دخی تحت حمایهسنه الهرق فرانسهنك فکراً ترقی ایتمسنی و بو خصوصده دخی اوروپایه تقدم وریاست ایلمسنی موجب اولمشدر .

قاردینال مازارن — اون اوچنجی لوئی‌نك حین وفاتنده اوغلی وخلفی اون دردنجی لوئی (۱۰۲۱ ـ ۱۰۹۳) دها بش یاشنده بولندیغی جهتله حکومت والده‌سی آنه د' وتریش (d'Autriche) النده قالمشدر .

اون اوچنجی لوئی کندیسندن التی آی مقدم وفات ایدن قاردینال ریشلیو یرینه انك یتشدیرمش اولدیغی مازارنی (Mazarin) باش وکیل تعیین ایتمشیدی . آنه دخی مازارنی باش وکالتده ابقا ایلمشدر .

قاردینال مازارن عن اصل ایتالیه‌لی اولوب شخصاً یاقشقلی وفکراً زکی ومستعد بر آدم ایدی . بر مأموریتله فرانسه‌یه کلدیکی حالده ریشلیونك التماسی اوزرینه فرانسه‌ده قالمش ایدی وقاردینال ریشلیویه خارجی پولتیقه‌ده معاونت ایده کلمش ایدی .

مازارن ادارهٔ ممالکده خواجه‌سی ریشلیونك مسلکنده دوام ایتدیکندن انتقال حکومتدن طولایی بر تبدل حس اولنمامشدر. شوقدرکه ماریه مدیچی‌نك زمان وکالتنده اولدیغی کبی' بو دفعه دخی فرانسه بکلری بالاتفاق حکومت علیهنه قیام ایتمشلردر . اشبو عصیان « فروند » (La Fronde) یعنی « صاپان » نامیله فرانسه تاریخنده مشهوردر . —

فروند — پرنس قونده ، برادری پرنس قونتی ، اون اوچنجی لوئی نك برادری (پرنس غاستون د، ورلیان)، قاردینال (ده غوندی)، مارشال (تورەن)، دوق (ده بوفور) (Beaufort)، دوق (دلاروشفوقو) (de La Rochefoucauld) وسائر پك چوق نامدار کشی زادەلر وحتی پارس پارلمنتوسی دخی بینلرنده اتفاق ایتمشلر ایدی . اهل قیامك افکاری بر نوع ملت مجلسی تشکیل ایتمك اولوب مازارن ایسه بونی قرالك حقوق حکمرانیسنه مخالف بولەرق ابتدا تهدید مقامنده پارس پارلمنتوسی اعضاسندن اوك اپاق اولان ایکی کشی یی توقیف ایتدیرمشدر . فقط پارس اهالیسی ایاقلانەرق شهر سوقاقلرینی «باریقادلر» یعنی استحکاملر ایله دوناتمشلردر . بونك اوزرینه مازارن دخی موقوفلری صالیویرمش ایسەده ینه عصیانك اوکی النەمامش وحکومت ایکی دفعه پارسی ترك ایتمکه مجبوراولمشدر .

ابتدا حکومتك علیهنده بولنان مارشال (تورەن) صوکره حکومت طرفنه بچدیکندن فرانسەنك اك مشهور قوماندانلری بولنان (قونده) ایله (تورەن) ایکی طرفك قوماندەلرینی درعهده ایدەرك بر بریله خیلی محاربه ایتمشلردر . نهایت محاربه حکومتك غلبەسیله ختام بولمشدر .

بو محاربه اثناسنده پرنس قونده فرانسه ایله محارب اولان

اسپانیه‌یه فرار ایده‌رك اسپانیه عسکری ایله فرانسه اوزرینه کلمك کبی بیوك بر حیثیتسزلکده بولنمشدر .

« فروند » محاربه‌سی اثناسنده بر قاچ کبار قادینی دخی خیلی نفوذ اجرا ایتمشلردر . بونلرك ایچنده اك مشهور اولانلر پرنس غاستون د'ورلیانك قیزی دوشس ده مونپانسیه (Montpensier) ، دوق بوفورك دوستی دوشس مونبازون (Montbazon) ، تورەنك دوستی دوشس لونغویل (Longueville) درلر . ایشك ایچنده قادینلرك مداخله‌سندن نشئت ایدن رذالت دخی اکسیك اولمادیغندن « فروند » عصیانی فرانسه تاریخنده بیوك بر لکه‌در .

مازارنك اداره‌سی — عصیان بر طرف اولنور اولنماز مازارن تشبثات خارجیه‌سنه دوام ایتمشدر . شوقدرکه ریشلیونك المانیه پروتستانلرینی التزام ایدن اجنبی حکمدارلرینه ایتدیکی اعانات نقدیه‌دن طولایی فرانسه‌نك موازنهٔ مالیه‌سنه خلل کلمش اولدیغندن مازارن پاره‌سزلقدن صیقندی چکر ایدی . بونکله برابر قاردینال مازارن پروتستانلری (وستفالیه) معاهده‌سنه نائل ایده بیلمشدر . [*]

مازارن وستفالیه معاهده‌سیله اوستریه دولتی ایله اولان

[*] صحیفه ۳۷٤

محاربه‌یه ختام و یردیکی حالده اسپانیه ایله دها خیلی مدت محاربه‌یه دوام ایلمشدر . نهایت فرانسه واسپانیه بیننده دخی « پیرینه » معاهده‌سی عقد اولنمشدر (١٠٣٧) .

اشبو معاهده موجبنجه فرانسه سکزنجی شارل دورنده غائب ایدیلن (ارتوا) و(روسیلیون) قطعه‌لری ایله فلمنك حدودنده برقاچ قلعه اخذ ایتمشدر . برده بلوغه ایرمش اولان اون دردنجی لوئی اسپانیه پرنسسی ماریه تره‌زی تزوج ایلمشدر . ایکی سنه صوکره مازارن وفات ایده‌رك ادارهٔ اموری قرال یدینه تسلیم ایلمشدر .

مازارنك خارجی پولتیقه‌سی فرانسه‌یه شان قزاندیرمش ایسه‌ده فرانسه داخلاً بیوك مضایقه‌لر ایچنده قالمش ایدی . مازارن داخلی اداره‌سنده اهلیتسزلك ایله برابر کندیسنك نهایت درجه‌ده مرتکب اولدیغنی کوسترمشدر . حین وفاتنده خزینهٔ دولتك بورجی درت یوز اللی ملیون فرانقی متجاوز ایدی . حالبوکه مازارنك ذاتنه مخصوص اولان ثروت ایکی یوز ملیونه بالغ ایدی .

مالیه ناظری بولنان (فوکه) قرال پاره ایسته دیکی تقدیرده « افندم خزینهٔ قرالیده براقچه یوق ایسه ده امر بیورلدیغی حالده «مونسنیور قاردینال» افندمزه اقراض ایده بیلیر » دیر ایدی .

فقط مازارن علما وسائر اهل هنری حمایه ایدرایدی و « مازارن کتبخانه‌سی »، « ملل اربعه قولله‌ژی »، « صنایع نفیسه اقاده‌میه‌سی »(Aᵐⁱᵉ des Beaux Arts) کبی اثار مشهوره براقشدر . —

— ۲۱ —

اون دردنجی لوئی عصری

دولت دیمك بن دیمكدر. لوئی‌نك سلطنتی. قولبر . لووواه.
بلجیقه محاربه‌لری . تبدل احوال . نانت فرمانك فسخی .
اسپانیه وراثتی محاربه‌لری. تریئومویر. محاربه‌نك احوالی.
فرانسه‌ده غلیان‌حمیت . انكلتره‌پولتیقه‌سنده‌تبدل‌و معاهده
(۱۰۳۹ — ۱۰۹۳)

دولت دیمك بن دیمكدر — باش وكالتده بولنان قاردینال مازارنك وفاتی اوزرینه سائر وكلا اون‌دردنجی‌لوئی‌نك‌حضورینه چیقوب فی مابعد امور دولتك كیمه عرض اولنه‌جغنی سؤال ایتمشلر ایدی . لوئی قیصه جه « بكا » دیی ویرمشدر . بونكله فرانسه ده امثالی كورلمه مش برادارهٔ مستقلهٔ مستبدانه احداث اولنمشدر (۱۰۳۹) .

لوئی بالذات باش وكالتی درعهده ایلمشدر . اون برنجی

لوئی دن اعتباراً فرانسه ده مرکز حکومتك حکم و نفوذی کیتدکجه توسیع اولنمقده اولوب قاردینال ریشلیونك زمان اداره سنده نهایت درجه یی بولمشیدی . غایت مغرور ومتکبر بولنان اون دردنجی لوئی دخی کندی نفسنی اویله برمقامه وضع واویله بردولت وسلطنته غرق ایلمشدرکه زمانك مساعده سی اولدیغی حالده همان کندیسنه معبدلر انشا وهیکللر رکز ایتدیره جك ایدی . شاید وکلانك بری از قضا حدینی تجاوز ایده رك قرالك مضر برطلبنه قارشی دولتك منافعندن بحث ایتمکه جرأت ایلیه جك اولورسه ، لوئی پرطور پدرانه ایله بنده سنك اشبو « قصورینی » اخطار ایچون « دولت دیمك بن دیمکدر » (L' Etat c'est Moi) دیر ایدی . —

لوئی‌نك سلطنتی — لوئی نك سراینده کورلمه مش برسلطنت موجود وکندیسی دخی داخل اولدیغی حالده عموم عندنده مرعی الاجرا طوتیله جق براصول تشریفات جاری ایدی .

لوئی اشبو اصول تشریفاته رعایةً بعضاً کندی راحتنی دخی اخلال ایدر ایدی . مساعدهٔ مخصوصه سی اولمادقجه کیمسه دائره سنه داخل اوله ماز وذاتاً مساعده بیورلدیغی حالده دخی وقت معینی بکله مکه مجبور اولور ایدی . قرالك هرساعتده وهردقیقه‌ده نه ایله مشغول بولنه جغی مقرر ایدی .

قرال او یقودن او یانمزدن اول بالجمله قرال خاندانی ایله بعض بیوك بكلرسرایده حاضر بولنوب اویاندیغی كبی كیمی ابدستخانه یه كتورر ، كیمی یوزینی ییقـار ایكن لكن ، كمیده ابریك وحولی طوتار ، بعـده قرال كینمكه باشـلاینجه كیمی كوملكنی ، كیمی پانتـالونـی ، كیمی پوتینلرینی و یرر ... والحاصـل الك اوفاق برشیئه وارنجه یه قدر هرشـیئك كیمك واسطه سـیله ونه یولده كوریله جكی بللی ایدی . قرال « توالتنی » اكمال ایتدیكی كبی سرای داخلنده بولنان عبادت خانه یه كیدوب رسم دعایی استماع ایدر ایدی . معبده كیدر ایكن و كلیر ایكن كیمك قنغی قولتغنه كیره جكی ونره ده طوره جغی معلوم ایدی .

لوئی بوندن صـوكره وكلاسنی دعوت ایله دولت اموریله مشغول اولورایدی وبومجلسده كبر وغروریني برازتسكين ایده‌رك مجلس اعضاسنه افكار ومطالعات بیان ایچون مسـاعدهٔ كامله ویرر ایدی .

زوالدن برسـاعت صـوكره طعام ایدر وقرال طعـام ایله مشـغول ایكن خاندانی افرادی ایاقده اولـدقلری حالده سوفره اطرافنـده طوررلر ایدی وهر بری قراله برر یمك و یرر ایدی . بعضاً لوئی یالكز « موسیو » یی (یعنی برادرینی) سوفره سـنه الیر ایدی .

لوئی کونده برقاچ دفعه البسه سنی دکشیر وهر دکشیشنده ذکر اولنان رسمی اجرا ایدر ایدی ۰

کیجه الا فرانقه ساعت اونده اقشام طعامنی اکل ایدر وبودفعه سوفره سنه پرنسلر ایله بعض وکلا ورجال دعوت اولنور ایدی ۰ اکثر وکلا ورجال قرال ایله طعام ایتمك شرفنه نائل اولمق ایچون اقشام اوستی سرایه کلوب سالونده بکلرلر ایدی. طعام وقتی قرالك باش مصاحبی کلوب حاضر بولنانلرك اسملرینی یازار وبرمدت صوکره عودت ایده‌رك یمکه دعوت اولنان «بختیار» لرك اسملرینی قرائت ایدر ایدی ۰ قپوجی دعوتلیلره ایچ پرده سنی آچدیغی کبی، سالونده باقی قلانلره سالونك تخلیه‌سی ایچون اشارت ایدر ایدی ۰

کیمسه یه اطاعت ایتمکه تنزل ایتمه ین اسکی دره بکلرك اولاد واخفادی مظلومانه ومحزونانه صالوندن چیقوب خانه‌لرینه عودت ایدرلر وایرتسی کونی اقشامی ینه معهود صالونه طوله رق مابینجی طرفندن قرائت اولنان دعوتلیلر پوصله سنده اسملرینی کورمك ایچون درت کوز ایله انتظار ایدرلر ایدی ۰

لوئی سلطنتنه زیاده جلا ویرمك ایچون مزین سرایلر انشا ونهایتسز اکلنجه‌لر ترتیب ایلر ایدی ۰ فرانسه نك الك کوزل قیزلری برر مأموریتله سرایه جلب ایدیله‌رك انلر ایچون غایت سوسلی وآچیق البسه‌لر (موده) تخصیص اولنور ایدی ۰

بناء علیه زادکان دخی شاتولرینی ترك ایده رك پارسه کلوب اقامت ایدرلر وسرایه منسوبیت پیدا ایتمك ایچون هر شیئی فدا ایلرلر ایدی ․

لوئی نفس پارس شهرینی سومه دیکی جهتله اکثریاً (ورسایده) اوتورر ایدی ․ ورسای کوچوك بر کوی اولدیغی حالده لوئی دورنده بیوك برشهر اولمشدر ․ لوئی سلطنتی مدتنجه مشهور ورسای سراینك وباغچه‌لرینك انشاسیله مشغول اولمشدر ․ مثلامشهور رسامولردن (لبرون Lebrun) اون درت سنه ورسای سرایی تاوانلرینك نقشلری ایله اشتغال ایتمشدر ․ لوئی ورسای سرایندن ماعدا « تریانون » و « مارلی » سرایلرینی مجدداً انشا و « سن ژرمن » و « سن قلو » و « قونتنبلو » شاتولرینی تعمیر وتوسیع وتزیین ایلمشدر . بونلرده ضیافتلر، ماسقارادلر، تیاترولر، آولر وسائر اکلنجه لر ترتیب اولنور ایدی ․

لوئی سرایلرینی انشا ایدن معمارلر ایله انلری تزیین ایدن اهل هنری احسانلره غرق ایتدیکی کبی، شعرا وادبا حقلرنده دخی پك چوق التفاتلرده واعانه لرده بولنور ایدی ․ لوئی شهرت شعار اولمق اصولنی بیلدیکی جهتله اجنبی شعراسیله ادباسنه دخی ذی قیمت عطیه لر ونقداً اعانه لر کوندرر ایدی ․ قرالك امری اوزرینه اشبو عطیه واحسانلری ارسال ایدن باش وکیلی (قولبر) عادت اوزره « هرنقدر متبوع مفخمم سزك پادشاهکز

دکلسه ده هنریکزی تقدیر ایتمکله افتخار ایتدیکندن درون‌شقه‌ده کوستریلن مبلغك قبولنی رجا ایدر » مألده نامه‌لر یازار ایدی . یرلی واجنبی شعرا دخی اثارلرنده لوئی یی اسکندرلر وقیصرلر وهارون الرشیدلر صره‌سنه داخل ایدرلر ایدی .

لوئی (مولیه‌ر) ه افکار ویروب قومدیه‌لر سپارش ایدر ایدی . (بوالو) آثارنده لوئی نك فتوحاتنی تحریر واسکی اصول اداره‌یی تزییف ایدر ، (راسین) دراملرنده کوستردیکی یونان وروما اسملری التنده معاصرلرینك ترجمهٔ حاللرینی بیان ایلر ایدی . راسین لوئی دن پك زیاده التفات کورمکده اولدیغی حالده بردفعه امور مالیه نك سوء احوالنه دائر برایکی سوز سویلمکه جرأت ایلدیکندن هرخصوصده کندیسنی لایخطی بیلمك ادعاسنده بولنان لوئی نك توجهنی غائب ایتمش و بونك اوزرینه کدرندن وفات ایلمشدر .

برده مشهور مارشال ووبان (Vauban) اثارینك برنده ویرکیلرك اغیرلغندن طولایی اهالینك دوچار اولدیغی مضایقاتدن بحث ایتدیکی ایچون اقبالدن دوشمشدر . « تلماق » مؤلفی مشهور (فنلون) دخی کویا تلماقده ضمناً لوئی نك اداره‌سنی مؤاخذه ایلدیکندن لوئی نك غضبنه اوغرامشدر .

لوئی دورنده قرالك « فاوورینتلری » خیلی نفوذ اجرا ایدرلر ایدی . بونلرك ایچنده‌اك مشهور اولانلر (مارکیزمونتسپان

(منتسـون Montespan) و (لاوالیـه ر La Vallière) و (Maintenon) درلر . قرال بونلرك اغورنده مليونلر وسلطنتك وظائف متممه سندن عد ایلدیکی انشاأت ایچون دخی ملیارلر صرف ایدر ایدی . فقط بونکله برابر باخصوص لوئی دورینك ابتداسنده فرانسه‌نك احوال مالیه‌سی اولدقچه مکمل ایدی .

اشبو فوق لعاده اسراف ایله برابر اون دردنجی لوئی دورینك پارلاقلغی لوئی‌نك کندیسنه معاون انتخاب ایتمك خصوصنده‌کی مهارتندن یاخود طالعندن نشئت ایتمشدر . معاون ومستشار صفتیله معیتنه الدیغی آدملرك اکثریسی عصرك مشاهیرندن معدود درلر . بونلرك ایچنده الك ایلری کانلر دخی (قولبر)، (لووو ا)، (ووبان)، (قونده)، (توره ن) وسائره در . —

قولبر — خیلی وقتدن بری امور مالیه نظارتی فوکه (Fouquet) نك عهده سنده اولوب فوکه ایسه مرتکب وآلچق برآدم اولدیغندن قاردینال مازارنه خزینه دن پاره چالمق اصولنی اوکرتدیکی کبی، کندیسی دخی بو یولده ملیونلر قزانمش ایدی .

برکون فوکه بیوك برضیافت ویره رك قرالی دعوت ایلمش و قرال دعوتنی قبول ایله ضیافته کلمش ایدی . فقط ضیافتده فوکه نك دائره سنده کی فوق العاده سلطنتی مشاهده ایتمش وفوکه‌نك

عن اصـل کیم اولدیغنی درخاطر ایلمشـدر . لوئی بوسـلطنتك ارتکاب اثری اولدیغنه حکم ایتدیکنـدن همان فوکه نك توقیفنی امر ایتمش ومالنی مصـادره ایلمشـدر . بونك اوزرینه مالیه نظارتی دخی قولبره احاله اولنمشدر .

قولبر (Colbert) برتجارك اوغلی اولوب قاردینال مازارنك خصوصی امورینه نظارتی اثناسنده درایت واستقامت ابرازایده‌رك انك توجه وامنیتنه نائل اولمش و بوسـایه ده ترقی ایلمش ایدی . مازارن حین وفاتنده قولبری لوئی یه توصیه ایتمش ایدی .

قولبر فرانسه‌نك امور مالیه‌سنی غایت فنا برحالده بولمشدر . ویرکیلر اهالینك ثروتی و بعض صنوفك تحملی نسبتنده اولمادیغی کبی، واردات عمومیه سکسـان درت ملیون فرانق اولوب بونك اللی ایکی ملیونی اسهام عمومیه نك فائضلرینه و یرلمکده اولدیغندن مصـارف دولت ایچون یالکز اوتوز ایکی ملیون فرانق قالمقده ایدی . حالبوکه حکومت مصارف ایچون لا اقل آلتمش ملیون فرانقه محتاج ایدی .

قولبرك حین وفاتـنده واردات یوز اون ایکی ملیونه بالغ اولـدیغی کبی، اسهام فائضـلری یکرمی اوچ ملیونه قدر تنزیل ایدلمش ایدی . یعنی حکومت الندە مصـارفات متفرقه ایچون سکسـان طقوز ملیون فرانق قاله یور ایدی . حال بوکه قولبر

زراعتی توسیع ایچون یالکز املاك و یرکیسندن یکرمی اوچ ملیون فرانق عفو ایلمشیدی .

قولبر ابتدای امرده ارتکابلرك اوکنی آلمق ایچون بر (دیوان محاسبات) تشکیل ایده رك محاسبه امر مهمنی یولنه قویمشدر . بعده دنیاده برنجی دفعه اولمق اوزره واردات ومصارفات بودجه‌سنك برسنه اول تنظیمی اصولنی احداث ایلمشدر .

قولبر حوایج ضروریه‌دن بعضلرینی رسومدن عفو وبعضلرینك رسملرینی تنزیل وولایتلر بیننده موجود اولان « قره کمرکلری » لغو ایلمشدر . فقط دیکر طرفدن سلطنته متعلق اولان اشیادن (قهوه ، شکر ، توتون ، شراب وسائره کبی) النان رسومی تزیید ایتمشدر .

قولبر باخصوص فرانسه ده فابریقه‌لر ایله صنایعی تحت حمایه‌سنه آلمشدر . وقت مزبورده فرانسه علی العموم اشیای نفیسه‌یی خارجدن جلب ایدر ایدی . ازجمله آیینه‌یه متعلق اشیا وندیکدن ، دوشمه‌لك وبورونجك واتلاس کبی اینجه قماشلر بلجیقه‌دن ، چوقه وکتن فلمنکدن ، بللور وساقسونیه بوهمیه‌دن ، انواع قماشلر ایله دمیر وچلیکه متعلق اولان اشیا دخی انکلتره‌دن کلیر ایدی .

قولبرك اخص امالی فرانسه‌نك ممالك اجنبیه معمولاتنه محتاج اولمایوب هیچ اولمازسه کندینه الزم اولان اشیای معموله‌نك کندی

حدودی داخلنده چیقاره بیله‌جك قدر اقتدار كسب ایتمسی ایدی. قولبر بونك ایچون « اصول حمایه » (Système de protection) احداث ایلمشدر . قولبر بعض فرانسه‌ده موجـود فابریقه‌لره خزینهٔ دولتدن نقداً اعانه ایتمكله برابر ممالك اجنبیه دن اهل هنر ومعرفت جلب ایده رك انلری فابریقه‌یه اوسته تعیین ایدر ، ممالك اجنبیه‌دن كلن معمولاتدن زیاده رسوم آلیر وفرانسه فابریقه‌لرندن چیقان اشیایی كلیاً رسمدن عفو ایلر ایدی . فرانسه فابریقه‌لرندن چیقان اشیا خارجه اخراج اولندیغی حالده ایسه كمرك آلمق شویله طورسون بالعكس بعضاً مصـارفات نقلیه‌یه محسوب اولمق اوزره خزینه‌دن اعانه ویرر و یاخود فابریقه صاحبنی دیكر بر صورتله تلطیف ایدر ایدی . بو سایه‌ده اجنبی امتعه‌سی فرانسه امتعه‌سی نسبتله پك بهالنمش وفرانسه متاعی رغبت عمومیه بولمشدر . ازوقت ایچنده فرانسه معمولاتی نفـاست وظرافتجه اجنبی مالنی یكدیكی جهتله اوروپا چارشـیلرنده ارانمغه باشلامشدر .

قرال ایله وكلاسی فرانسه فابریقه‌لرندن چیقان امتعهٔ نفیسه‌یه (مثلا لؤن ایپك قماشلرینه) رواج ویرمك ایچون كرك سرایده ، كرك اعیان و اشراف فامیلیالری بیننده (بركره كیلن البسه‌نك بر دها كیلمه‌مسی كبی) « موده » نامیله برنوع سلطنت و اسرافك انتشارینی التزام ایدرلر ایدی .

شو قـدركه اصـول حمایه نك نتیجه‌سی اوله‌رق فرانسه‌ده

معمولات محلیه چوغالەرق ثروت عمومیه تزاید ایتمش ایسەده بر مدت صوکره سائر دولتلر دخی فرانسەیه امتثالاً کندی فابریقەلرینك بقالرینی تهلکەدن خلاص ایچون « اصول حمایه »یه مراجعت ایتدکلرندن عمومی اخذ و اعطایه کلی خلل کلمشدر و یوکسك تعرفەلر قاچاقچیلرك ظهورینی موجب اولمشدر .

قولبرك افکاری تجارت و صنایع اوغورنده زراعتی فدا ایتمك اولمادیغندن زراعتك ترقیسنه یول آچمق ایچون دخی غیرت ایتمشدر . تجارت و زراعت ترقیسنك تملی ممالکك امنیت و اسایشی — یعنی قوانینك تماماً مرعی الاجرا طوتلمسی مادەسی اولوب بو مادهٔ مهمەایسه فرانسەده مطلوب درجەده اولمادیغندن قولبر بو حالك دخی چارەسنه باقمشدر .

باخصوص درەبکلر بقیەسنك اهالی یه قارشی اولان تجاوزاتی کمافی السابق باقی اولدیغی جهتله قولبرك طلب و استدعاسی اوزرینه لوئی موجود اولان محکمەلری تنظیم ایله برابر ولایتلره مخصوص مفتشلر وحتی مکمل بر محکمهٔ فوق العاده هیئتی ارسال ایدەرك اهالینك شکایاتنی رؤیت و متجاسرلری شدیداً تأدیب ایتدیرر ایدی . بو وجهله اهالی قانونه رعایت ایتمکه آلشمشدر . امنیت عمومیه استحصال اولندقدن صوکره قولبر و یرکی بقایاسنی اخذ ایچون چیفتجیلرك چیفت وچبوقلرینی اخذ ومزایده ایتمك کبی حرکات غدارانەیی منع ایتمش وزراعت

ادواتیله حیوانانك اصلاحنه چالشمشدر . بونلر هب بیوك همتلردن عد اولنه بیلیر . فقط قولبرك برخطاسی زراعته بیوك برسکته و یرمشدر .

قولبر اکمك فیئاتنی دون مرتبه ده طوتمق ایچون ذخیره نك خارجه اخراجنی منع ایلمشدر . وقت مز بورده فرانسه کندیسنه لازم اولان مقداردن زیاده ذخیره چیقارمقده وفضله سنی خارجه صاتمقده اولدیغندن قولبرك مذکور تدبیرندن صوکره فرانسه ده خیلی ذخیره برکمشدر . واقعا بوندن طولایی فقرا برمدت اوجوز اکمك یه رك دعالر ایتمکه باشلامشلر ایسه ده اهل زراعت جزؤی کار ایله قناعت ایتمه دکلرندن زراعتی ترك ایده رك سرمایه لرینی بشقه صنعتلره تخصیص ایلمشلردر . بناء علیه فرانسه ده حبوبات محصولی آزالمش وقحط و غلا اره صره فرانسه نك خاطرینی صورمغه باشلامشدر .

قولبر تجارته سهولت و یرمك ایچون داخلی کمرکاری (یعنی قره کمرکلری) قالدیردیغی مثللی طرق معابره انشا ایلمش وفرانسه نك ایکی سطح مائلنی برلشدیرمك ایچون پك چوق قناللرك خریطه لرینی تنظیم و بونلرك ایچنده اك مهم اولان (لانغدوق) قنالنی حفر ایتدیرمشدر .

خارجی تجارتی توسیع ایچون قولبر تجارت قومپانیه لری تأسیس ایلمش واشبو قومپانیه لره امتیازات مخصوصه و یرمشدر.

مثلا امریقه‌دن فرانسه‌یه کلن امتعه امریقه تجارتی ایچون امتیاز الان قومپانیه سفائننده نقل اولنه بیلیر ایدی . بونکله برابر قولبر فرانسه‌نك خارجی مستملکاتنی تزیید ایلمشدر . بونلرك ایچنده الك مهم اولان میسیسیپی نهری منصبنده کائن لوئیزیانه (لوئی‌دن) ایدی .

مستملکات خارجیه‌یی محافظه ایچون انشا اولنان دونمایه ملجأ اولمق اوزره مشهور مهندس ووبانه (تولون) و(برهست) لیمانلرینی ضبط اولنماز درجه‌ده تحکیم ایتدیرمشدر .

قولبرك حسن تدابیری سایه‌سنده فرانسه پك زیاده معمور اولمش ایسه‌ده اون دردنجی لوئی‌نك مسرفلکی فرانسه‌نك معمور یتیله قولبرك حسن اداره‌سندن مأمول اولان ثمره‌لری استحصال ایچون امکان براقمیور ایدی . ممالكك معمور یتیله برابر واردات تزاید ایتدیکی حالده بر نسبت فوق‌العاده اوزره ویرکی ورسوم دخی ارتدیرلمشدر . قولبرك اهالی عندنده کی بد شهرتی و یرکیلرك (بر ایکیسی مستثنا اولمق اوزره) دائما آرتمسندن نشئت ایتمش ایدی . —

لوووا — قرالدن صوکره الك زیاده قولبری پاره ایچون تعجیز ایدن کندیسی کبی لوئی‌نك الك بیوك وزراسندن معدود اولان (Louvois) لوووا ایدی . لوووا فرانسه عسکرینی دول سائره‌نك غبطه‌لرینی موجب اوله‌جق برهیئته وضع ایلمشدر. ایلك

ابتدا اورو پاده اونيفورمه ايله اياق تعليمنى ومانورهلرى احداث وعسكر ايچون مهمات انبارلريله اسلحه دپو يلرينى وقشلهلرى وخسته خانهلرى انشا ايدن و بونكله مصارفات دولتك آرتمسنه سبب اولان لوووادر .

وقت مزبوره كلنجهيه قدر پياده عسكرى جريد قوللانير ايدى . لوووا پيادهيى سونكيلى تفنكلر ايله تجهيز ايلمشدر .

قرال ايله ولوووا هنوز شواليهلك خو يلرندن واز چكمهمش اولان فرانسه زادكاننى پياده سلكنه داخل ايتمكه غيرت ايدرلر ايدى .

فرانسه ايچون يالكز شرق حدودنده تجاوز اعدا تهلكهسى موجود ايدى . لوووانك التزامى اوزرينه مشهور ووبان واسطهسيله شرقده متعدد قلعهلر انشا اولنمشدركه (ليل) و (تول) و (مج) و (تولون) الك مشهورلرندندر . —

بلجيقه محاربهلرى — قولبرك سعى وغيرتيله فرانسهنك امور ماليهسى دوزلمش وداخلى ادارهسى كسب انتظام ايتمش ، (لووا) ايله (و و بان) سايهلرنده عسكر تنظيم و قلعهلر تجهيز اولنمش اولديغى مثللى ، اشبو عسكره قوماندهء ايچون پرنس (قونده) و (تورهن) كبى نامدار قوماندانلر دخى يتشمش اولديغندن لوئى كنديسندهموجود اولان فتوحات حرصنى تسكين ايتمكه قيام ايلمشدر .

قائم پدری بولنان اسپانیه قرالی دردنجی فیلیبك وفاتی اوزرینه لوئی اسپانیه پرنسسی بولنان زوجه‌سی ایچون (فرانش قونته) ایله (بلجیقه) قطعه‌لرینی طلب ایتمش وجوابی بکلمکسزین قطعات مزبوره‌یی استیلا ایلمشدر . اسپانیه بولندیغی حال انقراضندن طولایی بر شیئه تشبث ایده‌مه‌مش ایسه‌ده قوی وطمعکار فرانسه‌یرنده ضعیف اسپانیه‌یی حدود باشنده کورمك آرزوسنده بولنان فلمنك جمهوریتی انکلتره واسوه‌چیه ایله بالاتفاق فرانسه علیهنه قیام ایتمشدر . بونك اوزرینه لوئی اشبو « اتفاق مثلث » لك سائر دولتلره سرایت ایتمسندن خوف ایده‌رك « آخن » معاهده‌سنی امضالمش (١٠٤٥) ومطالبندن شمدیلك صرف نظر ایلمشدر . فقط دیپلوماتلری واسطه‌سیله بر طاقم انتریقه‌لر چویره‌رك اسوه‌چیه ایله انکلتره‌نك بی طرفلغنی استحصال ایتدکدن صوکره بالذات جسیم اردو ایله فلمنك اوزرینه حرکتله پای‌تختی بولنان آمستردامه قدر ایلریلمشدر .

فلمنك جمهوریتی اهالیسی « جمهوریت » و « اورانژیست » طرفدارلری نامیله ایکی بیوك فرقه تشکیل ایتمشلر ایدی . وقت مزبورده فلمنك حکومتی « جمهوریت » طرفدارلری النده اولوب فرقهٔ مذکوره « اورانژیستلر » کبی قوهٔ بریه‌یه اهمیت ویرمه‌دکلرندن فلمنك فرانسزلره قارشی قویه‌جق عسکر

بولهمامشدر . بناء علیه اهالی دخی عصیان ایدەرك رئیس جمهور (ژان ده ویتی) (J. de Vitt) قتل ایله کنج کلیوم ' د ' ورانژی رئیس اعلان ایتمشدر . کلیوم د ' ورانژ مستعد وغیور وفداکار بر ذات اولوب بر قاچ کون ظرفنده فلمنکلیلری جانلاندیرمش و بعض محللرده صو بندلرینی ییقارق ممالکك اطرافلرینی صو التنده براقشدر . فرانسه عسکری دخی صو و باتاقلر ایچنده حرکاتدن عاجز قالدیغی جهتله رجعته مجبور اولمشدر . کلیومك سعی وغیرتی ثمرەسی اولمق اوزره فرانسەنك علیهنده اسپانیه قرالی والمانیه ایمپراطوری و براندنبورغ قورفوستی وفلمنك بینلرنده اتفاق واقع اولمش و بو وجهله محاربه فلمنکدن تبعید ایدلمشدر .

محاربەلر (رەن) نهرینك ایکی طرفنده وقوعبولور واکثریاً مارشال (تورەن) ایله پرنس (قونده) نك تحت قوماندەلرنده بولنان فرانسه عسکرینك غلبەسیله ختام بولور ایدی . بناء علیه لوئی نیمەغ (Nimègue) شهرنده عقد اولنان معاهده موجبنجه (فرانشقونته) ایالتنی اخذ ایلمشدر (١٠٥٦) .

معاهدهٔ مذکورەیه کلنجه یه قدر بین الدول جاری اولان اوراق رسمیه لاتینجه یازیله کلدیکی حالده مذکور « نیمەغ » عهدنامەسی فرانسزجه تحریر اولنمش و بعدما فرانسه لسانی معاملات دولیەده لاتین لسانی یرینه قائم اولمشدر . اشبو

موفقیت اوزرینه لوئی یه یکیدن جرأت کله‌رك صلح اثناسنده بلا سبب ووسیله حدودده بولنان بعض المانه قلعه‌لرینی ضبط ایتمشدر . ازجمله (استراسبورغ) و (لانداو) قلعه‌لری بونلرك ایچنده ایدی . اشبو کیفیتی بالمذاکره لازم کان حرکتی تعیین ایچون فرانقفورتده اجتماع ایدن دیت مجلسی اعضاسی « اسکمله غوغاسندن » طولایی بر شیئه قرار و یرمکسزین طاغلدقلری کبی، ایمپراطور (لئوپولد) دخی عساکر عثمانیه نك ویانه اوزرینه حرکتی [*] مناسبتیله ذهننی شرقه و یرمش اولدیغندن سسنی چیقاره مامشدر . فقط قاچ سنه صوکره آوستریه واسپانیه وبراندنبورغ وفلمنك تکرار لوئی علیهنه اتفاق ایتمشلردر .

بو اثناده انکلتره‌ده ایکنجی ژاق خلع اولنوب برینه قرال انتخاب اولنان ولوئی‌نك الك بیوك دوشمنلرندن معدود اولان (کلیوم د' ورانژ) دخی اتفاقه جدیاً داخل اولدیغندن لوئی‌نك حالی مشکلات کسب ایلمشدر .

فرانسه عسکر یله دونماسی متفقلرك قوهٔ مجموعه‌لرینه قارشی یالکز اوله‌رق حرب ایتمکده ایدی . بو محاربه دخی سکز سنه دوام ایتمش ور یسویك (Ryswik) معاهده‌سیله ختام بولمشدر (۱۰۷۵) . لوئی استراسبورغ ولانداو کبی حقسز اوله‌رق

[*] قره‌جه مصطفی پاشا سفری

ضبط ایتدیکی برقاچ قلعه یی محافظه ایده بیلمش ایسه‌ده قولبرك ایجادی اولان « اصول حمایه » نك اجنبی امتعه‌سنه متعلق اولان قسمندن صرف نظر ایتمکه موافقت ایتمشدر . —

تبدل احوال — بونجه دوشمنلر ایله بردن محاربه ایتمکده بولنان فرانسه فنا حالده یورلمش وفرانسه خزینه سنك حسن حالی کلیاً اخلال ایدلمش ایدی . ویرکیلر نهایت درجه یه قدر آرتمش ایدی وفرانسه کنجلرینك قسم اعظمی ممالك اجنبیه میدانلرنده جانلرینی تلف ایده‌رك ترلالرینی بوش وزوجه ویاخود نشانلیلرینی یالکز براقشلر ایدی . قولبر ، لوووا ، وو بان ، قونده ، توره‌ن کبی بیوك ذوات دخی وفات ایده‌رك مقاملریله وظائفنی حمیتسز وخلوصکار دامنپوسلره ترك ایتمشلر ایدی .

لوئی‌نك اواخر سلطنتنده اك زیاده کارده اولان انتریقه ومرائیلك اولدیغندن بونلر ایچون کنیش بر میدان آچلمش واهل حمیت واستقامت ایچون سرای قپولری قپانمشدر .

لوئی‌نك سرایلرنده دخی اسکی ترتیب وشنلکلر واکلنجه‌لر قالمامش ومشهور ورسای سرایی ایکنجی فیلیب دروننده اسکوریال سرایی کبی مناستره دونمشدر

عناصره حکم ایتمك زعمنده بولنان لوئی اك صوکره مادام (منتنون) نام بر فاحشه‌نك دوزاخنه طوتلمشدر .

مادام منتنون جزوئیتلرك تربیه كرده‌سی بولندیغندن سرایك ترتیبنی كلیاً تبدیل ایتمش ایدی . قرالی یواش یواش افراط درجه‌سنده برتعصب استیعاب ایتمش اولدیغندن وزراسی دخی قرال ایله مادام منتنونك كوزلرینه كیرمك ایچون ساخته تعصب طاقنه‌رق مرائیلك ایدرلر ایدی . فقط بوتعصب ایله برابر لوئی پاپایه « فرانسه » یاخود « غالیقان » كلیساسنك امور داخلیه‌سنه اصلا مداخله ایتدیرمز ایدی . —

نانت فرمانك فسخی — لوئی نك الك بیوك سوء حركتی « نانت فرمانی » نامیله معروف اولوب دردنجی هانری طرفندن پروتستانلره ویریلن فرمانك فسخی ایدی . قاردینال ریشلیو هوغونتلرك الندن قلعه‌لر ایله بعض امتیازاتی كری آلدیغی وقت حریت وجدانه ومساوات حقوقه ـ یعنی فرمان مذكورك اصل روحنه طوقنمامش ایدی. لوئی معهود (Cujus regio, ejus religio) یعنی « الناس علی دین ملوكهم » قولنی ایلری سوره‌رك نانت فرمانك احكامنی فسخ ایلشدر . ابتدا پروتستانلر نزدینه مسیونرلر ارسال اولنه‌رق برطاقم وعدلر و یاتهدیدات ایله انلرك قاتولیك مذهبنه جلب واعاده‌سی التزام اولنمش ایسه ده طبیعی برفائده كوریله‌مه‌مشدر . وكلا ایسه قرالدن حقیقت حالی كتم ایده‌رك یوز بیكلرجه (هوغنوتلرك) كندی ارزولریله قاتولیك كلیساسنك

تحت حمایه سنه عودت ایتدکارینی وایش بومنوال اوزره برمدت دها دوام ایتدیکی حالده یقینده فرانسه ده بر پروتستان قالمایه جغنی خبر و یررلر ایدی . قرال دخی بونلره اینانديغنـدن نهایت نانت فرماننی رسماً کری آلمشدر (١٠٦٣) .

فرمان فسخ اولنمازدن مقدم پروتستانلره عصیان ایچون امکان براقامق اوزره ولایتلره عسکر کوندریلوب مخصوصاً پروتستانلرك خانه لرینه اقامه ایدلمشدر . عسکر ایسه بولندقلری خانه لرده فامیلیالرك عرضـلرینه تجاوز کبی ایتمه دك برادبسزلك براقادقلری جهتله کیفیت نتایج وخیمه یی موجب اولمشدر . بوایشه مأمور اولان عسـکر (دراغون) الایلری اولـدیغنـدن وقعه یه دخی «دراغوناد» (Dragonnade) دینمشدر . «دراغوناد» فرانسه تاریخنی الك زیاده لکه دار ایدن وقوعاتك بریدر .

پروتسـتانلر ایچون هجرت کلیاً منع اولنـدیغی حالده یوز بیکلرجه بیچـارکان ترك وطن ایله انکلتره وفلمنـك و پروسـیه (براندنبورغ) قطعه لرینـه جانلرینی آتمشـلردر . هوغنوتلر فرانسه نك الك زنکین وچالشقان واهل هنر برصنف اهالی ایدی . بناء علیه «دراغوناد» دن طولایی فرانسه نك تجارتی وصنایعی خیلی کریلمشـدر . احوال بومرکزده ایکن خلوصـکار وکلا لوئی یی «اشبو موفقیت» اوزرینه تبریك و «ایکنجی قسطنطین» یاد ایدرلر ایدی . —

اسپانیه وراثتی محاربه‌لری (١٠٧٩ ـ ١٠٩٢) — بیك یتمش سکز سنه‌سنده اسپانیه هابسبورغلرینك آخری بولنان ایکنجی شارل بلاذریت وفات ایتمشدر . شارلك وفاتنه کیمی امید ، کیمیده قورقو اوزره انتظار ایتمکده ایدی . امید ـ اسپانیه ممالك ومستملکاتنی قاپمق امیدی ـ ، قورقو دخی ـ اسپانیه تاجنك دیکر اللره حین انتقالنده وقوعی ملحوظ اولان بیوك محاربه‌لر قورقوسی ایدی . اسپانیه قرالی دردنجی فیلیبك براوغلی ایله ایکی قیزی اولوب اوغلی ایکنجی شارل نامیله کندیسندن صوکره قرال اولان دون‌قارلوس ایدی . قیزلرندن (ماریه‌ترەز) اون دردنجی لوئی یی ، کوچوکی مارغریت دخی اوستریه والمانیه ایمپراطوری برنجی لئوپولدی تزوج ایتمشلر ایدی . بونلردن ماعدا برطالب دها وار ایدی . اودخی مارغریتك طورونی بولنان باواریه قورفورستنك اوغلی ایدی .

شارل ذریتسز وفات ایتدیکی حالده اسپانیه تاجی قاعدةً اون دردنجی لوئی نك ماریه دن اولان اوغللرینه انتقال ایده‌جك ایدی . فقط فرانسه دائما هابسبورغ خاندانك دوشمنی عد اولنمقده ایدی . حالبوکه لئوپولد بالذات هابسبورغ فاملیاسنه منسوب ایدی وآوستریه دائما اسپانیه ایله متفق بولنور ایدی .

لوئی کندی طورونی فیلیب د، انژویی ، لئوپولد ایکنجی

مخدومی آرشیدوق شارلی ، باواریه قورفورستی دخی دها صبی بولنان مخدومنی اسپانیه تختنه اجلاس ایتمك ایسته یورلر ایدی . دها شارل برحیات ایکن لوئی ایله لئوپولد میراث منازعه سنی چیقاره رق دیپلوماتلری واسطه سیله دول سائره و باخصوص انکلتره قرالی کایوم ثالث نزدنده انتریقه لر چویرمکده ایدیلر و بشقه چاره بوله مادقلرندن اسپانیه ممالکنی بینلرنده تقسیمه قرار ویرمشلر ایدی .

قرال شارل اشبو احوالدن خبردار اولنجه فنا حالده متأثر اولمش و بر وصیتنامه تنظیم ایده رك باواریه دوقه سنك اوغلنی کندیسنه وارث تعیین ایلمشدر . فقط برمدت صوکره باواریه پرنسی وفات ایلدیکی جهتله ایش ینه یوز اوستی قالمشدر .

بودفعه لوئی طوغریدن طوغری یه شارل ایله مذاکراته ابتدار ایلدیکی کبی ، پاپایی دخی کندی طرفنه جلب ایله انی واسطه اتخاذ ایتدیکندن شارل حین وفاتنده اون دردنجی لوئی نك طورونی فیلیب آنژو یی وارث اعلان ایلمشدر . لوئی اسپانیه یه عزیمت ایدن طورونی فیلیبی تشییع ایدر ایکن « ارتق پیرینه لری یوق بیلملی ! » (Il n'y a plus des Pyrinées) دیمشدر . —

تریئومویر — اسپانیه ایله فرانسه نك مادةً برلشملری اوروپا موازنه سنی اخلال ایده جکی ادعاسیله آوستریه ایله انکلتره فرانسه

علیهنه اتفاق عقد ایتدکاری کبی ـ فلنك ، پروسیه ، دانیمارقه ، هانوور (که برونسویق دوقه لغندن ظهور ایتمش اولوب (۱۰۷۰) سنه سنده قور فورست صفتنه حائز اولمش ایدی) پورتکیز ، ساووا دولتلریله باواریه مستثنا اولدیغی حالده عموم المانیه بکلکلری اتفاقلرینه داخل ایتمکه موفق اولمشلردر . اتفاقك روحی لوئی نك دوشمن قدیمی بولنان انکلتره قرالی کایوم (دورانژ) ایدی : محاربه نك ابتداسنده کایوم وفات ایده رك انکلتره حکومتی بالدیزی (آنه) یه انتقال ایتمش ایسه ده وقتمز بورده پارلمنتوده اکثریته مالك اولان « ویغلر » محاربه طرفنده بولندقلرندن آنه کایومك پولیتیقه سنی التزام ایتمکه مجبور اولمشدر .

فرانسه آردی آره سی کسلمه مش اولان محاربه لردن طولایی حال پریشانده بولندیغی مثللی ، دوشمنلری دخی متعدد ایدی . شو وارکه فرانسه نك قوتی برمحلده طوپلی بولندیغی حالده متفقلرینك قوتلری بردرجه یه قدر طاغنیق ایدی ومتفقلر عساکرینه قوماندە ایتمکده بولنان اوچ مشهور ذاتك اهلیتلری ایله بربرینه قارشی محبت واخوتلری اولمسه ایدی لوئی نك غلبه ایده جکنده شبهه یوق ایدی . اشبو اوچ ذات یاخود « تریئوم ویر » (هینسیوس) و(لوردمالبورو)و(پرنس اوژەن ده ساووا) ایدیلر .

فلنك باش وكيلی (G^d . Pensionnaire) هینسیوس (Heinsius) كلیوم د' ورانژك سلاح ارقداشی ولوئی نك دوشمنی اولوب وفاتنه قدر فلنك اموريني اداره ايلمشدر .

انكلتره عسكری قوماندانی لورد مالبورو (Malborough) عصرك مشهور سردارلرندن و پولیتیقه ار بابندن معدود برذات ایدی . فقط اخلاق وحیثیتی استعدادی ومهارت عسكریه سی نسبتنده اولمایوب جمع ثروت وسامان واستحصال شهرت ونام ایچون دائما محاربه نك امتدادینی التزام ایدر ایدی .

مالبورونك زوجه سی قرالیچه (آنه) نك اوته دن بری ندیمه لرندن بولندیغی جهتله انه نك جلوسی اوزرینه باش « فرایلن » (مابینجی قادین) نصب اولنمش ایدی ولورد مالبورو زوجه سی واسطه سیله انكلتره سراینده پك بیوك نفوذ اجرا ایدر ایدی .

پرنس اوژه ن ده ساووا (Eugène de Savoie) ایسه پارسده تولد ایتمش و پارسده بیو یوب فكراً فرانسزاولمش برساووا پرنسی ایدی . كندیسی خسته وضعیف البنیه بولنمغله برابر زیاده متكبر وحریص شهرت اولوب ولیلرینك نصایحنه اتباعاً مناستره التجا ایده جكی یرده لوئی یه مراجعتله كندیسی ایچون برالای عسكر طلب ایتمش ایدی . لوئی ایسه بومسكین قیافتلی پرنسدن ایشه یرایه جق برعسكر چیقاجغنی خاطرینه بیله

کتیرمه مش وکال استهزا ایله استدعاسنی رد ایلمشیدی . بونك اوزرینه اوژه ن اوستریه یه عزیمتله ایمپراطورك خدمتنه داخل اولمش وعساکر دولت علیه ایله اولان محاربه لرده کندیسنك مقتدر وماهر برقوماندان اولدیغنی کوسترمش ایدی . —

محاربه نك احوالی — ابتدا محاربه پك کوشك کیتمشدر . متفقلر اوچ طرفدن فرانسه اوزرینه حرکت ایتمکده ایدیلر . بلجیقه دن حرکت ایدن (مالبورو) حدود باشنده بولنان فرانسه قلعه لرینی بعد المحاصره برر برر ضبط ایده رك یواش یواش ایلریلمکده ایدی . رهن بویونده ایسه فرانسه عسکری المانیه متفقلرینه غالب کلمش ایدی . ایتالیه ده دخی پرنس اوژه ن فرانسزلری لومباردیه وساووا قطعه لرینك تخلیه سنه مجبور ورجعت ایدن اردویی تعقیب ایده رك فرانسه اوزرینه تجاوز ایتمکده ایدی .

محاربه یالکز (۱۰۸۲) سنه سنده زیاده شدت کسب ایتمشدر . رهن فرقه سی قوماندانی مارشال و یللار (Villars) ایمپراطور عسکرینی پریشان ایده رك المانیه یه داخل اولمش و باواریه قورفورستی ایله برلشه رك ویانه یه متوجهاً حرکت ایتمشدر . فرانسه ایله وباواریه عسکری آلتمش بیکی متجاوز ایدی . وایمپراطورك ایسه انلره قارشی قویه جق عسکری یوق ایدی . و یللار علی العجله

و يانه‌يه كيدوب ايمپراطورى صلحه مجبور ايتمك فكرنده اولديغى حالده قورفورست تيرول قطعه‌سنى كندى ممالكنه الحاق ايچون واقع اولان اشبو فرصتى فوت ايتمه‌مك ارزوسيله تيرول اوزرينه حركت ايتمشدر . ويللار دخى پروتستنو ايده‌رك انكله قطع مناسبات ايتديكى ايچون مادام (منتنونك) التماسى اوزرينه لوئى طرفندن كرى جلب اولنمش ومنتنونك حمايهٔ مخصوصه‌سى تحتنده بولنان مارشال تاللار (Tallard) ره‌ن فرقه سنه قوماندان نصب ايدلمشدر .

فرانسزلر ايله متفقلرى بو وجهله فرصتلرينى فوت ايتمكده ايكن بلجيقه‌ده بولنان مالبورو ايله ايتاليه‌ده بولنان پرنس اوژه‌ن بينلرنده واقع اولان قرار موجبنجه بردن حركتله طونه منبعلرنده برلشمشلر و هوخشتد (Hochstett) موقعنده تاللارك غافل اولان اردوسى ايله محاربه‌يه طوتشمشلردر . فرانسز اردوسى محو و پريشان اولمشدر .

سنهٔ مزبوره‌ده انكليزلر اسپانيه‌ده (جبل طارق) قلعه‌سنى و (بارسلون) شهرينى ضبط ايتدكارندن قاتالونيه ، اراغونيه والنس ايالتلرى (فيليپ د، آنژو) عليهنه عصيان ايده‌رك (آرشيدوق شارلى) قرال اعلان ايتمشلردر . ينه اوسنه فرانسه‌ده « قاميزار » (Camisard) ناميله معروف اولان پروتستان عصيانى وقوع بولوب پك چوق قانلر دوكلمش ووحشتلر تكرار لنمشدر .

ایرتسی سنه وفات ایدن لئوپولد یرینه برنجی یوسف ایمپراطور انتخاب اولنمش ومحاربه‌یه کمال شدت اوزره دوام ایتمشدر. آرشیدوق شارل انکلیزلر وفلمنکلیلر و پورتکیزلردن مرکب اولان اردو سایه‌سنده مادریده دخول ایله کندیسنی اسپانیه قرالی اعلان ایتدیرمش ایسه‌ده محاربه مضایقه‌لرندن طولایی نهایت درجه‌یه کلمش اولان اسپانیه اهالیسی قیام ایده‌رك فیلیب طرفنی التزام ایتمش اولدیغندن شارل اسپانیه‌یی ترك ایتمکه مجبور اولمشدر. لوئی اسپانیه اهل قیامنه مارشال برویق (Berwick) ك تحت قومانده‌سنده اوله‌رق کلیتلی امداد کوندرمش ایدی. برویق ایله متفقلر بیننده (آلمانس) ده وقوع بولان محاربه‌ده فرانسزلر ایله اسپانیوللر غالب کلمشلر ومتفقلر مغلوباً اسپانیه‌یی تخلیه ایتمشلردر. اشبو محاربه‌نك نتایجندن اوله‌رق اسپانیه فیلیب د'انژونك عهده‌سنده تأمین اولنمشدر (١٠٨٥). —

فرانسه‌ده غلیان حمیت — بو اثناده فرانسه‌نك داخلی احوالی دهشت انکیز بر وخامت کسب ایتمکده ایدی. محاربات مضایقه‌لرینه شدتلی قحط وغلا مصائبی منضم اولدیغندن حکومت هر بر حرکتدن عاجز قالمش ایدی. قرالك بندکانی ایله خدمه‌سی بیله آیلق الهمادقلرندن سرای قپولرنده دیلنیرلر ایدی.

قرعه و و یرکی مأمورلرندن اهالی اورمانلره فرار ایدر ایدی وحکومت مأمورلری انلری وحشی حیوان آولار کبی آولارلر ایدی . بویلك اوزرینه متکبر لوئی دخی متفقلردن صلح طلب ایتمکه تنزل ایتمش ایسه‌ده متفقلرك مطالبی کندیسنی یأس ایچنده براقشدر .

متفقلر (الزاس) ایله (فرانش قونته) نك اعاده‌لرندن ماعدا مخالفتی حالنده لوئی طرفندن قوهٔ جبریه استعمال اولنمق اوزره فیلیبك اسپانیه‌دن اخراجنی طلب ایتمکده ایدیلر . لوئی ایسه « سوق ایتمش اولدیغم طورونمی اسپانیه‌دن طرد ایچون استعمال ایده‌جکم عسکری دوشمنلرم علیهنده استعمال ایدرم » دیه‌رك شرائطی رد ایله برابر اهالی‌یه خطاباً نشر ایلدیکی بر بیانامه واسطه‌سیله دوشمنلرك مطالبنی بیلدیرمشدر .

نهایت درجه‌ده حالسز بولنان فرانسه‌ده مطالب مذکوره‌دن طولایی حمیت وطن پرورانه غلیانه کله‌رك از مدت ظرفنده کافهٔ لوازمات ایله برابر سلاح التنه یوز بیك عسکر طوپلانمشدر . اشبو عسکره سردار نصب اولنان مارشال (و یللار) بلجیقه‌ده کائن (مالپلاکه) موقعنده بولنان مالبورو ایله پرنس اوژه‌نك اردولری اوزرینه هجوم ایتمش وکندیسی یالکز سکز بیك تلفات و یردیکی حالده دوشمن اردوسندن یکرمی سکز بیك نفر تلف

ایلمش ایسه ده ینه محاربه یی قزانه مایوب رجعته مجبور اولمشدر (١٠٨٧) . —

انکلتره ده تبدل ومعاهده — مالپلاکه محاربه سندن صوکره فرانسه نك احوالی دها زیاده فنالشمش وبقاسی تهلکه یه دوچار اولمشدر . شو قدر که وقت مزبورده انکلتره پولتیقه سنده وقوع بولان تبدل فرانسه نك خلاصنی موجب اولمشدر .

انکلتره فرانسه کبی محاربه دن یورلمش وامور مالیه سنه خلل کلمش اولدیغندن اهالی صلح آرزوسنده ایدی . فقط لورد مالبورو منافع شخصیه سنه بناء (عسکر مخصصاتندن پاره یی ارتکاب کبی) محاربه نك دوامنی التزام ایدیور ایدی . بو حال انکلتره ده سوء تأثیری موجب اولدیغی کبی ، مالبورونك زوجه سی دخی کبر وعظمتیله قرالیچه یی کوجندیرمش وتوجهنی غائب ایده رك سرایدن چکلمش ایدی .

بو اثناده وقوع بولان پارلمنتو انتخاباتنده دخی (توری) فرقه سی غلبه ایتدیکندن حکومت محاربه نك علیهنده بولنان «توری» فرقه سنه انتقال ایلمشدر . باش وکیل تعیین اولنان لورد (بولینغبروق) مالبورویی عزل ایتمشدر .

بو صره ده ایمپراطور یوسف وفات ایده رك آوستریه ایله المانیه یی برادری شارله ترك ایتمش اولدیغندن انکلتره رسماً

اتفاقدن آیرلمشدر . زیرا انکلتره اوروپا موازنه‌سنی محافظه بهانه‌سیله حرب ایده‌یور ایدی . حالبوکه شارل اوستریه ایله المانیه‌یی دخی الحاق ایتدیکی تقدیرده موازنه دها زیاده اخلال ایدلمش اولور ایدی وانکلتره ایچون تهلکه‌دن خالی دکلدی . بناء علیه متفقلرینك قسم اعظمی (اوتره‌خت) - وبرسنه صوکره یالکز قالمش اولان ایمپراطور آلتنجی شارل دخی (راشتاد) شهرلرنده لوئی ایله عقد مصالحه ایتمشلردر (١٠٩٢) .

(اوتره‌خت) و (راشتاد) معاهدهٔ صلحیه‌لری موجبنجه اسپانیه دولتی تقسیم اولنوب نفس اسپانیه ایله مستملکات خارجیه‌سی بشنجی فیلیب (انژو یاخود بوربون) عهده‌سنده براقلمش وناپولی، لومباردیه، بلجیقه اوستریه‌یه ویرلمشدر .

انکلتره کندیسی ایچون سبته بوغازینه حاکم اولان (جبل طارق) قلعه‌سیله آمریقه‌ده بولنان بعض فرانسه مستملکاتنی اخذ ایلمشدر .

برسنه صوکره - یعنی سلطنتنك یتمش اوچنجی سنه‌سنده لوئی وفات ایلمشدر .—

—

— ٢٣ —

اوننجی واون برنجی عصرلر مدنیتی

لسان . اسپانیه مدنیتی (لوپه ده وهغا . قالدهرون . سروانتس . مورخلر . قوموننس) فرانسه مدنیتی . المانیه مدنیتی (قوپرنیك . کپلر . دورهر)

لسان — انقلابات عمومیه دوری اوروپا هیئتنی اساساً تجدید ایتمش ایدی . اصول طبعك ایجادینه کانجه‌یه قدر اوروپا مدنیتی یونان ولاتین مدنیتنه جاهلانه بر تقلیددن عبارت اولدیغی کبی، اوروپا السنهٔ ملیه‌سی دخی ادبیات ظهوره کتیره بیله‌جك درجه‌ده منتظم اولمادیغندن حکما وادبای عصرك قوللاندقلری لسان ینه لاتین لسانی ایدی .

احوالی استیعاب ایدن ظلمت واهالیده‌کی جهالت ترقیٔ افکار فنارلری مقامنده اولان اهل تألیف طرفندن استعمال اولنان لسانك عدم انتظامندن نشئت ایتمکده ایدی . حکما وادبا طاتلی وشیوه کار بر لسانك فقداندن طولایی بالذات

سلفلرينك آثارينی لايق وجهله اكلايه مادقلری جهتله خلفلر بنی بر درلو مستفيد ايده‌ميورلر ايدی .

انقلابات دورنده اوروپاده السنهٔ مليه ميدانه كاوب معارفك تعميم وترقيسنی موجب اولمشدر . هر شيئك موجدی اولان انكلتره لسان ملی يی تنظيم وانی آثار ادبيه وفنيه ايچون استعمال خصوصلرنده دخی هركسدن اول طاورانمشدر . [*]

نامی ابدی اولان شكسپير انكليز لسانه شيوه و بلاغت ويره‌رك انی هر نوع آثار ايچون قابل استعمال بر حاله وضع ايتديكی كبی ، متعدد آثار ادبيه‌سنده دخی ادبای متقدمه طرفندن كوستريلن اصول وقواعده تبعيت ايتمه‌ديكی حالده (اورپيد) و (سوفوقل) و (آريستوفان) لری كچمشدر .

(ميلتن) اشبو « باربار » لسانی اوزره اشعارينی ، (بقون) ايله (لوق) فلسفه‌لرينی ، (نيوتون) رياضياتی تحرير وبيان ايتمشلر ايدی . اوروپانك ديكر طرفنده دخی ينه اسكی اوستادلره تقليد ايتمكسزين ماشيا وه‌لی سياسياتی ، ساوونارولا فصاحت وبلاغتی ، رافائل ، ميشل آنژ ، لئونار داوينچی صنايع نفيسه‌يی ميدانه قويمشلر ايدی .

تعصب وجهالت زندانندن قورتلمش اولان افكار اوكنده

[*] صحيفه ٢٤٤

(اسقولاستيك) باتاغندن خالی بر طريق آچلش اولديغندن طبيعی افكار ومعلوماتجه دخی ترقی واقع اولمشدر . —

اسپانيه مدنيتی — اسپانيه ايكنجی فيليب دورنده معارفدن همان محروم ايدی . مكاتبك اكثريسنده علوم وفنون تدريس اولنمايوب يالكز لاتين لسانی ايله قواعد دينيه اوقونور ايدی وذاتاً اسپانيه ده علوم وفنونك قدر و قيمتی بيلنمه ديكندن يالكز صنف روحانی يه داخل اولمق ايسته ينلر ضروری اوله رق مكتبلره دوام ايدرلر ايدی . موجود اولان بر ايكی دارالفنونده دخی (اسقولاستيك) سپورنديسندن بشقه برشی يوق ايدی وعربلرك همت وغيرتلريله ترقی بولان علوم طبيعيه ورياضيه دن اسپانيوللر بيخبر ايديلر .

ابتدا اسپانيه ده انتباه بولنان ادبيات شعريه در . اهل شعر اولان ادبادن لوپه ده وه غا (Lope de Vega) وقالده رون (Calderon) خيلی شهرت قزانمشلردر . —

لوپه ده وه غا - لوپه ده وه غا (٩٤٠ـ١٠١٣) ابتدا عسكر صنفنه داخل اولمش اولديغی حالده ادبياته اولان ارزوسنی تسكين ايچون برمدت صوكره مناستره قپانمشدر . لوپه ده وه غا الك چوق اثار قلمه آلان ادبادن معدود اولوب اوفاق شعر پارچه لرندن ماعدا بيك سكز يوز قدر (تياترو) تحرير ايتديكی مرويدر .

آثارى ايچنـده الڭ مشـهور اولانلر « مسـقوا غراندوقه سى » و « جاريه » در . —

قالده رون — قالـده رون (٩٧٨ ـ ١٠٦٥) مشـاهير شعرادن معدود اولوب دها كنديسى اون درت ياشنده اولديغى حالده (تياترو) يازمغه باشلامش ودردنجى فيليپك نظر دقتنى وحمايه سنى جلب ايتمشدر . قالده رونڭ آثارى هرحالده ملى آثاردر واسپانيه محصولى اولدقلرى ايلك نظرده مشـاهده اولنه بيلير : ظاهرده خيالاتك وسعتيله وزنڭ ثلاثت و بلاغتى ، مندرجاتنده دخى عادت وطبيعت فوقنـده (مثلا كورلمه مش وايشـدلمه مش برفضيلت ، ياخود جنـايت وفسـادكبى) احوال وحركات ، بونكله برابر نهايت درجه ده برتعصب كوريلير . قالده رونڭ بيك بش يوزه بالغ اولان آثار متنوعه سى ايچنده « بالتازارڭ ضيافتى » و « حيات برروٴيادر » و « معند پرنس » الڭ مشهورلرندندر . —

سروانتس — سروانتسك (٩٢٥ ـ ٩٩٤) آثارى متعدد دكاسه ده « دون كيشوت » (Don Quichot) عنوانلى برروماني سـايه سنده شهرتكير اولمشـدر . سروانتس عسـكر اولوب (ليپانت) محاربه سنده صول قولنى غائب ايتمش ومحاربهٔ مذكوره دن صوكره مملكتنه عودت ايدر ايكن قورصـانلر طرفندن اخذ واسير ايديلوب برخيلى مدت جزايرده اقامت ايتمشدر .

اون‌نجی عصرده اسپانيه و علی العموم اوروپا ادبياتی آثار ايچون اسكی دره بكلك زمانی سرمايه اتخاذ و دور مذكورك سرسری شواليه‌لرندن قهرمان انتخاب ايده‌رك بر طاقم حكايه‌لر نشر ايتمكه باشلامشلر ايدی كه بو مثللی ادبيات « رومانتيزم » (Romantisme) ياد اولنمشيدی . بو سببدن اوله‌رق اهاليده دخی اوزمانه پك چوق ميل حاصل اولمش ايدی . سروانتس اشبو ميلی « دون كيشوتده » تزييف و مؤاخذه ايلمشدر .

دون كيشوت « رومانتيزم » دن طولايی عقلنه خفت كتيرمش بر كشی زاده اولوب رومانلرده كورديكی شواليه‌لره امتثالاً وقوعات ارامق اوزره قيرله چيقمش و دولروقهرمانلر ايله محاربه ايده‌يورم ظنيله دكرمانلر و اوره‌مانلر و قيون سوريلری ايله محاربه‌لر ايتمكه باشلامشدر .

دون كيشوت يولده تصادف ايتديكی خانلره و ميخانه‌لره رومانلرده تعريف اولنان (شاتو) لر ، ميخانه‌ده خدمت ايدن قيزلره دخی شاتولرده ساكن (پرنسسلر) نظريله باقار وكويا انلره لايق بر نزاكت اوزره معامله‌ده بولنور ايدی . « دون كيشوتك » قهقهه‌سز مطالعه‌سی محال عد اولنور . —

مورخلر — اسپانيه مورخلری ايچنده الك مشهور اولان جزوئيت ماريان (Mariana ٩١٥ ـ ١٠٠٢) دركه آثارندن « اسپانيه تاريخی » خيليجه مقبولدر .

هاره را (Harera) «هندوستان تاریخی» سولیس (Solis) دخی «فتح مکسیقه تاریخی» تحریر ایتمشلردر. —

قاموئنس (٨٩٥ – ٩٥٥) — پورتکیزده یالکز قاموئنس (Camoens) «لوز یاده» عنوانلی اثری واسطه سیله فوق العاده شهرت قزانمشدر. پورتکیزلر ایچون قاموئنس یکی بر (هومروس) مقامنده در وحقیقت حالده قاموئنس حقنده «پورتکیز هومروسی» پك مناسب بر لقبدر.

قاموئنس اسپانیه مؤلفلرینك اکثریسی مثللی عسکر اولوب فاس ایله وقوع بولان محاربه لرك برنده بر کوزینی غائب ایتمش وفقر و ضرورتدن قورتلق ایچون وطنی ترك ایله هندوستانه عزیمت ایلمشدر. فقط (غوا) شهرنده والیسنك سوء اداره سنی مشاهده ایدنجه انی آثارینك برنده مؤاخذه ایلمش اولدیغندن حبس اولنوب خیلی مدت تحت توقیفده قالمش و «لوز یاده» یی حبسخانه ده اکمال ایتمشدر.

لوز یاده اسکی پورتکیزلرك — یعنی لوزیتانلرك احوالندن بحث ایدر. نهایتنده واسقو ده غامه نك کشفیاتی ایله ایلك هندوستان سفرلری تحریر اولنمشدر. پورتکیز اهالیسی لوز یاده یی ازبردن اوقورلر.

قوموئنس هندوستاندن عودت ایدر ایکن بولندیغی سفینه

غرق اولمشدر . انجق کندیسی اغزنده « لوز پیاده » بولندیغی حالده بر تخته اوزرنده برقاج کون دکز ایچنده قالدقدن صوکره قورتلمشدر . قوموئنس اخر عمرنده دها زیاده برضرورته دوچار اولمشدر . روایت اولندیغنه کوره کیجه لین خدمتکاری شهرده دیلنجیلک ایده رك افندیسنی سائلك حاصلاتیله بسلر ایدی . —

فرانسه مدنیتی — فرانسه اونبجی واون برنجی عصرده ایتالیه نك استیلاسنه قیام ایده رك متعدد سفرلر اجرا ایتدیکی اثناده ایتالیه قطعه سی « انتباه دورینك » الك پارلاق نقطه سنده ایدی. بناء علیه فرانسه عسکری ایتالیه مدنیتنك فرانسه یه نقل اولنمسنه واسطه اولمشلردر .

فرانسزلرك انتباه دوری مدنیتنه تبعیتلری ابتدا فن معماریده مشاهده اولنمغه باشلامشدر . غوت استیلی ترك اولنمشدر ومجدداً انشا اولنان ابنیه هب « انتباه استیلی » اوزره انشا اولنمشدر ـ یعنی سیوری کمرلر وحسابسز وتناسبسز خارجی تزییات یرینه دوز کمرلر ایله یونان دیرکلری وداخلده دیوار وتاوان نقشلری ورسملر ظهور ایتمشدر . فرانسه حکمدارلری ایتالیه دن سلطنت وتزیینات ارزولری ایله عودت ایده رك مدیچیلر کبی پای تختلرینی ابنیه نفیسه ایله تزیین ایتمکه قیام ایتمشلردر .

فرانسه ده انتباه استیلی اوزره انشا اولنان ابنیه ایچنده شامبور

(Chambord) و فونتنبلو (Fontainebleau) شاتولری ايله
توئيلری (Tuillerie) سرايدر . توئيلری سرايی قاترينه مديچی نك
امری اوزرينه مشهور معمارلردن (فيلبر ده لورم Ph^t . Delorme)
طرفندن انشا اولنمشدر .

رساملق ايسه فرانسه ده دها کيجه انتشار ايتمش وابتدا
پوسن (Poussin) لك اثاری رغبت بولمشدر .

انتباه دورنده فرانسه سرايی اك پارلاق واك اکلنجه لی
برسرای ايدی . ضيافتلر و (قونسر) لر و (ماسقاراد) لر
ومتنوع اويونلر و آولردن نفس آله جق وقت بولنماز ايدی .
قادينلر آوه وارنجه يه قدر هر بر اکلنجه ده حاضر بولنورلر ايدی .

برنجی فرانسوا ايله قاترينه مديچی سرايه دها زياده رونق
ويرمك ايچون فرانسه خاندانی قيزلرينك اك کوزللرينی سرايه
جلب ايدرلر ايدی . ابتدالری « فرايلين » لر (يعنی سرايليلر)
ياشلی قادينلرك نظارتلری تحتنده بولنورلر ، انلرسز بر يره
چيقه مازلر ، حتی اويونلرده ارککلردن آيری اوتوررلر
ايدی . فقط مرور زمان ايله بو نظارت قالقمش وقادينلر ايله
ارککلرك اختلاطنه مساعده اولنمشدر . بو سايه ده اخلاق
ابتدا سرايده بوزلمش و بعده خارجه انتشار ايتمشدر .

لکن بو صره ده بيله فرانسه اهاليسی قرون وسطا باربارلغندن
هنوز تماميله قورتيله مامش ايدی . اعتقادات باطله (مثلا

ابليس ايله اخذ واعطا كبی) و تعصب (مثلا « وود ووآ » و « سن بارتلمی كيجه‌سی » وقعه‌لری كبی) و قانلی منازعه‌لر (مثلا دوئلولرك كثرتی كبی) كركی كبی موجود ايدی .

يونان وروما حكماسنه رغبت دخی فرانسه‌يه ايتاليه‌دن كتيرلمشدر . يونان ولاتين لسانی موده اولمش اولديغندن كبار قادينلر دخی السنهٔ مذكوره اوزره تكلم ايدرلر ايدی .

اهل تأليف اثرلرينی (سوفوقل) ايله (اور يپيد) لك اثارينه تقليد ايتدكلری كبی ، « سوژه » (يعنی موضوع حكايه)لر دخی يونان تاريخيله مذهبندن اقتباس اولنور ايدی . بونلر ملی لسان اوزره يازلديغی جهتله اهالی طرفندن كمال تلذذ ورغبتله اوقونور ايدی . اسكی حكما آثارينه تقليد ايتمك اصولنه دخی « قلاسيسيزم » (Classicisme) و بو اصولدن آيرلمايان مؤلفلر ايله آثارينه « قلاسيك » دينمشدر .

فرانسه‌يه قلاسيسيزمی ادخال ايدن رونسار (Ronsard) در (٩٠٢-٩٦٣) . شعرادن ماله‌رب (Malherbe) (٩٣٣-١٠٠٦) ك زياده اثارنده سلاست و بلاغت كوزتمشدر . كنديسی غايت متعصب بولنديغی حالده حين وفاتنده وظيفهٔ روحانيه‌سنی ايفا ايدن پاپازی نطقنده بلاغت كوزتمه‌ديكی ايچون ياندن طرد ايتمشدر .

قرال فرانسوانك همشيره سی (مارغريت ده ناوار) دخی عصر مؤلفلرندن معدوددر ·

رابله (Rabelais) (٨٦١ ـ ٩٣١) فرانسه‌نك (سروانتسی) مقامنده‌در · رابله‌نك اخلاق وطبيعتی غايت متلون اولوب مدت عمرنده دفعاتله صفت وصنعتنی تبديل ايتمش و « غار غانتوا و پانتا غرول » عنوانلی اثرنده معاصرلرينك چيركين اخلاق وحركاتنی مؤاخذه ايلمشدر · ظن اولنديغنه كوره (غارغانتوا) ايله (پانتـا غرول) برنجی فرانسوا ايله خلفی هانريدن كنايه‌در ·

(درام) مؤلفی اولان شعرا ايچنده الك زياده شهرته نائل اولان قورنل (٩٨٤ ـ ١٠٦٢ Corneille) و راسين (١٠١٧ ـ ١٠٧٧ Racine) درلر · قورنلك الك مقبول اولان اثری « لوسيد » (Le Cid) فاجعه‌سـيدر · بعض ادبا وباخصوص مشهورقاردينال ريشليوقورنلك شهرتنه‌حسد ايده‌رك « لوسيد» لك نشری اوزرينه اعتراضلرده بولنمشلر وحتی فرانسزلر اقاده‌ميه‌سنی بوخصوصده واسطه اتخاذ ايتمشلر ايسه‌ده قورنلك اثارينه اولان رغبت عموميه اوزرينه سـكوته مجبوراولمشلردر ·

راسينك الك مقبول اثرلری دخی« اندروماق »(Andromaque) و « افيژه‌نيه » (Iphigénie) در ·

بوالو (١٠١٤ ـ ١٠٩٥)(Boileau) شعرنده « ساتير » (يعنی هجويه‌لر) ايله اوغراشمشدر ·

قومديه مؤلفلرى ايچنده اك مشهور اولان موليه‌ر (١٠٠٠ـ ١٠٥١) اولوب شهرتى يالكز فرانسه داخلنده قالماديغى كبى اثارى دخى حالا اسكيمه‌مشدر .

موليه‌ر (Molière) فرانسه‌نك شكسپيرى عد اولنور . فرق شودر كه موليه‌ر قومديه وشكسپير درام وفاجعه يازارلر ايدى .

موليه‌رك اك مقبول اولان اثرى بولنديغى عصرك مرائيلكنى تجسيم ايدر « تارتوف » (Tartuffe) عنوانلى قومديه‌سيدر .

لافونتن (La Fontaine) (٩٩٩ ـ ١٠٧٣) مصالرنده كوستردیكى حيواناتده معاصرلرينك احوال و حركاتنى مؤاخذه ايلمشدر . لافونتن كنديسى ايچون پك چوق دوشمن پيدا ايتمش ايدى . سائر نوع ادبياتدن وفنوندن اك زياده ترقى ايدن تاريخ و وقعه نويسلك (مثلا ده تو ، (de Thou) مونتلوك (Montluc) ، تاوان (Tavannes) وسائره) در .

(بوسوئه (Bossuet) و فنلنون (Fénélon) الهيات وفصاحته و (امبروازتوما) (A^se Tomas) فن طبه دائر خيلى آثار مقبوله براقشلردر . ده تو (٩٣١ ـ ٩٩٨) لاتينجه معتبر « تاريخ عمومى » نشر ايلمشدر .

پيه‌ر راموس (Ramus) (٨٨٠ ـ ٩٥٠) فلسفه اربابندن

اولوب فرانسه‌ده برنجی دفعه اوله‌رق آریستوتك افكارینی (یعنی دوقترینلرینی) جرح ومؤاخذه ایلشدر .

اشبو جرأته قارشی (اسقولاستیك) اربابی راموس علیهنده قیامت قوپاردقلرندن كندیسی المانیه‌یه كیده‌رك (هیدلبرغ) دار الفنوننده درس ویرمكه باشلامشدر . موقتاً پارسه كلمش ایكن (سن بارتلمی كیجه‌سی) وقعه‌سنده رقیبلرندن برینك طلبه‌سی طرفندن قتل اولنمشدر . آثاری ایچنده «آریستوت حقنده بعض مطالعات» مشهوردر .

دقارت (Descartes) (٩٧٤ـ١٠٠٨) عتیق وجدید فلسفه اصولنی جرح ایده‌رك «عقلی» یاخود «اسپكولاتیف» (Spéculative) اصول فلسفه‌سنی میدانه چیقارمشدر . دقارت عقلنه احاطه ایتدیره‌مه‌دیكی شیئی قبول ایتمز ایدی والك سودیكی قولی (Cogito, ergo sum) (یعنی دوشونه‌یورم بناء علیه وارم) ایدی .

پاسقال (١٠٠١ـ١٠٤٠) (Pascal) «ژانسنیت» گروهنه منسوب ایدی .

یسقوپوسلردن (ژانسن) جزوئیتلرك بیان ایتدكاری «مقصد خیرلی اولدیغی حالده وسائط استحصاله باقلماز» افكارینی مؤاخذه ایده‌رك برقاچ اثر میدانه قویمشیدی . اشبو ژانسنك طرفنی التزام ایدنلره «ژانسنیت» دیرلر ایدی . «ولایت

مكتوبلری » پاسقالك مشهور آثارندندر . دقارت ايله پاسقالك رياضياته دائر بك چوق اثرلری موجوددر .

راموسك طلبه سندن مونتان (Montagne) « تجربه » عنوانلی مجموعه سنده هر عقله كلن شيدن بحث ايتمش وكويا انسان عقلنك طبيعت وكائناته دائر اولان حقايق مكتومه يی كشف واحاطه خصوصنده كی عجزندن بحث ايله ظاهراً محويت فقط ضمناً شبهه لر يی بيان ايتمشدر . بو مثللی فلسفه دخی « اسسپتيسيزم » (Scepticisme) ياخود « اندهفرانتيزم (Indifferentisme) » ياد اولنمشدر . —

برنجی غزته — روايته نظراً مدنيت حاضره نك اعاظم اركانندن معدود اولان غزته شو وجهله ظهور ايتمشدر . فرانسه اطباسندن ره نودو (٩٦٢ ـ ١٠٣١ Renaudot) حوادثه مراقلی اولان مشتريلرينه يرانق ايچون اوته دن بريدن اخذ ايده بيلديكی حوادثی ضبط وتحرير ايده رك انلری ويزيته ويرديكی خانه لره تبليغ ايدر ايدی . بعده صورت منتظمه ده اوله رق بر ورقهٔ حوادث نشر اولندبغی حالده رغبت بوله جغنی حس ايده رك رخصت استحصال ايچون مشهور قاردينال (ريشليو) يه مراجعت ايتمشدر . (ريشليو) رخصت ويرديكندن بشقه اره صره حوادث ومهم بندلر كوندرمكه

سوز و يرمشدر . ايشته بووجهله « غازت ده فرانس (Gazette de France) » تأسيس اولنوب ايلك نسخه سى (١٠٠٩) سنه سنده چيقمشدر .

فرانسزلر فرانسه ده فنون وادبياتك فوق العاده ترقيسى وفرانسه نك اقتدار ماديسى سايه سنده معناً ومادةً اوروپا اوزرينه بيوك برنفوذ اجرا ايتمكه باشلامشلردر . فرانسه لسانى مدنى اولان عالم ايچون لسان رسمى حكمنه كچمش وفرانسه اصولى وعاداتى و « موده لر » ى تعميم اولنمشدر . —

آلمانيه مدنيتى — «انتباه» و«رهفورمه»دروندهٔ المانيه دخى ترقى ومدنيت يولنده خيلى ترقى ايلمشدر . اوصره ده المانيه ده دار الفنونلرك عددى چوغالمش وايچلرندن (ويتنبرغ) و (هيدلبرغ) الك زياده طلبه جمع ايتمكده بولنمش ايدى . ويتنبرغ دارالفنونى باخصوص لوترك رفيقى بولنان ملانختونك همتله ترقى ايتمش وپروتستانلغك مركزى اولمش ايدى .

قاتوليكلر ايله پروتستانلر بيننده موجود اولان مذهب منازعه لرندن بشقه ذاتاً پروتستانلر اره سنده كى منازعه لرك دخى بردرلو آرقه سى النه ماديغندن طبيعى دارالفنونلرده الك زياده اهميت ايله تدريس اولنان علم قرون وسطاده اولديغى كبى « علم الهيات » ايدى . فقط بونكله برابر دارالفنونلره برر برر سائر علوم جديده دخى داخل اولمشدر .

ايچون صلاحيت قزانمقده اولدقلرندن برطاقم طمعكارلر پك چوق بيكناهلر حقنـده انواع افترالرده بولنـه‌رق ثروته مالك اولورلر ايدى . بو حالده مظنون خفياً محكمه‌يه جلب اولنوب اشكنجه‌لر واسطه‌سـيله هرحالده اقراره اجبـار ايدلدكدن صوكره علناً احرق بالنار ايديليرايدى .

قرون وسطاده شفاهى وعلنى اولان اصول محاكمه (ژورى) بودفعه خفى وتحريرى‌يه تحويل اولنمش ايدى [*]

المانيـه‌ده دورمز بورده يالكز (قوپرنيـك) و (كپـلر) سايه‌لرنده علم هيئت خيلى ترقى ايتمش و (دوره‌ر) اسمنده مشهور بررسام ظهورايلمشدر . —

قوپرنيك (۸۵۱ — ۹۲۱) — قو پرنيك (Copernic) پروسيه‌ده كائن (تورن) شهرنده تولدايده‌رك ابتدا (لمبرغ) وصوكره (بولون) دارلفنونلرنده تحصيل علوم ايتمش وعلوم رياضيه‌ده‌كى معلوماتيله دها كنج ياشنده شهرت قزانمشدر .

قو پرنيك بركوشـهٔ انزوايه چكيلوب مطالعات ايله مشغول اولديغى حالده امرار اوقات ايدر ايدى ونهايت مشهور عالم اولان « اجرام سماويه‌نك حركاتى » [**] عنوانلى هيئت كتابنى تحرير ايلمشدر . قو پرنيكه كلنجه‌يه قدر حكما كرهٔ ارضك مركز عالم

[*] يالكز انكلتره‌ده اسكى اصول محاكمه بقا بولمشدر .

[**] *De Revolutionibus Orbium Coelestium*

اولدیغی وشمس ایله برابر علی العموم اجرام سماویه‌نك ارض اطرافنده حرکت ایتمکده بولندیغی اعتقادنده اولدقلری حالده قوپرنیك سیارات ایله برابر کرهٔ ارضك شمس اطرافنده دور ایتمکده اولدیغنی اثبات ایلمشدر . قوپرنیك مذکور اثرینی میدانه چیقارمق ایچون اوتوز سنه اوغراشمشدر . —

کپلر (٩٤٩ ـ ١٠٠٩) — کپلر (Kepler) ویتنبرغلی برعالم اولوب قوپرنیکك ادعالرینی تصدیق وایضاح ایله برابر علم هیئته و ریاضیاته پك چوق خدمت ایتمشدر . اثاری ایچنده الك مشهور اولان « موازنهٔ عالم » (Harmonia Mundi) حالا الك ذی قیمت کتب فنیه دن معدوددر . —

دوره‌ر (٨٤٩ ـ ٩٠٦) — دوره‌ر (Durer) نورنبرغ قیومجیلرندن برینك اوغلی اولوب کنج یاشنده رسمه مراق ایتمش و بونك ایچون فلمنك و ایتالیه ده خیلی مدت اقامت ایتمشدر . دوره‌ر ایمپراطور برنجی ماقسیملیانك حمایهٔ مخصوصه‌سی تحتنده بولنور ایدی .

برکون دوره‌ر ایمپراطورك حضورنده یوکسك بر نردبان اوزرینه چیقوب طوردیغی حالده رسم یاپار ایکن صاللانمقده اولان نردبان ایشنه مانع اولدیغندن ماقسیملیان حاضر بولنان کشی زاده‌لرك برینه نردبانه طیانمسنی امر ایلمشدر . فقط شوالیه

بونى « شـواليه لك » صفتنه صيغديره مايوب تردد كوسـتردیکی جهتله ايمپراطور بالذات نردبانه طيانمش و« شوآدمك صنعتى سنك كشى زاده لككدن زياده عندمده مقبول اولديغنى اكلايه مادكمى بەحريف ؟ بن بركويلى يى ايسته ديكم دقيقه ده « شواليه » ايده بيليرم . فقط الك نامدار شـواليه دن بردوره ر ياپمق المدن كلمز » ديمشدر .

دوره رك زوجه سى پك حسـنا اولوب رسملرندن الك مشهور اولان « مادونه » نك وجوديني ترسيم ايچون « موده ل » اولمش ايسه ده كنديسى پك خويسز ومعجزه اولديغندن دوره رك عمرينى تسميم ايتمشدر .

«انتباه» و«رهفورمه»دورنده المانيه ده انشا اولنان ابنيهٔ نفيسه ايچنده الك مشهور اولان (هيدلبرغ شاتوسى) در . —

بشنجى جلدك صوكى

محمود بكك مطبعه سنده طبع اولنمشدر

تاریخ عمومی

اثر

محمد مراد

تمثلی

کتابجی قره بت

آلتنجی جلدك فهرستی

یکرمی سکزنجی فصل

شمالی اوروپا ودول معظمهٔ جدیده

۱ انکلتره دولتی ومستملکاتی ۲

اصول مشروطیت • انکلتره واسقوچیه اتحادی • هانوور سلالهسی • والپول ویلیامس پیت • هندوستان • قومپانیه • امریقه محاربهسی • جماهیر متفقه مسلح بیطرفلق • ورسای معاهدهسی •

۲ پروسیه وبیوك فرهدریك ۳٦

پروسیه نك صورت ظهوری • بیوك قورفورست • برنجی ویلهلم • آوستریه وراثتی محاربهسی • ماریه تره‌ز • یدی سنه محاربهسی • محاربه نك نتایجی • فرهدریكك داخلی ادارهسی • ایمپراطور ایکنجی یوسف

٣ روسیه و بیوك پترو ٧٠

رومانوف سلاله‌سی • بیوك پترو • لفور • اکانجه عسکری • اوروپایه سیاحت • اصلاحات • شمالی محاربه و اسوه‌چیه‌نك زوالی • پولتاوا محاربه‌سی • پروت وقعه‌سی • پترونك تشبثات و اصلاحات عمومیه‌سی • وصیتنامه • پترونك ایلك خلفلری • مقبلر دوری • الیزابت • بیوك قاترینه • مدنیت

٤ لهستان تقسیماتی ١٣٠

لهستانك احوال عمومیه‌سی • اسباب انقراض و عوائل داخلیه • دول ثلثه‌نك مسلکلری • و تقسیملر

٥ اون ایکنجی عصر مدنیتی ١٤٣

اون ایکنجی عصرك اهمیت مخصوصه‌سی • انکلتره مدنیتی • فرانسه مدنیتی • المانیه مدنیتی

یکرمی طقوزنجی فصل

انقلاب کبیر و ناپولئون بوناپارت

٦ اوروپاده لزوم اصلاحات ١٧٢

اسباب انقلاب • پورتکیز • اسپانیه • ایتالیه • دانیمارقه • اسوه‌چیه •

٧ اسباب انقلاب ١٩٠

وصايت دوری • فلووريتلر • فرانسه‌نك
ادارۀ عموميه‌سی

---

٨ بيوك اختلال ٢٠٩

تورغو • نه‌كر • ملت مجلسی • اجنبی
مداخله‌سی • قونوانسيون • تە رپور

---

٩ قونسلوسلق و ايمپراطورلق ٢٤٠

ناپولئون بوناپارت • ايتاليه و مصر
سفرلری • اتفاق عمومی • ١٨ برومر
وقعه‌سی • قونسلوسلق • ايمپراطور
برنجی ناپولئون • اوروپا محاربه‌لری •
تيلزيت معاهده‌سی • اسپانيه محاربه‌سی •
فرانسه‌نك احوال داخليه‌سی

---

١٠ مسقوا سفری و يوزكون ٢٧٦

آلمانيه‌ده غليان حيث • مسقوا سفری •
آلمانيه استقلالی محاربه‌سی • ناپولئونك
مغلوبيتی • بوربونلرك عودتی • ويانه
قونغره‌سی • يوزكون

اوتوزنجی فصل

احوال اخیره

۱۱	فرانسه احوالی	بوربونلر • تموزانقلابی • تموزقرالیتی • ایکنجی جمهوریت • لوئی ناپولئون وایکنجی ایمپراطورلق • اوچنجی جمهوریت • وقوعات اخیره	۳۰۱
۱۲	بلجیقه	صورت ظهوری	۳۳۸
۱۳	اسپانیه	وقوعات اخیره	۳۴۱
۱۴	انکلتره	وقوعات اخیره	۳۴۵
۱۵	المانیه	وقوعات اخیره	۳۵۳
۱۶	روسیه	وقوعات اخیره	۳۶۰
۱۷	آوستریه	وقوعات اخیره	۳۶۹
۱۸	ایتالیه	ایتالیه‌نك اتحادی	۳۷۲
۱۹	قطعات سائره	امریقه . آسیه . افریقه . اوسترالیه	۳۷۱
۲۰	اون اوچنجی عصر مدنیتی		۳۹۶

یکرمی سکزنجی فصل

شمالی اوروپا و دول معظمهٔ جدیده

(لهستان ایله اسقاندیناویه‌نك زوالی و انکلتره و پروسیه)
(و روسیه‌نك اقبالی)

انکلتره و مستملکاتی . ایکنجی فره‌دریك و پروسیه دولت معظمه‌سی . دلی پترو و روسیه دولت معظمه‌سی . لهستانك انقراضی . اون ایکنجی عصر مدنیتی

— ۱ —

انکلتره دولت معظمه‌سی و مستملکاتی

(هندوستان و جماهیر متفقهٔ آمریقه)
(۱۰۶٦ — ۱۱٦۱)

اصول مشروطیت . انکلتره ایله اسقوچیه‌نك اتحادی . هانوور سلاله‌سی . والپول . شارل ادوارد . ویلیامس پیت . هندوستان . مغول دولتی . هندوستان قومپانیه‌سی . امریقه محاربه‌سی . جماهیر متفقه . واشینغتون . محاربه‌نك اوروپایه تأثیری . فرانسه‌نك مداخله‌سی . مسلح بیطرفلق . رودنه‌ی . الیوت . ورسای معاهده‌سی

اصول مشروطیت — بیك التمش التی سنه‌سی انقلابی یعنی (کلیوم د، ورانژ) ك انکلتره تختنه جلوسی [*] اوزرینه

[*] جلد ٥ صحیفه ٢٤٢

انكلترهنك قوانين اساسيه‌سی دها زياده حكم وانتظام كسب ايتمشدر.

«لوردلر» قاره‌سيله «عوام» قاره‌سندن عبارت اولان انكلتره پارلمنتوسی كليوم دخی وار. انك قبول ايتمش اولديغی «حقوق لايحه‌سی» (Bill des droits) موجبنجه هر سنه وقت معيننده اجتماع ايدر ومملكتك كافهٔ امورينی رؤيت وتسويه ايلر ايدی. پارلمنتونك مساعده‌سی اولمادقچه نه اهاليدن بر آقچه ويركی اخذ ايديلير نه خزينه‌دن صرف اولنه بيلير ايدی وقرالك تخصيصاتنه وارنجه‌يه قدر جملهٔ مصارفك مقداری پارلمنتو طرفندن تعيين اولنور ايدی.

لوردلر قاره‌سی ياخود مجلس اعيان اعضالغی مملكتك اشرافی بولنان اسكی زاده بكلر خاندانلرينك اكبر اولادينه ارث طريقيله انتقال ايدر ايدی. عوام قاره‌سی اعضالری ايسه شهرلو و «قومونلر» طرفندن انتخاب اولنه‌رلر وعوام قاره‌سی هر اوچ سنه‌ده بر كره انتخابات عموميه واسطه‌سيله تجديد ايديلير ايدی.
«حكمدار سلطنت ايدر، فقط ادارهٔ مملكته قاريشماز»[*] قانوننك حكمی وقت مزبورده انكلتره مملكتنده اسقاط اولنمامشدر.

قرال ملت مجلسندن متنفذ اولان اعضانك برينی باشوكيل تعيين ايدرك هيئت وكلانك تشكيلی ماده‌سنی اكا حواله

[*] *Le roi regne, mais ne gouverne pas*

ایدر ایدی واو ذات دخی مجلسلرده اکثریت قزانه‌بیله‌جك بر هیئت تشکیل ایده‌رك انی رسماً قراله تصدیق ایتدیرر ایدی.

حکومت قرالیه لزومنی ادعا ایله برطاقم نظامات وقوانین جدیده تنظیمی و یاخود قوانین موجوده‌نك هر هانکی صورتله اولورسه اولسون تعدیلنی مبین مجلسه لایحه‌لر عرض ایده‌بیلدیکی کبی، اعضانك کافه‌سی دخی بویله برتکلیف وادعا ایچون مأذون ایدیلر. بویله بر تکلیف کرك حکومت طرفندن صادر اولسون، کرك اعضانك بری طرفندن استدعا اولنسون هرحالده ابتدا انجمنلرده و بعده مجلسده عریض وعمیق مذاکره وحین تنسیبده تعدیل اولنور ولهنده اکثریت ارا قزانلدیغی حالده عوام قاره‌سنجه قبول اولنمش صاییلیر ایدی. بوندن صوکره لوردلر قاره‌سنه حواله اولنوب اودخی مناسب کورور ایسه لاجل التصدیق قراله تقدیم اولنور ایدی. بوحالده قرال ایچون تصدیق ایتمك لازم کلیر ایدی.

حکومت — یعنی ممالکك کافهٔ امور وخصوصنده کرك حکمدار، کرك پارلمنتو اوکنده مسئول اولان هیئت وکلا طرفندن واقع اولان براستدعا پارلمنتو طرفندن رد اولندیغی، یاخود حکومتك رضاسی خلافنده اوله‌رق مذکور استدعاده بعض تعدیلات اجرا اولندیغی تقدیرده هیئت وکلا اصول متخذه موجبنجه عدم امنیتدن بحثله استعفا ایدر ایدی. بو حالده قرال دخی هیئت

وکلانك استعفاسنی قبول ایله وکلا علیهنده اکثریت قزانان مخالفین فرقه‌لرندن کندیسنه برهیئت وکلا انتخاب ایدر، یاخود وکلا طرفنی التزام ایده‌رك عوام مجلسنی تعطیل ومدت معینه ظرفنده دیکر برمجلس انتخابنی امر واراده ایلر ایدی. فقط یکی انتخاب اولنان مجلسده دخی اکثریت وکلانك استدعاسی علیهنده بولندیغی تقدیرده حکمدار ایسترایسته‌مز وکلانك استعفاسنی قبول ایله یکی بر هیئت تشکیل ایچون مخالفین رؤساسنه مراجعت ایدر ایدی.

دیکر طرفدن ایکی قاره‌ایله هیئت وکلا طرفندن قبول اولنان برقانون لایحه‌سی قرال طرفندن تصدیق اولنماز ایسه امنیتسزلك ادعاسیله وکلا ینه استعفا ایدر ایدی.

هیئت وکلانك، یاخود عوام قاره‌سی اعضاسنك استدعاسی اوزرینه عوام مجلسنده قبول اولنوب اعیان مجلسنه حواله اولنان برلایحه مجلس مذکور طرفندن تعدیل اولندیغی حالده اشبو تعدیلاتك تصدیق ومذاکره‌سی ضمننده تکرار مجلس عوامه اعاده اولنور ایدی. تعدیلات مذکوره مجلس عوام طرفندن تصدیق اولنمادیغی حالده لایحه کیری قالدیغی کبی، انك مجلس اعیانده برنجی حواله‌سی اثناسنده اساساً ردی تقدیرنده دخی وقت مناسبه تعلیق وتأخیر اولنمسی لازم کلیر ایدی. بو حالده وکلانك استعفاسی ایجاب ایتمزایدی. فقط مجلسلر بومثللی منازعه‌لره محل ویرمه‌مك ایچون بربرینك رأی وتنسیبلرینه رعایت ایدرلر ایدی.

اكثر وقتلرده مجلس اعیانده حال حاضر طرفداری بولنان «توری»لر ومجلس عوامده دخی «ویغ»لر [*] غالب بولنورلر ایدی. انكلتره‌ده اودرجه حریتده وار ایدی كه فلمنك جمهوریتی داخلنده بیومش اولان (كلیوم د، ورانژ) بیله انكله امتزاج ایده‌مه‌یوب چوقلق انكلتره‌ده اوتورماز و «بن كندیمی فلمنكده قرال وانكلترده‌ده بالعكس رئیس جمهور ظن ایده‌یورم» دیر ایدی. —

انكلتره ایله اسقوچیه‌نك اتحادی. — ذریتسز وفات ایدن (١٠٨٠) اوچنجی كلیوم (اورانژ) دن صوكره انكلتره‌ده قرال اعلان اولنان بالدیزی (آنه) دورنده برحكمداره تابع ایكی مستقل قرالیت اولان انكلتره ایله اسقوچیه تماميله برلشوب «بیوك بریتانیه» ناميله بردولت تشكيل ایتمشلردر (١٠٨٥)

برنجی ژاقدن اعتباراً اسقوچیه ممالكی انكلتره قرالنه تابع ایدیسه‌ده مستقل پارلمنتو ایله هیئت وكلایه مالك ایدی. فقط آنه طرفندن وقوع بولان تكليف اوزرینه اسقوچیه اون‌التی نفر اعضا مجلس اعیانه، قرق بش اعضا دخی عوام قاره‌سنه كوندره‌بيلمك امتيازی ایله قناعت ایده‌رك استقلال اداره‌دن واز كچمشدر.

آنه‌نك سلطنتی خارجی محاربه‌لر ایچنده كچمشدر. لورد

[*] جلد ٥ صحیفه ٢٤٠

مالبورونك تحت قوماندەسندە بولنان انکلترە عسکری [*] بیوك مظفریتلره نائلیتلەشان وشهرت قزاندیغی کبی، عقداولنان (اوترەخت) معاهدەسی موجبنجه دخی انکلترە کرك اوروپادە، کرك خارجندە پك چوق مهم موقعلر ضبط ایتمشدر.—

هانوور سلالەسی ـ قرالیچه آنەنك بلا ذریت وفاتی اوزرینه استورات فامیلیاسنه اوزاقدن منسوب اولان هانوور دوقەسی برنجی یورکی (ژورژ) قرال انتخاب اولنمشدر (١٠٩٢).

استوارت فامیلیاسنه منسوبیتلری جهتیله یورکیدن زیاده حقوقه مالك اولان اللی یدی نفر پرنس و پرنسس وحتی ایکنجی ژاقك اوغلی وتورونلری دخی موجود اولدیغی حالده یورکینك قرال انتخاب اولنمسی مادەسی انك پروتستان وفرانسه قرالی اون دردنجی (لوئی) نك دوشمنی بولنمسندن ایلری کلمش ایدی. زیرا او وقتلردە انکلترە ایله فرانسه بیننده دائما موجود اولان رقابت پك زیادە شدت کسب ایتمش ایدی.

برنجی یورکی (١٠٩٢ — ١١٠٥) واوغلی ایکنجی یورکی (١١٠٥ — ١١٣٨) انکلیز لسانینی دخی بیلمەدکلرندن وبناءعلیه انکلترە اصول وعاداتندن واحوال عمومیهٔ ممالکدن صیقلمقدە اولدقلرندن اکثریا هانوورده اقامت ایدرلر والمانیه ایشلری ایله مشغول

[*] جلد ٥ صحیفه ٤١٩

اولورلر ایدی. قراللر طرفندن هانوور ممالکنك انکلتره یه ترجیحی ماده سی انکلیزلرك کبر و عظمتلرینه طوقنمقده ایدی. فقط دیکر طرفدن قراللرك لوندره دن غیبوبتلری حکومت ایله پارلمنتو بیننده معتاد اولان منازعه لرك ازالمسنی موجب اولدیغندن اهالی ممنون ایدی. قراللرك حکومتلری کویا یالکز باش وکیل نصب ایتمکدن عبارت کبی کورینه یور ایدی.

هانوور سلاله سی « ویغ » فرقه سنك سعی و غیرتیله انکلتره تاجنه نائل اولمش اولدیغندن رؤیت اموری مذکور فرقه نك رؤساسنه حواله ایتمشیدی. ازجمله مذکور فرقه رؤساسندن (روبر والپول) یکرمی سنه مدتله باش وکالت ایتمشدر.

والپول —(R. Walpole) والپول زکی و دسیسه کار، فقط غایت مرتکب بر آدم ایدی. انکلتره اهالیسی والپولك اداره سندن اصلا خشنود اولمایوب دائما انك علیهنده بولنان آدملری ملت مجلسنه اعضا انتخاب ایدر ایدی و پارلمنتوده هر کون والپول علیهنده پك چوق سوزلر سویله نیر ایدی. فقط رأیه مراجعت اولندقده دائما اکثریت آرا والپول طرفندن قزانیلیر ایدی.

والپول رشوت واسطه سیله اعضانك رأیلرینی صاتون آلیر ایدی و کرسیٔ خطابتدن مع الافتخار « بن هر آدمك تعرفه سنی بیلیرم » دیر ایدی ــ که هر بر ادمی قاندیره جق چاره بیلیرم دیمك

ایدی. لکن والپول صلح واسایش طرفداری اولوب هیچ بر محاربه‌یه مداخله ایتمه‌دیکندن انکلتره سوء اداره‌سیله برابر زماننده خیلی مأموریت کسب ایتمشدر.

انکلتره والپولك رضاسی خلافنده اوله‌رق « آوستریه وراثتی » محاربه‌لرینه مداخله ایده‌رك بر ایکی یرده موفقیتسزلکه دوچار اولدیغندن والپول دخی استعفاسنی ویرمشدر.

شارل ادوارد — اشبو محاربه اثناسنده هانوور سلاله‌سی بیوك تهلکه‌یه دوچار اولمشدر. ایکنجی ژاقك torونی (یعنی انکلتره‌نك یوزینی کورمه‌مش اولان اوچنجی ژاقك اوغلی) شارل ادوارد فرانسه‌نك معاونتیله برخیلی عسکر طوپلایوب اسقوچیه‌یه داخل اولمش واسقوچیه‌لیلر طرفندن کلی معاونت الدقدن صوکره لوندره اوزرینه حرکت ایلمشدر. بو قیام پك مهم اولوب اهالی شارل ادواردك موفق اوله‌جغنه شبهه ایتمه‌مکده وانك طرفنی التزام ایتمکده ایدی. حتی قرال خاندانی دخی انکلتره‌یی ترك ایچون حاضرلنمش ایدی. فقط قرال زاده پرنس کومبرلاند (Cumberland) (قوللودن) موقعنده شارل ادوارد ایله بیوك بر محاربه ایده‌رك اردوسنی تارومار ایتمش و بو وجهله پدرینك حکومتنی یکیدن تحکیم ایلمشدر (١١٢٣).

شارل ادوارد تبدیل قیافتله بش التی آی مدتله اوته‌ده بریده

طولاشه‌رق پك چوق وقوعات غریبه‌ده بولنمش وکوج حال ایله فرانسه‌یه مرور ایله جانی خلاص ایده‌بیلمشدر. —

پیت — برمدت صوکره انکلتره‌نك باش وکالتی مشهور ویلیامس پیت (W. Pitt) ه حواله اولنمش وپیت انکلتره ایچون عظمت واقبال قپوسنی آچمشدر.

ویلیامس پیت مدبر وعاقل اولمغله برابر فوق‌العاده حریص شهرت برآدم ایدی. فقط پیت مطلوب اولان شهرتی یالکز انکلتره‌یی شان واقبالك اوج اعلاسنه اعلا ایتمکله استحصال ایتمك ایسترایدی.

ویلیامس پیت باش وکیل تعیین اولنوب قرالك حضورینه چیقدیغی وقت ایلك اول « افندمز، امنیت قرالیه بنده‌لرینه احسان بیورلدیغی حالده شایان اولدیغمی کوسترم » دیمشدر. پیت قرالك امنیتنی استحصال ایتمش وحقیقة شایان اولدیغنی کوسترمشدر.

پارلمنتوده خطیبلك خصوصنده ویلیامس پیتك امثالی یوق ایدی. کندیسی ذاتاً مشهور (دموستن) ه امثالا فصاحت وبلاغت‌یولنی اوکرنمك ایچون کنجلکنده خیلی اوغراشمش ایدی. پیت اوزون بویلی ویاقشقلی ایدی والبسه‌سنك الك اوفاق پارچه‌سنه وارنجه‌یه قدر هرشیئه زیاده‌سیله دقت ایدر ایدی. پارلمنتو اعضالری

پیتدن صوکره کرسیٔ خطابته چیقوب علیهنه سوز سویلمکه جسارت ایده‌مزلر ایدی.

پیت انکلتره‌نك اصلاحنه تشبث ایدرك ابتدا «ناموس دولتی محافظه ایله مکلف» اولان قوهٔ عسکریه‌یی یوز یتمش بیك نفره ابلاغ ایلمشدر.

پیت باشلیجه «یدی سنه محاربه‌سی» نامیله معروف اولان اوروپا محاربه‌سنه مداخله ایده‌رك فرانسه واوستریه وروسیه طرفندن تضییق اولنمش اولان پروسیه قرالی بیوك فردریك طرفنی التزام ایتمش وبو محاربه‌ده انکلتره‌نك متفقلرینه اعانه طریقیله پك چوق اقچه صرف ایلمشدر.

پیت بووجهله انکلتره‌نك بورجنی اللی ملیون لیرادن سکسان ملیونه ابلاغ ایتمش ایسه‌ده محاربه‌نك نتیجه‌سنده ینه انکلتره کارده قالمشدر.

اشبو محاربه اثناسنده انکلتره اوروپایه عسکر سوق ایتمه‌یوب متفقلرینه نقدا معاونت ایتمکله قناعت ایدرایدی. فقط اوروپا خارجنده دونغا واسطه‌سیله تجاوزی محاربه‌ده بولنه‌رق فرانسه ایله متفق بولنان اسپانیه‌نك مستملکات خارجیه‌لرندن بر خیلیسنی ضبط ایلمشدر. شو قدر که محاربه ختام بولمازدن اول قرال ایکنجی یورکی وفات ایده‌رك یرینه «توری» فرقه‌سی طرفنه مائل

اولان طورونی اوچنجی یورکی (١١٣٨ — ١١٩٨) جلوس ایتدیکندن ویلیامس پیت استعفاسنی ویرمشدر.

محاربه بیتدن صوکره دخی برمدت دوام ایتمش ونهایت «پارس معاهده‌سی» ایله ختام بولمشدر (١١٤١). معاهدهٔ مذکوره موجبنجه انکلتره امریقه‌ده فرانسه‌دن ضبط ایتدیکی (قانادا) ایله اسپانیه‌دن الدیغی (فلوریده) قطعه‌لرینی اعاده ایتمه‌مشدر. بوندن ماعدا هندوستان سواحلنده بولنان بعض مهم فرانسز مستعمراتی دخی انکلتره‌یه ویرلمشدر. بو اثناده انکلتره دولتی مستملکات خارجیه خصوصنده درجهٔ نهایه‌یی بولمشدر. —

هندوستان — هندوستان من‌القدیم هندولر ایله مسکون اولوب موقع جغرافیه‌سی وقطعه‌نك وسعتیله سکنه‌سنك غلبه‌لکی واراضینك زنکینلکی حسبیله عظیم لشان بردولت اوله‌بیله‌جك برقطعهٔ وسیعه ایکن، دوچار اولدیغی تفرقه حالندن وفرق مختلفه بیننده دائم اولان منازعات ومحارباتدن طولایی سیاسةً هیچ بروقت ضعفیتدن قورتیله‌مامشدر. اسکندرلر ودارالر زمانلرنده اولدیغی کبی، قرون اخرانك ابتداسنده دخی هندوستان ینه کوچوك کوچوك حکمدارلر یاخود (راجه)لر طرفندن اداره اولنمقده ایدی.

یالکز اونجی عصرده تیمورلنك ذریتندن میرزا (بابر) ومیرزا

(همایون) پنجاب و بنغاله جهتلرینی فتح ایده‌رك «مغول كبیر» یعنی (اردو) دولتی نامیله معروف اولان بیوك بر دولت تأسیس و دلهی شهرینی پای تخت اتخاذ ایلشلر ایدی (٩٠٨). —

مغول دولتی — میرزا بابر طرفندن تأسیس اولنان بیوك مغول دولتی حكمدارلری بولنان جلال الدین شاه اكبر (٩٣٣ — ٩٨٣) وجهانكیر شاه و شاه جهان و آورنك زیب (١٠٣٥—١٠٨٤) زمانلرنده توسیع حدود ایده‌رك بر دولت معظمه هیئتنی كسب ایتمش وجنوبی و غربی آسیه‌یی دهشت ایچنده براقش ایسه‌ده وقت مزبورده هندوستانه ورود ایدن انكلیزلر وفرانسزلر دولت مذكوره ایچون انقراض قپوسنی آچمشلردر.

«مدنی» اوروپالیلر جمیع زمانده «اسیه باربارلرینه» قارشی اظهار ایده‌كلدكلری مدنیتكارانه معامله‌نك هندوستانده دخی بر نمونه‌سنی كوسترمشلر — یعنی رومه‌لیلردن میراث اوله‌رق اخذ ایتدكلری «تفرقه‌یه دوشر، صوكره ضبط ایت» [*] قاعده‌سنه اتباعاً یيلان كبی اوصلیجه هندوستان حكمدارلری نزدلرینه صوقلمشلر وهرنوع انتریقه‌لر و «دوستانه خدمتلر» واسطه‌سیله ظاهراً انلری تعظیم وحقیقت حالده ایسه كندیلرینه بند ایده‌رك آلت كبی ایسته‌دكلری یولده استعمال ایتمكه باشلامشلردر.

ایكی حكمدار ویا امیر ووالی بیننه نزاع تخمنی اكه‌رك محاربه چیقاردقدن صوكره طرفیندن برینی التزام ایله برینك قلعه‌لرینه

[*] Divide et para

دوست و متفق، دیکر بتکنه دخی دوشمن صفتیله داخل اوله‌رق نتیجهٔ احوالده طرفینی قلعه‌سز و بناء علیه مقاومتدن عاجز براقیرلر ایدی.

بو حالده حکمدار و اهالی حقوق مقدسه‌لرینی محافظه ایچون سلاحه صاریله‌رق متجاسرلرك علیهنه قیام ایتدکلری حالده «مدنیلر» طرفندن — بیك سنه‌لك‌وی نعمتلری بو انسان متبوع مفخملرینه قارشی عصیان ایدن اشقیا اتهام اولنور کبی — اتهام و تأدیب اولنورلر ایدی. ذاتاً اوروپا مدنیلرینك نظرلرنده نصاف وحمیت اظهار وعهد وحقانیته رعایت کبی شیلرك «آسیه باربارلری» حقنده پکده شمولاری اولمادیغی معلومدر.

انکلیزلر ایله فرانسزلرك هندوستانده، روسلرك وسطی آسیه ایله قفقاسیه‌ده، والحاصل عموم فرنکلرك شرقده دائما استعمال ایتمکده اولدقلری «سیویلیزاسیون» اصول معلومه‌سی باخصوص او اوقت هندوستانده تمامیله حکمی اجرا ایلمشدر. بناء علیه بر تجارت قومپانیه‌سی ایکی یوز ملیونی متجاوز نفوسی حاوی اولان هندوستان قطعهٔ جسیمه‌سنك «ضبط وربطنی» تأمین ایده‌بیلمشدر. —

هندوستان قومپانیه‌سی — هندوستان قومپانیه‌سی ابتدا الیزابت دورنده ظهور ایتمشدر. برقاچ تجارسرمایه‌لرینی برلشدیره‌رك بر شرکت تأسیس ایتمشلر و الیزابتدن هندوستان ایله تجارت ایچون امتیاز مخصوص اخذ ایلمشلر ایدی (٩٧٨).

قومپانیه ایلك اول هندوستان اطه‌لری ایله اخذوعطاده بولنور ایدی. فقط فلمنکلیلرك رقابتلریله باشه چیقامه‌یوب ضرر ایتدکلرندن جزایر مذکوره‌یی ترك ایده‌رك هندوستان شبه‌جزیره‌سی سواحلنه یناشمغه باشلامشلردر. قومپانیه ابتدا یرلی اهالی ایله مناسبت تجاریه‌ده بولنور ایدی. لکن صوکره‌لری داخلی منازعه‌لرینه مداخله ایده‌رك غالب ومغلوبدن مکافات اولمق اوزره انواع امتیازات استحصال ایتمکه باشلامشلردر. برینك تجارتنی و ویرکیلرینی التزامه آلیر، دیکرلردن ایسه یر الەرق شهر واستحکاملر انشا ایدر ایدی (مثلا کلکته). فضله اوله‌رق مستملکاتی محافظه ایچون دولت متبوعه‌سنك مساعده‌سیله قوهٔ کلیهٔ عسکریه دخی بسلر ایدی. اشبو عسکر ابتدا اوروپا کوکللیلرندن عبارت ایدی. لکن صوکره‌لری هندولری دخی عسکرلکه قبول ایتمکه باشلایه‌رق انلردن «سپاهی» نامیله معروف منتظم و معلم الایلر تشکل ایتمشدر.

اون برنجی عصرده انکلیزلرك تجاوزاتی پك زیاده وسعت کسب ایتمشیدی. قومپانیه‌نك تشویقی واعانهٔ نقدیه‌سی (طبیعی فاحش فائضله) اوزرینه جوارده بولنان (راجه‌لر) مغول ــ یعنی اردو دولتی اوزرینه هجوم ایده‌رك دولت مذکوره‌نك انقراضنه قپو آچدقلری کبی، دیکر طرفدن ایران شاهی مشهور نادر شاه

دخی مغول دولتنك پای تختی بولنان دلهی شهرینی فتح ویغما ایده‌رك انقراضنی تعجیل ایلمشدر (١١١٧) [*]

انکلیزلر بو اثناده طوائف ملوکك دخی داخلی منازعه‌لرینه مداخله ایده‌رك انلری برر صورتله کندیلرینه بند ایتمك خصوصنده کمال درجه‌ده مهارت اظهار ایتمکده ایدیلر.

انکلیزلر برکره هندوستانده یرلشدکدن صوکره تنظیم ایتدکاری قوهٔ عسکریه واسطه‌سیله طوغریدن طوغری‌یه توسیع ممالکه قیام ایتمشلردر. انکلتره حکومت مرکزیه‌سی ایسه یالکز بروالیٔ عمومی واسطه‌سیله قومپانیه ایشلری ایله مستملکاتك اداره‌سنه نظارت ایدر ایدی.

انکلیزلرك هندوستانده‌کی حکم ونفوذلری انجق اون‌ایکنجی عصرك وسطنه طوغری بیوك برتهلکه‌یه دوچار اولمشدر.

دقان حوالیسنك داخلنده کائن میصور قطعه‌سنده حکومت ایتمکده بولنان سلطان حیدر علی نام بر راجه هندولرك انکلیزلره قارشی اولان نفرت و عداوتندن بالاستفاده انکلیزلرك علیهنه قیام و آز مدت ایچنده شبه جزیره‌نك قسم اعظمنی ضبط ایتمش ایدی. حیدر علینك اوغلی سلطان (تیپو صاحب) دخی پدرینك فتوحاتنه دوام ایده‌رك شجاعت وقهرمانلغیله شهرت قزانمش ایسه‌ده محاربه‌لرك برنده تلف اوله‌رق انکلیزلری بیوك تهلکه‌دن

[*] کویا نادر شاه دلهیدن بش‌التی ملیار فرانق قیمتنده غنایم اخذ ایتمش.

قورتارمشـدر (۱۱۸۷) . تیپو صاحب حقنده « هندوسـتانك ایکنجی فره‌دریکی » دیمشلردر.

فقط هندوسـتانده انکلیزلرك الـ مهلك دوشمنلری فرانسزلر ایدی. فرانسزلر برنجی فرانسـوادورندن بری هندوسـتان ایله مناسـبات تجاریه‌ده بولنه‌رق هندوسـتان سواحلنده بر قاچ مهم موقع ضبط ایتمشلر ایدی (مثلا پوندیشری). فرانسز قومپانیه‌لری باخصـوص اون دردنجی لوئی‌نك باش وکیلی مشهور قولبر سایه‌سنده پك زیاده اقتدار واهمیت کسب ایتمشلردر. حتی فرانسزلر بر وقت آز قالدی انکلیزلری هندوستاندن اخراج ایده‌یورلر ایدی. لکن اون بشنجی لوئی دورنده حکومت طرفندن قومپانیـه‌یه معاونت خصوصنده اظهار اولنان تکاسل انکلیزلرك غلبه‌سنی وبالعکس فرانسزلرك هندوستاندن طردینی موجب اولمشدر.

اونجی واون برنجی واون ایکنجی عصرلرده فرانسه ایله انکلتره بیننده همان محاربه اکسیك دکلدی. اوروپاده اعـلان اولنان محاربه هندوسـتان مستملکاتنه دخی سرایت ایدر وقطعهٔ مزبوره‌ده ایکی طرف قومپانیه‌لری ایله شعبه‌لری بیننده قانلی محاربه‌لر اولور ایدی. باخصوص « یدی‌سنه محاربه‌سی » اثناسنده بو محاربه‌لر فوق العاده شـدت کسب ایتمش ونهایت فرانسزلرك مغلوبیت نامه‌لری ایله ختام بولمشدر. (ورسای) ده عقد اولنان معاهدهٔ صلحیه موجبنجه فرانسه هندوستاندن صرف نظر ایلمشدر (۱۱۶۱).

اشبو محاربه‌لر اثناسـنده طرفیندن برقاچ ضابط بیوك شهرته نائل اولمشلردرکه الڭ مشهورلری انکلیزلردن میرالای لورد قلایف (Clive) ولورد هاستینغس (Hastings) وفرانسزلردن دخی لابوردونه (Labourdonnais) ودوپله‌ی (Dupleix)درلر.

بونلرك جمله‌سی والیلك ایتمشلر وقومپانیه‌لره بیوك خدمتلرده بولنمشـلردر. فقط اهالئ محلیه حقـده اودرجه‌ده ظلم ووحشت اظهار ایتمشلردرکه حرکات وحشـیانه‌لری اوروپایه عکس ایده‌رك حکومتلری طرفندن تحت محـاکمه‌یه النملرینی موجب اولمشـدر. (لابوردونه) ایله (لاللی) حبسخـانه‌ده اولمشـلر و(قلایف) جزادن قورتلمق ایچون کندینی تلف ایلمشـدر. (هاستینغس)ك محاکمه‌سی ایسه یدی سنه دوام ایتمش واوروپاده بیوك بر مسئلهٔ سیاسیه حکمنه چکمشدر (۱۱۶٦ـ۱۱۷۳).

بالادن اکلاشـلدیغی اوزره هندوسـتان قومپانیه‌سی مرور زمان ایله برتجارت شرکتی شکلندن چیقوب بیوك برهیئت سیاسیه اولمشـدر. قومپانیه جسیم مستملکاته، یوز اللی ملیونی متجـاوز تبعه‌یه، متعدد قلاع واستحکاماته، یوز بیکلرجه عسکره، براردو مأمورین ملکیه وعسکریه‌ـمالك ایدی ونفس انکلتره‌نك اوچ درت مثلی بیوکلکـده بولنان برطاقم هندوستان دولتلری قومپانیه‌یه تبعیت ایده‌رك خرج ویررلر ایدی.

قومپانیه‌نك اموری منتخب ناظرلر (دیرکتورلر) طرفنـدن

کوریلیر ایدی. فقط ادارهٔ ملکیه وعسکریه انکلتره حکومتی معرفتیله نصب اولنان بر والئ عمومی عهده‌سنه محول ایدی.

انکلتره حکومتی برمدت صوکره قومپانیه‌نك سوء اداره‌سی وبونك نتیجه‌سی اولان عصیانلر اوزرینه برهیئت تفتیشیه تعیین وتشکیل ایلمشدر (١١٦٢).

هندوستان قریم محاربه‌سی اثنالرینه (یعنی ١٢٧٤ سنه‌سنه) گلنجه‌یه قدر قومپانیه النده قالمشدر. اولوقت قومپانیه‌نك خدمتنده بولنان یرلیلردن مرکب عسکر (یعنی سپاهیلر) عصیان ایده‌رك ایکی سنه قدر هندوستانی قان وکول ایچنده براقش اولوب انکلتره حکومتی کوچ حال ایله عصیانی تسکین واطفا ایده‌بیلمشدر. بونك اوزرینه حکومت دخی هندوستانی قومپانیه‌نك الندن الوب طوغریدن طوغری‌یه اداره ایتمکه باشلامشدر (١٢٣٥).—

امریقه مستملکاتی — قولومب طرفندن امریقه قطعه‌سنك کشفی اوزرینه سائر اوروپالیلر ایله برابر انکلیزلر دخی امریقه‌یه هجوم ایتمشلر ایدی.

بوخصوصده اسپانیولر هرکسدن اول طاورانه‌رق امریقه‌نك اك معمور واك منبت اولان حوالئ وسطاسنی ضبط ایتمش اولدقلرندن انکلیزلر حال وحشتده بولنان شمال شرقی سواحلنده برقاچ شعبه تأسیس ایله قناعت ایتمشلر ایدی.

انکلیزلر اسپانیوللر مثللی آلتون طاغلری بولمق املیله امریقه‌یه دوکلکه باشلادقلری حالده انلری بوله‌مادقلرندن امریقه‌یه هجرت هوسندن پك چابك صغومشلر ایدی. یالکز (ویرجینیه) شعبه‌سی پاموق و توتون و پاتاتیس محصولی مناسبتیله خیلی مهاجر جلب ایتمش ایدی.

انجق انکلتره قرالی برنجی ژاق دورنده حکومت مستملکات خارجیه‌یه زیاده اهمیت ویره‌رك برطرفدن مجرم و متهملری امریقه‌یه نقل و اسکان ایتمکه باشلادیغی کبی، دیکر طرفدن کندی اختیارلری ایله کیدنلره دخی بعض امتیازات وعد ایلمشدر. ژاقدن صوکره انکلتره‌ده ظهور ایدن مذهب محاربه‌لری و داخلی قاریشقلقلر اثناسنده (پروتستانلق) طرفدارلری ایله سائر مظلوملر ظلم و تعدیدن نفسلرینی خلاص ایچون وطنلرینی ترك ایله یکی بر وطن ارادقلری وقت انکلتره‌ده مفقود اولان حریت وجدانك امریقه‌ده موجود اولدیغنی کورنجه آنی سائر یرلره ترجیح ایلمشلر ایدی.

بوندن ماعدا انکلیز اولمایان بعض اهل معارف دخی آثارلرینی نشرایده‌بیلمك و انکیزیسیون وحشتلرندن امین اولمق ایچون آمریقه‌یه نقل مکان ایدرلر ایدی. صوکره‌لری اهل ثروت دخی امریقه‌یه هجرتله منبت و خالی بولنان اراضیدن ایسته‌دکاری قدر یر ضبط ایده‌رك بر نوع دره‌بکلکلر تأسیس ایتمکه باشلامشلردر. بناء علیه شمالی امریقه

مستملکاتی ـ هنوز سیاسة اهمیتلری یوق ایکن ـ معارفجه پك بیوك اهمیت کسب ایتمش ایدی.

شمالی امریقه قطعه‌سی قیرمزی وحشیلر ایله مسکون اولوب هرنه‌قدر ابتدالری وحشیلر کلن اوروپا مهاجرلرینه مقاومت ایتمکه قیام ایتمشلر ایسه‌ده اسلحهٔ ناریه ایله باشه چیقامادقلرندن یواش یواش قطعه‌نك حوالئ داخلیه‌سنه طوغری چکلمشلردر.

بوندن بویله شمالی امریقه‌نك شرق سواحلی انکلیزلر طرفندن اعمار اولنمش و «جدید انکلتره» نامیله معمور برممالك رنکنی کسب ایتمشدر.

مهاجرلرك قسم اعظمی پورتیانلر اولوب امریقه‌یه صلابت دینیه ایله برابر حریت ومساوات کبی افکار جدیده نقل ایتمشلردر. فضله اوله‌رق انکلتره دولتی دخی مستعمراته بلدیه امتیازینی اعطا ایتمش اولدیغندن هر بری بر نوع جمهوریت تشکیل ایتمش ایدی.

اشبو مستعمرات اهالیسی علی‌العموم زراعتله و چیفتجیلك ایله اشتغال وتعیش ایدر ایدی. هواسی صیجاق اولان جنوب طرفلرنده بعض انکلیز زادکانیله سرمایه‌دارانی پاموق وتوتون زرعنه قیام ایده‌رك بو صنعتی خیلی ایلریلتمشلر ایدی و پك چوق پاره قزانمقده ایدیلر. بونلرك چیفتلکلری پك جسیم اولدیغندن رنجبر یتشدیرمك مشکل ایدی. بناءعلیه امریقه چیفتلك صاحبلری افریقه‌دن زنجی

اسراسنی جلب و اشترا ایدرك انلری زنجیر یرینه کوندهلکسز اولمق اوزره استخدام ایتمکه باشلامشلردر . —[*]

جماهیر متفقهنك ظهوری — انکلترهنك شمالی امریقه مستملکاتی اون اوچ قدر ولایته تقسیم اولنوب قرالك امری ایله نصب اولنان والیلرك ید ادارهلرینه و یرلشیدی . فقط ادارهٔ ولایت حیثیت حالده والیلرك النده اولمایوب اهالی طرفندن منتخب مجلسلرك عهدهسنده ایدی و والیلر یالکز نظارت ایله کفایت ایدرلر ایدی . شوقدرکه اون اوچ ولایتك ادارهلری بردرلو دکلدی .

انکلتره مستملکاتی ابتدالری بردولت مستقله کبی هرکس ایله و ایستهدیکی صورتله اخذ و اعطاده بولنهبلیرلر ایدی . لکن برمدت صوکره انکلتره حکومتی امریقه مستملکاتنی یالکز بریتانیه جزایری ایله آلیش ویریشده بولنمغه اجبار ایلدیکندن آمریقهلیلر انکلیز ادارهسندن شکایت ایتمکه باشلامشلر و آمریقهده منتظم قاچاقچی قومپانیهلری ظهور ایتمشدر . برآز مدت صوکره تجارت منازعهلرینه ورکی ورسوم منازعهلری دخی علاوه اولنمشدر .

« یدی سنه محاربهسی » اثناسنده انکلتره (قانادا) قطعهسنی فرانسهدن اخذ ایدرك انی « یکی انکلتره » یه الحاق ایلمش ایدی . بونکله برابر محاربهٔ مذکوره اثناسنده انکلترهنك بورجی فوق لعاده ارتمش اولدیغندن حکومت مستملکاتنده برمنبع ایراد ارامشدر .

[*] جلد ٥ صحیفه ٦٦ — ٦٨

انکلتره پارلمنتوسی حکومتك طلبی اوزرینه مستملکاتنه تمغه رسومنی داخل ایتمش و اوروپادن کلن امتعه‌دن کمرك المغه قرار ویرمشدر.

امریقه مستعمراتی ایسه انکلتره پارلمنتوسنده کندیلرینك مبعوثلری اولمادیغی جهتله پارلمنتونك امریقه امورینه مداخله ایتمکه حق و صلاحیتی یوقدر ادعاسیله ویرکینك عدم اعطاسی خصوصنده اصرار ایتمشلردر. انکلتره پارلمنتوسنده دخی بعض اعضالر و باخصوص مشهور (ویلیامس پیت) بوادعایی بردرجه‌یه قدر تصدیق ایله حکومتك طلبنه مخالفت ایتمشلر ایسه‌ده مخالفتلری برفائده‌یی موجب اوله‌مامشدر. یالکز امریقه‌ده عصیان ظهور ایتدکدن صوکره حکومت خطاسنی اکلایه‌رق جام وکاغد وچای رسومی مستثنا اولمق اوزره سائر بالجمله امتعه رسومندن صرف نظر ایلمشدر. لکن بودخی ارباب قیامی تشجیعدن بشقه برایشه یارامامشدر.

امریقه مستملکاتی داخلنده بولنان طقسان التی شهر و قصبه مبعوثلری بوستون شهرنده بالاجتماع ذکراولنان رسومه تابع اولان امتعه‌نك انکلتره‌دن النمایوب سائر ممالکدن جلب اولنمسی خصوصنده بینلرنده اتفاق ایتمشلردر. بونك اوزرینه انکلترنك اخراجاتی برسنه ظرفنده اون‌بش ملیون لیرا نقصان ویرمشدر.

بوصره‌ده بوستون لیماننده چای حوله‌سیله لوندره‌دن کلمش

اوچ قطعه سفینه موجود ایدی. بوستون دلیقانلیلری قرمزی وحشیلری قیافتنه کیروب کمیلر اوزرینه هجوم ایدەرك جوله‌لرینی دکزه دوکمشلردر. بناءعلیه انکلتره پارلمنتوسی مشهور (پیت)‌ك مخالفتنه باققسزین امریقه‌لیلرك سلاح ایله تأدیب ایدلملرینه رأی ویرمشدر. بونکله «امریقه محاربه‌لری» کشاد اولنمشدر (١١٥٢).

محاربه‌نك ابتداسنده غلبه طبیعی انکلتره طرفنده ایدی. ویلیامس پیت باش وکالتی اثناسنده انکلتره‌نك عساکر موظفه‌سنی یوز یتمش بیکه ابلاغ ایلمش ایدی. انکلتره‌نك دونغاسی دخی دنیاده برنجی عد اولنمقده ایدی. برده انکلتره کندی عسکرندن ماعدا المانیه‌دن برخیلی کوکالی عسکر تحریر ایلمشدر. چونکه «یدی سنه محاربه‌سی» اثناسنده کلی عسکر یتشدیرمش اولان المانیه بکلری پاره‌یه مقابل انکلتره‌یه عسکرلرینی ویرر ایدی.

امریقه عساکر ملیه‌سی ایسه مهارت عسکریه وانتظامدن محروم برغلبه‌لکدن عبارت ایدی ومحاربه مشقتلرینه اصلا متحمل اولمایوب فرصت بولدقجه فراراً خانه‌لرینه عودت ایدرلر ایدی. یالکز (ژورژ واشینغتون) امریقه عساکر ملیه‌سنك عموم قوماندانی انتخاب اولندقدن صوکره امریقه‌لیلرك ایشی براز دوزلمشدر.

بو صره‌ده فلادلفیه قونغره‌سی اون اوچ ناحیه‌نك استقلالنی اعلان ایدەرك مستقل برممالکك حکومت مشروعه‌سی مقامنده اوله‌رق ادارهٔ اموره ابتدار ایلمشدر (١١٥٤).

استقلاللرى اعلان اولنان قولونيلر (شمدى هربرى بربر جمهوريتدر) شونلردر : مساچوزت ، قونكتيكوت ، روداسلاند ، نيپوهامپشير ، نيوجرسى ، نيويورق ، مريلاند ، پانسيلوانيه ، دلاوار ، ويرژينيه ، شمالى قاروليناه ، يوركيه .

قونغره اهاليه خطاباً نشر ايلديكى بياننامه‌لرك برنده « جناب حق انسانلرى مساوى اوله‌رق ياراتمش وانلره كيمسه طرفندن غصبى جائز اولمايان برطاقم حقوق ويرمشدر . جمعيت بشريه وقت وزمانيله ارباب ظلمدن اشبو حقوق مقدسه‌سنك محافظه‌سيله مكلف برهيئت اداره‌يه لزوم كوره‌رك (حكمدار) انتخاب ايتمش وكندى اختيارى ايله حكومته تابع اولمشدر . بونك ايچون حكومت دخى انجق اهالينك حسن رضاسيله قائم اوله بيلير . اهالى حقنده اظهار ظلم ايدن حكومت كنديسنك سبب ظهورينى اونوتمش واك برنجى وظيفه‌سنى دريغ ايتمش اولور . بو حالده اهالى دخى اومثللى حكومته اطاعت ايتمه‌مك ايچون حق قزانمش اولور ... » ديمشدر .

بوندن اكلاشلديغى اوزره امريقه‌ليلرك بردها انكلتره حكومتنك تحت اداره‌سنه كيرمكه نيتلرى يوق ايدى .—

واشينغتون (Washington)— واشينغتون (١١١٠—١١٧٧) ويرژينيه‌لى زنكين برچيفتلك صاحبى اولوب ابوينى طرفندن يك

کوزل تربیه ایدلمش و «یدی سنه محاربه‌سی» اثناسنده امریقه عساکر ملیه‌سنده ضابط بولنوب محاربه‌لرده ابراز شجاعت ایله شهرت قزانمشیدی.

واشینغتونك درایتی و استقامتی و عقل و کمالی کندیسنه عمومك رعایت و محبتنی جلب ایتمشیدی. کندیسی حین صباوتندن بری امریقه‌نك استقلالی طرفداری بولندیغندن اون اوچ ولایت مبعوثانندن مرکب اولوب فیلادلفیه‌ده اجتماع ایدن « قونغره » طرفندن عموم عساکر ملیه‌یه قوماندان اعلان اولنمشدر.

واشینغتون ابتدالری محاربه‌ده مغلوب اولور ایدی . ذاتاً شمدیلك غلبه ایده‌جکنه کندیسنك دخی امیدی اولمادیغندن قطعی محاربه‌لره طوتشماز ایدی. بناء علیه عدم موفقیتلرندن دخی وخیم نتیجه‌لر کورلمز ایدی.

بو محاربه‌لر واشینغتون ایچون عسکر تعلیمی مقامنده اولوب هر بر محاربه‌دن صوکره عدم موفقیتنك اسبابنی تدقیق و تحقیق ایدر وانلرك تعمیر و اصلاح چاره‌لرینی بولور ایدی. واشینغتون مشهور (فابیؤس قونقتاتور) مثللی اصلا حرکاتنده عجله ایتمه‌یوب محاربه ایچون الك مناسب بر فرصت کوزه‌در ایدی و فقط بونکله برابر قطعی محاربه‌یه طوتشمق کبی مخاطره‌لردن قاچار ایدی. بو سایه‌ده امریقه عساکر ملیه‌سی کیتدکچه مهارت کسب ایده‌رك انکلیز والمان عساکر منتظمه‌سنه غلبه ایتمکه باشلامشدر.

محاربه نك اوروپایه تأثیری — امریقه محاربه‌سی وروپایه عکس ایده‌رك اوروپانك «افکار عامه‌سنه» بیوك تأثیری موجب اولمقده ایدی. اوروپا حریت پرورانی امریقه‌یه عزیمتله کوکللی فرقه‌لر تشکیل وحریت نامنه اوله‌رق انکلیزلر علیهنده حرب ایدرلر ایدی. حتی بونلرك ایچنده (لافایت de Lafayette) و (قوستوشقو Costiuchko) کبی بیوك ذاتلر دخی موجود ایدی.

اوروپا حکماسی ذهنلرنده تخیل ایتدکلری اصول ادارهٔ جهوریه‌نك آمریقه‌لیلر طرفندن موقع اجرایه وضع اولندیغنی کوردکلرندن اثارلرنده امریقه‌لیلر طرفنی التزام ایده‌رك امریقه‌لیلر ایچون عمومك توجهنی جلب ایده‌جك نشریاتده بولنورلر ایدی. الك زیاده امریقه طرفنی التزام ایدن فرانسه ادباسی ایدی. فرانسه من القدیم انکلتره‌نك رقیبی بولندیغی کبی، دیکر طرفدن (وولتر) و(روسو) و(مونتسکو) مثللی علامه‌لر دخی اثارلری ایله فرانسه‌نك افکار عامه‌سنی امریقه وقوعاتی اوزرینه راحت و بیطرف طوره‌مایه‌جق برحاله کتیرمشلر ایدی. بونك ایچون امریقه قونغره‌سی دخی فرانسه‌دن رسماً امداد ایستمکه قرار ویره‌رك مشهور (بنیامن فرانقلین) ی مرخص صفتیله فرانسه‌یه اعزام ایلشدر. —

فرانقلین (Franclin) — فرانقلین (١٠٨٤ — ١١٦٨) فقیر

بر بوستونلی‌نك اوغلی اولوب چوجقلغنده لایق درجه‌ده تربیه کورەمەدیکی کبی، کنجلکنی دخی ضرورت ایچنده کچیرمشیدی. فقط مرتب صفتیله مطبعه‌نك برینه داخل اولمش اولدیغندن بوش وقتنی مطبعه‌ده موجود اولان کتابلرك مطالعه‌سنه حصر ایدرك کندی کندینه تحصیل علوم وفنون ایلمشدر.

فرانقلین خیلی اوغراشدقدن صوکره کندیسنه مخصوص برمطبعه کشاد ایده‌رك مفید کتابلر طبع ایله انلری غایت اهون فیئاتله اهالی‌یه صاتمغه باشلامشدر. فرانقلینك بوندن مقصدی تجارت اولمایوب وطنداشلری ایچنه معارف نشر ایلمکدن عبارت ایدی. بونکله برابر فرانقلین تحصیلك ارقه‌سنی براقمایوب کندیسنی اك بیوك حکما صره‌سنه داخل ایتمش ونامنی ابقا ایلمشدر.

ایلك اول ییلدیرمك الکتریك اثارندن عبارت اولدیغنی اثبات ایله برابر (پاراتورنر) لری ایجاد ایدن فرانقلیندر.

فرانقلین سفارتله پارسه کلدیکی وقت فرانسزلر طرفندن پك چوق حرمت ورعایت کورمشدر. فرانقلینك قیافتنده واطوار وحرکاتنده‌کی ساده‌لك واچیق وکنایه‌سز صحبتی موده ایله تشریفاتلره (یعنی اتیکت) ه غرق اولمش، فقط وولتر وروسو وانسیقلوپدیستلر سایه‌لرنده حریت ومساواتی صایقلامغه باشلامش اولان فرانسه کنجلرینه پك زیاده تأثیر ایدر ایدی. فرانسزلر امریقه‌یه

رومه و یونانستان ،فرانقلینه دخی ره‌کولوس وبروتوس وقاتون ویاخود اپامنونداس وافلاطون ودهموستن نظریله باقارلر ایدی .

فرانقلین شهرت منبعلری عداولنان فتوحاته نائل اولمادیغی و بیوك مسندلرده بولنمادیغی حالده پك بیوك شهرته نائل اولمش آدملردندرکه بونلر عصر حاضر محصولی عد اولنمقده‌در . فرانقلین امریقه‌نك استقلالی تصدیق واعلان اولنجه‌یه قدر پارسده قالمش وبعده امریقه‌یه عودت ایدر ایکن اهالی طرفندن بیوك نمایشلر ایله قبول واستقبال اولنمشدر .

فرانقلینك وفاتی اوزرینه فرانسه ملت مجلسی مشهور (میرابو) نك تکلیفی اوزرینه عموم ایچون یاس اعلان ایلمشدر . « فرانقلین » و « واشینغتون » امریقه‌لیلر عندنده مقدس ایکی اسمدر .—

فرانسه‌نك مداخله‌سی — فرانسه حکومتی انکلتره‌یه اولان رقابتی سوقیله شمدی‌یه قدر امریقه‌لیلره خفیاً معاونت ایتمکده وفرانقلینك سفارتی اوزرینه فرانسه افکار عامه‌سی محاربه طلبنده اصرار ایلمکده بولندیغی حالده اون التنجی لوئی رسماً مداخله‌یه بردرلو جسارت ایده‌مه‌یور ایدی .

اشبو ترددك ایکی سببی وار ایدی . بری فرانسه حکومتنك امریقه ارباب قیامنك متانتلرینه کووه‌نمه‌مسندن ، دیکری دخی کرك امریقه‌ده ، کرك فرانسه‌ده غلیانه کلمش اولان افکار

حریتجویانه‌دن خوف ایلمسندن ایلری کلمکده ایدی . فقط پك چوق عدم موفقیتلردن صوکره واشینغتون (ساراتوغ) موقعنده جنرال بورغوین (Burgoyne) اردوسنی پریشان ایدنجه فرانسه قرالی اون التنجی لوئی مجبوراً امریقه‌لیلر ایله رسماً اتفاق عقد ایلمشدر .

برمدت صوکره فرانسه‌نك متفقی بولنان اسپانیه دخی بو اتفاقه داخل اولمشدر . فرانسه امریقه‌یه برفیلو دونغا ایله جنرال (روشامبونك) تحت قومانده‌سنده اوله‌رق برفرقه عسکر سوق ایتمشدر . انکلیزلر « یدی سنه محاربه‌سی » اثناسنده پریشان اولمش اولان فرانسه عسکری ایله باخصوص دونغاسنك انکلیزلر ایله باش باشه محاربه‌یه جرأت ایتملرینه کمال تعجب ایله باقارلر ایدی . حتی فرانسه دونغاسی امریقه سواحلنده برقاچ دفعه انکلیز دونغاسنه غلبه ایتمشیدی . فقط فرانسزلرك دکز مظفریتلرینه پك چابك نهایت ویرلمشدر .

انکلتره اوته‌دن بری دکز حاکملکنده کیمسه‌نك اشتراکنی چکه‌مه‌مکده اولدیغندن ملیونلرجه آقچه صرف ایده‌رك دونغاسنی یکیدن تجهیز و متفقلره غلبه ایتمشدر . —

مسلح بیطرفلق — انکلتره اشبو محاربه اثناسنده فوق العاده غیرت وثبات ومتانت ابراز ایلمشدر . ذاتاً بو محاربه‌ده امریقه‌لیلر ایله رسماً اتفاق ایتمش اولان فرانسه واسپانیه‌دن ماعدا

علی العموم اوروپا دولتلری دخی روسیه ایمپراطوریچه‌سی مشهور قاترینه‌نك تکلیفی اوزرینه انکلتره‌یه قارشی اتفاق ایتمشلر ایدی. انکلتره‌یی تهدید مقصدی ایله عقد اولنان اشبو اتفاق «مسلح بیطرفاق» (Neutralité armmé) نامیله معروفدر.

انکلیز دوننماسی امریقه ارباب قیامنه اعانه کتوره‌یور ادعاسیله محیط اتلاسیده تصادف ایتدیکی بالجمله سفاینی بالتوقیف تفتیش ومعاینه ایدر وایچلرندن بعضیلرینی جزؤی بهانه ایله ضبط ایلر ایدی. بوایسه تجارته پك بیوك سکته ویرمکده اولدیغندن اوروپا افکار عامه‌سی دخی انکلیزلردن شکایت ایتمکه باشلامش ایدی. بونك اوزرینه قاترینه تجارتی تأمین وحمایه — یعنی بیطرف بر دولتك سنجاغی آلتنده بولنان سفائنی معاینه وتوقیفدن محافظه — ایچون بیطرف اولان دولتلری اتفاقه دعوت ایده‌رك اسوه‌چیه و پروسیه و دانیمارقه وآوستریه وایتالیه‌نك موافقتلرینی استحصال ایلمشدر.

متفقلر مکمل دوننمایه مالك اولمادقلری جهتله انکلتره ابتدا اتفاقه پك‌ده اهمیت ویرمه‌مش ایسه‌ده بعده دوننما صاحبی اولوب باخصوص انکلتره‌یی آسیه مستملکاتنده جرح ایتمکه مقتدر اولان واسکیدن بری انکلتره‌نك متفقی بولنان فلمنك دخی هیئت متفقه‌یه داخل اولدیغندن انکلتره حرص وغضبندن کمال سرعتله انك اوزرینه یوکلنه‌رك دوننماسنی پریشان وهندوستان مستملکات

مهمه‌سندن برخیلیسنی ضبط ایلمشدر . بو محاربه فلمنك ایچون زوال نقطه‌سی عد اولنور (١١٥٩) .

رودنه‌ی والیوت — اشبو محاربه اثناسنده برقاچ انکلیز قوماندانی شهرت قزانمشلردر . بونلرك ایچنده الك ایلری کانلر آمیرال (رودنه‌ی) ایله جبل الطارق محافظی (الیوت) در .

محاربه‌نك ابتداسنده امیرال (رودنه‌ی) پارسده داینلر طرفندن توقیف اولنمش اولوب حربدن کبیری قالمش ایدی . رودنه‌ی بر اقشام فرانسه و کلاسندن مارشال (بیرون)ك خانه‌سنده طعام ایتمکده ایکن فرانسه دونغاسنك انکلتره دونغاسنه غلبه ایتدیکنی مبین خبر کلوب هرکس فرانسزلرك مهارت بحریه‌لرندن بحث ایتمکه باشلامش اولدیغندن رودنه‌ی سکوتدن عاجز قاله‌رق فرانسه دونغاسنی تزییف و کندیسنه حریت اعاده اولندیغی تقدیرده ادعاسنی فعلا اثبات ایده‌جکنی بیان وافاده ایلمشدر . بوایسه مارشال بیرونك کبر و حمیتنه طوقندیغندن « فرانسه برشخصك توقیفیله استفاده ایتمك فکرنده بولنمغه هیچ بروقتده تنزل ایتمز و کیدوب ادعا کزی اثبات ایده‌بیلیرسکز» دیه‌رك امیرالك بورجلرینی ویرمش و کندیسنی صالیویرمشدر . امیرال رودنه‌ی دخی اوروپا وآسیه وامریقه صولرنده دفعاتله متفقلره غلبه ایدرك سوزنده ثابت اولمش وبیرونی بیك کره پشیمان ایلمشدر .

جنرال ژورژ الیوت (بعده لورد هتفلید یاد اولنمشدر) جبل الطارقك امثال نادر اولان مدافعه‌سیله شهرت قزانمشدر . اسپانیوللر وفرانسزلر قوهٔ کلیه ایله قره‌دن و منتظم دونغالر ایله دکزدن مذکور قلعه‌یی محاصره ایدرك آیلرجه آتش ایچنده براقشلر ایسه‌ده قلعه الیوتك قهرمانلغی سایه‌سنده مردانه مقاومت ایده‌رك عالمی حیران ایتمشدر . نهایت الیوت قلعه‌یی محاصره ایدن دونغایی احراق ایده‌رك آبلوقه‌یی رفع ایتدیردیکی کبی، آمیرال رودنه‌ی دخی امدادینه یتشمشدر (١١٥٧) .

ورسای معاهده‌سی — بو صره‌لرده امریقه قطعه‌سنده انکلیزلر کیتدکجه مغلوباً فرانسزلر ایله آمریقه لیلرك اوکنده متصل رجعت ایتمکده ایدی . نهایت لورد قورنوالیسك (Cornwalis) تحت قوماندهسنده بولنان برانکلیز اردوسی واشینغتون ایله جنرال (روشامبو) یه تسلیم سلاح ایتمکه مجبور اولدقدن صوکره انکلتره حکومتی صلحه راضی اولمشدر .

وقعهٔ مذکوره اوزرینه محاربه طرفداری بولنان « توری » فرقه‌سنك رؤساسندن اولوب برمدتدن بری باش وکالت ایتمکده اولان لورد نورت (Norihe) استعفاسنی ویره‌رك حکومتی (ویغ) فرقه‌سنه تسلیم ایتمش و انلر دخی « ورسای معاهدهٔ صلحیه‌سنی » عقد وامضا ایلمشلردر (١١٦١) .

« ورسای معاهده‌سی » موجبنجه انکلتره امریقه مستعمرات سابقه‌سنك استقلالنی تصدیق وفرانسه‌یه آنتیل اطه‌لری ایله هندوستان مستملکاتندن بعضلرینی اعاده ایلمشدر. —

احوال اخیره — امریقه‌لیلر استقلاللرینی استحصال ایتدکدن صوکره « جماهیر متفقه » اوله‌رق کندیلرینی اداره ایده‌جکلرینی اعلان ایتمشلردر. اون‌اوچ ولایتدن امور داخلیه‌جه مستقل بر جمهوریت تشکل ایتدیکی کبی، عمومه مخصوص وهر درت سنه‌ده برکره تبدیل اولنور بر « رئیس جمهور » ایله بر « سناتو مجلسی » ومبعوثاندن مرکب بر « قونغره » انتخاب اولنمشدر.

محاربه‌نك ختامنده واشینغتون مشهور چینچناتوسه امتثالا کندی چیفتلکلرینه چکلمش اولدیغی حالده قونغره طرفندن برنجی دفعه اولمق اوزره رئیس جمهور انتخاب اولنه‌رق تکرار ریاست امور کلمشدر.

امریقه جمهوریتنك قوانین اساسیه‌سی اسارتی تصدیق ایلمش ایسه‌ده شمالده کائن اولوب اسیرلره محتاج اولمایان جمهوریتلر اسارتی حسیات انسانیتپرورانه‌لرینه صیغدیرمادقلرندن دائما اسارتك لغوی طرفنی التزام ایدرلر ایدی. فقط مجلسلرده جنوبیلر کثرت اوزره بولندقلرندن شویقینلره کلنجه‌یه قدر اسارت ینه باقی قالمشدر.

شمالیلرایله جنوبیلر بیننده اسرا مسئله‌سندن طولایی غایت دهشتلی وشدتلی محاربه وقوع بوله‌رق شمالیلرك غلبه‌سی ایله — یعنی اسارتك الغاسی ایله ختام بولمشدر (١٢٤٣) .

امریقه جماهیر متفقه‌سی ممالکی بوکونکی کونده دنیانك الك جسیم والك معمور ومسعود ممالکك بری وبلکه برنجیسیدر .

امریقه‌نك استقلال کسب ایدیشی معناً انکلتره‌نك حیثیت واعتبارینی اخلال ایلمش ایسه‌ده مادهٔ قوت واقتدارینك تزایدینی موجب اولمشدر.

انکلتره حکومتی برطرفدن عسکر بسلمك مصارفاتندن قورتلدیغی کبی، دیکر طرفدن امریقه دخی تجارت وزراعت خصوصنده پك چوق ترقی ایتمش اولدیغندن بو حالدن هر کسدن زیاده انکلتره استفاده ایتمشدر. امریقه‌نك خام محصولاتی انکلتره‌نك فابریقه‌لرینی بسلمکه باشلامش وایکی ممالك بیننده اولان برودت وعداوت جنسیت وتجارت مناسباتی سایه‌سنده زائل اولمشدر .

وقت مزبورده انکلتره‌ده ظهور ایدن رجال ایچنده « لورد چاتام » (Chatam) عنوانی اخذ ایتمش اولان بیوك (پیت) دن صوکره الك مشهور اولان اوغلی کچوك پیت درکه برخیلی مدت انکلتره‌نك ریاست امورنده بولنمش ونابولیون تشبثات عظیمه‌سنك ثمره‌سز قالمسنه باشلیجه سبب اولمشدر . —

پروسیه دولت معظمه‌سی و بیوك فره‌دریك

پروسیه دولتی . بیوك فره‌دریك

---

(١)

پروسیه دولتی

پروسیه قرالیتنك صورت ظهوری • بیوك‌قورفورست • قراللق • برنجی ویلهلم • ویلهلم واوغلی فره‌دریك •

پروسیه قرالیتنك صورت ظهوری — پروسیه دولتنی میدانه کتیرن هوهنزولرن (Hohenzollern) خاندانیدر.

هوهنزولرن شمدیکی وورتمبرغ قرالیتی داخلنده اولوب قرون وسطاده المانیه هیئت متفقه‌سنی تشکیل ایدن اجزای مختلفه‌نك برجزؤ قلیلی بولنان کوچوك بر بکلك ایدی. «هوهنزولرن» نامی دخی برشاتونك اسمندن نشئت ایتمشدر.

هوهنزولرن فاملیاسنك بیوك جدی ایکنجی عصرده حکومت ایتمش اولان باواریه دوقه‌سی تاسیلوندر. مرور زمان ایله هوهنزولرن خاندانی ایکی داله ایریلوب بری شوابیه، دیکری دخی

فرانقونیـه قطعه‌لرنده بعض کچـوك بکلکلر استحصـال ایدرك « قونت » عنوانیله حکومت ایدرلر ایدی .

شمدیکی المانیه ایمپراطوری خانداننك اصل رئیسی فرانقونیه‌ده مقیم هوهـنزولرن دالندن اولوب (۵٤۲) سنه‌سـنده نورنبرغ قونتلغنی ضبط ایدن برنجی قونراد (Conrad) در . اشـبو قونرادك خلفلرندن نورنبرغ قونتی فره‌دریك المانیه ایمپراطـوری سکیزموندن(براندنبورغ) بکلکنی و براندنبورغه مربوط اولان « قورفورست » (یعنی منتخب) صفتنی اخذ ایله پروسـیه دولتنه اساس وضع ایلمشدر (۷۹۵) .

اشـبو برنجی فردریکك خلفلری بولنـان ایکنجی فره‌دریك (« دمیردیش ») ، آلبره‌خت (« شمالی اشـیل واولیس ») وژان (« چیچرون ») زمانلرنده براندبورغ خیلی توسیع حدود ایلمشدر.

ژان چیچرونك خلفی برنجی یواکیم (« نسـتور »)ك زمان ادارادره‌سـنده عمی زاده‌سی و توتون تارك دنیـا شـوالیه‌لری شرکتی رئیسی بولنان (آلبره‌خت‌ده براندنبورغ) پروتسـتانلغی قبول ایده‌رك شرکت مذکوره‌نك مستملـکات مخصوصه‌سـندن معدود اولان نفس پروسیه قطعه‌سنی مصادره (Sécularisation) طریقیله دوقه‌لغه تحویل ایلمشدر (۹۰۳) .

پروسیه قطعه‌سی لهستاندن معدود اولدیغی جهتله آلبره‌خت

وخلفی ایکنجی آلبره‌خت لهستان قرالنی رسماً « سوزره‌ن » طانیرلرایدی.

ذریتسز وفات ایدن ایکنجی آلبره‌خت‌دن صوکره پروسیه دوقه‌لغی ارث طریقیله براندنبورغ دوقه‌لرینه انتقال ایتمشدر (۹۹۶).

ایشته پروسیه دلتی نفس پروسیه‌ایله برلشدکدن صوکره توسیع حدود ایتمش اولان براندنبورغ دوقه‌لغندن نشئت ایلشدر.

بیوك قورفورست — براندنبورغ دوقه‌لری اساساً المانیه ایمپراطورلرینه تابع اولدقری حالده پروسیه دوقه‌لری صفتیله لهستان قرالنی دخی « سوزه‌رن » طانیرلرایدی.

« اوتوزسنه محاربه‌لری » اثناسنده براندنبورغ ایله پروسیه‌ده حکومت ایتمکده بولنان (یورکی ویلهلم) الذی اقتدار پروتستان حکمدارلرندن معدود بولندیغی وممالکی طرفینك غارت وتجاوزلرینه دوچار اولدیغی حالده تنبل وکوشك اولان طبع ومشربی جهتیله محاربه‌یه مداخله ایتمه‌مش ایدی. فقط « بیوك منتخب » (Grand Electeur) عنوانی اخذ ایدن اوغلی وخلفی فره‌دریك ویلهلم (۱۰۱۸ — ۱۰٦٦) پدرینه اصلا بکزه‌مه‌یوب پك بیوك موفقیاته نائل اولمشدر. اشبو فره‌دریك ویلهلم پروسیه دولت معظمه‌سنك مؤسسلرندن معدوددر.

فره‌دریك ویلهلمك صباوتی اثنـاسی آلمانیه‌نك الڭ زیاده بحران ایچنده بولندیغی بر وقت ایدی. کندیسی خلقهٔ‌ پك متأثر بولندیغی جهتله اطرافنی احاطه ایدن احـوال وخیمـه نظر دقتنی جلب ایتمش ایدی ودها چوجق بولندیغی حالده بیـوك آدم کبی امور سیاسیه ایله ذهنی یورار ایدی. فره‌دریك ویلهلم «اوتوزسـنه» محاربه‌لرنده شهرت شعار اولمش اولان قوماندانلردن الڭ زیاده کوستاو آدولفی بکنیر ایدی وکوستاوی کندیسی ایچـون نمونه وقهرمان اتخاذ ایده‌رك اطوار وحرکاتنی اکا تقلید ایلمك ایستر ایدی.

فره‌دریك ویلهلم فلمنکده — یعنی (لیدن) دارالفنوننده — تحصیل علوم وفنون ایتمش وبالخاصه تاریخ والسنه ایله اشـتغال ایلمشـدر. بونکله برابر فلمنك ادارهٔ جمهوریه‌سـنك الڭ اوفاق تفرعاتنی دخی تحقیق ایتمکدن کری طورمامشدر.

فره‌دریك ویلهلم حریت وتجـارت وصنایعك ثمره‌سی اولان فلمنکك ثروت ومعموریتنه واهالیسنك رفاه وسعادت حالنه غبطه ایدر وکندی ممالکنك دخی بویله بر حاله نائل ایدلمسی اسبابنی ملاحظه ایلر ایدی. حتی فنون حربیه‌ده مهارت کسب ایتمك نیتیله فلمنك عسکرینه کندیسنی قید ایتدیره‌رك برقاچ محاربه‌ده حاضر بولنمشدر.

فره‌دریك ویلهلم ادارهٔ اموری درعهده ایتـدیکی وقت اول امرده نظردقتنی عسکره حصر ایده‌رك ممالکك قوهٔ جبریه‌سنی پك کوزل صورتده تنظیم ایلمشدر.

فره‌دریك ویلهلم بوصره‌ده لهستان ایله اسوه‌چیه بیننده واقع اولان محاربه‌لرده کندی منفعتنه کوره موقع اتخاذ — یعنی کاه طرفینك برینی، کاه بیطرفلغی التزام — ایدرایدی. اشبو مسلککك نتیجه‌سی اوله‌رق پروسیه لهستانه اولان تابعیت رسمیه‌دن قورتلمش وتوسیع حدود ایلمشدر.

فرانسه قرالی اون دردنجی لوئی ایله المانیه بیننده وقوع بولان محاربه‌لرده ایسه فره‌دریك ویلهلم ایمپراطوردن صوکره لوئی‌نك الئ بیوك دوشمنی ایدی. حتی اون دردنجی لوئی پروسیه‌نك محاربه‌ده‌کی شدت واصرارینه حدت ایده‌رك انی تأدیب ایچون اسوه‌چیه‌لیلری پروسیه ممالکنه سوق وتحریك ایتمش ایدی.

اسوه‌چیه اردوسی فره‌دریك ویلهلمك رەن سواحلنده بولنمسیله بالاستفاده پومرانیه‌دن پروسیه‌یه داخل اوله‌رق انی غارت ایتمکه باشلامش ایسه‌ده فره‌دریك رەن سواحلندن حرکتله ناکاه دوشمن اوکنده ظهور ایدی ویرمش و (فهر بلین Fehrbellin) نام موقعده غایت شانلی مظفریته نائل اوله‌رق عالمی حیرت ایچنده براقشدر. اسوه‌چیه عسکری دنیاده الئ برنجی عسکردن معدود اولدیغی کبی، فهربلین محاربه‌سنده دخی پروسه عسکرینك ایکی مثلی مقدارنده ایدی (١٠٥٣):

فهر بلین مظفریتندن صوکره فره‌دریك ویلهلم پومرانیه قطعه‌سنه تجاوز ایده‌رك قطعهٔ مزبوره‌یی فتح ایتمش اولدیغی حالده متفق بولنان

اوستریه‌نك متلون مسلکندن طولایی عقد مصالحه ایده‌رك برجزؤندن ماعداسنی ینه اسوه‌چیه‌یه اعاده ایلمشدر .

فره‌دریك ویلهلمك داخلی اداره‌سی دخی از هر جهت مکمل ایدی. معارفی، زراعتی، تجارتی، صنایعی حمایه، فابریقه‌لر تأسیس، طرق معابره وقنالار [*] انشا ایدر ایدی . تبعه‌سنه حریت وجدان احسان ایتمش اولدیغندن فرانسه‌دن فرار ایدن هوغنوتلر، لهستانده تحت تضییقده بولنان پروتستانلر وآوستریه‌دن طرد اولنان یهودیلر کلوب پروسیه‌ده اسکان وانی فوق العاده صورتده اعمار ایتمشلردر . —

قراللق — بالادن اکلاشلدیغی اوزره پروسیه دوقه‌لغی کیتدکجه ترقی ایتمکده ایدی. اوستریه ایمپراطورلری براز دوربین اولسه‌لر ایدی پروسیه‌نك ترقیسنه طبیعی مانع اولورلر ایدی. فقط برطرفدن عثمانلیلر، دیکر طرفدن دخی فرانسه ایله مشغول اولوب چوقلق المانیه‌نك امور داخلیه‌سنه باقامدقلری کبی، پروسیه دوقه‌لرینك حکیمانه و بونکله برابر تجاوزکارانه اولان پولتیقه‌لری دخی ایمپراطورلری شاشیرتمشدر .

فره‌دریك ویلهلم اون دردنجی لوئی یه قارشی مدافعه خصوصنده هرکسدن زیاده غیرت وفدا کارلق ابراز ایده‌رك هم

[*] مثلا اودر واشپره بینده‌کی بیوك قنال کبی

ایمپراطورك ، همده عموم المانلرك توجهنی قزانمش ایدی . خلفی برنجی فره‌دریك (١٠٦٦ ـ ١٠٦١) دخی « اسپانیه وراثتی » محاربه‌لری اثناسنده ایمپراطور لئوپولده معاونت ایده‌رك مکافات اولمق اوزره « قرال » عنواننی اخذ ایلمشدر (١٠٧٩) .

قرال فره‌دریك پك زیاده سلطنت وشعشعه‌یه میال اولوب قرال اولدقدن صوکره قونسبرغ شهرنده رسماً جلوس ایلمش وبومناسبتله اجرا ایتدیکی شنلکلر هفته‌لرجه دوام ایتمشدر.

فره‌دریك برلین شهرینی سرایلر وکلیسالر وقشله‌لر کبی ابنیهٔ جسیمه ایله تزیین وسراینی اون‌دردنجی لوئی سراینك عینی اولمق اوزره ترتیب وتنظیم ایلمشدر . شوقدرکه کوچوجك پروسیه قرالیتی قرالك اشبو مسرفلکنه تحمل ایده‌مه‌یوب مضایقه‌لر ایچنده قالمشدر . ـ

برنجی ویلهلم — قرال برنجی فره‌دریکك اوغلی وخلفی برنجی ویلهلم (١٠٩١ ـ ١١١٨) پدرینك مسرفلکنه نسبة پك خسیس ایدی . ویلهلم جلوس ایدر ایتمز سرایلرده بولنان برسوری لزومسز مأمورین ایله خدمه‌یی حضورینه جلب ایده‌رك کندیلرینه آرتق سرایده احتیاج قالمادیغنی بیان ایتمش وپدرینك جمع ایتمش اولدیغی مجوهراتی ومرصع طاقملری وسائر بوکبی ذی‌قیمت اشیایی فروخت ایده‌رك بورجنی اوده‌مشدر .

ویلهلم مأمورین دولتك معاش دفترلرینی دخی الوب پك چوق تنقیحات اجرا ایتمش وفضله ولزومسز کوردیکی برطاقم مصارفی کلیاً قالدیرمشدر. بوندن صوکره زراعت وصنایعه سکته ویرمکده اولان بعض ویرکیلری عفو ایده‌رك تبعه‌سنی احیا واجدادلرینه امتثالاً اوته‌دن بریدن طرد واخراج اولنان پروتستان مهاجرلرینی قبول ایده‌رك انلری ترلا وچیفت وچبوق صاحبی ایدر ایدی.

زالچبورغ میتروپولیدی (فیرمیانی Firmiani) کندی میتروپولیدلغی داخلنده بولنان یکرمی بیك خانه مقداری پروتستانلری طرد ایتمش اولدیغندن ویلهلم انلری پروسیه‌یه جلب ایده‌رك لیتوانیلر ولهلیلر ایله مسکون اولان شرقی پروسیه‌یه الحاق ایتمشدر.

پروسیه حکمدارلری بومثللی تدابیر سایه‌سنده اجناس مختلفه‌دن عبارت اولان تبعه‌لرینی ملت واحده ــ یعنی المان ــ ایتمکه موفق اولمشلردر.

ویلهلمك اخص آمالی منتظم برعسکر صاحبی اولمق ایدی. هرخصوصده خست اظهار ایدن ویلهلم بونك ایچون هیچ پاره اسرکه‌مز ایدی. ویلهلمك اوزون بویلی وکوکده‌لی آدملرده مراقی وار ایدی. مأمور مخصوصلری المانیه‌ده طولاشه‌رق اوکبی انسانلری آرارلر ایدی وویلهلم انلری کندی خدمتنه جلب ایچون سنوی ایکیشر بیك فرانق قدر معاش ویرر ایدی.

فقط امرا و ضابطانی یالکز پروسیه کشی زاده‌لرندن انتخاب ایلر ایدی ۰

ویلهلم دورنده پروسیه عسکری دائما حربه مهیا سکسان بیك منتظم نفردن عبارت ایدی ۰ بوعسکر ویلهلم ومارشال پرنس (آنهالت ـ دساو Anhalt-Dessau)لك غیرتلری ایله تعلیم و تعلمجه فرانسه عسکرینی دخی کچمشیدی ۰

(انهالت ـ دساو) قرق سنه مدتله پروسیه عسکرینه قومانده ایتمش ومشهور (لووو‌ا) دن زیاده عسکرك صفلرینه انتظام ویرمك خصوصنده اصرار ایده‌رك عسکری درجهٔ مطلوبه‌یه کتیرمشدر ۰ پروسیه عسکری تعلیملرورسم کچیدلر اثناسنده انسان غلبه‌لکنه بکزه‌مه‌یوب عظیم برماکنه‌یه بکزر ایدی ۰ اشبو انتظام غیرت فوق‌العاده ایله طیاق ثمره‌سی ایدی ۰ ویلهلم انتظامی اخلال واطاعتده واجرای وظیفه‌ده الك جزؤی قصور ایدن نفراته الیدن بش یوزه قدر دکنك اوردریر ایدی ۰

ویلهلم صلح پرور اولوب هیچ بر محاربه‌یه قیام ایتمه‌دیکی کبی، قومشولری دخی قوت واقتداری حسبیله پروسیه‌یه طوقنمغه جسارت ایده‌مزلر ایدی ۰ بناء علیه ویلهلمك سلطنتی راحت وآسایش ایچنده کچمش و پروسیه ممالکی معمور اولمشدر ۰

ویلهلم یالکز عسکرده انتظام آرامایوب انی هریرده التزام ایدر ایدی ۰ اوراق رسمیه‌یی بالذات مطالعه ایتدیکی کبی ،

آره‌صره دوره چیقوب امورك صورت جریاننی دخی تفتیش ومعاینه ایلر ایدی. اقشام اوزری ایش بتدکدن صوکره اکثریا اصدقای بندکاننی دائرهٔ مخصوصه‌یه دعوت ایده‌رك وانلر ایله برابر بیره وچوقلر ایچه‌رك صحبت ایدرلر ایدی. بو مجلس دخی «توتون جمعیتی» یاد اولنمشدر.

ویلهلمك سوفره‌سنده نفیس یمکلر بولنماز ایدی وبرایکی مسافر بولندیغی حالده پرنس وپرنسسلر آچ اوله‌رق سوفره‌دن قالقارلر ایدی.

ذاتاً قرال خاندانی افرادینه قارشی پك شدتلی معامله‌ده بولنور ایدی. لکن بو معامله سرتلك ایله برابر ینه پدرانه ایدی.—

ویلهلم واوغلی فره‌دریك — ویلهلمك اوغلی وولیعهدی فره‌دریك (کبیر) کتاب مطالعه‌سنه وفلاوته‌یه پك مراقلی اولوب بوسببدن طولایی آره صره عسکر تعلیمنده قصور ایتدیکی ایچون پدرندن دائما بدمعامله کورروطیق یر ایدی. و یلهلم باخصوص کتاب و موزیقه کبی «اویونجقلری» بر پرنسك شانه یاقشدیره‌ماز وانلری اصلا چکه‌مز ایدی. فره‌دریك دخی پدرینك معامله‌سندن اودرجه‌ده صیقلمقده ایدی که نهایت طاقتی قالمایوب انکلتره‌یه فرار ایتمکه قرار ویرمشدر. لکن پدری تشبثاتنه واقف اوله‌رق کندیسنی دولت خائنی وعسکر قاچاغی صفتیله تحت توقیفه

آلدیرمشدر. فره‌دریکك ایکی ارقداشی اولوب انلرك بری فراراً جانی قورتاره بیلمش ایسه‌ده دیکری فره‌دریکك زندانی پنجره‌سی اوکنده آصلمشدر.

فره‌دریکی محاکمه ایچون بر دیوان حرب تشکل ایتمش اولوب دیوان مذکور قرالك اصراری اوزرینه فره‌دریکك اعدامنه حکم ویرمشدر. ویلهلم انجق ایمپراطور آلتنجی شارلك تهدیدی وانکلتره قرالی ایکنجی یورکی‌نك رجاسی اوزرینه فره‌دریکك اعدامندن وازکچه‌رك سرایدن تبعیدی ایله قناعت ایلمشدر. بو وقعه‌دن صوکره فره‌دریك دخی تبدیل اخلاق ایتمش وعسکرلکه هوس ایدرك پدرینك توجهنی قزانمغه موفق اولمشدر.

(٢)

بیوك فره‌دریك دوری

(١١٦٤ — ١١١٨)

اوستریه وراثتی محاربه‌سی • ماریه تره‌ز • آخن معاهده‌سی • یدی‌سنه محاربه‌سی • فره‌دریکك موفقیاتی • هوبرتسبورغ معاهده‌سی • محاربانك نتایجی • فره‌دریکك داخلی اداره‌سی • ایکنجی یوسف

اوستریه وراثتی محاربه‌سی — پروسیه قرالی ایکنجی یاخود بیوك فره‌دریك پدرندن منتظم عسکر ایله خزینه طولیسی پاره اخذ ایتمش ایدی. فره‌دریك کبی کنج وحریص شهرت برحکمدار ایچون بوندن مقبول برمیراث تصور اولنه‌ماز.

فره‌دریك بوسایه‌ده توسیع حدود ونفوذ ایتمك اوزره مداخله ایچون بروسیله ویره‌جك وقوعاته انتظار ایتمکده ایکن اوستریه میراثی مسئله‌سی ظهور ایدی ویرمشدر.

ایمپراطور آلتنجی شارلك برقیزندن بشقه ذریتی اولمادیغی کبی، ذاتاً هابسبورغ سلاله‌سی افرادندن دخی بشقه برکیمسه یوق ایدی. بناء علیه شارل برطرفدن هابسبورغ سلاله‌سنك بونجه زمان ظرفنده

بونجه زحتلر وفداكارلقلر واسطه‌سيله استحصال ايده‌بيلدكلرى مستملكاتى ديكر اللره انتقالدن محافظه ايتمك ، ديكر طرفدن دخى سوديكى كريمه‌سنى سلطنته نائل ايلمك فكرى ايله دها كندى صاغلغنده وراثت مسئله‌سنى اورته‌يه چيقارمش وروصيتنامه تنظيم ايده‌رك قيزى ماريه ترەزى وارث مشروع وولى عهد تعيين ايلمشيدى. ايمپراطور « پراغماتيك سانقسيون » [*] ناميله معروف اولان اشبو وصيتنامه‌يى برچوق رشوتلر وفداكارلقلر واسطه‌سيله دول سائره‌يه دخى تصديق ايتدرمشيدى.

اختيار پرنس (اوژه‌ن ده ساووا) [**] دول اجنبيه طرفندن وقوع بولان تصديقلرك حكمى اولمديغى ادعاسيله هر نه قدر بوخصوصده صرف اولنان اقچه‌نك منتظم عسكر يتشديرملك ايچون صرف اولنمسنى توصيه ايلمش ايسه‌ده ايمپراطور معقول اولان سوزلرينه قولاق آصمايوب كندى بيلديكنى ياپمشدر.

حالبوكه شارل وفات ايدر ايتمز آوستريه تاجنه برسورى طالبلر چيقمش ووصيتنامه‌يى تصديق ايدن حكومتلر دخى بونلردن بريني التزام واوستريه اوزرينه هجوم ايده‌رك اوژه‌ن‌ده ساووانك حقلى اولديغنى كوسترمشلردر.

بوطالبلر ايچنده الك ايلرى كلن قادين طرفندن هابسبورغ

[*] Pragmatique Sanction
[**] Eugène de Savoie

سلاله‌سنه منسوب اولان باواریه دوقه‌سی (شارل آلبر) ایدی . فرانسه حکومی ایله بیوك فره‌دریك دخی سوزده شارل آلبر طرفنی التزام ایتمکده ایدیلر . فضله اوله‌رق فره‌دریك کویا سیله‌زیه ولایتنه اولان حقوقنی اعلان وادعا ایده‌رك قطعهٔ مزبوره‌یی ناکاه استیلا ایدی ویرمش وبووجهله سکزسنه امتداد ایدن و « آستریه وراثتی محاربه‌سی » نامیله معروف اولان عمومی بر محاربه واقع اولمشدر (١١١٨ ـ ١١٢٦) .

باواریه دوقه‌سی شارل آلبر متفق بولنان فرانسه‌نك کوندردیکی عسکرایله برلشدکدن صوکره اوستریه اوزرینه هجوم وابتدا شمالده کائن بوهمیه قطعه‌سنی ضبط ایلمشدر . بونك نتیجه‌سی اوله‌رق شارل آلبر بعض منتخبلر طرفندن (یدنجی شارل) عنوانیله المانیه ایمپراطوری انتخاب واعلان اولنمشدر .

شارل آلبرك بوهمیه اوزرینه حرکتی فرانسه‌نك توصیه‌سی اوزرینه وقوع بولمش ایدی . بوندن مقصد ایسه بیوك فره‌دریکك اوکنه سد چکمك اولوب بونك بویله اولدیغنی فره‌دریك دخی اکلامش ایدی . ـ

ماریه تره‌ز — متفقلر قارشیلرنده بولنان دوشمنه ـ یعنی ایمپراطور التنجی شارلك قیزی ماریه تره‌زه ـ عقلسز ودرایتسز برقادین نظریله باقه‌رق هیچ اهمیت ویرمه‌مکده ایدیلر وبیلك موفقیتلری اوزرینه تدابیر احتیکارانه اتخاذ ایتمکسزین شارل

آلبرك جلوسی مناسبتیله فرانقفورت شهرنده شنلكلر وضیافتلر ایله مشغول اولمشلردر. فقط ماریه تره‌ز ظن اولندیغی قدر درایتسز اولمق شویله طورسون، فره‌دریك مستثنا طوتلدیغی حالده بوفكرده بولنانلرك جمله‌سندن زیاده درایتلی وغیرتلی وحمیتلی واركك طبیعتلی بر قادین ایدی .

ماریه تره‌ز متفقلرك حقوق شكنانه حركاتندن طولایی فوق العاده متأثر اوله‌رق اخذ انتقام ایچون هر شیئی فدا ایتمكه قرار ویرمش ایدی . ماریه‌تره‌ز بعض المانیه بكلرینه مراجعتله امداد طلب ایتدیكی حالده بر ثمره كوره‌مدیكندن اوغلی یوسفی قوجاغنه آلوب مجارستانه عزیمت ایتمش ومجار زاده‌كانندن مركب بر مجلس حضورنده مؤثر بر نطق ایراد ایده‌رك انلری وطنك ناموسنی وقایه ایچون « یمین شكنلره » قارشی محاربه‌یه دعوت ایلمشدر . نطق حاضر بولنانلره او درجه‌ده تأثیر ایلمشدر كه جمله‌سی قلیچلرینی صاللایه‌رق « قرالمز اوغورنده فدای جان ایده‌رز » اوازه‌سیله مجلسدن طیشاری اوغرامشلردر. از مدت ایچنده مجارلردن وخرواتلردن كلیتلی عسكر طوپلانمشدر .

بوندن صوكره ماریه‌تره‌ز دیپلوماتلری واسطه‌سیله انكلتره قرالی ایكنجی یوركی‌ایله فلمنك جمهوریتنی دخی كندیسی‌ایله اتفاقه جلب ایده‌بیلمشدر .

مجارلر وخرواتلر وتیرول طاغلیلرندن مركب اولان بر اردو

باشی بوزوق عسکری بو همیه‌ده بولنان فرانسزلر ایله المانلر اوزرینه هجوم ایده‌رك انلری قطعهٔ مزبوره‌دن کلیاً اخراج و تعقیب ایتدکدن صوکره مظفراً باواریه‌نك پای تختی بولنان مونیخ شهرینه داخل اولمشلردر. بو صره‌ده ایمپراطور یدنجی شارل دخی وفات ایتمش اولدیغندن اوغلی ماریه تره‌زدن صلح طلب ایلمش و آوستریه میراثنه اولان هرنوع حقوقدن واز کچمك شرطیله انی اخذ ایده‌بیلمشدر.

ماریه تره‌ز «شمدیلك» سیله‌زیه‌یی فره‌دریك النده ترك ایده‌رك انکله دخی عقد مصالحه ایلمشدر (۱۱۲۳). —

آخن معاهده‌سی — بالاده اکلاشلدیغی اوزره محاربه‌نك ثقلتی یالکز فرانسه اوزرینه یوکلنمشدر. ذاتاً فرانسه حکومتی جدی صورتده محاربه‌یه کیریشمه‌یوب باواریه‌نك متفقی صفتیله مداخله ایتمش اولدیغندن احوالك کسب ایتدیکی رنکدن طولایی حیرتده قالمش و صلحه طالب اولمشدر. فقط دوشمنلری صلحه راضی اولمادقلری جهتله فرانسه دخی بودفعه مجرد صلح استحصال ایچون محاربه‌یه دوام ایتمکه مجبور اولمشدر.

آوستریه وانکلتره وفلمنك عساکری فرانسه‌یی لایق وجهله تأدیب ایلمك عزمیله فرانسه اوزرینه هجوم ایتمشلردر. فقط فرانسزلر بو محاربه‌ده دخی فوق العاده متانت وفداکارلقلر ابراز

ایده‌رك متفقلرك تجـاوزلرینه قارشی مردانه مدافعه ایلمشـلردر .
فرانسه اردوسی قوماندانی مارشال موریس دەساقس (de Saxe) بلجیقه حدودنده کائن فونتنوا (Fontenoy) موقعنده متفقلر اردو- سنه قطعی صورتده غلبه ایده‌رك بلجیقه قطعه‌سنی استیلا ایلمشدر.
لکن دیکر جهتلر (یعنی جنوب وشرق) ده متفقلر غلبه ایتدکلرندن واقع اولان « آخن معاهده‌سی » موجبنجه هرکس فتوحاتنی اعاده ایلمش وماریه تره‌زك زوجی (فرانج دەلورن Franz de Lorraine) المانیه ایمپراطوری انتخاب اولنمشدر (١١٢٦).-

یدی سنه محاربه‌سی — ماریه تره‌ز آوستریه وراثتی محاربه‌سی اثناسنده یالکز سیله‌زیه قطعه‌سنی غائب ایتمش ایدی .
فقط ماریه تره‌ز اعاده‌سی ایچون مناسب فرصت کوزتمك شرطیله سیله‌زیه‌نك تسلیمنه راضی اولمش ایدی .

ماریه تره‌ز وراثت محاربه‌سنه کمال شان ایله نهایت ویردکدن صوکره ابتدا حسن اداره ایله دولتك امور مالیه‌سنی اصـلاح و عسکرینی تنظیم ایتمش ومشهور دیپلوماتلردن معدود اولان باش وکیلی قاونیچ (Caunitz) واسطه‌سیله فرانسه‌یی، روسیه‌یی و ساقسونیه‌یی بیوك فره‌دریك علیهنه اتفاقه جلب ایتمکه موفق اولمشدر .

سیله‌زیه قطعه‌سی کندیسنك راحتنی اخلال ایتمش اولدیغندن

ماریه‌تره‌ز اشبو موفقیته نائل اولمق ایچون الحق بیلدیکی حرکاتدن دخی چکنمه‌مشدر. حتی نهایت درجه‌ده متکبر و حقیقةً اهل عفت وادب بولنان ماریه‌تره‌ز فرانسه قرالی اون‌بشنجی لوئی‌نك فاحشه‌لرندن مشهور (مارکیز ده پومپادوره de Pompadour) خطاباً برنامه تحریر ایده‌رك حقنده حکمدارلره مخصوص القاب والفاظ استعمال ایلمشدر. بونامه فرانسه حکومتنه هابسبورغ خاندانـنك علیهنده اولان بیك ییللق عداوتی اونوتدیرمش وآوستریه ایله فرانسه بیننده براتفاق حصولنی موجب اولمشدر.

بوندن بویله یکی ظهور ایتمش اولان کوچوجك پروسیه قرالیتی علیهنده ساقسونیه ولهستان واسوه‌چیه‌دن ماعدا اوچ دولت معظمه (روسیه، اوستریه، فرانسه) اتفاق ایتمشلردر. یالکز انکلتره فره‌دریك طرفنی التزام ایتمکده ایدیسه‌ده جدی اوله‌رق عسکر واسطه‌سیله اوروپاده واقع اولان محاربه‌لره مداخله ایتمه‌یوب آسیه وآمریقه‌ده فرانسه‌یی اشغال ایتمك وهرسنه فره‌دریکه اون ایکی ملیون لیرا اعانهٔ نقدیه کوندرمکله قناعت ایدر ایدی.

ماریه تره‌ز دول اجنبیه ایله غایت خفی صورتده مخابره ایتمکده ایدی. فقط فره‌دریك جاسوسی بولنان برساقسونیه مأموری واسطه‌سیله آوستریه وروسیه وفرانسه بیننده اتفاق عقداولندیغی خبر النجه اول امرده اوستریه‌دن رسماً تدارکات عسکریه‌سنك

اسبابنی صورمش وموافق برجواب آله‌مادیغندن التمش بیك کشیلك براردو ایله ناکاه ساقسونیه‌یه داخل اولمشدر.

فره‌دریك ساقسونیه اردوسنی اسیر وساقسونیه پای تختی (دره‌زد) شهرینی فتح ایتمش اولدیغندن ساقسونیه دوقه‌سی آوغوست ممالکنی ترك ایدرك لهستانه فرار ایلمشدر [*] (١١٣٤).

فره‌دریك ساقسونیه پای تختنده پروسیه علیهنده تشکل ایدن اتفاقه دائر اوراق خفیه ضبط ایتمش اولدیغندن تجاوزده کندیسنی معذور کوسترمك ایچون انلری همان نشر ایلمشدر. بواوراق اوروپاده پك بیوك برتأثیری موجب اولمش و بونك اوزرینه متفقلر آرتق علناً تدارکاتلرینی اکمال ایده‌رك بردن پروسیه اوزرینه هجوم ایلمشلردر.—

فره‌دریکك مظفریاتی — شمالدن ـ یعنی پومرانیه‌دن ـ اسوه‌چیه‌لیلر، شرقدن روسیه‌لیلر، جنوبدن آوستریه‌لیلر، غربدن دخی فرانسزلر ایله بعض قاتولیك بکلری برلینده برلشمك اوزره متفقاً حرکت ایتمشلردر.

محاربه‌نك ابتداسنده فره‌دریك اوستریه عسکری قوماندانی بولنان مارشال داون (Daun) ك قارشیسنده اولوب انکله پك چوق محاربه‌لرده بولنمش وجمله‌سنده غلبه ایده‌رك مظفراً

[*] جونکه آوغوست هم ساقسونیه دوقه‌سی، همده لهستان قرالی بولنمقده ایدی.

بوهمیه‌یه داخل اولمش ایسه‌ده پراغ قربنده واقع اولان بر محاربه‌ده برنجی دفعه اوله‌رق مغلوب ورجعته مجبور اولمشدر.

بو اثناده روسیه اردوسی قوماندانی جنرال آپراقسین قارشیسنده بولنان پروسیه‌نك شرق اردوسنه غلبه ایده‌رك ایلریلمکه باشلا-دیغی کبی، فرانسه والمانیه اردولری دخی غربدن پروسیه حدودینی تجاوز ایتمشلر ایدی. یالکز فرانسزلرك مقداری یوز بیکی متجاوز اولدیغی جهتله فره‌دریك اوطرفدن زیاده راحتسز اولمقده ایدی. بناءعلیه پراغ مغلوبیتندن صوکره فن حرب اربابی عندنده نمونه‌دن معدود اولان بر صورتده رجعت ایده‌رك فرانسزلرك قارشیسنده بولنان اردویه کلمشدر.

محاربه پك زیاده اهمیت کسب ایتمشیدی وفرانسزلر دخی روسلر ایله اوستریه‌لیلرك نائل اولدقلری کبی بر مظفریته نائل اولدقلری حالده پروسیه‌نك ایشی بتمش صاییله‌جق ایدی. لکن شیوهٔ قدر مقتضاسندن اوله‌رق مارکیز پومپادورك بنده‌سی بولنان فرانسه عسکری قوماندانی مارشال سوبیز (de Soubise)ك اهلیتسزلکی فره‌دریکك مشکلاتنی تخفیف ایتمشدر.

مارشال سوبیز کندی اردوسنك فره‌دریك اردوسنه نسبتله اوچ مثلی بولنمسنه مغروراً روسباخ (Rosbach) موقعنده فره‌دریك اوزرینه هجوم ایتمشدر. سوبیز غلبه ایده‌جکنه شبهه ایتمه‌مکده بولندیغندن دها محاربه‌یه طوتشمازدن اول فره‌دریکك خط

رجعتنی قطع ایچون جناحیندن ایلری‌یه طوغری ایکی مفرزه سوق ایلمش ایدی . فره‌دریك ایسه بو حرکاتی مشاهده ایدنجه گویا کورمه‌مزلکه کله‌رك تلاش ایچنده بولنان عسکره چوربه پشیروب یمسنی امر ایتمش وکندیسی دخی چادرینه چکلمشدر . فره‌دریك انجق آتشه بدأ اولندیغی وقت چادردن چیقوب « سلاح باشنه » امرینی ویرمش ورجعت ایده‌جکی یرده ایلری‌یه طوغری تجاوز ایده‌رك دوشمنك دمدارلرینی پریشان وبووجهله استنادگاهنی ضبط ضبط ایلمشدر .

بوحالده طرفین موقعلرینی مبادله ایتمش اولدیلر . ابتدا فره‌دریکك اشبو جسورانه حرکتندن شاشرمش اولان المانیه عساکر معاونه‌سی واننردن صوکره فرانسزلر دخی پك چوق تلفات ویره‌رك فرار ایتمشلردر . متفقلر میدان حربده اوچ بیك جسد ویدی بیك اسیر و ٦٣ طوپ براقشلردر (١١٣٥) .

فره‌دریك فرانسزلری تعقیب ایچون دوق ده برونسویك (de Brunswick) ك تحت قوماندسنده اوله‌رق برفرقه عسکر سوق ایتدکدن صوکره قصور عسکر ایله درحال سقسونیه قطعه‌سنه قدر ایلریلمش اولان آوستریه‌لیلرك قارشیسنه کیده‌رك (Lissa) نام موقعده انلری پریشان وساقسونیه ایله سیله‌زیه‌یی استرداد ایلمشدر .

اشبو مظفریتلر فره‌دریکك شان وشهرتنی آفاقه یایمشلر

وکندیسی دکل یالکز پروسیه‌ده، عموم المانیه وطنپرورلرینك نظرلرنده دخی ملتجه شایان افتخار برقهرمان کسلمشدر.

بو صرده مارشال (داون) سکسان بیك کشیلك براردو ایله تکرار سیله‌زیه‌یه داخل اولمش اولدیغندن فره‌دریك اوتوز بیك قدر عسکر معیتنده اولدیغی حالده (له‌یتن Leuthen) موقعنده اوزرینه هجوم ایده‌رك اردوسنی محوو پریشان ایلمشدر. اوستریه عسکرندن انجق یکرمی بیك نفر قورتیله‌بیلمشدر.

احوال بو مرکزده ایکن انکلتره‌ده بر تبدل وکلا وقوعه کله‌رك مشهور ویلیامس پیت (W. Pitt) رأس اداره‌یه کچمش اولدیغندن انکلتره‌نك معاونتی دخی قرار قطعی حکمنه کیرمشدر. انکلتره‌دن اخذ اولنان اقچه سایه‌سنده انکلیز وفلمنك والمانیه کوکللیلرندن مرکب اوله‌رق (هانوور) قطعه‌سی داخلنده جمع اولنان عسکر فرانسزلره قارشی کافی کلمشدر. فقط اوستریه‌لیلر ایله روسلر کیتدکجه تجاوز ایتمکده ایدیلر.

بیوك فره‌دریك پارلاق پارلاق مظفریتلر قزانمقده ایدی. مقصدی یالکز مظفر وشهرت شعار اولمقدن عبارت اولسه ایدی فره‌دریك حقنده استحصال مقصد ایتمکده ایدی دینیر ایدی. فقط پروسیه ممالکینك دوشمن تجاوزندن محافظه اولنمسنه مقصد دیه‌جك اولور ایسه‌ق او حالده فره‌دریکك موفق اولدیغی یوق ایدی.

زیرا محاربه‌ده مغلوب اولان دوشمنلر یکیدن امداد آله‌رق تکرار تجاوزدن کری قالمایورلر ایدی.

فره‌دریك جهات اربعه‌دن ایلریلکده بولنان دوشمنلر اره‌سنده قالمش اولوب ارسلان کبی بوکون بری، یارین دخی دیکری اوزرینه هجوم ایده‌رك جمله‌سنی پریشان ایدر ایدی. لکن مظفریت ثمره‌لرینی استحصال ایچون کافی وقت بوله‌مادیغندن فرار ایتمکده اولان دوشمنی ترك ایده‌رك دیکر طرفدن تجاوز ایدنك قارشیسنه قوشار ایدی. بوتقدیرده بوکون مغلوب و پریشان اولان دوشمن یارین اردوسنی یکیدن تنظیم ایدر وقارشیسنده برمانع کوره‌مه‌دیکندن اوبرکون ینه تجاوز ایلر ایدی.

بناءعلیه فره‌دریکك مظفریتلری همان حکمسزایدی وداخلنده حرکت ایتمکده بولندیغی دائره کیتدکجه طارلشمقده ایدی.

حسابسز بیوك محاربه‌لر وقوع بولمش وفره‌دریك کافه‌سنده فوق العاده مهارت و قهرمانلق ابراز ایلمش وجمله‌سنده دکلسه‌ده اکثریسنده مظفر اولمشدر.

اشبو محاربه‌لرك ایچنده اك مهم اولان (کوسترین Kustrin) و(هوخکیرخن Hochkirchen) ،(کونسدورف Kunnensdorf) و(لیغنیج Lignitz) وتورغا و(Turgau) محاربه‌لری‌در.

(کوسترین) محاربه‌سنده فره‌دریك پك‌چوق فدا کارلقلر ایله روسیه اردوسنی پریشان ایتمشیدی. (هوخکیرخن) ده

فره‌دریکك برقاچ کون مقدم ساقسونیه‌دن جبرا اخراج و بو همه‌یه قدر تعقیب ایلمش اولدیغی مارشال (داون) آلدیغی امداد سایه‌سنده ناکاه فره‌دریکك اوزرینه هجوم ایده‌رك انی رجعته مجبور ایلمشیدی.

بو محاربه‌دن صوکره آوستریه‌لیلر کلی امداد المش اولان روسلر ایله برلشه‌رك کونسدورفده فره‌دریك ایله عظیم بر محابه‌یه طوتشمشلر ایدی. فره‌دریکك اردوسی دوشمن اردوسنه نسبتله بشده بر مقدارنده اولدیغی حالده فره‌دریك مردانه مقاومت ایتمشدر. فقط ویردیکی کالی تلفاتدن طولایی رجعت ایتمکه مجبور اولمشدر. بونك اوزرینه فره‌دریك قطع امید ایده‌رك کندینی اعدام ایتمکه قیام ایتمشیدی.

فقط مظفر اولان قوماندانلرك درایتسزلکلری ومنازعه‌لری فره‌دریکه یکیدن امید ویرمشدر. فره‌دریك عسکرینی مجدداً تنظیم ایچون فوق العاده غیرت ابراز ایتمش وحتی اتفاقسزلقدن طولایی اوستریه و روسیه اردولری بر برندن آیرلدقلری وقت فره‌دریك تجاوزه باشلایوب (لیغنیج) و (تورغاو) ده انلره آیری آیری غلبه ایلمشدر (۱۱۳۸).

هوبرتسبورغ معاهده‌سی — بو صره‌ده روسیه ایمپراطوریچه‌سی الیزابت وفات ایده‌رك یرینه اوچنجی پترو جلوس

ایتمشدر . پترو فره‌دریکه شایان تکریم بر قهرمان نظریله باقفده اولدیغندن اوستریه ایله اولان اتفاقدن درحال آیرلمش وحتی خفیا فره‌دریکه معاونت ایتمکه باشلامشدر. پترودن صوکره کلن مشهور قاترینه ایسه مداخله‌دن کلیاً صرف‌نظر ایلمشدر .

فرانسزلره کلنجه، یوزیکی متجاوز عسکر سوق ایتمش اولدقلری واوعسکری امدادسز براقادقلری حالده، قوماندانلرینك درایتسزلکلری مناسبتیله برایش کورمکه موفق اوله‌مامشلردر . هانووره استناداً حرکت ایتمکده بولنان پروسیه اردوسی قوماندانی (دوقده برونسویك) فرانسزلری ایلری یه طوغری حرکتدن عاجز براقمش ایدی .

دیکرطرفدن فرانسه اوروپانك خارجنده انکلتره یوزندن کرك دونتماجه، کرك مستملکاتجه پك چوق ضایعاته دوچار اولمش اولدیغندن حکومت نتایج وخیمه‌سندن خوف ایتمش و (قانادا) قطعهٔ جسیمه‌سی ایله سائر بعض مستملکات خارجیه‌سنی انکلتره یه ترك ایده‌رك عقد صلح ایتمکه راضی اولمشدر. بو وجهله یالکز قالمش اولان ماریه‌تره‌ز « ارسلان طرناقلرینك تکرار اوزامسندن » خوف ایدره‌رك سیله‌زیه‌دن صرف نظر ایتمش وفره‌دریك ایله عقد مصالحه ایلمشدر .

اشبو مصالحه‌سانسونیه‌ده کائن (هوبرتسبورغ Hubertsbourg) شاتوسنده عقد اولنمشدر (١١٤١) .—

محاربه نتيجه‌لرى — بوندن بويله انكلتره‌دن ماعدا عموم اوروپا فره‌دريك عليهنه قيام ايتديكى حالده الندن محاربه‌يه سبب اولمش اولان سيله‌زيه قطعه‌سنى اولسون ضبط واسترداد ايده‌مه‌مشدر. بو كيفيت كرك فره‌دريك، كرك پروسيه ايچون امساالسز شان وافتخارى موجب ايدى.

اشبو محاربه‌نك نتيجه‌سى اوله‌رق پروسيه قراليتى «دول معظمه» صره‌سنه داخل اولمشدر.

بيوك فره‌دريك محاربه‌لره ختام ويردكدن صوكره بتون مساعيسنى امتداد ايدن محاربه‌لرك نتايج طبيعيه‌سندن اولان مضايقات متنوعه‌نك دفع وازاله‌سى يولنده صرف ايلمشدر. فى الحقيقه سلطنتك ايكنجى قسمى آسايش واصلاحات عموميه ايچنده مرور ايتمشدر.

بونكله برابر فره‌دريك سلاح التنده دائما حربه مهيا خيلى عسكر بسلرايدى. اشبو قوهٔ عسكريه اوروپا مجالس ومحافلنده پروسيه‌نك سوزينه اهميت ويرديرر وخاطرينه رعايت ايتديررايدى. حتى بو سايه‌ده فره‌دريك قان دوكمزين ممالكنك حدودينى توسيع ايلمشدر.

پروسيه قراليتى نفس پروسيه وبراندنبورغ قطعه‌لرندن عبارت اولوب بو ايكى قطعه ايسه لهستان مستملكاتيله بربرندن تفريق اولنمشيدى.

فره‌دریك ممالككك «حدود طبیعیه »سنی استحصال ایتمك ادعاسیله مستملكات مذكوره‌یی اخذ ایتمكه قیام ایلمشدر . لكن قوهٔ جبریه ایله مذكور قطعه پروسیه‌یه الحاق اولندیغی حالده روسیه ایله اوستریه‌نك حسدلرندن ناشی بر« موازنه » مسئله‌سنی چیقاره‌جقلری دركار بولندیغندن دیپلوماتلری واسطه‌سیله اشبو ایكی دولتی لهستانك تقسیمنه قاندیرمشدر. بووجهله لهستانك برنجی تقسیمی وقوع بولمش وفره‌دریك ایسته‌دیكنی اخذ ایلمشدر (۱۱۵۰). —

فره‌دریكك داخلی اداره‌سی — داخلی اداره خصوصنده بیوك فره‌دریك پدرینی اندبرر ایدی . یعنی امور دولت ایله چوق اوغراشیر وهرشیئ بالذات كورمك ایستر ایدی . صباحلین اركن قالقوب درحال عرضه كلن اوراق رسمیه‌یی مطالعه ولازم كلن اوامر وتنبیهاتی شفاهاً ویاتحریراً عطا ایدر ایدی . فره‌دریك هریرده نظام و انتظام سور ایدی و پای تختنده پك چوق تبدیلا كزدیكی كبی ، ولایتلره دخی اره‌صره دوره چیقار ایدی .

اسكی دره‌بكلرك خلفلری بولنان زاكان حالا زراعی تحت اسارتده طوتمقده ایدیلر . فره‌دریك اسارتی اساساً لغو ایتمه‌مش ایسه‌ده اسیرلرك حالنی تعدیل ایلمشدر . شوقدر كه بو اصلاحات یالكز فره‌دریك طرفندن اجرا والتزام اولنمایوب وقت مزبوده عموما اوروپاده دردست اجرا ایدی .

فئودالیزم دورندن قالمه اصول وحشیه افکارعامه‌نك طلبی اوزرینه هریرده تعدیل واصلاح اولنمقده ایدی. روسیه‌ده ایکنجی قاترینه، اوستریه‌ده ایکنجی یوسف، اسوه‌چیه‌ده اوچنجی کوستاو، اسپانیه‌ده اوچنجی شارل، فرانسه‌ده‌دخی اون بشنجی لوئی‌نك باش وکیلی قونت (ده شوازل de Choiseul) بوکبی اصلاحاته تشبث ایتمشلر ایدی.

اصلاحات مز بوره مستبد اولان حکومتلر طرفندن کندی اختیارلری ایله اجرا اولندیغندن بودور «تربیه‌لی استبداد» [*] نامیله یاد اولنمشدر.

فره‌دریك فابریقه‌لر وسرایلر انشا ایچون پك چوق اقچه صرف ایدر ایدی. کلیتلی اولان عسکرو بو انشاآت خیلی نقوده متوقف ایدی. حال بوکه کوچوجك پروسیه‌نك وارداتی بوکا مساعد دکلدی. فقط فره‌دریك لازم کلن اقچه‌یی بولمق ایچون سائر دوائرده تنقیحات اجرا ایدر وبورجه کیرمز ایدی. «یدی سنه محاربه‌سی» اثناسنده بیله پروسیه انکلتره‌نك اعانه‌سی و فره‌دریکك حسن اداره‌سی سایه‌لرنده بورجلردن قورتلمش ایدی.

فره‌دریك اره‌صره استراحت ایچون (پوتسدام Potsdam) شهری قربنده انشا ایتدیردیکی مشهور (سان‌سوسی Sans-Souci) یعنی «غم‌سز» سراینه چکیلوب اوراده ادبیات وموزیقه ایله

[*] *Absolutisme ecleré*

مشغول اولور ایدی. المانیه ادبیاتی وقت مزبورده پك دون مرتبه‌ده بولندیغندن فره‌دریك انی سومز ایدی وفرانسه ادبیاتنی مطالعه ایدر ایدی. بومیل یالکز فره‌دریکده اولمایوب آلمانیه‌ده وحتی عموم اوروپاده بیله فرانسه لسانی وادبیاتی «موده» اولمشیدی.

فره‌دریك معاصرلری بولنان ادبای مشهوره‌یی برلینه جمع ایدر وبوش وقتنی انلر ایله کچیریر ایدی. ازجمله عصرك الك بیوك حکماسندن اولان مشهور وولترایله فره‌دریك بیننده دوستانه مناسبات موجود اولوب دائما مخابرات‌ده بولنورلر ایدی. حتی وولتر فره‌دریکك دعوتی اوزرینه برلینه کلوب خیلی مدت اقامت ایتمشدر.

فره‌دریك وولتری پك چوق التفات وتعظیم ایله قبول ایتمش وحقنده فوق‌العاده حرمت ورعایت اظهارایله برابر انی کندیسنه (قامرکر - یعنی مابینجی) تعیین ایلمش ایسه‌ده «ایکی شمس برسمایه صیغمامشدر». کویا وولتر فره‌دریکدن چوق احسانلر اخذایتمك نیتیله کلمش اولوب الدانیدیغنی کورنجه کلدیکنه نادم اولمش، فره‌دریك ایسه بوکا واقف اولهرق بوپاره حرصنی وولتر کبی برعاقله یاقشدیره‌مامش وانی تعییب ایتمکه باشلامشدر.

برده فره‌دریك دائما وقت بولدقجه فرانسزجه شعرلر وتیاترو اویونلری کبی بعض اثار قلمه آلیر ایدی. وولتر بونلری مؤخذه

ایتمکدن کیری طورمادیغی جهتله بینلرنده برمدت حاصل اولمش ونتیجه‌سی اوله‌رق وولتر فره‌دریکی ترك ایلمشدر. فره‌دریکك اواخر سلطنتنده پروسیه‌یه اسکی رفاه وسعادت حالنی بولمش ایدی.

فره‌دریکك torونی وخلفی ایکنجی فره‌دریك ویلهلم (١١٦٤-١١٧٥) دورنده لهستانك ایکنجی واوچنجی تقسیمی وقوع بوله‌رق پروسیه یکیدن خیلی یرلر ضبط ایتمشدر.

ایکنجی یوسف — بوصره‌ده اوستریه ایمپراطوری ایکنجی یوسف (١١٥٨ — ١١٦٨) دخی ممالکك امور داخلیه‌سنی تنظیم وتسویه ایله مشغول ایدی. تمام قرق سنه حکومت ایتمش اولان ماریه تره‌زدن صوکره آوستریه حکمداری اعلان اولنمش اولان اوغلی یوسف اون بش سنه مقدم پدری فرانچك وفاتی اوزرینه المانیه ایمپراطوری انتخاب اولنمشیدی. یوسف سلفلری کبی چوقلق المانیه ایشلرینه باقایوب یالکز آوستریه مستملکاتیله مشغول اولور ایدی. کندیسنك برنجی افکاری فقیر اولان اهالینك احوالنی تخفیف ایده‌رك انلری امتیازاته نائل ایتمك واجناس مختلفه‌دن مرکب اولان اوستریه تبعه‌سندن بر ملت حصوله کتیرمك و نفس آوستریه‌نك نفوذ واقتدارینی تزیید

ایلك ایدی . بو افکاری استحصال ایچون یوسف هر شیئی حتی حیاتنی دخی فدا ایتمکه مهیا ایدی .

ایمپراطور یوسف اول امرده « فئودالیزم » زماننده بری زادکان النده اسیر اولوب حریتدن محروم قالمش اولان زراعه حریت احسان ایتمش و املاك اصحابیله زراع بیننده‌کی مناسبات ومعاملاتی مبین بر نظامنامهٔ مخصوص تنظیم ایلمشدر . ایمپراطور عموم تبعه‌سی ایچون حریت وجدان اعلان ایلدیکی کبی ، قاتولیکلرك پاپایه اولان مناسبات سیاسیه‌لرینی دخی قطع ایتمکه تشبث ایده‌رك پاپانك پروتستولرینه باقمسزین پك چوق مناسترلری قپاتمش وایرادلرینی خسته‌خانه‌لر ، مکتبلر ، اعانه جمعیتلری کبی خیراته تخصیص ایتمشدر . حتی تلاش ایچنده قالمش اولان پاپا کبر وعظمتنی ترك ومخصوصاً ویانه‌یه عزیمتله ایمپراطوری زیارت ایده‌رك انی تشبثات مذکوره‌دن منع ایچون خیلی سعی ایلمشدر . فقط یوسف پاپایه رسماً چوق حرمت ورعایت ایتمش وحتی مساعده‌سی اولمادقجه یاننده اوطورمامش ایسه‌ده هیچ برطلبنی قبول ایلمه‌مشدر . زادکان وپاپاز کروهلری طبیعی یوسف علیهنه قیام ایتمشلر و باخصوص تدابیرینك اکثریسنده بعض کونا قصورلرده بولدیغی ایچون کندیسنه خیلی ضرر ایراث ایلمشلردر .

یوسفك بعض تدابیر واصلاحاتی لایقیله دوشنلمه‌مش واهالینك

احتیاجات حقیقیه‌سنه کوره یاپلامش اولدیغندن انلردن مأمول اولنان ثمره‌لر کوریله‌مامشدر. یوسف بوکون برشی امر ایدر، یارین امرینك مناسبتسزلکنی کوروب انی تعدیل ایلر، اوبرکون ایسه تعدیلات مذکوره‌یی مناسب کورمیه‌رك انلری دخی بشقه‌ر قالبه صوقارایدی. شوقدر وارکه بونلرك جمله‌سنی اهالی‌یه خدمت ایتمك افکاری ایله اجرا ایدرایدی. بیوك فره‌دریك یوسف حقنده «یوسف کوزل بر قفایه مالکدر برتشبثنی اکمال ایتمزدن اول دیکرینه قیام ایتمسه کوزل ایشلر کوره‌بیلیرایدی» دیرایدی. ایمپراطور یوسف آوستریه ممالکی داخلنده ساکن اقوام مختلفه‌دن ملت واحده تشکیل ایتمك ارزوسی ایله عموم تبعه ایچون المان لسانی مجبوری اعلان ایلمش ویالکز المانلردن (نمچه‌لیلردن) مأمورین انتخاب ایتمکه باشلامشدر. فقط مجارلر ایله اسلاولر بوکا راضی اولمایوب ایمپراطور علیهنه عصیان ایچون بعض تشبثاتده بولندقلری تبین ایتدیکندن ایمپراطور دخی افکارندن مع التأسف صرف نظر ایلمشدر.

بواثناده اوستریه‌یه تابع اولان بلچیقه دخی استقلال دعواسیله عصیان ایتمش ایدی ویوسف عصیان برطرف اولنمازدن اول وفات ایلمشدر.

ایمپراطور یوسف خارجی پولیتیقه‌سنده دخی برشیئه موفق اوله‌مامشدر. باواریه‌ده حکومت ایدن (ویتلسباخ Wittelsbach) سلاله‌سی منقطع اولمش ایدی. یوسف مذکور خاندانه اوزارقدن

منسوب بولندیغندن باواریه دوقه‌لغنك ضبطنه قیام ایتمشیدی. فقط بیوك فره‌دریك ایشه مداخله ایده‌رك بوتشبثنه مانع اولمشدر.

فره‌دریك ایمپراطورك باواریه حقنده‌كی تصوراتنه واقف اولنجه قوهٔ كلیه‌ایله بوهمیه اوزرینه حركت ایتمش وهرنه‌قدر یوسف تشبثندن صرف نظر ایتمه‌یوب فردریك ایله محاربه‌یی كوزینه آلدیرمش ایسه‌ده دها صاغ بولنان (ماریه ترەز) محاربه‌یه مانع اوله‌رق اوغلنه باواریه‌یی فدا ایتدیرمشدر (١١٥٧).

والده‌سنك وفاتندن صوكره المانیه ایمپراطوری وآوستریه حكمداری بولنان یوسف تكرار باواریه‌یه اولان حقوقنی اعلان ایده‌رك قیام ایتمشدر. فقط فردریك دخی المانیه‌ده حال حاضری ابقا ایچون المانیه بكلرندن مركب برهیئت متفقه تشكیل ایده‌رك یوسفك تشبثنه تكرار مانع اولمشدر. نهایت یوسف باواریه قطعه‌سندن صرف نظر ایتدیكنی رسماً اعلان ایلمشدر.

یوسف بوندن صوكره باواریه‌یه مقابل اولاح وبغدان قطعه‌لرینی اخذ والحاق ایتمك فكری ایله روسیه ایمپراطوریچه‌سی قاترینه‌یی اتفاقه دعوت ودولت علیهٔ عثمانیه‌یه اعلان حرب ایلمشدر. لكن محاربه ختام بولمازدن اول وفات ایتمشدر (١١٦٨).

یوسفدن صوكره جلوس ایدن برادری ایكنجی (لئوپولد) برخیلی وقتدن بری ایتالیه‌ده بولنان توسقانیه قطعه‌سی غراندوقه‌سی بولنوب حسن اداره‌سیله اهالینك محبتنه مظهر اولمشیدی.

لئوپولد ایمپراطورلق تاجنی اخذ ایدر ایتمز فتوحاتدن صرف نظر ایده‌رك باب عالی ایله معاهده ومصالحه عقد ایتمش وصوکره عصیان حالنده بولنان مجارلر ایله بلجیقه‌لیلری تسکین ایلمشدر. لکن لئوپولد آنجق ایکی سنه حکومت ایتدکدن صوکره وفات ایلمشدر (١١٧٠).

لئوپولدك اوغلی ایکنجی فرانچ (١١٧٠ — ١٢١٣) پدری وعمیسی کبی اصلاحات پرور اولمایوب مدنیت عتیقه طرافداری ایدی. فرانسه‌نك بیوك انقلابی اثناسنده فرانچ الك زیاده فرانسه ارباب انقلابی علیهنه شدت اظهار ایدن حکمدارلرك بری ایدی. —

بیوك پترو وروسیه ایمپراطورلغی

(٩٩١ ـ ١١٧٤)

رومانوف سلاله‌سی • بیوك پترو • لفور • اكلنجه عسكری • پترونك استقلالی اوروپایه سیاحت • اصلاحات • اوروپا پنجره‌سی • شمالی محاربه واسوه‌چیه‌نك زوالی • پولتاوا محاربه‌سی • پروت وقعه‌سی • پترونك تشبثات واصلاحات عمومیه‌سی • وصیتنامه • خاتمه • پترونك ایلك خلفلری • مقبلر دوری • الیزابت • بیوك قاترینه • روسیه مدنیتی

رومانوف سلاله سی — اونجی عصرك نهایتنه طوغری روسیه‌ده وقوع بولان داخلی قاریشقلقلر روسیه چارلغنك بقاسنی تهلكه‌یه دوچار ایتمش ایكن اهالیده حمیت وطنپرورانه غلیان ایده‌رك بوسایه‌ده اجنبیلر مسقوادن اخراج اولنمش و(میخائیل رومانوف) نامنده بربویار زاده چار انتخاب واعلان اولنه‌رق قاریشقلقلره نهایت ویرلشیدی (٩٩١) [*]

رروما نوف خاندانی عن‌اصل (روریك) سلاله‌سنه منسوب پرنسلردن اولمایوب «بویار» صنفنه منسوب ایدی . بونكله برابر

[*] جلد ٥ صحیفه ١٨٥

اونجی عصرده روماتوف خاندانی پك بیوك نفوذ کسب ایتمش ایدی. بوکا سبب دخی دردنجی-یعنی «مدهش» ایوانك برنجی زوجه‌سی بولنان (اناستاسیه Anastasia) نك مذکور خاندانه اولان منسوبیتی ایدی.

اناستاسیه‌نك برادری نیکیتارومانوف ایوانك و باخصوص اناستاسیه‌نك اوغلی فئودورك زمان سلطنتلرنده سرایده بیوك نفوذه مالك ایدی وحتی بر روایته نظراً نیکیتا ذریتسز اولان فئودوره کندی مخدومی فئودوری وارث سلطنت تعیین ایتدیرمکه موفق اولمشیدی. فقط بالاده ذکری سبقت ایدن (بوریس غودونوف [*]) نیکیتا ایله اوغللرینی نفی ایتمش و بو وجهله روسیه تختنی ضبط ایده‌رك روسیه ایچون « فاصلهٔ سلطنت » نامیله معروف اولان مدهش دوری کشاد ایلمشیدی.

رومانوف خاندانندن یالکز نیکیتانك بیوك اوغلی (فئودور) اورخانکلسك شهرینه فرار ایتدکدن صوکره مناسترك برینه التجا ایله کرك کندیسنی ، کرك اوغلی میخائیلی قتل عامدن قورتاره بیلمشیدی.

فئودور رومانوف (که صنف روحانی‌یه داخل اولنجه فیلارت اسمنی قبول ایتمشیدی) « دوزمه دیمتری » (اوتره‌پیف) زماننده مسقوا میتر و پولیدی تعیین اولنمش اولوب واقع اولان تبدلات وانقلابات اثناسنده پك بیوك نفوذ کسب ایتمش ایدی وبوسایه‌ده

[*] جلد ٥ صحیفه ۱۸۳

(مینین وپوژارسکی) نك تحت قوماندەلرنده اولەرق وقوع بولان ملتك قیامندن صوکره اوغلی میخائیلی چار اعلان ایتمشدر.

پرنس (شویسکی Chouiski) ، پرنس (دولغوروکی Dolgorouki) ، پرنس (غالیچین Galitzin)وسائره کبی عن اصل روریك خانداننه منسوب اولان پرنسلر هر نه قدر میخائل رومانوفك کندیلرینه ترجیح اولندیغندن طولایی ممنون دکللر ایدیسه ده میترو پولید فیلارتك نفوذ واقتدارندن خوف ایدەرك سکوته مجبور اولمشلر ایدی. ذاتاً خیلی وقتدن بری داخلی اختلالر واجنبی تجاوزاتی سیأتی آلتنده قالمش اولان اهالی دخی قاریشقلقلره بووجهله ختام ویرلسندن خشنود ایدی. بناء علیه میخائیلك سلطنتی راحت وآسایش ایچنده کچمشدر.

میخائیلك امور اداره‌یه همان مداخله ایتدیکی یوق ایدی ومهام امور پدری طرفندن رؤیت ایدیلیر ایدی. حتی اوراق رسمیه‌یه برابر امضا وضع ایدرلر ومیخائیل « عموم روسیه‌نك پادشاهی وغراندوقه‌سی » دیه امضا ایدر ، فیلارت ایسه «عموم روسیه‌نك پادشاه اعظمی ومقدس پاتریقی» دیر ایدی. فیلارت پك کوزل صورتده حکومتی اداره ایتمش واختلالدن طولایی روسیه‌نك دوچار اولمش بولندیغی مضایقات متنوعه‌یی اولدقچه تسکین ایلمشدر.

میخائیل رومانوفدن صوکره روسیه تاجی اوغلی (علکسی یه) انتقال ایتمشدر.

علکسی (١٠٢٣ ـ ١٠٥٤) غیور وخیرپرور بر حکمدار اولوب زمان سلطنتنده روسیه دولتی توسیع حدود ونفوذ ایلمشدر.

اوته‌دن بری روسیه حکمدارلری استبداده آلشمش اولدقلری حالده علکسی مهم ایشلرده صنوف ممتازه‌نك مبعوثلری ایله استشاره ایدر وانلرك رأیلرینی تحصیل ایتمه‌دکجه حرکت ایتمز ایدی. علکسینك الك بیوك موفقیتی کچوك روسیه نامیله معروف اولان جنوبی روسیه‌نك مسقوایه الحاقی ماده‌سی ایدی.

کوچوك روسیه روسلرك اصل وطنی بولندیغی حالده ابتدا آلتون اردونك (یعنی قپچاق دولتنك) وبعده قریم خانلغنك تجاوزاتندن طولایی اهالی طرفندن ترك اولنمش ایدی. قطعهٔ مذکوره لهستان وروسیه وتاتار ممالکی بیننده کائن اولوب هیچ بر طرفدن مستقلا ممالکه الحاق ایدلمه‌دیکندن اویله‌جه خالی قالمش ایدی. فقط مرور زمان ایله حکومتدن وقانوندن قاچان بر طاقم مجرملر ایله هر نوع سرسریلر اوره‌لره التجا ایده‌رك ابتدا متعدد اشقیا چته‌لری وصوکره «قزاقلر» نامیله معروف اولان بیوك بر هیئت عسکریه تشکیل ایلمشلردر.

اشبو قزاقلر بر وقتدن بری لهستانه تابع ایدیلر. فقط لهستانك اداره‌سی پك یولسز اولدیغندن قزاقلر دفعاتله دولت علیهٔ عثمانیه یه

التجاوزیر حمایه‌یه تابعیتلرینك قبوللرینی رجا ایتمشلر ایسه‌ده باب عالی ایشه اهمیت ویرمه‌دیكندن لهلیلردن صیقلمش وچاره‌سز قالمش اولان قزاقلر روسیه چاری علكسی‌یه مراجعت ایتمشلردر (١٠٣٠).
بونك اوزرینه باب‌عالی روسیه‌یه اعلان حرب ایده‌رك عساكر شاهانه كوچوك روسیه‌نك مركز اداره‌سی بولنان (چیغرین) شهرینی ضبط ایتمش ایسه‌ده عقد اولنان «باغچه‌سرای» معاهده‌سی موجبنجه جنوبی روسیه مسقوایه ترك اولنمشدر.

علكسی‌نك زمان سلطنتنده بر طاقم مذهب اختلالرینه دخی قپو آچلمشدر. علكسی رؤسای روحانیه‌نك بعضلری ایله استشاره ایتدكدن صوكره الده بولنان كتب دینیه‌یه بعض یاكلشلقلر كیرمش اولدیغی ادعاسیله عموم كتب مذهبیه‌نك اصلاحنه مأمور بر هیئت روحانیه تشكیل ایلمشدر.

بو هیئت مسقوا پاتریقی (نیقونك Nicon) تحت ریاستنده ایدی. نیقون عادی بر آدمك اوغلی اولدیغی حالده فوق‌العاده اولان غیرتی وزكاوتی سایه‌سنده الك بیوك مسنده واصل اولمشیدی. كرك بوموفقیتی، كرك معامله‌ده‌كی شدتی وباخصوص چارك كندیسنه اولان امنیت واعتمادی عمومك نیقونه دوشمن كسلمسنه سبب اولمشدر.

بناء علیه دوشمنلری مخصوصاً «نیقون مذهب كتابلرینی

(فرنك) افكارینه اویدیرمق ایچون چالشه یور » یولده نشریاتده بولنه رق اهالینك غلیانه كلسنه سبب اولمشلردر .

روسیه اهالیسی پك متعصب اولوب وقت مزبورده روسیه یه داخل اولمقده اولان اوروپا اصوللندن زیاده سیله متأثر اولمقده ایدی . باخصوص نیقون اسكی كتابلری طوپلایوب محو ایتدیكندن برطاقم سرسریلر « اسكی كتابلرده شویله یازلمش ایدی » یوللی نشریاتده بولنه رق اهالینك تفرقه یه دوشمسنه واسطه اولمشلردر . حتی بوكبی مفسدلرك بعضلری اهالی طرفندن « پیغمبر » اعلان اولنمشلردر .

بونك نتیجه سی اوله رق روسیه اهالیسی « اسكی مذهبلیلر » و « یكی مذهبلیلر »ناملری ایله ایكی بیوك فرقه یه آیرلمشلردر . شوقدر واركه اصل روسیه اهالیسنك نصفندن اشاغی اولمایان اسكی مذهبلیلر دخی یوزی متجاوز مستقل فرقه یه منقسمدر .

مذهب اختلالنك نتیجه سی اوله رق برطاقم داخلی عصیانلر ظهور ایتمشدر . یكی تحت اطاعته آلنمش اولان قزاقلر بوقاریشقلقلری وسیله اتخاذ ایده رك عصیان چیقاررلر ایدی . حتی بویله برعصیان اثناسنده دون قزاقلرندن (استنقو رازین Stenko Razin) مسقوا دولتنك بقاسنی دخی تهلكه یه دوچار ایتمشدر .

بوقاریشقلقلر ایله مشغول اولان علكسی اوروپا مدنیتنك قیمتنی بیلدیكندن اصلاحات داخلیه یی كوزدن قاچرماز والمانیه دن كلن ارباب صنایع ومعارفی حمایه ایدر ایدی .

چار علکسی‌نك (فئودور) و (ایوان) و (پترو) اسمنده اوچ مخدومی اولوب بیوکلری ضعیف البنیه ومختل الشعور بولندقلری جهتله علکسی دخی درت یاشنده بولنان پترویی ولی عهد سلطنت تعیین ایتمك تصورنده ایدی . لکن اشبو تصورینی میدانه کتیرمزدن اول وفات ایتمشیدی . بناء علیه حکومت دخی بیوك اوغلی فئودوره و یرلمشدر .

شوقدر وار که آلتی سنه صوکره وقوع بولان فئودورك وفاتی اوزرینه بویارلرك برقسمی وباخصوص پترونك والده‌سی طرفندن منسوب اولدیغی (ناریشکین Narichkin)فاملیاسی ایوانی براقوب اون یاشنده بولنان پترویی چار اعلان ایلمشلردر (١٠٦٠) . بونك اوزرینه ایوانك اوز همشیره‌سی [*] بولنان صوفیه یکرمی بیك قدر استره‌لج عسکرینی خفیاً مسقوایه جلب ایده‌رك ایوانك نار یشکینلر طرفندن قتل اولندیغنی اعلان ایتمش وبووجهله عصیان چیقارمشدر .

استره‌لج عسکری رومه‌نك پره‌توریان عسکرینه یاخود بزم یکیچریلرمزه بکزر برنوع عسکر ایدی واخیراً وقوع بولان اختلاللر هپ استره‌لجلرك فسادی اثری ایدی . غایت زکیه وحسنا بولنان صوفیه استره‌لج رؤساسنی کندی طرفنه جلب ایده‌رك انلر واسطه‌سیله حکومتی ضبط واداره ایتمك فکرینه دوشمش ایدی .

[*] پترو ایله ایوانك والده‌لری بشقه ایدی

ایوانك قتل اولندیغی خبری اوزرینه استره‌لچلر ایله برابر مسقوا اهالیسی دخی ایاقلانمشیدی . اهالی ناریشکینلرك تسلیمنی طلب ایده‌رك (قره‌مل) سرایی اوزرینه هجوم ایتمشلر ایدی . ایوان ایله پترو اوکده وپترونك والده‌سی ناتالیه وناتالیه‌نك پدری وبرادری آرقه‌ده بولندقلری حالده جمله‌سی سرای بالقوننه چیقارق عاصیلره سلام ویردکلرندن عاصیلر دخی شاشیروب همان ایکی برادری یکدن حکمدار اعلان ایتمکله قناعت ایتمشلردر . فقط بونك اوزرینه غیرته کلمش اولان پرنس دولغوروکی استره‌لچلری تکدیر ایتمکه باشلاینجه شدت لساندن قبارمش اولان استره‌لچلر ابتدا دولغوروکی‌یی واندن صوکره ناریشکینلری وانلرك منسوباتنی پاره‌لمشلردر .

استره‌لچلرك افکاری صوفیه‌یی حکمدار اعلان ایتمك ایدی . فقط بوکا ارکان دولتدن کیمسه موافقت ایتمه‌مشدر .

ایشته بووجهله ایوان ایله پترو بردن حکمدار اعلان اولنوب همشیره‌لری صوفیه حکمدارلر وکیلی تعیین اولنمشدر . بوصورتله نائل مرام اولان صوفیه دخی کمال استقلال اوزره حکومتی اداره ایتمکه باشلامشدر . صوفیه پترونك محوینی التزام ایده‌یور ایدی . فقط دوشمنلق ایده‌یورم ظنیله پترونك بیوك آدم اولمسنه سبب اولمشدر .—

بیوك پترو (١٠٥٠ـ ١١٠٣) — چار علکسی ایکی ارکك

وبش قیز اولمق اوزره یدی نفر اولاد صاحبی بولندیغی حالده (فئودور) ایله (ایوان)ك مختل الشعور بولنملری جهتله کندیسنی براولاده مالك بیلهیور ایدی. باخصوص المانیهدن جلب اولنان برطبیب غراندوقلرك شعور وصحتلرینه خلل کتیرن کفیتك سرای ایچنده قپانوب برطرفه چیقارلماملرندن بشقه برشی اولمادیغنی بیان ایدنجه علکسی دها زیاده مکدر اولمشدر. بناء علیه برنجی زوجهسنك وفاتی اوزرینه خیلیجه ترقی ایتمش اولان سننه باقمسزین علی العجله تکرار تأهل ایتمش ایدی. بوتأهلدن (پترو) دنیایه کلنجه مسروریتنك دخی نهایتی یوق ایدی.

پدری وفات ایتدیکی وقت پترو درت یاشنده ایدی. علکسی پترویی ولی عهد تعیین ایدهرك بلوغه ایرنجهیه قدر حکومتك پترونك والدهسی طرفندن منسوب اولدیغی (ناریشکین) فاملیاسنده قالمسنی التزام ایتمکده ایکن وفات ایتمش اولدیغندن چارك بوحرکتنه معترض بولنان (بویار) لر حکومتی بیوك اوغلی فئودوره تسلیم ایلمشلر ایدی. فقط التی سنه صوکره وقوع بولان فئودورك وفاتی اوزرینه آشیری درجهده آبدال بولنان ایوان براقیلوب پترو حکمدار اعلان اولنمش واستره لیچلرك عصیانی دخی بونك اوزرینه واقع اولمشیدی. چونکه حریص شهرت اولان همشیرهسی صوفیه آبدال ایوان نامنه اولهرق حکومت ایتمکی قورمش ایدی.

عصیانك نتیجه‌سی اوله‌رق پترو ایله ایوان بردن چار طانلمش ایسه‌ده عصیان اثناسنده پترونك والده‌سی ناتالیه اخذ ایدیلوب جبراً مناستره ادخال ایدلمش و ناتالیه‌نك پدری وبرادری قتل وطرفدارلرندن کیمی اعدام، کیمیده نفی اولنمشیدی. حتی پترو دخی بیوك تهلکه‌یه دوچار اولمشیدی. بناء علیه پترو استره‌لیچلرك وحشتلرندن پك زیاده متأثراوله‌رق کندیسی هنوز اون‌ایکی یاشنده بولندیغی حالده انلری کلیاً محو ایتمك ایچون فرصت کوزتمکه قرار ویرمشدر.

پرنسس صوفیه ایوان وپتروناملرینه اجرای حکومت ایتمکده اولوب سلطنته اولان حرصندن طولایی اشبو وکالتك ممکن مرتبه تمدیدینه غیرت ایدر ایدی. صوفیه‌نك ایواندن قورقوسی یوق ایدی. زیرا ایوان خالقك بر بدلاسی ایدی. صوفیه پترودن قورققده ایدی ومناسب فرصت بولدیغی حالده انی یوق ایتمکه حاضر ایدی.

پترو رسماً چار بولندیغی جهتله صوفیه انی « قفسه » قویمغه جسارت ایده‌مه‌مشدر. فقط معیتنده بولندیغی حالده برکون اول دولت امورینه مداخله ایتمکه آلشیر مطالعه‌سیله انی سرایدن اوزاق طوتار ایدی. بوایسه پترونك بیوك برآدم اولمسنه سبب اولان کیفیتلرك بریدر.

پترو کوچکلکنده هیچ اوده اوتورمایوب قیرلرده‌وسوقاقلرده

امرار وقت ایدر ومحله و کوی چوجقلرینی طوپلایوب انلر ایله اویون اویناز ایدی. پترونك اڭ زیاده سودیکی اویون دخی عسکر تعلیمی ایدی.

پترو وبو اویونلر اثناسنده دانیمارقه سفیرینك معیتنده مسقوایه کلمش اولان (لفور Lefort) نامنده کنج برجوه‌لی‌یه راست کله‌رك اکا قارشی محبت باغلامش وسراینه قبول ایتمشدر.—

لفور — لفور اوروپا ممالکنده تحصیل علوم ایتمش زکی وحریص شهرت وشان بردلی قانلی اولوب کندینه اقبال قپوسنی آچق املیله روسیه‌یه کلمش ایدی — یعنی لفور جغرافیه‌دن روسیه قطعه‌سنك جسامتنی وبوقطعه‌نك مطیع وصادق ملیونلرجه اهالی ایله مسکون اولدیغنی وبونکله برابر روسیه دولتنك اوروپاجه اولان حکمسزلکنی کورمش، اولوب بوسیاسی اقتدارسزلغك دخی اهالینك تعصب وجهالتندن بشقه برشی اولمادیغنی بیله‌یور ایدی. بناء علیه برطرف بولوب روسیه ممالکنده مسند صاحبی اولمق وصوکره روسیه‌یه اوروپا اصول مدنیه‌سیله معارفنی ادخال ایده‌رك وبیوك وذی اقتدار بردولت ظهورینه واسطه اوله‌رق شهرت قزانمق امیدیله اوروپایی ترك ایتمشیدی.

فی الحقیقه روسیه ممالکی وقت مزبورده سیاسة اهمیتسزلکیله برابر طولاً محیط آتلاسیدن محیط کبیره قدر، عرضاً دخی محیط

منجمد شمالیدن قره وحزر دکزلرینه قدر ممتد ایدی. اهالیسی دخی هرنه قدر مختلف اصللردن ـ یعنی اسلاو، ترك، فین، تاتار، مغول اجناسندن ظهور ایتمش ایدیسه‌ده عصر مذکورده ملت واحده تشکیل ایتمش ایدی.

لفور پترو طرفندن کندیسی ایچون مربی تعیین اولنمش ایدی. لفور طبعاً هرشیئه مراقلی اولان پترویه روسیه‌نك کسب نفوذ واقتداره اولان استعدادینی وافکارنجه بو اقتدارك نه وجهله استحصال اولنه بیله‌جکنی تعریف ایدوب طورور ایدی.

پترو ذاتنه قارشی خلوص سور ایدی. قورناز لفور بوکا واقف اوله‌رق پترونك کبر وغرور طمرلرینی تحریك ایدر ایدی. پترو دخی لفوره همان عاشق اولمشیدی وانی دنیاده الك بیوك وعاقل آدم بیلیر ایدی.—

اکلنجه عسکری — اوروپانك مدنیتی، ترقیسی، معموریتی، قوهٔ عسکریه‌سی، اصول وعاداتی لفور سایه‌سنده اون یدی یاشنده بولنان بر « باربار » ك ذهننی مشغول ایتمکه باشلامشدر. پترو کوی ومحله چوجقلرینی طوپلایوب انلردن اوروپا اصولی اوزره برطاقم بلوکلر تنظیم وتفنك یرینه دکنکلر ایله تسلیح ایده‌رك تعلیملر اجرا ایدر ایدی. بو او یونجق عسکری یواش یواش عساکر دائمه مرتبه‌سنی بولمشدر. بونلردن ایلك تشکل ایدن طابوره کندیسنی

نفر یازمش ولفوری بیکباشی نصب ایلمشدر. هر کسه امتحانلر واسطه‌سیله رتبه اعطاسی وانك ترفیعی مقرر اولدیغندن پترو هر کسدن زیاده غیرت ایدرك ایکی سنه ظرفنده میرالای رتبه‌سنی احراز ایلدیکی کبی، عسکر دخی ایکی آلایه ابلاغ اولنمشیدی. الایك برینه کندیسی، دیکرینه دخی لفور قوماندہ ایدرلر ایدی.

هر کسك نظرنده بونلر هب اویونجقلر وچوجق اکلنجه‌لرندن معدود ایدی ودکنکلر ایله مسلح وچوجقلردن مرکب اشبو ایکی الایك شمدیکی روسیه عسکرینه اساس اوله‌جغی کیمسه‌نك خاطرینه کلمه‌یور ایدی. حتی پترونك هرحالنه سوء ظن ایتمکده اولان صوفیه بیله برادرینك بوکبی «بوش» شیلر ایله اشتغالندن پك ممنون ایدی واره‌صره (بوتشنویه Potechnoé) ـ یعنی «اکلنجه عسکری» یاد اولنان اشبو ایکی الایك تعلیملرنده حاضر بولنه‌رق برادرینی بویولده تحسین وتشویقدن کری طورماز ایدی.

فقط پترونك بوخصوصده‌کی غیرتی واصراری نهایت صوفیه‌نك شبهه‌لرینی دعوت ایتمکه باشلامشدر. هله برکون پترو صوفیه‌نك تحت ریاستنده منعقد اولان مجلس مخصوصده صوفیه‌نك دوستی ومستشاری بولنان پرنس (غالیچین)ك افکار ومسلکنی جرح وتزییف واداره‌ٔ ممالك ورؤیت امور حقنده کندیسندن کیمسه‌نك مأمول ایتمه‌دیکی مطالعات ایراد ایدنجه صوفیه شمدی‌یه قدر کندیسنك فنا حالده آلداندیغنه واقف

اوله‌رق تکرار استره‌لچلری پترو علیهنه تحریك ایتمش و بیوك براختلال چیقارمشدر . لکن پترو وقتیله عصیاندن خبردار اولوب « پوتشتویه » عسکرینی علی العجله تسلیح ایده‌رك انلر ایله برابر مسقوا قربنده بولنان (ترویچه Troïtza) مناسترینه تحصن ایلمشدر .

یکرمی بیك قدر استره‌لچ عسکری ترویچه مناستری اوزرینه هجوم ایتدکاری حالده پترونك « اکانجه » عسکرندن مردانه مقاومت کوردکارندن رجعت ایتمشدر .

برنجی عصیانده استره‌لچلر ایله برابر مسقوا اهالیسی دخی قیام ایتمشیدی . فقط اووقت عصیان صبی بولنان پترو علیهنده اولمایوب دایيسی وبیوك پدری بولنان ناریشکینلر علیهنده ایدی . شمدی ایسه ناریشکینلر ریاست اموردن دکلر ایدی . وفضله اوله‌رق اوکسز ودلی باش اولان پترو ذاتاً مسقوا اهالیسنك توجهنی قزانمش ایدی . بناء علیه اهالی ایاقلانوب پترو طرفنی التزام ایلدیکندن پترو مظفراً مسقوایه داخل اولمشدر .

پترو همشیره‌سی صوفیه‌یی مناستره قپامش واسترلچ رؤساسنی اعدام ایتدیرمشدر . برادری ایوان دخی درحال حکومتدن فراغت وبرمدت صوکره وفات ایتدیکندن اون یدی یاشنده بولنان پترو اداره‌یی مستقلاً درعهده ایلمشدر (١٠٦٧) .—

پترونك استقلالی وتشبثاتی — پترو صوفیه‌نك زمان اداره‌سنده قورقوسندن اجرا ایده‌مه‌دیكنی بو دفعه كمال سربستی ایله اجرا ایتمكه باشلامشدر. پترو ابتدای امرده عسكری تنظیم ایلمشدر. قوهٔ بریه‌یی میدانه كتیردكدن صوكره قوهٔ بحریه‌یی وجوده كتیرمكی قورمشدر. پترو دكزك نه اولدیغنی هنوز بیلمه‌یور ایدیسه‌ده تجارتك وقوهٔ بحریه‌نك اهمیتنی آكلامش ایدی. روسیه دكل برقطعه سفینه‌یه، اكثر وقتلرده حال انجمادده بولنان بحر ابیضدن بشقه دوننما انشاسنه مساعد برساحل بحره دخی مالك دكل ایكن پترو خواجه‌سی لفوری « بیوك امیرال » نصب ایلمشدر.

وقت مزبورده روسیه ممالكی بحر بالتیكدن قره‌دكزه قدر ممتد اولدیغی حالده نفس سواحل اسوه‌چیه ایله دولت علیه النده ایدی. پترو روسیه ایچون اوروپا ایله مناسباتده بولنمق وبناءعلیه مناسب برساحل استحصال ایتمك لازم اولدیغنی بیلدیكندن بردرلو راحت ایده‌مه‌یور ایدی. نهایت قره‌دكز ساحلنی ترجیح ایده‌رك دولت علیه یدنده بولنان آزوف (آزاق) قلعه‌سی اوزرینه هجوم ایلمشدر.

پترو آزوف قلعه‌سنی قره‌دن محاصره ایلدیكی كبی، دون نهرنده برطاقم سفینه‌لر انشا ایده‌رك دكزدن دخی شهری محاصره ایتمك ایسته‌مش ایسه‌ده روسیه عسكری سفائنی قوللانمقدن عاجز

قالدقلرندن برثمره کوریله‌مه‌مشدر. قره‌دن شهری محاصره‌ایده‌رك برقاچ دفعه هجوم ایتمش اولان عسکر دخی عدم مهارتندن طولایی اوتوز بیك تلفات ویردکدن صوکره برشیئه موفق اولمقسزین رجعته مجبور اولمشدر.

بو وقعه پترویی یأسه دوچار ایده‌جکی یرده بالعکس حرص و غیرتنی آرتدیرمشدر. کلیتلی اقچه صرف ایده‌رك اوروپا ممالکندن دونما ایچون قاپتان وکمیجی، عسکر ایچون دخی مهندسلر جلب ایده‌رك ایرتسی سنه یکیدن بر دونما انشا وعسکرینی تنظیم ایتدکدن صوکره تکرار آزوف اوزرینه هجوم ایله قلعهٔ مزبوره‌یی ضبط ایلشدر (۱۰۷٤).

پترو کاه قره‌دن هجوم ایدن طابورلرك اوکنده، کاه دونما اوزرنده بولنه‌رق قوماندە ایدر و نهایت درجه‌ده شجاعت وفداکارلق اظهار ایده‌رك جمله‌یه عبرت کوسترر ایدی. پترو ایله لفور مسقوایه بیوك « ظفر الایی » ایله داخل اولمشلردر.

بو صره‌ده پترو استره‌لچلرك عصیان عمومی چیقارمق اوزره قومیته‌لر تشکیل ایتمش اولدقلرینی خبر آله‌رق ناکاه قومیته‌لری باصمش وایرتسی کونی مسقوا میدانده جمله‌سنی اعدام ایتدیرمشدر. پترو دخی سیاستکاهلرك برنده جلادلق خدمتنی درعهده ایده‌رك النده‌کی بالته ایله براورشده استره‌لچك کله‌سنی دوشرر وبونکله اکلنیر ایدی. قانلی تماشالره اولان میل خصوصنده همان رومه

لیلردن ایلری اولان روسلر دخی پترونك بو حرکتنی تحسین ایدرلر ایدی .

ذاتاً پترونك طبیعتنده خونریزلك وار ایدی و پترو دکل دوشمن صفتیله ، پدر و حکمدار صفتیله و روسیه‌یی اصلاح ایتمك یولنده نه طرفه توجه ایلدیسه هر یرده قان و باربارلق ایزینی براقشدر .

پترو حقیقت حالده تیمور قدر خونریز ، قولبر قدر مدبر ، ویلهلم قدر مدقق ، فره‌دریك قدر شجیع ایدی و کندیسنده طبیعتجه بر برینه ضد اولان اشبو درت ذاتك خصلتلرینی جمع ایتمشیدی .

وولتر پترو حقنده « پترو قهرمان قدر عالی و قاپلان قدر خونریزدر » ، بیوك فره‌دریك دخی « پترو دمیر ایله یازیلمش براجزادر » دیرلر ایدی . فی الحقیقه باربارستان اولان روسیه‌دن آز مدت ظرفنده بر دولت معظمهٔ متمدنه تشکیل ایتمك آنجق بویله بر آدمك خرجی ایدی . —

اوروپایه سیاحت — بالاده ذکر اولندیغی وجه اوزره ممالکك آسایشی اعاده و تأمین اولندقدن صوکره پترو عاشق اولدیغی اوروپایی کورمك ایچون مسقوایی ترك ایلشدر .

پترو فلمنك جمهوریتی نزدینه برهیئت سفارت کوندرمکده

اولوب برازترددن صوکره کندیسی دخی تبدیل نام وقیافت ایله بو هیئت سفارته داخل اولمش واوروپاده دخی رسماً کندیسنی بیلدیرمه‌یوب سفارتك معیت مأموری صفتنده کزمشدر. فقط بونکله برابر هرکس کندیسنك پترو اولدیغنی بیلیرایدی. پترونك افکاری حکومتلردن حرمت ورعایت کورمك واکلنمك اولمایوب اوروپا مدنیت ومعموریتنی کندی کوزی ایله کورمك وممکن مرتبه کندی ممالکنك محتاج اولدیغی اصلاحاتی اکلامق ایدی.

پترو فلمنك پای تختی بولنان آمستردام شهرنده اقامت ایتدیکی اثناده (ساعاردام) ترسانه‌سنی کزمش واوراده انشا اولنمقده اولان کمیلرك جسامتلری ایله انلرك صورت انشالرندن طولایی حیرت ایچنده قالمشدر. پترو روسیه‌یی بویله بر ترسانه‌یه نائل ایتمك ماده‌سنی کندیسی ایچون برنجی وظیفه عد ایلشدر. بناءعلیه ترسانه‌یه «میخائیلوب» نامیله عمله یازیله‌رق اوچ درت آی قدر الك عادی والك اغیر ایشلرده بولنمش ویه‌جك ایله ایچه‌جك خصوصنده بیله کندیسنی ارقداشلردن آیرمامشدر. نتیجه‌سی اوله‌رق پترو سفینه انشا وتجهیز ایتمك وآنی صو یه ایندیرمك معرفتنی اوکرنمشدر.

بومشغولیت عظیمه ایله برابر پترو ینه اطرافك احوالندن بی‌خبر قالماز ایدی. مثلا فلمنك پولیسی اصولنی تحقیق وتدقیق وانی اساس اتخاذ ایده‌رك روسیه ایچون برپولیس نظامنامه‌سی

تنظیم ایتمش وموقع اجرایه وضع اولنمق اوزره مسقوایه کوندرمشدر.

ایجاب ایدن صنایع واحوال اسرارینی اوکرندکدن صوکره پترو ارتق تبدیل قیافته لزوم کورمه‌یوب رسماً کندیسنی بیلدیرمش وبرمدت دها فلمنکده اوتورمشدر. پترو فرانسه‌یه عزیمت ایتمك ایسته‌مش ایسه‌ده اون‌دردنجی لوئی‌ده کندیسنی قبول ایچون پکده میل کورمه‌دیکندن یوزینی انکلتره‌یه چویرمشدر. ذاتاً پترو انکلتره قرالی اوچنجی کلیوم ایله فلمنکده برقاچ دفعه کورشمش واکا محبت باغلامش ایدی. پترو انکلتره‌یه عزیمت ایتمك نیتنده اولدیغنی خبر ویرنجه کلیوم کندیسنی استقبال ایچون فلمنك سواحلنه قدر برفیلو دونتما کوندرمش ولوندره اهالیسی دخی حقنده پك زیاده حرمت ورعایت اظهار ایلمشدر. پترو فلمنکده کورمه‌دیکنی انکلتره‌ده کورمش وانکلتره‌نك انتظام اداره‌سنه وعظمتنه حیران اولمشدر. پترو انکلتره‌نك شهرلرینی، فابریقه‌لرینی، دونتماسنی لایقی وجهله سیر وتماشا ایتدکدن صوکره برمدت دها اقامتله علوم ریاضیه‌دن، علم طبدن، کمیجیلکدن درس اوقومشدر.

پترو عودت ایتمزدن اول کندیسنك فلمنکده انشا ایتدیردیکی کمی ایله اوچنجی کلیوم طرفندن اهدا اولنان دیکر برکمی‌یی بحر ابیضده کائن (ارخانکلسك) لیمانه اعزام ایلمشدر.

پترو انکلتره‌دن فلمنك و پروسیه طریقیله و یانه‌یه عزیمت

ایلمش وایمپراطور لئو پولد طرفندن کمال تعظیم ایله قبول اولنمشدر. فقط پترو و یانه‌ده روسیه‌ده استره‌لچ بقیه‌سنك ینه بر عصیان چیقاردقلری خبرینی اخذ ایده‌رك درحال عزیمت ایتمکه مجبور اولمشدر . پترو عودت ایدنجه‌یه قدر عصیان بر طرف اولمش و عاصیلر وحشیانه تأدیب ایدلمش ایسه‌ده پترو غضبندن وحشتلری تکرار ایلمشدر . استره‌لچلرك قسم اعظمی سیاستگاه اوزرنده تلف اولمش وقصوری سبریه کوشه‌لرینه نفی ایدلمشدر . —

اصلاحات — پترو اوروپادن عودت ایدنجه اوروپاده ایکن قورمش اولدیغی تصوراتك اجراسنه تشبث ایتمشدر. روسیه‌یی « اصلاح » یولنده ایتدیکی حرکتك برنجیسی تبعه‌سنه صقاللرینی تراش ایچون امر ویرمك ماده‌سی اولمشدر.

روسیه‌لیلر صقاللرینی تراش ایتمزلر واوزون البسه ایله باشلرینه قالپاق کیرلرایدی . پترو صقاللرك تراش ایدلمسنی امرایتمشدر. بوایسه روسیه اهالیسی عندنده کفر مقامنده اولدیغی جهتله خلق تأنی کوسترمشدر . بونك اوزرینه پترو شهر میدانننه بر طاقم بربرلر جلب ایده‌رك کان کچنی تراش ایتدیرمکه باشلامش ومخالفت ایدنلری اعدام ایتدیرمشدر.

اوروپالیلرك کیدکاری قیصه البسه‌یی وشابقه‌یی کیمه‌ینلر

وزوجه‌لری ایله قیزلرینی اختلاطدن منع ایدنلر ایچون دخی جزای نقدی مقداری ایله اوریله‌جق «کنوت» ك عددینی تعیین ایلمشدر.

روسیه‌نك عادات قدیمه‌سنجه قادینلر مستور اولوب دائره‌سنده قپالی اولدقلری حالده اوتوررلر ایدی. پترو «حرم دائره‌سنده محبوس اوله‌رق بیومش اولان برقیز لایقی وجهله تربیه کورەمز وبناء علیه والده وظائف مقدسه‌سنی ایفا ایده‌مز» دیه‌رك قادینلر ایچون مستوریت اصولنی منع ایتمشیدی. پترو سرایده‌وو کلا خانه‌لرنده بالولر ایله رسمی ضیافتلر ترتیب ایده‌رك قادینلرك ارککلر ایله برابر حاضر بولنملرینی امر ایدر ایدی.

پترونك بو کبی تشبثاتی روسیه‌ده حمیت وصلابت اصحابنك شکایاتنی موجب اولمقده ایدی. فقط پترو جزئی مخالفت اظهار ایدنلری بار بارانه اعدام ایلدیکندن کیمسه سسنی چیقارمغه جرأت ایده‌مه‌مکه باشلامشدر.

روسیه‌نك امور روحانیه‌سی مسقواده مقیم پاتریق النده اولوب پترو ایسه پاتریقلك اهالیده‌کی غلیان تعصبی سوء استعمال ایده‌رك کندی اصلاحات وتأسیساتی علیهنه اهالیی ایاقلاندیره‌بیله‌جك درجه‌ده اقتداره مالك اولدیغنی بیلدیکندن رسماً پاتریقلکی قالدیرمش وپاتریق وظائفنی بندکاندن مرکب اولمق

اوزره (سینود) نامیله تشکیل ایلدیکی بر مجلس روحانی عهده‌سنه حواله ایلمشدر.

بوندن بویله پترو کندیسنی روسیه‌نك جسمانی وروحانی رئیسی اعلان ایتدیرمشدر. روسیه هیئت اجتماعیه‌سی عموماً متعصب اولوب پترونك اصلاحاتنه کفر نظریله باقدقلری حالده کیمسه مخالفت اظهار ایده‌میوردی. لکن پترو زوجه‌سی ایله انك تربیه کرده‌سی اولان اوغلی وولیعهدینك تعصبلرینی ازاله‌دن عاجز قالمش ایدی.

ولیعهد علکسی پدرینك وفاتندن صوکره اصلاحاتندن اثر قالمیه‌جغنی اعلان ایدر ایدی. بونك اوزرینه پترو علکسی‌نك جزؤی بر قصورینی بهانه ایده‌رك انی دیوان حربه تسلیم ایتمش وجبراً حقنده اعدام حکمنی ویردیرمشدر. پترو زوجه‌سنی دخی تطلیق ایده‌رك مناستره قپامش و اصلاحات علیهنده بولنان رجالدن کیمی قتل اولنمش، کیمده سبریه‌یه نفی ایدلمشدر.

بوندن صوکره پترو مرکز اداره و مرجع عموم اولمق اوزره بر (سناتو مجلسی) تشکیل ایده‌رك اعضاسنی اجنبیلر ایله اصلاحات پروراولان بندکاندن انتخاب ایلمشدر.

پترو مسقوواده بر بحریه، برده ریاضیات مکتبی کشاد ایلمشدر. ساقسونیه‌دن کوزل جنس قیون واسویچره‌دن اینك جلب ایلمش واوروپا پای تختلرنده بر بیاننامه نشر ایده‌رك هنر وصنعت ارباب

روسیه‌یه دعوت ایتمشدر. اوروپادن جلب اولنان مهندسلر روسیه ممالکنك خریطه‌لرینی الدیرمش وروسیه‌ده بولنان معادنی کشف ایده‌رك انلرك ایشلتدیرلمسی چاره‌لرینه باقشدر. بوندن صوکره اوروپادن کلن ارباب معرفته برطاقم اسلحه وامتعه واقمشه فابریقه‌لرینی کشاد ایتدیروب انلری حمایهٔ مخصوصه‌سی تحتنه آلمشدر.

طرق معابره انشا اولندیغی کبی، نهرلرك بعضلری تطهیر اولنمش وروسیه‌نك ایکی سطح مائلنی برلشدیرمك ایچون قناللر حفر ایتدیرلمشدر. ازجمله (وولغا) و (نوا) و (شمالی دوینه) نهرلری قناللر واسطه‌سیله بربرینه ربط اولنمشدر که بری بحر خزره، دیکری بحر ابیضه، اوچنجیسی دخی بحر بالتیکه آقار. پترو بالذات بونلرك عملیاتنه نظارت ایدر واکثریا خریطه‌لری ایله پلانلرینی کندیسی چیزر ایدی.

پترو بویله بر مشغولیت عظیمه ایچنده ایکن باشی وصاغ الی مقامنده اولان (لفوری) غائب ایلمشدر (١٠٧٧).

پترونك کندیسنه اك زیاده محتاج اولدیغی بر وقتده لفورك وفاتی پترو ایچون اغیر کلمشدر. لکن ایش ناتمام قالمق تهلکه‌سندن قورتلمش ایدی. چونکه پترو هیچ اولمازسه بو خصوصده لفورك تشویقاتنه محتاج دکلدی. پترو روسیه‌یی اصلاح یولنده

اودرجه‌یه وارمش ایدی که کندیسنه صرف نظر ایتدیرمك محال ایدی.

هرنه‌حال‌ایسه لفور نام برجنوه دلی قانلیسی مسقوا غراندوقه‌لغنی «روسیه دولت معظمه‌سنه» تحویل ایتمش وطلبه‌جی اطوارلی بر پرنسدن «بیوك پترو» یی میدانه کتیرمش ایدی. شوقدرکه روسلر لفورك قیمتنی لایقی وجهله تقدیر ایده‌مه‌مشلردر. —

اوروپا پنجره‌سی — اوروپادن عودت ایدن دلی پترونك برنجی افکاری روسیه ایچون مناسب برساحل بحر استحصال ایله تجارت وحرب کمیلرینی استیعاب ایده‌جك لیمانلر انشا ایتمك واوروپا ممالك متمدنه‌سیله مناسبات پیدا ایده‌رك اوروپا معارفی ایچون روسیه‌یه بریول - یاخود کندی تعبیرنجه «مدنی اولان عالمه بر پنجره» - آچمق ایدی.

روسیه ایچون الك مناسب اولان دکز بحر بالتیك ایدی. بحر بالتیکك کافهٔ سواحلی ایسه اسوه‌چیه‌نك ید تصرفنده ایدی. پترونك افکارنجه دکزك او بر طرفنده بولنان اسوه‌چیه‌نك بحر مذکورك شرق سواحلنی استیلا ایچون حقی یوق ایدی و شرق سواحلنك روسیه ولهستان وپروسیه اللرنده بولنملری مقتضای احوالدن ایدی. بناء علیه پترو دخی «روسیه‌نك حدود طبیعیه‌سنی» استحصال ایتمك زعمیله محاربه‌یه قیام ایلمشدر.

پترو اسوه‌چیه‌نك تحت اداره‌سنده بولنان فین کورفزی سواحلنه هجوم ایده‌رك (نوا) نهرینك منصبلرینی استیلا ایتمش و اوراده « اوروپا پنجره‌سی » یاد ایتدیکی (پترسبورغ) شهرینه اساس وضع ایلمشدر . حالبوکه ساحل مذکورك کندیسنده براقلمسی شرطیله اسوه‌چیه ایله مصالحه عقد اولنمق شویله طورسون هنوز کندیسنه امید ویره‌بیله‌جك قطعی محاربه‌نك دخی واقع اولدیغی یوقدی . —

شمالی محاربه و اسوه‌چیه‌نك زوالی — کوستاو آدولفك قیزی خرستینه‌دن صوکره اسوه‌چیه تاجنك (دوپون Deux-Ponts) سلاله‌سنه انتقال ایتدیکی بالاده[*] کورلمش ایدی . بو سلاله حکمدارلرندن اوننجی شارل (١٠٣٢ ـ ١٠٣٨) لهستان ودانیمرقه علیهلرنده محاربه ایده‌رك بیوك مظفریتلر قزانمش ایدی . مثلا وارشاو شهری جوارنده لهستان عسکری ایله اوچ کون اوچ کیجه دوام ایدن محاربه‌ده مظفر اوله‌رق اوچ ماه ظرفنده عموم لهستانی ضبط اتمشیدی . فقط واقع اولان مصالحه‌ده یالکز ساحل بحر ایله قناعت ایده‌رك قصوریني اعاده ایلمشیدی .

دانیمارقه ایله ولان محاربه‌ده دخی قیش اورته‌سنده ناگاه بوزلر اوزرندن (روند) بوغازینی مرور ایده‌رك قوپنهاغ شهری

[*] جلد ٥ صحیفه ١٧٠ و ٣٧١

پیشگاهنده ظهور ایدی ویرمش ودانیمارقه‌یه مصالحه نامه‌یی امضا ایتدیرمشدر .

شارلك خلفی اون برنجی شارل (۱۰۳۸ ـ ۱۰۷۵) صلح پرور برحکمدار اولوب زماننده اسوه‌چیه خیلی ترقی ایتمشدر .

نهایتسز محاربه‌لر دولتك احوال مالیه‌سنی اخلال ایتمش اولدیغندن شارل ملت مجلسنی جمع ایده‌رك عن‌اصل املاك میریه اولدیغی حالده بعض دره بکلر طرفندن ضبط اولنان اراضینك اعاده‌سنی طلب ایتمش وهرنه‌قدر زادکان مخالفت ایتمك ایسته‌مش ایسه‌ده (بورژوا) صنفی ایله کوی مبعوثلری قرال طرفنی التزام ایتمش اولدقلرندن مخالفتلرندن برثمره کورله‌مشدر . شارل هرکسدن حق تصرفی مبین سندلر طلب ایتمش وسندلری ابراز اولنمایان اراضی‌یی ضبط ایلمشدر . بووقعه (ره دوقسیون Reduction) نامیله معروف اولوب زادکان کروهنك شکایاتنی موجب اولمشدر . شارل صلح پرور اولدیغی حالده سلاح آلتنده کلیتلی عسکر بسلر ایدی .

شارلك وفاتی اثناسنده اسوه‌چیه شمالی و شرقی اوروپاده کلی نفوذ اجرا ایدر بردولت معظمه ایدی .

اون برنجی شارلك وفاتی اوزرینه حکومت اوغلی اون ایکنجی شارله (۱۰۷۵ ـ ۱۰۹۶) انتقال ایتمشدر . اون ایکنجی شارل دها کنج وغایت ذوق وصفایه مائل بر پرنس اولدیغندن

اسوه‌چیه‌نك نفوذی تحتنده بولنان روسیه ولهستان ودانیمارقه دولتلری شارلك کنجلکنی اسوه‌چیه‌نك تحت نفوذندن قورتلمق ایچون فرصت اتخاذ ایده‌رك بالاتفاق اسوه‌چیه علیهنه قیام ایتمشلر و بو وجهله یکرمی سنه امتداد ایدن « شمالی محاربه » کشاده اولنمشدر (١٠٧٨ ـ ١٠٩٩) .

پترونك افکاری بالتیك دکزی ساحلنك برطرفنی ضبط ایده‌رك اوروپایه « پنجره » آچمق ایدی . لهستان کندی مستملکاتندن معدود اولان لیفلاندیه وقورلاندیه قطعه‌لرینی استرداد ایتمك ایسته‌یور ایدی . حتی مشهور (ژان سوبسکی Sobieski) نك وفاتی اوزرینه حکمدار انتخاب ایچون تجمع ایدن مجلس عمومی نامزد وطالبلردن ساقسونیه عسکری واسطه‌سیله بالتیك دکزی ساحلنی کری آله‌جغنی رسماً وعد ایتمش اولان ساقسونیه دوقه‌سی آوغوستی قرال انتخاب ایتمش ایدی . ایشته ایکنجی آوغوست (١٠٧٥ ـ ١١١١) دخی وعدینی حصوله کتیرمك لزومی اوزرینه پترو ایله اتفاق ایتمشدر .

روسیه ایله لهستان بیننده اتفاق عقد اولنمسنه پاتقول (Patkul) اسمنده بر لیفلاندیه دره‌بکی واسطه اولمش ایدی . پاتقول لیفلاندیه خاندانلرندن اولوب « ره‌دوکسیون » اوزرینه ملکنی غائب ایلمشیدی و بناء علیه آوغوست نزدینه فرار ایده‌رك انی اسوه‌چیه علیهنه تحریك ایدوب طورور ایدی .

دانیمارقه‌یه کلنجه او دخی اوته‌دن بری اسوه‌چیه‌نك دوشمنی بولندیغی جهتله مسلکی اقتضاسندن اوله‌رق (فقط رسماً شله‌زویك قطعه‌سنه اولان حقوقنی اعلان وادعا ایده‌رك) هیئت متفقه‌یه داخل اولمشیدی.

اون ایکنجی شارلدن کیسه جدی بر مقاومت مأمول ایتمه‌دیکندن متفقلر بردن. وهرطرفدن اسوه‌چیه ممالکی اوزرینه هجوم ایتمشلردر. فقط کنج شارل برقاچ ماه ظرفنده کندیسنك پك جسور وغیور برعسکر و بیوك برقوماندان اولدیغنی عالمه کوسترمش ودوشمنلرینی حیرت ودهشت ایچنده براقشدر.

شارل ابتدای امرده اسوه‌چیه‌دن زه‌لاندیه اطه‌سنه مرور ودانیمارقه‌نك پای تختی بولنان قوپنهاغ شهرینی محاصره ایده‌رك دانیمارقه حکومتنی تهدید وعقد صلحه اجبار ایلمشدر. بوندن صوکره وقت ضایع ایتمکسزین عسکرینی کمیلره بندیروب بحر بالتیکك شرق ساحلنه چیقمشدر.

بواثناده بیوك پترو جسیم براردو واسطه‌سیله اسوه‌چیه قلعه‌لرندن (ناروا) یی محاصره ایتمکده ایدی. شارل پترو اوزرینه هجوم ایله اوچ درت مثلی بولنان روسیه اردوسنی پریشان ایلمشدر. فقط شارل فرار ایدن مسقوف اردوسنی تعقیباً مسقوا اوزرینه حرکت و پترویی صلحه مجبور ایده‌جکی یرده انی براقوب لهستان اوزرینه کیتمشدر.

شارل لهستان حدودینی تجاوز ایتدیکی صره‌لرده غایت شدتلی برقیش حکمنی اجرا ایتمکده ایدی . اسوچیه عسکری قارلر ایله بوزلردن وصغوقدن زیاده صیقندی چکمکده ایدیسه‌ده قرالك دخی کندیلری ایله هرخصوصده مشترك اولدیغنی کورنجه سسلرینی چیقاره‌مازلر ایدی . شارل عسکرك یدیکنی یر و ایچدیکنی ایچر ایدی وعسکر چادرسز قالدیغی وقت کندیسی دخی چادره کیرمه‌یوب نفرات ایچنده‌یاتار ایدی . شارلك یازین وقیشین کیدیکی البسه‌ده هیچ برفرق یوق ایدی . اودخی مائی چوقه‌دن پارلاق دوکمه‌لی برستره ، اوفاق مثلث برشابقه ، اوزون عسکر جیزمه‌سندن عبارت ایدی .

لهستان قرالی آوغوست شارلك قارشیسنه ساقسونیه ولهستان عساکرندن مرکب بیوجك براردو سوق ایتمشیدی . فقط شارل ایلك تصادفده انی پریشان ایده‌رك (قورلاندیه) قطعه‌سنی فتح ایلمشدر . بونك اوزرینه آوغوست « کوزده‌لرینك » اك کوزلی بولنان (قونتس کنیغسمارق Koenigsmarck)ی شارل نزدینه کوندروب خفیف شرائط ایله عقد صلح ایتمك امیدنده بولنمش ایسه‌ده شارل قونتسی حضورینه بیله قبول ایتمه‌مشدر .

شارل بووجهله التی یدی آی ظرفنده متفقلرك اوچنی دخی مغلوب ایتمش ولزومی قدر شان قزانمش اولدیغی حالده مناسب شرائط اوزره عقد صلح ایتمکه راضی اولمایوب « اسکندرلکی »

قورمش وبونکله بیوك خطاده بولنمشدر . ذاتاً متفقلرك ایچنده پترونك اك مهلك دوشمن اولدیغنه عدم وقوفی شارلك اك بیوك خطاسی ایدی . ناروا مظفریتی پك اهون قزانلمش اولدیغندن شارل روسلر ایچون پك دون قیمت بچمش ایدی و بوسببدن اولەرق روسیه‌یی براقوب لهستانه مرور ایتمش ایدی .

شارل قرال آوغوست الندن لهستان حکومتنی ضبط ایتمك عزمیله لهستانه داخل اولمش وبش سنه قدر لهلیلر وساقسونیه‌لیلر ایله اوغراشمشدر . واقعا شارل نتیجهٔ احوالده آوغوستی لهستان تاجنك ترکنه مجبور ایتمش وکندی طرفدارلرندن (استانسلاس لشینسکی Leczinski) یی لهستان قرالی اعلان ایتدیرمشدر . فقط بوثمره‌لرك غائب ایدیلن بش سنه‌یه بدل اولمادیغنی (پولتاوا) شهری پیشگاهنده کندیسی دخی اکلامشدر .

شارل طرفندن صرف اولنان بونجه امکك نتیجه‌سی اولەرق آوغوست لهستاندن فراغت ایتمك شرطیله مصالحه‌نامه‌یی امضا ایتمش وقتیله کندیسنك زیر حمایه‌سنه التجا ایدن مذکور پاتقولی شارله تسلیم ایتمك کبی بیوك بر دنائت ارتکاب ایلمشدر .—

پولتاوا محاربه‌سی وپروت وقعه‌سی — بالادن اکلاشلدیغی اوزره اون ایکنجی شارل لهستان قرالی اوغوستی پریشان ایتدکدن صوکره روسیه اوزرینه عطف نظر ایلمشدر . فقط

بو دفعه شارلك اوكنده‌كی روسیه كندیسنك بیلدیكی اسكی روسیه دكلدی ٠

روسیه‌نك احوالی بش سنه ظرفنده كلیاً دكشمش ایدی ٠ پترو (ناروا) محاربه‌سندن صوكره عسكرینی یكیدن تنظیم وهر بر نقصانینی اكمال ایلمشیدی وشارل لهستانده مظفریات قزانمقده ایكن پترو (فین) كورفزی سواحلنده بولنان اسوچیه قلعه‌لرینی برر برر ضبط ایده‌رك عسكرینی حربه آلشدیرمقده ایدی ٠ حتی پترو بو محاربه‌نك نتایجندن اودرجه‌ده امین ایدی كه (نوا) نهری منصبلرینی فتح ایدنجه (پترسبورغ) شهرینی تأسیس وفین كورفزنده دونغا انشا ایتدیرمشدر (١٠٨١) ٠

شارلك افكاری طوغری مسقوایه كیدوب انی فتح ایتمك وصوكره مسقواده مصالحه عقد ایلمك ایدی ٠ فقط روسیه چارینه رسماً تابع اولان (كوچوك یعنی جنوبی) روسیه قزاقلرینك سردار عمومیسی مشهور (مازه‌پا Mazépa) پترو علیهنه عصیان وشارله معاونت وعد ایده‌رك انی كوچوك روسیه‌یه دعوت ایلمش اولدیغندن شارل دخی مسقوا طریقنی ترك ایدوب (اوكراینه Ukraïna) قطعه‌سنه كچمشدر ٠

روسیه اردوسی قوماندانلری پترونك امری اوزرینه حوالیٔ مزبوره‌نك اسكی سكنه‌سی بولنان اسكیتلره امتثالا كویلرینی وبولدقلری ذخیره‌یی احراق ایتمشلر ومحاربه ایتمكسزین رجعت

ایلمشلردر . بناءعلیه اسوه‌چیه عسکری مهماتك قلتی وشتانك شدتی مناسبتیله پك بیوك مضایقه‌لر ایچنده قالمشدر . شدت شتا ایله خسته‌لکدن اسوه‌چیه اردوسنك همان نصفی تلف اولمش ایدی . بوندن ماعدا شارل قزاقلردن مأمول ایتدیکی درجه‌ده معاونت کورمه‌مشدر . چونکه قزاقلر چاره صادق قاله‌رق عصیان ایدن رؤسا علیهنه یورومشلردر .

پك زیاده مهماته محتاج اولان شارل بشقه چاره بوله‌مادیغندن انی سوه‌چیه‌دن جلب ایتمکه قرار ویرمشیدی . فقط پترو شارلك امدادینه اون‌یدی بیك عسکر ایله درت بیك عربه کلمکده‌اولدیغنی خبر آلنجه معیتنه التمش بیك کشیلك براردو آلوب اوزرلرینه کیتمش و (لسنوی Lesnoï) موقعنده هجوم ایله عسکری پریشان ومهماتك رقسمنی ضبط ایلمشدر . قسم دیکری ایسه اسوه‌چیه‌لیلر طرفندن مخصوصاً احراق اولنمشدر . بناءعلیه شارل بوزغلمقدن قورتلمش وآح یدی بیك نفردن بشقه برامداد آله‌مامشدر .

بوصره‌ده شارل (پولتاوا) شهرینی محاصره ایتمکده ایدی . پترو سکسن بیك کشیلك براردو ایله پولتاوانك امدادینه کلمش اولدیغندن شارل ایچون حرب ایتمك ویاخود درحال رجعت ایلمکدن بشقه چاره قالمامش ایدی . شارل کندی اردوسنك روسیه عسکرینك نصفندن دون اولدیغنه باقمسزین محاربه ایتمکه

قرار ویرمشدر. واقع اولان محاربه‌دخی خیلی امتداد ایتدکدن صوکره اسوه‌چیه‌لیلرك هزیمت کلیه‌لری ایله ختام بولمش واون ایکنجی شارل بش‌یوز سواری معیتنده بولندیغی حالده ممالك عثمانیه‌یه فرار والنجا ایتمکه مجبور اولمشدر (۱۰۸۷).

بونك اوزرینه لهستانك سابق قرالی بولنان آوغوست پترو ایله اولان اتفاقنی تجدید ایده‌رك (استانسلاس لشینسکی) یی لهستاندن اخراج وکندیسنی تکرار قرال اعلان ایلمشدر. پترو دخی بالتیك دکزینك شرق‌سواحلنده بولنان اسوه‌چیه مستملکاتنی ضبط ایتمشدر.

قرال شارل سلطان احمد خان ثالثدن بندرده اقامت ایچون مساعده آلمش ایدی. فقط شارل بندرده راحت اوتورمایوب «روسیه‌نك بیومسنه شمدی مساعده ایدلدیکی حالده ایلریده مضرتنك یالکز اسوه‌چیه‌یه عائد قالمایوب دولت علیه ایله برابر عموم اوروپایه‌دخی طوقنه‌جغندن» بحث ایله باب‌عالی‌یی حربه تحریك ایدوب طورور ایدی. اشبو تشویقك نتیجه‌سی اولمق اوزره ذات شاهانه صدراعظم بالته‌جی محمد پاشانك مخالفتنه باقمسزین روسیه‌یه اعلان حرب ایلمشدر (۱۰۸۹).

خیلی وقتدن بری اولاح بکیله مخابراتده بولنان پترو درحال عساکر کلیه جمع ایده‌رك اولاح قطعه‌سنه داخل اولمشدر. صدراعظم دخی یوز یکرمی بیك قدر عسکر ایله اوزرینه هجوم

ایده‌رك جزؤی بر محاربه‌دن صوکره روسیه اردوسنی پروت نهری ساحلنده هرطرفدن احاطه ایتمش وپترو ایچون تسلیمدن بشقه برچاره براقامشدر.

روسیه‌نك استقبالی بالته‌جی محمد پاشانك النده ایدی. بونی پترو دخی اکلایه‌رق یأس و کدردن چادرینه چکلمش و کیسه‌یی یانه قبول ایتمه‌مشدر. بونك اوزرینه پترونك زوجه‌سی قاترینه مجوهراتنی بالته‌جی محمد پاشایه ارسال ایله انی مذاکرات صلحیه‌یه دعوت ایتمش وفداکارلغی وحسن جمالی سایه‌سنده بالته‌جی محمد پاشانك معلوم اولان اهانت وارتکابنی موجب اولمشدر.

بالته‌جی محمد پاشا پترو طرفندن ضبط اولنمش اولان ازوف قلعه‌سیله سائر برایکی موقعك اعاده‌سی شرطیله عقد صلح ایده‌رك روسیه اردوسنی وپترو ایله قاترینه‌یی صالیویرمشدر.

درایتسز وزیرك اشبو ارتکابی کویا کندیسنك استانبول راحتنی اخلال ایتمش اولان اسوه‌چیه قرالنه نسبت اوله‌جق ایدی.

شارل ایسه بواهانتك درجه‌سنی کیسه‌یه اکلانه‌مامشدر. شارل بالته‌جی محمد پاشایی اتهام ایده‌رك باب عالی‌یی «تعجیز» ایتمکدن کری طورمادیغندن باب عالینك طلبی ایله سلطان احمد خان حضرتلرندن ممالك شاهانه‌دن اخراجی حقنده اراده استحصال اولنمشدر. شارل دخی تبدیل قیافت ایده‌رك المانیه طریقیله

اسوه‌چیه‌یه واصل اولمش- یعنی متفقلر طرفندن محاصره اولنان (اشترالروند) قلعه‌سنك امدادینه یتشمشدر.

شارلك حین غیبوبتنده اسوه‌چیه علیهنده عقد اولنان اتفاقه پروسیه ایله هانوور دخی داخل اولمشلر ایدی. اسوه‌چیه ایسه بیوك مضایقه‌لر ایچنده اولوب صلحه محتاج اولدیغی حالده شارل ینه حربه دوام ایتمشدر.

شارل غائب ایدیلن بحر بالتیك سواحلنه بدل اولمق اوزره دانیمارقه‌دن نوروه‌چیه قطعه‌سنی ضبط ایتمك نیتیله نوروه‌چیه حدودینی تجاوز و (فره‌دریکسغام) شهرینی محاصره ایتمشدر. لکن بر کون هرنصلسه قورشون پاره‌سندن متأثراً وفات ایتمشدر. روایت اولندیغنه کوره شارلی محاربه‌دن اوصانمش اولان کندی عسکری قتل ایتمشدر.

شارلدن صوکره اسوه‌چیه تاجنی ضبط ایدن همشیره‌سی (اولریقه الئونوره) ایله زوجی فردریك عقد مصالحه ایده‌رك (لیفلانده) و (استلانده) و (اینکریه) خطه‌لرینی روسیه‌یه و (فورلاندیه‌یی) لهستانه و (پومرانه)یی پروسیه‌یه ترك ایتمکه راضی اولمشدر. بوخصوصده عقد اولنان معاهده (یشتاد Nystad) معاهده‌سی نامیله معروف اولوب اسوه‌چیه‌نك نقطهٔ زوالیدر (١٠٩٩).

شارلك وفاتندن صوکره اسوه‌چیه زادکانی بینلرنده اتفاق ایده‌رك شارلك همشیره‌سی (اولریك الئونوره) نك زوجی بولنان

(هس) دوقهسی فره‌دریکی قرال اعلان ایلمشلردر. زادکان فره‌دریکدن یالکز زادکان صنفندن مرکب بر شورای ملتی تشکیل ایچون موافقت استحصال ایتمشلردر . بو مجلس قرالك حکم وامتیازاتنی تحدید ایتمش ایسه ده مجلس اعضاسی دولت اموری ایله اشتغال ایده‌جك یوب صرف کندی منافعیله اوغراشمغه باشلامشلردر. مجلس اعضاسی ایکی فرقه اولوب وقتلرینی دائما معناسز مجادله ومباحثه‌لر ایچنده کچیررلر ایدی . فرقه‌نك بری روسیه، دیکری دخی فرانسه ایله اتفاق طرفنده ایدیلر . فرانسه طرفنی التزام ایدنلر « شابقه‌لر » ومسقو طرفدارلری دخی « کلاهلر » یاد اولنمشلردر .

وقت مزبورده‌کی اسوه‌چیه‌نك اداره‌سی بر نوع « اولیغارخیه » [*] دن عبارت ایدی .

یالکز قرال اوچنجی کوستاو (١١٤٩-١١٧٠) زادکان صنفنك اشبو منازعه ومناقشه‌لرندن بالاستفاده اولیغارخیه‌یی قالدیرمش ومجلسك امتیازاتنی کری آلمش، لکن بونکله برابر ینه اسوه‌چیه‌نك اسکی معاملی برله‌مامشدر .

پترونك تشبثاتی واصلاحاتی — « شمالی محاربه » ثنا سنده پترو امور حربیه ایله اشتغال وحرکاتك اکثریسنده عسکره بالذات

[*] جلد ١ صحیفه ٣٠٠

قومانده ایتدیکی حالده سائر اصلاحات وتشبثاتدن دخی کری قالمامش ایدی. (ناروا) مغلوبیتی اوزرینه پترو «ضرر یوق. بو کون مغلوب اولدقسه یارین غالب اوله بیلیرز. بو کون بزی مغلوب ایدن اسوه‌چیه‌لیلردن هیچ اولمازسه غلبه ایتمك صنعتنی اوکرنیرز» دیمشدر. برمدت صوکره (شره‌متوف) لك تحت قومانده‌سنده بولنان برفرقه روس عسکری اسوچیه‌نك بومفرزه‌سنه غلبه ایتمشدر. پترو دخی بومناسبتله «سایهٔ الٰهیه‌ده بره قارشی ایکی اولدیغمز حالده غلبه ایتمکه باشلادق. انشاالله ینه اوسایه‌ده مساوی بولندیغمز حالده دخی مظفر اولورز» دیرایدی.

شره متوف ایله منشیقوف [*] اینکریه قطعه‌سنده اسوه‌چیه قلعه‌لرینی بر بر محاصره وفتح ایده‌رك عسکره قومانده ایتمك اصولنی اوکرنمکده ایدیلر. پترو دخی بو محاربه‌لرده حاضر بولنوب محاصره پلانلرینی تنظیم ایدر وهجوم اثناسنده قومانده ایلرایدی. پترو فین کورفزی ساحلنده کائن (شلوسلبورغ) و (نینشتانج) و (ناروا) قلعه‌لرینی فتح ایتدکدن صوکره «مدنی عالمه پنجره» اولمق اوزره پترسبورغ شهرینی بنا وتأسیس ایلمشدر.

شمدیکی پترسبورغ بلده‌سنك بولندیغی موقع اولری مروری

[*] که عن اصل پوغاچه تابله کاری اولدیغی حالده پترونك توجهی قزانه‌رق سرایه آلنمش وپترو طرفندن جنرال ومارشال ونهایت پرنس ایدلمش ایدی

ناقابل باتاقلردن عبارت ایدی. بویله بر موقعـك موجود و معمور اولان لیمان واسكله‌لره ترجیحی ینه پترونك بیوكلكنی اثبات ایدر.

پترو شهرك ، قلعه‌لرینـك ، جاده‌لریله میدانلرینـك پلانلرینی بالذات تنظیم ایلمشـدر. باتاقلرك اطرافنـده وایچنده جریان میاه ایچون قنـاللر حفر ایتدیرمش وخیـلی یرلری طولدیرمش. باتاقلر ایچنده عملیات پك مشكل اولوب شهر اتمام اولنجه‌یه قدر یوز بیكی متجاوز عمله تلف اولمش وهركس بویله هواسی فنا برمحلده شهرك عدم انشاسی حقنـده خیلی وصایاده بولنمشدر. فضله اوله‌رق پترسـبورغك بولنـدیغی موقع حالا میـدان حربده مظفر اولان اسوه‌چیه‌نك ملك مشروعی ایدی. بونكله برابر پترو ینه بیلدیكندن شاشمامشدر.

دلیلكه شایان اولان اشبو اصرار پترونك هرچه بادا باد فین كورفزینی ضبط ایتمك فكرنده اولدیغـنی ایمـا ایده‌یور ایدی. پترسبورغ موقعنـك هواجه فنـالغنه كلنجه پترو پای تخت ایچون هواسی لطیف برمحل آرامایوب تجـارت ایچون براسكله ، بیوك بر دونما استیعاب ایده‌بیله‌جك برلیمان وبونكله برابر كرك قره‌دن ، كرك دكزدن وقوع بوله‌جق دوشمن تجاوزندن امین برموقع آرایور ایدی. پترسبورغ موقعی مطلوبه تمامیله موافق اولدیغندن پترویی بوتشبثدن منع ایتمك مشكل ایدی.

بوندن بویله برقاچ سنه ظرفنده ساز چیقارکبی باتاقلر ایچندن

بیوك ومنتظم برشهر میدانه چیقمش وسرایلر ، کلیسالر ، دوائر رسمیه ، مکاتب وسائر ابنیهٔ نفیسه ، باغچه‌لر وسائره ایله کییوب قوشانمشدر. شهره دخی « سانکت پترسبورغ » (یعنی پترونك مقدس بلده‌سی) اسمی ویرلمشدر (١٠٨١).

پترو شهرك انشاسی ختام بولدقدن صوکره اطرافنده وایچنده بولنان باتاقلری قوروتمش ، شلوسلبورغی تحکیم ، قرونشتاد قلعه‌سنی مجدداً انشا ایده‌رك شهر جدیدك امر محافظه‌سنی اکمال ایلمشدر.

پترو سرای ایله برابر (آقادمیه) یعنی انجمن دانش تشکیل ایلمشدر.

پترسبورغك انشاسیله مشغول اولان بیوك پترو لهستانده بولنان اون ایکنجی شارل نزدینه مرخصلر کوندروب صلح تکلیف ایلمش ایکن متکبر شارل ایسه « شرائط صلحیه‌یی مسقوده اعطا ایتمك ایچون صاقلایورم » دیه جواب ویرمش ایدی.

اك صوکره شارل لهستان محاربه‌لرینه نهایت ویره‌رك روسیه هجوم ایتدیکی صره‌ده پترو شارلك عموم اردولرینه مقاومت ایچون حاضر ایدی. حال بوکه شارل نامعقول حرکات ایله اردوسنك نصفندن زیاده‌سنی محو ایتدکدن صوکره پترویی بوله‌بیلمش ایدی. بناء علیه پترو شارلی پریشان ایتمك ایچون چوق زحمت چکمه‌مشدر.

بالاده ذکر اولنان بولتاوا محاربه‌سی پترونك تأسیساتنی

وپترونك غیرت فوق العادەسی ایله حصوله کتیریلن روسیه «دولت معظمه» سنك استقبالنی تأمین ایلمشدر. بوندن صوکره پترونك اثری جدی اولەرق برکره‌دها تهلکه‌یه دوچار اولمشیدی. فقط پترو طالعنك یاورلکی – یاخود دها طوغریسی بر عثمانلی وزیرینك اهانتی وزوجەسی قاترینه‌نك فداکارلغی – سایەسنده او تهلکه‌دن دخی قورتیله‌بیلمشدر. [*]

پولتاوا محاربه‌سیله حرب ختام بولمامشیدی. پترو بالتیك دکزی ساحلنده ایسته‌دیکنی آلدیغی حالده اسوه‌چیه تکرار کندیسنی طوپلاماسین مطالعه‌سنه مبنی اتفاقدن آیرلمایوب متفقلری بولنان لهلیلره وپروسیه‌لیلره وسائره‌یه امداد کوندرر ایدی.

(اشترالزوند) شهری متفقلر طرفندن محاصره اولندیغی اثناده پترو دخی حاضر ایدی. فقط بر ایکی هجومك ثمره‌سز قالدیغنی کورنجه پترونك جانی صیقلمش ومتفقلری براقشدر.

پترو حین عودتده اون التی بیك عسکری کمیلره بندیروب دوشمن دونماسنی ارامق ایچون دکزه آچلمشدر. پترونك دکزه

[*] قاترینه عن اصل بر اسوه‌چیه دراغون نفرینك زوجه‌سی اولوب (ناروا) محاربه‌سنده اسیر دوشمش وحسن جمالی جهتیله پرنس منشیقوف طرفندن اخذ ایدلمش ایدی. بر خیلی مدت صوکره منشیقوفك خانه‌سنه کلمش اولان پترو قاترینه‌یی کوروب بکنمش وانی سرایه الەرق بر مدت صوکره تزوج ایلمشیدی. پروت وقعه‌سندن صوکره قاترینه رسماً ایمپراطوریچه اعلان اولنمشدر.

چیقاردیغی دونما هب کندی اثری ایدی ومستقلا کندی قوماندهسی تحتنده بولنهیورایدی. پترو (آلانده) آطهلری صولرندهاسوهچیه دونماسنه راست کلهرك بلاتردد اوزرینـه هجوم ایتمش وبرقسمنی محو ایتـدکدن صوکره قسم دیکرینی امیرال ایله برابر اسـیر ایلمشدر (۱۰۹۲).

مظفراً عودت ایدن دونما کیجهلین شدتلی فورتنهیه طوتلمش وساحلده فنار اولمادیغی جهتله انك زهده اولدیغی غائب ایدهرك بیوك تهلکهیه دوچار اولمشیدی هرکس دخی خوف وتلاشـندن تدبیرینی شاشرمش وقورتلمق امیدینی قطع ایتمشیدی. یالکز پترو کندینه مالك اولوب غایت شدتلی اولان فورتنهیه وظلمتهباقمـزین وکیمسهنك خبری اولمقسزین کوچوك برصنداله راکباً دکزهآچلمش وبك چوق زحمتلر ایله قرهیه چیقمشدر. پترو قردده علی العجـله یاقدیغی آتش واسطهسیله قرهیی خبر ویرمش وبووجهله دونماسنی قرهیه اوغرامق تهلکهسندن خلاص ایتمشدر. روسیه سواحلنده فنارلر انشاسی بووقعهنك نتایجندن ایدی.

پترو عمرینك نهایتنـده بردها اوروپایه سـیاحت ایتمشـدر. بوسیاحتده قارینـه ایلهسرایه منسوب برقاچ قادین دخی برابرنده ایدی. پترو انلری بالولره وتیـاترولره کتورور ایدی. پترونك بوبابدهکی افکاری انلره معامله ونسبت اوکرتمك ایدی.

پترو بودفعه اوروپاده دهازیاده حرمت ورعایت کورمشدر.

هر کس « اصلاحات ومدنیت پرور بار باره » نظر حیرت و تعظیم ایله باقار ایدی. باخصوص فرانسه ده اون بشنجی لوئی یه وکالت ایتمکده بولنان (دوق د، ورلیان) ایله عـلی العموم فرانسزلردن پك زیاده حرمت ورعایت کورمشدر. پترو فرانسه (آقاده میه) سنك اجتماعنده دخی برقاچ کره حاضر بولنمش وحتی بردفعه سنده شمالی اوروپا خریطه سـنده اولان مهم نقصـانلری تصحیح ایتمش اولدیغندن متشـکر قالمش اولان آقادهمیه کندیسنی فخری اعضـا انتخاب ایلمشدر.

پترونك بونجه محاربه لری وتشبثات سائرهٔ عظیمه سی میدانده ایکن ممالکك موازنهٔ مالیه سی اصـلا اخلال اولنمایوب بالعکس کیتدکجه ایو لشمکده ایدی وبودخی تزیـد تکالیف اثری اولمایوب واردات ایچون برطاقم منابع جدیده نك کشفندن واسکی منابعك اصلاحندن ایلری کلمش ایدی.

وصیتنامه — یالکز پترونك حین وفاتنده کندیسنك اتخاذ ایتمش اولدیغی مسلکده دوام ایتمکه مقتدر برخلف براقادیغی برنوع قصوردن عداولنه بیلیر. فقط بونکله برابر اثری محو اوله بیله جك درجه یی آشمش اولدیغندن روسیه اقتدارسز حکمدارلر ایله برابر ینه کسب قوت ومعموریت ایتمکدن کری قالمامشدر.

پترو یالکز خلفلری ایچون سیاسی وصیتنامه صورتنده برپروغرام

براقشدرکه کویا روسیه حکمدارلری بو آنه کلنجه‌یه قدر مذکور پروغرام موجبنجه حرکت ایتمشلر وایتمکده‌درلر. اشبو وصیتنامه دخی شودر:

(١) روسیه‌یه اوروپا اصولنی ادخال ایتمك وروسیه اهالیسنه اوروپا تربیه‌سنی ویرمك خصوصلری روسیه حکمدارلری ایچون الك مقدس وظیفه عد اولنمليدر.

(٢) روسیه هرآن حربه مهیا بولنمليدر.

(٣) بالتیك وقره دکزلره طوغری توسیع حدود ایچون واقع اولان فرصت فوت اولنمامليدر.

(٤) اسوچیه‌یی ضعیف دوشرمك ایچون انکلتره وپروسیه ایله اتفاق ایتملی واوستریه‌یی دولت عثمانیه علیهنه تحریك ایله برابر قره دکز سواحلنده لیمانلر وقلعه‌لر ودوننما انشا ایده‌رك آهسته آهسته بوغازلره طوغری ایلریلمليدر.

(٥) لهستانی ضبط ایچون داخلی اختلاللرینك ارقه‌سنی کسمه‌مليدر.

(٦) انکلتره ایله تجارت وسائر نوع معاهده‌لر عقد ایده‌رك اتفاقنی قزانملی وبو سایه‌ده قره‌دکزده وبالتیك دکزنده حاکم اوله‌بیله‌جك بردوننما میدانه کتیرمليدر.

(٧) هندوستانك محور تجارت اولدیغنی وبناء علیه

هندوستان تجارتنی ضبط ایدن دولتك دخی دنیا تجارتنی ضبط ایده‌رك اوروپایه ایسته‌دیکی کبی حکم ایده‌جکنی اونوتمامليدر.

(٨) اوروپاده وباخصوص المانیه‌ده ظهور ایدن قاریشقلقلره مداخله ایتملیدر.

(٩) ممالك عثمانیه‌ده واوستریه‌ده بولنان اورتودوقسلرك روسیه‌یه بندی چاره‌لری دریغ اولنمامليدر.

(١٠) اوستریه ایله فرانسه‌یی ومفقلرینی یکدیکری اوزرینه تحریك ایده‌رك محاربه‌لرك نتیجه‌سی اولان عمومی ضعفیتدن استفاده ایتملیدر. —

خاتمه — بیوك پترو وفات اتدیکی وقت روسیه‌نك قوهٔ بریه‌سی یوزیکرمی بیك منتظم عسکردن، بحریه‌سی دخی یوزاوتوز بیوك حرب سفینه‌سندن عبارت ایدی.

هنوز انشا اولنمش اولان پترسبورغ ایپك وآیینه وچوقه فابریقه‌لرینی شامل ایدی واعضاسنك نصفی اجنبی، نصف دیکری دخی یرلی اولمق اوزره تجارت محکمه‌لری کشاد اولنمشیدی.

روسلرك اجنبیلره قارشی اولان تعصبلری کسر اولنوب بیوك بیوك مقاملر مقتدر اجنبیلره حواله اولنمشیدی.

سبریه واورال معدنلرینك اخراجنه تشبث اولنمش وروسیه تجارلری بحرا طریقیله هندوستانه کیدوب کلمکه باشلامشلر ایدی.

محیط کبیر سواحلنده روسیه سنجاغنی رکز ایدلمش ایدی ومدنی عالم ایچون مسدود اولان چین ممالکی طریق مدنیته هنوز سلوك ایتمش اولان « باربارستان » ایچون کشاد اولنمش ایدی.

بحر بالتیك ایله بحر حزر روسیه‌نك کوللری مرتبه‌سنده قالمش ودربندقلعه‌سنك فتحی ایله قفقاسیه سلسله‌سی هیچ حکمنده براقیله‌رق شرق تهدید اولنمشیدی.

بواثر عظیم (لفور) نام جنوه‌لی برسرسرینك تربیه کرده‌سی اولان « دلی » پترونك اثری ایدی.

« شمال بارباری » طرفندن تهدید اولنمش اولان شرق غفلتده اولمسه ایدی تهدید مذکورك حکمنی اسقاط ایچون دها چاره‌لر تدارك اولنه بیلیر ایدی. شرق ایسه غفلتده اولوب حکم ونفوذ بالته محمد پاشالرك النده قالمش اولدیغندن تجاوزایدن چارك اوکنه سد چکمکه مقتدر ودوربین برحیثکار کورله‌یور ایدی.—

مقبللر دوری — پترو وفات ایتدکدن صوکره روسیه‌ده خیلی قاریشقلقلر واقع اولمش ایسه‌ده بوقاریشقلقلر سرای داخلنده اجرا اولندیغی وسرایدن طیشاری چیقمادیغی جهتله پترونك اثرینه وروسیه‌نك ترقیسنه پکده خلل کتیرمه‌مشدر.

پترونك استبدادی ملتك مخالفت طمرلرینی کورلتمش اولدیغندن سرای انتریقه‌لری اوزرینه حکومتك الدن اله کچمسی وبیکارجه بیکناهلرك قتلی دولتك ترقیات عمومیه‌سنه مانع اوله‌مامشدر.

پترونك حین وفاتنده رومانوف خاندانه منسوب اولمق اوزره ایکی قیزی ایله مقتول اوغلی علکسی‌نك اوغلی کوچوك پترودن بشقه کیمسه یوق ایدی . ارکان دولت ایکی فرقه اولوب بری کوچوك پترویی ایمپراطور اعلان ایتمك ایستەیور ایدی ، دیکری دخی پترونك زوجەسی قاترینه‌یی التزام ایده‌یور ایدی . پرنس منشیقوف عساکر خاصه (یعنی غارد ایمپریال) الایلرینی قاترینه طرفنه جلب ایدەرك عصیان چیقارمش و بو وجهله هیچ برمناسبت یوق ایکن قاترینه‌یی ایمپراطوریچه اعلان ایلمشدر .

اشبو وقعه ایله روسیه‌ده یکی بر دور کشاد اولنمشدر که ایکنجی قاترینه‌یه کلنجه‌یه قدر دوام ایتمشدر . اشبو دورده ایلك نظرده کوزه چارپان ایکی شی واردر . بونلرك بری عساکرك وراثت سلطنت مسئله‌لرینه مداخله ایتمسیدر ، دیکری دخی هیئت وکلا رؤساسنك فوق‌العاده نفوذ واقتدار کسب ایلملریدر . حتی بونك ایچون دور مذکور « مقبللر » (Vrémentchiki) دوری نامیله معروفدر .

پترودن ایکنجی قاترینه‌یه کلنجه‌یه قدر ظهور ایدن حکمدارلر یالکز (الیزابت) مستثنا طوتلدیغی حالده بر درجه‌یه قدر تام عقللی دکلدی . بناء علیه بعض حیثیتسز وانتریقه‌جی اولان وکلا حکمدارلری اله آلوب کیف مایشا حرکت ایتمشلردر .

برنجی قاترینه زماننده منشیقوف بویله بر اقتدار صاحبی اولمشدر. منشیقوف احاد ناسدن و کلایه وارنجه‌یه قدر هرکسی اتهام واعدام ایده بیله‌یور ایدی. حتی برقاچ بیوك ذات منشیقوفك امری ایله اعدام، یاخود سیبریه‌یه نفی ایدلمشدر.

قاترینه انجق ایکی سنه حکومت ایتمشدر. منشیقوف قاترینه‌نك خلفی ایکنجی پترو (۱۱۰۵ ـ ۱۱۰۸) زماننده دخی برسنه قدر ریاست امورده قالمش ایسه‌ده محو ایتمك ایسته‌دیکی (دولغوروکی) پرنسلرینه مغلوب اولوب نفی اولنمشدر. پرنس ایوان دولغوروکی دخی منشیقوفك یرینه کچمشدر.

بیوك پترو برسناتو مجلسی تشکیل ایده‌رك انی روسیه ایچون محور اداره اتخاذ ایلمك ایسته‌مش ایدی. فقط قاترینه ایله ایکنجی پترو سناتویه اهمیت ویرمه‌مشلردر. بونلرك زماننده سناتونك نفوذی برنوع هیئت وکلا مقامنده اولان «مجلس عالی» یه انتقال ایتمشدر.

ایکنجی پترونك وفاتی اثرینه اشبو مجلس عالی اعضاسی روسیه ایچون برنوع حکومت مشروطه استحصال ایتمکه قیام ایتمشلر ایدی. بونك ایچون تقیین وارثلر وار ایکن مجلس انلری براقوب بیوك پترونك برادری ایوانك قیزی (آنه) یه مراجعتله تکلیف اولنان شرائطی امضا ایلدیکی حالده ایمپراطوریچه اعلان

اولنه جغی وعد ایلمشدر . آنه دخی شرائطی قبول وامضا ایتدیکندن ایمپراطور بچه اعلان اولنمشدر .

حال بوکه روسیه نک رؤسای روحانیه سیله مجلس مذکورده نفوذ صاحبی اولان غالیچین ودولغوروکی پرنسلری نک دوشمنلری بولنان سائر زادکان بو احوالدن ممنون اولمایوب ایمپراطوریچه یی استقلال نام اوزره حکومت ایتمکه تشویق ایتمشلردر . آنه دخی عساکر حاصه نک افکارینی یوقلادقدن صوکره امضا ایتمش اولدیغی شرائطی طلب ایدوب مجلس عالی حضورنده ییرتوب آتمشدر .

آنه نک زمان اداره سی بیرون (Biron) نام (کورلاندیه) لی برسرسری نک مظالم و وحشیانه سیله مشهوردر . بیرون غایت یاقشیقلی وزکی، فقط انتریقه جی ونهایت درجه ده اخلاقسز برادم اولوب دها ایمپراطوریچه اولمازدن اول آنه نک حسن توجهنی قزانمش ایدی .

آنه عادتا بیرونك امرندن چیقماز ایدی و بیرون بو سایه ده ایسته دیکنی اجرا ایدر ایدی . بیرون روسیه ده اسکی بو یارلرك کوکنی کسمشدر . قتل ونفی اولنانلرك حد وحسابی یوق ایدی .

بیرونی قروموله وقاردینال ریشیلیویه بکزتمك ایسترلر . بیرون واقعا جاسوسلر واسطه سیله ممالك داخلنده واقع اولان بیوك واوفاق ایشلره واقف اولمق وسفك دمایی واسطهٔ ذوق

اتخاذ ايتمك خصوصلرنده بردرجه‌يه قدر ذوات مذكوره‌يى اكديرر ايسه‌ده بيرون انلردن نسبت قبول ايتمز درجه‌ده دوندر. چونكه ريشيليو ايله قروموول منافع عموميه‌يه، بيرون ايسه صرف منفعت شخصيه‌يه خدمت ايدرلر ايدى.

بيرون روسيه عسكرى واسطه‌سيله (كورلانديه) دوقه‌سى اعلان اولنديغى كبى، آنه‌نك وارث تعيين ايتديكى همشيره زاده‌سى ايوانه وصى ووكيل انتخاب اولنمشدر. بووجهله حكومت آنه‌نك وفاتيله بسبتون بيرونك النده قالمشدر.

بونك اوزرينه مارشال (مينيخ Minich) كنج ايمپراطورك والده‌سنى بيرون عليهنه تحريك ايده‌رك انى حبس ونفى ايتديرمشدر. فقط مينيخ بيرونك مقامنه قائم اوله‌مديغندن مخالفين فرقه‌سى طرفنه كچديكى كبى، ذاتاً اهالى دخى ايمپراطور ايله والده‌سنك اقتدارسزلقلرندن شكايته باشلامش اولديغندن بيوك پترونك قيزى اليزابت بونى فرصت اتخاذ ايده‌رك عسكره استناداً عصيان ايتمش وحكومتى ضبط ايلمشدر (١١١٩). —

اليزابت — بيوك پترونك قيزى اليزابت كوچوكلكندن برى زكاوت وحرص شهرت ايله معروف ايدى. اركان دولت دخى اليزابتك بو احوالنه واقف اولدقلرندن انك رياست اموره كچمسنه مانع اولمشلر ايدى. شوقدر واركه عسكر واهالى بومناسبتله اليزابته قارشى محبت باغلامش ايدى.

بالاده ذکر اولنديغی وجهله التنجی ايو ك والده سی (آنه) نك اقتدارسزلغندن طولايی اهاليده شكايات ظهور ايدنجه اليزابته اميد كلمشيدی . اليزابت بركيجه عساكر خاصه دن (پره او برا ژه نسك Préobrajensk) آلاينك قشله سنه عزيمتله عسكری عصيانه تشويق ايدر برنطق ايراد ايلمشدر . عسكردن اوچ يوز نفر همان ارقه سنه دوشمشلر واليزابت بونلر ايله سرايه هجوم ايده رك كنج ايمپراطور ايله والده سنی توقيف وحكومتی ضبط ايلمشدر .

اليزابتك ايلك حركتی شمدی يه قدر كنديسنك رياست اموره كلمه سنه مخالفت ايتمكده بولنان اركان دولتی تحت محاكمه يه آلدروب حقلرنده اعدام حكمنی ويرديرمك ماده سی اولمشدر : قونت (اوسترمان Ostermann) ، مارشال (مينيخ) وباش وكيل (غولوفكين Golowkin) بونلرك ايچنده ايدی . بوندن ماعدا اليزابت سلفلرينك المانيه دن جلب وبيوك مسندلر ايله تلطيف ايتدكاری المانيه ليلری مأموريتلرندن اخراج ايلمش ويرلرينه روسلری تعيين ايتمشدر . بونك ايچون اهالينك كنديسنه اولان توجهی دها زياده لشمشدر .

اليزابت غايت مسرفه وذوق وصفايه مائله اولديغی حالده دولت اموری هيچ بروقت يوز اوستی براقماز ايدی . سلطنتنك ابتداسنده قونت (رازوموفسكی Razoumowski) ونهايتنده

دخی قونت (شووالوف Chouwalow) الیزابت اوزرنده نفوذ اجرا ایتمشلردر .

رازوموفسکی عادی بر قزاغك اوغلی اولوب چالغیجیلقله سرایه داخل اولدیغی حالده الیزابت طرفندن آزمدت ظرفنده باش مابیجی ، باش وکیل ، مارشال ، قونت رتبه و صفتلرینه نائل ایدلمش ایدی . حالبوکه (رازوموفسکی)ده شخصاً کوزه کلکدن بشقه برهنر یوق ایدی .

قونت شووالوفه کلنجه مرقوم بشقه عیارده برآدم ایدی . متفنن وعاقل اولوب روسیه‌یی اصلاح یولنده پك چوق امك صرف ایتمش وآزچوق ثمره کورمشدر . شووالوف پك چوق مکاتب تأسیس ایتمش، تجارتی حمایه ایچون مشهور (قولبر) لك اصولنی قبول ایلمش ـ یعنی داخلده قره کمرکلری لغو واجنبی امتعه‌سندن آلنان رسومی تزیید ایلمشدر . شووالوفك طلبی اوزرینه بر آره‌لق روسیه‌ده اعدام جزاسی قالدیرلمشدر .

الیزابتك تشبثات خارجیه‌سندن شایان ذکر اولان ایکی محاربه واردر . بونلرك بری اسوه‌چیه‌لیلر ایله اولوب روسیه‌نك فینلاندیه طرفده توسیع حدود ایتمسیله بتمشدر ، دیکری دخی پروسیه ایله اولوب بونده روسیه دولتی آوستریه وفرنسه ایله متفقاً حرکت ایتمکده بولندیغی حالده برشیئه موفق

اولهماشدرکه بومحاربه « یدی سنه محاربه‌سی » نامیله بالاده ذکر اولنمش ایدی . —

بیوك قاترینه (١١٤٠ ـ ١١٧٤) — ایزابت المانیه فرقه‌سندن یوز چویروب روس فرقه‌سنی التزام ایتمکه باشلادیغی کبی ، حکومتك دخی پدری بیوك پترونك ذریتنده ابقا وتأمین ایچون لازم کان تدابیر اتخاذ ایلمشدر . کندیسی ذریته مالك اولمادیغندن (هولشتاین) پرنسسی بولنان همشیره‌سی (آنه) نك اوغلی پترو یی پترسبورغه جلب ایدرك انی ولی عهد اعلان وپترو ایچون پروسیه جنراللرندن پرنس (آنهالت چربست Anhalt - Zerbst) ك قیزی قاترینه‌یی تزویج ایلمشدر .

پترو خیرپرور وتربیه‌لی برذات ایدیسه‌ده پك کوشك طبیعتلی اولدیغندن زوجه‌سی قاترینه‌نك نفوذی تحتنده بولنور ایدی . برده اجنبی طرفداری اولوب روسلری سومه‌دیکی وبعض اوروپا حکمدارلرینه امتثالاً کلیسا املا کننك ضبط ومصادره‌سی فکرینه دوشدیکی جهتله روسیه اهالیسی وباخصوص اهالی وزرنده فوق العاده نفوذ اجرا ایتمکده بولنان روسیه پاپاسلری پترو یی اصلا سومزلر ایدی . قاترینه دخی قوجه‌سنی سومه‌دیکی جهتله دائما انکله ضد کیتمکله اکلنیر ایدی . بناء علیه قوجه‌سنك اجنبی طرفداری بولنمسنه قارشی کندیسی روس فرقه‌سنی حمایه ایدرك اهالینك محبتنی قزانمش ایدی .

اوچنجی پترو جلوس ایتدکدن صوکره عساکر خاصه‌یه یوز ویرمه‌یوب المانلردن مرکب اولان (هولشتاین) الاینه استنادا المان فرقه‌سنی التزام ایتمکه باشلایینجه عسکر ایچنده دخی شکایتلر چوغالمشدر. بناء علیه حریص سلطنت اولان قاترینه حکومتی زوجنك الندن اخذ ایتمکه قرار ویرمشدر.

برکون چاراوچنجی پترو پترسبورغ خارجنده بولنان شاتولرك برنده اکلنمکده ایکن قاترینه عساکر خاصه قشله‌لرینه عزیمتله کندیسنه بیعت ایتدیرمش وانلر ایله پترو اوزرینه حرکت ایتمشدر. پترو ایسه تلاشندن هیچ برتدبیر اتخاد ایده‌مه‌مش ورسماً ترك تخت ایتدیکنی اعلان ایلمشدر (١١٤٠).

برقاچ کون صوکره تحت توقیفده بولنان پترو ناکاه وفات ایلمشدر. هرکس پترونك قاترینه طرفندن تسمیم اولندیغنه حکم ایتمشدر.

ایمپراطور یچه قاترینه بیوك پترودن صوکره روسیه‌نك اك مشهور حکمدارلرندندر. قاترینه پترو کبی اوروپا ادباسیله دخی مخابراتده بولنوب (وولتر) و (مونسکیو) طرفلرندن بیان اولنان افکاری اساس اصلاحات اتخاذ ایده‌رك خیلی تدابیرده بولنمش وحتی برآره‌لق ملت مجلسنی جمع ایده‌رك قوانین اساسیه‌نك تنظیمنه مأمور ایلمشدر. بواصلاحات تشبثلرینك چوغی نتیجه‌سز

قالدیغی کبی، قاترینه دورنده اسکی روسیه یه مخصوص مظالم وتعدیات دخی اکسلمه مشدر.

قاترینه بندکانک بعضلرینه آشیری درجه ده التفات ایتدیکی حالده بعضاً جزؤی برحرکتی بهانه ایده رك بلا محاکمه الك بیوك مسندده بولنان ذواتی قتل ویانفی ایدر ایدی. باخصوص قاترینه نك اخلاقی بوزوق اولدیغندن شخصاً کوزل اولان بعض عادی آدملرك پك بیوك نفوذ اجرا ایتدیکی اولور ایدی. بومثللیلر ایچنده الك مشهور اولانلر (اورلوف Orlow) و (پوتمکین Potemkin) در.

اورلوف ایکی قرنداش اولوب بری (غریغوری) کوچوك برعسکر ضابطی بولندیغی حالده حایلازلغندن طولایی پترسبورغده شهرت قزانمش وبومناسبتله قاترینه یه کسب عبودیت ایده رك الك بیوك صفت ورتبه لره نائل اولمشدر، دیکری (علکسی) دخی عادی برعسکر نفری بولندیغی حالده بردن آمیرال نصب اولنوب برخیلی مدت روسیه دونماسنه قومانده ایتمشدر [*].

قاترینه برچوق مدت غوریغوری اورلوف ایله مناسبات نامشروعه ده بولندقدن صوکره انی خفیاً نکاح رسمنك اجراسنه دعوت ایتمشدر. فقط اورلوف موافقت ایتمه دیکندن روسیه دن طرد اولنمشدر.

بوندن صوکره یری پوتمکینه انتقال ایتمشدر. پوتمکین دخی

[*] چشمه محاربه سی

خاصه الاینده کوچوك برضابط اولدیغی حالده تناسب اعضاسی سایه‌سنده قارینه‌نك نظر دقتنی جلب ایلمش ایدی .

قارینه‌نك اصلاحات داخلیه‌سی پك چوقدر . بونلرك ایچنده الك مهم اولان « ولایات نظامنامه‌سی » وسائر نظامات‌در . بونظامنامه‌لر موجبنجه روسیه اللی قدر ولایته تقسیم اولنوب والیلرك تحت اداره‌سنه ویرلمش وروسیه‌ده بولنان صنوف اهالینك وظایفی ایله امتیازاتی تعیین اولنمشدر .

قارینه سلطنتك ابتداسنده کندیسنی اهالی پرور کوستررایدی . حتی اون ملیونی متجاوز اولان اسرایی ازاد ایتمکه قیام ایتمش ایدی . فقط صوکره‌لری « زادکانك تخت سلطنتك ارکانی اولدیغی » ادعاسیله انلری التزام ایتمکه باشلامشدر .

خالی بولنان جنوبی روسیه‌نك اسکانی قارینك بیوك آثارندن معدوددر . فقط بو ماده قریم خانلغنك استیلاسی نتایج طبیعیه‌سندن ایدی . چونکه جنوبی روسیه پك منبت اولوب انجق تاتارلرك تجاوزاتنه دوچار اولدیغندن طولایی اهالیسز قالمش ایدی .

قارینه کلیسالرك املاکنی دخی مصادره ایده‌رك مأمورین روحانیه‌یه مسندلرینه کوره معاشلر تخصیص ایلمشدر . رؤسای روحانیه مخالفته قیام ایتدکلری حالده قارینه‌دن شدتلی مقاومت کوردکلرندن اطاعت ایلمشلردر .

قارینه‌نك تشبثات خارجیه‌سنه کلنجه بوخصوصده دخی

قاترینه روسیه‌یه بیوك خدمتلر ایتمشدر. لهستان قاترینه دورنده تقسیم اولنوب قسم اعظمی روسیه‌یه الحاق اولندیغی کبی، دولت علیه ایله اولان ایکی بیوك محاربه دخی روسیه طرفندن قزانیلوب (کوچوك قینارجه) و (یاش) معاهده‌لری ایله ختام بولمشدرکه نتیجه‌سی اوله‌رق قریم قطعه‌سیله قره‌دکزك شمال وشرق سواحلی روسیه طرفندن استیلا اولنمشدر.

قاترینه عصرنك الك بیوك حکمدارلرندن معدود اولوب عموم اوروپاده برنجی دفعه اوله‌رق روسیه‌نك نفوذی حس اولنمغه باشلامشدر. «مسلح بیطرفلق» نامیله معروف اولوب انکلتره علیهنده عقد اولنان اتفاق عمومی قاترینه‌نك تکلیفی اوزرینه حصوله کلمش ایدی [*].

دولت علیه ایله اولان ایکنجی محاربه اثناسنده اسوه‌چیه قرالی اوچنجی کوستاو روسیه‌یه اعلان حرب ایتمش ومحاربه خیلی امتداد ایلمش ایسه‌ده طرفین اسکی حدودی محافظه ایلمشلردر.

پوغاچوف وقعه‌سی — قاترینه دورنده «پوغاچوف عصیانی» نامیله مشهور اولان بیوك برداخلی محاربه ظهور ایتمشدر.
اوروپا مدنیتنك روسیه‌یه جبراً ادخالی اوزرینه واقع اولان احوال

[*] صحیفه ٣١

حاضره‌دن طولایی روسیه‌ده ممنون اولمایان اوچ صنف اهالی وار ایدی. بونلرك بری رؤسای روحانیه ایدی که مشهور نیقون زماننده بری حکومتك اورتودوقس مذهبنی قالدیرمق فکرنده اولدیغنه ذاهب اولمش ایدی. اهل زراعت دخی متعصب اولوب برطرفدن بوخصوصده پاپاسلر ایله برابر اولدیغی کبی، دیکر طرفدن دخی عسکرلك وویرکی ماده‌لرندن طولایی بیوك تضییق تحتنده ایدی. چونکه اهل زراعت بودفعه حکومته قارشی برطاقم وظائف ایله مکلف اولدیغی حالده اراضی صاحبلری وافندیلری بولنان (بویار) لره قارشی دخی وظائف سابقه ایله مکلف قالمشلردر.

فقط الڭ زیاده حکومتدن خشنود اولمایان قزاق کروهی ایدی. قزاقلر اوته‌دن بری کیمسه‌یه تابع اولمایوب برنوع جمهوریتلر تشکیل ایده‌رك مجرد چاپول ایله تعیش ایدرلر ایدی. بودفعه ایسه روسیه‌یه تابع اولوب دولته قارشی برطاقم تکالف ایله مکلف اولدقلری کبی، ممالكك حدودی کسب انتظام ایتدیکندن قزاقلر چاپولدن دخی منع اولنمشلردر. بناءعلیه قزاقلر اسکی احوالی اعاده ایچون همان مناسب فرصت کوزتمکده ایدیلر.

بحر خزر ساحلنده ساکن اولان «اورال» یاخود «یاییك» قزاقلری ایچنده (پوغاچوف Poug atchow) اسمنده برکسنه کندیسنی قاترینه طرفندن تسمیم اولنان زوجی (اوچنجی پترو) اولدیغی ادعاسیله

عصیان ایدنجـه عمـوم قزاقـلر قیام ایله پوغاچـوف طرفنـه چکمشلردر.

صنف روحانی ایله زراع دخی پوغاچوف طرفنی التزام ایتدکلرندن بونکله روسیه ایچون بیوك برغائله اچلمشدر. اهالی شهر وقصبه‌لری یغما واحراق وزادکانی قتل عام ایدرایدی. ارباب قیام برقاچ یوزبیك کشی اولوب اوزرینه سـوق اولنان بیوك ومنتظم اردولر دفعاتله پریشان اولمشدر. پوغاچوف مسقوایه یاقلاشمش ومسقوا اهالیسی عصیانه حاضرلنمشدر. فقط بوصره‌ده واقع اولان کوچوك برمغلوبیت اوزرینه ارباب قیام طاغلمش وپوغاچوف اخذ واعدام ایدلمشدر. —

روسیه مدنیتی — بیوك پترونك غیرت فوق العاده‌سیله میدانه کتیریلن انقلاب روسیه اهالیسنی ایکی قسمه آییرمشدر. مملکتك اعیـانی اوروپا اصولنی قبول ایتمش، عوام ایسـه اسـکی حالده قالمشدر.

اوروپا اصـولنی قبول ایتمش اولان زادکان طبیعی غرب مدنیتنی تمامیله اخذ ایده‌مه‌مشدر. آلدیغی معلومات پك جزؤی اوده پك سطحی اولوب حالبوکه سلطنت واسرافه متعلق اولان پك چوق مضر عادات کرکی کبی روسلره سرایت ایتمش ایدی.

چوجقلری اجنبی معلمره ویرملك پترو وقتندن بری «موده»

اولمش ایدیسه‌ده بابارکان اجبلرك درجهٔ قتداریی تمییز ایده‌مه‌دکلرندن چوجقلر برطاقم عادی و جاهل آدملر الندە قالمشلردر.

بیوك پترویه کلنجه‌یه قدر قفسده بولنان قادینلر بردن جمعیته اخراج اولنمشلر ایدی. قادینلر جمعیت ایچنده چیقدقلری حالده صیقلمایه‌جق وعرض وادبنی محافظه ایده‌بیله‌جك درجه‌ده سرمایهٔ فکریه‌یه مالك اولمادقلرندن پك چوق چیرکین ومخل اداب احواله میدان آچلمشدر. قادینلرك قفسدن چیقمسی یالکز اداب طوقنمایوب معنا سلطنت وتبدیلك انتشارینی موجب اولمشدر. بوسایه‌ده زادکانك بیوك برقسمی بورجلر ایچنده باتمشلردر.

موازنهٔ مالیه لرینه سکته ویرن کثی زاد لرولایتلرده مأموریت استحصال ایده‌رك ارتکاب ایله مشکلات مالیه‌دن قورتلمغه غیرت ایدرلر ایدی. بونك ایچون روسیه‌ده همان امثالی کورلمه‌مش برارتکاب میدان بولمشدر.

حکمدارلر اشبو مضر سلطنت واسرافك اوکنی المغه غیرت ایده‌جکلری یرده بوبابده سائرلره عبرت اولورلر ایدی. الیزابت کرنده برقاچ دفعه البسه دکشیر ومعیتنده طوتدیغی قادینلر ایله وکلا زوجه‌لرینی بوکا اجبار ایدر ایدی. الیزابتك حین وفاتنده اثواب اوطه‌سنده اون بیك قات البسه بولنمشدر.

برعصرده روسیه‌ده ظهور ایدن ارباب قلم ایچنده « ادیب » و « مؤلف » یاداولنمغه شایان (لومونوسوف Lomonossow)دن

بشقه کیمسه یوقدر. چونکه بونلرك جمله‌سی ادبیات اصولندن بی‌بهره اولوب اوروپاده ظهورایدن اثاره کور برتقلیدایله قناعت ایدرلرایدی.

(لومونوسوف) ایسه کرچکدن ملی برادیبدر. کندیسی بحرابیض ساحلنده طوغمش بربالقجینك اوغلی اولدیغی حالده مجرد تحصیل فنون ایچون پدرینك خانه‌سندن قاچوب مسقوایه کلمش ونهایت تحصیلنی المانیه‌ده اکمال ایلمشدر. لومونوسوف منظوم ومنثور خیلی اثار براقشدرکه مجرد اشبو آثار سایه‌سنده روسیه لسانی کسب انتظام ایلمشدر. لومونوسوفك غیرت وتوصیه‌سیله مسقواده دارالفنون تأسیس اولنمشدر (۱۱۳۳). برسنه صوکره ینه لومونوسوفك غیرتیله مسقواده بر ملی تیاترو کشاد اولنمشدر.

بیوك پتر و پترسبوغده بر (اقاده‌میه) تأسیس ایتمش ایدی. اقاده‌میه‌نك وظیفه‌سی روسیه لساننی اصلاح ایتمك ومکاتبده اوقونمق اوزره کتابلرتألیف ایلمك اولدیغی حالده اعضاسی هب روسیه لساننه آشنا اولمایان آلمانلردن انتخاب اولنمسندن طولایی روسیه‌نك استفاده ایتدیکی یوق ایدی. لومونوسوف بوقضیه‌دن متأثراولوب برنجی دفعه اوله‌رق المانلرك روسیه‌ده کسب نفوذ ایتملری علیهنده نشریاتده بولنمشدر. —

لهستان وتقسیماتی

احوال عمومیه • برنجی تقسیم • ایکنجی واوچنجی تقسیم

لهستانك احوال عمومیه‌سی — بالادن اکلاشلدیغی اوزره لهستانده من القدیم حکومت ایتمکده بولنان (پیاست Piaste) سلاله‌سی افرادندن اولوب ارث طریقیله لهستان حکومتنی اخذ ایتمش اولان (یادو یغه) نك لیتوانیه دوقه‌سی (یاکللون) ه تزویجی لهستان ایله لیتوانیه‌نك برلشملرینی موجب اولمش وبونکله لهستان بر دولت معظمه هیئتنه کیروب اوروپای شرقی‌یه حکم ایتمکه باشلامشیدی [*] .

یاکللون سلاله‌سی لهستان ایچون براقبال دوری کشاد ایلمشیدی . فقط لهستان دره‌بکاری مرور زمان ایله زادکاندن مرکب «دیت» مجلسنه استناداً امتیازلرینی توسیع ایده‌رك یواش یواش قراللرك نفوذ واستقلاللرینی کسر ایتمکه موفق اولمشلردر . بوسببدن اوله‌رق حکومت خارجاً وداخلاً اقتداردن دوشمشدر .

[*] جلد ٤ صحیفه ٢٣٢ و ٢٣٣

باخصوص برنجی سیکیزموند (۸۸٤ — ۹۲٦) دورنده زادکان دولتك هرامر وخصوصنه مداخله ایتمکه باشلامشلردر . سیکیزموندك زوجه‌سی (بونه) غایت حریص سلطنت برایتالیه پرنسسی اولوب زوجنی اعادهٔ استقلاله تحریك ایدر ایدی وانتریقه‌لرینك انواعیله لهستان دره‌بکلرینك نفرت وعداوتلرینه اوغرامش‌ایدی . قرال لهستان حدودینی تجاوزایتمش اولان اولاحلره قارشی سوق ایده‌جك عسکره محتاج اولدیغندن ملت مجلسنی دعوت ایده‌رك لازم‌کلن عسکرایله اقچه طلب ایلمشدر . مجلس قرالك طلبنی قبول ایتمه‌ینجه قرال دخی علی العموم زادکان صنفنی دعوتله لمبرغ شهرنده بر « مجلس عمومی » عقدایلمشدر.

قرالك دعوتی اوزرینه یوز اللی بیکی متجاوز اولان زادکان (یعنی شوالیه) مجلسه کلمشلر ایسه‌ده قرالك طلبنی قبول ایده‌جکاری یرده بالعکس قرال‌ایله قرالیچه‌نك وملت مجلسنك حرکت واداره‌لرینی مؤاخذه ایده‌رك عصیان ایتمشلردر . بونك اوزرینه قرال دخی مجلسی طاغتمغه مجبور اولمشدر (۹۱۵) . بو وقعه « طاوق محاربه‌سی » نامیله معروفدر [*] .

لهستان ایله لیتوانیه‌نك ادارهٔ داخلیه‌لری بربرندن آیری اولوب یالکز برحکمدارایکی قطعه‌ایچون مشترك‌ایدی و(یاکللون)

[*] چونکه آچ قالمش اولان شوالیه‌لر لمبرغ ایله اطراف کویلرده بولنان طاوقلری، قازلری، قیونلری یغما ایتمشلردر .

سلاله‌سی منقطع اولدیغی حالده ایکی قطعه‌نك ایریله‌جقلری ملحوظ ایدی. بناء علیه ذریتسز اولان ایکنجی سیکیز موند آوغوست (۹۲۶ـ۹۵۰) تنظیم ایتمش اولدیغی « لوبلین اتحادنامه‌سی l'Union de Lublin » ایله فیما بعد لهستان ایله لیتوانیه‌نك برجمهوریت اولدیغنی اعلان ایلمش وایکی قطعه‌نك ملت مجلسلرینی برلشدیرمشدر (۹٤۷) .

لهستانك اسمی هرنقدر جمهوریت ایدیسه‌ده قیدحیات ایله انتخاب اولنان رئیس جمهوره قرال عنواننی ویریلیر واکثریا قرال اجنبی حکمدار سلاله‌سندن (ساقسونیه ومجار واسوه‌چیه خاندانندن) انتخاب اولنور ایدی. رئیس یاخود قرال وفات ایتدیکی تقدیرده علی العموم شوالیه صنفی معیتلرنده بولنان سلاحشور بندکانی ایله برابر (وارشاوا) شهری خارجنده تنظیم اولنان بیوك برمیدانده اجتماع ایده‌رك هیئت انتخابیه تشکیل ایدرلرایدی. انتخاب کونی جلسه‌سی بردائرهٔ مخصوصه‌یه داخل اولوب ابتدا عموم لهستانك رئیس روحانیسی بولنان (غنه‌زنو) میترو پولیدی رأینی بیان ایده‌رك نامزدلرك برینی قرال اعلان ایدر وعموم دخی یاانتخابینی رد، یاخود قبول ایلرایدی .

انتخاب اولنان ذات « پاقتاقونوه‌نتا Pacta Conventa » نامیله معروف اولان شرائطی قبول ایتدیکی حالده رسماً قرال اعلان اولنور ایدی .

قرال انتخابی ماده‌سی اکثریا قان دوکمکسزین ختام بولماز ایدی . زیرا منتخبلر اساساً اوچ فرقه اولوب (کوچوك و بیوك لهستان ولیتوانیه فرقه‌لری) هر بری کندی ایسته‌دیکنی قرال انتخاب ایتدیرمکه چالشیر ایدی و بر فرقه‌نك ملتزمی اولان ذات انتخاب اولنمادیغی حالده منازعه و معارضه چیقارر ایدی که اکثریا ایش محاربه‌یه نتیجه ویریر ایدی .

ایلك دفعه انتخاب اولنان قرال فرانسه قرالی طقوزنجی شارلك برادری (پرنس هانری د، انژو) ایدی که باب عالیٔ عثمانی‌نك رأی و تنسیبی ایله تعیین اولنمش ایدی . لکن هانری لهستان احوالندن توحش ایده‌رك فراراً فرانسه‌یه عزیمتله برادری طقوزنجی شارلدن صوکره فرانسه حکومتنه نائل اولمشدر .

هانریدن صوکره المانیه ایمپراطوری ایکنجی ماقسیملیان لهستان تاجنی هابسبورغ پرنسلرندن ارشیدوق ماقسیملیان ایچون استحصال ایتمکه قیام ایتدیکی حالده سلطان مراد خان ثالث مجار زادکانندن اولوب (ترانسلوانیه) ده حکومت ایدن مشهور (استفان باتوری) یی لهستانه قرال انتخاب ایتدیرمشدر .

استفان باتوری (۹۵۲—۹٦٤) اوقرانیه قزاقلرندن والمان ومجار کوکلیلرندن بر منتظم اردو تشکیل ایتدکدن صوکره بر وقتدن بری لهستان اوزرینه تجاوز ایتمکده بولنان روسیه چاری دردنجی ایوانه اعلان حرب ایده‌رك اکاغلبه ایلمشدر .

ایوان (لیفـلانديه) قطعه‌سـنی ضبط ایله برابر « لیوونیه شرکتی » نامی ایله معروف اولان تارك دنیا شـوالیه‌لر شرکتنك مستملکاتی اوزرینـه هجـوم ایتمش ایدی . باتوری لیفلاندیه‌یی اسـترداد ایلمش ولیوونیـه شرکتنه کندیسنی « سـورزەن » طانیتمشدر . بناءعلیه یالکز (استلاندیه) مستثناطوتلدیغی حالده بحربالتیکك شرق ساحلی لهستان النه کچمش ایدی .

اسـتفان باتوریدن صوکره لهستان قرالی انتخـاب اولنـان (سـیکیزموندواز ٩٢٥—١٠١٠) عیسی بولنان اسـوەچیه قرالی طقوزنجی شارلك وفاتی اوزرینه اسـوەچیه تاجنه اولان حقوقنی اعلان واعاده ایدەرك محاربه‌یه قیام ایتمش ایسه‌ده شارلك اوغلی (کوستاوآودولفه) مغلوب اولدقـدن ماعـدا لیفلاندیه قطعه‌سنی دخی غائب ایتمشدر .

بو وقعه‌دن اعتباراً برطرفدن لهستان زوال بولمقده‌واسوەچیه برمدت اهمیت کسب ایتمکده‌در . شمـالی وشرقی اوروپاده دخی حکم ونفوذ اسوەچیه‌یه انتقال ایده‌یور .

اوچنجی سیکیزموند مسقوا چارلغنده (روریك) سلاله‌سنك انقطاعی مناسـبتیله ظهوره کلن داخلی اختلالر اوزرینه مسقوا امورینه مداخله‌ایدەرك روسیه تاجنی ضبط ایتمکه قیام ایلمشدر . فقط بالاده کوسـترلدیکی اوزره [*] مینین و پو ژارسـکی نك

[*] جلد ٥ صحیفه ١٨٥

تشـویقلری سایه‌سـنده وقوع بولان اهالینـك قیامی و میخائیل رومانوفك چارانتخابی اوزرینه بوتشبثدن دخی صرف‌نظرایتمکه مجبوراولمشدر . اشبو موفقیتسزلکلر لهستانك اعتبار وحیثیتنی بوزمشدر .

سیکیزمونـد خارجی تشبثلرنده موفق اولمادیغی کبی ، داخلده اتخاذ ایتدیکی تعصبکارانه مسلکی دخی دولتك انقراضنی تعجیل ایلمشدر . سـیکیزموند پك‌زیاده متعصب اولوب جزوئیتلره اسیر اولمش واداره‌ٔ ممالکی انلرك النده براقشـدر .

سـیکیزموند جزوئیتلرك تشویقیله لهستان داخلنده بولنان (اورتودوقس) لری جبراً (قاتولیك) مذهبنه جلب ایتمکه قیام ایلمشـدر . بونك اوزرینـه (آق روسـلر) و یاخود « غربی روسلر » پاپایی طانیمشلرایسه‌ده (کوچوك روسیه) و (اوقرانیه) قزاقلری مخالفت ونهایت عصیان ایده‌رك اعلان‌استقلال ایتمشلردر . رسماً پاپانك ریاستنی تصدیق ایدن اورتودقسـلر « اونیات » (Uniats یعنی ملحقیون) تسمیه اولنمشلردر .

لهستان ایله اوقرانیه‌ده ساکن قزاقلر بیننده‌وقوع بولان‌محاربه‌لر سیکیزموندك خلفلری دردنجی (ولادسلاس) و(ژان قازیمیر) دورلرنده دخی دوام ایتمشدر .

ژان قازیمیر (١٠٢٦ — ١٠٤٦) جسـور و غیـور برحکمدار اولوب کاییلی عسکر جمع ایده‌رك‌قزاقلراوزرینه هجوم

ایتمشدر . قزاقلرك سرداری (بوغدان خیملنیچکی Bogdan Khimelnitzki) مقاومت ایده‌میه‌جکنی اکلایه‌رق ابتدا باب عالیٔ عثمانی‌یه وباب عالیدن برفائده کوره‌مه‌دکدن صوکره روسیه چاری آلکسی‌یه مراجعتله رسماً روسیه‌یه تابع اولمشدر . بونك اوزرینه مسقوا ایله لهستان بیننده حرب ظهور ایتمش وبومحاربه‌یه اسوه‌چیه دخی مداخله ایده‌رك مسقوا طرفنی التزام ایتدیکندن لهستان مغلوبا خیلی مستملکاتنی ترك ایتمکه مجبور اولمشدر .

ژان قازیمیر دورنده لهستانده هرنوع اختلال موجودایدی . محاربه اثناسنده بعض عسکرقوماندانلری عصیان ایده‌رك دوشمن طرفنه چکدکاری کبی ، بردفعه عموم دره‌بکلر دخی بالاتفاق قرال علیهنه عصیان ایتمشلردر . قرال ملت مجلسنی جمع ایله احوالك وخامتنی بیان ایتمش و ایشلر بومنوال اوزره کیتدیکی حالده ایلریده لهستانك (روسیه) و (پروسیه) و (آوستریه) بیننده تقسیم اولنه‌جغنی خبرویرمشدر .

لهستان قاریشقلقلرینك باشلیجه سببی مجلس عمومی قرارینك کافهٔ اعضانك برأیده اولمادیغی حالده حکمسز قالمسی ماده‌سی ایدی . مثلا اوچ یوز اعضای حاضره‌نك ایکی یوز طقسان طقوزی متفقا رأی ویردکلری حالده اعضانك بری « وه‌تو » دینجه قرار کری قالیر ایدی .

لهستانك قومشولری انك ضعفیت حالندن استفاده ایچون

مجلس اعضالرینك بعضلرینی رشوت واسطه‌سیله کندی طرفلرینه جلب ایده‌رك دائما انلری مخالفتده بولندیررلر ایدی . بناء علیه مجلسده هیچ برقرار نتیجه پذیر اوله‌مایوب ایشلر یوز اوستی قالیر ایدی . بو کیفیت لهستان تاریخنده « لیبروم‌وه‌تو » (Liberum Veto) نامیله معروفدر .

ژان قازیمیرك خلفلرندن ژان سوبسکی (Sobieski) درونده لهستان سیاسه‌ته پارلامش ایسه‌ده [*] داخلا انقراضدن کری قالمامشدر .

بوندن اکلاشلدیغی اوزره قرون جدیده ابتداسنده اوروپانك هرطرفنده حکمدارلر استقلال اداره‌یه نائل اولمشلر ایکن، لهستانده بالعکس قراللرك اقتداری همان هیچ حکمنده قالمشدر .

قرال مجلس عمومینك رأیی اولماقجه هیچ برشیئه تشبث ایده‌مز ایدی . مجلس عمومی ایسه (وه‌تو) کیفیتندن طولایی برشیئه قرار ویرمکدن عاجز ایدی . بو حالده دولتی اضمحلالدن خلاص ایچون قوانین اساسیه‌نك تعدیلی لازم ایدی . فقط قاریشقلقلردن مستفید اولان دره‌بکلر اشبو تعدیلاتی ایسته‌مه‌یورلر ایدی .

دره‌بکلره کلنجه انلر حقوقچه مساوی عد اولنورلر ایدی . لکن زنکین اولان دره بکلر (یعنی ماغناتلر) فقیر اولانلرك رأیلری

[*] سوبسکی ویانه‌یی محاصره‌دن قورتاروب خرستیان عالمی نظرنده ایکنجی شارل مارتل کسلمشدر .

واسطه‌سیله ملت مجلسنده ایسته‌دکاری افکاری ترویج ایده‌بیلیرلر ایدی [*]. (بورژوا) ایله اصناف سائره دولت امورینه اصلا مداخله ایده‌مزلر ایدی.

ذاتاً لهستان اهالیسی تعصب وضرورت حالی ایله مشهور اولوب اکثر اوقاتنی میخانه‌ده بچیررر ایدی. حالبوکه زادکان پك زیاده سلطنت اوزره یشار ایدی. ماغناتلر فرانسه سراینده مرعی اولان اصول وعاداتی قبول ایتمشلر ایدی. فقط معامله‌لرنده باربارلق حالا باقی اولوب قانلی منازعه‌لر وحقوقه تجاوز مثللی حرکات کرکی کبی جاری ایدی.

قرال زادکانی تأدیب ایتمکدن عاجز بولندیغندن داخل ممالکده امنیت کلیاً مفقود ایدی. حتی دره بکار بیننده چاپول بلیه‌سی حالا باقی وموجود ایدی.

ممالکك قوهٔ قانونیه‌سی ایکی سنه‌ده بر کره اجتماع ایدن (دیت) مجلس عمومیسی یدنده ایدی. فقط « وه‌توا » دن طولایی دیتك دخی هیچ حکمی قالمامش ایدی. دیتك اتخاذ ایده‌جکی تدابیر ایسترمنافع دولته اویغون اولسون، ایستر اولماسین هرحالده مجلسده بر « وه‌تو » دیان بولنور ایدی وبناء علیه تدابیر کری قالیر ایدی :—

برنجی تقسیم — ساقسونیه دوقه‌سی ایکنجی آوغوستك

[*] رومه‌ده‌کی « پاترون »لر و« قلیه‌نت »لر کبی جلد ۲ صحیفه ۲۱

وفاتی اوزرینه لهلیلرك برقسمی فرانسه‌نك تشویقیله ایکنجی دفعه اولق اوزره استانسلاس لشینسکی‌یی [*]، قسم دیکری ایسه اوستریه ایله روسیه‌یه استناداً حرکت ایتمکده بولنان ساقسونیه قورفورستی اوچنجی آغوستی قرال اعلان ایتمشلردر. بونك اوزرینه قوپمشولرجه مطلوب اولان داخلی محاربه ظهور ایده‌رك جمله‌سنك مداخلهٔ «دوستانه»لرینی موجب اولمشدر.

اوچنجی آغوستك وفاتندن صوكره قاریشقلقلر دها زیاده لشوب بر طرف اوغوستك اوغلنه بیعت ایتمش ایسه‌ده بیوك قاترینه ایله بیوك فره‌دریك لهستان تاجنی قاترینه‌نك دوستی بولنان (استانسلاس پونیاتوفسکی Poniatowski) یه ویرمشلردر.

پونیاتوفسکی روسیه‌یه استناداً لهستانك امورینی بردرجه‌یه قدر تسویه ایتمش وممالکدن جزوئیتلری اخراج ایده‌رك ایرادلرینی مکاتب ایله سائر بوکبی خیراته تخصیص ایلمشدر. لکن دولتك انقراضی پونیاتوفسکینك تدابیری ایله دخی کریله‌مشدر.

ذاتاً اولوقت لهستان مستقل برحکومته بکزه‌مه‌یوب روسیه‌نك ایالتی مقامنده ایدی. روسیه سفارتخانه‌سنك حکمی قرال سراینك حکمندن زیاده اولدیغندن هرکس دخی قراله مراجعت ایده‌جکی یرده قاترینه‌نك سفیرینه مراجعت ایدر ایدی.

[*] صحیفه ۹۹ و ۱۰۲

لهستانده قاتولیکلر (که ملت حاکمه ایدی) وپروتستانلر واورتودوقسلر حقوقجه مساوی دکللر ایدی. قرال روسیه سفیرینك طلبی اوزرینه مساوات حقوق اعلان ایتمش اولدیغندن زادکان صنفی «اجنبیلره اسیر اولمش اولان حکمداره» قارشی عصیان ایتمشلردر. فرانسه حکومتی عاصیلره اقچه ومهمات کوندرمکده ایدی. باب عالی دخی عاصیلری التزام ایده‌رك روسیه یه اعلان حرب ایتمش ایسه‌ده معاونت ایتمکدن عاجز قالمشدر. عصیان روسیه واوستریه وپروسیه اردولری طرفندن باصدیرلمش ونتیجه‌سی اوله‌رق لهستانك برنجی تقسیمی واقع اولمشدر (١١٥٠).

بو تقسیم موجبنجه روسیه (آق روسیه) یی، آوستریه (غالیچیه) یی، پروسیه دخی ویستول نهرینك ایکی طرفلرنده بولنان آراضی‌یی اخذ ایتمشلر، تصوری بنه لهستان قرالیتی عنوانیله پونیاتوفسکینك تحت اداره‌سنده براقلمشدر.

تقسیم لهستانده غلیان حمیتی موجب اوله‌رق اهالی اداره‌نك اصلاحنی طلب ایتمش واجتماع ایدن دیت مجلسی مطلوب اولان اصلاحات حصوله کتیرلمه‌دیکجه طاغلمایه‌جغنی اعلان ایلمشدر.

تقسیم موجبنجه دول معظمه‌نك حصه‌لرینه اصابت ایدن قطعه‌لرك ترك اولندیغی حقنده لهستان ملت مجلسی طرفندن رأی ویرلمسی لازم ایدی. باخصوص پروسیه‌یه ویریلن یرلرك لهستانك نواحیٔ قدیمه‌سندن اولدیغی جهتله ملت مجلسی مخالفت ایتمشدر.

قرال ایله سفرا دیت مجلسنی مجلس اوطه‌سنده حبس ایده‌رك مسئلهٔ مذکوره حقنده مطلوب اولان رأی ویرلمدکجه صالیویرمیه‌جکلرینی بیلدیرمشلر. مجلس دخی مسئله‌دن بحث ایتمکسزین یعنی سکوت وماتم ایچنده برکون بر کیجه قالمشدر. فقط نتایجك دها وخیم اوله‌جغی ملحوظ بولندیغندن مجلس اعضاسی کوز یاشلرینی دوکه‌رك معاهده‌یی تصدیق ایتمشلردر.

مجلس مذکور طرفندن اجرا اولنان اصلاحات ایچنده الك زیاده مهم اولان « وه‌تو » مسئله‌سنك تعدیلی ایدی. دیت متمادیاً درت سنه اجتماع ایتمش و « وه‌تو » امتیازی قالدیرلدیغی کبی، حکمداری انتخاب ایتمك ایچون جاری اولان اصول دخی فسخ اولنوب لهستان تاجی ارث طریقیله اولاد کبیره انتقال ایتمك اوزره ساقسونیه خاندانه ویرلمشدر (۱۱٦۹).

اصلاحات مذکوره « مایس اوچ قونستیتوسیونی » نامیله معروفدر. دولته قارشی خدمت وویرکی تعمیم ایدلمش وعموم ایچون مساوات اعلان اولنمشدر. بعض فرقه‌لر بو قونستیتوسیونی قبول ایتمه‌یوب عصیان ایتدکلرندن ینه قاریشقلقلر دوام ایتمشدر.

ایکنجی واوچنجی تقسیم — بو صره‌ده قاترینه دولت علیه واسوه‌جیه ایله ایتدیکی محاربه‌لره ختام ویروب میدان حربدن عودت ایدن عسکری لهستان حدودنده جمع ایتمش ایدی. بونك

اوزرینه لهستان حکومتی طرفنی التزام ایتمکده بولنان پروسیه قرالی ایکنجی فره‌دریك ویلهلم دخی تبدیل مسلك ایده‌رك قاترینه ایله اتفاق ایتمشدر. بناء علیه روسیه وپروسیه اردولری بلاسبب مشروع لهستانه داخل اولوب ایکنجی دفعه اوله‌رق لهستانی تقسیم ایتمشلردر (١١٧١). فقط تقسیم اجرا اولنمازدن اول لهلیلر استقلاللرینی محافظه ایچون فدای جان ایتمك عزمیله عموماً سلاحه صارلمشلردر.

ارباب قیام حب وطن وشجاعت ایله معروف اولان جنرال (قوستوشقو Kostiuchko) یی سردار انتخاب ایتمشلردر. قوستوشقو وارشاواده بولنان برروس فرقه‌سی اوزرینه هجوم ایده‌رك انی محو ایتمش وخیلی میدان محاربه‌لرنده دخی مظفراولمش ایسه‌ده زراع واصناف اهل قیام طرفنی التزام ایتمه دیکندن نهایت کلیتلی امداد اخذ ایتمش اولان متفقلره مغلوب اولمشدر. بونك اوزرینه لهستانك اوچنجی تقسیمی واقع اولوب لیتوانیه وقورلاندیه روسیه‌نك، کوچوك لهستان اوستریه‌نك، بیوك لهستان دخی پروسیه‌نك حصه‌لرینه دوشمشدر (١١٩٣).

دول معظمه طرفندن ارتکاب اولنان اشبو حرکت « محافظهٔ اسایش » نامیله متفقاً ضعفا حقنده حالا اجرا ایدلمکده بولنان حرکات ظالمانه‌نك برنجیسی ایدی.—

اون ایکنجی عصر مدنیتی

اون ایکنجی عصرك اهمیتی • انکلتره مدنیتی •
فرانسه مدنیتی • آلمانیه مدنیتی

اون ایکنجی عصرك اهمیتی — مدنیت حاضره‌نك قپوسی اون ایکنجی عصرده کشاد اولنمشدر. اوروپایی سیاسة تغییر واصلاح ایدن « بیوك انقلاب » اون ایکنجی عصرده ظهوره کلن فنون وادبیات انقلابنك نتیجهٔ مستقله‌سیدر.

(لایبنیچ) ایله (قانت) ك همتلری ایله فلسفه ؛ لاپلاس ، لاغرانژ ، هرشل کبیلرك همتلری ایله علم هیئت وریاضیات ؛ آدم اسمیت ، تورغو ، چونلونك همتلری ایله علم ثروت عمومیه ؛ فرانقلین ، وولتا ، غالوانی‌نك همتلری ایله علم حکمت ؛ لاووازیه و (قاوندیش) ك همتلری ایله علم کیمیا ؛ بوفون ، (لینه‌ی) ك همتلری ایله تاریخ طبیعی (علم حیوانات ونباتات) ؛ باخصوص وولتر ، روسو ، مونتسکیو ، کوته ، شیلرك همتلری ایله علوم

سیاسیه وادبیه بشقه بر طرزه دوکلمشدر . بوندن ماعدا جس وات نام بر انکلیز مدنیت حاضره‌نك اك برنجی ارکانندن معدود اولان اسلیمك قوت و اهمیتنی کشف ایتمش و صورت استعمالنی اوکرنمشدر.

آرتق « اسقولاستیك » مجرداتی ایله « قلاسیسیزم » تقلیدلری خیال مقامنده قالوب « اوروپا مدنیتی » ، « اوروپا ادبیاتی » ، « اوروپا ترقیسی » حصوله کلمش وکرهٔ ارض بشقه برحال کسب ایتمشدر . —

انکلتره مدنیتی — اون‌ایکنجی عصرده انکلتره‌ده ادبیات پك زیاده ترقی ایتمش واهالیده رغبت بولمشدر.

انکلتره ادباسی ایکی فرقه اولوب بری آثارنده طوغریدن طوغری‌یه معاصرلرینك بوزلمش اخلاقلرینی وچیرکین حرکاتنی هجو ومؤاخذه ایدر ، دیکری دخی فضائل وحمیتلرندن طولایی جمعیت بشریه‌یی استیعاب ایتمش اولان فساد وحقسزلق ایله امتزاج ایتمکدن عاجز قالمش ودوچار اولدقلری مادی ومعنوی مشکلاته باقسزین فسادی اورته‌دن قالدیرمغه قیام ایتمش برطاقم کنج وغیور وهر کس ایچون متابعته شایان ادملر تصویر ایده‌رك انلرك متخلق اولدقلری فضیلت وحمیت سایه‌سنده دفع مشکلات ایتدکلرینی ؛ یاخود افساداولنمش هیئت اجتماعیه‌یی اصلاح

یولنده و قوع بولان قیاملرنده کمال شان ایله تلف اولدقلرینی کوستررلرایدی .

بونوع اثارك اهالی یه پك چوق تأثیری اولوب اخلاقك دوزلمسنه و کنجلرك افکار وحرکات عالیه یه سوق وتحریك اولنمسنه خیلی خدمتلری کورلمشدر . اشبو اصول تألیف « سانتیمنتالیزم Sentimentalisme » یاد اولنمشدر .

بوجنس مؤلفلر ایچنده ریشاردسون (١٠٦٧ — ١١٣٩ Richardson) ایله غولد سمیت (Goldsmith ١١٠٨ — ١١٥٢) الڭزیاده شهرت قزانمشلردر .

ریشاردسونك اثاری ایچنده « قلاریس هارلو و [*] » و « سیرغراندیزون [**] » عنوانلی رومانلر ، هولدسمیتك اثاری ایچنده دخی « وه کفیلد پاپازی [***] » الڭ مقبولدر . بوندن ماعدا هولد سمیتك تاریخه متعلق برقاچ اثری دخی موجوددر (انکلتره ورومه تاریخلری) .

ادبا اشبونوع رومانلره ابتدا فرانسه ده وصوکره عموم اوروپاده تقلیدا یتمکه باشلادقلرندن « سانتیمنتالیزم » ازمدت ایچنده اوروپانك هرطرفنه نشر اولنمش وحالا مستعمل بولنمشدر .

[*] *Clarisse Harlowe*
[**] *sir Grandison*
[***] *le vicaire de Wakefield*

مؤاخـذه طرفنی التزام ایدن مؤلفـلردن دخی « انکلتره نك (رابله) سی یاد اولنان اسـو یفت (Swieft) وپوپ (Pope) در. اسویفتك (١٠٤٥ — ١١٢٣) پك چـوق اثاری موجود اولوب ایچلرنده « کولیوەر سـیاحتی [*] » و « بیکر سـتوف کرامتی » [**] مشهوردر. پوپك (١٠٦٦—١١٢٢)دخی متعدد اثار شعریه وادبیه‌سی موجوددر.

اون برنجی عصرك نهـایتنده ظهـور ایتمش اولان ادیزون (Adison ١٠٥٠—١٠٩٧) اسـویفت ایله پوپك خواجـه‌لری عد اولنور.

اون ایکنجی عصرده انکلتره‌ده اوچ بیـوك مورخ ظهـور ایتمش اولوب بونلردن یوم (Young) « انکلتره تاریخنی » (روبرتسون Robertson) « بشنجی شارل » و « کشف امریقه » تاریخلرینی، هیبون Hibbon) (١١١٥— ١١٧٣) دخی « رومه تاریخنی » جمع وتحریر ایتمشلردر. باخصوص هیبونك آوغوستوسدن فتح قسطنطینیه‌یه قدر اولان رومه تاریخی پك مشهور اولوب اوروپا مورخلری ایچون نمونه واساس اتخاذ اولنمشدر.

فنون طبیعیه اربابندن لورد (قاوندیش Cavendish) (١١٠٩ — ١١٨٨) مائك ایکی اجزادن مرکب اولدیغنی

[*] *V.ge de Gulliver*

[**] *Prophétie de Beckerstoff*

و(مولدالماء) ایله (مولدالحموضه) یی کشف ایده‌رك کیمیایه بیوك خدمت ایلمشدر [*]. قاوه‌ندیشك معاصری (جـه‌نر Jenner) برنجی دفعـه اوله‌رق جوجقلر ایچون استعمال اولنان (آشی) نك خاصه‌سنی تعریف ایلمشدر (۱۱۵۳) .

معـدن کورینك وماکینه‌نك استعمالی سایه‌سـنده معمولات صناعیه و تجارت وثروت ابتـدا انکلتره‌ده فوق‌العاده ترقی ایتمش اولدیغندن کسب واستعمال ثروت اصولندن بحث ایدن حکمـا دخی طبیعی انکلتره‌ده ظهور ایتمشدر . فی‌الحقیقه اسـقوچیه‌لی آدم اسمیت (Adam Smith ۱۱۰۱—۱۱٦۸) علم ثروتك موجدی صایلقده‌در .

آدم اسمیتك « ثروت ملل » [**] عنوانلی اثری دنیاده الـڭ زیاده شهرت قزانمش اثارك بریدر وعلم ثروت اوزره ایلك دفعه قلمه النـان براثر اولدیغی حالده قیمتنی اصلا ضایع ایتمه‌مش وحالا احکامی معتبر معتبر بولنمشدر .

قرون جدیده‌نك ابتدالرینه طوغری اوروپا حکماسی ثروتك تجارت ایله صنایعك ثمره‌سی اولدیغنی بیان ایدرلرایدی . برمدت صوکره فرانسه حکماسی ثروتك اساسی زراعتدر ادعاسیله زراعتك

[*] فقط لاوازیه دخی بوادعاده بولندیغندن کیمك حقلی اولدیغی اثبات اولنمامشدر .

[*] *Recherches sur la nature et les causes de la richesse des nations*

حمایه‌سنی توصیه ایتمشلرایدی. تجارت طرفدارلری «مرقانتلیست» (Mercantelistes) ' زراعت طرفدارلری دخی (فیزیئوقرات Physiocrates) یاد اولنمشلردر.

آدم اسمیت ایسه هر نوع «عمل» (چالشمقلق) ایله «حسن اداره» نك منابع ثروت اولدیغی و تجارت ایله زراعتك وسائر صنایعك اجرای عمل - یعنی استحصال ثروت ایچون وسائطدن عبارت بولدیغی ادعاسنده بولنمشدر. آدم اسمیت طرفدارلری دخی کندیلرینه «اقونومیست» دیدکلری کبی، علم ثروته دخی «اقونومی پولتیك» (Economie Politique) دیمشلردر.

جس وات (James Watt ١١٤٠-١١٩٨) بخارك قوت واهمیتنه واقف اوله‌رق انی صنایعده استعمال ایچون بر اصول بولمق افکاری ایله خیلی اوغراشدقدن صوکره بخار ماکینه‌لرینی ایجاد ایتمشدرکه الك مهم والك بیوك ایجاداتك بریدر. وات واپور ولوقوموتیفلری میدانه چیقارمامش ایسه‌ده انلرك ایجادی شرفنك قسم کلیسی ینه واته عائددر. چونکه انلر بخار ماکینه‌لرینك نتیجه‌سیدر.

هرشل (Herschell ١١١٦-١٢٠٠) (نیوتون) و (قوپرنیك) مرتبه‌سنده بر عالمدر. علم هیئته پك زیاده مراقلی اولوب دائما وقتنی اجرام سماویه‌نك احوال وحرکاتنی تدقیق ایله چیررایدی کندیسنك غایت قیمتلی اولان بیوك دوربینلری اشترا ایده‌جك اقتداری

اولمادیغندن بالذات دور بینلر اعمال ایتمکی قورمش و بو خصوصده بعض مهم ایجادات و اصلاحاتده بولنمشدر.

هرشل (اورانوس) سیاره‌سنی ، (ساتورن) سیاره‌سنك ایکی پیکنی ، هیئت شمسیه‌نك دخی ثابت اولمایوب متحرك اولدیغنی ، صمان یولنك لایعد یلدیزلردن عبارت اولمسیله ایچنده برطاقم هیئات متحرکه موجود اولدیغنی کشف و بیان ایلمشدر.

انکلیزلر بو عصرده دنیا صولرنده بولندیردقلری سفاین سایه‌سنده هنوز کشف اولنمامش بعض قطعات وجزایری کشف ایتمشلردر . کشفیات خصوصنده الك ایلری کلن انکلیز قاپتانلری ایچنده الك مشهور اولان قاپتان کوك (Cook) (۱۱۰٦—۱۱۵۷) در. —

فرانسه مدنیتی — قرون جدیده فرانسه‌ده (بورژوا) صنفی ایله اتفاق ایتمش اولان قراللرك دره‌بکاره غلبه ایتملری ایله احداث اولنمشیدی . فقط برمدت صوکره زادکان صنفی استقلال وامتیازات قدیمه‌لرندن صرف نظر ایله پارسده اقامت ایتمکه وقراللره کسب عبودیت ایلمکه باشلاینجه بینلرنده موجود اولان خصومت وعداوت زائل اولمش و حکمدارلر طرفندن اسکی متفقلر اونودلمشدر. بناءعلیه زادکان صنفی قراللرك مخصوص احسانلری مقامنده اولمق اوزره تکرار برطاقم امتیازات استحصال ایده‌رك زراعی تحت تضییقه المشلردر.

احوال حاضره حسبیله دولتك الڭ بیوك رکنی کسلمش اولان

بورژوا صنفی بو احوالدن پك زیاده متأثر اولوب شكایت ایتمكه باشلامش اولدیغندن ظلم و تعدیلر تحتنده بولنان زراع دخی حكومت ایله صنوف ممتازه یه قارشی بورژوالر ایله اتفاق ایتمشلردر. بونك ایچون اون ایكنجی عصره طوغری فرانسه قراللری اهالینك كندیلرینه اولان محبتنی غائب ایتمشلردر.

فی الحقیقه شكایت ایچون بورژوالرك حقلری وار ایدی. زیرا سرمایه و معارف بورژوا صنفنده ایدی. سرمایه و معارف ایسه او وقت باش كوسترمش اولان مدنیت حاضره نك اركان اساسیه‌سندن معدوددر.

الڭ بیوك رجال و حكما بورژوا صنفندن ظهور ایتمكده اولوب حكومت كویا بونلری تلطیف ایچون بعضیلرینه زادكانه مخصوص عنوان اعطا ایدر ایدی. لكن قدیم زادكان بومثللیلره ایی برنظرله باقیوب انلری ایچلرینه قبول ایتمه دكلری كبی، اهالی دخی بونلره كشی زاده صفتی و یرلسنه حكومتك غصبی نظری ایله باقار و او صفتی قبول ایدنلرده خائن كورر ایدی. بو نوع زادكان «صوكره دن یتشمه» (Parvenu) نامیله یاد اولنورلر ایدی.

صنوف ممتازه و غیرممتازه بیننده اولان نفاق و ضدیت كیتدكجه ارتمقده ایدی. چونكه فنون و ادبیات جدیده مساوات و حقوق بشریه حقنده یكی بر طاقم افكار ظهورینی موجب اولدیغندن مذكور نفاقك كسب شدت ایتمسنه واسطه اولهیور ایدی.

برنجی فرانسوا دورندن بری فرانسه‌ده اخلاق پك زیاده بوزلمش ایدی . کبار قیزلر یدی سکز یاشلرنده اولدقلری حالده مناستره‌و یریلوب بلوغه ایرنجه‌یه‌قدر درت‌دیوار اره‌سنده و تارك دنیالر کبی امور « مدنیه » دن توحش ایتمش انسانلر ایچنده قالیرلر وبوندن صوکره قوجه‌یه ویریلوب ادب وناموسنی غائب ایتمش اولان جمعیته اخراج اولنورلرایدی .

اسارتدن هنوز قورتلمش وانسانلرایله اختلاط ومعاملات اصولنی اوکرنمه‌مش اولان کنج قیزلر جمعیت مذکوره‌یه داخل اولور اولماز طبیعی حریتلرینی‌سوء استعمال‌ایده‌رك حیاوناموسلرینی غائب ایدرلرایدی.

زوجیت‌نه‌زوجه، نه‌ده‌زوجه‌یه‌حرکات مشروعه‌نا‌ارتکابندن چکنمك‌ایچون کافی برمانع اوله‌مایور ایدی. حتی کبار فامیلیالر ایچون ایکی‌اوچ‌آی‌زوجیتدن‌صوکره زوجلرندن ایری یشامق بردرجه‌یه قدر موده حکمنه کچمش ایدی . بناء علیه‌اولادلری دخی اخلاقسز وتربیه‌سز اوله‌رق بیورلر ایدی .

اسراف نهایت‌درجه‌لرده‌اولوب کبارلرك‌سلطنت وسفاهتلری وبالخصوص قادینلرك ملبوساتی ایچون پاره یتشدیرمك محال اولدیغندن کبارلر دخی پك چوق بورجلره کیررلرایدی .

« موده » قرالی اسیر ایتمش اولان مادام (پومپادور) و (دوباردی) کبی فاحشه‌لرك النده بولندیغی جهتله همان‌هر کون

دکشیر ایدی واویله برطرزه دوکلمش ایدی که قادینلر البسه جه حال وحشته عودت ایتمکدن همان ایکی پارمق قالمشیدی.

لکن بومضر میل یالکز فرانسه ده قالمایوب سائر ممالکه دخی سرایت ایتمشدر. شو قدر وارکه فرانسه قادینلری جمعیتلرده فنون وادبیاتدن دم اوروب معلومات صاتمغی دخی عادت اتخاذ ایتمش اولدقلرندن مستقلا دکلسه ده ینه فنونك ترقیسنه خیلی خدمت ایتمشلردر.

کبار قادینلروقتلرك قسم اعظمنی اکلنجه لره حصر ایتمش اولدقلرندن اوزون اوزادی یه تحصیل فنون ایچون دقت «ضایع» ایتمك ایسته مزلر ایدی. فقط معلوماته دخی محتاج اولدقلری جهتله آز املك ایله ممکن مرتبه چوق معلومات استحصال اولنه بیله جك آثار آرامغه باشلامشلردر. بو دخی مشهور (انسیقلوپدیست Encyclopedistes) لرك ظهورینه سبب اولمشدر.

فرانسه ده اون ایکنجی عصرده اك زیاده ترقی ایدن فنون طبیعیه ایله ریاضه وباخصوص سیاسیه در. فنون طبیعیه اربابی ایچنده اك مشهور اولان قونت ده بوفون (de Buffon ۱۰۸۰ ـ ۱۱۶۶) اولوب تاریخ طبیعی فننك موجدی عد اولنور.

بوفون کنجلکنده پك کوزل فنون تحصیل ایتمش وایتالیه ایله انکلتره ده خیلی مدت سیاحت ایده رك معلوماتنی اکمال ایلمشدر. بونکله برابر ممالك مزبوره حقنده نشر ایتدیکی آثار واسطه سیله

کندیسنه جمله‌نك نظر دقتلرینی جلب ایتمش ایدی. بو سایه‌ده بوفون (فنون اقاده‌میه‌سی) طرفندن اعضا انتخاب اولندیغی کبی، قرال طرفندن دخی حیوانات و نباتات موزه‌خانه‌سی مقامنده اولان (قرال باغچه‌سنه) ناظر نصب ایدلمشدر. ایشته بو باغچه‌ده بولنان حیواناتده مشاهده ایدیلن احوال وحرکات بوفونی اوتوز التی جلد کتابدن عبارت اولان «تاریخ طبیعی» اثر مشهورینك تحریر وتنظیمنه سوق ایتمشدر.

بوفونك افاده‌سنده‌کی سلاست ایله اثرینك امثالسزلکی عمومك رغبتنی موجب اولمش وتاریخ طبیعی مستقل برفن هیئتنه کیرمشدر [*].

لاووأزیه (Lavoisier ١١٢١ ـ ١١٧٢) فنون طبیعیه‌یه وباخصوص کیمیایه پك چوق خدمت ایتمشدر. (مولدالحموضه) نك خاصه‌سنی وصانك مرکب اولدیغنی کشف ایده‌رك ارباب فنونی عناصرك تحریسنه سوق ایلمشدر. لاووأزیه یکرمی بش یاشنده اولدیغی حالده فرانسه اقاده‌میه‌سی طرفندن اعضا انتخاب اولنمق شرفنه نائل اولمشدر.

لاپلاس (١١٢٧ـ١٢٠٥)، لاغرانژ (١١١٤ـ١١٩١)، قله‌رو (١٠٩٢ـ١١٤٣) علوم ریاضیه وعلم هیئت مربیلرندن معدوددرلر.

[*] بو عصرده اسوه‌چیه علماسندن (شارل لینه‌ی Linnée) دخی برنجی دفعه اوله‌رق نباتاتی بر طاقم صنفلره تقسیم ایده‌رك برفن طرزینه صوقمش ایدی.

لاپلاس (La Place) بر کویلنك اوغلی اولوب فوق العاده اولان ارزوسی سایه‌سنده تحصیل فنون ایتمش و اون سکز یاشنده بولندیغی حالده مکاتب عالیه‌نك برنده ریاضیات معلمی نصب اولنمشدر. لاپلاس فرانسه اقادمیه‌سنده خیلی مدت ریاست ایتدیکی کبی، برایکی دفعه هیئت وکلایه دخی داخل وقونت عنوانه نائل اولمشدر. بیوك ناپولئون کرك لاپلاسه، وکرك لاغرانژه پك زیاده حرمت ورعایت ایدر ایدی.

لاپلاسك اثارندن «جر اثقال سماوی» (Mécanique céleste) کپلرك آثار مشهوره‌سندن «موازنهٔ عالم» (Harmonia Mundi) ك تکمله‌سی عد اولنور.

لاغرانژ (Lagrange) کنجه اون سکز یاشنده ایکن مشاهیر حکمادن معدود اولان اسویچره‌لی اویلر (Euler ١٠٨٥–١١٦١) طرفندن ترتیب اولنوب اون سنه ظرفنده کیمسه‌نك حل ایده‌مه‌دیکی برهندسه لغزینی حل ایده‌رك موعود اولان مکافاتی اخذ ایلمشدر.

لاغرانژ هندسه ومثلثات ایله علم هیئتده خیلی کشفیات واصلاحات اجرا ایتمش و «اصول انقلابات» (Systéme des Variations) عنوانلی اثری ایله نامنی ابدی ایلمشدر. لاغرانژ پروسیه قرالی بیوك فره‌دریکك دعوتی اوزرینه برلینه عزیمتله سکز سنه قدر (پروسیه اقادمیه‌سنده) ریاست ایتمشدر.

(قله‌رو Clairaut) دخی اون بش یاشنده ایکن فنون اقادمیه‌سی

طرفندن اعلان اولنان پروغرامه مطابق براثر قلمه الوب برنجی مکافات اخذ ایتمشدر و اون سکز یاشنده ایکن مذکور اقادمیه یه اعضا انتخاب اولنمشدر. قله رو نصف النهار دائره سنی او لچمک ایچون بر قاچ ارقداش ایله برابر قطب شمالی حوالیسنه عزیمت ایده رك نتایج تحقیقاتنی اثر مخصوص ایله بیان ایلمشدر.

ره ئومور (Réaumur ١٠٦١ـ١١٣٥) کندی نامیله معروف اولان میزان الحرارتی، قولومب (Coulomb ١١١٤ـ١١٨٤) دخی «الکتریك میزانی» (Balance de torsion) ایجاد ایتمشلردر.

لکن فرانسه نك موجب افتخاری اولان فنون سیاسیه و ادبیه اربابندن (وولتر) و (روسو) و (مونتسکیو) و (انسیقلوپدیستلر) در.

وولتر (Voltaire) یاخود آروئه (Arouet ١٠٧٢ـ١١٥٦) پارس دعوا کاتبلرندن برینك اوغلی اولوب پدری طرفندن ابتدا جزوئیت مکتبنه ویرلمش ایدی. فقط وولتر فساد و مرائیلکلرندن طولایی جزوئیتلردن و بونکله برابر قاتولیك کلیساسندن متنفر اوله رق تحصیلی تکمیل ایتمکسزین جزوئیت مکتبنی ترك ایتمش و بشقه مکتبلرده اکمال تحصیل ایلمشدر.

وولتر دها تحصیل علوم ایله مشغول ایکن تنظیم ایتدیکی مؤاخذات و هجویات ایله عمومك نظر دقتنی جلب ایتمش ایدی. اصل ادیب شهرتی ایسه «هانریاد» نام موزون اثری ایله باشلامشدر.

وولتری بو اثره سوق ایدن هومروسك « ایلیاده » سی [*] ایله قاموئنسك « لوزیاده » سی [**] ایدی .

وولتر « هانریاد » ده دردنجی هانرینك حرکاتنی مدح وباخصوص اهالی‌یه احسان ایلدیکی حریت وجدان ایله ایجاب احوال اوزره تبدیل مذهب ایلسنی تقدیر ایلمشدر .

وقتمز بورده زاده‌کان جمعیتلرینه بورژوالری قبول ایتمه‌مکده اولدقلری حالده « صالون » صاحبلری اولان بعض کبار قادینلرك توسطی اوزرینه بوخصوصده وولتری مستثنا طوتمشلر ایدی . فقط وولتر متکبر قونتلر ایله دوقلرك صغوق معامله‌لرندن طولایی بوجمعیتلرده حاضر بولنمقدن صیقیلیر ایدی وآره‌صره مشاهده ایتدیکی احوالی مخصوصاً هجو ایدر ایدی .

برکره وولتر (دوق ده‌روهان de Rohan) طرفندن کوردیکی تحقیر آمیز برمعامله‌یه مقابلة حقنده برهجویه تنظیم ایتمشدر . بونك اوزرینه روهان « وولترکبی عادی بر بورژوادن ایضاحات طلب ایتمکه تنزل ایتمه‌یوب » انی‌سوقاقده آدملرینه دوکدیرمشدر . وولتر روهانی دوئلویه دعوت ایتمش ، روهان ایسه دوئلویی قبول ایتمه‌دکدن ماعدا بوکا جرأت ایتمسندن طولایی وولتری اتهام ایده‌رك حبس ایتدیرمشدر .

[*] جلد ١ صحیفه ٢٤٥
[**] جلد ٥ صحیفه ٤٣١

وولتر بر مدت صوکره حبسخانه دن قورتلمش ایسه ده فرانسه ده طورمامسی ایچون امر آلمشدر . وولتر انکلتره یه عزیمتله برخیلی سنه اقامت ایتمش وانکلتره ادبیاتنی تدقیق ومطالعه ایده رك (کندی قولنجه) « تفکر ایتمکه اوکرنمشدر » [*].

شکسپیر ایله سائر انکلتره ادباسنك آثارینی مطالعه ایله برابر وولتر انکلتره نك اصول اداره سنی و قوانیننی واهالینك حقوق وامتیازاتنی نظر دقتدن کچیرمشدر .

وولتر فرانسه یه عودت ایدنجه امور سیاسیه یه دائر حکومتك بکنه میه جکی برطاقم نشریاتده بولنمش وازجمله قاتولیك کلیساسنك مسلکنی مؤاخذه ایدر ایکن اساساً خرستیانلغی دخی جرح ایتمشدر . بناء علیه وولتر حکومت ایله کلیسایی کندیسنه دوشمن ایتمشدر . حتی آثارندن برخیلیسی رسماً احراق ایدلمش وکندیسنك حیاتی تهلکه یه دوچار اولمشدر .

بونك اوزرینه وولتر تکرار فرانسه یی ترك ایتمش وجنوه شهری قربنده کائن (فرنه Ferney) قریه سنده کندیسی ایچون برشاتو انشا ایتدیره رك اوراده اقامت ایتمشدر .

وولتر فرانسه حکومتی طرفندن رد اولندیغی حالده بیوك قاترینه ایله بیوك فره دریك کبی حکمدارلرك توجه ورعایتلرینی

[*] *apprit à penser*

قزانه‌رق دائما انلر ایله مخابرتده بولنور ایدی و بو مخابراتك روسیه ایله پروسیه‌ده برطاقم اصلاحات اجرا ایدلسنه سبب اولمشدر.

وولتر متنوع ومتعدد اولان آثارینك قسم اعظمنی (فرنه) ده تحریر ایده‌رك طبع ونشر ایچون هر طرفه کوندرر ایدی.

وولتر آثارنده نوع بشرك مظلوم ومغدور اولان قسمنی - یعنی اصناف وعجزه‌یی التزام ایده‌رك حکومتلرك حرکاتنی، اصول اداره‌لرینی، قوانین ونظامات موجوده‌یی، جمعیتده جاری اصول وعاداتی مؤاخذه ایدر ایدی.

معاصرلری بولنان حکما وادباوولتر طرفداری اولوب آثارلرنده انك اقتدارینی تصدیق وافکارینی ترویج ایتمکده بولندقلرندن وولتر عادتا هنوز اویانمش اولان اوروپا افکار عامه‌سنك حاکمی کسلمش ایدی. وولتر بیوك انقلابك برکون اول ظهوره کلسنه سبب اولانلرك برنجیلرندن معدوددر.

مونتسکیو Montesquieu (۱۰٦۷ - ۱۱۳۳) وولترکبی انکلتره‌ده خیلی مدت اقامت ایتمش و وولتردن زیاده انکلتره‌نك اصول اداره‌سی ایله قوانیننه مراق ایده‌رك انلری دها اساسلیجه تدقیق ومطالعه وفرانسه‌یه نمونه اولمق اوزره شرح وبیان ایلمشدر.

مونتسکیو بو وجهله یکرمی سنه قدر اوغراشدقدن صوکره الك مشهور آثار مطبوعه‌نك بری اولان (روح القوانین l'Esprit des lois) نام کتابی نشر ایتمشدر.

« روح القوانین » عموم واضع قانونلر ایچون مأخذ اتخاذ اولنمشدر . وقت حاضرده اکثر اوروپا دولتلرینك قوانینی مونتسکیونك افکارینه موافقدر . مونتسکیو مذکور اثرنده بر ممالکك حسن ادارهسی ایله سعادت حالنك قوهٔ قانونیه ایله قوهٔ اجرائیهنك و محاکمك اوچ هیئت مستقلهیه تفریق اولنمسنه متوقف اولدیغنی بیان ایلمشدر . روح القوانینك حین نشرنده دولتلر اهمیت فوق العادهسنه واقف اولهرق « نوع بشر کندی القابنی اونوتمش ایدی مونتسکیو انلری بولمغه موفق اولمشدر » دیمشدر .

ژان ژاق روسو Rousseau (١٠٩٠ ـ ١١٥٦) جنوهلی بر ساعتجینك اوغلی اولوب صباوتنی احتیاج وضرورت ایچنده وسرسری حالنده کچیرمش وبرقاچ صنعته باش اوردیغی حالده بر ثمره کورهمهمشدر . نهایت یأس حالنده اولهرق پارسه کلمش وموزیقه نوطهلرینی تحریر ایتمکله تعیش ایتمکه باشلامشدر . بونکله برابر ادبیات ایله اشتغالدن دخی کری طورمامشدر .

دیژون شهری اقادهمیهسی « فنون وصنایعك اخلاقك اصلاحنه سبب اولوب اولمادیغی » حقنده الك مکمل بر اثر تألیف ایدنه کلیتلی اکرامیه وعد ایتمش ایدی . روسو درین براثر قلمه آلوب بونده مدنیت انسانی طبیعتدن منبعث احوال وحرکاتدن آییروب درد وجفاسنی تزیید ایتمش اولدیغندن معارفك اخلاقجه ضرری موجب اولدیغنه حکم ایتمك لازم کلهجکنی ادعا ایلمشدر .

دیژون اقاده‌میه‌سی روسونك اشبو اثرینی تقدیر ایده‌رك اکرامیه‌سنی اعطـا ایلدیکی کبی ، وقت مزبورده هیئت اجتمـاعیهٔ بشریه‌یی استیعاب ایتمش اولان فساد اخلاقدن وساخته معاملاتدن خشنود اولمایان پك چوق افراد دخی اثر مذکوره پك زیاده رغبت ایتمشلردر. روسونك شهرتی دخی بونکله باشلامشدر [*].

روسو آرتق بویوله صاپه‌رق برقاچ اثر دخی نشر ایلمشدر. بونلرك ایچنده الك مشهور اولان « قانون جمیت » (Contrat social) ایله « امیل » در.

روسو بونلرك برنجیسـنده افکار عامه‌یه مسـتند برحکومت مشروطه ایله طبیعتك وضـع ایتدیکی نقطـه‌دن هنوز آیرلمامش برهیئت اجتماعیه تصویر وبیان ایتمش ، « امیل » ده ایسه اووقت جاری اولان تربیهٔ صبیان اصولنـك مضرتنی وصبیانك نه یولده تربیه ایتمك لازم اولدیغنی کوسترمشدر.

ادعا اولندیغنه کوره عصرمزده ظهور ایدن « سوسیالیزم » و « قومونیزم » افکاری روسونك آثارندن مأخوذدر.

بر طرفدن پارس پارلمنتوسی ، دیکر طرفدن دخی حکومت روسونك علیهنه قیام ایده‌رك آثارینی رسماً احراق ایتمشلردر. کندیسی دخی بوجزادن انجق فرار ایله قورتیله بیلمشـدر. روسو سن

[*] مذکور اثر (وقت) غزته‌سی سر محرری سعید بك طرفندن بودفعه ترجمه ونشر اونمقده‌در.

شیخوختنده تکرار ضرورته دوچار اولمش وقصداً حیاتنه نهایت ویرمشدر.

سائر پك چوق مؤلفلر دخی وولتر ایله روسویه امتثالا مؤاخذه وشبهه وانکار (یعنی اسسپتیسیزم) یولنده آثار تألیف ایتمکه باشلامشلردر. بونلردن بش اون ذات بالاتفاق « انسیقلوپدیه » (Encyclopedie) عنوانی تحتنده کافهٔ علوم وفنوندن وصنایع واحوالدن باحث برمجموعهٔ علوم وفنون نشرینه تشبث ایدەرك اون بش سنه ظرفنده (١١٢٩ ـ ١١٤٤) اون یدی بیوك جلد کتاب میدانه چیقارمشلردر. بوأثره اشتراك ایدن مؤلفلره (انسیقلوپدیست) عنوانی ویرلمشدر. ارباب فلسفەدن دیدرو (Diderot) ایله ریاضیوندن دالامبر (d'Alambert) انسیقلوپدیستلرك ارکانندن معدوددرلر.

دیدرو (١٠٩٠ ـ ١١٦٢) پك عالم ومتفنن بر ذات اولوب انسیقلوپدیەنك تاریخ وفلسفه وصنایع جهتنی تحریر ایتدیکی کبی، بشقه برطاقم آثار دخی نشر ایتمشدر. « کوزه مالك اولانلره مخصوص اولمق اوزره اعماره دائر تحریرات» [*] عنوانیله نشر ایتدیکی رساله مناسبتیله برقاچ دفعه حبس ایدلمش ایسەده اجنبی

[*] *Lettre sur les aveugles, à l'usage de ceux qui voient.*

حکمدارلرندن وبالخاصه بیوك قاترینه‌دن حرمت کورمش ومعاش اخذ ایتمشیدی.

دالامبر (١٠٩٥ - ١١٦١) علوم ریاضیه اربابندن اولوب هندسه وجبره متعلق آثاری سایه‌سنده یکرمی یاشنده فنون اقاده‌میه‌سنه قبول اولنمشدر.

برلین اقامیه‌سی ریاحك اسباب ظهورینی اك مکمل صورتده تعریف وتحریر ایدن ایچون مکافات وعد ایتمش ایدی. دالامبر براثر مخصوص تألیف وتقدیم ایله موعود مکافاتی آلمش وعلی العموم حکمانك تحسینلرینی قزانمشدر.

برلین اقاده‌میه‌سی دالامبری اعضا انتخاب ایتدیکی کبی، پك چوق حکمدارلر دخی کندیسنه کایتلی معاش وعد ایده‌رك پای تختلرینه دعوت ایتمشلر ایسه‌ده دالامبر سودیکی فرانسه‌یی ترك ایده‌مه‌مشدر.

«انسیقلوپدیه» هرشیدن معلومات ویردیکندن اوقومق ویازمقدن بشقه برشی اوکرنمه‌مش اولانلر دخی بالمراجعه هر ایسته‌نیلن ماده اوزره مطلوب اولان معلوماتی اخذ ایده بیلیرلر ایدی. بناء علیه انسیقلوپدیه یه پك زیاده رغبت بولمش وکبار فامیلیالرك ایشلرینه یرامشدر. قادینلر دخی بوکا واقف ایدیلر وازجمله مادام (ژوفرین) نام بر قادین انسیقلوپدیه‌نك طبعی ایچون یوز بیك فرانق اعانه ویرمشدر.

انسیقلوپدیستلر بعض زنکین کشی زاده‌لرك خانه‌لرنده اجتماع ایده‌رك مباحثات علمیه‌ده بولنورلر ایدی وبو مناسبتله خانه صاحبلری طرفندن ضیافتلر ویریلیر ایدی.

کیده کیده ضیافتلره مؤلفین مشهوره‌یی دعوت ایتمك خصوصی آریبجه موده حکمنه کچمشدر.

انسیقلوپدیستلری حمایه ایدنلر ایچنده اك مشهور اولان زنکین ملتزملردن هلوه‌چیوس (Helvetius ١٠٩٣ ـ ١١٤٥) اولوب کندیسی دخی اسسپتیسیزم Scepticisme فلسفه‌سی اربابندن معدود ایدی. هلوه‌چیوس «روح» عنوانلی اثرنده انسانده روحك حسیات طبیعیه‌دن بشقه برشی اولمادیغنی وفضیلت وحمیت معناسز سوزلر اولوب حقیقت حالده انسانك هرحرکتنده یالکز منافع شخصیه‌سنی التزام ایتمکده اولدیغنی بیان وادعا ایتمشدر.

بواثر سوربون دارلفنونی وپارس پارلمنتوسی وپاپا طرفلرندن افوروز ورسماً احراق بالنار ایدلمشدر.

نشریات جدیده احوال حاضره‌دن واصول اداره‌دن اهالینك شکایاتنی موجب اولمقده اولدیغندن حکومت دخی بونلرك منعنه قیام ایتمشیدی.

پومپادور وباش وکیل قونت (شوازل Cte de Choiseul) ومطبوعات مدیری (ماله‌رب Malesherbes) انسیقلوپدیه طرفداری اولدقلرندن صنف روحانینك مخالفتنه باقمسزین قرالدن

انك نشرینـه مساعـده المشلردر. بر کون بونلر قرال ایله برابر یمك یرلر ایکن باروت ایله دوزکونلردن بحث آچشلر ومادام پومپادور مقاوله موجبنجه باروت ایله دوزکونك صورت اعمالنی سؤال ایتمشدر. سؤاله کیمسه دن موافق جواب النه مادیغندن همان انسیقلوپدیه جلب ایدیله رك مطلوب حاصل ایدلمشـدر. قرال دخی بونك اوزرینه انسیقلوپدیه نك نشرینه تکرار مساعده ایلمشدر.

عصرك بوزلمش اولان اخـلاقی اثار ادبیـه یه دخی داخل اولمشـیدی. بعض رومانلر اویله برحیاسز طرزده یازلمش ایدی که حجابدن قزارمقسزین مطالعه لری محال ایدی.

بومثللی اثار تألیف ایدنلرك ایچنـده الك ایلری کلنلر (قره بلیون Crebelion) و (مارکی دهسـاد ١١١٨ — ١١٩٠ M^fs de Sade) درلر. بونلرك اثاری بعض اهل عفت وحمیت اولانلره سوء تأثیر ایتمکده اولدیغندن بونلر دخی مقابلة فضلیت وحسن اخلاقدن باحث رومانلر نشر ایتمکه باشلامشلر. ایچلرنده «پول وویرجینی Paul et Virginie» مؤلفی (برناردن ده سن پیه ر Bernardin de saint-Pierre ١١١٥—١١٩٣) مشهوردر.

بومارشه Beaumarchais (١١١١—١١٧٧) درام مؤلفلرندن اولوب اثاری ایچنده الك مقبول اولانلر «اشبیلیه بربری Barbier de Seville» و «فیغارودوکونی Noce de Figaro» در.

وقعه نویسلردن (دوق ده سن سیمون Saint-Simon)

(١١٥٣—١٢١١) « ازمنهٔ متقدمه » و « رومه تاریخی » عنوانلی اثاری سایه‌سنده شهرته نائل اولمش ایدی . —

المانیه مدنیتی — اون‌ایکنجی عصرده المانیه حکمدارلری برطرفدن بیوك فره‌دریکه امتثالا حکما وعلمایی حمایه ایدرلر ، دیکرطرفدن‌دخی اداره‌ده استقلال کوزه‌دیرلر ایدی . سرایلرنده هب اون‌دردنجی لوئی اصولی (یعنی اتیکت) اوزره حرکت اولنوب بیوك وکوچوك حکمدارلرك جمله‌سی سلطنت ودبدبه خصوصنده بر برله رقابت ایدرلرایدی . پای تختلری سرای ، دارالفنون ، کتبخانه ، موزه خانه کبی جسیم ومزین بنالرایله تزیین اولنه‌رق انتظام وکوزللکده تجارت‌مرکزلری اولان‌شهرلره فائق اولمشلر ایدی . زادکان صنفی فرانسه کشی زاده‌لرینه تقلید حرکت ایتدکلری کبی ، المانیه لسانی دخی براقوب فرانسه لسانی اوزره تکلم ایدرلرایدی . بوایسه هنوز قرون وسطا غباوتندن تمامیله قورتلامش اولان المانیه‌نك اخلاق وتربیه‌سنی خیلی تعدیل ایلمشدر .

اوتوز سنه محاربه‌لرندن طولایی پك کری قالمش اولان المانیه ادبیاتی اون‌ایکنجی عصرك ابتداسنه طوغری یواش یواش اویانمغه باشلامش‌ایدی . ابتدا المانیه ادباسی اثرلرینی فرانسه

مؤلفلرینه تقلید ایدرلرایدی . لکن برمدت صوکره مستقل آثار ملیه ظهور ایتمشدر .

المانیه ممالکی کوچوك کوچوك حکومتلردن مرکب بولنمسندن طولایی جمیع زمانده ضرر کوره کلدیکی حالده اون ایکنجی عصرده المانیه‌نك اشبو انقسام حالی فنون وادبیانك ترقیسنی موجب اولمشدر . کوچوك وبیوك المانیه حکمدارلری ادبا وحکمایی حمایه ومکاتب عالیه تأسیس خصوصلرنده بربریله رقابت ایدرلر ایدی . وقت مزبورده ایسه المانیه‌ده اویله نامدار حکما موجود اولمادیغندن پرنسلر انکلتره وفرانسه حکما وادباسنی المانیه‌یه جلب ایده‌رك انلرك تحت ریاستلرنده اوله‌رق رأی وتسیبلری اوزره فنون وادبیات جمعیتلری تأسیس ایدرلر ایدی .

بوصره‌ده المانیه‌ده بولنان دارالفنونلر دخی چوغالمشدر . ایچلرنده اك مشهور هانوورده کائن (کوتنکن) دارالفنونی ایدی .

اون ایکنجی عصره کلنجه‌یه قدر المانیه ادباسنك استعمال ایتدکاری لسان لاتین وبعضاً دخی فرانسز لسانی ایدی . یالکز عصر مذکورك ابتداسنده اثار ادبیه ایچون المانیه لسانی استعمال اولنمغه باشلامشدر .

عصرك نهایتنه طوغری المانجه مکمل اثار شعریه وادبیه وجوده کلمشدر . عصر مذکورده المانیه‌ده ایکی بیوك حکیم

ایله ایکی بیوك ادیب ظهور ایتمشدر. انلر دخی لایبنیج، قانت، کوته، شیللردرلر.

لایبنیج Leibnitz (١٠٢٤ — ١٠٩٤) هرنه‌قدر اون‌برنجی عصرك محصولی ایسه‌ده اثاری المانیه‌ده اون ایکنجی عصرده رغبت بولمشدر. لایبنیجك هر برفندن معلوماتی اولدیغی کبی، علوم ریاضیه ایله فلسفه‌یه خیلی خدمتی واردر. معاصرلری بولنان روسیه ایمپراطوری دلی پتر و والمانیه ایمپراطوری التنجی شارل وپروسیه حکمداری «بیوك قورفورست» فره‌دریك‌ویلهلم بعض امور مهمه‌ده کندیسنك رأینه مراجعت ایدرلرایدی.

امانوئل قانت (E. Kant ١١٠٢—١١٨٢) کونسبرغده تولدایتمش برپروسیه‌لی اولوب فلسفهٔ جدیده‌نك موجدی عداولنور. قانتك زماننده الڭزیاده مقبول‌ومعتبر اولان اصول فلسفه انکلتره‌لی مشهور (بقون) ایله (لوق) طرفلرندن بیان اولنان «آمپیریزم»[*] اصولی اولوب قانت اصول مذکوره‌یی اساساً جرح ومؤاخذه ایتمه‌مش ایسه‌ده احوال عمومیه‌یه کسب وقوف ایچون (آمپیریزم) اصولنك اساسی بولنان تجربه (Objective) کفایت ایتمه‌یوب انسانده حاکم مطلق مقامنده اولان عقله (Subjective) دخی تطبیق ایتمك الزم اولدیغنی بیان ایلمشدر.

[*] جلد ٥ صحیفه ٢٥٠

قانت هر برماده‌یی عقلك محاکمه‌سنه حواله ایتدیکی ایچون اصول فلسفه‌سی « قریتیسیزم Criticisme » تسمیه اولنمشدر.

قانتك الك بیوك اثری « عقل سلیم مؤاخذه‌سی » [*] نام اثردرکه بونده قانت علم فلسفه‌ایله اصول فلسفه‌یی محاکمه ایلمشدر.

کوته (Goethe ١١١٧—١٢١٠) « آلمانیه‌نك وولتری » یاد اولنور وآلمانیه‌نك الك بیوك شعرا وادباسندن معدوددر.

کوته فرانقفورتده تولد ایده‌رك ابتدا حقوق دوقتوری بولنان پدری سایه‌سنده حقوق تحصیل ایتمش ایسه‌ده صوکره‌لری ذهنی بالکز ادبیاته حصر ایلمشدر.

کوته‌نك معاصرلری بولنان شعر اثرلرینی فرانسه‌شعراسنك آثارینه تقلید ایدرلر ایدی. کوته ایسه شکسپیری فرانسه ادباسنه ترجیح ایده‌رك انك آثارینی عریض وعمیق مطالعه ایتمش وصوکره اکا دخی تقلید ایتمکسزین مستقل بر اصول اوزره آثار میدانه قویمشدر. آلمانیه لسانی کوته‌نك قلمی سایه‌سنده کسب انتظام ایتمش اولدیغندن شهرتنك دخی آلمانیه‌ده امثالی یوقدر.

کوته‌نك معاصرلری بولنان آلمانیه بکلری ایچنده الك زیاده اهل هنر ومعارفی حمایه ایتمکده بولنان (وه‌یمار Weimar) دوقه‌سی (شارل آوغوست) کوته‌یی سراینه دعوت ایده‌رك

[*] *Critique de la raison pure.*

اولنجه یه قدر یانندن آیرمامش و التفات و احسانلره غرق ایلمشدر. کوته نك متنوع و متعدد آثاری ایچنده الك مشهور اولان « فائوست Faust » و « اغمونت Egmont» فاجعه لری و بعض اوفاق قطعه لردر.

شیللر (Schiller ١١١٧—١١٨٣) وورتمبرغلی برعسکرك اوغلی اولوب کندیسی صنف روحانی یه داخل اولمق فکرنده بولندیغی حالده پدری طرفندن جبراً عسکری مکتبه ویرلمشیدی. شیللر ابتدا حقوق و بعده طب تحصیل ایده رك جراح صفتیله عسکره داخل اولمش ایسه ده قلمه آلدیغی « حیدودلر » درامنك تیاترو ده اوینا تدیریلوب آلقشلاندیغنی کورنجه عسکردن فرار ایده رك تألیف ایله مشغول اولمشدر. شیللر کنجلکنی فقر و ضرورت ایچنده کچیرمش ایسه ده صوکره لری کوته نك وساطتیله و ه یمار دوقه سنك حمایه سنه نائل اولمشدر. فقط وجودجه ضعیف و نحیف اولدیغی جهتله مشغولیته طیانه مایوب دها کنج یاشنده وفات ایتمشدر.

شیللر شکسپیر کبی تاریخه متعلق درام و فاجعه لر ایله شهرت قزانمش و « المانیه نك شکسپیری » لقبنه نائل اولمشدر. آثاری ایچنده الك مقبول اولانلر « دون قارلوس » ، « واللنشتاین » ، « ماریه استوارت » ، « کایوم تل » و سائره در.

ایکنجی درجه ده اولان بعض المانیه مؤلفلری دخی کوته

وشیللره امتثالا فرانسزلره تقلید اصولنی ترك ایده‌رك اثرلرینی المانیه‌یه مخصوص براصول اوزره تحریر ایتمشلردر.

بونلردن(قلوپشتاین Klopstein) و (لسینغ Lessing ۱۱۰۷— ۱۱۵۹)و (هره‌در Hereder) ك اثاری خیلی مقبولدر.

ارباب فنوندن (وینکلمان Winkilmann ۱۰۹۷—۱۱۴٦) اثار عتیقه (انتیقه‌جیلك) فننی میدانه کتیرمشدر .

موزیقه اربابندن مشهور (موچارت Mozart) دخی بو عصرده ظهور ایلمشدر .

سائر ممالکده ظهورایدن حکما واهل فنون ایچنده الڭ زیاده ذکره شایان اولانلر کیمیا وحکمت عالمنده لاوازه‌قدر مشهور اولان ایتالیه‌لی (وولتا Volta ۱۱۲۳ـ۱۲۰۴) و (غالوانی Galvani ۱۱۱۵—۱۱۷۳) ، علم نباتات مؤسسی عد اولنان اسوه‌چیه‌لی شارل لینه Linnée (۱۰۸۵—۱۱۵٦) ، ادبادن ایتالیه‌لی (الفیه‌ری Alfiére ۱۱۲۷—۱۱۸۱) ، سنکتراشلردن ینه ایتالیه‌لی (قانووا Canova ۱۱۲۵——۱۲۰۰)، مورخلردن دخی دانیمارقه‌لی (هولبرغ Hulberg ۱۰٦۲—۱۱۳۲) درلر .

اون‌سکزنجی‌عصرك‌نهایتنه طوغری انکلتره‌ده (سانتیمنتالیزم Sentimentalisme)مادام(ره‌دقلیف Redcliff ۱۱٤۲——۱۲۰۰) طرفندن نهایت درجه‌یه کتورلمشدر. ره‌دقلیف رومانلرینی قورقونج ووهملی احوال‌ایله طولدیرر ایدی وقارئلره پك چوق

تأثیری اولو رایدی . فقط بو صره‌ده ظهـور ایتمش اولان (والتر اسقوت Walter Scott ١١٤٩—١٢٠٠) شهرتیله رومان مؤلفلرینك جمله‌سنی چكمشدر . والتر اسقوتك رومانلری سانتیمنتالیزم اصولی اوزره یازلمش ایسه‌ده بتون موضوعلری تاریخدن ونقلیاتدن مأخوذ اولدیغی جهتله بو اصول مستقلا (ایستوریك Historique) یعنی تاریخ اصولی یاد اولنمشدر . والتر اسـقوتك الـٔ مقبول اولان رومانلری (ادیمبـورغ حبسخانه‌سی)، (پور یتانلر) ، (آیوانهو Ivenho) ، ارسـلان یورکی رشارد (Richard en Palestine) وسائره‌در .

يكرمی طقوزنجی فصل

انقلاب كبير و ناپولئون بوناپارت

اوروپاده لزوم اصلاحات واجراسنه تشبث . فرانسه ممالكنك ادارهٔ عموميه‌سی . بيوك اختلال . فرانسه ايمپراطورلغی . مسقوا سفری وويانه قونغره‌سی .

— ٦ —

اوروپاده اصلاحات لزومی واجراسنه تشبث

اسباب انقلاب . پورتكيز . اسپانيه . ايتاليه . دانيمارقه . اسوه‌چيه

اسباب انقلاب — اوننجی عصره كلنجه‌يه قدر اوروپاده اهالينك افكار واذهانی « اسقولاستيك » باتاغندن بردرلو قورتيله‌مامشيدی . اسقولاستيك ايسه علم شكلنده ترتيب اولنمش، علم مقامنده تدريس وتحصيل اولنه كلمش وجهالت وتعصبك « كسب انتظام » ايتمسندن بشقه برثمر ويرمه‌مش افكار صاچه‌سندن

بشقه برشی دکلدی. برکره اوبناغه داخل اولمش اولان ذهن کندی حالنده براقلدیغی حالده کندیسنی قورتارهمادقدن ماعدا امدادینه یتشن قورتاریجی الاره دخی آلات فساد نظریله باقه رق کمال تنفر ایله انلری ردایدر ایدی. حال بوکه عصر مذکوره کلنجه یه قدر اشبو قورتاریجی الار مفقود اولدیغی کبی، دائرهٔ حقوقلری حدودینی آشمش اولان کلیساایله حکومتلر دخی افکارك دهازیاده باتمسنی التزام ایده کلمشلر ایدی.

وقتیله اندلس مدنیتی، اهل صلیب مهاجماتی، کلیساداخلنده واقع اولان اختلالار ورؤسای روحانیه نك سوء حرکاتی اوروپا اهالیسنك بردجه یه قدر کوزلرینی آچمش ایدی. متعصب ومتدین اوروپانك آچیلان کوزلری مقامنده اولان ادبا وحکما بونك ایچون ابتدا مذهبه عطف نظرایله برطاقم تحقیقات وتطبیقاتده بولنمشلر و «لایخطی» بیلدکارینك بیوك خطالرینی، حقانیته غیر موافق پك چوق احوالنی، «مقدس» طانیلان دستورلره غیر مطابق پك چوق حرکاتی مشاهده و بیان ایده رك غلیان افکار وبناءعلیه بیوك برانقلاب ایچون قپو آچمشلردر. اشبو انقلاب بردن واقع اولمایوب قرون جدیده نك ابتداسنده باش کوسترمش ونهایتنده ـ یعنی عصرحاضرده ختام بولمشدر.

ارباب انقلاب کتب الهیه یه وارنجه یه قدر هرامور وخصوصك شرح وقبولنی هرکسك وجدان واقتدارینه حواله

ايتمك لزومنى بيـان وادعا ايتمشـلر و بووجهله وقت مزبوره كلنجـه يه قدر ايشسز اولان اذهان ايچـون دائمى برمشـغوليت ويرمشلردر. بركره مشغوليت ايله امتزاج ايتمش اولان اذهانه ايسه تحقيقات وتجسسات ارزوسى كلمش وكيتدكجه دائرهٔ فكريه توسع ايده‌رك يواش يواش كرهٔ ارض و هيئت كائنات حقنده معلومات صحيحه استحصال ايدلمش وترقئ معارف واقع اولمشدر.
اسـقولاستيك قفسندن هنوز قورتلمش اولان فكر طبيعى ابتـدا مجهول و بعـيد اولان عالمه صاپه‌رق ايكى عصر قـدر او زاقده دونوب طولاشمش ونهايت اك مهم ونازك اولان مسائل سياسيه يه - يعنى حقوق واحوال بشريه يه ايلشمشدر.

معارفك انتشارى سايه‌سـنده ساحهٔ وجوده كلمش اولان (افكار عامه) اولاد بشرك حكومت وكليسـا نظرلرنده حيـوان مقامنده طوتلديغنى اصلا جائز كورميه‌رك حكمـا وادبا قلملرى واسطه‌سـيله كرك جمعيت، كرك افراد ايچون برطاقم يكى حقوق وامتيازات طلب ايلشدر.

بركره بويوله دوكلمش اولان افكار تدريجاً ايلرى يه واره‌رق ذاتاً حكومتلرك افراده مخصوص برطاقم حقوق مقدسه‌نك تأمين ومحـافظه‌سى لزومنك محصولى اولديغنى وحريت ايله اصول مشورتك دخى حقوق مذكوره جمله‌سـندن بولنديغنى ادعايه قدر جرأتنى ارتدرمشدر.

ریاست اموردہ بولنانلر طبیعی بوآغیر شکایاتی جوبسز براقامشلردر. فقط جوابلری سکوتدن دها مضرایدی. چونکه جوابلری مشروع بیلینن مستدعیاته قارشی قوهٔ قهریه استعمال ایتمکدن عبارت ایدی.

برمؤلفی اسکات ایتمك واثارینی محو ایلمك مشکل برشی دکلدر. لکن حقوق مقدسهٔ بشریه جملهسندن بیلینن بعض اصلاحات طلبنده مصر اولان برایکی مؤلف اولمایوب اویانمش اولان افکار عامه ایدی. افکار عامهیه قارشی کیدیلوب ثمرهلی برایش کورلدیکنك ایسه تواریخده امثالی کورلهمشدر. بونك ایچون حکومتلرك جبر وشدتی طلب اولنان اصلاحاتك اعطاسی خصوصنده جزؤی برمهلت قزانمقدن وفقط اهالینك مطالبنی تزیید ایتمکدن بشقه برایشه یرامامشدر.

باخصوص اون ایکنجی عصرده افکارعامه اصلاحاتی طلب یولندهپك زیاده اصرار ایتمکده اولوب حتی اوروپانك اکثر حکومتلری افکار عامهنك غلیانندن واحوالك کیدیشندن خوف ایدهرك اصلاحات مطلوبهیی کندی اختیارلری ایله اجرا ایتمکه قیام ایتمشلردر. شوقدرکه اصلاحات مذکوره قوهده ایکن بردرجهیه قدر قابل الاجرا کورندیکی حالده موقع اجرایه حین وضعنده حکومتلره دهشت ویرمشدر. بناءعلیه همان انلردن صرف نظر اولنوب مخالفت بولنهکیدلمشدر.

بو وجهله افکار عامه نك ارزوسی ایله احوال حاضره بیننده کی مباینت کیتدکچه بیومش و « دولت » ایله « ملت » بیننده ظهور ایدن ضدیت تزاید ایتمشدر . اصحاب حکم و اداره افکار جدیده دن توحش ایده رك افکار عتیقه یی التزام ایتمکه قالقشمش ایدی . حال بوکه بو مسلك افکار عامه یی جرح و تحریکدن بشقه بر شیئی موجب اولمایور ایدی .

بو احوالی مطالعه ولدنیاتنه کسب وقوف ایدن ذوات مدنیت عتیقه ایله ماهیتی مجهول اولان مدنیت جدیده بیننده بیوك بر مصادمه ظهوره کله جکنی خبر ویرمکده ونتایجندن خوف ایتمکده ایدیلر . بو مصادمه نهایت وقوع بولوب « انقلاب کبیر » یاد اولنمشدر .

انقلاب ابتدا فرانسه ده باش کوسترمش ایسه ده صوکره هر طرفه سرایت ایتدیکندن فرانسه ده انقلاب ظهوری صره لرنده سائر اوروپا ممالکنك دخی نه احوالده اولدقلرینی بیلمك لازمدر . بناء علیه عموم اوروپایه بر کره عطف نظر ایده لم . —

پورتکیز — پورتکیزك استقلالنی اعاده ایتمش اولان (براغانس) خاندانی [*] استقلال ایله برابر پورتکیزك اسکی قوت وشاننی اعاده ایده مه مشدر . حکمدارلر ادارهٔ ممالکی پاپازلر ایله جزوئیتلره تسلیم ایتمش اولوب انلر ایسه دولتی پورتکیزك منافعی

[*] جلد ٥ صحیفه ۳٤۰

نقطهٔ نظردن اداره ایتمه‌یوب رومه کلیساسی منافعی نقطهٔ نظردن اداره ایده کلدکلرندن پورتکیز حال انقراضه دوچار اولمشدر. عسکر ایله دونتمایه هیچ اهمیت ویرلمه‌دیکندن پورتکیز مستملکات مهمه‌سنك برخیلیسی دیکر اللره انتقال ایتدیکی کبی، نفس پورتکیز سواحلی دخی دکز خرسزلرینك تجاوزاتندن محافظه اولنه‌مایور ایدی. یالکز اون ایکنجی عصرده ظهور ایدن (یوسف امانوئل ۱۱۲۸ ـ ۱۱۵۵) دورنده (پومبال de Pombal) نامنده بر وزیر اصلاحات واسطه‌سیله دولتی بو ضعفیت وانقراض حالندن قورتارمغه قیام ایتمش ایدی.

پومبال بیوك زادکان فاملیاسنه منسوب اولمادیغی حالده عقل ودرایتی سایه‌سنده الك بیوك مسندلره نائل اولمشدر. کندیسی (قوئیمبر) دارالفنوننده تحصیل فنون ایتمش ودارالفنونده تحصیل علوم ایله برابر وولترکبی، معلمری بولنان جزوئیتلره قارشی نفرت ایتمکی دخی اوکرنمشدر.

پومبال بعض مأموریت ایله لوندره وویانه‌یه عزیمت ایتدیکی وقت ممالك اجنبیه‌نك احوال عمومیه‌سنی تدقیق وانلری کندی وطننك احوالنه تطبیق ایدنجه بینلرنده کلی فرق بولمشدر. نهایت درجه‌ده محب وطن بولنان پومبال بوندن پك زیاده متأثر اوله‌رق کری قالمش اولان پورتکیزی ترقی وتمدن یولنده خیلی

ایلریلمش اولان ممالك ایله همحال ایتمكی كندیسی ایچون مقدس وظیفه عد ایلمشدر.

بومبال ایش كوره بیلمك ایچون بیوك مسنده بچمك لازم اولدیغنی بیلدیكندن اكا تشبث ایتمش ایسه‌ده پورتكیز اداره‌سنی درعهده ایتمش اولان بیوكدره بكلرایله پاپازلرك ممانعتلری اوزرینه خیلی مدت ترقیدن عاجز قالمشدر. لكن صوكره‌لری خفیاً ولی عهد پرنس (یوسف امانوئیل) ایله مناسبات مخصوصه پیدا ایده‌رك انك توجهنی قزانمش وحین جلوسنده باش وكیل تعیین اولنمشدر.

بومبال ابتدا دولتك امور مالیه‌سنی تسویه ایتمش وسریع سفائن انشا ایتدیروب پورتكیز سواحلنی قورصانلرك تجاوزاتندن تأمین ایلمشدر. اجنبی ضابطانی واسطه‌سیله پورتكیز عسكری یكیدن تنظیم اولنمش ومكتبلر كشاد ایدیله‌رك معارفك تعمیمنه سعی ایدلمشدر.

جزوئیتلر ممالكك داخلی اداره‌سنی درعهده ایتدكلری كبی، تجارت وصنایع ایچون دخی برطاقم امتیازلر اخذ ایده‌رك اهالی‌یه غدر ایتمكده ایدیلر. بومبال جزوئیتلره تجارت ایچون امتیاز ویرمه‌نك برمناسبتی اولمادیغی ادعاسیله امتیازلرینی فسخ ایتمش و بونكله كینلرینه اوغرامشدر.

بیك یوزاوتوز اوچ تاریخنده لیسبونده غایت شدت ودهشتلی

بر حرکت ارض وقوع بولەرق شهر کاملا خراب اولمش واهالیسندن اوتوز بیك نفوس یاخرابات التندەقالمش، یاخود مجراسندن چیقمش اولان تاج نهری ظالغەلرندە بوغلمش ایدی.

پومبال وقعهٔ مؤلمەیی تخفیف ایچون الندن کلنی دریغ ایتمەمش وبونکلە اهالینك حسن توجهنە وعالمك تحسیننە مظهراولمشدر. پومبالك همت وغیرتیلە شهر برایکی سنە ظرفندە اسکیسندن کوزل اولمق اوزرە انشا اولنمش واهالیسنك اسکی حالیٔ اعادە ایدلمشدر.

هرکس پومبالە تشکردن عاجز ایدی. یالکز جزوئیتلر وقعهٔ مذکورەنك «پومبالك اعتقادسزلکنە قارشی جناب حقك جزاسی اولدیغی» ادعاسیلە اهالی‌یی افسادە قیام ایتمشلر ایدی. بوصرەدە قرال علیهنە بر سوء قصد وقوع بولدیغندن پومبال بوندە جزوئیتلری اتهام ایدەرك انلرك پورتکیزدن طردی ایچون قرالدن رخصت استحصال ایدەبیلمشدر.

پومبالك یالکز برقصوری وارایدی. اودەایی بیلدیکی مقصدی استحصال یولندە بعضاً مناسبتسز دینیلەجك درجەدە شدت واصرار کوسترمسی ایدی. پومبال (آوتودافە Autodafé) یی رسماً قالدیروب هر کس طرفندن آلقشلانمش ایکن جزوئیتلرە مخصوص اولمق اوزرە انی اعادە ایلمشدر.

پومبالك ادارەسندن یأس حالنە کلمش اولان هیئت رهبان ایلە

دره بکلر امانوئیلك وفاتی اوزرینه انی تحت توقیفه آلدیروب حقنده اعدام حکمنی ویردیرمشلردر. شو قدر که قرال اعدام جزاسنی نفی‌یه تبدیل ایلمشدر.

پورتکیز حکومتی پومبالك اصلاحاتنی بر بر کری آلمش وپورتکیز ینه اسکی حاله دوچار اولمشدر. باخصوص پورتکیزك باش قالدیرمامسنه سبب انکلتره ایله اولان بر تجارت معاهده‌سی ایدی. پورتکیز انکلیز فابریقه‌لرینك چارشیسی مقامنده اولوب ممالك داخلنده هیچ بر صنعت قالمامشیدی. پومبال بو معاهده‌یی فسخ ایتمك ایچون خیلی اوغراشدیغی حالده موفق اوله‌مشیدی.

ناپولئون بوناپارت دورینه کلنجه‌یه قدر پورتکیز داخلی قاریشقلقلر ایچنده وقت کچیرمش اولوب ناپولئون طرفندن فرانسه‌یه الحاق اولنجه قرال خاندانی برازیلیه‌یه کچمشدر.

ویانه قونغره‌سندن صوکره پورتکیز قطعه‌سی رسماً (براغانس) فاملیاسنه اعاده اولنمش ایسه‌ده حقیقت حالده برمدت انکلیز والیسی طرفندن اداره اولنمشدر. انجق برازیلیه‌ده حکومت ایتمکده بولنان التنجی ژان حقوق مشروعه‌سنه استناداً کلوب پورتکیز تختنه جلوس ایتمشدر (۱۲۰۰). فقط بونك اوزرینه برازیلیه عصیان واعلان استقلال ایده‌رك ژانك اوغلی (دون پدرو) یه بیعت ایتمشدر.

(دون پدرو) پدرینك وفاتی اوزرینه پورتکیز تاجنی رسماً

قیرنی ماریه‌یه ترك ایده‌رك پورتكیز ایله برازیلیه‌نك ایكی مستقل حكومت اولدیغنی تصدیق ایلمشدر. لكن بونكله دخی پورتكیزده اسایش اعاده اولنمامشدر. —

اسپانیه — اون‌دردنجی لوئی‌نك اسپانیه‌یه قرال نصب ایتمش اولدیغی (فلیب ده بوربون ١٠٧٩) اقتدارسز وتنبل بر پرنس اولوب ادارهٔ ممالكی زوجه‌سنك النده براقمش ایدی. زوجه‌سی ایسه لوئی‌نك خفی اجنتوسی بولنان پرنسس (اورسینی Orsini) نك نفوذی تحتنده بولندیغندن اسپانیه فرانسه قرالینك مرضیسی وجهله اداره اولنمقده ایدی. فیلیبك برنجی زوجه‌سی وفات ایدنجه اورسینی ینه النده اسیر اوله‌بیله‌جك برقرالیچه ارامش وخاص بنده‌سی بولنان ایتالیه‌لی آلبرونی (Alberoni) نك توصیه‌سیله فیلیب ایچون پارمه پرنسسی الیزابت (E. de Parme)ی زوجه انتخاب ایلمشدر. فقط اورسینی بو انتخابده پك زیاده الدانمشدر. چونكه آلت مقامنده استعمال اولنمق اوزره انتخاب اولنان آلیزابت آزوقت ایچنده كندیسنك نهایت درجه‌ده كبرلی ودرایتلی اولدیغنی كوسترمش وحالندن شكایت ایتمكه باشلامش اولان اورسینی‌یی تحت الحفظ اولمق اوزره اسپانیه حدودینك خارجنه آتدیردیغی كبی، قرالی دخی ایسته‌دیكی یولده استعمال ایتمكه باشلامشدر.

الیزابت البرونی ایچون پاپادن قاردینال کلاهنی استحصال ایتدکدن صوکره انی باش وکیل تعیین ایلمشدر. آلبرونی قیصه بویلی وشیشمان وچیرکین برآدم اولدیغی حالده حسن اداره‌سی ودرایتی سایه‌سنده عمومك محبتنی قزانمشدر.

البرونی ویرکیلری تنزیل ایده‌رك زراعت وتجارتی حمایه ایتمش واسپانیه‌نك دونغاسی ایله عسکرینی یکیدن تنظیم ایده‌رك انی دول معظمه صره‌سنه داخل ایلمشدر.

بشنجی فیلیپدن صوکره اسپانیه تاجنك بیوك اوغلی فردینانده انتقال ایتمسی لازم کلیر ایکن الیزابت ایله البرونی الیزابتك اوغلی (دون قارلوس) ی ولی عهد تعیین ایتمك، یاخود هیچ اولمازایسه (دون قارلوس) ایچون ایتالیه‌ده برحکومت تشکیل ایلمك ایچون خیلی املك صرف ایتمشلر ایسه‌ده بو ماده قرال ایله اهالیجه سوء تأثیری موجب اوله‌رق البرونی‌نك اسپانیه‌دن طردی ایچون وسیله اولمشدر. فقط الیزابت اوستریه ایله فرانسه بیننده ظهور ایتمش اولان محاربه‌دن بالاستفاده ناپولی قرالیتنی اوغلنه اعطا ایتمکه موفق اولمشدر. آلیزابت زوجنی دفن ایتدکدن صوکره ذریتسز اولان فردیناندی دخی مزاره کتورمش ونهایت سودیکی دون قارلوسك (اوچنجی شارل) عنوانیله اسپانیه تختنه جلوس ایلدیکنی کوره بیلمشدر.

اوچنجی شارل (۱۱۳۷ ـ ۱۱٦٦) کندیسنك اقتدار

ودرایت اصحابندن اولدیغنی کوسترمش وسلطنتی اصلاحات ایچنده بچمشدر. شارل قونت آرانده (Aranda) نام بروزیرنده ایسته‌دیکی کبی بر معین ومستشار بوله‌رق انکله برابر اسپانیه‌نك اساساً اصلاحنه تشبث ایلمشدر.

وقت مزبوره کلنجه‌یه‌قدر اسپانیه‌ده عموم اداره جزوئیتلرك النده‌ایدی. جزوئیتلرك النده‌بولنان مکاتبده «اسقو لاستیك» دن بشقه برفن تحصیل اولنمادیغندن اهالی نهایت درجه‌ده جاهل ایدی.

اون‌ایکنجی عصرده (قوپرنیك) ایله (نیوتون) ك اثارینی مطالعه‌ایتمك شویله طورسون، امریقه‌یی کشف‌ایله ارضك کروی اولدیغنی اثبات ایدن اسپانیوللر اولدقلری حالده اسپانیه‌ده ارضك کرویتنه دائر سوز اوزاتمق‌دخی جائز دکلدی‌وجرأت‌ایدن بولنورایسه انکیزیسون محکمه‌سی طرفندن احراق ایدیلیرایدی.

جزوئیتلر آرانده‌نك اصلاحاتی علیهنده‌اولوب حقنده هرنوع انتریقه چویرمکده اولدقلرندن آرانده‌دخی مقابلة مادریدده وقوع بولان براختلال اوزرینه جزوئیتلری اتهام‌ایده‌رك انلری اسپانیه‌دن طرد ایتدیرمشدر. یعنی کیجه‌نك برنده اسپانیه‌ده بولنان بالجمله جزوئیتلر بردن اخذ وایتالیه‌یه نقل اولنوب ساحل بحره اتلمشدر (۱۱٤٥). جزوئیتلرك املاکی دخی حکومت طرفندن مصادره اولنمشدر.

آرانده کلیسانك دولت امور ینه مداخله‌سنی منع ایتمش وانکیزیسیونی کلیاً قالدیره‌مامش ایسه‌ده حکمنی تحدید ایلشدر. فقط آرانده‌دخی پومبال کبی اصلاحاتنی اکمال ایده‌مه‌مشدر. شارله اختیارلق حالده تعصب ووها ملك کلمش وآرانده‌یه اولان امنیتی قالدیروب پاپازلرك نفوذی تحتنده قالمشدر. آرانده‌دخی پومبال کبی مذهبسزلکله اتهام اولنه‌رق نفی اولنمشدر.

مع مافیه آرانده‌نك اداره‌سیله بوربون خاندانك سلطنتی اسپانیه ایچون فائده‌دن خالی قالمامشدر. فرانسه اصولی وفرانسه لسانی اسپانیه‌یه داخل اولمش واسپانیه زاده‌کانی یواش یواش فرانسه ادبیاتنی مطالعه ایتمکه باشلادقلری کبی بعض فرانسزلردخی بیوك مأموریتلره قبول اولنمشلردر. لکن اهالی ینه تعصب وجهالتدن قورتلامشدر. —

ایتالیه — اون سکزنجی عصرده ایتالیه‌ده (ساووا) دوقه‌لغی (ساردینیه) قرالیتنه تحویل اولنوب ایتالیه‌نك اك مهم دولتی صره‌سنه کچمشدر. ساووا دوقه‌سی ویقتور آمده (V. Amedée ۱۰۵۳ ـ ۱۱۱۸) «اسپانیه وراثتی محاربه‌لری» اثناسنده مداخله ایده‌رك منافعه کوره طرف التزام ایتمش ونتیجهٔ احوالده «قرال» عنوانی ایله خیلی مستملکات قزانمشدر.

برمدت صوکره ساردینیه جزیره‌سی ساووایه علاوه

اولنديغندن قراللر كنديلرينى ساردينيه قراللرى ياد ايتمكه باشلامشلردر. ايتاليه قراللقى ساردينيه قراليتندن ظهور ايتمشدر.

جنوا ايله ونديك حالا انكيزيسيون شدتلرى وبناء عليه افكار مضايقه‌سى ايچنده ايديلر.

توسقانيه‌ده مديجى سلاسى منقطع اوله‌رق حكومت اوستريه ايمپراطوريچه‌سى ماريه تره‌زك زوجى ايمپراطور فرانچه انتقال ايتمش (١١١٤) وبوجهتله توسقانيه دوقه‌لغى اوستريه‌يه الحاق اولنمشدر. فرانج دورنده توسقانيه‌ده خيلى اصلاحات اجرا اولنمشدر.

اون ايكنجى عصرده پاپا اوندردنجى قلمان (١١٤٧–١١٥٣) حكمدارلره امتثالا بعض اصلاحات اجرا ايتمش وحتى جزوئيت شركتنك لغوينه موافقت ايلمشدر (١١٥١). فقط قلمان جزئيتلر طرفندن تسميم اولنديغى كبى، جزوئيت شركتى دخى برمدت صوكره ينه رسماً اعاده اولنمشدر.

ناپولى قرالى بولنان دون قارلوس اسپانيه تاجنى ضبط ايتديكى وقت ناپولى يى كوچوك اوغلى فردينانده اعطا ايتمشيدى. اشبو «دردنجى» فردينانذ (١١٣٧–١١٠٣) ك سلطنتى قاريشقلقلر ايچنده چكمش وكنديسى برقاچ دفعه حكومتى غائب ايلمشدر. دون قارلوس ناپوليده خيلى اصلاحات اجرا ايتمش اولديغى حالده اصلاتى ثمره‌سز قالمشدر. —

دانيمارقه — اون سكزنجى عصرده دانيمارقه دخى طريق اصلاحاته سالك اولمشدر. قرال يدنجى خرستيان (١١٤٤ — ١١٨٥) اوروپايه سياحت ايده‌رك اوروپانك ترقيسنى كورمش اولديغندن كنديسى دخى ممالكنك اعمارينه تشبث ايلمشدر.

خرستيان برالمانيه پاپازينك اوغلى بولنان طبيب (استروئنزه Struensée) ده بوخصوصده كنديسى ايچون كوزل برمعاون بولمشدر.

(استروئنزه) وولترو انسيقلوپديستلر طرفدارى اولوب باش وكالتى اثناسنده دانيمارقه‌نك اساساً اصلاح وتنظيمنه قيام ايتمش وزادكانك امتيازاتنى تعديل وعموم ويركيلرى تنزيل ايتمش ايسه‌ده كليسا ايله زادكان كروهنك كينلرينه اوغرامشدر. اهالى كنديسنه اجنبى نظريله باقديغندن انك تحسيننندن دخى محروم قالمشدر. باخصوص پاپازلره اسير اولمش اولان قرالك والده‌سى (يوليانه) استروئنزه‌نك عزلى ايچون اصرار ايدر ايدى. بناء عليه قرال دخى عمومك طلبى اوزرينه استروئنزه‌يى تحت محاكمه‌يه الMش و بعده اعدامنى امر ايلمشدر.

فقط دانيمارقه‌ده اصلاحات استروئنزه‌نك اعدامى ايله كرى قالمامشدر. چونكه ولى عهد پرنس فره‌دريك (استروئنزه) نك مقامنى طوتمش وحصوله كتيرديكى سائر اصلاحات ايله برابر اسارتى لغو ايلمشدر.—

اسوه‌چیه — اسوه‌چیه‌ده ذکی وغیور اوچنجی کوستاو بالذات انسیقلوپدیستلر طرفداری ایدی و اصلاحات اجراسنه لزوم قطعی کوره‌یور ایدی . کوستاو دایسی بیوك فره‌دریکی نمونه اتخاذ ایده‌رك ایجاب ایدن اصلاحاتی اجرا ایتمش وزاده‌کانه ویریلن کلی امتیازات مناسبتیله اخلال اولنمش اولان استقلال اداره‌نك اعاده‌سنه قیام ایلمشدر .

اسوه‌چیه‌ده هردرلو ترقی‌یه مانع اولان کیفیت زادکاندن مرکب برنوع « اولیغارخیه » مجلسی [*] ایله نهایتسز منازعه‌لری ماده‌لری ایدی . قرال بومنازعه ایله اهالینك مجلس مذکور حقنده اولان نفرتنه استناداً مجلسی طاغتمغه موفق اولمشدر (۱۱۵۰) .

« اولیغارخیه » اعضاسنك الك ایلری کلنلری حبس وبرقاچی دخی اعدام اولنمشدر . بونك اوزرینه کوستاو ملت مجلسنی دعوت ایده‌رك قوانین اساسیه‌ده بعض تعدیلات اجرا ایتدیرمشدر . یکی تنظیم اولنان قوانین موجبنجه ویرکیلرك طرح وتخصیصی، عساکر بریه وبحریه قوماندەسی، اعلان حرب ایله عقد صلح قرالك حقوق مقدسه‌سندن طانیلمشدر . شوقدرکه حرب اعلان اولنمازدن اول ملت مجلسنه مراجعتله رسماً مأذونیت استحصال ایتمك لازم ایدی .

کوستاو پك چوق مکتبلر وخسته‌خانه‌لر انشا وتأسیس ایتمش،

[*] صحیفه ۱۰۵

محكمه‌لردن اشكنجه‌يى قالديرمش، قناللرايله شوسه يوللرى انشا ايتديرمشدر. بونكله برابر قرال مسرفلكى وخفيف اولان مشربى جهتيله اهاليناك محبتنه مظهر اوله‌مامشدر.

كوستاو اجدادلرندن (كوستاو آدولف) دورنده‌كى اسوه‌چيه‌نك نفوذينى اعاده ايتمك فكرنده اولوب قاترينه ايله دولت‌عليه بيننده واقع اولان محاربه اثناسنده بيوك پترو طرفندن ضبط اولنمش اولان «بالتيك ولايتلرينى» اعاده ايتمك عزميله روسيه‌يه اعلان حرب ايلمشدر. (۱۱٦٦).

روسيه حدودينى تجاوز ايتدكدن صوكره عسكر «محاربه ايچون ملت مجلسنك رخصتى اولماديغندن اكا مشروع نظريله باقيله‌ماز» ادعاسيله اطاعتده قصور ايتمش اولديغندن قرال على‌العجله استوقهولمه كلوب ملت مجلسنى جمع ايتمش ومحاربه‌يى تصديق ايتديرمشدر.

بومحاربه‌ده كوستاو فوق‌العاده غيرت وفداكارلق ابراز ايتديكى حالده محاربه‌دن برنتيجه حاصل اوله‌مامشدر. بوندن صوكره كوستاو فرانسه اختلالى عليهنه قيام ايلمش، فقط تداركات اثناسنده مقتولاً وفات ايتمشدر.

بوعصرده اوستريه‌ده يوسف، وروسيه‌ده قاترينه، پروسيه‌ده فره‌دريك وخلفى فره‌دريك ويلهلم كندى اختيارلرى ايله طريق اصلاحاته سالك اولدقلرندن بوعصره «تربيه‌لى استبداد»

دیمشلر ایدی. فقط هر یرده حکومتلر اختیار ایتدکاری اصلاحاتك نتایجندن خشنود قالمادقلرندن تبدیل مسلك ایتمشلر وبالخصوص فرانسه اختلالی ایله حریت واصلاحات طرفدارلرینك وحشتلری اوزرینه اوروپاده اسکی اصوله میل حاصل اولمشدر . —

— ۷ —

انقلابی موجب اولان احوال داخلیه

اون بشنجی لوئی دوری

وصایت دوری • فاووریتلر • ممالکك ادارهٔ عمومیه‌سی

وصایت دوری — اون بشنجی لوئی (۱۰۹۳ — ۱۱۵۲) جدینك حین وفاتنده یالکز بش یاشنده اولدیغی جهتله قرال خاندانك رئیسی بولنان فیلیب د، ورلیان وصی تعیین اولنمش ایدی.

فیلیب زکی وحریت پرور بر پرنس ایدیسه‌ده پك زیاده ذوق وصفایه وعیش وعشرته مبتلا اولدیغندن اداره‌سندن فرانسه متضرر اولمشدر. فیلیبك بو حالی مربیسی بولنان (قاردینال دو بوا Dubois) نك اثری ایدی.

دو بوانك التوندن بشقه بر شیئه طاپندیغی یوق ایکن پاپا طرفندن قاردینال و فیلیب طرفندن دخی مستشار تعیین اولنمش

ایدی. دو بوا دائما فیلیپی ذوق وصفایه تحریك ایدر وصفتنه باققسزین هر نوع اکلنجه‌لرنده حاضر بولنور ایدی.

اون دردنجی لوئی‌نك او اخر سلطنتنده سرایده «اتیکت» وتعصب نهایت درجه‌یه وارمش اولدیغندن سرایه منسوب اولانلر کندیلرینی متدین کوسترمکه غیرت ایدرلر ایدی. فقط بو دوعه جمله‌سی مرائیلکی براقوب پرنس فیلیپه امتثالاً ذوق واکلنجه‌لره طالمشلردر.

کرك سرایده، کرك سرایه منسوب بیوك جمعیتلرده ارککلر ایله قادینلر همان عرض وناموسلرینی وقایه ایتمك لزومنی اونوتمشلر ایدی. بوحال تدریجاً دوائر سائره‌یه دخی سرایت ایتمکده ایدی. دو بوا ایسه عشرت و صفادن طولایی کندینی غائب ایتمش اولان وصی‌یی ایسته‌دیکی کبی استعمال ایده‌رك فرانسه‌نك اداره‌سنی ضبط ایتمش اولدیغندن بو احوالدن پك ممنون ایدی.

خزینهٔ دولته داخل اولان اقچه (دو بوا) ایله فیلیب بیننده تقسیم اولنور ایدی. ذاتاً اون‌دردنجی لوئی امور مالیه‌یی پك پریشان بر حالده براقمش ایدی. بورج ایکی ملیار فرانقی متجاوز ایدی و واردات یالکز فائض ایچون دخی کافی دکلدی.

بر پاره‌سز قالمش اولان فیلیب محتاج اولدیغی اقچه‌یی بوله‌بیلمك ایچون برچاره تصور ایتمکده ایکن (جون‌لاو John Law) نام بر انکلیز امدادینه یتشمشدر.

جون لاو اسقوچیه‌لی بر ساعتجینك اوغلی اولوب دوئلودن طولایی مملکتنی ترك ایتمکه مجبور اولمش و خیلی مدت اوروپاده سیاحت ایتدکدن صوکره نهایت فرانسه‌ده اقامت ایتمش ایدی. کندیسی ماهر برقومارباز اولوب سیاحتی اثناسنده پك چوق ثروت جمع ایده‌بیلمش ایدی.

جون‌لاو بروقتدن بری بربانقه تأسیس ایده‌رك نقدینه‌ تداول ایده‌جك سندات (قوائم) اخراج ایتمك وبووجهله سرمایه‌یی ایکی قات ایده‌رك اکا کوره استفاده ایلمك فکرنده ایدی وبویله بربانقه تأسیس ایچون برقاچ حکومتدن مساعده ایسته‌دیکی حالده فلیپ د، ورلیاندن بشقه کیمسه‌ده موافقت کورمه‌مش ایدی.

فرانسه‌حکومتی ابتدا (جون‌لاو) ه خصوصی بربانقه تأسیس ایچون مساعده ویرمشدر. بانقه تأسس ایتمش و برطاقم بانقنوتلر اخراج ایده‌رك انلری نقد مقامنده اخذ واعطایه باشلامشدر. بانقنوتلر «اسقونته» سز هر ایسته‌نلدیکی وقت التونه تحویل اولنه‌بیلدیکندن عموم عندنده رغبت بولمش وحکومت‌دخی مذکور بانقه‌یی دولت بانقه‌سی اعلان ایلمشدر.

دولت خزینه‌ معاملاتنده بانقنوتلری سکهٔ خالصه مقامنده اخذواعطا ایتمکه باشلادیغی کبی، بانقه‌دخی هندوستان تجارتی ایچون امتیاز مخصوص اخذ ایده‌رك تجارت تمتعندن بانقنوتلر ایچون برمقدار فائض تفریق ایتمشدر. بوسایه‌ده بانقه ازمدت

ظرفنده او درجه ده اعتبار بولمشدرکه هرکس النده بولنان مسکوکاتی واملاکارینك بدلاتنی بانقنوتلره تحویل ایلمشدر. بانقه نك بولندیغی جاده کلن وکچنك کثرتندن طولایی قپانه‌رق خیلی قضالر وقوع بولورایدی. بانقنوتلر بورسه‌ده اویونلری ایچون اساس اتخاذ اولنمش اولوب بعض ادملر بر قاچ کون ظرفنده ملیونلرجه پاره قزانیرلر ایدی.

بانقه‌نك مأمولك خارجنده اولان موفقیتی مؤسسلرینك دخی کوزلرینی قاشدیرمشدر. بانقه حکومتك طلبی اوزرینه دولت دیوناتنك تسویه‌سی ایچون حسابسز قائمه اخراج ایتمش وهرنه‌قدر دولت بورجلرندن قورتلمش ایسه‌ده تداوله چیقاریلان بونجه قوائمدن طولایی اهالی‌یه نهایت شبهه وامنیتسزلك کلمشدر. جونلاوك دوشمنلری دخی برطاقم حوادث کاذبه نشر ایده‌رك مرقومك اعتبارینی کسر ایتمکه قیام ایتمشلر ایدی. بودفعه هرکس تلاشه کله‌رك الده بولنان قوائمی التونه تحویل ایتمك ایچون بانقه‌یه هجوم ایلمشدر.

بانقه برخیلی مدت قائمه آلوب یرینه آلتون ویرمش واعتبارینك اعاده‌سنه غیرت ایلمش ایسه‌ده حکومت قوائمی خزینه‌یه بوندن صوکره قبول اولنمایه‌جغنی اعلان ایدنجه بانقه دخی اعلان افلاس ایلمشدر (۱۰۹۸)

واریتلرینی بانقنوتلره تحویل ایتمش اولان بیکلرجه بیچاره‌لرك برخیلیسی یأسلرندن کندیلرینی تلف ایتمشلردر . پارسده قیام وقوع بولمش و (جون‌لاو) انجق تبدیل قیافتله ممالك اجنبیه‌یه فرارایده‌رك یقاسنی قورتاره بیلمشدر . چون‌لاو کندی ثروتنی دخی کلیاً غائب ایتمش اولدیغندن تکرار زنکین اولمق ایچون قوماره باشلامش ایسه‌ده فقر وضرورت ایچنده عمرینی اکمال ایلمشدر .

عصرمزده بونجه اهمیت کسب ایدن بانقه و (آنونیم) شرکتلری چون‌لاوك اثریدر و کندیسنك تأسیس ایلدیکی فرانسه بانقه‌سنك برسؤنیته مبنی تأسیس ایتمه‌دیکی و بانقه‌نك افلاسندن مستقلا مسئول اولمادیغی دخی جنایتنی تخفیف ایچون کافیدر . —

فلوورینلر — بانقه فلاکتندن اوچ سنه صوکره فیلیب د' اورلئان وفات ایتمش اولدیغندن ادارهٔ ممالك اون‌اوچ یاشنده بولنان اون‌بشنجی لوئی‌نك النده قالمشدر . باش‌وکالت‌وبونکله برابر زمام‌اداره‌لوئی‌نك خواجه‌سی بولنان قاردینال فلوری (Fleury) یه حواله اولنمشدر .

فلورینك اداره‌سی فیلیبك اداره‌سنه هرحالده مرجح ایدی . سلطنت واسرافك اوکی النمش وامور مالیه بر درجه‌یه قدر دوزلمشدر . فقط فلورینك وفاتندن صوکره احوال ینه وخامت کسب ایتمشدر .

فلورینك وفاتیله فرانسه‌ده (فاووریت Favorite) لر ـ یعنی «کوزده» لر دوری کشاد اولنمشدر . بلوغه‌ایروب ادارهٔ اموری درعهده ایلمش اولان اون بشنجی لوئی صفا واسراف خصوصنده فیلیب د، اورلئانی دخی چکمشدر.

لوئی لهستان قرالی(استانسلاس لشینسکی) نك قیزی ماریه‌یی تزوج ایتمش ایدی . ماریه‌یه ظاهرا حرمت و رعایت ایدیلیر ایدیسه‌ده سرایده‌اصلا حکم ونفوذی یوق ایدی. حکم ایسه ‌اره‌صره دکشمکده بولنان قرالك «کوزده» لرنده‌ایدی.

لوئی برطاقم عادی فاحشه‌لرك النده اسیراولوب خزینهٔ دولتی انلره تسلیم وامور اداره‌یی همان رأیلرینه حواله ایتمشیدی. لوئی‌نك کوزده‌لری ایچنده الڭمشهوراولان مارکیز(پومپادور)در.

پومپادور (M.ise de Pompadour) اخلاق جهتیله پك الچق برقادین ایدیسه‌ده عقل ودرایتجه قرال ایله وکلاسنه فائق ایدی . فرانسه حکومتی برخیلی وقت پومپادورك النده قالمش وزماننده درجه سزاولان اسرافدن ایلری کلن مضایقهٔ مالیه مشتشا طوتلدیغی حالده هرشی یولنده کیتمشدر . پومپادور وکلا مسندلری ایچون درایتلی مجرب آدملر ارارایدی. ازجمله باش وکیل تعیین ایتدیردیکی قونت (شوازل) فرانسه‌نك بیوك رجالندن معدوددر .

شوازل پومپادورك حمایهٔ مخصوصه‌سی سایه‌سنده فرانسه‌ده

يتشمش ايدى . آكيلون ايسه بره تان واليلكنده ارتكاب و تجاوزلرى ايله شهرت قزانمشيدى .

آرتق حكومت كنديني بيلز اولان قرالك سلطنت و اسرافنه مانع اوله جغى يرده بالعكس قرالى اويوله سوق ايتمكه باشلامشدر . فرانسه ادارهسنك دخى براداره دولته بكزر يرى قالمايوب رذالت درجهسنه وارمش ايدى . يالكز پارس پارلمنتوسى براز ابراز حميت ايدهرك دولتك منافع عموميهسى نامنه حكومتك بعض حركاتنه قارشى پروتستويه جرأت ايتمكده ايدى .

پارس پارلمنتوسى اوتهدن برى دولتك ايراد و مصارفى حقنده اولان ارادات قراليهيى پروتوقوللرينه قيد ايتمك امتيازيني استحصال ايتمش اولوب برارادهلى قرار پارلمنتونك دفتر كبيرينه قيد اولنمادقجه قانون حكمنى احراز ايدهمز ايدى .

پارلمنتو بودفعه قرالك بعض ارادهلريني قيد ايتمهمش و حكومتك عموم مسلكنى اعتراض ايتمكه باشلامشدر . فقط برمدت صوكره قرال (دوباررى) نك تشويقيله پارلمنتو اعضاسندن برقاچ كشى يى توقيف و پارلمنتويى تعطيل ايلمشدر .

خلاصهٔ كلام اون بشنجى لوئىنك اواخر سلطنتنده فرانسهنك احوال عموميهسى پك زياده وخامت كسب ايتمش ايدى . صفا و اسراف دولتك امور ماليهسنى اخلال ايتمكده ايدى . بوخصوصده كنديلرينه بيان مطالعه اولنديغى حالده لوئى ايله

خاص بندكانى «بز اكلنجه‌مزه بقالم، خلفلريمز كنديلرينى بيلدكلرى كبى اداره ايتسينلر» و «بزدن صوكره ايستر طوفان اولسون» ديرلر ايدى.

لوئى‌نك خلقى اداره چاره‌سندن عاجز قالوب كنديسنه لعنت اوقويه‌رق باشنى جلادلك بالته‌سى آلتنه وضع ايتمش و «قان طوفانى» ياد اولنمغه شايان براختلال عظيم واقع اولمشدر.

فرانسه‌نك ادارهٔ عموميه‌سى — فرانسه‌ده اون برنجى لوئى طرفندن استحصال اولنان استقلال اداره خلفلرى طرفندن سوء استعمال اولنه‌رق وحشى براستبداددرجه‌سنه ايصال ايدلمش واحوال عموميه‌نك كسب وخامت ايتمسيله انتظام اداره‌نك اساساً وكلياً اخلالنى موجب اولمشدر. هله اون‌بشنجى لوئى دورنده فرانسه‌نك اداره‌سى برادارهٔ دولته بكزه‌مه‌يوب رذالت رنكنى المش ايدى واشبو رذالتك ايزلرى عدالت الهيه اقتضاسندن اوله‌رق قان سيللرى ايله يقانمشدر.

اهالى حقوق مقدسهٔ شخصيه ومدنيه ايله هردرلو امنيتدن محروم قالمشيدى. ممالكك وارداتى ديونات عموميه مستثنا طوتلديغى حالده دخى سلطنت وشعشعه‌يه طالمش اولان سرايك مصارفنى انجق اداره‌ايده‌بيلديكندن‌سائر مأمورين دولت‌ايله برابر مأمورين عدليه آيلقلرينى الەمايورلر ايدى وبناء عليه محافظه ايتكله

مکلف اولدقلری قانونی واسطهٔ ارتکاب اتخاذ ایتمشلر ایدی.

وقت مزبورده احکامی عموم ممالك ایچون جاری اولان منتظم برقانون موجود اولمایوب اوچیوز سکسان درت قدر عدلیه مرکزی وار ایدی که هر برینك اصول ونظاماتی بشقه بشقه ایدی. برشهرده اصول ونظامه موافق اولان برماده دیکر برشهر وقصبه‌ده مجازاتی مستلزم تهمت وقباحت عد اولنور ایدی.

اصول ونظامات بربرینه مغایر اولدیغی کبی بربرینه مطابق ایکی نظامه استناداً ویریلن حکملرده دخی اختلاف کورلیرایدی.

امتیازاتك کثرتی انسانی انلری تجاوز ایتمه‌مکدن عاجز براقفده ایدی. برینك احکامنی تجاوز ایتمه‌مك فکریله برآز اوبرطرفه میل اولندیغی حالده دیکر برنظام ویاامتیازك احکامنی تجاوز ایتمش اولور ایدی.

جزای نقدی ایله محکمه مصارفنك مقداری محکمه طرفندن تعیین ایدیلیرایدی وبوخصوصده‌کی سوء استعمال نهایت درجه‌ده ایدی. بویولده اخذ اولنان محاکم رسومی اون بشنجی لوئی دورنده سنوی التمش ملیون فرانقی تجاوز ایتمش ایدی. اهالی دخی محکمه‌لرده صرف ایتدکلری اقچه‌به محکمه مصارفانی دیمه‌یوب « محکمه حیدودلغی » دیرایدی.

« اکر (نوتردام) کلیساسنی (که پاریسك اك بیوك کلیساسی

ایدی) قو ینه صوقوب کتورمش دیه‌سزی اتهام ایده‌رك محکمه‌یه جلب ایدرلر ایسه بیله‌فراردن سلامتلی بر طریق اولمادیغنی بیل « — وقت مزبودن قالمه بر نصیحتدر.

ممالکده وجمعیتده اصلا امنیت قالمامش ایدی. افرادك امنیتنی اخلال ایدن مواد ایچنده الڭ زیاده دهشت و یرن « اوامر خفیه » ایدی.

اوامر خفیه (Lettre de cachet) اوللری حکومت طرفندن خفیاً مأمورینه ویریلن تعلیمات مهمه‌دن عبارت ایدی. صوکره‌لری بواسم برینك توقیفی ایچون ویرلمکده اولان تحریری امرلره منحصر اولمشدر. عموم وکلانك یدلرنده باصلمش تمغه‌لی وممهور اوراق بولنور ایدی. بو یله بر ورقه‌نك ایچنه برینك اسم وشهرتی درج اولندیغی حالده ضبطیه ومحکمه طرفندن احکامی اجرا اولنور ایدی. مأمورین دولت ارزو ایدنلره اشبو اوراقی صاتارلر واخذ ایدنلر دخی غرض ونفسانیتلرینی ترویج ایچون انلری استعمال ایده‌بیلیرلر ایدی. دیکر طرفدن حکومت مأمورلری بو اوراق ایله اغنیایی تهدید ایده‌رك پاره ارتکاب ایدرلر ایدی.

الڭ زیاده یولسزووخامت حالنده بولنان دائره امور مالیه نظارتی ایدی. دولتك مصارفی، وارداتك برقاچ مثلی اولدیغی کبی، امر محاسبه دخی او درجه‌ده انتظامسز ایدیکه حکومت وحتی مالیه ناظرلری دخی ایراد ومصرفك مقدارینی بیلمزلر ایدی.

بردفعه دولته انجق سنوی یوز یوزاللی بیك فرانق واردات ویرمکده اولان برقاچ رسم قاردینال فلوری طرفندن ملتزملره ترك اولنمش ایدی . ملتزملر رسوم مذکوره‌دن برسنه ظرفنده یوز ملیون فرانق تمتع ایتمشلردر .

بنجی فرانسوایه کلنجه‌یه قدر قرالك خزینه‌سی وایرادی دولت خزینه‌سندن ایری ایدی . فقط فرانسوا عموم ایرادلر ایله مصارفی برلشدیرمش اولدیغندن قراللر خزینهٔ دولتدن ایسته‌دکاری قدر اقچه اله بیلیرلر ایدی . مثلا اون بشنجی لوئی برسنه ظرفنده تخصیصاتنك خارجنده اوله‌رق اکلنجه‌لر ایچون یوز سکسان ملیون فرانق اخذ ایلمشدر .

بودجه‌ده هرسنه خیلی آچیق قالیر ایدی واعتبارسزلغی جهتیله استقراضدن عاجز قالمش اولان حکومت مستقبلده تحصیل اولنه‌جق بعض ویرکیلری اخذ ایدر ایدی . بو قبیلدن اوله‌رق اکثر مأمورین دولتك معاش اله‌مامقده اولدقلرینه باققمسزین رؤساسی کله‌جك التی ایلق معاشی بردن اخذ ایدرلر ایدی .

مالیه‌جه الك پارلاق عد اولنان (١١٤٧) سنه‌سنده یوز یکرمی بش ملیون بودجه آچیغی وار ایدی و بعض ویرکیلرك اون سنه‌لکی تحصیل و صرف ایدلمشیدی .

« اعتبار مالیه » دینیلان مادهٔ مهمه انجق قوانین ونظاماتك هر نوع کیف و تجاوزه غالب کلدیکی ممالکه مخصوص بیسوك

برقوتدر. فرانسه‌ده‌ایسه مسرف ورذیل اولان حکومتك کیفی قوانین ونظاماتی ایسته‌دیکی وقت کان لم یکن حکمنده طوته‌یور ایدی. بناءعلیه سرمایه‌داران حکومت ایله عقد اولنان اقچه ایشلرینه عادتا پیانقو نظریله باقارلرایدی.

یانی باشنده بولنان انکلتره حکومتی یوز ده درت فائضله ایسته‌دیکی قدر اقچه استقراض ایده بیلمکده ایدی. فرانسه‌یه‌ایسه رهن اولمادقدن صوکره کیمسه طرفندن برپاره ویرلمه‌یور ایدی ورهن ایله اولدیغی حالده یوزده‌یکرمی ودها زیاده فائض اخذ اولنورایدی!

رشوت وارتکاب نهایت درجه‌ده ایدی. مأمورین دولت موجود مأموریتلرك برقاچ مثلی اولدیغی جهتله کیمسه مأموریتندن واچیقده‌قالمق تهلکه‌سندن امین دکلدی. حکومت دخی مأموریتلر ایچون مأمورین بولمق فکرنده اولمایوب مأمورین ایچون مأموریتلر «احداث» ایتمکه چالشیر ایدی. تبدل ایدن حکومت اول امرده کندی بندکان وتوابعنی «توزلیجه» مأموریتلره قایر یرایدی وصادقانه خدمتله قدم صاحبی اولمش اولان مأمورینی بلاتردد عزل ایدرایدی.

«قره‌کمرکار» خیلی مأمورین بسلمکده ایدی واختلال اثناسنده یالکز جنوبی فرانسه‌نك بیك ایکی یوز محلنده قره‌کمرکار موجود ایدی. قره‌کمرکلر فرانسه‌نك تجارتنه پك زیاده سکته

ویرمکده اولوب ازجمله فرانسه‌نك بر محلنده بش بچق فرانقه صاتیلان بر مالك دیکرنده آلتمش ایکی فرانقه صاتلدیغنك امثالی کورلمش و بر اوکوز عربه‌سنك کونده اللی کمرکدن کچدیکی ایشیدلمشدر . بو کمرکلرك قسم اعظمی مأمور قایرمق ایچون احداث اولنمشیدی .

حکومت طرفندن ویریلن امتیازاتك حسابی یوق ایدی . مثلا شخصك و یاقومپانیه‌نك برینه ذخیره‌یی شهر قپوسنه قدر کتورمك، دیکرینه مغازه‌یه ادخال ایتمك، اوچنجیسنه دکرمانه کتورمك، دردنجیسنه دخی فرونلره صاتمق ایچون امتیاز ویریلیر ایدی .

امتیاز اخذ ایدنلر ایسته‌دکاری یرده بوللق وایسته‌دکاری محلده دخی قیتلق چیقاره بیلیرلر ایدی .

نظامات موجوده‌دن بعضلرینك بعض دوائر رسمیه‌یه شموللری اولماز ایدی . مثلا پارسده بولنان مکتبلر ایله مناسترلره مخصوص اولان اموال واشیا رسمدن معاف ایدی . بوایسه نهایتسز سوء استعمالاته میدان ویرمکده ایدی . بیوکلر دوائر مذکوره نامنه اوله‌رق اشیا نقل ایدرلرایدی وبو وجهله خزینه متضرر اولور ایدی .

ذاتاً ویرکیلر مساوات اوزره طرح وتخصیص اولنمایور ایدی . صنوف ممتازه همان ویرکیلردن معاف ایدی . صنف

روحانی فرانسه‌نك بیوك بر قسمنه مالك اولدقدن ماعدا محصولاتك عشر ینی دخی آلیر ایدی. صنف روحانینك بر قسمی پك زنكین وسفیه اولوب سلطنت فوق‌العاده اوزره یشار، قسم دیكری ایسه فقیر وجاهل اولوب سورونیر وصفتنه یاقشمایه‌جق صورتده دیلنجیلك ایدرایدی. بونكله ایكیسیده اهالینك اخلاق واعتقادینی اخلال ایده‌یورلرایدی.

زادكان صنفنده دخی مساوات یوق ایدی. بردره‌بكك مالی (ماژورا Majorat) اصولی موجبنجه یالکز بیوك مخدومنه انتقال ایتدیكندن كوچوك اوغللری سلك عسكری‌یه ویاخود صنف روحانی‌یه داخل اولولرایدی. شوقدركه بونلر بیوكارینك حمایه‌لری سایه‌سنده ازمدت ایچنده ترقی ایدرلرایدی.

بوندن بویله صنوف ممتازه ویركی وتكالفدن معاف اولدقلرندن ویركی یوكی همان كلیاً اصناف ایله زراع اوزرینه تحمیل اولنمشیدی.

فرانسه‌ده متنوع ویركی ورسوم موجود اولوب ویركینك اك باشلیجه‌لری املاك وایراد ویركیسی (taille)، نفوس ویركیسی (capitation)، یكرمی‌ده بر (vingtième) وسائره ایدی.

زراع سوزده اسارتدن قورتلمش ایدی. فقط حریتلری موهوم اولوب حقیقت حالده اسارتك رسماً لغو اولنمسندن برثمره حاصل اولمامش ایدی. زراع اراضی صاحبلری ودولت

مأمورینی وویرکی ملتزملری طرفلرندن نهایت درجەده ظلم کورمکده ایدی.

امورمالیەده ویرکیلری قبض وتحصیل ایچون جاری اولان اصول ایچنده اك مضر اولان تجارب عدیده ایله ثابت اولدیغی اوزره التزام اصولیدر. اصول التزام برنجی درجەده معمور ومسعود اولان دولتك دخی موازنەسنی اخلال ایده‌بیلیر بربلیەدر. باخصوص اخلاق ملتك دون درجەلرده اولدیغی ممالکده التزام بیوك ارتکابلر ایله سوء استعماللری موجب اوله‌کلمشدر.

ملتزملر برطرفدن حکومت مأمورلرینه کارلرینك برقسمنی وعد ایدەرك یاخود اورتاق اولەرق جزؤی بدل ایله برنوع وارداتی التزام وخزینهٔ دولتی اضرار ایتدکاری کبی، دیکر طرفدن ویرکیلرك حین تحصیلنده اهالینك حال واقتدارلرینه باقمسزین زراعك چیفت وچبوقلرینی صاتمق کبی جنایات اجرا ایدرلر ایدی.

اللی التمش ملیون واردات و یربعض ویرکیلر یکرمی ملیونه الزام اولنور ایدی. اون بشنجی لوئی دورنده مأکولات ومشروبات رسومنی التزام ایدنلر بر سنه ظرفنده ٤٠ ملیون فرانق تمتع حاصل ایتمشلرایدی. اون بشنجی لوئینك وکلاسی ایله «کوزده» لری شویله طورسون، بالذات کندیسی ـ یعنی فرانسه قرالی اون بشنجی لوئی ـ ملتزملردن رشوت الیرایدی!

زراعت ایله برابر تجارت و صنایع دخی تضییق تحتنده ایدی • فابریقه معمولاتنك كافه‌سی ایچون نمونه واولچی ویرلشیدی . حكومت مأمورلری فابریقه‌لره كلوب امتعه‌یی معاینه ایدرلر ونمونه‌یه موافق اولمادیغی ادعاسی ایله بكندكارینی ضبط ایدرلر ایدی • بودخی مأموریتلری تكثیر ایچون احداث اولنمشیدی • فابریقه صاحبلری مأمورلر كانجه النه بر مقدار اقچه صیقشدیروب سیئه‌لرندن قورتولورلر ایدی • بورشوت مرور زمان ایله رسوم مشروعه مقامنه چكمش ایدی •

بوسوء اداره فرانسه‌یی محو اولمق مرتبه‌سنه كتیرمشیدی • اهالیده‌كی فقر وضرورت ذهنه دهشت ویره‌جك درجه‌ده اولوب یییه‌جك اكمك بوله‌بیلن كویلی زنكین صاییلیر ایدی • كویا بعض محللرده اكمك اریه و یولاف واغاج قبوغی وسائر بعض نباتات كوكلرندن یاپیلیر ایدی •

احوال كیتدكجه وخامت كسب ایتمكده‌ایدی ونتایجندن قورقوله‌یور ایدی • بیوك براختلالك ظهوره كله‌جكنی خبر ویره‌رك حكومته انی منع ایچون اصلاحات لازمه اجراسنی توصیه ایدن بعض ارباب وقوف ظهور ایتمش ایسه‌ده حكومتك انلره قولاق ویره‌جك حالی قالمامش ایدی • حتی وولترده‌ها ١١٤٢ سنه‌سنده ماركی (شوولنه) خطابا یازدیغی برمكتوبده « نه‌طرفه عطف نظر ایتسه‌م هب بیوك برانقلاب ایچون تخم اكلدیكنی كوره‌یورم •

ارتق انقلابك وقوع بوله‌جغنه شبهه‌م قالمادی. یالکز او انقلابی کورمك شرفندن محروم قاله‌جغمه متأسفم. کنجلریمزك بختیار-لقلرینه غبطه ایده‌لم. انلر کوزل وقعه‌لر و کوزل کونلر کوره‌جکلردر. وارسونلر باری انلر کورسونلر» دیمشیدی.

وولترك دیدیکی «کوزل کونلر» فی الحقیقه ورود ایتمشدر. شو قدر که او «کوزل کونلر» «چیرکین» اولان بر سوری جنایاته دخی میدان ویرمشلردر.

بیوك اختلال

توزغو . نه‌کر . ملت مجلسی . اجنبی مداخله‌سی . قونوانسیون . ته‌ررور .

تورغوونه کر — اون بشنجی لوئی‌نك خلفی اولان تورونی اون التنجی لوئی (١١٥٢ — ١١٧١) انسانیت پرور وخیرخواه بر حکمدار ایدیسه‌ده طبیعتی پك کوشك واطرافه‌اویغون اولدیغندن خیرلی بر ایش کورمکه موفق اوله‌مامشدر . لوئی اوزرنده نفوذ اجرا ایده‌رك انی اصلاحاتدن منع ایدن ذوات ایچنده الڭ زیاده ایلری کلنلر ایکی برادری لوئی (L. de Provence) وشارل (Ch. d'Artois) ایله زوجه‌سی ماریه انتوانت ایدیلر .

ماریه تره‌زك قیزی بولنان ماریه انتوانت پك زیاده سلطنت و اسرافه میال بر قادین اولوب دولتك اختلال اولنمش امور مالیه‌سنه باقمسزین زوجنی دائما اصلاحات و حسن اداره‌دن منع ایدر ایدی . بونك ایچون فرانسزلر دخی کندیسنی هیچ سومزلر ایدی .

لوئی ابتدای جلوسنده امور مالیه‌نك اصلاحنی ارزو ایده‌رك مالیه نظارتنی مشهور تورغو یه (Turgot) حواله ایلمشیدی . فیزیئو قرات (Physiocrates) کروهنه منسوب اولان تورغو اون بشنجی لوئی دورنده لیاقتنی کوسترمش و حکومتك نظر دقتنی جلب ایتمش اولدیغندن هرکس کندیسنك مالیه نظارتنی ارزو ایتمکده ایدیسه‌ده لوئی‌نك « فاوور یتلری » اسرافدن منع اوله‌جقلری قورقوسیله انك هیئت وکلایه داخل اولمسنه مخالفت ایتمکده ایدیلر .

تورغو فرانسه‌نك محتاج اولدیغی اصلاحاتی چوقدن بری تصور ایتمکده اولدیغی جهتله پلانلری حاضر ایدی . بناءعلیه ریاست اموره کلیر کلمز اصلاحات جسیمه‌نك حصوله کتیرلمسنی همان تکلیف واستدعا ایتمش و بو خصوصده مفصل بر لایحه تقدیم ایلمشدر .

لایحهٔ مذکوره‌نك مندرجاتی ایچنده الڭ مهم مواد املاك و ایراد ویرکیسنك صنوف ممتازه‌یه تعمیمی ، انغاریه‌نك منعی ، صنایع و تجارته سکته ویرمکده اولان اصناف هیأتی ایله قره‌کمرکلرك واوامر خفیه‌نك لغوی ، بر قسم مناسترلرك تعطیلی ایله مکاتبك تکثیری ، مطبوعات حریتی ، پروتستانلره مقدما ویرلمش اولان امتیازاتك اعاده‌سی وسائره ایدی . بونکله برابر مالیه نظارتنك امر محاسبه‌سنه هرشیدن زیاده اعتنا ایتمك لازم اولدیغنی علاوه ایده‌یور ایدی .

تورغونك تكليفلرى بيوك بر كورلتى‌يى موجب اولمشدر . قراليچه ، پرنسلر ، وكلانك برقسمى ، صنف روحانى ، زادكان ـ هب تورغونك عليهنه قيام ايتمشلردر. ابتدا قرال تورغونك تكليفلرينى قبول ايلمش ايسه‌ده صوكره هيئت متفقه‌يه قارشى مقاومتدن عاجز قالەرق تورغويى عزل ايتمش وتكليف واجراسنه تشبث ايلديكى اصلاحاتى تأخير ايلشدر. بو ايسه اويانمش اولان فرانسه‌نك افكار عامه‌سنه پك فنا صورتده سوء تأثير ايتمشدر.

بو اثناده شمالى امريقه انكلتره عليهنه قيام ايتمشيدى[*]. يكى انتباه بولمش وحريته عاشق اولمش اولان فرانسه‌نك افكار عامه‌سى مداخله واستحصال حريت واستقلال اغورنده فداى جان ايتمكده اولان امريقه‌ليلره معاونت اولنمسنى طلب ايتمكده اولديغندن لوئى مجبوراً موافقت ايده‌رك امريقه‌يه عسكر سوق ايتمش ايدى. بو محاربه ايسه خيلى مصارفى موجب اولوب فرانسه‌نك امور ماليه‌سنى نهايت درجه‌يه كتيرمشدر.

تلاشه دوشمش اولان لوئى بو دفعه دردە دوا اولمق اوزره صرافلردن جنوه‌لى نه‌كر (Necker) ه مراجعتله امور ماليه‌نك اصلاحنى اكا حواله ايلشدر . نه‌كر ايسه تورغونك تدابيرندن بعضلرينى تعديل وكندى طرفندن اكمال ايده‌رك آز مدت ظرفنده

[*] صحيفه ٢٧

امور مالیه‌یی بردرجه‌یه قدر اصلاح ایلمشدر. فقط بنا چاتلاغنك سیوانه بیله‌جك صورتده اولمادیغنی اکلایه‌رق قطعی تشبثاته لزوم کورمش و بوتشبثی ثمره‌سز براقامق افکاریله انی ملت مجلسنه تصدیق ایتدیرمك ایچون صنوف ممتازه وغیر ممتازه مبعوثلرندن مرکب برمجلسك جمعنی طلب ایلمشدر.

سرای هیئتی ملت مجلسنی قبول ایتمیه‌رك ینه (نه‌کرك) علیهنه قیام ایتمشدر. بوندن ماعدا (نه‌کر) دنیاده برنجی دفعه اوله‌رق واردات ومصارفات «بودجه‌سنی» (Compte rendu) تنظیم واعلان ایده‌رك حقیقت حالی – یعنی وارداتك ازلغنی ومصارفات ایله دیونانك چوقلغنی اهالی‌یه بیلدیرمش وبوندن صوکره سنه‌دن سنه‌یه احوال مالیه‌نك انظار عامه‌یه عرض اولنه‌جغنی وعد ایلمشدر.

بوحرکت اهالیجه حسن تأثیری موجب اولمش ایسه‌ده سرای خلقی ورجال وارکان دولت عادتا غضبه کلمشلردر. چونکه الدقلری معاشات وتعیینات ایله دولتك احوال مالیه‌سی بیننده برنسبت یوق ایدی. قرال‌ینه «فاوویتلرینه» قارشی طوره‌مایوب نه‌کری عزل ایتمشدر.

روسو، وولتر، انسیقلوپدیستلر کبی ادبانك حریت ومساواته دائر اولان افکارینی اخذ وقبول ایتمش اولان «اوچنجی صنف»

اهالیسی ـ یعنی « بورژوالر » بواحوالدن طولایی ذاتاً شکایت ایتمکده اولوب (نه کر)ك عزلی اوزرینه شکایاتنی ارتدیرمشدر .

امریقه محاربه‌لرنده حاضر بولنوب امریقه‌ده جمهوریتك صورت تأسسنی کورمش وجمهوریت اداره‌سی تحتنده بولنمش اولان دلیقانلیلر وطنلرینه عودتله فرانسه‌نك پریشان اولان احوالنی مشاهده ایدنجه فرانسه‌ده‌دخی اورته‌لغی اصلاح ایچون جمهوریت اصولنك احداثندن بشقه برچارهٔ سلامت اولمادیغی ادعاسیله اهالی بیننه فسادن خالی اولمایان برطاقم افکار جدیده نشر ایتمکه باشلامشلردر .

بیوك براختلالك ظهورینی منع وتاج وتختنی محافظه ایچون قرال اون‌التنجی لوئی‌یه اصلاحات مؤثره اجرا ایتمکدن غیری برطریق یوق‌ایدی . لوئی ایسه دائما تردده بولنوب بوکونکی قرارینی یارین فسخ ایدرایدی . شوقدرکه نهایت اهالیده‌کی شکایات تهدید علنی درجه‌سنه واردیغی جهتله لوئی تلاشندن تکرار (نه کر) ه مراجعت ایتمکه مجبور اولمشدر .

(نه کر)ك عزلندن تکرار نصبنه‌قدر (١١٥٩ — ١١٦٦) اوچ مالیه ناظری کلمش واوچیده لیاقتسزلکلرینی کوسترمشلرایدی . بونلردن‌قالون (Calonne) اوچ‌سنه ظرفنده دیونات عمومیه دفترینه بش‌یوزملیون فرانق علاوه ایتمشدر .

قالونك مقامنه کچمش اولان تورپسقوپوسی برینه‌ن

(Lamenie de Brienne) مالیه نظارتنی اعلان افلاسدن قورتارمق ایچون برطاقم یکی و یرکیلر احداث واسکیلری تزیید ایلشیدی .

پارس پارلمنتوسی یکی و یرکی حقنده اولان نظامنامه‌لری قبول ایتمه‌یوب ملت مجلسنه مراجعت اولنمسنی توصیه ایتمش اولدیغندن قرال دخی نهایت عمومك درت کوزایله منتظر اولدیغی ملت مجلسنك جمعنه قرار ویرمشدر . فقط ملت مجلسنك صورت تجمع وتشکلی حقنده مشکلات ظهورایتمشدر . اوچنجی صنفدن دخی مبعوث قبولی اساساً مقرر ایدیسه‌ده نه‌مقدار مبعوث بولنه‌جغی ونه‌اصول اوزره انتخابات اجرا اولنه‌جغی بررلو حل اولنه‌مادیغندن بوخصوصده استشاره ایچون اعیان مجلسی (Assemblée des Notables) جمع اولنمشدر .

اعیان مجلسی اوچ صنفدن اوچر یوز مبعوث طلبنه قرار ویرمشدر . بوحالده متفق بولنان زادکان ورهبان التی‌یوز واهالی دخی اوچ‌یوز رأیه مالك اوله‌جقلر - یعنی حکم ینه‌صنوف ممتازه‌ده قاله‌جق‌ایدی . بونك اوزرینه غلیان افکار کسب شدت ایده‌رك بعض نمایشلر ظهوره کلمش اولدیغندن قرال افکار عامه‌یی تسکین ایچون ایکنجی دفعه اوله‌رق (نه‌کر) ی ریاست اموره دعوت ایتمشیدی .

نه‌کرك اصراری اوزرینه اون‌التنجی لوئی مجلس اعیانك

قراری خلافنده اوله‌رق اوچنجی صنف مبعوثان مقدارینك صنوف ممتازه مبعوثاننك یکوننه مساوی اولمسنی قبول واراده ایلمشدر. بو حالده اجتماع ایده‌جك مجلس عمومی بیك ایکی یوز اعضادن مرکب اوله‌جق ایدی. —

ملت مجلسی — انتخاب اولنان مبعوثلر قرالك اقامتکاهی بولنان ورسای شهرینه طوپلانمشلر و مجلس بیك یوز التمش یدی سنه‌سی مایسنك بشنجی کونی قرالك نطق رسمیسی ایله کشاد اولنمشدر.

کلن اعضانك کافه‌سی فرانسه‌نك اساساً محتاج اصلاح اولدیغنی تصدیق ایده‌رك اشبو اصلاحاتی مذاکره ایتمك ایچون کندیلرینی مأمور بیله‌یورلر ایدی. قرالك نطق رسمیسنده بوبابده کندیلرینه حکومت طرفندن مخالفت اظهار ایدلمیه‌جکی بیان اولندیغندن عموم مسرت ایچنده قالوب بر برینی تبریك ایتمشلردر. افکار عامه‌یه نظراً فرانسه خیلی وقتدن — یعنی ٩٩٢ سنه‌سندن — بری حکومت ملت مجلسنه مراجعت ایتمه‌دیکی ایچون بو حاله کلمش ایدی. فقط مسروریت عامه چوق امتداد ایتمه‌مشدر. چونکه صنوف ممتازه ایله حکومت قرالیه فرانسه‌یی اساساً تجدید ایتمك فکرنده بولنان اوچنجی صنف مبعوثانی ایله هم افکار دکللر ایدی.

تحت مذاکره‌یه قونیلان برنجی سؤال تفرقه‌یی موجب

اولمشدر . اوچ صنف مبعوثلری ایچون ایکی درلو اجتماع ایتمك وار ایدی . یا عموم برلشوب بر مجلس تشکیل ایده‌جکلر ایدی، یاخود صنوف ممتازه‌نك ارزوسی وجهله هر صنف آیری آیری عقد اجتماع ایده‌جك ایدی .

آیریجه اجتماع ماده‌سی اوچنجی صنف مبعوثلری طرفندن قطعیاً رد اولنمشدر . چونکه صنفلر اوچ مجلس تشکیل ایده‌رك آیری آیری رأی بیان ایتدکاری حالده بونجه غیرت ثمره‌سی اولان اعضا مساواتنك حکمی قالمایه‌جق ایدی . فضله اوله‌رق اوچنجی صنف مبعوثلری ایله افکار عامه صنوف ممتازه‌یی قالدیرمادقدن صوکره فرانسه اصلاح اولماز فکر وادعاسنده ایدیلر .

بومسئله‌نك بروجه مناسب اوزره حلی حرکات آتیه ایچون خط حرکت اتخاذ اولنه‌جغندن ایکی طرف دخی نهایت درجه‌ده اصرار ایتمکده ایدیلر .

اك صوکره اوچنجی صنف مبعوثلری یالکز کندیلرینك «ملت مبعوثلری» اولدیغی ادعاسی ایله عمومی اجتماعلره مخصوص اولان صالونه کیروب مجلس عقد ایتمشلر وبومجلسی «ملت مجلسی» (Assembleé Nationale) یاد ایلمشلردر (١٧ حزیران سنه ١١٦٧).

اوچنجی صنف مبعوثلرینك حرکتی برنوع عصیان مقامنده اولدیغی حالده بونلر افکار عامه‌یه مستنداً حرکت ایتمکده اولدقلرندن حکومت دخی ابتداسنی چیقارمامشدر . فقط صنوف ممتازه‌نك

الك ايلری كلنـلرندن بعض اعضا كنـديلـكلرندن اوچنجی صنف مبعوثلرينه التحـاق ايدەرك « ملت مجلسنه » داخل اولنجه تلاشه دوشمش اولان حكومت مجلس اوطەسنی قپاتمشدر.

بو وقعه غليان افكاری موجب اولوب مبعوثلر ابتدا باغچەدە وصوكره تصادف ايتدكلری ورسای سراينك (Jeu de Paume) ياد اولنان صالوننده اجتماع ايتمشلردر.

مبعوثلردن مونيه (Mounier)نك تكليفی اوزرينـه مجلس اعضاسی فرانسـەيی قوانين اساسـيەيه نائل ايتمەدكدن صوكره ايرلمايەجقلرينه وهرراستكلدكلری يردە عقد مجلس ايدەجكلرينه سوز ويرمشلر ويمينلر ايتمشلردر (٢٠ حزيران).

قرالك برادری شـارل مجلس اوطەسنی قپادنجه اعضادخی كليسالرك برندە ينه اجتماع ايتمشلردر. بونك اوزرينه قرال عمومی دعوت ايدەرك ايراد ايتـديكی نطقنده اوچنجی صنف مبعوثانك قرار واسـتدعالرينی قبول ايتمەيەجكنی واوچ صنفك هيئتيله باقی قالەجغنی قطعياً بيان ايلمشدر (٢٣ حزيران). نطقك صوك كلامی اولمق اوزره « اراده ايتدم شمدی طاغيلەجقسكز » ديمشدر.

بوسوزلر مجلسه پك فنا صورتده تأثير ايتمشدر. اشبو ارادەيه اتبـاعاً زادكان ورهبان مبعوثلرينـك قسم كليسی همـان اوطەدن طيشـاری چيقمشلر ايسـەدە اوچنجی صنف مبعوثلری يرلرندن قلدانمامشلردر.

تشریفات ناظری بونلرك رئیسی بولنان موسیو (بەیی Bailly) یه خطاباً « افندم قرالك ارادەسنی ایشیتمەدیکزمی؟ » دیه صورمش و (بەیی) بوکا جواباً « قطع مذاکره ایدەجکی حقنده قرار ویرمەمش اولان برمجلسی بن طاغیدەمم » دیدیکی کبی ، مجلسه خطاباً دخی « بکا قالیرسه اجتماع ایتمش اولان امته کیمسه امر ایدەمز » دیمشدر . مشهور قونت میرابو (Mirabeau) دخی تشریفات ناظرینه خطاباً « بز بورایه ملتك امر و ارزوسی ایله اجتماع ایتمش اولدیغمزدن قوۀ جبریەدن بشقه کیمسەنك بورادن بزی چیقارەمایەجغنی کیدوب افندیکزه بیان ایدیکز » دیمش و بو سوزلر مجلس طرفندن القشلانمشدر .

اشبو میرابو کنتی زادەلردن اولدیغی حالده اصلاحات عمومیه طرفداری بولندیغی ایچون اوچنجی صنف طرفندن اعضا انتخاب اولنمش ایدی . میرابو « فرانسەنك دەموستنی » نامیله معروفدر .

ایرتسی کونی صنوف ممتازه مبعوثلرینك بر خیلیسی باشنده پرنس فیلیب د ' اورلئان بولندیغی حالده کلوب اوچنجی صنف مبعوثلرینه قاریشمشلردر .

پرنس فیلیب قرال خاندانی افرادندن بولندیغی حالده افکار جدیده اصحابندن اولمسی حسبیله افکاری اوغورنده هرشیئی فدا ایتمش ایدی . حتی برمدت صوکره رتبه و صفتلرینی دخی ترك ایدوب

کندیسنی « فیلیب اغالیته Egalité » ـ یعنی فیلیب « مساوات » یاد یاد ایلمشدر .

صنوف سائره یه منسوب اولدیغی حالده اوچنجی صنف طرفنه چکمش اولوب تاریخده شهرت قزانانلردن بریده پاپاز سیه‌س (Siyés) در .

اوچنجی صنف مبعوثلری اشبو سیه‌سك تکلیفی اوزرینه مستقل مجلس عقد ایده‌رك کندیلرینه « ملت مجلسی » دیمشلر ایدی .

بو احوال قرالی تردده دوچار ایلمشدر . نهایت اون التنجی لوئی قوهٔ جبریه استعمالندن صرف نظر ایله‌ب عصیان ایتمش اولان اوچنجی صنف مبعوثلرینه تسلیم سلاح ایتمش ـ یعنی صنوف سائره اعضالرینه اوچنجی صنف مبعوثلری ایله برلشوب برمجلس تشکیل ایلملرینی امر ایتمشدر (٢٧ حزیران) .

بونك اوزرینه شندلکلر اجرا اولنمش و اوچنجی صنف مبعوثلری صنوف سائره مبعوثلرینی المشر ایله یچلرینه قبول ایتمشلردر . رئیس مجلس بولنان مشهور (بایی) دخی عموم برلشدکدن صوکره (عائله تکمیل اولدی La famille est complète) دیمشدر .

بو وجهله تشکیل اولنان مجلس « تشکیلات ملیه مجلسی »[*] یاد اولنمشدر .

[*] *Assemblée Nationale Constituante*

ارتق قاریشقلقلر و نهایت و یرلدی ظن اولنه یور ایدی . حال بو که انقلاب دها یکی باش کوستره یور ایدی .

حکومت و سرای خوف و تلاش ایچنده اولوب هر خصوصده عجز اظهار ایتمکده ایدی . افکار عامه ایسه مجلسلرده وقوع بولان مباحثه لر و نطقلردن طولایی غلیان حالنده ایدی . بعض خطیبلر اوته ده بریده اهالی یی طوپلایوب ایراد ایتدکلری نطقلرده حکومت علیهنده شدید مؤاخذاتده بولنورلر ایدی و بو نطقلر حاضر بولنان اهالی و عسکر طرفلرندن القشلانیر ایدی . بو مثللی اجتماعلر اکثریا فیلیب د، ورلیانك اقامت ایتمکده اولدیغی (پاله روایال) سراینك باغچه لرنده وقوع بولور ایدی .

اون التنجی لوئی زوجه سیله برادرلری نك طلبی اوزرینه خفیاً پارسه خیلی قوهٔ عسکریه جلب ایتمش اولدیغندن بو کیفیت بیوك هیجانی موجب اولمشدر . بوندن ماعدا قرال نه کری دخی عزل ایتدیکی جهتله اهالینك غلیانی نهایت درجه یه کلمشدر . اوو قاتلردن کنج قامیل ده مولن (Desmoulins) کرسی یه چیقوب اهالی یی سلاحه دعوت ایلمشدر . حاضر بولنانلر دخی سلاح دوپلری اوزرینه هجوم ایده رك انلری یغما ایدلمشدر . بوندن صوکره اهالینك منفوری اولوب استبداد ایله قرون وسطی وحشتلرینك نشانهٔ مخصوصه سی مقامنده بولنان باستیل (Bastille) حبسخانه سی

باصیلوب محبوسلر صالیویرلمش وقلعه تخریب و قوماندان ایله برقاچ ضابط قتل اولنمشدر (فی ۱٤ تموزسنه ۱۱٦۷).

باستیل محافظلرینك امدادینه کوندریلن برقاچ بلوك عسکر دخی اهالی طرفنه چکه‌رك عاصیلرایله قوجاقلاشمشلردر (قرنداشلاشمشلر Fraterniser).

باستیلك تخریبی خبرینی آلمش اولان قرال «بونلر عادتا عصیان آثاری» دیمش ایدی. معیت امراسندن بری «خیر افندم، عصیان آثاری دکلدر. انقلاب آثاریدر» دیمشدر.

اهل قیامك ایلك حرکتی «بلدیه مجلسنك» تشکیلی ایله «عساکر ملیه‌نك» احداث وتنظیمی ایدی. پارس اهالیسندن تحریر اولنان عساکر ملیه‌نك مقداری اللی بیك نفره بالغ اولمشدر.

قرال ملت مجلسنك توصیه‌سی اوزرینه بلدیه مجلسی ایله عساکر ملیه‌یی تصدیق، پارسه جلب ایدیلن نظامیه عساکرینی تبعید، امریقه محاربه‌لرنده شهرت قزانمش اولان مارکی لافایه‌تی (Lafayette) عساکر ملیه قوماندانی تعیین ایلمش ـ یعنی بونکله عاصیلری تشجیع ایلمشدر.

بووقوعات اوزرینه قرالك برادری شارل آرتوا وسائر پرنسلر ایله بیوك دره‌بکلر فرانسه‌نك احوالندن توحش ایده‌رك علی العجله ممالك اجنبیه‌یه فرار ایتمش اولدقلرندن فرانسه زادکاننك قسم اعظمی دخی فرانسه‌یی ترك ایتمکه باشلامشدر. بونکله فرانسه

زادکانك هجرتی (یعنی امیر غراسیون Emigration) واقع اولمشدر.

عصیان پارسدن ولایتلره سرایت ایده‌رك اهالی سومه‌دكاری مأمورین ایله دره بکلرینی قتل ایتمش و نظرنده مظالم واسارت علامتلری اولان دره‌بك شاتولری ایله مناسترلری یغما ایلمشدر.

ارباب قیام طرفندن تأسیس اولنوب خصوصی اجتماعگاهلری مقامنده اولان پارس قلوبلری ایله ولایتده‌کی شعبه‌لری عصیانك تعمیمنه یاردم ایتمشلردر. بوقلوبلر ایچنده اك مشهور اولان (ژاقوبین Jacobins) قلوبی ایدی[*].

قلوبلر ایله افراط فرقه‌لری پارسك آچ وسفیل اولان اصناف وعمله‌سنه استناداً حرکت ایده‌بیلیورلر ایدی. برکون بونلردن مرکب برفرقه ورسایه کیدوب قرالك سرایی وزرینه هجوم ایتمش وقرالك پارسده اقامت ایتمسنی طلب ایلمشدر. قرال ایله خاندانی وتوابعی بونلر طرفندن تحقیر وتهدید ایدلمش وانجق عساکر ملیه قوماندانی لافایه‌تك وتتیله امداده یتشمه‌سی نتایج وخیمه‌یی منع ایده‌بیلمش ایدی. قرال بونلرك طلبی اوزرینه همان پارسه عزیمت ایتمش وپارسه قدر بونلر طرفدن تشییع اولنمشدر. بونك اوزرینه ملت مجلسی دخی طبیعی پارسه نقل اولنمشدر.

[*] ژاقوبین اسمی ژاقوبینلرك اجتماع ایچون اتخاذ ایتدکلری اسکی سن ژاق مناسترندن نشئت ایتمشدر.

فرانسه‌یی استیعاب ایتمش اولان اختلال پك عظیم اولوب قرال ایله وکلا تسکینی چاره‌لرینی بولمقدن عاجز قالمشلر ایدی. بوبابده وکلا طرفندن واقع اولان سؤاله جواباً ملت مجلسی أعضاسندن قونت‌ده نوأی (Noailles) فئودالیزم (یعنی دره بکلك) دورندن قالمش علی العموم اصولی قالدیروب ملتی سویندیرمکدن بشقه برچاره اولمادیغنی بیان ایلمشدر. ازجمله اسارتك و انغاریه‌نك ودره‌بکلك حقوقنك مناسب بدله مقابل لغوینی واهالی‌یی اراضی‌یه نائل ایتمسنی تکلیف ایلمشدر.

بوتکلیف تحسین عمومی‌یی موجب اولوب هرکس کاوب کرسیٔ خطابه‌دن کرك کندی نامنه، کرك مبعوثی بولندیغی ناحیه نامنه اوله‌رق حقوق وامتیازاتندن صرف نظر ایتدیکی بیان ایتمشدر.

مدنیت عتیقه بناسی بووجهله برقاچ ساعت ظرفنده‌ییقلمشدر. یالکز شوراسی غریبدرکه مدنیت مذکوره‌دن مستفید اولوب اوکونه کانجه‌یه قدر انی التزام ایتمکده بولنان ذوات بیله بوانهدامی الفشلر ایله تشییع ایتمشلردر (٤ اغستوس).

ملت مجلسنك اجتماعی علنی اولدیغندن اهالی کاوب مجلسك مذاکراتنی دیکلر، بکندیکی نطقلری الفشلار، بکنمه‌دکلرینی کورلتی‌یه بوغار و صاحبلرینی تهدید ایدر ایدی. ملت مجلسنك اعضاسنه کانجه، بونلر دخی ایکی فرقه اولوب بری (دموقراتیك Democratique یاخود ژاقوبین

فرقه‌سی) جمهوریتك همان اعلاننی التزام ، دیگری بولنان (قونستیتوسیونل Constitutionnel) قوانین اساسیه ومشروطیت اداره ایله اکتفا ایده‌یور ایدی . غلبه ژاقوبینلرده ایدی .

ملت مجلسی طرفندن قبول اولنان تنظیمات واصلاحاتك الك مهملری شونلردر : عموم فرانسزلرك حقوقجه مساوی اولدقلری اعلان اولنوب کشی زاده‌لك واسارت کبی افرادی بربرندن تفریق ایدن هردرلو صنف وامتیاز لغو اولنمشدر . تارك دنیالك منع اولنوب مناسترلر قپانمش واملاکی خزینه طرفندن ضبط اولنوب « املاك ملیه » اعلان ایدلمشدر . مالیه اموریني تسویه ایچون قائمه اخراج اولنمش . فرانسه‌نك اسکی تقسیماتی قالدیریلوب عموم ممالك سکسان اوچ (دپارتمان Departement) وهردپارتمان نواحی‌یه (سیرقونسقره‌پسیون Circonscreption) وهرناحیه دخی بلدیه دائره‌لرینه (قومون Commune) تقسیم اولنمشدر . استقلال اداره قالدیریلوب مشروطیت اداره اصولی احداث اولنمش وقوهٔ قانونیه ملت مجلسنه اعطا ایدیلوب قرال یالکز اجرا مأموری مقامنده قالمشدر . ملت مجلسی طاغلمازدن اول « مجلس قوانین » (As. Legislative) اجتماع ایده‌جك ایدی .

ملت مجلسنك آثارندن تاریخده الك بیوك نام براقش اولان اغستوسك اون ایکنجی کونی مجلس طرفندن نشر وقبول اولنان « حقوق بشر اعلانی » (Declaration des droits de l'homme) در .

بو اعلان اون یدی بندی حاوی اولوب الڭ مهم اولان مندرجاتی شونلردن عبارت ایدی:

« انسانلر حر وحقوقجه مساوی اولەرق دنیایه کلیرلر. تمیز افراد منافع عمومیه نامنه اولەرق واقع اولەبیلیر (مأموریت رسمیه).
هر برجمعیت بشریەدن مقصد اصلی افراده مخصوص حقوق عمومیه‌نڭ محافظه‌سیدر. حریت، مالکیت، امنیت، تجاوزه قارشی مقاومت ـ بو حقوقك جمله‌سندندر.
حق حاکمیت ملتده‌در. قوانین انجق جمعیته مضر اولان موادی منع ایده‌بیلیر. قوانین واسطه‌سیله منع اولنمامش برحرکت منع اولنه‌مادیغی کبی، قانونده صراحتی اولمایان برماده‌ایچون دخی کیمسه اجبار ایدیله‌مز.
قانون افکار عامه محصولیدر. هرکس انك حین تنظیمنده یابالذات، یاخود بالواسطه رأیئی بیان ایده بیلیر. کرك حمایه، کرك تأدیب ایچون اولان قوانینك عمومه شموللری اوللیدر.
عموم افراد مساوی اولدقلرندن فضیلت واستعدادلرندن بشقه هیچ برشیئه باقماق شرطیله هربرمأموریته قبول اولنه‌بیلیرلر. کیمسه افکار واعتقادندن طولایی اتهام ایدیله‌مز. فقط بوبابده اسایش عمومیه‌یی اخلال ایتمه‌مك شرطدر.
هرکس ایسته‌دیکنی سویلکه، یازمغه، نشرایتمکه مأذوندر.

فقط قوانین عمومیه‌نك احكامنی تجاوز ایتدیكی حالده مسؤل طوتیله بیلیر. هركس قوانین وتكالیف اوكنده مساوی‌در. هركس و یركی اوله‌رق و یردیكی اقچه‌نك محل صرفنی اكلامق ایچون لازم كلن معلوماتی طلب ایده‌بیلیر...

والحاصل عطیهٔ الهیه‌دن بیلنن « حقوق مقدسهٔ حكمرانی » انكار اولنوب « ملتك حاكمیتی »، صنوف ممتازه محوایدیلوب مساوات مطلقه، وجدان ومطبوعات واشتغال حریتی، قانون ایله وظائف اوكنده مساوات، قانونه تبعیت مطلقه، حكومتك ملت اوكنده مسئولیتی ــ و سائره اعلان و قرال طرفندن تصدیق ایدلمشدر.

اشبو قوانین اساسیه‌یی تماماً قبول وتصدیق ایتمكه مجبور اولمش اولان قرال اون التنجی لوئی ارتق پارسده اقامت ایده‌میه‌جكنی اكلایه‌رق فرار ایتمك ایچون فرصت كوزتمكه باشلامشدر. قرالك افكاری كندیسنه بردرجه‌یه قدر صادق قالمش اولان برهتان ونورمانديه ولایتلرینه چكیلوب اجنبیلردن اخذ ایده‌جكی امداد واسطه‌سیله عاصیلری تربیه ایتمك واسایش ایله حكومتی اعاده ایلمك ایدی.

نهایت لوئی ارادیغی فرصتی بولوب فرار ایتدیكی حالده یولده طانیلوب تحت الحفظ پارسه نقل اولنمش وقوانین اساسیهٔ

جدیده‌نك احكامنه رعایت ایده‌جكنه یمین ایتمكه مجبور ایدلمشدر (١١٦٩).

اشته بو وجهله كویا فرانسه‌نك محتاج بولندیغی قوانین اساسیه تنظیم و اكمال اولندقدن صوكره موجبنجه اجتماع ایده‌جك اولان (قوانین مجلسنك Assemblée Legislative) انتخاب اولنمسی ایچون امر ویرلمش و مجلس مذكور انتخاب اولنوب اجتماع ایتدكدن صوكره ملت مجلسی كندیسنی تعطیل ایلمشدر. —

اجنبی مداخله‌سی — ممالك اجنبیه‌یه فرار ایتمش اولان فرانسه مهاجرلری حدود باشنده مسلح فرقه‌لر تشكیل ایده‌رك برطرفدن فرانسه اوزرینه هجوم ایچون فرصت بكلمكده، دیكر طرفدن دول اجنبیه‌نك امدادلرینی استرحام ایلكده ایدیلر. ذاتاً دول اجنبیه فرانسه‌ده ظهوره كلن غلیان افكارك كندی ممالكلرینه دخی سرایت ایده‌جكندن خوف ایده‌رك انی تسكین ایچون چاره‌لر دوشنمكده ایدیلر.

نهایت قرالیچه ماریه‌انتوانتك برادرزاده‌سی بولنان اوستریه ایمپراطوری ایكنجی فرانچ ایله پروسیه قرالی ایكنجی فره‌دریك ویلهلم بالاتفاق فرانسه‌ده استقلال اداره‌یی اعاده ایتمكه قیام ایتمشلردر. متفقلر فرانسه مهاجرلرندن مركب فرقه‌لر ایله برلشه‌رك فرانسه حدودینی تجاوز ایلمشلردر.

پروسیه اردوسی قوماندانی دوق‌ده برونسویك فرانسه اهالیسنه خطاباً بر بیانـامه نشر ایده‌رك اون التنجی لوئی‌یه اطاعت کامله‌ده قصور ایتدیکی حالده مجازات شدیده‌یه دوچار ایدیله‌جکنی بیلدیرمشدر.

بو بیاننامه لوئی‌یه خدمت ایده‌جکی یرده بالعکس ضرر ایتمشدر. پارس اهالیسی جاده‌لره دوکیلوب «اجنبیلرك ملتزمی» بولنان و «اجنبیلری وطنی اوزرینه دعوت ایده‌رك اهانت ایدن» لوئی‌نك تأدیبنی طلب ایتمشدر. کیجه پاریسی مسلح فرقه‌لر تویلری سراینه هجوم ایله قرالك محافظه‌سنه مأمور اولان اسویچره غاردیانلرینی محو ایتدکدن صوکره سراینی یغما ایتمشلردر. قرال دخی انجق قرالیچه‌سی ایله برابر ملت مجلسنه فرار ایده‌رك جانی قورتارمش ایسه‌ده درحال توقیف اولنوب اسیر کبی تامپل (Temple) حبسخانه‌سنه نقل اولنمشدر (١٦٧٠).

فرانسه مهاجرلری اوستریه وپروسیه عساکرینك فرانسه‌ده اهالی طرفندن حسن قبول اولنه‌جقلرینی وانك اختلالجیلرك تحت اداره‌سندن قورتلق ایچون فرصت بکلمکده اولدیغنی بیان ایدرلر ایدی. بونك ایچون متفقلر دخی کمال امنیت ایله حدودی تجاوز ایتمشلردر. فقط متفقلر مأمول ایتدکلری مظفریاتی بوله‌مامشلر و «بقال وقوندره‌جی وترزی سوریلری» یاد ایده‌رك استهزا ایتدکلری فرانسه عساکر ملیه‌سندن مردانه مدافعه کورمشلردر.

فرانسزلر اختلالجیلردن جنرال دوموریه (Dumouriez) نك تحت قوماندهسنده ایدیلر. ابتدا والمی (Valmy) موقعنده پروسیهلیلرو برمدت صوکره (ژهماپ Jemmapes) ده اوستریهلیلر مغلوباً و متحیراً رجعت ایتمکه مجبور اولمشلردر.

والمی محاربهسندهشاعرمشهور (کوته) حاضر بولنوب مغلوبیت اقشامی برمحلده اجتماع ایتمش اولان پروسیه امرای عسکریهسی موفقیتسزلکدن نشئت ایدن جان صیقندیلرینی دفع ایچون مرقومدن برشعر طلب ایتمشلردر. صیقندی حالنده جمله ایله مشترك اولان کوته دخی برخیلی مدت سکوت ایتدکدنصوکره بردن بره اباغه قالقوب کمال تهور ایله « والمی محاربهسیله تاریخ عالمده یکی بردور کشاد اولنهیور » دیمشدر (٢٠ ایلول سنه ١١٧٠).

ایرتسی کونی پارسده جهوریتاعلان اولنمشدر. بو صرهده پارسده ادارهٔ امور شیمارق اختلالجیلره انتقال ایدرك پك چوق وحشتلراجرا اولنمقدهایدی. مجلس قوانینفرق مختلفه منازعهلرندن باش قالدیرهمادیغندن حکم ونفوذ پارس بالدیری چیپلاقلرینه استناداً حرکت ایدن بلدیه مجلسنه کچمش وبلدیه مجلس دخی روبسپیهر (Robespierre)، دانتون (Danton) ، مارا (Marrat) نام اوچ خونریزك تحت نفوذنده قالمشدر. اجنبیلر ایله قرال طرفدارلری فرانسه حدودینی تجاوز ایدنجه دانتون ملتك سلامتی ایچون قرال طرفدارلرینك قتلنی توصیه ایتمش ومجلس توصیهسنی

قبول ایلمشـدر. بونك اوزرینه فرانسـه ملتنك وجداننده ابدی برلکه مقامنـده اولان وبش کون دوام ایدن (ایلول قتـالی Massacres de Septembre) واقع اولمشدر. مسلح جلاد فرقه‌لری مظلوملر ایله طولمش اولان حبسخانه‌لره واولره کیره‌رك یشاسـین ملت اوزه‌سیله بیکلرجه جان تلف ایتمشلردر. بوبیچاره‌لرك قباحتی کویا قرال طرفداری بولنمق ایدی [*] قتال پارسـدن ولایتـلره سرایت ایده‌رك فرانسه قان سیللری ایچنده قالمشدر.

باربارانه قتل اولنانلرك ایچنده اك زیاده تأثیری موجب اولان پرنسس الیزابت‌ده لامبال (de Lamballe) ك قتلیدر.

پرنسس الیزابت قرالیچـه‌نك پك سوکیلیسی اولدیغی ایچون فرار وقعه‌سندن بری مخصوصاً ایپرمشلر ایدی. بودفعه حبسخانه‌ده بولنان لامبال حاکم حضورینه جلب اولنـوب «حریت» و «مساوات» محبت وقرال ایله قرالیچـه‌یه نفرت ایده‌جکنه یمین ایسته‌مشلردر. پرنسس ولی نعمتلرینه نفرت ایتمك اقتداری خارجنده اولدیغی بیانیـله مخـالفت ایدنجـه کمال حقـارتله طیشاری اتلمش وطیشاریده‌قانه صوصامش اولان اهالی طرفندن حقیقةً پاره‌لنمشدر. خونریزلرك کیمی پرنسسك اعضالرندن برینی کیمیده باغر صاقلرینی

[*] بو اثناده انسانلری اعدام ایچون (کیلیوتیدن Guillotin) نامیله معروف اولان ماکینه دخی ایجاد واستعمال اولنمشدر.

سوروكله یوبدلی كبی صوقاقده قوشارق موفقیت وهنرلرینی اعلان ایدرلر ایدی .—

قونوانسیون وته‌رروور — سنهٔ مزبوره‌ده (۱۱۷۰) مجلس قوانین طاغیلوب یرینه قونوانسیون ناسیونال (Convention Nationale) نامیله شهرت قزانمش اولان ملت مجلسی انتخاب اولنمشدر. قونوانسیونك برنجی حركتی « فرانسه جمهوریتنك» اعلانی ماده‌سی اولمشدر (۲۱ ایلول) .

قونوانسیون ایكی بیوك فرقه‌یه منقسم اولوب برینك اسمی (ژیروندن Girondins) ودیكرینك دخی (مونتانیار Montagnards) یاخود «طاغلیلر» ایدی مونتانیارلر مجلس اوطه‌سنده صول طرفده بولنان یوكسك اسكمله‌لرده اوتوررلر ایدی وجمله‌سی افكار مفرطه اصحابی ایدی. ژیروندنلر ایسه ینه جمهوریت طرفداری اولوب ژان ژاق روسونك افكارینی ترویج واسكی رومه جمهوریتی رجالنه تقلیدا حركت ایتمكه غیرت ایدرلر ایدی.

روبسپیه‌ر ، دانتون (Danton) ، مارا (Marat) ، سن ژوست (Saint-yust) وسائره‌نك تحت ریاستنده بولنان «طاغلیلر» بو مجلسده دخی غالب كلمشلر ایدی . بونلر اون التنجی لوئی‌یی امنیت عمومیه‌نك اخلالنه قصد ایتمك تهمتیله اتهام ایده‌رك اعدامنی طلب ایتمشلر و « ژیروندنلر » حقیقةً بوكا مانع اولمق

ایستهدكاری حالده اقلیتده قالمشلردر . قرالك اعدامی حقنده اكثریت اعضا طرفندن و یریلن قرار مجلسده حاضر بولنان اهالی طرفندن آلقشلانمشدر .

بیك یوز یتمش سنه‌سی كانون ثانیسنك یكرمی برنجی كونی فرانسه قرالی اون آلتنجی لوئی‌ده بوربون معتادی اولان راحت وسكونت ایچنده اولدیغی حالده یواش یواش سیاستكاه اوزرینه چیقمشدر . لوئی باشنی « كیلیوتین » بچاغنك آلتنه وضع ایتمزدن اول حاضر بولنان اهالی‌یه خطاباً « فرانسزلر! بن بیكناه اوله‌رق اوله‌یورم . دوشمنلرمك جنایاتنی عفو ایله برابر مسئولیت عظیمه‌لرندن قورتلملرینی جناب حقدن تمنی ایدرم . انشاءالله قانمدن فرانسه مسئول اولمایه‌جقدر » ... دیمشدر . ترامپته لوئی‌نك سسنی كسمش وسر مقطوعی اشافود آلتنه یوارلنمشدر . حاضر بولنان اهالی شاشغنلقدن یره میخلانمش كبی برمدت یرندن حركت ایده‌مامشدر .

برمدت صوكره ماریه انتوانت دخی اعدام اولندیغی كبی، مخدوملری دوفن لوئی (اون‌یدنجی لوئی) حبسخانه‌ده تلف ایدلمشدر . قونوانسیون قاتولیك مذهبنی قالدیروب «عقل معبودی» (Dieu de la Raison) نامیله بر هیكل ركز ایتمش واسكی اصول ومدنیتك آثارینی براقامق افكاریله سنه وآی وكونلری وحتی اصول تعدادی تبدیل ایلمشدر .

قرالك اعدامى وجمهوريتك اعلانى عموم اوروپايى فرانسه عليهنه قالديرمش وانكلتره ، فلمنك ، المانيه ، اوستريه ، اسپانيه ، پورتكيز وناپوليدن مركب برهيئت متفقه تشكل ايلمشدر . فرانسه داخلنده دخى برطاقم عصيانلر ظهور ايده‌رك احوالك وخامتنى آرتديرمشدر .

بوعصيانلر ايچنده الك مهم اولان وانده (Vendée) عصيانى ايدى . وانده ايالتى اهاليسى پك زياده متعصب اولدقلرندن قاتوليك مذهبنك منعى اوزرينه عصيان ايتمشلر وانكلتره دونمنماسنه استناداً محاربه ايدرلر ايدى . بوعصيان بردرلو تسكين اولنه مايوب ناپولئون بوناپارت دورينه قدر دوام ايتمشدر . وانده اهل قيامى رؤساسندن مشهور اولان (لاروشرژاقلن La Rochejacquelein)در .

بوندن بويله ارباب انقلاب عليهنه هر طرفدن قيام واقع اولمشيدى . فقط قونوانسيون بونجه تهلكه‌لر ايچنده دخى اصلا فتور كوسترميه‌رك فرانسه‌نك حريت واستقلالنى محافظه ايچون فوق العاده غيرت ومتانت ابراز ايتمش وحتى اوروپا اهاليسنه خطاباً بربياننامه نشر ايده‌رك حريت استحصال ايچون سلاحه صارلملرينى توصيه وقيام ايتدكلرى حالده فرانسه‌دن حمايه ومعاونت كوره‌جكلرينى وعد واعلان ايلمشدر . يعنى مدافعه ايله قناعت ايتمه‌يوب تجاوزى كوزينه كسديرمشدر .

قونوانسيونك امريله از وقت ايچنده برمليون اهالى سلاح

التنه آلنمش وحربیه ناظری نصب اولنان مهندس قارنو (Carnot) واسطه‌سیله بونلردن اون درت منتظم اردو تشکیل وتنظیم اولنه‌رق تجاوز ایدن دوشمنلره قارشی سوق اولنمشدر. داخلده بولنان دوشمنلری تهدید ایچون دخی « ته‌ررور » (Terreur) اصولی احداث اولنمشدر.

ته‌روروك حکمی روبسپیه‌رك ریاستی مدتنجه دوام ایتمشدر (مایس سنه ١١٧١ ـ تموز سنه ١١٧٢). طقوز اعضادن مرکب «سلامت عمومیه قومیته‌سی» (Comité de salut public) تشکیل اولنوب ادارهٔ ممالك همان مذکور قومیته‌نك النه تسلیم اولنمشدر. قومیته‌نك تحت اداره‌سنده جمهوریتك دوشمنلرینی محاکمه ایله مکلف بر محکمهٔ فوق العاده (Tribunal Revolutionnaire) و «امنیت عمومیه قومیته‌سی» (Comité de sureté générale) وولایاتك احوالنی تحقیق ایله مرکزه معلومات اعطا ایتمکله مکلف سائر برطاقم قومیته‌لر (Comités Revolutionnaires) موجود ایدی.

فرانسه انقلابنی لکه‌دار ایدن جنایات عظیمه اشبو قومیته رؤساسندن بولنان (روبسپیه‌ر) و(دانتون) و(مارا) و(باره‌ر) کبی بش اون خونریزك امریله اجرا اولنمشدر. قومیته « طاغلیلر »ك اثری اولدیغی جهتله طبیعی « ژیروندنلر » حقنده اظهار خصومت ایدرایدی. بناء علیه کیف مایشا اداره‌یه مقتدر اولان قومیته ابتدای امرده ژیروندنلرك رؤساسنی اعدام ایتمشدر. پارس

میدانلرنده مرکوز کیلیوتنلر لاینقطع ایشلر وشهر جاده‌لرینی قان ایله تلویث ایدر ایدی. عصیان ایتمش اولان قرا وقصباته عرض استیمان ایتدکدن صوکره دخی امان ویرلمه‌یوب تخریب ایدیلیر ووحشیانه قتل عاملر واقع اولور ایدی. بر شخص ویا بر جمعیتی محو ایچون اصل واساسلری معلوم اولمایان بر طاقم حریفلرك افترالری کافی ایدی.

قومیته‌نك وحشتلری اودرجه‌یه وارمشدر که فرانسه‌ده کیمسه حیاتندن امین دکلدی. معتدل بر جمهوریته طرفدارلق ایتمك بیله جنایاتدن معدود اولوب جزاسی اعدام ایدی. عموم دنیا ایچون حریت اعلان ایتمش اولان قومیته فرانسه‌یی اك مقدس اولان حریت وجداندن دخی محروم براقمده ایدی. نهایت قومیته قربان ایدیله‌جك کیمسه‌یی بوله‌مایnجه بر برینی یمکه باشلامشلردر. روبسپیه‌ر دانتونی اعدام ایتدیرمش، خونریز مارا ایسه شارلوت قورده (Charlotte Corday) نام بر قیز طرفندن قتل اولنمشدر [*] انقلابك ظهورینه باشلیجه سبب اولمش اولان جمهوریت طرفدارلرینك رؤساسی دخی قتل واعدام اولنانلرك ایچنده ایدی. بونلردن مشهور (بایی) سن شیخوختده بولندیغی حالده بالدیری چیپلاق کروهی طرفندن اثنای اعدامده تحقیر ویاغمور وصغوق التنده برقاچ ساعت قالمش اولوب تترمکه باشلاینجه تعییب اولنمشدر.

[*] شارلوت قورده مارایی ته‌رروره نهایت ویرمك فکریله قتل ایتمشدر

جمهوریت ایچون بیوك بیوك مظفریتلر قزانمش اولان اختیار جنزال هوشـار (Houchard) استنطاق مأمورندن « قورقاق » سوزینی ایشیدنجه البسه‌سنی بیرتوب یاره‌لر ایچنده بولنان کوکسنی کوستره‌رك « ایشته سزه جوابم » دیمشدر .

حکومت قرالیه اثناسنده خانه‌سی جمهوریت طرفدارلرینك محـل اجتماعی بولنـان مادام رولان (Roland) دخی اشـافوده کوندرلمش وتسـیاستکاه اوزرینه چیقار ایکن اوزاقده کورنمکده اولان « حریت » هیکلنه خطـاباً « ای حریت ! سـنك نامنه نیجه جنایات اجرا اولنه‌یور » دیمشدر .

قرال فاملیاسی افرادندن اولـدیغی حالده رتبـه وصفتلرینی ترك ایده‌رك کندیسنی « فیلیب اغالیته » یاد ایدن وقرالك اعدامنه رأی ویرمش اولان پرنس فیلیب د، ورلیان دخی اعدام اولنانلرك ایچنده ایدی .

روبسپیه‌ر یالکز قالنجـه شـدتنی دهـا زیاده ارتدیرمشدر . فقط نهـایت قونوانسیونده تبـدل افکار وقـوع بوله‌رق امنیت عمومیه قومیته‌سیله شعبه‌لری لغوایدلمش وروبسپیه‌ر دخی اشافوده کوندرلمشدر . بونکله برابر حبسخانه‌لر آچیلوب اون بیکی متجاوز بیچاره‌لر صالیویرلمشدر . « تهروریسـتلر » ك استناد. گاهی بولنان آچ وسفیل پارس اصنافی وعمله‌سی اللرندن سلاح اخذ اولنمش وبو جهله عصیانه محل براقلمامشدر .

بو دفعه حریت وجدان اعاده اولنوب هرنوع آیین اجراسنه مساعد اولنمشدر. فقط ارباب انقلابك احداث ایتدکلری تقـویم ایله اصـول اعشاری اوزره ترتیب اولنمش اوزان و اکیال باقی قالمشدر. رأس تاریخ ایچون جمهوریتك اعـلانی تاریخی اولان ۲۲ ایلول سنه ۱۱۷۰ قبول اولنمشدر.

اصول جدیده اوزره سنه بر برینه مساوی اون ایکی آیدن عبارت ایدی. فقط ای درت هفته دن عبارت اولمایوب اونر کونلك اوچ هفته دن حاصل اولور ایدی. بو حالـده اون ایکی ای اوچ یوز التمش کون ایدر ایدی. سنهٔ شمسیه یی اکمال ایچون لازم کلن بش کون هفته لره داخل ایدلمکسزین سنه نهایتنه علاوه اولنور ایدی وبو کونلر یورطی کونلرندن معدود ایدی. هفته نك صوك کونی بولنان اونجی کونی یورطی صایلیر ایدی.

آیلرك اسمنه کانجه موسمه کوره تعیین اولنمش ایدی. مثـلا نیسـانه « فلوریال » (چیچك معناسنده اولان « فلور » دن)، مایسه پره ریال (چایر معناسنده اولان « پره ری » دن) وسائره.

دیرکتوار — نهـایت قونوانسـیون دخی فرانسـه ایچون بر « قونستیتوسیون » تنظیم وموجبنجه انتخابات اجرا ایتدکدن صوکره کندیسنی تعطیل ایلشدر. یکی قوانین اساسیه موجبنجه قوهٔ قانونیه بش یوز اعضادن مرکب مجلس مبعوثان ایله «اختیارلر

مجلسی » نام مجلس اعیانه ویرلمشدر . مجلس مبعوثان قوانین لایحه‌لرینی تنظیم ومذاکره ایتدکدن صوکره مجلس اعیانه حواله ایدر ومجلس اعیان دخی انلری بالتدقیق تعدیل ویاتصدیق وياخود کلیاً رد ایده بیلیر ایدی . قوهٔ اجرائیه بش اعضا یاخود « دیرکتور » دن مرکب اداره مجلسنه اعطا اولنمشدر .

«قونوانسیون» کندیسنی تعطیل ایدنجه دیرکتورلر حکومتی ضبط ایده‌رك ممالکی همان استقلال اوزره اداره ایتمکه باشلامشلردر . دیرکتورلر بوحرکتلرینی تجاوز ایدن دوشمن مناسبتیله ادارهٔ عرفیه لزومنه ابتنا ایتمشلردر .

« دیرکتوار» فرانسه‌نك اموری پك وخیم صورتده بولمشدر . متفق اولان اوروپا فرانسه‌نك حدودینی تجاوز ایتمش ایدی . خزینهٔ دولت بوش ایدی وملت مجلسی ایله قونوانسیون طرفلرندن چیقاریلان حسابسز قوائمك اصلا اعتباری قالمامشیدی . عموم اوروپایه قارشی مدافعه ایچون سوق اولنان اردولرك نه مهمات ولوازماتی ، نه ده آیلق الدیغی وار ایدی . شمدی یه قدر حکومت احتیاجات ضروریه‌سنی مصادره اولنان کلیسا وزادکان املاکنك فروختیله تدارك ایتمکده ایدی . شمدی ایسه بوده قالمامشیدی . [*] شوقدرکه بواحتیاجات و ضرورت ایله برابر فرانسه هیچ

[*] اراضینك اوفاق اوفاق پارچه‌لره تقسیم اولنوب زراعه اعطاسی محصولاتك زیاده‌لشمسنی وفرانسه‌نك ایلریده اعمار اولنمسنی موجب اولمشدر .

بریرده مغلوب دکلدی. واندهعصیانی نهایت تسکین اولندیغی کبی، متفقلرك دخی هیچ بر یرده موفق اولدقلری یوق ایدی. متفقلر هر طرفدن هجوم ایتدکلری حالده محاربه یالکز ره‌ن نهری اوزرنده کمال شدت اوزره دوام ایتمکده ایدی. حتی فرانسه عسکری اوستریه‌لیلردن بلجیقه‌یی و پروسیه‌دن ره‌ن نواحیسنی ضبط ایتمش ایدی.

بو محاربه‌لر اثناسنده فرانسه عسکرندن ماهر و مشهور جنراللر یتشمش و ایچلرنده ژوردان (Jourdan)، پیشغرو (Pichegru)، هوش (Hoche)، مورو (Moreau)، ماسه‌نا (Macena)، قله‌بر (Kleber) شهرت قزانمشلردر. فقط بو صره‌ده ظهور ایدن ناپولئون بوناپارت جمله‌سنی کولکه‌ده براقشدر. —

قونسولوسلق وایمپراطورلق

ناپولئون بوناپارت • ایتالیه سفری • مصر سفری •
ایکنجی اتفاق عمومی • ۱۸ برومر • ناپولئونك
قونسلوسلغی • ایمپراطور برنجی ناپولئون • اولم •
آوسترلیچ • پروسیه وتیلزیت معاهده سی • اسپانیه
محاربه سی • دانیمارقه دونانماسی • ارفورت ملاقاتی •
شونبرون معاهده سی • فرانسه نك احوال داخلیه سی •

ناپولئون بوناپارت — ناپولئون بوناپارت (۱۱٤٧-۱۱۹۹) قورسیقه جزیره سنك مركز اداره سی بولنان (ایاچئو) شهرنده تولد ایتمشدر. ناپولئون شهر مذكور معتبرانندن بولنان شارل بوناپارتك اوغلی اولوب قورسیقه قوماندانینك وساطتیله ابتدا (بریه ن) وصوكره پارس مكاتب عسكریه سنده تحصیل فنون ایتدكدن صوكره طوپجی یوز باشیسی اوله رق آلایه چیقمشدر.

ناپولئون وقتنی دائما كتاب مطالعه سیله كچیرر واویون بیلمز ایدی وفنون ایچنده ریاضیات ایله تاریخی اك زیاده بكنیر ایدی. مكتبده اك اشاغی صنفده اولدیغی حالده تاریخ درسنی رفیقلری كبی،

نقل وحکایه ایتمه‌یوب انی محاکمه ایده‌رك سویلر وتاریخك فنوندن معدود اولمادیغی ادعاسنده بولنان رفیقلرینه قارشی انك برنجی فن اولدیغنی اثباته چالیشیر ایدی. ناپولئون دها اوسنلرده کندیسنك افکار مستقله صاحبی اولدیغنی کوسترر ایدی.

ناپولئون مکتبدن چیقدقدن صوکره جنوبی فرانسه‌ده برمدت خدمتده بولنمش واهلیتنی کوسترمشدر. ناپولئونك اصل ترقیسنه سبب اولان تولون محاصره‌سی ایدی.

تولون قلعه‌سی «قونوانسیونه» قارشی عصیان ایده‌رك انکلیزلره تسلیم اولمشیدی. قونوانسیون هرچه باد اباد تولونك استردادینه قیام ایتمشیدی.

ناپولئون تولونی محاصره ایدن اردونك عموم قوماندانی بارراس (Barras) ك معیتنده اولوب طوپچی قوماندانك خسته‌لکی اثناسنده موقتاً طوپچیلره قوманده ایتمش وبووکالت اثناسنده طوپلر ایچون اویله کوزل موقعلر اتخاذ ایتمشدر که انکلتره دونناسی طانه‌لرینه تحمل ایده‌مه‌یوب تولون لیمانینی ترك ایتمکه مجبور اولمشدر. بوسایه‌ده تولون دخی استرداد ایدلمشدر. یکرمی درت یاشنده بولنان ناپولئون دخی بوکا مکافاة جنرال رتبه‌سنی قزانمشدر.

فقط برمدت صوکره ناپولئون عسکردن همان اخراج اولنمش اولدیغندن یأسندن دولت علیه خدمتنه داخل اولمق ایچون سلطان سلیم خان ثالثه براستدعا کوندرمشدر.

ناپولئون جنوب اردوسندن ترفیع رتبه ایتمکسزین و بلاسبب غرب اردوسنه نقل اولندیغندن بونك ایچون مخصوص پارسه کیدوب حربیه ناظرینه قارشی پروتستو ایتمشیدی . حربیه ناظری دخی جواباً کنجلکنی بیان ایدنجه ناپولئون کمال کبر ایله « افندم . میدان حربده انسان از وقت ایچنده اختیارلنیر . بنده اورادن کله‌یورم » دیمشدر . عسکردن اخراجنك سببی دخی بو کیفیت ایدی . ناپولئون استانبوله طوغری عزیمت ایتمك اوزره ایکن احباسندن بری بوکا مانع اولمشدر .

بوصره ده « ته‌ررووره » نهایت ویرلمش اولدیغندن قرالیت طرفدارلری انقلاب افکاردن - یعنی « ریاقسون » دن بالاستفاده پارسده برعصیان چیقارمشلر ایدی . قونوانسیون حکومتك محافظه‌سنی جنرال بارراسه حواله ایتمش اولوب بارراس دخی ناپولئونه مراجعت ایتمشدر .

قرق بیك نفری متجاوز اولان عساکر ملیه فرقه‌سی حکومت علیهنه هجوم ایتمشیدی . بارراسك تحت قوماندەسنده ایسه یالکز یدی بیك عسکر موجود ایدی . ناپولئون ایکی اوچ ساعت ظرفنده توئیلری سراینه کلن جاده‌لری « باریقادلر » یعنی سپرلر ایله سد ایتمش و کلن عاصیلری شدتلی پشرو ایله استقبال ایده‌رك پریشان ایلمشدر . عصیان بووجهله تسکین و رؤساسی اعدام ایدلمشدر .

برقاچ كون صوكره بارراس استعفا ايتديكندن ناپولئون پارس قومندانى نصب اولنمشدر . « ديركتوار » ك تشكيلى بو صره‌يه تصادف ايتمش ايدى . بارراس ديركتور انتخاب ايدلمش وناپولئون بوناپارت ايتاليه (يعنى آلپه) اردوسنه باش قوماندان نصب اولنمشدر (۱۱۷٤) . —

ايتاليه سفرى — ناپولئون بوناپارت الپه اردوسنى پريشان بر حالده بولمشدر . عسكرك نه كيه‌جكى ايله ييه‌جكى ، نه‌ده مهمات واسلحه‌سى وار ايدى . آيلقسزلقدن ايلرى كلن سفالت عسكرك انتظام واطاعتنه خلل كتيرمش ايدى وفرار يلرك بردرلو اوكى النه‌مايور ايدى .

فضله اوله‌رق هر برى ميدان حربده ابراز لياقت ايده‌رك نام قزانمش اولان فرقه قوماندانلرى دخى اردوجه مجهول و كنج واهليتى مشكوك اولان ناپولئونك كنديلرينه ترجيح اولنمسندن طولايى پك زياده دلكير اولمشلر ايدى . فقط ناپولئون برايكى هفته ظرفنده عمومك قلوبنى جلب ايتمش وكنديني مدافعه ايچون مقتدر بيلمه‌ين اردو ايله همان تجاوز ايدى و يرمشدر . تجاوزه باشلامازدن اول ناپولئون جنراللرى جمع ايله پلانلرينى تبليغ ايتمش وهركسك وظيفه‌سنى بيلديرمشدر . شمدى يه قدر ناپولئونك قوماندانلغنه الك زياده معترض بولنان جنرال (ماسه‌نا)

مجلسدن چیقار ایکن جنرال (اوژرو Augereau) نك قولاغنه « حمد اولسون نهایت بر آمره نائل اوله بیلدك » دیمشدر .

ناپولئون خیلی زحمتلردن صوكره الپه‌لری مرور ایده‌رك ناكاه ایتالیه‌ده ظهور ایدی ویرمشدر . ناپولئونك ایلك ایتالیه سفری متعدد وغایت پارلاق برسوری مظفریاتدن عبارتدر . ایتالیانلر ایله آوستریه‌لیلر متصل امداداخذ ایتمکده اولدقلری حالده دائما ناپولئونه مغلوب اولورلر ایدی .

ناپولئون محاربه‌لرك جمله‌سنده قوماندانه لایق اولان احتیاط وحسن تدابیر ایله برابر حین حاجتده نفره مخصوص شجاعت وفداكارلق ابراز ایدرایدی .

نهایت اوستریه‌لیلر مغلوباً ایتالیه‌یی تخلیه ایتمشلر و یالکز قالمش اولان ایتالیه حكمدارلری ناپولئونه تابع اولمشلر در . ناپولئون جمله‌سندن كلّی تضمینات اخذایتمش وایتالیه ده بولدیغی بالجمله آثار عتیقهٔ نفیسه‌یی پارس موزه خانه‌سی ایله كتبخانه‌سنه كوندرمشدر .

پاپا بیله تضمیناتدن قورتلامشیدی . بوتضمینات ایتالیه اردوسنی تمامیله اداره ایتدكدن صوكره فضله‌سیله فرانسه‌نك امورمالیه‌سی تسویه اولنمشدر .

ناپولئونك شهرتی افاقه یایلمش واوستریه خوف ودهشت

ایچنده قالمشدر. ناپولئون علی‌العجله ایتالیه اموری‌نی تسویه ایتمش وصوکره ویانه‌یه متوجهاً حرکت ایتمشدر.

بو صره‌ده رەن نهری ساحلنه مأمور اولان جنرال (مورو) دخی قارشیسنده بولنان اوستریه اردولرینی پریشان ایدرەك نهر مذکورك بتون صاغ طرفنی ضبط ایتمش اولدیغندن اوستریه صلحه طالب اولمشدر. صلح « قامپو فورمئو Campo Formio » ده ناپولئون طرفندن امضا ایدلمشدر (١١٧٥) .

اشبو مصالحه موجبنجه اوستریه والمانیه ایمپراطوری فرانچ لومبادیه وبلجیقه قطعه‌لریله رەن اوزرنده کائن بعض اوفاق مستملکاتنی فرانسه‌یه ترك ایتمشدر.

ناپولئون دخی مقابلهً وندیك ایله مستملکاتی بولنان ایستریه ودالماچیه‌یی اوستریه‌یه ترك ایلمشدر.

بوناپارت دیرکتوارك مساعده‌سیله لومباردیه‌دن « سیزالپین Cisalpine » وجنوادن « لیکوریه Liguria » وپاپانك مستملکاتندن « رومه » وناپولیدن « پارتنوپه Parthenopée » و اسو یچره‌دن « هلوەتیه Helvetia » نامانری ایله بر ر جمهوریت تأسیس ایلمشدر.

بوندن ماعدا فلمنکدن فرانسزلر طرفندن اورانژ فامیلیاسی قالدیریلوب « باتاویه جمهوریتی Batavia » تشکیل اولنمشدر. ساردینیه قرالیتنك قسم اعظمی فرانسه‌یه الحاق ایدلمشدر.

ساردينيه قرالى (شارل امانوئيل) ساردينيه اطه‌سنه وناپولى قرالى دردنجى فرديناند دخى سيجيليه‌يه چكلمشلردر. يالكز جزيره‌لو انكليز دونغاسنك سايه‌سنده فرانسه عسكرينك تجاوزندن قورتلمشدر. —

مصر سفرى — «قامپو فورميئو» معاهده‌سى اوروپا اتفاقنى بوزمشدر — يعنى يالكز انكلتره اسكى شدت اوزره محاربه‌يه دوام ايتمشدر. قرون وسطادن برى مشروطيت اصولى اوزره اداره اولنمقده اولان انكلتره‌نك باش وكيلى «كوچوك پيت» فرانسه انقلابنك الڭ بيوك دوشمنى كسلمش ايدى.

انكلتره دونغا واسطه‌سيله دكزده محاربه، فرانسه‌نك خارجى مستملكاتنى ضبط، فرانسه‌نك دوشمنلرينه مليونلرجه ليرا اعانه ايده‌رك انلرى فرانسه عليهنه تحريك، فرانسه مهاجرلرى ايله عاصيلرندن منتظم فرقه‌لر تشكيل ايده‌رك فرانسه اوزرينه سوق ايدوب طورر ايدى. والحاصل اوروپا اتفاقلرى انكلتره طرفندن صرف اولنان غيرتك ثمره‌سى واعانه‌لرى ايله قائم ايدى. بو كيفيت ايكى ملت بيننده عصرلرجه دوام ايدن رقابت وعداوت ايله فرانسه‌نك امريقه‌يه مداخله‌سنك نتيجه‌سى ايدى.

بو دفعه مظفر اولان فرانسه حكومتى بر طرفدن انكلتره‌نك شدت مصرانه‌سنه مقابلة انكلتره‌يى ممكن مرتبه «تأديب» ايتمك،

دیکر طرفدن دخی میدان حربدن عودت ایده‌رك پارسده نفوذ کسب ایتمش اولان ناپولئونی تبعید ایلمك افکاری ایله براردو سوق ایچون تدارکاته تشبث ایلمشدر.

ناپولئون دکزده انکلتره‌نك دونتماسی غالب اولدیغی جهتله انکلتره‌یه هجومك هر نوع تهلکه‌دن خالی اولمادیغنی بیان ایله هندوستانی تهدید و ممکن اولدیغی حالده فتح ایچون ابتدا هندوستانك اناختاری مقامنده اولان مصرك استیلاسنی توصیه ایلمشدر.

«دیرکتوار» حکومتی طبیعی بو تکلیفدن دها زیاده ممنون قاله‌رق موافقت ایتمشدر. بناء علیه حکومت ظاهراً فرانسه‌نك غرب لیمانلرنده تدارکاته دوام ایده‌رك انکلتره‌نك نظر دقتنی او طرفه جلب ایتمش و خفیاً جنوب لیمانلرنده قرق بیك قدر منتظم عسکر کمیلره بندیروب ناپولئونك تحت قوماندهسنده اوله‌رق دکزه چیقارمشدر. عسکر ایچنده ناپولئوندن بشقه کیمسه نره‌یه سفر ایدیله‌جکنی بیلمه‌یورایدی.

یولده ناپولئون مالته جزیره‌سنی مالته شوالیه‌لرینك اللرندن ضبط ایتمش و صوکره طوغری مصره عزیمت ایتمشدر. انکلیز آمیرال مشهور نلسون (Nelson) فرانسه دونتماسنك بحرسفیده چیقدیغنی خبر اله‌رق انی چوق ارامش ایسه‌ده بوله‌مامشدر. ناپولئون دخی عسکرینی سالماً اسکندریه‌یه چیقارمشدر. فقط

برقاچ كون صوكره نلسون كاوب فرانسه دونغاسنى (ابوكير) ده احراق ايلمشـدر (١١٧٦) .

يووجهله اوكنده‌كى دوشمن ايله هنوز محـار به‌يه طوتشمامش اولان ناپولئونك خط رجعتى كسلمشدر . جزؤى مغلوبيته اوغرامق فرانسزلر ايچون محوديمك ايدى وناپولئون بونى پك اعلا بيله‌يور ايدى .

دولت عليه نامنه اوله‌رق مصر قطعه‌سنى اداره ايتمكده بولنان غلامان (مملوك) دنياده الك جسـور سـواريدن معدود ايدى . غلامان اردوسى سردارلرى بولنان مرادبكك تحت قوماندەسنده اولديغى حالده فرانسزلر اوزرينـه هجوم ايده‌رك بيـوك محار به واقع اولمش ايسه‌ده مغلوباً رجعت ايتمشدر .

محاربه‌نك الك شـدتليسى قاهره قربنده اولمشـيدى . ناپولئون محاربه‌يه طوتشمزدن اول عسكره برنطق ايراد ايتمش واافقده كورونن « فرعون تپه‌لرينه » اشارت ايدرك « عسكر ! قرق عصردن برى بوتپه‌لردن وروديكزه انتظار اولنه‌يور » ديمشدر .

محاربه ناپولئون طرفندن قزانلمش ومصر قطعه‌سى يداستيلاسنه دوشمشـدر . فرانسه اردوسنده برخيلى ارباب معـارف موجود اولديغندن بونلر مصر قطعه‌سـنى واثار عتيقه‌سـنى برنجى دفعه اوله‌رق كشف ومعاينه ايتمشلردر .

ناپولئون مصرى تسكين ايتدكدن صوكره سـوريه اوزرينه

هجـوم ایده‌رك عکه‌یه قدر کلمش ایسـه ده قلعهٔ مزبوره او کنده ناپولئون برنجی دفعه اوله‌رق موفقیتسزلکه اوغرامشدر. قلعه محافظلری بولنان نظام عسـکری فرانسزلرك شـدتلی هجوملرینه قهرمانانه مدافعه ونهایت ناپولئونی رجعته مجبور ایتمشلردر (١١٧٧).

بو محاربه‌ده انکلتره دونغماسیله عثمانلی عسکری متفقاً حرکت ایتمکده ایدیلر. ناپولئون مصره کلمش و بر مدت مصرده راحت اوتورمشدر.

ناپولئون بر طرفـدن ایشسزلکدن صیقلمش، دیکرطرفـدن دخی فرانسه‌نك تهلکه‌ده اولدیغنی خبرالمش اولدیغندن قومانده‌یی جنرال قله‌بره (Kleber) تسلیم ایده‌رك ابوکیر وقعه‌سندن صوکره باقی قالمش اولان کمیلردن برینه راکباً فرانسه‌یه عودت ایلمشـدر. بحرسفید سـواحلنك کافه‌سی انکلتره دونغـماسی طرفندن ابلوقه اولنمده و بر قاچ فلوسی دخی انکینده طولاشمقده اولدیغی حالده ناپولئون سالماً مارسیلیه لیماننه داخل اولمشدر.

ناپولئونك مصرده براقش اولدیغی (قله‌بر) فرانسـه‌نك الك نامدار قوماندانلرندن معدود اولوب ناپولئونك غیبوبتنی حس ایتدیرمامش ایسه‌ده برفدائی عرب طرفندن قتل اولنمشدر. قله‌بردن صکره فرانسـه اردوسی عثمـانلی وانکلیز عسـاکرینه مغلوب اوله‌رق نهایت تسلیم اولمش وانکلتره دونغماسی اوزرنده فرانسه‌یه عودت ایتمشلردر.

ناپولئونك مصرى قولايجه استيلا ايتمسنه سبب مملوكلرك ادارهٔ مستبدانه سندن صيقلمش اولان اهالى يه خطاباً ذات حضرت پادشاهى نك امر واراده سيله كله يورم كبى برطاقم دسيسه لره مراجعت ايتمسندن و مذهبلرينى ترك ايتمش اولان پك چوق فرانسه امراسنك آيين اسلاميه موجبنجه عبادت ايتدكلرندن ايلرى كلمش ايدى. —

ايكنجى اتفاق عمومى — ناپولئونك غيبوبتى ايله فرانسه حكومتنك اهليتسزلكى انكلتره طرفندن فرانسه عليهنده اوله رق يكى براتفاق عمومى حصوله كلمسنه كلى ياردم ايتمشدر. بو اتفاقه برنجى اتفاقده حاضر بولنانلردن ماعدا روسيه ايله دولت عليه دخى داخل اولمشلردر.

دولت عليه مصردن طولايى فرانسه يه اعلان حرب ايتمش ايدى. روسيه ايمپراطور پول ايسه مالته شواليه لرينك فخرى رئيسى بولنديغى جهتله مالته نك ناپولئون طرفندن فتحى و شواليه شركتنك لغوى اوزرينه مداخله ايتمكه مجبور اولمشيدى.

روسيه اردوسى قوماندانى (پرنس سوووروف Souvourow) اوستريه اردوسيله برلشه رك ايتاليه اوزرينه هجوم ايتمش وآدده نهرى كنارنده جنرال موروىي رجعته مجبور ايلمشدر (١١٧٧).

ناپوليده بولنان جنرال ماقدونالد (Macdonalde) مورونك

امدادینه قوشمش اولدیغی حالده سوووروف تربیه نهری کنارنده انی دخی پریشان ایده‌رك برلشملرینه مانع اولمشدر.

بونك اوزرینه فرانسه حکومتی مورو ایله ماقدونالدی عزل ایده‌رك یرلرینه کنج وجسور جنرال (ژوبر Goubert) ی تعیین ایلمشدر.

ژوبر کنجلکیله برابر ناپولئوندن صوکره الڭ پارلاق برجنرال ایدی. واقع اولان محاربه‌ده سوووروف ینه غالب اولمش وژوبر مقتولا وفات ایلمشدر. بناءعلیه ایتالیه فرانسزلر طرفندن کاملا تخلیه ایدلمش وایتالیه‌ده محاربه‌دن اولکی حال حاضر اعاده اولنمشدر.

بوموفقیتلردن صوکره متفقلر بربرندن آیرلمشلردر. آوستریه اردوسی شمالی ایتالیه‌ده قالمش، سوووروف ایسه اسویچره‌ده بولنان دیکر روس جنرالی (قورساقوف) ایله برلشمك اوزره آلپه طاغلرینی مرور ایلمشدر. فقط بو صره‌ده جنرال (ماسه‌نا) قورساقوفی پریشان وسوووروفی احاطه ایلمشدر. فقط سوووروف پك چوق فدا کارلقلردن صوکره اسارتدن قورتیلوب باواریه‌یه چکلمشدر.

بو صره‌ده روس وانکلیزلردن عبارت اولان دیکر برفرقه دخی فلمکده پریشان اولمش اولدیغندن روسیه ایمپراطوری پول محاربه‌دن صرف نظر ایده‌رك عسکرینی کری جلب ایلمشدر. —

۱۸ برومر وقعه سی — ایشلر بو مرکزده ایکن ناپولئون پارسه کلمش واهالی طرفندن کمال ممنونیت ایله استقبال اولنمشدر. خارجی دوشمنلر مغلوب اولمش وفرانسه تهلکه‌دن قورتلمش اولدیغی حالده اهالی احوال حاضره‌دن امین دکلدی. انقلاب کندیسنه حریت ومساوات احسان ایتمش اولدیغندن اهالی قراللرك عودتنی آرزو والتزام ایتمه‌یور ایدیسه‌ده، دیکر طرفدن ریاست اموردە بولنان افکار مفرطه اصحابندن دخی قورقه‌یور ایدی. ذاتاً داخل ممالکده امنیت وآسایش برکمال دکلدی. هرکس ناپولئوندن امنیت واسایشك اعاده‌سنی بکله‌یور ایدی.

ناپولئون ایسه احوالك لدنیاتنه واقف اوله‌رق انلری حسن استعمالده قصور ایتمه‌مشدر.

ناپولئون دیرکتورلردن اك زیاده نفوذ صاحبی اولان (سییه‌س) ایله اتفاق ایتمشدر. ناپولئون ایله سییه‌سك تکلیفلری اوزرینه ملت مجلسلری «دیرکتوار»ی لغو ایتمشلر وناپولئونی عموم قوماندان تعیین ایلمشلردر. بو ایسه جمهوریت طرفدارلرندن افکار مفرطه اصحابنه بسوء تأثیر ایده‌رك ناپولئون علیهنده برطاقم نمایشلر ظهورینی موجب اولمشدر. بونك اوزرینه ناپولئون دخی برفرقه عسکر ایله ملت مجلسنی باصوب اعضالرینی سونکیلر واسطه‌سیله طیشاری اتدیرمشدر (۹ تشرین ثانی ۱۷۷۰).

بووقعه دخی تاریخنده «برومر اون سکز» نامیله معروفدر.

ناپولئون قانون اساسی‌یی تعدیل ایلمشدر. دیرکتوار یرینه اوچ قونسلوس تعیین وبری مجلس مبعوثان (Corps Legislatif)، دیکری اعیان (سناتو) اولمق اوزره ایکی ملت مجلسی تشکیل اولنمشدر. قوهٔ قانونیه مجلسلرك و اجرائیه دخی قونسلوسلرك اللرنده ایدی. مجلس اعیان بالخاصه قانون اساسینك محافظه‌سی ایله مکلف ایدی.

ناپولئون اون سنه مدتله برنجی قونسلوس انتخاب اولنمش و (قامباسره‌س) ایله‌جنرال (لبرون Lebrun) ارقداش و معاون اولمق اوزره معیتنه ویرلمشدر. —

ناپولئونك برنجی قونسلوسلغی — ریاست‌اموری‌ضبط ایتمش اولان ناپولئون بوناپارت کندیسنك ادارهٔ امور ملکیه‌ده دخی میدان حربده‌کی مهارتنه مماثل مهارت واهلیت صاحبی اولدیغی کوسترمشدر.

ناپولئون طرفندن از مدت ظرفنده امور مالیه تسویه ایدلمش ولایتلره مستعد مأمورلر و حاکملر کوندریلوب امنیت وآسایش اعاده ایتدیرلمشدر. ناپولیون کندیسی ایچون مقتدر معاونلر بولمق خصوصنده دخی بختیار ایدی. بو معاونلری ایچنده الڭ مشهور اولانلر خارجیه ناظری تاله یران (de Taleyrand) ایله ضبطیه ناظری فوشه ایدیلر.

ناپولئون ارتق « ژاقوبینلر »، « مونتانیارلر »، « ژیروندنلر »، «روایالیستلر»، « لژیتیمیستلر »ه محل قالمادی، شمدی عموم ایچون فرانسز اولمق لازمدر» دیرایدی. فی الحقیقه ابتدالری هر کس طرفندن فرانسه‌نك منافع عمومیه‌سی هر شیدن مقدم طوتیله‌یور ایدی.

ناپولئونك تشبثاتی ایچنده الك زیاده تسکین اذهان واعادهٔ اسایش ایچون خدمت ایتمش اولان قاتولیك مذهبنك اعاده‌سی ماده‌سی ایدی. ناپولئون پاپا یدنجی پیئوس ایله قوتقوردات (معاهده) عقد ایده‌رك فرانسه‌نك رؤسای روحانیه‌سنك كرك پاپایه، كرك دولته عائد وظائفنی تعیین ایلمشدر.

فرانسه امور روحانیه‌جه اون میتروپولیدلق اللی پسقوپوسلغه تقسیم اولنه‌رق هر بری ایچون مقدار معین تخصیصات و یرلمشدر. بونكله ناپولئون ارباب انقلاب طرفندن كلیسادن ضبط اولنان املاك كلیه‌یی یكی صاحبلری بولنان زراعك عهده‌لرنده تأمین ایلمشدركه بوكیفیت فرانسه‌نك حقیقةً اعمارینی موجب اولمشدر.

ناپولئون فرانسه‌نك سكسان اوچ ولایته تقسیمنی قالدیرمامش فقط ولایتلرك اداره‌سی داخلیه ناظری عندنده مسئول و مجلس اداره (Conseil général) نك رأی و تنسیبیله حركت ایدن والیلره (Trefet) حواله اولنمشدر. هر بر ناحیه بر حقوق محكمه‌سنه (Tribunal Cviil) هر ولایت دخی بر جزا محكمه‌سنه (Tribunal Criminel) مالك ایدی. بوندن ماعدا ممالكك

مناسب محللرنده مناسب مقدار محاكم استیناف (Cour d'Appel) تشكیل ایدلمش و عموماك اوستنده دخی بر دیوان تمییز (Conr de Cassation) وضع اولنمشدر . بو تنظیمات ایله « قونقـوردات » ریشلیو ایله اون دردنجی لوئینك اثری اولان ادارهٔ مركزیه (Centralisation) اصولنی اكمال ایتمشدر .

بوندن ماعدا ناپولئون « قودناپولئون » نامیله مشهور قوانین مجموعه‌سنی تنظیم ایتدیرمشدر . منتظم پولیس تشكیل اولنوب جمعیتك محتاج اولدیغی راحت وآسایش اعاده اولنمش واختلالك ثمره‌سی اولان حیدودلر بر طرف ایدلمشدر . بونك نتیجه‌سی اوله‌رق زراعت وتجارت وصنایع ترقی ایتمشدر .

پارس بانكرلری كمال امنیت اوزره ناپولئونه اقچه اقراض ایدرلرایدی وناپولئون بعض تدابیر مؤثره سایه‌سنده چوقدن برو مجهول اولان بودجه موازنه‌سنی بولمغه موفق اولمشدر . بونلر هب بیوك موفقیتلردن معدود اولدیغی جهتله راحته محتاج اولان فرانسه ملتی كندیسنی ناپولئونك النه تسلیم ایتمشدر .

بونكله برابر محاربه دوام ایتمكده ایدی . بو محاربه‌ده الڭ زیاده شدت واصرار اظهار ایدن انكلتره ایله اوستریه ایدیلر . ناپولئون داخلی تشبثاتنی بردرجه‌یه قدر اكمال ایتدكدن صوكره رەن اردوسنه جنرال مورویی تعیین ایتمش وكندیسی بالذات ایتالیا

بیك عسکر ایله (سن برنار) بوغازندن الپه طاغلرینی مرور ایده‌رك ایتالیه‌یه اینمشدر.

روسیه جنرالی پرنس سووورووفك مظفریتلرندن بری ایتالیه اوستریه‌لیلرك النده ایدی و بحث اولنان وقتده شمالی ایتالیه یوزبیکی متجاوز عسکره قومانده ایتمکده اولان اوستریه جنرالی ملاس (Melas) طرفندن محافظه اولنقده ایدی.

ناپولئون ایله ملاس بیننده ماره‌نغو (Marengo) موقعنده بیوك بر محاربه وقوعبولمش و محاربه اوستریه اردوسنك محوی ایله ختام بولمشدر.

محاربهٔ مذکوره‌ده ناپولئون اوستریه‌لیلرك خط رجعتلرینی کسوب تسلیمه مجبور ایتمك ایچون اردوسندن برقاچ مفرزه تفریق ایده‌رك دوشمنه نسبتله جزئی صایله‌جق برقوتله محاربه‌یه طوتشمش اولدیغندن ابتدا بوز یلوب رجعته مجبور اولمش ایسه‌ده امدادینه کلان جنرال ده‌زه (Desaix) سایه‌سنده محاربه‌یه تکرار بدأ اولنوب مظفریت قزانلمشدر (١١٧٧).

ره‌ن اردوسی قوماندانی جنرال مورو دخی هوهنلیندن (Hohenlinden) محاربه‌سنده آوستریه عسکرینی پریشان ایلمش اولدیغندن اوستریه دخی (قامپوفورمیؤ) معاهده‌سی اساسی اوزینه لونه‌ویلده (Lunéville) معاهدهٔ صلحیه عقد ایلمشدر.

برمدت صوکره انکلتره ایله فرانسه بیننده دخی « آمیه‌ن »

معاهده‌سی عقد اولنمش ایسه‌ده (١١٨٠) انكلتره عقد اولنان معاهده‌نك بعض احكامنی اجرا ایتمكده تأنی كوسترمش اولدیغندن محاربه ینه دوام ایتمشدر.

انكلتره دكزده وفرانسه قره‌ده غالب ایدیلر. ناپولئون المانیه‌یه سفر ایده‌رك انكلتره قراللرینك مستملكات مخصوصه‌لری بولنان هانوور قورفورستلكنی ضبط ایتمشدر.

حریت وجمهوریت طرفدارلری ایله روایالیستلر ناپولئونك كوندن كونه نفوذ كسب ایتمكده واهالینك محبت وتوجهنی قزانمقده اولمسندن تلاش ایده‌رك پك چوق سوء قصدلر ترتیب ایتمشلر ایسه‌ده ضبطیه ناظری فوشه‌نك مهارتی سایه‌سنده‌جه‌سی وقتیله كشف اولنمش وثمره‌سز قالمشدر. بوسوء قصدلر ایچنده «جهنم ماكنه‌سی (Machine infernale) مشهوردر. جنرال پیشغرو ایله (وانده) عاصیلری سركرده‌لرندن (ژورژ قادودال Cadudal) ناپولئونك علیهنده بیوك برقومیته تشكیل ایتمشلر ایدی. قومیته كشف اولنوب اربابی اعدام اولنمشلردر.

جنرال مورو ایله پرنس قونده‌نك اوغلی دوق آنكیه‌نك (d'Anghien) دخی قومیته‌یه منسوب اولدقلرینه شبهه واقع اولمشیدی. جنرال مورو امریقه‌یه عزیمت ایچون امر المشدر. المانیه‌ده اقامت ایتمكده بولنان پرنس آنكیه‌ن ایسه حدودی تجاوز

ايدن فرانسـه چاندارمه‌لرى طرفنـدن اخذ اولنوب پارسه نقل ايدلمشدر. ناپولئون قرال طرفدارلرينى اخافه مقصدى ايله پرنسى ديوان حربه ويروب حقنـده اعدام حكمنى ويرديرمش وانى قورشونه ديزديرمشدر (١١٨٢).

بووقعه اوروپا حكمدارلرينه پك فنا تأثير ايلمشدر. —

ايمپراطور برنجى ناپولئون — ناپولئون بوناپارت فرانسزلرك محبتنى قزانمش ايدى وعمومك نظرنده فرانسه ايچون الزم بر آدم كسلمش ايدى. حقنده وقوع بولان سوءقصدلر دخى انجق ناپولئونه اولان محبتك فوق العاده‌نك ارتمسنى موجب اولمقده ايدى.

سناتو مجلسى افكار عامه‌نك طلبى اوزرينه ابتـدا ناپولئونى قيد حيات ايله برنجى قونسلوس و برمدت صوكره «ايمپراطور» اعلان ايلمشدر (١٢٨٢).

بونكله فرانسـه‌ده جمهوريت قالديريلوب يرينه ايمپراطورلق احداث اولنمش و ايمپراطورلق مقامى ناپولئون خاندانـنه حصر اولنمشدر.

يكى ايمپراطور سراينه‌رونق ويرمك ايچون بندكان وتعلقاتنه بيوك رتبه‌لر وصفتلر اعطا ايلمشدر. ارباب انقلاب كشى زاده‌لكك شرف و امتيازينى قالديرمش اولدقلرى حالده ناپولئون پك چوق ذواته قونت وماركى عوانلرى ويرمشدر. برادرلرى دخى «آلتس

ایمپریال » لقبنی اخذ ایتمشلردر . الك مستعد اولان جنراللره ایسه مارشال عصاسنی توجیه ایتمشدر [*] .

قرال سرایلرنده جاری اولان اصول تشریفات اعاده ایدلمش و (لژیئون دونور Legion d'Honneur) نشـانی احـداث اولنمشدر .

ناپولئونك جلوسی پك زیاده سلطنت وطنطنه اوزره اجرا اولنمش وحتی باشنه تاج کیدیرمك ایچون پاپا قالقوب پارسه کلمشدر . فرانسه جمهوریتی ایله برابر چیزالپنه جمهوریتی دخی قالدیریلوب ایتالیه قرالیتی اعلان اولنمش وناپولئون ایتالیه تاجنی کندیسی ایچون اخذ ایتمشـدر . بناء علیه انقلابك یتشـدیردیکی جنرال بوناپارت بودفعه « فرانسه ایمپراطوری وایتالیه قرالی برنجی ناپولئون » یاد اولنمقده ایدی . ایتالیه نیم قرال عنوانیله ناپولئونك اوکی اوغلی اوژن بوهارنه (Beauharnais) نك تحت اداره‌سنه ویرلمشدر . —

اولم واوسترلیچ — شنلکلره ختـام ویردکدن صوکره ناپولئون تشبثاتنه دوام ایتمشدر . فرانسـه‌نك دوشمنلری ایچنده یالکز انکلتره هنـوز مغلوب اولمامشـیدی . بناءعلیه ناپولئون انکلتره اطه‌سـنه مرور ایچون تدارکانه تشبث ایتمشـدر . فقط

[*] ژوردان . ماسه‌نا . لان . نه‌ی . مورا . اوژرو . سولت . داوو . برنادوت وسائره

انکلتره تلاش ایده‌رك اوروپایه آلتـون یاغموری یاغدیرمش و بو سایه‌ده فرانسه علیهنده بر « اوچنجی اتفاق » حصوله کتیرمشدر.

بو اتفاق انکلتره، روسیه، اسـوه‌چیه، اوستریه‌دن عبارت ایدی. بونك اوزرینه ناپولئون علی‌العجله المانیه حدودینی تجاوز ایده‌رك اوستریه اوزرینه هجوم ایتمشدر.

اوستریه سرداری جنرال ماق (Mack) وورتمبرغ داخلنـده کائن اولم (Ulm) موقعنـده ناپولئونی بکلمکده ایدی. ناپولئون طوغری اوستریه‌لیلر اوزرینه کیتمه‌یوب شمـاله طوغری حرکت ایتمش و بیطرف بولنان پروسیه حدودینی تجاوز ایتدکدن صوکره بردن بره جنرال ماقك ارقه‌سنده ظهور ایدی ویرمشدر. خط رجعتنی غائب ایتمش اولان ماق دخی اردوسـیله برابر تسلیم سلاح ایتمشـدر. بونك اوزرینه ناپولئون طوغری ویانه اوزرینه حرکتله شهر مذکوری ضبط ایتمش و صـوکره موراویه‌ده بولنان روسیه واوستریه اردولری علیهنه حرکت ایتمشدر.

روسـیه واوسـتریه اردولری ایکی ایمپراطور (علکساندر وفرانخ) ك تحت قومانده‌لرنده اوله‌رق اوسـترلج (Austerlitz) قریه‌سی جوارنده ناپولئونه منتظر ایدیلر ایشته بینلرنده الك بیوك محاربه‌لرك بری اولان آوسترلیج محاربه‌سی وقوع بولوب ناپولئونك مظفریت تامه‌سی ایله ختام بولمشدر (١١٨٣).

بو محاربه‌ده متفقلرك مقداری یوز بیکی متجاوز ایدی. ناپولئونك

قوتی ایسه سکسان بیك کشیدن عبارت ایدی . محاربه‌ده کرك ایمپراطورلر ، کرك عسکرلری فوق العاده غیرت وفدا کارلق ابراز ایتمشلر ایسه‌ده ینه فرانسزلرك شدتلی هجوملرینه طیانه‌مامشلردر. ناپولئون بوزلمش اولان اردونك خط رجعتنی قطع ایتمش اولدیغندن ایکی آتش اره‌سنده قالمش اولان متفقلر دخی صول جناحده بولنان تلیبج کولنك حال انجمادده بولنمسندن بالاستفاده اوطرفه هجوم ایتمشلر ایسه‌ده فرانسزلر طرفندن اتیلان طوپ دانه‌لرندن بوز قیرلدیغندن جمله‌سی صویه دوکیلوب غرق اولمشدر.

فرانسزلر ١٨٩ طوپ، یکرمی بیك اسیر وکلیتلی مهمات اخذ ایتمشلردر.

اوستریه درحال پرسبورغ (Presbourg) معاهده‌سنی عقد ایده‌رك تیرول ووندیك قطعه‌لرندن صرف نظر ایتمشدر. روسلر ایسه رجعت ایتمشلردر.

بو صره‌ده انکلیز امرالی مشهور نلسون جنوبی اسپانیه صولرنده ـ یعنی ترافالغار (Trafalgar) بورونی آچیقلرنده فرانسه واسپانیه دونغاسنی تخریب ایتمشدر. فقط محاربه‌ده کندیسی دخی مجروحاً وفات ایتمشدر.

انکلتره‌نك باش وکیلی اولوب ناپولئونك الك بیوك دوشمنی بولنان کچوك پیتك وفاتی دخی بو صره‌ده واقع اولمشدر.

پرسبورغ معاهده‌سندن صوکره ناپولئون وندیکی ایتالیه

قرالیتنه الحاق ایتدیکی کبی ، ناپولیدن دخی بور بونلری تکرار اخراج ایدهرك وناپولی قرالیتنی برادری ژوزف بوناپارته اعطا ایلمشدر.

باتاویه جمهوریتی قالدیریلوب قرالیته تحویل ایدلمش وناپولئونك دیکر برادری لوئی بوناپارت [*] فلمنك قرالی نصب اولنمشدر.

المانیه ایمپراطورلغنك انقراضیله المانیه ایمپراطوری سابق قرانچك کندیسنی اوستریه ایمپراطوری یاد ایلمسی دخی ینه پرسبورغ معاهدهسنك نتایجندن ایدی.

رهن نهرینك غرب طرفی فرانسهیه الحاق اولنمش وملکتلرینك بر قسملرینی غائب ایتمش اولان باواریه ، وورتمبرغ ، باددوقهلرینه ایمپراطور شهرلری ایله امارات روحانیهدن بر مقدار اراضی ویرلمشدر. بوندن ماعدا باواریه ، وورتمبرغ ، باد ، دارمشتاد وسائرهدن « رهن هیئت متفقهسی » تشکیل اولنوب ناپولئون جملهسنك « پروتقتور » (حامی) ی اعلان اولنمشدر. بعض اوفاق دره بکلکلر مصادره اولنوب بیوك بکلکره الحاق اولنمش وبیوکلرك رتبه وصفتلری ترفیع ایدلمشدر (١١٨٤). از جمله باواریه و وورتمبرغ دوقهلرینه « قرال » عنوانی ، بادن دوقهسنه دخی « غراندوق » عنوانی ویرلمشدر. بووقوعات دخی « مدیاتیزاسیون » (Mediatisation) یاد اولنمشدر. —

[*] اوچنجی ناپولئونك پدری .

پروسیه وتیلزیت معاهده‌سی — پروسیه‌ده ایکنجی فره‌دریك ویلهلمدن صوکره جلوس ایدن اوچنجی فره‌دریك ویلهلم (١١٧٥ ـ ١٢١٨) صلح پرور بر حکمدار اولوب پروسیه‌نك ایلك مغلوبیتندن صوکره حربه اصلا مداخله ایتدیکی یوق ایدی. فقط ناپولئون پروسیه‌یی هیچ حکمنده طوته‌رق برقاچ دفعه حیثیتنی اخلال ایده‌جك حرکاتده بولنمش ایدی. از جمله بیطرف اولان پروسیه‌نك حدودینی تجاوز ایتمش اولدیغی حالده قوری براعتذارده اولسون بولنمامش، دیکر طرفدن دخی ناپولئون پروسیه‌یه اعطا اولنمش اولان هانوور قطعه‌سنی پروسیه‌یه خبر ویرمکسزین کری المغه قیام ایتمش ایدی.

پروسیه‌ده غلیان افکار ظهوره کله‌رك محاربه طلب اولنمقده ایدی. باخصوص ایکنجی فره‌دریکك مظفریاتنی حالا اونوتمامش اولان پروسیه امرای عسکریه‌سی ناپولئونك کبرینی قیرمق امیدی ایله محاربه‌یی ارزو ایده‌یورلر ایدی وقرالیچه لوئیزه بونلر ایله برابر ایدی. بونك ایچون قرال دخی نهایت انکلتره وروسیه ایله اتفاق ایده‌رك فرانسه علیهنه قیام ایتمشدر (١١٨٤).

ناپولئون برسنه مقدم اوستریه حقنده اجرا ایتدیکنی بو دفعه پروسیه حقنده دخی اجرا ایلمشدر ـ یعنی روسیه اردوسی میدان حربه ورود ایتمزدن اول قوهٔ کلیه ایله پروسیه اوزرینه یوکلنمش ودوق برونسویك ایله پرنس هوهنلوهه (Hohenlohé) نك تحت

قوماندەسنده بولنان روسيه اردوسنى (ايەنه Iena) موقعنده پريشان ايتمشدر. بو محاربەنك نتيجەسى اولەرق ناپولئون همان مقاومت كورمكسزين برلينه داخل اولمشدر.

پروسيەنك متفق بولنان ساقسونيه قورفورستى ناپولئونه التجا ايتمش واندن قرال عنواننى اخذ ايتمشدر. پروسيه قرالى ايسه كنديسنى كونىسبرغ شهرينه آتمشدر.

بو صرەدە ميدان حربه روسيه اردولرى يتشمش ايدى. ناپولئون ايله روسلر بيننده خيلى محاربەلر ظهور ايتمش وحتى بونلردن ايلاو (Eylau) محاربەسى پك بيوك وشدتلى اولديغى حالده بر نتيجهٔ قطعيه حاصل اولمامش ايدى. بو احوالدن طولايى ناپولئونك جانى صيقلديغندن فريدلاند (Friedland) جوارنده كمال شدتله روسلر اوزرينه هجوم ايدەرك غايت شانلى بر مظفريت قزانمشدر (١١٨٥).

بونك اوزرينه ايمپراطور برنجى علكساندر ناپولئون ايله ملاقات ايتمش وملاقاتك نتيجەسى اولەرق مشهور « تيلزيت Tilzitt» معاهدەسى » عقد اولنمشدر.

معاهده موجبجه ايمپراطور برنجى علكساندر ناپولئونك ايمپراطورلغى ايله داخلى وخارجى اجراآتنى تصديق ايتمشدر. پروسيه ممالكنك غرب نصفى اخذ اولنوب « وستفاليه قراليتى » نامى ايله بر حكومت تشكيل ايدلمش و تاجى دخى ناپولئونك كوچوك برادرى ژەروم بوناپارته ويرلمشدر. ديكر طرفدن

پروسیه‌دن اخذ اولنان لهستان ولایتلرندن دخی وارشاوا دوقه‌لغی تأسیس اولنمشدر.

بوندن ماعدا روسیه ایمپراطوری « قونتیننتال Systéme Contenental » اصولنی قبول ایلمشدر. ناپولئون انکلتره‌یه مرور ایتمکدن عاجز قالدیغندن انکلتره‌نك سبب اقتداری اولان تجارته سکته ویرمك ایچون اوروپالیلرینی انکلیز کمیلری ایله امتعه‌سی ایچون سدایتمکه قیام ایتمشیدی. انکلتره کمیلری ایله امتعه‌سنی قبول ایتمك شویله طورسون، نفس انکلتره‌نك دکل افریقه وامریقه مستملکاتنده بولنان لیمانلرك برینه اوغرایان سفینه‌لر ایله حموله‌لری ضبط اولنور ایدی.

تیلزیت معاهده‌سی اثناسنده ناپولئون اقبال بورجنده ایدی. فقط هیچ برشیله طویماز اولان حرصی کندیسنی لزومسز وچیرکین حرکاته سوق ایده‌رك نهایت کمال سرعت اوزره زوال بولمسنی موجب اولمشدر.

پاپا « قونتیننتال » اصولنی قبول ایتمه‌دیکندن ناپولئون رومه‌یی ضبط ایده‌رك فرانسه‌یه الحاق ایتمش وپاپایه یالکز صفت روحانیه براقلمش وفضله اوله‌رق پاپا تحت الحفظ فرانسه‌یه کتیرلمشدر. ناپولئون بونکله دکل اجنبی حتی فرانسه هیئت روحانیه‌سنك دخی عداوتلرینه اوغرامشدر.—

اسپانیه محاربه‌سی — المانیه ، ایتالیه ، فلمنك وبلچیقه ناپولئونه تابع ایدیلر . شهرت واقبال ایله طویماز اولان قورسیقه‌لی بوموفقیات عظیمه‌سیله قناعت ایده‌جکی یرده عموم اوروپایی تحت اطاعته آلمق اوزره تدارکاته تشبث ایلمشدر .

پورتکیز قطعه‌سی اوته‌دن بری انکلتره‌نك حمایه‌سی تحتنده اولوب انکلتره‌نك معاونتنه استنادا « آبلوقه اصولنی » قبول ایتمه‌مش ایدی . ناپولئون بوکافارشیلق اولمق اوزره کونك برنده پورتکیزده حکومت ایتمکده بولنان (براغانس) خاندانینی مخلوع اعلان ایتمش واسپانیه‌نك موافقتیله پورتکیزه عسکر سوق ایلمشدر .

پورتکیزلر انکلتره‌دن امدادالرق مقاومته سعی ایتمشلرایسه‌ده مغلوباً ممالکی فرانسزلره تسلیم ایلمکه مجبور اولمشلردر . براغانس خاندانی دخی ابتدا انکلتره دونماسنه وصوکره پورتکیز مستملکاتندن اولان برهزیلیه قطعه‌سنه التجا ایده‌رك اوراده برحکومت مستقله تأسیس وتشکیل ایلمشلردر .

پورتکیزدن صوکره صره اسپانیه‌یه کلمشدر . اسپانیه قرالی دردنجی شارل اقتدارسز وتدبیرسز برآدم اولدیغندن ادارهٔ ممالکی زوجه‌سنك النده براقش زوجه‌سی دخی (دون غودوی[*]) نام کنج وجاهل برسوکیلیسنه ترك ایتمشیدی . قرالیچه مرقوم

[*] *Godoï, prince de la Paix.*

غودویی آزمدت ایچنده اك بیوك رتبه‌لره واك بیوك مسندلره نائل ایده‌رك کرك کندیسـنی ، کرك اسـپانیه حکومتنی تذلیل ایتمش ایدی . غودوی عقد ایتدیکی اهمیتسز بر معاهده سایه‌سنده «پرنس دلاپه» یعنی «صلح پرنسی» لقبنی اخـذ ایتمش واسـپانیه قرال خاندانی افرادندن پرنسس ماریه تره‌زی تزوج ایلمشیدی .

اسپانیه اهالیسی غودویك سوء اداره‌سـندن نهایت درجه‌ده مضطرب اولدیغی کبی ، قرالك اوغلی وولی عهدی پرنس فردیناند دخی غودویك رذالتنی چکه‌میوب دائما علیهنده بولنور ایدی . حتی بر دفعه غودویك علیهنده بر قومپته تشکیل ایتمش اولوب کیفیت اشکار اولنجه فردینـاند غودوی طرفندن تحت محاکمه‌یه آلنمشدر . اهالی ایسه فردیناند طرفنی التزام ایده‌رك اوته‌ده بریده عصیان ایتمکه باشلامشدر .

ناپولئون اسپانیه امورینه مداخله ایتمکه قرار ویردیکی اثناده اسپانیه‌نك احوالی بو مرکزده ایدی . اسپانیه اهالیسنك برقسمی قرال طرفنده ، قسم دیکری دخی فردیناند طرفنـده بولندقلرندن احوال فنا بررنك کسب ایتمشیدی . بونك ایچون ناپولئون توسط ایده‌رك بینـلرنده اولان منازعه‌یی حل ایتـدیرمك اوزره پدرایله اوغلنك کندیسنه مراجعت ایتملرینی طلب ایتمشـدر . شارل ایله فردیناند موافقتله فرانسه حدودنده کائن (بایونه) شهرینه کلنجه ناپولئون ایکیسـنیده توقیف و ترك حقوقه اجبار ایده‌رك اسپانیه

قرالیتنی کندی برادری ژوزف بوناپارته وژوزفدن منحل قالان ناپولی قراللغنی دخی کندی انشته‌سی پرنس مورا (Murat) یه اعطا ایتمشدر (١١٨٦).

ناپولئون همان اسپانیه‌نك اصلاحنه قیام ایده‌رك برقاچ ای ظرفنده کوزل محکمه‌لر تنظیم وخیلی مناسترلر تعطیل ایلمش وانکیزیسیون ایله قره کمرکارکبی اهالینك نفرتنی موجب اولمش اولان برطاقم عتیق تأسیساتی قالدیرمشدر.

پردهٔ جهالت آلتندن هنوز قورتلامامش واوته‌دن بری تعصب دینیه ومحبت وطنپرورانه ایله شهرت قزانمش اولان اسپانیه اهالیسی اصلاحات مذکوره‌نك قیمتنی بیلمه‌مشلر و پاپازلرك تشویقلری ایله فرانسزلر علیهنه عصیان ایلمشلردر. هرنه‌قدر فرانسه عسکری بیوك محاربه‌لرده غالب کلیرایدیسه‌ده قیام ایدن اهالی بیکارله چته‌لر [*] تشکیل ایده‌رك فرانسه اردولرینی دائما راحتسز ایدرلر، اردولر بیننده اولان طرق مخابره ومراسله‌یی قطع، مهمات قافله‌لرینی ضبط ویغما، اردودن ایریلان کوچوك مفرزه‌لری اسیر ایلرلر ایدی. ولایت مرکزلرنده ارباب قیام ایچون اسلحه ومهمات تدارکی ایله مشغول برقومیته موجود ایدی. مرکز قومیته‌سی ایسه اشبیلیه شهرنده اقامت ایدر ایدی.

ناپولئونك اکثر تشبثلری انکلتره‌نك علیهنده اولدیغی کبی،

[*] که اسپانیه‌ده «یونت» یاخود «کریلیاس» نامیله معروفدر.

انکلتره دخی ناپولئونك هر برتشبثنه ممانعت اولنمسنی کندیسی ایچون عین فرض بیلمکده ایدی. بناء علیه انکلتره‌نك بو دفعه دخی مشهور دوق وه للنغتون (Wellington) ك تحت قوماندهسنده اوله‌رق اسپانیه‌یه براردوسوق وانی اسپانیه ارباب قیامی ایله بالاتفاق ژوزف بوناپارتك اسپانیه‌دن طردینه مأمور ایلمشدر.

وه للنغتون پورتکیز طریقیله مظفراً اسپانیه‌یه داخل اولمش اولدیغندن ژوزف بوناپارت دخی مادریدده طوره‌مایوب فرانسه حدودینه چکلمشدر. احوال بومرکزده ایکن ناپولئون بالذات اسپانیه‌یه عزیمتله برقاچ مظفریتدن صوکره انکلیز عسکرینی کیلرینه التجایه مجبور ایلمشدر. فقط ملت قیامنك بردرلو اوکی النه‌مایوب داخلی محاربه دوام ایتمش وفرانسزلر انسانجه چوق تلفات ویرمشلردر. —

دانیمارقه دونماسی — اسپانیه مغلوبیتی انکلتره‌یی بسبتون غضب ایچنده براقشدر. ذاتاً انکلتره ناپولئونك چیقاردیغی «آبلوقه اصولنك» نتایج وخیمه‌سندن طولایی نه‌یاپاجغنی شاشرمش ایدی.

انکلتره‌نك شمدی‌یه قدر بیطرف بولنان دانیمارقه‌یی کندیسیله اتفاقه دعوت ایتدیکی حالده دانیمارقه بیطرفلقدن چیقمیه‌جغنی قطعیاً بیان ایتدیکندن انکلتره حرصنی انك اوزرنده تسکین ایلمشدر.

يعنى انكلتره دونغماسى كونك برنده ناكاه دانيمارقه پاى تختى بولنان قوپنهاق شهرى پيشگاهنده ظهور ايده رك « ناپولئون ايچون دانيمارقه دونغماسندن استفاده يه محل براقامق » قوليله دونغمانك همان تسليمنى طلب ايتمش وموافقت اولنمادیغى صورتده شهرى طوپه طوته جغنى بيلديرمشدر.

بوخصوصده طبيعى اولان مذاكرات مناسبتيله حكومت جوابنى برقاچ ساعت گجكديرديكندن انكلتره دونغماسى دخى همان شهرى طوپه طوتمشدر. واقعا بونك اوزرينه دانيمارقه حكومتى دونغمايى تسليم ايلمشدر. فقط بوبابده لازم كلن پروتستويى اجرا ايتدكدن صوكره درحال ناپولئون ايله دخى عقد اتفاق ايلمشدر (۱۱۸۵).

انكلتره نك اشبو حركتى هرحالده چيركين برتجاوزدن بشقه برشى دكلدى. باخصوص مظلوملرك حقوق مغصوبه لرينى اعاده ايتمك ادعاسيله حقوق دوليه يى اياقلرينك آلتنه آلمش اولان ناپولئون كبى برظالم عليهنه قيام ايدن انكلتره ايچون بوحركتك هيچ ياقيشيرى يوق ايدى. —

ارفورت ملاقاتى —— بيك يوز سكسان التى سنهٔ شمسيه سنده ناپولئون ايله روسيه ايمپراطورى برنجى علكساندر بيننده ارفورت شهرنده ملاقات واقع اولمشدر.

ناپولئون بر خیلی مدت کندی ایمپراطورلغنی تصدیقدن اجتناب ایتمش اولان علکساندره سلطنت وعظمتنی کوسترمك ایچون اون دردنجی لوئی‌نك غبطه ایده‌جکی صورتده برمعیت ترتیب ایتمشیدی — یعنی معیتنده مارشاللر وجنراللردن ماعدا برقاچ تاجدار وبر الای پرنسلر ودوقه‌لر موجود ایدی.

اشبو ملاقاتده ایکی ایمپراطور بربرینك تشبثات وفتوحاتنه مانع اولمامق اوزره مقاوله عقد ایتمشلردر. ناپولئون بتون غربی اوروپاده ایسته‌دیکی کبی حرکت ایده‌بیله‌جکی کبی، علکساندر دخی اسوه‌چیه ایله دولت علیه‌یه قارشی حرکت ایچون حر براقیله‌یور ایدی. حالبوکه دولت علیه ایله اسوه‌چیه فرانسه‌نك قدیم حامی ومتفقلری ایدی.

ناپولئونك غربی اوروپاده اجرا ایتمك ایسته‌دیکی اسپانیه‌نك فرانسه‌یه کلیاً الحاقی ماده‌سی ایدی. ناپولئون اسپانیوللرك قیامنی تسکین ایده‌مدیکندن بوکا موفق اوله‌مامشدر. حالبوکه علکساندر اسوه‌چیه‌دن فینلاندیه قطعه‌سنی وباب عالی ایله عقد ایتدیکی بکرش معاهده‌سی ایله بسارابیه وکورجستان قطعه‌لرینی اخذ ایلمشدر.

ناپولئون دولت علیه‌یه قارشی ایتدیکی اشبو حرکتدن پك آجی ثمره‌لر کورمشدر. چونکه روسیه ایمپراطوری ایله ناپولئونك آره‌لری بوزیلوب بینلرنده محاربه ظهور ایتدیکی وقت باب عالی

يالكز اولديغى حالده قبول ايتمه‌ديكى شرائطى قبول ايله روسيه‌يى ناپولئونه قارشى حر براقمشدر. حتى مسقوا سفرنده ناپولئون اردوسنك (بره‌زينه) نهرى كنارنده كلياً پريشان اولمسنه سبب اولاز روسيه فرقه‌سى بكرش معاهده‌سندن صوكره طونه سواحلندن على العجله عودت ايدن آميرال چيچاغوف اردوسى ايدى. واقعا باب عالينك بو حركتى كندى شخصنه قارشى بر نوع سوء قصد ديمك ايدى. لكن ناپولئونك حركتى بوكا سببيت ويرمش ايدى.

شونبرون معاهده‌سى — آوستريه حكومتى ناپولئونك اسپانيه مشكلاتنى غائب ايتمش اولديغى ولايتلرينى اعاده ايچون فرصت عد ايده‌رك محاربه‌يه قرار ويرمش ايدى. اوستريه كلى تداركاته تشبث ايلديكى كبى، عموم آلمانيه ايله روسيه‌ده دخى كنديسنه معين بوله‌جغنه اميدوار ايدى. چونكه ناپولئونك تيرانلغى چكيله‌بيلير درجه‌لرى اشمش ايدى. فقط وقوعات اوستريه‌نك بو خصوصده ياكلش فكره ذاهب اولديغى كوسترمشدر.

اوچ آرشيدوق - يعنى ارشيدوق شارل باواريه‌دن ره‌ن اوزرينه، ارشيدوق فرديناند ايتاليه اوزرينه، ارشيدوق ژان دخى غاليچيه‌دن لهستان اوزرينه اولمق اوزره اوچ طرفدن ناكاه تجاوز وهجوم ايتمشلردر.

ناپولئون کیفیتدن خبردار اولنجه همان رەن سواحلنه کلمش وبرقاچ هفته ظرفنده جمع ایده‌بیلدیکی عسکر ایله تجاوز ایدەرك (وستفالیه) عسکری ایله برلشدکدن صوکره بش کون ظرفنده بش بیوك مظفریت قزانمشدر.

بو مظفریتلرك نتیجه‌سی اولەرق ناپولئون ویانه‌یه داخل اولمش واوستریه حکومتیله عساکرینك بقیه‌سی طونه‌نك صول طرفنه کچمشدر. برمدت صوکره ناپولئون طونه‌یی دخی مرور ایدەرك (واغرام Wagram) موقعنده اوستریه اردوسنی کلیاً پریشان ایلمشدر.

بووجهله اوستریه بسبتون پریشان اولدیغی کبی، المانیه ایله روسیه‌دن دخی مأمول ایتدیکی معاونتی کورمه‌دیکندن همان صلحه طالب اولمشدر. صلح دخی (شونبرون Schoenbrunn)ده عقد اولنمشدر (١١٨٧).

مصالحه موجبنجه اوستریه ایلیریه قطعه‌سیله غالیچه‌نك برقسمنی ناپولئونه ترك ایلمشدر. ناپولئون ایسه ایلیریه‌یی ایتالیه قرالیتنه، غالیچه‌یی دخی لهستان قرالیتنك اعاده‌سنه مقدمه اولمق اوزره یکی تشکیل اولنان (وارسووی) دوقه‌لغنه الحاق ایلمشدر.

بوندن ماعدا ناپولئون ذریتسز اولدیغی بهانه‌سیله زوجه‌سی (ژوزه‌فینه) یی ترك ایدەرك اوستریه ایمپراطورینك قیزی ارشیدوشس (ماریه لوئیزه)یی تزوج ایتمشدر. ماریه‌لوئیزه دخی

برسنه صوکره بارکاك چوجوغی طوغورمشدرکه ناپولئون انی دنیایه کلیر کلمز «رومه قرالی» اعلان ایتمشدر. —

فرانسه‌نك احوال داخلیه‌سی — فرانسه هرنه قدر داخلا آسایش ایچنده ایدیسه‌ده نهایتسز خارجی محاربه‌لردن طولایی قوهٔ ملیه زائل اولمقده ایدی. فتوحات عظیمه سایه‌سنده فرانسه گیتدکجه بیومکده اولدیغی کبی، تضمینات حربیه مقامنده اوته‌دن بریدن آلنان ملیونلر سایه‌سنده دخی امور مالیه پك یولنده ایدی.

لکن فرانسه گنجلری کویلرنده اوتوروب چولق وچوجق صاحبی اوله‌جقلری یرده جانلر یبی ممالك اجنبیه‌ده تلف ایده‌رك فرانسه عنصرینك - یعنی فرانسه قوای ملیه‌سنك آزلمسنی موجب اولمقده ایدیلر. بوایسه امور مالیه امور سیاسیه اویغونسزلقلرندن دها مهم برماده ایدی.

فرانسه‌ده یاسسز برفاملیا بولمق ممکن دکلدی. فرانسه ملتی بیوك اختلال زماننده داخلی محاربه‌لردن اوصاندیغندن زیاده بودفعه شانلی اولان خارجی محاربه‌لردن اوصانه‌رق صلح طلب ایتمکده ایدی. فقط ناپولئون حالا بختك التفاتلرینه مظهر اولمقده بولندیغندن شهرت وشان ونفوذ ایله طویمق بیلمه‌یور ایدی.

ذاتاً حریتی طاتمش اولان فرانسه اهالیسی ناپولئونك ظالمانه اولان ادارهٔ داخلیه‌سندن پك زیاده شکایت ایتمکده ایدی.

«قوانین» و«سـناتو» مجلسلری ملت مجلسلری مقامنده اولمایوب ناپولئون یدنده بر نوع کور آلت مقامنده ایدیلر ٠ خفی وعلنی پولیس سوریلری کیمسه‌یه ناپولئون علیهنده سوز سویلتمزلر ایدی ٠ افکار عامه‌نك اغزی مقامنده اولان مطبوعات «سنسور» اصولی تحتنده اولوب ـ یعنی قبل الطبع دائرهٔ مخصوصه طرفندن معـاینه ایدیلوب انجق حکومتك ایسته‌دیکی کبی افکار نشر اولنه بیلکده ایدی وچوقلق غزته‌لرده ایمپراطورك بیاننامه‌لری، ایمپراطوره تقدیم اولنان محضرلر ایله مدحیه‌لر، قزانیلان مظفریته دائر اولان رسمی راپورتولر ونهایت سرای حوادثندن بشقه برشی کورلمز ایدی ٠

احوال عالم وامور سیاسیه‌دن باحث اولان بندلر سنسور التدن یقاسنی قورتاره‌ماز ایدی ٠

ناپولئون کندیسنی هیچلکدن بونجه اقبال وعظمته نائل ایدن فرانسـه ملتنی بوقدر ظلم وتعدی ایله اداره ایتمکده اولدیغی کبی، کندی فاملیاسی افرادی حقنده دخی پك زیاده کبر وعظمت کوستررایدی ٠ کندیسنه کور کورینه اطاعت ایتمه‌یوب سوزینه قارشی جزؤی مطالعه بیان ایتمك عندنده کفر وجنایتدن معدود ایدی ٠ حتی برادری لوئی بوناپارت ناپولئونك حریت ذاتیه‌سنه قارشی اولان تجاوزاتندن قورتلمق ایچون فلمنك تخت وتاجنی وسرای سلطنتنی ترك ایده‌رك احاد ناسدن بری صفتیله تکرار اون اون بش سـنه مقدم ترك ایتمش اولدیغی جمعیته قاریشمشدر ٠

آبلوقه اصولی طبیعی قاچاقجیلرك چوغالمسنی موجب اولمشیدی. بوندن الك زیاده متضرر اولمقده اولان فلمنك انكلتره‌یه یقینلكی سایه‌سنده خفیاً الك زیاده انكلتره ایله اخذ واعطاده بولنور ایدی. ناپولئون بوتجـارتك اوكنی كسمك ایچون برطاقم تدابیر زجریه توصیه ایدر ایدی. برادری لوئی ایسه تدابیرك نابجا اولمسندن بحث ایله مطالبنی اجرا ایتمز ایدی ونهایت ناپولئون طرفندن پك زیاده تضییق وتكدیر اولندیغنـدن وجدانه قارشی حركتده بولنمامق ایچون تاج وتختی ترك ایتمكه راضی اولمشـدر. بونك اوزرینه فلمنك دخی طوغریجه فرانسه‌یه الحاق اولنمشدر (١١٨٨). —

مسقوه سفری وويانه قونغره‌سی

المانيه‌ده غليان حميت ۰ مسقواسفری ۰ المانيه استقلالی محاربه‌سی ۰ متفقلرك فرانسه‌يه دخولی ۰ بوربونلرك عودتی ۰ ويانه قونغره‌سی ۰ « يوزكون »

المانيه‌ده غليان حميت — ناپوليون (تيلزيت) معاهده‌سيله پروسيه قراليتنی پك فنا صورتده تحقير ايتمشيدی ۰ ممالكك نصفی ضبط وتفريق اولنمش وقصوری اوزرينه كليتلی تضمينات حربيه تحميل ايدلمشيدی ۰ تضمينات تماماً تأديه اولنجه‌يه قدر فرانسه عسكری پروسيه قلعه‌لرنده اقامت ايده‌رك بونلر پروسيه‌ليلر طرفندن بسلنه‌جك ايدی ۰ فضله اوله‌رق پروسيه « ابلوقه اصولنی » قبول ايده‌رك كندی تجارتنه سكته ويره‌جك ايدی ۰

بو احوال پروسيه‌ده حميت مليه‌نك غليانه كلسنی موجب اولمشدر ۰ ذاتاً المانيه‌ده دخی احوال واقعه‌دن طولايی افكار عامه غليانده ايدی ۰ المانيه ادباسی اثارلرنده المانيه‌نك اسكی عظمتندن وشمديكی تفرقه وانك نتيجه‌سی اولان فلاكت وضعفيت

حالندن بحث ایده‌رك ملتك حسیات عالیه‌سنی تحریك ایتمکده ایدیلر.

ارباب حمیتدن اشتاپ (Staps) ناپولئونك قتلنه قیام ایتمش ایدی. بونك کبی المانلر ناپولئون قورقوسندن طولایی علناً اتفاق ایتمکه جسارت ایده‌مدکلرندن ارباب حمیت خفیاً برهیئت متفقه تشکیل ایلمشلردر. بو اتفاق « حمیت جمعیتی Tugend-Bunde » یاد اولنمش والمانیه کبراسنك قسم اعظمی بوجمعیته داخل اولمشدر. حتی بعض ارباب حمیت کوکللی فرقه‌لری تشکیل ایده‌رك ناپولئون ایله محارب اولان حکومتلره امداد کتوررلر ایدی.

بونلردن الك مشهور اولان دوق ده برونسویکك تحت قومانده اوله‌رق تشکل ایدن « سیاه لجیئون Legion Noire » درکه اوستریه ایله ناپولئون بیننده ظهور ایدن محاربه اثناسنده ابراز شجاعت ایتمش ومصالحه‌دن صوکره فرانسه وفلمنك عسکرینك ید استیلاسنده بولنان المانیه قطعه‌سنی جنوبدن شماله طوغری قطع ایده‌رك شمال دکزنده بولنان انکلتره دونغاسنه التجا ایتمش ایدی.

غره‌یسوالد (Greiswald) دارالفنونی تاریخ عمومی معلمی آرندت (Arndt) احوال حاضره مناسبتیله قلمه الدیغی آثار ایله المانیه افکار عامه‌سنی اویاندیرمشدر. « روح زمان » نام اثرندن ایکی اوچ آی ظرفنده ایکی یوز بیك نسخه صاتلمشدر. ناپولئونك

امری ایله ارندت المانیه دن طرد اولنمش ایسه ده مرقوم اسوه چیه یه چکیلوب نشریاته دوام ایتمشدر که بو دفعه کی اثارك تأثیری طبیعی دها زیاده ایدی.

بو بابده اك زیاده غیرت ایدن پروسیه قرالیتی ایدی. پروسیه قرالی فره دریك ویلهلم محب وطن کروهندن برهیئت وکلا تشکیل ایده رك ممالکك اصلاح وتنظیمنه تشبث ایلشدر. هیئت جدیده اعضاسی ایچنده اك زیاده شهرت قزانان باش وکیل اشتاین (Stein) ایله حربیه ناظری شارنهورست (Scharnhorste) ایدیلر.

ابتدای امرده کرك قرالك، کرك هیئت وکلانك نظر دقتلری عسکره حصر اولنمشدر. وقته قدر بوره کانجه یه قدر پروسیه دولتی عسکری یالکز کویلیلردن، ضابطانی دخی یالکز کشی زاده لردن آلیر ایدی. برنفر نه قدر ابراز اهلیت ایدرسه ایتسون یینه ضابط اوله ماز ایدی. بو دفعه خدمت عسکریه تعمیم اولنمش وزادکانك امتیازات عسکریه لری لغو ایدلمشدر.

تیلزیت معاهده سی موجبنجه پروسیه قرالیتی انجق قرق ایکی (٤٢) بیك کشی سلاح التنده طوته بیله جك ایدی. حالبوکه حکومت کایتلی عسکر یتشدیرلمسنی اهم امور عد ایتمکده اولدیغندن بو بابده کوزل براصول بولمشدر.

خدمت عسکریه اوچ سنه یه تنزیل ایدیلوب قرعه واسطه سیله

سلاح آلتنه دعوت اولنان گنجلرك برقسمی غایت صیق تعلیملر ایچنده بولندیرلدقدن صوکره صالویریلیر ویکیلر آلنیر ایدی. شوراسی وارایدیکه صالیویریلان عسکر هر ایسته نلدیکی وقت ینه سلاح آلتنه عودت ایده جك ایدی. بوسایه ده پروسیه ۴۲ بیکدن زیاده عسکر بسلمه یوب صورتاً تیلزیت معاهده سنك احکامنی تجاوز ایتمه مش ایسه ده حین حاجتده استعمال اولنه بیله جك برقاچ یوز بیك عسکر صاحبی اولمشدر. صالیویریلن عسکره مخصوص سلاح والبسه دپولری دخی موجود اولدیغندن بونلرك امر تجهیزی دخی کافی موجب اولماز ایدی. پروسیه نك مشهور «لاندوەر» عسکرینه بووجهله اساس وضع اولنمشدر.

اشتاین برطاقم مکاتب تأسیس ایتمش، حالا اسیر بولنان زراعی حریته نائل ایلمش، اشکنجه یی وسائر بعض «فئودالیزم» دورینك بقیه لرینی قالدیرمشدر. اشتاینك اداره سی پروسیه ده پك گوزل ثمره لرویرمکه باشلادیغندن ناپولئون برطاقم خفی انتریقه لر واسطه سیله مرقومی پروسیه نك ریاست اموروندن تبعید ایتدیرمشدر. فقط یرینه قائم اولانلر مسلکنی ترك ایتمه مشلردر.

والحاصل المانیه ده حمیت غلیانه گلمکده اولوب غلیانه گلان حمیت ایله اوغراشمنك مخاطره دن خالی اولمادیغنی اسپانیه ده گورمش اولان ناپولئون انی کأن لم یکن حکمنده طوته رق حرکات

تجاوزکارانه‌یه دوام ایتمشدر. بناء علیه عاقبت بیوك فلاکته اوغرامشدر.—

مسقوا سفری — روسیه ایمپراطور خاندانه قرابتی اولان اولدنبورغ دوقه‌لرینك بلاسبب مشروع ناپولئون طرفندن حکومتدن محروم براقلمسی ومذکور دوقه‌لغك فرانسه‌یه الحاقی ناپولئون ایله علکساندرك بینلرینی بوزمشدر.

روسیه حکومتی اولدنبورغ خاندانك روسیه خاندانه اولان منسوبیتندن بحث ایده‌رك قطعهٔ مزبوره‌نك اعاده‌سنی طلب ایلمش ایسه‌ده ناپولئون طرفندن برجواب مطلوب کلمدیکندن روسیه دخی «آبلوقه اصولنه» رعایتسزلکله مقابله ایتمشدر. بونك اوزرینه ناپولئون تهدیدات وشکایاته باشلامش، فقط روسیه دخی بودفعه انلره قولاق ویرمه‌مشدر. بناء علیه ناپولئون شمدی‌یه قدر فرانسزلرك تجاوزلرندن کندینی وقایه ایتمش اولان روسیه‌یی دخی لایقیله ازمك اوزره تدارکات عظیمه‌یه تشبث ایلمشدر. کویا ناپولئونك افکاری یالکز روسیه‌یی ازمکدن عبارت اولمایوب روسیه تأدیب اولندقدن صوکره وسطی آسیه طریقیله هندوستانه کیدوب قطعهٔ مزبوره‌یی انکلتره الندن ضبط ایتمك ایدی.

ناپولئون التی‌یوز بیك عسکرایله روسیه حدودینی تجاوز

ایتمش ایدی . اشبو قوتك انجق نصفی فرانسز اولوب قصوری ایتالیه ، فلمنك ، وستفالیه ، پروسیه و اوستریه عساکرمعاونه سندن عبارت ایدی . ناپولئون جنرال ماقدونالدك تحت قوماندهسنده اولهرق پترسپورغ اوزرینه بیوك برفرقه سوق ایتدکدن صوکره بالذات کندیسی مسقوایه طوغری حرکت ایتمشدر .

روسیه عسکری قوماندانی جنرال بارقلای ده تولی (Barklay de Tolly) ناپولئون ایله محاربه ایتمکه جسارت ایدهمهیوب روسیهنك اسکی سکنهسی بولنان اسکیتلرك عادتلری وجهله ممالکك ایچریلرینه طوغری رجعت ایتمکه باشلامشدر . بارقلای عن اصل فرانسز اولدیغندن روسیهده اشبو حرکتی حقنده انواع کفتکو واقع اولمش و بو سببدن اولهرق عزل ایدیلوب یرینه (کوتوزوف) تعیین اولنمشدر .

کوتوزوف ابتدا برقاچ کوچوك مجادلهدن صوکره « بورودینه Borodina » قریهسی جوارنده ناپولئونك یولنی سد ایتمك ایستهمش ایسهده واقع اولان محاربهده مغلوباً رجعت ایلمشدر . ناپولئون دخی مظفراً مسقوا شهرینه داخل اولمشدر .

ناپولئونك افکاری یا محاربهیی موسم شتا حلول ایتمزدن مقدم بترمك ویاخود مسقوادهقیشی کچیرمك ایدی . حالبوکه مسقوفلر مسقوایی هب بردن طوتشدیروب احراق بالنار ایتمشلردر .

فضله اولهرق وقتسز اولمق اوزره قیش واقع اولمش ایدی .

بناءعلیه بورالری حسابه قویمغه عقل ایتمه‌مش اولان ناپولئونك حالی‌ردن بره وخامت کسب ایتمشدر. ابتدای امرده ناپولئون جنوبی ایالتلره کیدوب قیشی اوراده چکیرمکی تصور ایتمش ایسه‌ده روسلرك عندنده مقدس طانیلان مسقوا شهرینك ناپولئون طرفندن فتحی وچارك تهلکه‌ده اولدیغی خبری اوزرینه اهالی عموما قیام ایتمش اولدیغندن رجعتك اهون شراولدیغنی اکلامشدر. بناء علیه ناپولئون‌دخی رجعتی امر ایتمشدر.

ناپولئونك مسقوادن رجعتی بررجعت عسکریه اولمایوب دهشت انگیز برفرارایدی. متوالیا دوچار اولدیغی مغلوبیتلرك انتقامنی المق ایچون فرصت بولمش اولان روسیه عسکری، غلیانه کلمش اولان اهالی، وقتسز ورود ایتمش اولان شدتلی قیش فرانسز عسکرینی هر یوزدن تضییق ایتمکده ایدی. بودوشمنلرك ایچنده الڭ مهلك اولان طبیعی شدت برودت ایدی.

یازالبسه‌سیله کلمش اولان فرانسزلرك پك‌چوغی طونوب قالمش، خیلیسی دخی روسیه عسکری طرفندن محوایدلمشدر. اعضاسی طونوب کری قالمش اولانلر قزاقلر واهالی طرفندن بارباربانه قتل اولنورلرایدی.

فراریلر (برزینه) نهرینه کلدکاری وقت فرانسه اردوسی شمالدن کلن جنرال باغراتیون (Bagration) فرقه‌سیله بکرش معاهده‌سندن صوکره طونه سواحلندن عودت ایدن امیرال

چیچاغوف فرقه‌لری طرفندن قوشادلمشدر. فرانسزلر پریشان برحالده کوپری‌یه بردن هجوم ایتمشلر. فقط کوپری بونجه غلبه لکه تحمل ایدمه‌یوب ییقلمش و بیکارجه فرانسزلر نهرده بوغولمشدر.

ناپولئون اردونك بقیه‌سنی امرایه ترك ایده‌رك علی‌العجله فرانسه‌یه عزیمتله یکیدن عسکر تدارکنه تشبث ایلمشدر. —

المانیه استقلالی محاربه‌سی — ناپولئونك دوچار اولدیغی مسقوا فلاکتی اوزرینه عموم متفقلر کندیسنی ترك ایده‌رك جمله روسیه طرفنه کچمشلر و بووجهله «اعادهٔ استقلال المانیه» محاربه‌سی کشاد اولنمشدر.

بوبابده ایلك اول پروسیه قرالی طاورانمشدر. پروسیه قرالی ایکنجی فره‌دریك ویلهلم بربیاننامه نشر ایده‌رك اهالی‌یی وطنك استقلال وحریتی اوغورنده محاربه‌یه دعوت ایتمشدر.

پروسیه قرالینك بیاننامه‌سی عموم المانیه‌ده غلیان حمیتی موجب اولمشدر. مکاتب عالیه ودارالفنونلر قپانوب طلبه‌لری معلملری اوکارنده اولدقلری حالده فرقه فرقه میدان محاربه‌یه کیدرلر ایدی. المانیه‌نك کوچوك دره بکلکلری دخی بوبابده پروسیه ایله رقابت ایتمکده ایدی. یالکز بونجه دفعه‌لر الدانمش اولان اوستریه ایله ناپولئونك اثری بولنان رهن هیئت متفقه‌سی خیلی تردد کوسترمشلردر.

روسیه عسکری مظفراً المانیه‌یه داخل اولوب جسور بلوخر (Blucher) ك تحت قوماندەسنده بولنان پروسیه اردوسیله برلشمشدر . ناپولئون دخی فرانسه‌ده تدارك ایتدیکی برمقدار عسکرایله ساقسونیه‌یه‌قدر کلمشدر . حتی ناپولئون واقع اولان ایکی محاربه‌ده غالب کله‌رك عمومی حیرت ایچنده براقشدر .

بونك اوزرینه متارکه عقد اولنمش وعقداولنه‌جق مصالحه ایچون اوستریه ایمپراطوری توسط ایلمشدر . لکن ناپولئون دولتلرك تکلیف ایتدکاری شرائطی (که‌ناپولئون ایچون اغیر د کلدی) قبول ایتمه‌دیکندن محاربه ینه دوام ایلمشدر . بووسیله‌ایله اوستریه دخی ناپولئونه اعلان حرب ایتدیکی جهتله اك دهشتلی اولان دردنجی « اتفاق عمومی » ظهوره کلمشدرکه بواتفاقه عموم دول معظمه‌ایله ایکنجی درجه‌ده اولان حکومتلرك قسم اعظمی داخل اولمش‌ایدی .

متفقلردن اوچ بیوك اردو تشکل ایتمشدر . بواردولرك اك بیوکی اوستریه‌لیلرایله روسیه‌لیلردن مرکب اولوب مارشال شوارچنبرغ (Schwarzenberg) ایله ناپولئونه اهانت ایتمش اولان جنرال موروونك تحت قوماندەلرنده اوله‌رق بوهمیه‌دن یعنی شرق جنوبدن ، دیکری روسلرایله پروسیه‌لیلردن مرکب وپروسیه سرداری جنرال بلوخرك تحت قوماندەسنده اوله‌رق سیله‌زیه‌دن - یعنی شرق شمالندن ، اوچنجیسی دخی روسلر وپروسیه‌لیلر واسوه‌چیه‌لیلر

وانکلیزلر وسائره‌دن مرکب اولوب عن‌اصل ناپولئون مارشاللرندن اولدیغی حالده جنرال مورو کبی اهانةً اسوه‌چیه طرفنه چکمش اولان مارشال برنادوتك تحت قومانده‌سنده اوله‌رق شمالدن حرکت ایتمکده ایدیلر.

نتیجه‌سز اولان متعدد محاربه‌لردن صوکره نهایت طرفین لایپچیغ شهری جوارنده برلشه‌رك «محاربهٔ ملل» نامیله معروف اولان محاربهٔ عظیمه‌یه طوتشمشلردر. اشبو محاربه اوچ کون اوچ کیجه دوام ایلمشدر. ناپولئونك موجودی ایکی‌یوز بیك، دوشمنلرککی دخی اوچ یوز بیك ایدی. شوقدر وارکه ناپولئونك معیتنده بولنان عسکرك قسم اعظمی هنوز محاربه کورمه‌مش قرعه نفراتندن عبارت ایدی.

ناپولئون لایپچیغ محاربه‌سنده بتون مهارت عسکریه‌سنی اورته‌یه قویمش وحتی کندینی بیوك تهلکه‌لره دوچار ایتمش ایسه‌ده نهایت مغلوباً فرانسه حدودینه طوغری رجعت ایلمشدر (١١٩١).

مارشال برنادوت ناپولئونك کندیسی ایله محاربه ایتملری تهلکه‌دن خالی اولمادیغنی بیان ایله بیوك محاربه‌یه بردن طوتشمه‌یوب ابتدا بر بر فرقه‌لرینی ازمکه غیرت ایدلمسنی توصیه ایتمش ایدی. متفقلر دخی بو وجه‌اوزره حرکت ایده‌رك نهایت ناپولئونك اردوسنی محو ایتمشلردر. —

متفقلرك فرانسه‌یه دخولی — ناپولئونك لطفدیده‌لری واسکی بندکانی بولنان باواریه وسائر غربی المانیه حکمدارلری ناپولئونك دوشمنلری طرفنی التزام ایده‌رك فرانسه عسکرینك یولنی سد ایتمشلر ایسه‌ده اصلا مأمول اولمایان اشبو حرکتلرندن طولایی غضبه کلمش اولان ناپولئونك شدتلی ضربنه طیانه‌مایوب پریشان اولمشلردر.

متفقلر فرانقفورت شهرنده برمدت توقفله رەن نهرینك غرب طرفنده کائن قطعاتدن ماعدا عموم فتوحاتك اعاده‌سی اساسی اوزرینه ناپولئون ایله صلح عقد ایتمکه راضی اولدقلرینی بیلدیرمشلردر. لکن ناپولئون وقت قزانمق فکری ایله قطعی جواب ویرمه‌مشدر. بناء علیه متفقلر دخی فرانسه‌یه داخل اولمغه قرار ویرمشلردر.

پروسیه اردوسی قوماندانی جنرال بلوخر «سیله‌زیه» اردوسیله مارن نهری وادیسندن واوستریه اردوسی قوماندانی مارشال شوارچنبرغ دخی «بوهمیه» اردوسیله سن نهری وادیسندن پاریسه طوغری حرکت ایتمك اوزره بربرندن آیریلنجه ناپولئون اردوسنك دوکونیسیله ابتدا بلوخر وصوکره شوارچنبرغ اوزرینه هجوم ایده‌رك ایکیسنیده رجعته مجبور ایلمشدر. لکن بو حرکت ناپولئونك صوك موفقیتی ایدی.

متفقلر آرقه‌دن متصل امداد المقده اولدقلری کبی دوق ده وه للنغتونك تحت قوماندهسنده بولنان انکلتره واسپانیه اردوسی دخی غربدن فرانسه حدودینی تجاوز ایده‌رك پارسه طوغری کلمکده ایدی . فضله اوله‌رق اهالی دخی ناپولئونك نهایتسز محاربه‌لرندن اورکمش اولوب مغلوبیتنی آرزو ایتمکه باشلامشیدی .

بو احوال وخیمه اوزرینه ناپولئون ینه امیدینی قطع ایتمه‌یور ایدی . ناپولئون متفقلری جنوبی فرانسه‌یه طوغری جلب ایده‌رك پارسی قورتارمق فکری ایله کندیسی پارس طریقنی ترك ایتمش ایسه‌ده متفقلر آرتق ناپولئونه اهمیت ویرمیه‌رك روسیه ایمپراطوری ایله پروسیه قرالنك تحت قوماندهلرنده اوله‌رق مظفراً پارسه داخل اولمشلردر (۱۱۹۲) .

بوربونلرك عودتی — روسیه ایمپراطوری برنجی علکساندر پارسه دخولندن صوکره بریانامه نشر ایده‌رك بونده متفقلرك فرانسه ملتی علیهنده حرب ایتمه‌یوب کرك فرانسه ملتنك ، کرك عموم اوروپانك راحت وآسایشنی اخلال ایتمش بولنان ناپولئون علیهنه قیام ایلمش اولدقلرندن فرانسه ملتی حقنده هیچ برکونا تجاوزاتده بولنمایه جقلرینی وفرانسه ملتنك ناپولئونك یرینه ایسته‌دکلرینی حکمدار انتخاب ایتمك ایچون حر بولدیغنی بیلدیرمشدر .

باشده مشهور (تاله یران) اولدیغی حالده ارکان دولتك برقسمی خیلی وقتدن بری بوربون خاندانك اعادهسی طرفنی التزام ایتمکده ایدیلر. تالهیرانك تکلیفی اوزرینه سناتو مجلسی ناپولئون بوناپارتك خلع اولندیغنی و « فرانسه قرالیتی » تاجنك اون التنجی لوئینك برادری قونتده پرووانسه و یرلدیکنی اعلان ایلمشدر. متفقلر بو انتخابی پك زیاده تحسین ایتدکلرندن قونتده پرووانس دخی « اون سکزنجی لوئی » نامیله فرانسه تختنه جلوس ایلمشدر (۱۱۹۲).

بو صرهده ناپولئون ینه محاربهیه دوام ایتمك فکری ایله قوهٔ موجودهسنی قونتنبلو (Fontainebleau) یه جمع ایدهرك احوالك جریاننه منتظر ایدی. فقط الك کوزکده اولدیغی جنراللر دخی کندیسنی ترك ایتمکله باشلاینجه ناپولئون فرانسه تاجیله سائر تاجلره اولان حقوقنك ترکنی مبین بر بیاننامه نشر ایتدکدن وارد وسیلهغایت مؤثر صورتده وداعلشدکدن صوکره منتخب بش یوزقدر عسکر ایله دولتلر طرفندن اقامتی ایچون تخصیص اولنان البه (Elba) اطهسنه عزیمت ایتمشدر. عسکر دخی کندیسنی اغلایهرق تشییع ایلمشدر.

فرانسه تاجنی اخذ ایدن اون سکزنجی لوئی انقلابدن مقدمکی اصول ادارهیی اعاده ایدهرك انقلابی کان لم یکن حکمنده طوتمق

فکرنده ایدیسه‌ده ایمپراطور عدلسماندر تابح وخیمه‌سندن خوف ایده‌رك بوکا مانع اولمشدر . بناء علیه اونی دخی دولتلرك معرفتیله بر « قونستیتوسیون » فرمانی نشر ایلمشدر .

اشبو فرمان موجبنجه مجلس اعیان (Ch. de Paires) ایله مجلس مبعوثان (Ch. des députés) نامیله ایکی ملت مجلسی تشکیل اولنمشدر . مجلس اعیان اعضاسی قرال طرفندن نصب اولنه‌جق ، مبعوثان دخی اهالی طرفندن انتخاب ایدیله‌جك ایدی .

والحاصل متفقلر فرانسه قرالنه حدود قدیمه‌سنی اعاده وانکله عقد مصالحه ایتدکدن صوکره فرانسه‌یی ترك ایلمشلردر .

ویانه قونغره‌سی — بیوك اختلال ایله ناپولئوندن طولایی قاریشقلقلر ایچنده قالوب اصلاحه محتاج اولان یالکز فرانسه دکلدی . زیرا فرانسه اختلالی مدنیت عتیقه بناسنی یرایله برابر ایتدیکی کبی ، ناپولئون دخی اوروپانك هیئت سیاسیه‌سنی ییقمش اولدیغندن بونلرك انقاضندن برشی انشا ایتمك لازم ایدی . بناء علیه علی العموم اوروپا حکمدارلری ویانه‌ده برقونغره عقد وتشکیل ایده‌رك اجرا آت لازمه‌یی مذاکره ایتمکه قرار ویرمشلردر .(١١٩٢)

ویانه قونغره‌سنده حکمدارلر دخی حاضر وموجود ایدیسه‌ده

قونغره مذاکراتنه مداخله ایتمه‌یوب مرخصلری واسطه‌سیله ترویج افکار ایدرلر ووقتلرینی اوستریه ایمپراطوری طرفندن ترتیب اولنان اکلنجه‌لر ایچنده چیررلر ایدی.

آوستریه مرخصی پرنس مترنیخ (Metternich) درایت وفطانتجه حاضر بولنان دیپلوماتلرك کافه‌سنه فائق اولوب قونغره‌ده پك زیاده نفوذلی ایدی وقونغره قرارلرینك جمله‌سی مرضیسی وجهله ویریلیر ایدی.

صورت ظاهره‌ده حکمدارلر ایچنده اك پارلاق اولان روسیه ایمپراطوری علکساندر ایدی. هرکسك نظرنده ناپولئونك مغلوبیتنه علکساندر سبب اولمش ایدی وانکلتره کویا ایکنجی درجه‌ده بردولت مقامنده طوتلمقده ایدی. حالبوکه ناپولئونك محوینه سبب اولانلرك برنجیسی انکلتره ایدی.

ویانه قونغره‌سی ناپولئونی تعقیب ایده‌رك پارسه قدر کیتمش اولان روسیه وپروسیه واوستریه‌نك کویا ضرر وزیانلرینی تضمین ایچون ممالکلرینی توسیع ایلمشدر. روسیه وپروسیه مرخصلرینك تکلیفی اوزرینه وارشاوا غراندوقه‌لغی (یعنی لهستان) روسیه‌یه، ساقسونیه قرالیتی پروسیه‌یه، ولومباردیه قرالیتی نامیله برهیئت مستقله‌یه منقلب اولمش اولان لومباردیه وونديك قطعه‌لری دخی تیرول ایله برابر اوستریه‌یه ویرلمشدر. فقط انکلتره وفرانسه واوستریه مرخصلری ساقسونیه‌نك هیئتیله پروسیه‌یه اعطاسنه

مخالفت و اصرار ايتدكلرندن دولتلر بيننده نزاع ظهور ايتمش و ايش عادتا محاربه‌دن خوف اولنه‌جق درجه‌يه وارمشدر. لكن مترنيخك غيرتى سايه‌سنده محاربه تهلكه‌سى برطرف اولوب شرائط آتيه اوزرينه ائتلاف افكار واقع اولمشدر.

اولا ـ وارشاو غراندوقه‌لغى «لهستان قراليتى» ياد اولنمق و ادارهٔ مستقله تحتنده طوتلمق شرطى ايله روسيه ايمپراطورينه ويرلمشدر. شوقدر كه منازع فيه اولان قراقوى شهرى ايله ناحيه‌سندن اوستريه‌نك زير حمايه‌سنده بولنمق اوزره كوچوجك برجمهوريت تشكيل اولنمشدر.

ثانياً ـ پروسيه ساقسونيه ايله وستفاليه‌نك برقسملرندن ماعدا رەن نهرى اوزرنده برخيلى مستملكات اخذ ايلمشدر. ساقسونيه‌نك قسم اعظمى ايسه ناپولئون طرفندن توجيه اولنان قرال عنوانيله برابر ساقسونيه دوقه‌سنه اعاده اولنمشدر.

ثالثاً ـ مقدما اوستريه‌نك مستملكاتندن معدود اولان بلجيقه قطعه‌سى فلمنكه الحاق اولنوب «نيدرلانديه» يعنى فلمنك قراليتى تشكيل اولنمشدر.

رابعاً ـ ايتاليه‌نك اسكى حال حاضرى اعاده اولنمشدر. يعنى ايتاليه متعدد كوچوك حكومتلردن عبارت قالمشدر. يالكز ناپولى قراليتى ناپولئونه اهانتله متفقلر طرفنه چكمش اولان پرنس موراتك

یدنده براقلمش وساردینیه قرالی ساووآ قطعه‌سیله برابر جنویزی دخی اخذ ایتمشدر.

خامساً — نورووچیه قطعه‌سی اسوه‌چیه‌یه الحاق اولنمشدر.

سادساً — پك چوق مباحثات ومجادلاتدن صوكره قدیم المانیه ایمپراطورلغی قالدیریلوب المانیه‌دن اوتوزدرت مستقل حکومت ایله درت مستقل شهر (هامبورغ ، برهم ، لوبك ، فرانقفورت) دن مرکب برهیئت متفقه تشکیل ایدلمش وقوماندەسی اوستریه‌یه ترك اولنمشدر.

هیئت متفقه افرادی داخلا مستقل ایدیلر ایسه‌ده خارجی دوشمنه قارشی هربری مقدار معلوم عسکر اخراج ایتمکه مجبور ایدی. بونکله برابر عموم المانیه‌یه عائد امور داخلیه ایله خارجیه‌یی مذاکره وتسویه ایله مکلف برمجلس کبیر تشکیل اولنمشدر. مجلس دائما اوستریه مرخصنك تحت ریاستنده اوله‌رق اجتماع ایده‌جك ایدی.

ناپولئون تکرار فرانسه‌یه کلوب کندیسنی ایمپراطور اعلان ایتدیکی وقت ویانه قونغره‌سی هنوز طاغلمامش ایدی. —

یوز کون — متفقلر سایه‌سنده اجدادینك تاج وتختنی اعاده ایتمش اولان اون سکزنجی لوئی فرانسه ملتنك محبتنی قزانه‌مامشدر.

بوكا سبب دخی قرال ایله برابر عودت ایده‌رك نفوذ و امتیازات سابقه‌لرینی اعاده ایتمك فكرنده اولان فرانسه زادكانی ایدی.

زادكان اسكی املاكنی استرداد ایتمك فكرنده اولوب حكومت دخی اشبو تشبثلرینه التفات ایده‌یور ایدی. انقلاب عموم فرانسزلر ایچون مساوات حقوق اعطا ایتدیكی كبی، فرانسه‌یی ترك ایدن زادكان املاكی دخی خزینهٔ دولت طرفندن مصادره اولندقدن صوكره پارچه پارچه اوله‌رق اهالی‌یه صاتلمشیدی. بونلرك اعاده‌سنه قیام ایتمك فرانسه‌یی آلت اوست ایلمك دیمك ایدی.

اختلال و ناپولئون زماننده فرانسه اوغورنده فداكار ایتمك ایچون عزیمت ایتدكلری میدان حربده ابراز شجاعت ایده‌رك ترقی ایتمش ضابطان نصف معاش ایله عسكرلكدن اخراج اولنمقده اولدیغندن عسكر ایچنده دخی شكایات ایچون میدان آچلمشیدی.

ذاتاً الك بیوك مسندلرك دوشمن ایله برابر فرانسه علیهنه سلاح استعمال ایده‌رك كلمش اولان فراریلره ویرلمسی آیریجه ملتك ناموسنه طوقنمقده ایدی.

منفقلرك مخالفتی اوزرینه قرال طرفدارلری اصول عتیقه‌یی بردن اعاده ایده‌مه‌دكلرندن بو وجهله برر برر انقلاب آثارینی قالدیروب ینه دیدكلرینی اجرا ایتمكه قیام ایلمشلر ایدی. بناءً علیه اهالی‌یه عارض اولان هیجان دخی طبیعی بر حال ایدی.

بو صره‌ده ناپولئون البه اطه‌سنده راحت اوتورمایوب فرانسه

ایله اوروپا احوالنك اڭ كوچك كرینی دخی نظر تدقیقدن كچیرمكده ایدی. فرانسه حكومتنك مسلكی سایه‌سنده فرانسه افكار عامه‌سنك عاقبت كندی طرفنه جلب اولنه‌جغنی امید ایتدیكی كبی، ویانه قونغره‌سنده واقع اولان اختلاف افكار دخی امیدلرینی تزیید ایده‌یور ایدی.

ایشته بو سببدن اوله‌رق ناپولئون كونك برنده كوچوك بر كمی‌یه بینوب فرانسه ساحلنه چیقمشدر.

ناپولئونك فرانسه‌یه عودتی حوادثی، دكل فرانسه‌یی، اوروپایی دخی شاشرتمشدر. فرانسه حكومت قرالیه‌سی همان اوزرینه بر اردو سوق ایتمشدر. ناپولئون الیه‌دن الدیغی ایكی اوچ یوز قدر معیت عسكری ایله عودت ایتدیكی خبری اوزرینه علی العجله استقبالنه كلمش اولان بر قاچ یوز خاصه اردوسی نفراتندن مركب كوچوجك بر فرقه ایله غره‌نوبل شهری جوارنده كندیسنه قارشی سوق اولنان رنجی مفرزه‌یه راست كلمشدر.

طرفین محاربه‌یه طوتشمق اوزره ایكن ناپولئون یالكز اوله‌رق ایلری‌یه طوغری حركتله عسكره یاقلاشمش والرینی قاوشدیروب «عسكر، ایمپراطورینه قارشی سلاح استعمال ایده‌بیله‌جك ایچكزده بر كیمسه بولنه‌بیلیرمی؟» دیمشدر. ناپولئونك بو حركتندن نهایت درجه‌ده متأثر اولمش اولان عسكر كوكسنه طوغری قالدیریلان سلاحلرینی ایندیروب «یشاسین ایمپراطورمز» دیه‌رك سلام

طورمشدر. راست کلن عسکر ناپولئونی بووجهله استقبال ایلمشدر. حتی قرالك اك زیاده کوه‌نمکده اولدیغی مارشال (نه‌ی) دخی اردوسیله برابر ناپولئون طرفنه چکنجه قرال پارسی ترك ایده‌رك بلجیقه‌یه التجا ایلمش و ناپولئون دخی پارسه کلوب تکرار ایمپراطور اعلان اولنمشدر (١١٩٣).

بو وقعه اوزرینه ویانه‌ده بولنان اوروپا حکمدارلری منازعه‌لرینی ترك ایده‌رك متفقا ناپولئون اوزرینه قیام ایلمشلردر. ناپولئون ایسه روسیه و آوستریه عسکری کلزدن مقدم حالا بلجیقه‌ده بولنان انکلتره و پروسیه عسکرینی پریشان ایلمك فکری ایله همان بلجیقه اوزرینه تجاوز ایلمشدر.

ناپولئون ابتدا (لینی Ligny) موقعنده بلوخرك تحت قومانده‌سنده بولنان پروسیه اردوسنی مغلوب ایتمشدر. فقط دوق وه‌لنغتونك تحت قومانده‌سنده اوله‌رق واترلو Waterloo جوارنده متین بر موقعده تحصن ایتمش اولان انکلتره اردوسی ایله محاربه‌یه طوتشه‌رق بر خیلی اوغراشدیغی حالده وه لنغتونی طوتدیغی موقعدن اخراج ایده‌مه‌مشدر. بونکله برابر مظفریت ینه ناپولئون طرفنده کورنمکده ایدی. لکن محاربه‌نك اك زیاده شدت کسب ایتدیکی آنده بلوخر یکیدن تنظیم ایلدیکی اردو ایله ناکاه صاغ جناحدن ظهور ایدی و یردیکندن فرانسه عسکری پریشان برحالده فراره یوز طوتمشدر. بونك اوزرینه یأسه دوچار

اولمش اولان ناپوليون اولمك قصدی ایله كندیسنی دوشمن ایچنه آتمشدر. فقط معیتی طرفندن جبراً كیری آلنمشدر. مغلوبیت اوقدر بیوك ایدی كه خاصه اردوسنك بقیه‌سی اولمسه ایدی فرانسه اردوسندن كیمسه‌نك قورتیله‌جغی یوقدی.

خاصه اردوسی ـ یعنی غارد ایمپریال «قاره» تشكیل ایده‌رك برخیلی مدت دوشمنلرك شدتلی هجوملرینه قارشی طورمش ومحو اولنجه‌یه قدر یوندن حركت ایتمه‌یوب اردو بقیه‌سنك رجعتنی تأمین ایلمشدر. الك صوكره صاغ قالمش اولان برقاچ یوز نفر تسلیمه دعوت اولندقلری حالده «غارد ایمپریال تسلیم اولماز محو اولور» دیه‌رك تسلیمی قطعیاً رد ایلمشلردر (١١٩٣).

انكلتره و پروسیه عسكری طرفندن تعقیب اولندیغی حالده پارسه كلمش اولان ناپوليون پارسده اهالی طرفندن كندی علیهنده بعض نمایشلر اجرا اولندیغنی كورنجه موفقیتدن قطع امید ایتمشدر. ناپوليون امریقه‌یه كچمك فكری ایله ساحل بحره قدر كیتمش. لكن ساحل انكلتره دونناسی طرفندن آبلوقه تحتنه آلنمش اولدیغندن بوندن دخی عاجز قالوب ابتدادن انتهایه قدر كندیسنه قارشی الك زیاده ثبات ومتانت كوسترمش اولان انكلتره‌یه تسلیم نفس وفرانسه‌یه اولان حقوقنی ایكنجی ناپوليون یاد ایتدیكی اوغلنه ترك ایتدیكنی اعلان ایتمشدر.

انكلتره حكومتی زیر حمایه‌سنه التجا ایدن ناپوليونه قارشی

اسیر حرب معامله‌سنده بولنمشدر. برمدت صوکره ناپولئون دولتلرك قرارلری ایله محیط اطلاسی‌ده کائن (سنت الن) اطه‌سنه نقل اولنوب اوراده وفات ایتمشدر (۱۱۹۹).

ناپولئونك بودفعه‌کی ایمپراطورلغی تخمیناً یوز کون (مارت ابتداسندن ایلول اورته‌سنه قدر) سوردیکندن تواریخده «یوز کون (Cent jours) یاد اولنمشدر.

ناپولئونك برنجی مغلوبیتی اوزرینه فرانسه حقنده سماحت اظهار ایتمش اولان دولتلر بودفعه فرانسه‌یی دخی شدیداً تأدیبه شایان کورمشلردر. عقد اولنان «پارس معاهده‌سی» موجبنجه فرانسه ساووا ناحیه‌سیله رەن ساحلنده برقاچ موقع غائب ایتمش، فضله اوله‌رق فرانسه‌یه یدی یوز ملیون فرانق تضمینات حربیه تخصیص اولنمش، فرانسه‌ده یوز اللی بیك قدر اجنبی عسکرینك بش سنه مدتله اقامه‌سنه قرار ویرلمشدر.

ناپولئونك وصیتی قبول اولنمایوب فرانسه تاجی ینه اون سکزنجی لوئی‌یه اعطا اولنمش و «ایکنجی ناپولئون» پرنس‌ده راشتاد (Pce de Raschtadt) نامیله بیوك پدری بولنان اوستریه ایمپراطوری سراینده اقامته مأمور اولمشدر (۱۱۹۳). —

اتفاق مقدس — تکرار پارسده برلشمش اولان روسیه و پروسیه و اوستریه حکمدارلری بینلرنده «اتفاق مقدس»

عقد ایتمشلردر . اتفاق ایدن حکمدارلر بر برینه قارشی اولان مناسباتده محبت بر ادرانه اوزره حرکت، تبعه‌لرینی پدرانه اداره و مذهب و اخلاق ملیه‌یی حمایه ایده‌جکاری حقنده بر برینه سوز ویرمشلردر .

انقلاب کبیر و ناپولئون تجاوزاتی مدنیت عتیقه‌نك تملرینی ییقمش اولوب بو صره‌ده عموم اوروپا دخی بیوك فلاکتلر ایچنده قالدیغندن و یانه‌ده اجتماع ایدن حکمدارلر اشبو فلاکتلری غضب الهی‌یه حمل ایده‌رك دیانت واسطه‌سیله اصلاح افکار ایتمکه‌قرار ویرمشلردر. فقط اصول عتیقه‌یه اولان اشبو میل ــ یعنی «ریاقسیون» جمعیتده رغبت بولمادیغندن ایلریده نتایج وخیمه‌یی موجب اولمشدر.

بینلرنده بو قراری ویرمش اولان حکمدارلر روسیه، پروسیه، اوستریه، انکلتره حکومتلری ایدی. بونلر مسائل سیاسیه‌یی عموماً بالاتفاق تسویه ایده‌جکلرینی تعهد ایتمشلردر . اشبو اتفاق «اتفاق مربع» (Quadruple Alliance) یاخود «اتفاق مقدس» (Saint Alliance) نامیله معروفدر.

دول معظمه اوروپانك بر طرفنده اهالینك اصلاحات طلبی ایله قیام ایتدیکنی کورنجه بر یرده قونغره عقد ایده‌رك مداخله‌نك

صورتنی تذکر ایدرلر ایدی . بوقونغره‌لر ایچنده ویانه قونغره‌سندن صوکره «آخن» ، تروپاو (Troppau) ، لایباخ (Laybach) ، وه‌رون (Verone) قونغره‌لری مشهوردر . لایباخ قونغره‌سی اوستریه‌نك ایتالیه امورینه مداخله ایتمسنی مناسب کورمش ، وه‌رون قونغره‌سی دخی اسپانیه‌ده عادهٔ سایش و استقلال ایچون فرانسه‌یی مأمور ایلشدر . —

اوتوزنجی فصل

احوال اخیره

فرانسه • بلجیقه • اسپانیه • انکلتره • المانیه • روسیه • اوستریه • ایتالیه • آمریقه • آسیه • افریقه • اوسترالیه • اون اوچنجی عصر مدنیتی

— ۱۱ —

فرانسه احوالی

بوربونلر • ثموز انقلابی • تموز قرالیتی • ایکنجی جمهوریت • لوئی ناپولئون وایکنجی ایمپراطورلق • اوچنجی جمهوریت • وقوعات اخیره

بوربونلر — دول متفقه نک رأی وتنسیبلری ایله فرانسه تختنه جلوس ایدن اون سکزنجی لوئی نك زمان سلطنتنده فرانسه اختلالردن قورتلمش ایسه ده قرال بربرینه ضد اولان ایکی افراط فرقه‌سنك مجادلاتنه مداخله‌سندن طولایی اهالینك

توجهنی غائب ایتمشدر . قرال ادارهٔ مستبدهیه مائل اولدیغندن فرصت بولدقجه دولتلرك طلبی اوزرینه و یردیکی قوانین اساسیه احکامنی تجاوز ایدر ایدی .

مجلس مبعوثان اعضاسی ایکی فرقه اولوب بری « قرال طرفدارلری » (Ultra-Royalistes) ایله پاپا طرفدارلری (Ultra-Montaina) یاخود قلهریقال (Clerical) کروهندن عبارت ایدی ، دیکری دخی « حریت طرفدارلری » (Liberal) ایدی . قرال طرفدارانی یاد اولنان فرقه بر کروه متعصبلردن مرکب اولوب حتی قرالك بعض اصلاحاتنه مخالفت ایدرلر ایدی وحقلرنده « قرالدن زیادهقرالیت طرفداریدرلر » دینیر ایدی . حریت طرفدارلری ایسه اساساً قرالك علیهنده اولمایوب یالکز مستبد اولان اصول ادارهنك احتیاجات عصره کوره تعدیلنی وقوانین اساسیه احکامنه رعایت اولنمسنی طلب ایدرلر ایدی .

اون سکزنجی لوئی باشوکیلی بولنان دوق ده ریشلیو سایهسنده « یوزکون » مناسبتیله فرانسه اوزرینه تحمیل ایدیلن تضمینات بوکنك قسم کلیسنی عفو ایتدیرمشدر . بو ریشلیو مشهور قاردینال ریشلیو نسلندن اولوب [*] اختلال زماننده روسیهیه التجا ایتمش وایمپراطور علکساندرك حسن نظرینی قزانوب اودسا

[*] *Vignerod du Plessis, duc de Richelieu.*

والیسی نصب اولنمش و بو وجهله شهر مذکورك کسب اهمیت ایتمسنه سبب اولمشدر .

ریشلیونك التماسی و علکساندرك طلبی اوزرینه آخن شهرنده بر قونغره عقد اولنوب النه جق تضمیناتك برقسمی عفو ایدلدیکی کبی ، فرانسه ده اقامه ولنان عساکر اجنبیه دخی مدت اقامتی کملکسزین فرانسه یی ترك ایتمشدر (۱۱۹٦) .

اجنبی عساکری سایه سنده فرانسه تختنه جلوس ایتمش اولان اون سکزنجی لوئی قانون اساسی یی قبول وامضا ایتمکله برابر پولتیقه ایشلری ایچون عفو عمومی اعلان ایتمش ایدی . بو عفو عمومی نهایت درجه ده لازم ایدی . چونکه آز مدت ایچنده واقع اولان انقلابات پك چوق کمسنه لرك بر طرفدن دیکر طرفه یچمسنی موجب اولمش ایدی . بونلرك حرکتنی حرفیاً قوانین بندلرینه تطبیق ایتمك فرانسه یی فن اداره یه اشنا ادملردن محروم براقمق دیمك ایدی .

قرال عفو عمومی حقنده ویردیکی سوزه رعایت ایتمیوب فرانسه داخلنده پك چوق قان دوکلمسنه سبب اولمش ومارشال (نه ی) کبی فرانسه نك سبب افتخاری اولان پك چوق ذواتك قانلری ایله وجدانی لکه دار ایتمشدر .

باخصوص بونلرك محاکه لری محاکم مشروعه ده اجرا اولنمایوب استینافسز وتمییزسز و محاکمه اصولندن بی بهره ادملردن

مرکب محاکم فوق العاده حضورنده اجرا اولنمسی آیریجه سوء تأثیری موجب اولمشدر . بو محکمه‌لر (Cours Prévôtales) نامیله فرانسه تاریخنده بد شهرت قزانمشدر .

بوربونلرك عودتی اوزرینه فرانسه‌نك ریاست امورینه چکن فرقه‌نك افرادی اکثریاً انقلابك ابتداسنده فرانسه‌یی ترك ایتمش اولان کبار زاده‌لر اولوب بونلر ایسه فرانسه‌ده واقع اولان انقلابات عمومیه‌نك روحنه تمامیله کسب وقوف ایده‌مه‌مشلر ایدی . بناء علیه بونلر انقلابات مذکوره‌یی کان لم یکن حکمنده طوته‌رق انقلابدن اولکی حال حاضری هیئتیله اعاده ایتمك فکرنده ایدیلر . حالبوکه شمدیکی فرانسه اثنای هجرتده براقدقلری فرانسه اولمایوب بتون بتون بشقه برشی ایدی و شمدیکی فرانسه‌نك اسکی فرانسه‌نك بولندیغی نقطهٔ مدنیته ارجاعی اقتدار بشر خارجنده ایدی .

بونك ایچون هر تشبثلری اهالیده غلیان افکاری موجب اولورلر ایدی وملت مجلسی قسماً تجدید اولندیغی اثناده ابتدالری قراله صادق اولان اهالی شمدی حکومت حاضره‌یه مخالف اولان فرقه‌لردن اعضا انتخاب ایدر ایدی .

قرال طرفدارلری اکثریاً جاهل و کبرلی کبار زاده‌لر اولوب امور اداره‌ده و باخصوص پارلمنتوده هر کون اقتدارسزلقلرینی اثبات ایدرلر ایدی . بو دفعه لافایت ، لافیت ، جنرال فوآ ، بنژامن قونستان ، قازیمیر پریه (C. Périer) وسائره کبی معلومات

و فصاحت ایله شهرت قزانمش اولان ذوات مجلسك « صول طرفنه » کلنجه ـ یعنی مخالفین فرقه‌سنه داخل اولنجه ریاست امورده بولنانلرك اقتدارسزلقلری بسبتون میدانه چیقمشدر.

بونلر مخالفین فرقه‌سنك مؤثر نطقلرینه قارشی نطق صاحبنی تحقیر ایتمك یاخود نطقك نشرینی منع ایتمك کبی نابجا معامله‌ده بولنورلر ایدی. مشهور کیزو مخالفت فرقه‌سی ایله هم افکار اولدیغی ایچون سوربون دارالفنوننده و برمکده اولدیغی تاریخ درسندن محروم براقلمشدر. حالبوکه کیزونك درسلری بتون اوروپانك نظر دقت و تحسیننی قزانمش ایدی.

مخالفین فرقه‌سنك کیتدکجه تزاید ایتمه‌سی حکومتجه تلاشی موجب اولوب بو تزاید مجرد حکومتك قانون اساسی احکامنه عدم رعایتندن ایلری کلدیکی ایچون احکام مذکوره‌یه رعایتله اوکنی المق ممکن ایکن حکومت دها بیوك تضییقلر ایله مقابله ایده‌رك افکار عامه‌یی جرح و تحریك ایدر ایدی.

بونجه انقلابات و بونجه مضایقاته دوچار اولمش اولان فرانسه حضور و راحت اوغورنده هر شیئی فدا ایتمکه حاضر ایکن بیله ایکی ماده‌یه درت ال ایله صاریلوب انلری هیچ بر وجهله فدا ایتمیه‌جکنی قطعیاً بیان ایتمش ایدی. بونلر دخی (حریت مطبوعات) و (اصول مشورت) ایدی. اصول مشورت که کمال سربستی اوزره اجرا اولنان انتخابده تعیین ایتدیکی مبعوث

واسطه‌سیله امور دولتك جریانندن خبردار اولمق دیمك ایدی.
«حقوق بشر» لایحه‌سنده‌کی «هر نوع حاکمیت نفس ملتده‌در» فکری فرانسزلرك طمرلرینه کیرمش اولوب «آرای عمومیه» (Suffrage universel) ماده‌سی بر فرانسزك عندنده اکمك وصو کبی حوائج ضروریه‌دن کسلمش ایدی.
فرانسه یوز بیکلرجه دوشمنلرك النده قالمش اولوب انلری بر کون اول فرانسه‌دن تبعید ایچون هر فداکارلغی کوزینه کسدیردیکی زمان یله ذکر اولنان ایکی ماده‌یی بوربونلر ایچون شرط قبول قویمش ایدی. حالبوکه شمدی بوربونلر رسماً قبول وتصدیق اولنمش ـ یعنی «ملتك مالی کسلمش» اولان قانون اساسی‌نك مواد عمومیه‌سندن عد اولنمش اولمغله بو دفعه فرانسزلرك انلره قارشی تجاوزی اصلاً قبول اتمیه‌جکلری بدیهی ایدی.
احوال بو مرکزده اولدیغی حالده دوق ده ریشلیونك پولتیقه‌سندن خشنود اولمایان فرق مفرطه ویله‌ل (Villéle)ك تحت ریاستنده اوله‌رق الك متعصبلردن بر هیئت وکلا تشکیل ایتدیرمشلردر. اشبو هیئت قوانین اساسیه‌یه قارشی سائر تجاوزات ایله برابر مطبوعات وانتخابات نظامنامه‌لرینك تعدیلنه قیام ایتمشدر.
طبیعی بونك نتیجه‌سی غلیانك تشددی اولمشدر. ممالكك جهات مختلفه‌سنده حکومت حاضره علیهنه قیاملر واقع اولمش وبو قیاملره امرا وارکان داخل اولمشدر. فقط اهالینك نظرنده

غوائل ومضایقات سابقه‌نك تأثیری دها تازه قالمش اولدیغندن قیاملردن برشی چیقمامشدر. بونكله برابر بوكبی تشبثلر دخی اكسیك اولمامشدر. هله بونلرك بری فرانسه‌یی الت اوست ایتمشدر.

قرال اون سكزنجی لوئی ذریتسز اولدیغی كبی، موجود اولان خاندانی افرادی دخی بوبابده مستثنا دكللر ایدی. یالكز قرالك برادر زاده‌سی دوق ده بری (de Berri) نك ذریت صاحبی اولمسنه امید وار ایدی. (دوق ده بری) دخی ذریتسز اولدیغی حالده نهایت فرانسه‌ده بوربون خانه‌دانی منقطع اوله‌جق ایدی.

اصنافدن (لووه‌ل Louvel) نام بردلی‌قانلی « فرانسه‌نك باشنه بونجه فلاكتلر كتیرمش و بودفعه اجنبیلر سایه‌سنده عودت ایتمش اولان بوربون خاندانندن فرانسه‌یی قورتارمق » ادعاسی ایله براقشام تیاترو قپوسنده (دوق ده بری) یی قتل ایتمشدر [*].

بووقعه دكل یالكز فرانسه‌ده، عموم اوروپاده دخی بیوك تأثیری موجب اولمشدر. هله فرانسه‌ده قرال و پاپا طرفدارلری

[*] دوق ده برینك قتلی اثناسنده حامله بولنان زوجه‌سندن بر مدت صوكره بر اركك چوجق دنیایه كلوب هانری تسمیه اولنمشدر. فقط او دخی ذریتسز چیقمشدر. هانری الیوم قونت ده شامبور (de Chambord) نامیله معروف اولوب اوستریه‌ده اقامت ایتمكده‌در. انك وفاتیله بوربون خاندانك فرانسه دالی منقطع اوله‌جقدر. بوربونلرك ایكنجی دالی بولنان اورلئان خاندانی اون دردنجی لوئی‌نك برادری (فیلیپ د' اورلیان) دن ظهور ایتمشدر.

بونی وسیله اتخاذ ایده‌رك استبدادی تشدید ایتمشلردر . یالکز بر آره‌لق قونت ده‌قاز (Descazes) ائتلافکارانه مسلکده بولنوب هیجانك تسکیننه خیلی یاردم ایتمش ایسه‌ده فرق مفرطه انی دخی برطرف ایلشلردر .

حاصل کلام هروقت امنیت واسایش مخالفین فرقه‌سی طرفندن اخلال اولندیغی وحکومتك انك محافظه‌سنه چالشدیغی مشاهده اولنه کلمش ایکن بودفعه فرانسه‌ده حکومتك راحت عمومیه‌یی اخلال ایده‌جك تدابیر اتخاذ ایتمکدن کری طوردیغی یوق ایدی . مخالفین فرقه‌سی ایسه حکومتك یولسزلقلرینی سؤ استعمال ایده‌جکی یرده تجاوزلرینك تأثیرینی اهالی نظرنده تخفیف ایتمکه غیرت ایدر ایدی .

مجلسك برنده اعضادن (قولار Collard) روایالیست فرقه‌سی « حکومتی تجاوزه دعوت ایتمك خصوصنده سزمصر اولدقجه بزده عدالت وحقانیت وقانونه رعایت استدعاسنده بولنه‌یورز . سوزده سز « حال حاضر » (Conservateur) طرفداری اوله‌یورسکز ، بزایسه « اختلالجی (Revolutionnaire) » دیه استهزا ایتمشدر .

بو صره‌ده اسپانیه‌ده قرال یدنجی فردیناند علیهنده اختلال ظهور ایتمش ایدی . افکار عامه ایچون هدف کسلمش اولان حکومت اسپانیه ایشلرینه مداخله ایده‌رك انظاری

او طرفه جلب ایتمك فكرینه دوشمش ایدی. اعضادن مانوئل (Manuel) قرال اون التنجی لوئی‌نك باشنه فلاكت كلمسنه مجرد اجنبی مداخله‌سنك سبب اولدیغی ادعاسی ایله بو مداخله‌یی مؤاخذه ایتدیكی ایچون ملت مجلسی اعضالغندن اخراج اولنمشدر. مانوئل « ملتك وكیلی بولندیغی ایچون كندیسنی انجق ملت عزل ایده‌بیله‌جكدر » دعواسی ایله مجلسدن چیقمامش اولدیغندن جبراً اخراج ایتمك ایچون عسكره مراجعت اولنمشدر. فقط عسكر دخی اطاعت ایتمه‌مشدر. بو حالده نظامنامه‌نك احكامنه مخالف برحركته مراجعت اولنمش — یعنی مجلس اوطه‌سنه جاندارمه جلب اولنمشدر. بو مناسبتله صول طرف اعضاسی پروتستو ایده‌رك جملهٔ مانوئل ایله برابر مجلسدن چیقمشلر و بر دها كلمه‌مشلردر.

حكومتی متنبه ایتمك ایچون بونلر بیوك درس دیمك ایدی. فقط حكومت متنبه اولمق استعدادندن محروم قالمش ایدی.

بو صره‌ده قرال اون سكزنجی لوئی وفات ایده‌رك فرانسه‌نك تخت قرالیسنی برادری شارل د،ارتوا (d'Artois) یه براقش وشارل دخی اونجی شارل نامیله جلوس ایلمشدر (۱۲۰۲). ——

تموز انقلابی —— اون التنجی لوئی دورنده تورغو، ماله‌رب، نه‌كر كبی اصلاحات طرفدارلرینك عزلنه وغلیان افكاری موجب اولان تشبثاتك اتخاذینه واسطه اوله‌رق كرك عموم

فرانسه‌نك، كرك بوربون خاندانك باشلرینه معلوم اولان فلاكت كلمسنه باشليجه سبب اولان اشبو (شارل د' ارتوآ) ايدى.

اوننجى شارله باقيليرسه اون سكزنجى لوئى «اختلالجى» فرقه‌سنه منسوبيتى ايله اتهام اولنه‌بيلير ايدى.

شارلك برنجى حركتى انقلاب و ايمپراطورلق دورلرنده ترفيع رتبه ايتمش اولان امرانك مأموريتلردن اخراجى ماده‌سى اولمشدر. بووجهله يالكز جنرال رتبه‌سنده اوله‌رق يوز يتمش كشى عسكرلكدن طرد اولنمشدر.

عساكر مليه الايلرينك طاغدلمسى ومطبوعاتك تضييق اهاليه پك فنا صورتده تأثير ايتمشدر. مخالفين فرقه‌سى رؤساسندن جنرال فوآنك جنازه آلاينده يوز بيكى متجاوز آدم بريكوب بعض نمايشلرده بولنمشلر واختلالك يقين اولديغنى ايما ايتمشلردر. بناء عليه حكومت دخى برطاقم تشبثات خارجيه واسطه‌سيله داخلى هيجانى تسكين ايتمك فكرينه دوشه‌رك دولت عليه عليهنه عصيان ايتمش اولان يونانيلره معاونت ايتمش وجزاير قطعه‌سنك فتحنه قيام ائلمشدر (١٢٠٨).

فقط جزايرشهرينك ضبطى وناوارين وقعه‌سى كبى نظرحقائقده چيركين موفقيات خارجيه اذهان اهالى‌يى تسكين ايده‌مه‌مش وانتخابات واقع اولدقچه مخالفين فرقه‌سى تكثر ايتدكده دوام ائلمشدر. بونك اوزرينه تلاشه دوچار اولمش اولان قرال باش

وکیلی پرنس پولینیاق (Polignac) ك تشویقی ایله مخالفین حقنده «۲۵ تموز اراده‌لری» (Ordonnances de 25 juillet) نامیله معروف اولان برطاقم تدابیر عرفیه اتخاذ ایتمکه قرار ویرمشدرکه غزته‌لرك قبل الطبع مطبوعات اداره‌سی طرفندن معاینه اولنمسی، مجلس مبعوثانك تعطیلی، انتخاب نظامنامه‌سنك تعدیلی بونلرك جمله‌سندن ایدی.

اشبو اراده‌لر پارسده غلیان افکاری موجب اولمشدر. مطبعه‌جیلر معاینه کیفیتی موجود اولدقجه غزته و کتاب چیقارمق مشکلدر ادعاسی ایله مطبعه‌لرینی قپایوب ایشجیلره اذن ویرمشلردر. آچیقده قالمش اولان بیکارجه عمله ایسه سوقاقلره دوکیلوب حاللرندن شکایت ایتمکه باشلادقلرندن اهالی دخی ایچلرینه قاریشوب حکومت علیهنده بعض نمایشلر اجرا ایتمشدر. بو حال بتون شهره سرایت ایتدیکندن قوهٔ عسکریه‌یه مراجعت اولنمش، فقط حکومتك دقتسزلکندن ناشی پارسده پك جزؤی عسکر موجود اولوب جاده‌لر اوزرنده انشا اولنان «باریقاده‌لر» — یعنی سپرلر ارقه‌سنه تحصن ایتمش اولان اهل قیام ایلك هنگامده تأدیب ایدیله‌مه‌مش اولدیغندن عصیان کسب جسامت ایتمشدر. بووجهله سوقاق محاربه‌سی اوچ کون دوام ایتمشدر.

نهایت لغو ایدیلن عساکر ملیه طابورلرینك افرادی اهل قیامه التحاق ایدنجه عسکر شهری ترك ایده‌رك قرالك اقامتگاهی بولنان «سن

قلو Saint-Cloud » صيفيه سنه رجعت ايتمشدر. بونك اوزرينه قرال اراده‌لولك كرى آلنه‌جغنى وعد ايلش ايسه‌ده ارباب قيام موافقت ايتمه‌يوب تاج وتختنك تركنى طلب ايتمش وهمان قرالى مخلوع واختلال زماننده كنديسنى « فيليب اغاليته » ياد ايتمش اولان اورلئان دوقه‌سنك اوغلى لوئى فيليپى قائمقام سلطنت اعلان ايلمشدر (تموز ٣٠ سنه ١٢٠٨).

لوئى فيليب دخى اختلال اثناسنده جمهوريت طرفنه چكوب اونالتنجى لوئى‌نك امدادينه كلن اجنبيلر ايله محاربه ايتمش وحتى (والمى) و(ژه‌ماپ) مظفريتلرينه سبب اولانلرك برنجيلرندن بولنمش ايدى. لوئى فيليب انجق روبسپيه‌ر دورنده فرانسه‌دن طرد اولنمشيدى. لوئى فيليب مشهور جنراللردن معدود بولنديغى جهتله ناپولئون زماننده كنديسنه متفقلر طرفندن دفعاتله اردو تكليف اولنديغى حالده كنديسى اشبو تكليفى كمال نفرتله رد ايتمش ايدى.

اوننجى شارلك حكومتى عليهنده متفق بولنان مخالفين فرقه‌سى نفس الامرده ايكى طاقم اولوب برى جمهوريت طرفدارى، ديكرى دخى يالكز قوانين اساسيه (يعنى قونستيتوسيون) طرفدارى ايديلر. جمهوريت فرقه‌سى رئيسى مشهور لافايت اعلان جمهوريتى التزام ايتديكى حالده موفق اوله‌مايوب قونستيتوسيون فرقه‌سى رئيس لافيت (Laffitte) لك غيرتى ايله فرانسه تاجى اورلئان خاندانه يعنى لوئى فيليبه اعطا اولنمشدر.

قونستیتوسیون فرقه‌سی اکثریا بورژوا مبعوثاننده‌ن عبارت بولندیغی کبی، لوئی فیلیب دخی دائما صنف مذکوره استناداً حرکت ایتدیکندن «بورژوا قرالی» یاد اولنمشدر. حکومت دخی «تموز قرالیتی»، «بورژوا قرالیتی»، «اورلئان قرالیتی» نام‌لریله معروفدر.

جمع و کشاد اولنان ملت مجلسی لوئی فیلیبی فرانسه قرالی اعلان ایلدیکی جهتله قطع امید ایدن اونبجی شارل فرانسه‌یی ترك ایتمش و برقاچ سنه صوکره اوستریه‌ده وفات ایلمشدر. —

تموز قرالیتی — لوئی فیلیبك جلوسی ایله فرانسه تاجی بوربون خاندانك ایکنجی شعبه‌سی بولنان اورلئان خاندانه انتقال ایتمشدر. بوخاندان اون اوچنجی لوئی‌نك اوغلی و اون دردنجی لوئی‌نك برادری (فیلیب د، ورلئان) دن ظهور ایتمشدر.

اورلئان خاندانی اوته‌دن بری حریت وملت پرورلکله معروف ایدی. اون بشنجی لوئی دورنده مذکور فیلیب د، ورلئان وصی صفتیله برخیلی مدت فرانسه‌یی اداره ایتمش اولوب بو اثناده پك چوق اصلاحات اجرا ایتمش ایدی و مسرفلکی ایله طبیعتنك کوشکلکی اولمسه ایدی تاریخده کوزل برنام براقمش اوله‌جق ایدی.

اوغلی فیلیب انقلاب زماننده ارباب انقلاب کروهنه داخل اولوب کندیسنی فیلیب اغالیته (مساوات) یاد ایتمش وقرالك اعدامنه رأی ویرمش ایدی.

انك اوغلی لوئی فیلیب دخی خدمت عسکریه‌یه داخل اولوب حکومت جمهوریه‌نك قرال طرفدارلری ایله اجنبیلر علیهنه سوق ایتدیکی اردوده وباخصوص (والمی) و(ژه‌ماپ) محاربه‌لرنده شهرت قزانمش ایدی .

بالاده ذکر اولندیغی وجهله لوئی فیلیپ (روبسپیه‌ر) و(تره‌رور) وقتنده فرانسه‌یی ترك ایتمش اولوب بو حالده دخی فرانسه‌نك دوشمنلری طرفنه کیتمه‌مش و احاد ناسدن بری کبی ریاضیات معلمکنندن طولایی الدیغی معاش ایله قناعت ایده‌رك اسویچره‌ده اقامت ایتمش ایدی . کندیسی ماهر قوماندانلردن معدود اولدیغی کبی ، فرانسه‌ده بك چوق طرفداره مالك بولندیغندن فرانسه علیهنه قیام ایدن متفقلر کندیسنه اردو تکلیف ایتمشلر ایدی . فقط لوئی فیلیپ انی کمال نفرت ایله رد ایتمش ایدی .

بوربونلرك عودتی اوزرینه لوئی فیلیپ دخی فرانسه‌یه عودت ایتمش اولوب اون سکزنجی لوئی طرفندن مجلس اعیانه اعضا نصب اولنمش ایدی . بو مأموریتده لوئی فیلیپ دائما ادارهٔ مستبده علیهنده بولنور ایدی .

فرانسه تاجی بو دفعه ایشته بویله بر ذاته انتقال ایتمش ایدی .

لوئی فیلیپك زمان اداره‌سی فرانسه‌نك الك پارلاق دورلرندن بریدر . قرال فیلوسوف مزاجلی بر آدم اولوب سلطنت سومز

وحقنده واقع اولان سوء قصدلره باقمسزین هر نوع اجتماعگاهلرده حاضر بولنه‌رق کندیسنی احاد ناسدن اوزاق طوتمازایدی .

فرانسه چوقدن بری محتاج بولندیغی اسایشه انجق بو دفعه نائل اولمش ایدی و بوسایه‌ده فرانسه معموریتجه پك چوق ترقی ایتمشدر .

فقط نهایت درجه‌ده خلوص قلب ایله فرانسه‌یی اداره ایتمکده بولنان لوئی فیلیب دخی تاج وتختی محافظه ایده‌مه‌مشدر .

لوئی فیلیب فرانسه‌ده یالکز «بورژوا» صنفنه مستند اولان حکومتك بقا بوله‌جغی اعتقادنده بولنور ایدی . چونکه افکارنجه تجار وسرمایه‌دارلردن عبارت اولان «بورژوا» صنفی منافع مخصوصه‌لری حسبیله هر نوع انقلابات علیهنده و حال حاضر — یعنی امنیت و اسایشك بقاسی طرفنده بوله‌جقلر ایدی .

حکومت مشروطه ملت مجلسنك اکثریتنه تابع اولمق لازم اولدیغندن فرانسه ملت مجلسنده اکثریتی بورژوا صنفنده محافظه ایچون قرال برطاقم تدابیر اتخاذ ایدر ایدی . مثلا نظام موضوع موجبنجه انجق دولته سنوی بش یوز فرانق ویرکی ویرن منتخب، لااقل بیك فرانق ویرکی ویرن دخی مبعوث اوله‌بیله‌جك ایدی .

فرانسه‌ده بتون ملت — یعنی یکرمی بش یاشدن یوقاری بولنان افراد «ارای عمومیه» واسطه‌سیله امور دولته مداخله ایتمکه آلشدیغی و بو مداخله‌یی حقوق مقدسه‌سی جمله‌سندن بیلدیکی کبی،

الڭ مستعد رجالك دخی ادبا ، اطبا و ارباب حقوق کروهندن ظهور ایتمکده اولدیغی شمدی‌یه قدر اولان تجربه‌لردن آکلاشلمش ایدی. لوئی فیلیپك التزام ایتمکده اولدیغی اصول انتخاب باقی قالدقجه بو کروه کریده قاله‌جق ایدی.

بناء علیه بو صنف درعهده ایتمش اولدیغی مطبوعات عمومیه واسطه‌سیله انتخاب نظامنامه‌سنڭ تعدیلنی طلب بولنده مصر اولمش ایدی. فقط هر خصوصده بیوك فدا کارلقلر کوسترمکه مهیا اولان لوئی فیلیپ اشبو انتخاب مسئله‌سنی قرالیت ایچون مدار حیات ظن ایده‌رك نهایت درجه‌یه قدر مخالفت ایتمکه قرار ویرمش ایدی.

لوئی فیلیپ دورنده «حریت مطبوعات» و «حریت اجتماع» برکمال اولدیغندن مذکور نظامنامه‌نڭ تعدیلی یولنده هر کون غزته‌لر ایله مؤثر بندلر نشر اولنور و مخصوص ضیافتلر و اجتماعلر ترتیب اولنه‌رق اغیر نطقلر سویله‌نیر ایدی.

بونلردن صیقلمغه باشلامش اولان قرال کندی علیهنده نمایش اولمق اوزره پارسده ترتیب اولنمش بو کبی اجتماعلرڭ برینی منع ایتمش اولدیغندن اهالی بونی حقوق عامه‌یه تجاوز عد ایله عصیان چیقارمشدر. عصیان ایتمش اولان پارس اهالیسنه عساکر ملیه دخی قاریشه‌رق ایش اهمیت مخصوصه کسب ایدنجه قرال اصلاحات علیهنده بولنان (کیزو Guizot) یی عزل ایده‌رك مشهور

موسیو تیه‌ر (Thiers) ی هیئت وکلا تشکیلنه مأمور ایلمشدر. فقط بونك وقتی کچمش اولدیغندن تأثیری اولمامشدر.

نهایت لوئی فیلیب تاج و تختنی تورونی (قونت ده پاری Cte. de Paris) یه ترك ایده‌رك انکلتره‌یه چکلمشدر (۱۲۲۶).

ایکنجی جمهوریت — ملت مجلسی لوئی فیلیبك خلف تعیین ایتمش اولدیغی (قونت ده پاری) نك قرالّغنی تصدیق ایتمه‌یوب همان جمهوریت اعلان ایلمش و حکومتی موقت اوله‌رق ملت مجلسنده تفرد ایتمش اولان بش التی کشی‌یه ترك ایلمشدر. بونلرك ایچنده ایلری کلنلر شاعر و مورخ مشهور لامارتین (Lamartine)، آراغو (Arago)، لدرورولن (Ledru-Rollin) وسائره ایدیلر. علی العجله تعدیل اولنان انتخاب نظامنامه‌سی موجبجه «آرای عمومیه» اصولی اوزره قوانین اساسیه‌یی تنظیم و مذاکره ایچون برملت مجلسی انتخاب اولنمسنه قرار ویرلمشدر. فضله اوله‌رق اعدام جزاسی و اسارت لغو ایدلمشدر.

اجتماع ایدن یکی ملت مجلسنده اکثریت جمهوریت معتدله طرفدارلرنده ایدی. فقط پارسده اکثریت اوزره اولان افراط فرقه‌سی بوندن ممنون اولمایوب همان عصیان چیقارمشدر. عصیان پك چوق زحمتلر وسفك دما ایله جنرال قاوه‌نیاق (Cavaignac) طرفندن تسکین اولنمشدر.

بو عصیان کرك اسایش طرفداری بولنان فرانسزلرك ، کرك علی العموم اجنبیلرك سوء نظرینی موجب اولوب جمهوریت ایچون پك مضر کلمشدر. فرانسه ملتی « قونوانسیون » ایله « تەررور » لك [*] اعادەسندن خوف ایتمکه باشلامش ایدی. بناءعلیه رئیس جمهوری انتخاب ایچون اهالینك رأینه مراجعت اولندیغی وقت بیوك ناپولئونك برادر زادەسی لوئی ناپولئون بش ملیون رأی ایله رئیس جمهور انتخاب اولنمشدر.

بو انتخاب اوروپاده تلاشی موجب اولمش ایسەده فرانسەده بو دفعه واقع اولان انقلاب ممالك سائرەیه دخی سرایت ایتمش اولدیغندن اوروپا حکومتلری داخلی مشغولیتلرندن طولایی خارجه باقه مامشلردر.

انتخاب اولنان لوئی ناپولئون جمهوریته و قانون اساسی یه صداقت اوزره حرکت ایدەجکنه رسماً یمین ایتمش اولدیغندن براز اذهانه سکونت کلمشدر. —

لوئی ناپولئونك تغلبی —— لوئی ناپولئون بوناپارت فلمنك قرالی اولوب بیوك ناپولئونك نابجا تجاوزاتندن طولایی کندی اختیاری ایله ترك تخت ایتمش اولان (لوئی بوناپارت) ك اوغلی ایدی. لوئی بوناپارت مذکور حرکت سایەسنده عمومك تحسیننی

[*] صحیفه ٢٣١

موجب اولدیغی کبی ، اوغلی لوئی ناپوئون دخی معلومات ودرایتی ونشر ایتدیکی بعض آثاری ایله هر کسك نظر دقتنی جلب ایتمش ایدی .

بیوك ناپوئونك اوغلی (پرنس دەراشتاد) لك بلا ولد وفاتی ایله حق وراثت اشبو لوئی ناپوئونه انتقال ایتدیکی کبی ، ذاتاً بوناپارت خاندانی افرادی ایچنده دخی حکومتی درعهده ایتمك ایچون کندیسندن مناسبی یوق ایدی .

مرور ایدن زمان ناپوئون دورنده فرانسەنك دوچار اولمش اولدیغی فلاکتلری اونوتدیرمش اولدیغی حالده ناپوئون دورنده قزانیلان شانی اونوتدیرمامش ایدی . فضله اولەرق عودت ایدن بوربون خاندانی دخی انقلابی کان لمیکن حکمنده طوتەرق ریاست اموردە اهلیتسزلکارینی اثبات ایدنجه اهالی وبالخصوص عسکر ایمپراطورلغه میل ایتمکه باشلامش ایدی .

حتی ناپوئونلرك لهنده اولەرق فرانسەدە واقع اولان انقلاب افکار او درجەدە شدتلی ایدی که اهالینك نظرندن دوشمکه باشلامش اولان لوئی فیلیب اهالینك توجهنی وبناء علیه تاج وتختنی محافظه ایچون بیوك ناپوئونك تابوتنی (سنت الن) اطەسندن پارسه نقل ایتمك کبی بعض حرکاتده بولنمش ایدی .

بو احواله واقف اولان ناپوئون امیدە دوشەرك اختلال چیقاروب حکومتی ضبط ایتمك فکری ایله ایکی دفعه قیام ایتمش وفقط

موفق اولهمامش ایدی. حتی برنده اسیر دوشهرك قلعه بند ایدلمش وانجق خیلی مدت صوکره تبدیل قیافتله یقاسنی قورتارمش ایدی.

اهالیده ناپولئونلره قارشی بو درجهده توجه وار ایکن یکرمی التی (١٨٤٨) سنهسی احتلالی اوزرینه انلره مراجعت اولنمامسنه ایکی سبب وار ایدی. بریسی ملت مجلسنك مرکب اولدیغی فرق مختلفه ایچنده اووقاتلر، ادیبلر، حکیملردن عبارت اولان جمهوریت فرقهسنك اك پارلاق وجربزهلی برفرقهاولدیغی، دیکری دخی اساساً ایمپراطورلغه مائل اولان برطاقم صنوف اهالی طرفندن ایمپراطورلق مطلقا محاربهٔ عمومیه‌یی موجب اولور قورقوسی ایله جمهوریت طرفنه میل کوسترلمسی ایدی.

فقط جمهوریت معتدلهنك تأسسنه احتمال حاصل اولمسی اوزرینه افراط فرقهلرك پارسده چیقاردقلری عصیان تخدیش اذهانی ومتردد بولنان فرقهلرك ناپولئونه میل ایتمسنی موجب اولمشدرکه مجلسك حین انتخابنده بوناپارتلره اصلا رغبت کوسترمهیوب قرالیت وجمهوریت طرفدارلرینی انتخاب ایتمش اولان ملت رئیس جمهورك حین انتخابنده همان هیئتی ایله بوناپارت طرفداری کسلمشدر.

ذاتاً پرنس ناپولئون دخی متصل صلح واسایشدن باحث بیاننامهلر نشر ایتمکدن کری طورمایور ایدی. بناء علیه رئیس جمهور انتخابی ایچون آرای عمومیه مراجعت

اولندیغی وقت ناپولئون جمهوریت فرقه‌سنك ملتزمی و نامزدی بولنان جنرال قاونیاقك قزاندیغی آرانك بش مثلنی قزانوب رئیس جمهور اعلان اولنمشدر.

اشبو انتخابك اوروپاده فرانسه‌یه قارشی برحرکتی موجب اولماسی دخی آیریجه ناپولئونك کسب قوت ونفوذ ایتمسنه یاردم ایتمشدر.

میدانده اولان ملت مجلسی صورت ظاهره‌ده کوروندیکی قدر جمهوریت طرفداری اولمایوب اعضانك قسم اعظمی قرالیت طرفداری ایدی. فقط لوئی فیلیپی خلع ایدن پارس اهالیسی اولوب، پارس اهالیسی ایسه جمهوریت معتدله ایله دخی قناعت ایتمه‌یوب عصیان چیقاره‌جق درجه‌ده افراط جهتنده بولندیغندن قرالیت طرفدارلری «قرال» لفظنی اورته‌یه چیقارمغه بیله جسارت ایده‌مه‌مشلر ایدی.

رئیس جمهور انتخاب واعلان اولنان ناپولئون بو حالی سرمایه اتخاذ ایده‌رك کندینه کوره بیوك ایشلر کورمشدر.

مجلسده اکثریت اوزره بولنان قرالیت طرفدارلری حکومت جمهوریه‌یه قارشی حرکت ایتدکلری حالده برفرقه کبی کورونمکده ایدیسه‌لرده حقیقت حالده مستقل ایکی فرقه‌دن عبارت ایدی. بونلرك مخالفین موقعندن چیقوب ـ یعنی اللرینه فرصت کچیروب

ایش کورمکه باشلادقلری وقت بربرندن ایریله جقلری شبهه سز ایدی. چونکه نصفی « لژیتیمیست » (Légitimistes) ــ یعنی اسکی اصول اوزره قرالیت یاخود هانری شامبور طرفداری ، نصف دیکری دخی « اورلیانیست » (Orléanistes) ــ یعنی حکومت مشروطه یاخود اورلیان خاندانی طرفداری ایدیلر.

بوکا بناءً ناپولئون بو فرقه‌نك ارزوسی وجهله حرکت ایده‌رك مهلك اولان جمهوریت فرقه‌سنی ازمکه غیرت ایتمشدر. قرالیت طرفدارلری دخی ممنوناً وجمهوریت طرفدارلرینه رغماً قرال لوئی فیلیپك دورنده جاری اولان نظاماتدن دها شدتلی بر طاقم نظاملر میدانه چیقارمشلردر. ناپولئون ایسه بو صره‌ده فرانسه داخلنده سیاحت ایده‌رك نطقلر واسطه‌سیله ایمپراطورلق ایچون یول حاضرلامقده و افکاری یوقلامقده ایدی.

ناپولئونك بو حرکتی قانون اساسی یه مخالفت ایدیسه‌ده مجلسده اکثریت بولنان « قرالیت طرفدارلری » « جمهوریت قانون اساسیسنك » احکامنه تجاوز اولنمسندن ممنون اولدیغندن چکوب کیده‌یور ایدی. بو کبی احوال و حرکات ایچنده درت سنه چکمش و بو صره‌ده ناپولئونك فرانسه‌ده ایسته‌دیکنی اجرایه مقتدر اولدیغی اکلاشلمشدر.

قانون اساسی موجبنجه رئیس جمهور درت سنه ایچون انتخاب اولنه‌جق ومأموریتنی اکمال ایدن رئیس ایکنجی دفعه اولمق

اوزره انتخاب ـ یعنی همان مأموریتنده ابقا اولنمایوب انجق آره‌ده درت سنه مرور ایتدکدن صوکره انتخاب اولنمق صلاحیتنی حائز اوله‌جق ایدی. بناء علیه ناپولئون ایچون ریاست اموردن چکلمك لازم کله‌یور ایدی.

ناپولئون بوکا راضی اولمامشدر. یعنی محافظه‌سی ایله مکلف اولدیغی قانون اساسی‌یی ایاقلرینك آلتنه الدقدن صوکره ملت مبعوثانی حقنده جانیلره لایق معامله‌یی ارتکاب ایده‌رك حکومتی غایت چیرکین صورتده غصب وضبط ایلمشدر.

قروموه‌لك اوزون پارلمنتو حقنده [*] ارتکاب ایتدیکی حرکت ایله «برومر اون سکز» وقعه‌سی [**] پرنس ناپولئونك اشبو حرکتی اوکنده حرکات مشروعه‌دن عد اولنه‌بیله‌جك درجه‌ده اهوندر.

ناپولئون کیجه‌نك برنده ملت مجلسی اعضاسندن الك ایلری کلنلرینی یاتاق اوطه‌لرندن اخذ ایتدیروب کمال حقارتله (مون واله‌رین) طابیه‌سنه نقل ایتمش و ملت مجلسنك تعطیل اولندیغی و برطاقم قوانینك منفسخ اولدیغی اعلان ایلمشدر. پارس اهالیسی ایله جاندارمه الندن یقاسنی قوتاره‌بیلمش اولان بعض مبعوثان ملت قانونك محافظه‌سی ایچون قیام و ناپولئونك حرکتنه قارشی پروتستو ایتمشلر ایسه‌ده ناپولئون اولدن ترتیب ایتمش اولدیغی قوهٔ کلیهٔ

[*] جلده ٥ صحیفه ٢٣٨

[**] صحیفه ٢٥٢

عسکریه سایه‌سنده بو کبی حرکاتی وحشی صورتده تسکین ایلمشدر. قیام پارسدن ولایاته سرایت ایتمش اولدیغندن فرانسه قان ولاشه‌لر ایچنده قالمشدر.

بو وقعه «ایکی کانون اول تبدلی» [*] نامی ایله معروفدر. بو ایشده ناپولئونك مأمورلری اولوب تاریخ نظرنده کندیسی ایله برابر الك زیاده لکه‌دار اولانلر باش وکیل پرنس ده مورنی (de Morny)[**]، ضبطیه ناظری ده موپا (de Maupas)، حربیه ناظری مارشال سنت آرنو (Saint-Arnaud) ایدیلر. —

ایکنجی ایمپراطورلق — لوئی ناپولئونك ارتکاب ایتدیکی حرکت جنایتکارانه آرای عمومیه طرفندن تصدیق اولنمش و ناپولئون اون سنه مدتله رئیس جمهور اعلان اولنمشدر. بو ریاست دخی حقوق ووظائفی اسکی قوانین اساسیه‌ده مذکور ریاست اولمایوب بو دفعه ناپولئون طرفندن تنظیم و نشر اولنان قوانین جدیده موجبنجه بر ریاست ایدی که اقتداری مستبد یاد اولنان قراللرده قراله ویریلن اقتداردن زیاده ایدی.

تمام بر سنه صوکره ناپولئون ایمپراطورلغك اعاده‌سی ایچون

[*] *Coup de Etat de Deux Decembre.*

[**] روایات موثوقه‌یه نظراً ده مورنی ناپولئونك غیرمشروع برادری ایدی که ازجمله شخصاً اولان مشابهتی سند اتخاذ اولنه‌یورایدی.

واقع اولان مراجعت اوزرینه اهالی طرفندن اون ملیون رأیدن سکز ملیون رأی ایله واوچنجی ناپولئون [*] نامیله ایمپراطور اعلان اولنمشدر (١٢٣٠).

بیوك ناپولئونی تعقیب ایده‌رك فرانسه‌یه داخل اولمش اولان دول معظمه فرانسه‌ده ناپولئون خاندانلك مؤبداً حکومتدن محروم قالدیغنی اعلان ایتمشلر ایدی و برنجی ناپولئونك البه اطه سندن عودتی اوزرینه علی العجله فرانسه علیهنه قیام ایتملری بوندن ایلری کلمش ایدی. حالبوکه بودفعه کیمسه سسنی چیقارمامش وحتی روسیه مستثنا طوتلدیغی حالده جمله‌سی ناپولئونك حکومتنی تصدیق ایتمشلردر.

اوچنجی ناپولئون کندی خاندانی ایچون اك بیوك واك مهلك دوشمنك انکلتره اولدیغنی وانکلتره نك موافقتی اولمادقچه ناپولئونلرك عودتنه احتمال اولمادیغنی درك ایتمش اولوب اوته‌دن بری کندیسنی انکلتره طرفداری کوسترر وریاست اموره کلدکدن صوکره بین الدول جاری اولان مسائلده انکلتره ایله برابر حرکت ایتمك وانکلتره نك منافعنه کوره تجارت مقاوله‌لری عقد ایتمك کبی جهتلرده بولنور ایدی. بناء علیه انکلتره ناپولئونك حکومتنی تصدیق ایتمك ایچون بر بأس کورمه‌مشدر.

[*] بیوك ناپولئونك اوغلی (پرنس راشتاد) «ایکنجی ناپولئون» یاد اولنمش ایدی.

دیکر طرفدن بودفعه احوال عمومیه تبدل ایتمش اولوب دولتلو پارسده جمهوریتك اعلانی اوزرینه کندی تبعه‌لرینك حریت دعواسی ایله قیام ایتدکارینی کورمشلر ایدی ·

فرانسه‌نك قرالیت ایله امتزاج ایده‌میه‌جکی تبین ایتمش ایدی واولسه یا جمهوریت ، یاخود ایمپراطورلق بقا بوله‌جق ایدی · ایمپراطورلق ایسه جمهوریت افکارینك دوشمنی ایدی · واقعا فرانسه‌نك برنجی ایمپراطورلغی اسایش عمومی‌یی اخلال ایتمکدن کری طورمامش ایدی · لکن افکارلرنجه بونده‌کی قباحت ایمپراطورلغه عائد اولمایوب ناپولئون بوناپارتك شخصنه عائد ایدی ·

بالادن اکلاشلدیغی اوزره داخلی وخارجی احوال ایمپراطورلغه پك مساعد ایدی · فقط ایمپراطورلق دخی چوق مدت راحت ایتمه‌مشدر · بوده طبیعی ایدی · چونکه ناپولئونك ارتکاب ایتدیکی حرکت انجق حیثیت وحقانیت خاصه سندن بستون محروم قالمش اولان برامتك قبول ایده‌بیله‌جکی برحرکت ایدی ·

واقعا بو حرکت ارتکاب اولندقدن صوکره اون ملیون فرانسزلیدن سکز ملیونی تصدیق ویالکز بر ملیونی تقبیح ایتمش ایدی · فقط عدده باقلمایوب ایشك لدیناتنه باقلدیغی حالده ایمپراطورلغك ظن اولندیغی درجه‌ده متین بر اساس اوزرینه مؤسس اولمادیغی اکلاشیلیر ایدی ·

ناپولئون مخالفینك اغزلرینی قپامش وکندیسی ایراد ایتدیکی

متعدد نطقلرده تأدب ایتمکسزین بر طاقم افترالر ایله جمهوریت فرقه‌سنی اهالی نظرنده چوروتمش ایدی. مذکور سکز ملیون رأی ناپولئونك دسیسه‌لرینه الدانان جاهل اهالینك رأیلری ایدی. مخالف اولان بر ملیون رأی ایسه ملتك ارکانی اولان حکما، ادبا وسائر ارباب هنر ومعرفتك آراسی ایدی. اشبو ارباب معارفك ایلریده اهالینك کوزلرینی آچمغه موفق اوله‌جقلری میدانده ایدی.

فضله اوله‌رق ناپولئون بوردو شهرنده رسماً «ایمپراطورلق صلح مؤبد دیمکدر» (l'Empire c'est la paix) دیمش اولدیغی حالده، محاربه‌لردن کری طورمامشدرکه بونلرك چوغی لزومسز ایدی. [*]

طبیعت مصلحتدن اکلاشلدیغی اوزره ناپولئونه یاردم ایدنلر وجدانسز وحیتسز آدملر اولوب ریاست امور دخی بونلره انتقال ایتدیکندن فرانسه ارتکاب وسؤ اخلاق دریاسی کسلمش وجاسوسلر ایله طولمشدر. بودخی غلیان حیتی موجب ایدی.

ناپولئون اون سکز سنه قدر حکومت ایتمش واون سنه‌دن زیاده کمال استبداد اوزره حرکت ایلمش ایسه‌ده بالآده تعداد اولنان اسبابدن طولایی غلیانه کلمش اولان افکار عامه انتخاباتده مخالفین کروهندن مبعوث کوندرمك کبی بعض نمایشلر کوسترمکه

[*] بو محاربه‌لرك ایچنده مشهور اولان قریم، ایتالیه، مکسیقه والمانیه محاربه‌لری ایدی.

باشلادیغندن ناپولئون دخی تسکین اذهان ایچون پولتیقه یی دکشدیر-
مش وحریت طرفدارلرینی ممنون ایده جك یولده ممالکی اداره
ایتمکه باشلامشدر. بو دخی مطلوب ومأمول اولان ثمره لردن هیچ
برینی ویرمه دیکندن ناپولئون فتوحات خارجیه واسطه سی ایله
توجه عامه یی تجدید ایتمك فکری ایله پروسیه ایله محاربه یه طوتشمش
وایمپراطورلغك انقراضنه سبب اولمشدر

شوقدر وارکه ناپولئون دورنده خارجی ایشلرده فرانسه پك
پارلاق ایدی وفرانسه نفوذی تامیز، طونه، اشپره ونوا سواحلنده
حس اولنمقده ایدی. —

فرانسه والمانیه محاربه سی — بیك ایکی یوز قرق سنه-
سندن بری پروسیه قرالیتنك امور خارجیه سی ناظری قونت
بسمارق شنهاوزن امور سیاسیه ده ابراز ایتدیکی مهارت ومتانت
افکار ایله تفرد ایتمکه باشلامش ایدی.

ناپولئونك افق سیاسیده بر ییلدیزك ظهورینه برحسن نظرله
باقه مایه جغی بدیهی اولدیغی کبی، ذاتاً بسمارق دخی عموم
المانیه نك ایشلرینه کیسه یه وحتی قاریشق اولان المانیه اموری
کویا اجرای نفوذ وابراز مهارت ایچون کندیسنه سرمایه اتخاذ
ایتمش اولان اوچنجی ناپولئونه دخی نوبت ویرمه مکه باشلامش
ایدی. بناء علیه ناپولئون بروقتدن بری بسمارقه یان کوز ایله
باقمغه باشلامش ایدی.

بسمارق عموم پروسیه‌لیلر کبی (ایه‌نه) مغلوبیتنك نتایجی اوله‌رق [*] فرانسه یوزندن پروسیه‌نك باشنه کلن فلاکتی اونوتمامش اولوب اخذ انتقام ارزوسنده بولنه‌یور ایدی . ذاتاً پروسیه بو فکر سایه‌سنده هیچ بروقنده تدارکات و اصلاحاتدن خالی قالمامش وعسکرلك خصوصنده برنجی‌دولت اولمش ایدی .

بسمارق ایله پروسیه ارکان حرب رئیسی قونت مولتکه ظاهراً پك پارلاق ومقتدر کورونن فرانسه‌نك حقیقت حالده پروسیه‌ایله باشه چیقه‌مایه‌جغنی تحقیق ایده‌رك محاربه ایتمکه قرار ویرمشلر وایشی پك کوزل صورتده ترتیب ایلمشلردر - یعنی مسئولیتی اوزرلرندن اتمق ایچون فرانسه‌یی اعلان حربه مجبور ایتمشلردر (١٢٤٨).

ماهر بسمارق ناپولئونك بلجیقه قرالیتی ایله لوقسامبورغ امارتنده کوزی اولدیغنه واقف اوله‌رق چوقدن بری ناپولئونی امیدوار ایتمکده و بوسایه‌ده ال التندن پروسیه ایچون ایشلر کورمکده ایدی . اوستریه‌نك مغلوبیتی، ایله المانیه هیئت متفقه‌سندن اخراجی، پروسیه‌نك تحت ریاستنده اوله‌رق شمالی المانیه حکومتلرندن برهیئت متفقه ظهوری - هب بو پولتیقه‌نك نتایجی جمله‌سندن ایدی. ناپولئون بونلرك حصوله کلمسنه برخیلی یاردم ایتمش اولدیغندن بسمارقدن مقابله ایسته‌مشدر . فقط بسمارق طانیمامازلغه

[*] صحیفه ٢٦٤

کلمشدر. بونکله تا جکرکاهندن مجروح اولان ناپولئون پروسیه‌یی «تأدیب» ایچون فرصت کوزتمکه باشلامشدر.

بوفکره دوشمش اولان ناپولئون حربیه نظارتنه هرسنه ویرلمکده اولان ملیونلری و پارسده رسم چکیدلر ایچون طوپلان اردونك انتظامنی کورمکده اولدیغندن عسکرینك ازهر جهت مکمل وکافی اولدیغنه ایناتیر ایدی. حالبوکه ریاست اموردە بولنان مرتکب واهلیتسز ادملر فرانسه‌نك امور عسکریه‌سنی یوز اوستی براقشلر ایدی که پروسیه‌یه جسارت ویرن موادك بریده بو ایدی.

وقت مزبورده اسپانیه اختلال حالنده اولوب ارکان دولت اختلالی تسکین و اطفا ایچون اجنبی خاندانندن برینی قرال انتخاب ایتمکه قرار ویرمشلرایدی. بسمارقك تشویقی ایله‌اولوقت اسپانیه‌نك ریاست اموزنده بولنان جنرال (پریم) اسپانیه تاجنی پروسیه خاندان قرالیسی افرادندن (پرنس هوهنزولرن) ه تکلیف ایلمش‌وبسمارق بوکافرانسه‌نك راضی اولمیه‌جغنی بیلدیکی حالده قبول ایتدیرمشدر.

اسپانیه تاجنك هوهنزولرن خاندانه انتقالی فرانسه ایچون مشهور بشنجی شارل دورینك عودتی دیمك اولدیغندن فرانسه شدتلی پروتستولر ایله بردن اورته‌یه چیقمشدر. بسمارق وسیله بولمش اولان ناپولئونك اسپانیه تاجندن واز کچیرمك ایله قناعت

ایتمه‌یه‌جکنی یقیناً بیلدیکی جهتله هوهنزولرن پرنسنك نامزدلکدن چیقدیغنی اعلان ایده‌رك صورت ظاهره‌ده حربه طالب اولما‌دیغنی کوسترمشدر. بوندن طولایی جسارتلنمش اولان ناپولئون فی‌مابعد دخی هوهنزولرن خاندانك اصلا بو کبی تشبثاتده بولنما‌یه‌جغنی طلب ایلك کبی یولسز حرکتده بولنمش و پروسیه طبیعی بونی قبول ایتمه‌دیکندن حرب اعلان اولنمشدر. بناء علیه بسمارق مرادینه نائل اولمش و بونکله برابر مرادینك نه اولدیغنی عالمدن کتم ایتمکه موفق اوله‌رق مسئولیت معنویه‌یی ناپولئون اوزرینه آتمشدر.

پروسیه آز مدت ایچنده حدود باشنده کلیتلی عسکر جمع ایتمش و فرانسزلره حاضرلنمق ایچون میدان ویرمکسزین تجاوز ایدی ویرمشدر. مغلوب اولان فرانسه اردوسی متین مج (Metz) قلعه‌سنه قپانمش وانك امدادینه کلن اردویی بلجیقه حدودنده کائن سدان قلعه‌سی جوارنده اسیر ایتمشدر. ناپولئون دخی بو اردوایچنده اولوب کمال رذالت ایله قلیجنی تسلیم ایتمشدر (٢ تشرین اول ١٢٤٨). ایکی کون صوکره نهایت درجه‌ده متنفر اولمش اولان فرانسه «محافظهٔ ملیه حکومتی» [*] نامیله بر حکومت موقتهٔ جمهوریه تشکیل ایلمشدر (٤ تشرین‌اول).
حکومت موقته و باخصوص او حکومتك اعضاسندن

[*] *Gouvernement de la Defence Nationale.*

بولنان موسیو غامبتا (Gambetta) حیرت انگیز بر غیرت وفداکارلق سایه‌سنده فرانسه ملتنك وعسکرینك ناموسنی اکمال ایلمش ایسه‌ده نتیجهٔ احوالده فرانسه مغلوب و پریشان اولمشدر.

عقد اولنان مصالحه‌ده فرانسه ایکی ولایتنی غائب ایتمش و بش ملیار فرانق تضمینات حربیه‌ویرمکی تعهد ایتمشدر. فرانسه‌نك مالاً ایتدیکی ضرر اون ایکی ملیار فرانقه بالغ ایدی. دول معظمه‌نك الك برنجیلرندن معدود اولان فرانسه اوچنجی درجه‌ده حکومت حالنده قالمش و بو حالدن تز قورتیله‌جغنه امید کسلمشدر. —

وقوعات اخیره — عقد اولنان مصالحه‌یی تصدیق ایچون اجتماع ایدن ملت مجلسنك انتخابی احوال فوق العاده اثناسنده واقع اولمش ایدی. جمهوریت طرفدارلری تکلیف اولنان شرائطك قابل قبول اولمادیغنی بیان ایله نهایت درجه‌یه قدر محاربه ایتمك لازم اولدیغنی درمیان ایده‌یورلر ایدی. قرالیت طرفدارلری ایسه یورغون اولان اهالینك صلح ارزوسنده اولدیغنی بیلدکاری ایچون صلح بیراغنی اچه‌رق میدان انتخابه چیقمشلردر. مجلسك معاهده‌یی تصدیق ایتدکدن صوکره همان طاغیله‌جغی مقرر اولدیغندن جمهوریت طرفداری بولنان ملت پك چوق یرلرده دخی قرالیت طرفدارلرندن مبعوث انتخاب

ایتمشلردر. بناء علیه مجلسده اکثریت قرالیت طرفدارلرنده قالمشدر. مجلسده ناپولئون طرفدارلرندن هیچ بر اعضا یوق ایدی. حتی ناپولئون طرفدارلری اهالینك رأینه مراجعت ایتمکه تأدب ایتمشلردر.

قرالیت طرفدارلری تکرار اهالینك رأینه مراجعت اولندیغی حالده کندیلرینك انتخاب اولنمایه جقلرینی بیلدکلری جهتله مصالحه نامه یی تصدیق ایتدکدن صوکره طاغلمایوب، تضمینات حربیه اعطا اولنوب فرانسه کسب سکونت ایدنجه یه قدر فرانسه یی اداره ایده جکلرینی و او وقته قدر ادارهٔ موقته یی قالدیرمایه جقلرینی اعلان ایتمشلردر. بوندن صوکره مجلس دخی یکرمی التی ولایتدن مبعوث انتخاب اولنمش اولان موسیو (تیه‌ر) ی «قوهٔ اجرائیه رئیسی»[*] عنوانی ایله رئیس جمهور اعلان ایلمشلردر.

مجلسك بو حرکتی و قرالیت طرفدارلرینك اکثریت قزاندقلری افراط درجه ده جمهوریت طرفداری بولنان پارس اهالیسنی یأسه دوچار ایده‌رك عصیان ایتملرینی موجب اولمشدر.

پارسك پروسیه‌لیلر طرفندن محاصره‌سی اثناسنده عموم اهالی یه سلاح ویرلمش ایدی و اهالیدن معلم الایلر تشکل ایتمش ایدی که قوهٔ مجموعه‌سی اللی بیك نفری متجاوز ایدی. بونك ایچون پارس عصیانی کوچ حال ایله تسکین اولنه بیلمشدر. عصیاندن

[*] *President des pouvoirs exécutifs.*

فرانسه‌نك ایتدیکی ضرر معنوی همان پروسیه‌لیلرك ضررلرینه معادل ایدی .

ارباب قیام ایچنده اشتراك اموال وسائر سوسیالیست فرقه‌لرینه منسوب اجنبیلر دخی موجود ایدی . بونلر « قومون » نامیله برحکومت تشکیل ایتمشلر ایدی که بوحکومتك « تەررور » دن [*] اشاغی قالیر یری یوق ایدی .

نهایت مغلوب اولمش اولان اهل قیام یأسلرندن دلروب پارسك الك مشهور ابنیه‌سنی ودوائر رسمیه‌سنی غازایله طوتشدیروب احراق ایلمشلردر . بناءعلیه دنیانك الك کوزل شهری بولنان پارس اولا پروسیه طوپلرینك وصوکره اهل قیام علیهنه استعمال اولنان فرانسه طوپلرینك دانه‌لرندن وحریقلردن پك متضرر اولوب خرابه‌لر ایچنده قالمشدر .

بوعصیانك نتیجه‌سی اوله‌رق اوتوزالتی بیك قدر ادم دیوان حرب واسطه‌سیله محکوم اولوب کیمی اعدام اولنمش ، کیمی قلعه‌بند ایدلمشدر

پارس شهری دخی شو یقینلره کلنجه‌یه‌قدر ممالکك مقر اداره‌سی بولنمق شرفندن محروم براقیلوب ملت مجلسی وحکومت پارس قربنده بولنان ورسای شهرنده اقامت ایتمشلردر .

فرانسه‌نك ریاست اموری درعهده ایتمش اولان موسیو

[*] صحیفه ٢٣١

(تیه‌ر) فرانسه تاریخنده کوریلن رجالك بیوکارندن معدود در. کندیسی عسکر بولنمادیغی حالده امور عسکریه واقف بولندیغی یازدیغی ناپولئون بوناپارت تاریخندن معلوم اولدیغی کبی، پروسیه‌یه اعلان حرب اولندیغی کونی همان یالکز باشنه اولەرق محاربه‌نك علیهنده بولنمش و «عسکرك جاکت دوکمه‌سنه وارنجه‌یه قدر هرشیئك حاضر اولدیغنی» کمال افتخارایله بیان واعلان ایدن حربیه ناظری مارشال لو بوف (Le Bœuf) ه قارشی فرانسه‌نك پروسیه‌ایله محاربه‌یه حاضر اولمادیغنی ادعا ایلمش‌ایدی. حتی بو اصرارندن طولایی مجلسدن چیقدقدن صوکره عربه‌سی اهالی طرفندن طاشه طوتلمش ایدی.

کندیسی مشهور دیپلوماتلردن معدود اولدیغی کبی، امرخطابتده دخی امثالی یوق ایدی. بودفعه ریاست جمهورده کندیسنك مدبر امور اولدیغنی کوسترمشدر.

موسیو (تیه‌ر)ك تحت ادارەسنده بولنان فرانسه‌نك موفقیاتی تاریخ عمومیده آلتون حروف ایله یازلمغه شایاندر. فرانسه‌نك منابع مالیه‌سی کورلنمش، تجارت و صنایعنه سکته کلمش، اعتباری بوزلمش، ممالکك برقسمی اجنبی النده قالمش‌ایدی. بوغوائلی برطرف ایتمك ایچون فرانسه چوق سرمایه‌یه محتاج‌ایدی. فضله اولەرق بش ملیار فرانق تضمینات ویریله‌جك، فرانسه‌ده قالان

پروسیه عسکری بشلنه‌جك ، عسکر یکیدن تنظیم وتجهیز ایدیله‌جك ، خراب اولان جهتلر تعمیر اولنه‌جق ایدی .

(تیه‌ر) اوچ سنه ظرفنده اشبو امورك کافه‌سنی تسویه ایده‌رك دنیایی حیرت وتحسین ایچنده براقشدر .

حالبوکه بومشغولیت ایچنده بولنان تیه‌ر ملت مجلسی ایله اوغراشمقدن اصلا خالی دکلدی .

موسیو (تیه‌ر) اساساً حکومت مشروطه طرفداری (اورلیانیست) بولندیغی حالده فرانسه‌ده جمهوریت اداره‌سندن بشقه بر اداره‌نك بقا بولمایه‌جغنی اکلامش اولدیغندن وطنك سلامتی اوغورنده افکارینی ترك ایلمش ایدی . بناءعلیه مجلسده غالب اولان قرال طرفدارلری جمهوریته میل ایتمش اولان (تیه‌ر) ه دوشمن کسلمشدر .

واقع اولان انتخابات جزؤیه‌ده هب جمهوریت طرفدارلری غالب اولمغه باشلادقلرندن قرال طرفداری اولان اکثریت تیه‌ری دوشیروب یرینه مارشال ماق ماهونی رئیس انتخاب ایتمشلردر .

فقط صره قرالك انتخابی مسئله‌سنه کلنجه قرال طرفدارلری ایکی فرقه‌یه ایریلوب [*] برایشه قرار ویرمکدن عاجز قالمشلردر . بونك ایچون نهایت جمهوریتك تصدیقنه لزوم کوریلوب فرانسه

[*] «اورلیانیستلر» (*Orleanistes*) یاخود حکومت مشروطه طرفدارلری و «لژیتیمیستلر» (*Legitimistes*)

ایچون بر « جمهوریت معتدله » اولمق اوزره قوانین اساسیه تنظیم ایدلمشدر (١٢٥٣).

قوانین اساسیه اعلان اولندقدن صوکره انتخاب اولنان ملت مجلسنده جمهوریت طرفدارلری اکثریت بولدقلری جهتله فرانسه ده جمهوریت یرلشمشدر.

ذاتاً اوچنجی ناپولئون عقد مصالحه‌دن صوکره انکلتره‌ده وفات ایتدیکی کبی، بوندن اوچ سنه مقدم وارثی بولنان اوغلی دخی جنوبی افریقه‌ده تلف اولدیغندن بوناپارت فرقه‌سی دخی انقراض بولمشدر.

بوکونکی کونده بش یوز التمش اعضادن مرکب اولان ملت مجلسنده جمهوریت طرفدارلری درت یوزی متجاوز اولدیغی حالده، اساساً اوچ مستقل فرقه بولنان مخالفین یوز یوزاللی کشیدن عبارتدر. —

— ١٢ —

بلجیقه

صورت ظهوری – ویانه قونغرەسی خیلی عصرلردن بری اوستریه خانداننك تحت ادارەسنده بولنان بلجیقه قطعەسنی [*] فلمنکه الحاق ایدەرك ایکی قطعەدن (نیدرلاندیه) قرالیتی نامیله برحکومت تشکیل ایتمش ایدی .

حالبوکه فلمنك ایله بلجیقه اهالیسی بیننده جنسیت و ملیت خصوصنده هیچ بر مناسبت اولمادیغندن امتزاج – یعنی برواحد سیاسی تشکیل ایدەجکلرینه امید یوق ایدی .

فلمنکلیلر عن اصل المانیه جنسنه منسوب اولوب المانجه سویلدیکی حالده بلجیقەلیلر (سلت) و (رومان) جنسنه منسوب وفرانسزجه متکلم ایدی .

بونك ایچون ویانه قونغرەسی ایکی قطعەیی برلشدیرەجکنه فلمنکی المانیه یه ، بلجیقەیی دخی فرانسەیه الحاق ایتمش اولسیدی دها مناسب برایش کورمش اولور ایدی .

[*] جلد صحیفه ٢٧٥ و ٣٣١

بلجیقه خیلی امتیازاته نائل اولدیغی حالده هیچ بر وقتده فلمنکدن آیرلمق فکرندن واز کچمه‌مش ایدی. فلمنك قرالی کلیوم دخی بو سببدن اوله‌رق قوهٔ جبریه ایله بلجیقه‌لیلری تأدیب وتسکین ایتمکه قیام ایتمشدر. شوقدرکه فلمنك حکومتنك شدتی بالعکس غلیان افکاری موجب اولمشدر.

پارسده اونجی شارل علیهنه قیام واقع اولوب حکومت حریت پرور لوئی فیلیپه انتقال ایدنجه بروسل شهرنده دخی قیام واقع اولمشدر. حکومت محلیه‌نك خطاسی اوزرینه قیام ابتدای ظهورنده تسکین ایدیله‌مه‌دیکندن عموم ممالکه سرایت ایتمشدر (١٢٠٩).

فلمنك محاربه‌سی خیلی امتداد ایتمش وخیلی قانلر دوکلمشدر. بلجیقه‌لیلر فلمنك عسکرینی ممالکلرندن طرد ایده‌رك برحکومت موقته تشکیل ایتمشلر وصوکره فرانسه قرالی لوئی فلیبك اوغلی دوق ده نمور (D. de Nemours) ی قرال انتخاب ایلمشلردر. فقط لوئی فیلیپ فرانسه ایچون مهلك برمسئله اچامق فکری ایله فلمنك تاجنی رد ایلمشدر. بونك اوزرینه فلمنکلیلر دخی ساقس قوبورغ پرنسلرندن لئوپولدی قرال اعلان ایلمشلردر.

دول معظمه مرخصلرندن مرکب اوله‌رق لوندره‌ده اجتماع ایدن قونغره دولتلرك قرارلری ایله تشکل ایدن بلجیقه حکومتنی

تصدیق ایتمه‌دیکی ایچون فلمنك قرالنی تأدیب ایتمکه قرار ویرمش وبوکا فرانسه‌یی مأمور ایلمشدر٠

فرانسه اردوسی قوماندانی مارشال (ژه‌رار Gerard) فلمنك عسکرینی بلجیقه قطعه‌لرندن اخراج ایده‌رك بلجیقه‌نك استقبالنی تأمین ایلمشدر (١٢٠٩)٠

بوکونکی کونده بلجیقه بش ملیون نفوسی حاوی اولوب اوروپانك الك معمور دولتلرندن معدوددر و استقلال و بیطرفلغی دولتلرك تحت تصدیقنده‌در٠—

اسپانیه

وقوعات اخیره — ناپولئونك ترك تخت ایتمسی اوزرینه اسپانیه قرالی سابق (یدنجی فردیناند) دول معظمه‌نك قراری ایله اسپانیه‌یه کلوب تکرار جلوس ایتمشدر.

اسپانیوللر فردیناندی ناپولئون طرفندن تنظیم اولنان قوانین اساسیه‌یی که « ١٨١٢ قانونی » نامی ایله معروف ایدی — قبول ایتمك شرطی ایله دعوت ایلمشلر ایدی . فردیناند ابتدا بو شرطی قبول ایتمش اولدیغی حالده صوکره وعدینی هیچ حکمنده طوته‌رق کمال استبداد اوزره ممالکی اداره ایتمکه باشلامشدر.

فردیناند اداره‌سز لکلری ایله تاریخده الك فنا نام براقمش اولان حکمدارلرك بریدر . زماننده اسپانیه‌نك کوردیکی سوء اداره همان قرون وسطاده بیله کورلمه‌مش ایدی دنیله‌بیلیر. « انکیزیسیون » اعاده اولنمش ، فضله اوله‌رق بو دفعه انکیزیسیونك یالکز امور روحانیه‌یه شمولی اولمایوب امور سیاسیه دخی نظارتی تحتنده بولنور ایدی.

رشوت وارتکاب نهایت درجه‌ده اولوب مقربلر سلطنت فوق‌العاده اوزره یشادقلری حالده کوچوك مأمورین وضابطان دیله‌نیرلر ایدی. عسکرك بر دفعه یتمش آیلق متداخل معاشلری وار ایدی.

بو احوال وخیمه‌نك نتیجه‌سی اوله‌رق اسپانیه‌ده اختلال ظهور ایتمش وعسکر دخی ارباب قیام طرفنه چکدیکندن از مدت ایچنده تعمم ایتمشدر. فردیناند قانون اساسی‌یی اعاده ایتمش، جزوئیتلری طرد ایتمش، انکیزیسیونی قالدیرمش، مطبوعات حریتنی قبول ایلمشدر. فقط بو تعهداته رعایت ایده‌جکنه یمین ایتمش ایکن کیزلیجه ملت مجلسی علیهنده انتریقه‌لر چویره‌رك اوته‌ده بریده طرفدارلرندن فرقه‌لر پیدا ایتمشدر.

بو صره‌ده اتفاق «مقدس» یاخود «مربع» اعضاسی وه‌رون شهرنده قونغره تشکیل ایده‌رك اسپانیه‌ده استقلال اداره‌یی محافظه ایچون مداخله‌یه قرار ویرمشلر واتفاقه داخل اولمادیغی حالده فرانسه‌یی مداخله‌یه مأمور ایلمشلردر.

انکلتره اوته‌دنبری اسپانیه‌ده فرانسه نفوذینك قوت بولمسنه مخالفت ایتمکده بولندیغندن مسلکی اقتضاسندن اوله‌رق بو دفعه فرانسه‌نك مداخله‌سنی منع ایتمکه غیرت ایتمشدر. فقط موفق اوله‌مادیغندن اتفاق مقدسدن صغومشدر. حتی برمدت صوکره انکلتره «هرملت بیلدیکی کبی داخلی امورینی تسویه ایتسین،

مداخله هم حقسز، همده فائده‌سز برحرکتدر » قولیله مداخله‌نك علیهنده بولنمش واتفاقدن آیرلمشدر.

فرانسه اردوسی ازمدت ایچنده لیبرال فرقه‌سنه غلبه ایده‌رك فردیناندی تکرار استقلال اداره‌یه نائل ایلمشدر ـ یعنی وقتیله فرانسزلرك ویردکلری قانون اساسی بودفعه ینه فرانسزلر واسطه‌سیله جبراً فسخ والغا ایدلمشدر.

بو اثناده اسپانیه‌نك امریقه مستملکاتی (مکسیقه بولیویه، پرو وساره) اسپانیه‌دن آیریلوب مستقل حکومتلر تأسیس ایتمشلردر.

قرال یدنجی فردیناندك ایزابللا نامنده برقیزندن بشه ذریتی اولمادیغندن کندیسندن صوکره تاج وتخت برادرینه انتقال ایده‌جك ایدی. فقط فردیناند برادرینی حکومتدن محروم براقق ایچون اصول وراثت حقنده جاری اولان نظامات مخصوصه‌یی فسخ وقرالك ارکك اولادی بولنمادیغی حالده قیزلرك خلف اوله‌بیله‌جکاری حقنده یکی برنظام نشر ایتمشدر.

فردیناند وفات ایتدیکی وقت قیزی ایزابللا دها صبیه بولندیغندن وکالت والده‌سنه ویرلمشدر. لکن فردیناندك برادری دون قارلوس بونی وسیله اتخاذ ایده‌رك عصیان ایتمش وعصیان یدی سنه امتداد ایتمشدر (١٢١١ ـ ١٢١٧).

بوعصیان دخی اسپانیه‌نك تجارت ومعموریتنی محو ایتمشدر.

ایزابللا انجق فرانسه ایله انکلتره سایه‌سنده [*] قارلیستلره غلبه ایتمشدر واسپانیه ایچون ۱۸۱۲ قانون اساسیسنه معادل برقانون نشر ایده‌رك حکومتنی تحکیم ایلمشدر.

ایزابللا قرق سنه قدر حکومت ایتدکدن صوکره وکلاسنك سوء اداره‌لرندن طولایی واقع اولان عسکر عصیاننده حکومتی غائب ایده‌رك فرانسه‌ده اقامت ایتمشدر (١٢٤٦).

بونك اوزرینه اهل قیام رؤساسی (یعنی مارشال سرانو، جنرال پریم وسائره) برخیلی مدت اسپانیه تاجنی تکلیف ایچون بر پرنس ارامشلر والك نهایت پروسیه پرنسلرندن برینه تکلیف ایلمشلردرکه بوتکلیفك فرانسه ایله المانیه بیننده محاربه ظهورینی موجب اولدیغی کورلمش ایدی.

اسپانیه‌ده بوصره‌ده دفعةً جمهوریت اعلان اولنمش وبرخیلی مدت هیئت وکالت طرفندن اداره ایدلمش، حتی اسپانیه تاجی بردفعه ایتالیه قرالی ویقتور امانوئللك اوغلی (پرنس آمده)یه ویرلمشدر. فقط اسپانیه هیچ برندن راحت کورمه‌مشدر. نهایت حالسز قالمش اولان اسپانیه ایزابللانك اوغلی دون آلفونسه بیعت ایده‌رك برآز راحت بولمشدر (١٢٥٢).—

[*] انکلتره وه‌رون قونغره‌سندن بری حریت طرفدارلری التزام ایتمکده اولوب بودفعه فرانسه‌ده حریته طوغری انقلاب واقع اونجه (ایلول قرالیتی) همان فرانسه ایله متفقاً حرکت ایتمکه باشلامشدر.

انكلتره

وقوعات اخیره — انكلتره‌ده كليوم د،ورانژك جلوسی ایله «ویغ» و« توری» فرقه‌لری بیننده اولان مناسبات دكشمش ایدی. اوللری بری حریت واصلاحات طرفداری، دیكری دخی حال حاضر طرفداری بولندقلری حالده بودفعه « توری » فرقه‌سی استوارت خاندانی التزام ایده‌رك اورانژ وهانوور خاندانه خصومت ایتمكه باشلامشلردر. بونك ایچون انكلتره‌نك احوالی مجرای طبیعیه‌سندن چیقمشدر.

اهالی ویغ فرقه‌سنك تجاوزكارانه پولتیقه‌سندن ممنون اولمایوب حكومتك معتدل اولان (توری)لره انتقال ایتدیكنی ایسته‌یور ایدی. فقط توری فرقه‌سنه حكومتك تسلیمی خاندان قرالی‌یه اولان خصومتلرندن طولایی برآز مناسبتسزدوشه‌یور ایدی.

بوصره‌ده (١١٨٥) استوارت سلاله‌سنك انقطاعی احوالی برآز دوزلتمشدر.

ناپولئون علیهنده انكلتره‌نك كوستردیكی اصرار انكلتره

منافعی ایچون اوقدر الزم برشی دكلدی . واقعا بوسایه‌ده انكلتره دولتی بیوك برشان قزانمش وقطعات خمسه‌ده مهم مستملكاته مالك اوله‌رق دنیانك برنجی دولتی اولمشدر . فقط بونلره بدل انكلتره یكرمی ملیار فرانق بورج صاحبی اولمش ویالكز بورجلك فائضنی ویرمك ایچون سنوی اهالیدن یكرمی ملیون فرانق فضله ویركی آلمغه مجبور اولمش ایدی . بوقدر واردات بولمق ایچون تجارت وصنایع اوزرینه فوق العاده رسوم تحمیل اولنمش ایدی كه نتیجه‌سی اوله‌رق حوایج ضروریه بهالنمش ایدی . باخصوص ماكینه‌لرك ایجادی رنجبرلك ایله كچنمكده بولنان برطاقم اهالی‌یی اككمسز براقش ایدی .

بو احوالدن طولایی اهالی شكایت ایتمكده اولوب بیوك براختلال ایچون میدان اچلمقده ایدی . قاتولیك بولندیغی ایچون حالا حقوق سیاسیه‌یه مالك اولمایان ایرلانده اهالیسی دخی انكلتره علیهنه قیام ایچون مهیا بولندیغندن احوال ریاست اموره بولنانلری دوشوندیره‌جك رنك كسب ایتمش ایدی .

اهالی انكلتره‌یه ممالك اجنبیه‌دن ذخیره ادخالنه مانع اولان نظامی [*] وسیله اتخاذ ایده‌رك اوته‌ده بریده قیام ایتمش ایدی . فقط ریاست اموره یكی كلمش اولان توری فرقه‌سی قیاملری كمال متانتله تسكین ایتمشدر . بوقاریشقلر اثناسنده هاثری هونت

[*] كه *Gorn-laws* نظامی نامی ایله معروف ایدی .

(H. Hont) وایرلاندەلی اوقونل (O'Connel) نام بر خطیب پك زیاده شهرت قزانمشلردر .

التمش سنه حكومت ایتمش اولان قرال اوچنجی یوركی‌نك وفاتی اوزرینه اوغلی دردنجی یوركی (١١٩٨ — ١٣٠٨) جلوس ایتمشدر . دردنجی یوركی پك سفیه بر پرنس ایدی . قرالك مناسبتسز اسرافی، زوجه‌سی حقنده اظهار ایتدیكی چركین معامله‌سی اهالینك شكایاتنه آریجه وسیله ویرمكده ایدی . بونك ایچون اساساً اصلاحاتك علیهنده بولنان « توری » فرقه‌سی بیوك بر فلاكتك وقوعنی منع ایچون بر طاقم اصلاحات اجرا ایده‌رك اهالی‌یی تسكین ایتمكدن بشقه برچاره بوله‌مامشدر . ابتدا لورد قانینغ (Canning) وصوكره (واترلو) قهرمانی دوق ده‌وه‌لانغتونك تحت ریاستنده تشكل ایدن هیئت وكلا اعضاسندن سیر روبرت پیل (R. Peel) خیلی اصلاحات اجرا ایتمشلردر .

بو اصلاحات ایچنده‌اك مشهور اولانلر ایرلانده‌یه اعادهٔ حقوق (كه Emancipation des Catholiques یاد اولنمشدر) واهالی نظرنده منفور اولان بعض رسومك لغوی یاخود تعدیلی ایدی . باروت قومیته‌سی وقعه‌سندن بری [*] حقوق سیاسیه‌دن محروم اولان قاتولیكلر پارلمنتویه اعضا انتخاب اولنمق شرفنه نائل اولمشلردر (١٢٠٧).

[*] جلد ٥ صحیفه ٢٢٢

دردنجی یورکی‌نك وفاتی اوزرینه انکلتره تاجی برادری دردنجی کلیومه انتقال ایتمشدر . کلیوم اصلاحات پرور برقرال اولدیغی کبی، وقت مزبورده پارسده واقع اولان اختلال و «ایلول قرالیتنك» ظهوری اوزرینه انکلتره‌ده افکار عامه غلیانه کلمش اولدیغندن وهللنغتون حکومتی ترك ایتمش وباش وکالت ویغ فرقه‌سی ارکانندن لورد غره‌ی (Grey) یه ویرلمشدر . لورد غره‌ی دخی «انتخاب نظامنامه‌لرینی» تعدیل ایتمکه موفق اولمشدر .

اصول مشروطیت انکلتره‌ده قرون وسطادن بری موجود ایدی واصول انتخاب ابتدای اعلانندن بری دکشممش ایدی . مبعوث کوندرمك شرفی هر یر ایچون قاعدهٔ کلیه اتخاذ اولنه‌جق نظامات ایله محدود اولمایوب او اسکی وقتك اهمیتنه کوره «فلان قونتلق داخلندن شوقدر کشی‌زاده وفلان شهرلردن دخی بر رمبعوث» یولنده برطاقم «امتیازنامه» لرایله معین‌ایدی .

مرور زمان ایله اولاری اولدقجه معمور اولان شهرلر وقرا اهمیتدن دوشدیکی وحتی بسبتون محو اولدیغی کبی، اووقت اهمیتسز اولدقلری ایچون مبعوث انتخاب ایتمك امتیازندن محروم قالان پك چوق قرا دخی شمدی اك معمور شهرلر صره‌سنه کچمش ایدی . مثلا یوز بیك اهالی‌یی شامل اولان (مانچستر) و(برمینغام) شهرلری مبعوثسز ایدی .

وقتیله اهمیتلی اولوب مبعوث کوندرمکه صلاحیت قزانمش وشمدی اورته‌دن قالقمش اولان مرکزلر لوردلردن برینك اراضیسی داخلنده بولندیغندن لورد دخی اوراده چیفتجیلك ایدن اهالی‌یه ایسته‌دیکی ادمی انتخاب ایتدیرر ایدی. بوکبی موقعلر «چوروك محللر Bourg pourri » یاد اولنمشدر.

لورد غره‌ی انتخاب نظامنامه‌سنی تعدیل ایده‌رك نظام جدید موجبنجه دولته ایکی یوز اللی فرانق ویرکی ویرنلر رأی ویرمکه وانتخاب اولنمغه صلاحیت قزانمشلردر. فضله اوله‌رق مانچستر ولوندره کبی بیوك شهرلره اهالیسی نسبتنده مبعوث انتخاب ایچون حق ویرمشدر (١٢١٠).

لورد غره‌یك خلفی لورد ملبورن (Melbourne) انکلتره مستملکاتنده اسارتی لغو ایتمش وبیوایه اولنلر حقنده اولان نظامنامه‌یی تعدیل ایده‌رك عالمك تحسیننه مظهر اولمش ایدی.

بو صره‌ده شمدیکی قرالیچه ویقتوریه جلوس ایتمش (١٢١٥) وویقتوریه ایله‌برابر ریاست اموره مشهور روبرت پیل کلمشدر.

روبرت پیل انکلتره‌یی غایت کوزل صورتده اداره ایتدیکی کبی، اجراسی ناقابل عد اولنان ایکی موفقیته نائل اولمشدر. بونلرك بری ایراد اوزرینه ویرکی تخصیصی، دیکری دخی انکلتره‌یه کلن ذخیره‌نك رسومدن معافیتی ایدی.

بالاده ذکر اولندیغی اوزره احتیاجات ضروریه یه قارشیلق طوتمق ایچون انکلتره پك چوق اقچه یه محتاج اولوب متصل طوز ، اکمك ، شکر کبی فقرایه الزم اولان امتعه اوزرینه رسوم تحمیل ایدلمسنی موجب اوله یور ایدی . روبرت پیل ایراد اوزرینه یوزده ایکی بچق مقداری ویرکی تخصیص ایده رك لازم اولان ایرادی بولش (۱۲۲۰) وبوسایه ده ذخیره نك ادخالنی منع ایدر نظاماتی فسخ ایتمشدر (۱۲۲٤) .

بوحرکاتدن طولایی زنکین لوردلرك عداوتنه اوغرامش اولان پیل ریاست اموری ترك ایتمکه مجبور اولمشدر . پیل دخی « منافع ذاتیه ایچون امتیاز ارزو ایدن افراد ممتازه عندنده پك منفور اوله رق ریاستی ترك ایده یورم . شوقدر وارکه آنلرینك تری ایله اکمك قزانان طاقك مسکنی اولان عادی قلبه لرده اسممك خیر ایله یاد اولنه جغنی اومارم ، انلر یورغونلق حالنده اقشام خانه لرینه عودت ایده رك لقمه لرینی اوکارینه قویدقلری وقت قوانین دولتك حقسزلغنی درخاطر ایچون وسیله بوله مایه جقلرندن البته لقمه یی دها طاتلی یه جکلردر . بودخی زنکینلرك ستملرینی اونوتدیرمق ایچون کافی برشرفدر » دیه رك استعفا ایتمشدر .

روبرت پیل دن صوکره کلن لورد روسل (Russel) طریق اصلاحاتده دوام ایده رك مشهور قروموه ل طرفندن وضع اولنان

بحریه نظامنامه‌سنی [*] لغو ایده‌رك تجارت ایچون حریت اعلان ایتمشدر (١٢٢٧).

روسل « انكلتره‌نك مستملكاتی استقلال داخلی وحریت ومساواتدن محروم براقلدیغی حالده جاهیر متفقه كبی فرصت بولدقچه ایریله‌جقلردر » ادعاسی ایله بونلره داخلی استقلال ویرمشدركه بونكله مستملكاته شكایت ایچون محل براقامشدر.

لكن بو صره‌ده انكلتره‌ده مستملكاتندن طولایی بشقه درلو راحتسزلكه دوچار اولمشدر. — یعنی روسیه دولتنك دائماً جنوبه طوغری تجاوزاتندن قورقغه باشلامشدر. روسیه شرق اناختاری مقامنده اولان قفقاسیه جبال متسلسله‌سنی ضبط ایتدكدن ماعدا وسطی آسیه‌یه دخی اایاق آتمشدر. انكلتره برطرفدن شرق تجارتنه بر رقیب ظهور ایتدیكی ایچون، دیكر طرفدن دخی وسطی آسیه‌دن هندوستان تهدید اولندیغی ایچون تلاشه دوشمشدر.

قریم محاربه‌سی اثناسنده انكلتره‌نك مداخله‌سی روسیه‌یه قارشی برسد چكمك مقصدندن ایلری كلمش — یعنی بوتلاشك نتایجندن بولنمش اولدیغی حالده صوكره انكلتره حكومتی محاربهٔ مذكوره‌نك حاصل ایتدیكی نتیجه‌لری محو ایچون الك زیاده خدمت ایتمشدر.

روسیه‌نك تجاوزاتندن طولایی تلاشه دوشمش اولان انكلتره هندوستانده قومپانیه‌نك خدمتنده بولنان « سپاهی » عسكرینك

[*] جلد ٥ صحیفه ٢٣٨

عصیاننی وسیله اتخاذ ایده‌رك هندوستانی قومپانیه الندن الدیغی کبی، هند چینی‌ده دخی برخیلی یرلر ضبط ایتمشدر که مالاقاشبه جزیره‌سی وسینغوپور اطه‌سی بونلرك ایچنده ایدی.

بوصره‌ده انکلتره وفرانسه متفقاً حرکت ایده‌رك چین ممالکنه مسلط اولمشلر ونهایت چینی اجنبی «تجار» لری ایله «واعظ» لرینه کشاد ایتدیرمشلردر. متعصب چین اهالیسی اجنبیلر تجاوزاتندن مضطرب اولوب معاهده‌لرك احکامنی تجاوز ایتدکلری جهتله فرانسه وانکلتره عسکر سوق ایده‌رك پکین شهرینی ضبط وایمپراطورك سراینی یغما واحراق ایلمشلردر (١٢٣٨).

فضله اوله‌رق انکلتره افیون ایچون چین ایله محاربه ایتمشدر. انکلیزلر هندوستانده پك چوق آفیون محصولی طوپلامقده اولوب صاته‌جق یر بولمق ایچون چینلیلری افیونه آلشدیرمشلردر. چینلیلر بردن افیونه مبتلا اولدقلرندن ممالکك ثروتی ادخال اولنان افیونه بدل اولمق اوزره ممالك اجنبیه‌یه اقوب کیتدیکی کبی، صحت عمومیه‌یه دخی پك بیوك خلل کلمشدر. بناء علیه حکومت دخی افیونك ادخالنی منع ایتمشدر. لکن انکلتره حرباً وجبراً قبول ایتمشدر.

یعنی عصرلر کچه‌یور، احوال دکشه‌یور، فقط فرنکك حدودسز تعصبی ایله حقسز وانصافسز پولتیقه‌سی دکشمه‌یور.—

المانیه

وقوعات اخیره — وستفالیه معاهده سندن بری [*] المانیه ممالکی درت یوزی متجاوز مستقل حکومتدن عبارت ایدی. بیوك ناپولئون کوچوك بکلکلری اورته دن قالدیروب فرانسه یه استناداً اوستریه ایله پروسیه یه قارشی طوره بیله جك برایکی بیوجك دولتك تشکل ایتمسنی التزام ایتمش ایدی. « رەن هیئت متفقەسی » و« وستفالیه دولتی » بونلرك محصولی ایدی.

ناپولئون دوشدکدن صوکره اجتماع ایدن ویانه قونغرەسی المانیه ایله خیلی مشغول اولوب ناپولئونك تشکیلاتنی بوزمش ایسه ده وستفالیه معاهدەسنه قدرده رجوع ایتمه مشدر. بعض کوچوك بکلکلر خیلی سنه لردن بری قالدیرلمش اولوب اهالی دخی یکی متبوعلرینه ایصنمش بولندیغندن قونغره انلره طوقنمامشدر. بناء علیه اسکی درت یوز حکومت یرینه شمدی اوتوز سکز حکومت قائم اولمشدر.

[*] جلد ٥ صحیفه ٣٧٤

بونلرك دردی قرالیت (ساقسونیه ، باواریه ، وورتمبرغ ، هانوور)، یدیسی غراندوقه‌لق، طقوزی دوقه‌لق، اون بری دخی بکلك (پرنسلك) ایدی. باقی قالان درت حکومت دخی « ایمپراطور شهرلری » نامیله معروف اولوب اوته‌دن بری مستقل اولان فرانقفورت ، لوبك ، برم ، هامبورغ ایدیلر.

فضله اوله‌رق اوستریه ایمپراطوری ، پروسیه ، فلمنك ، دانیمارقه قراللری المانیه هیئت متفقه‌سی ارکانندن معدود اولوب (دیت) مجلس عمومیسنده مبعوث بولندیررلر ایدی. فلمنكك المانیه‌یه مناسبتی لوقسامبورغ بکلکندن ، دانیمارقه‌نك دخی (شلزویك) و (هولشتاین) دوقه‌لقلرندن طولایی ایدی.

برخیلی سنه‌لر فرانسه‌نك تحت اداره‌سنده بولنمش اولان المانیه اهالیسی فرانسزلردن افکار جدیده قاپدیغی کبی ، استقلال محاربه‌سی اثناسنده دخی افرادك حب وطن وغیرت ملیه‌سی اویانمش ایدی. حتی ویانه‌یه‌ده اجتماع ایدن حکمدارلر اسکی اصوله مائل اولدقلری حالده المانیه‌نك داخلی ایشلرینی نظر مطالعه‌یه آله‌رق بکاره قوانین اساسیه تنظیمنی توصیه ایتمشلردر. فقط حکومتلر بونی وعد ایتدکلری حالده وعدلرینی حصوله کتیرمه‌دکلرندن هیجان دخی اکسیلمه‌مشدر.

بیوك فره‌نریك دورندن بری اوستریه پروسیه‌دن امین دکلدی وانی نفوذدن دوشورمکه غیرت ایدر ایدی. ناپولئونك سقوطی اوزرینه توسیع حدود ایتمش اولان پروسیه حسن اداره‌سی کوزل مسلکی

سایه‌سنده باخصوص شمالی المانیه بکلکرینی کندینه بند ایتمش ایدی. اوستریه‌نك هر حرکتی المانیه‌ده اهالی‌یه سوء تأثیری موجب اولدیغی حالده پروسیه حرکاتی اهالینك تحسینینی موجب اولور ایدی. شو قدر که پروسیه‌نك حرکاتنی اهالی سودیکی حالده بکلر سومزلر واوستریه‌نك حرکاتی بالعکس بکلر طرفندن آلقشلانیر ایدی. بو حالده طبیعی پروسیه کارده ایدی. چونکه مدنیت جدیده موجبنجه افکار عامه‌یه مستنداً حرکت ایدنك غالب کلدیکی کوریله‌یور.

اساساً المانیه‌نك اجزای مرکبه‌سندن معدود اولان (شلزویك) و (هولشتاین) بکلکری دانیمارقه قرالنه تابع ایدی. اشبو ایکی بکلکك اصول اداره‌لری مستقل اولمق لازم کلیر ایکن دانیمارقه حکومتی انلری قدیم دانیمارقه ولایتلری کبی اداره ایتمکه باشلامشدر.

بو مسئله‌یی اوستریه حکومتی کندیسنك المانلر نظرنده غائب ایتمش اولدیغی توجهی اعاده ایتمك ایچون وسیله اتخاذ ایده‌رك پروسیه ایله برابر دانیمارقه‌یه اعلان حرب ایتمشدر. مذکور ایکی امارت دانیمارقه‌دن آلنمش ایسه‌ده نه‌ یولده اداره اولنه‌جقلری حقنده اتفاق حاصل اوله‌مایوب نهایت اوستریه ایله پروسیه بیننده چوقدن بری ملحوظ اولان بر محاربه‌نك ظهورینه سبب اولمشدر (١٢٤٤).

پروسیه قراللری المانیه ممالکندن مستقل بر حکومت تشکیل اولندیغی حالده اوروپانك وسطنده بولندیغی ایچون پك بیوك نفوذ مالك اوله‌جغنی تخمین ایتمکده و بویله برحکومتك ظهورینی طبیعت مصلحت اقتضاسندن کورمکده اولوب بواوغورده بیوك فداکارلقلر اجرا ایتمکده ایدیلر . فقط المانیه‌نك پروسیه‌جه مطلوب اولان وجه اوزره یعنی پروسیه قرالنك تحت ریاستنده اتحاد بولمسی اوستریه‌نك المانیه هیئت متفقه‌سندن اخراجنه متوقف ایدی . بو دخی مشکلجه بر ایش کبی کورونمکده اولدیغی حالده پروسیه‌یه قطع امید ایتدیرمه‌مشدر .

پروسیه‌نك عسکری ماهیت عسکریه‌جه اوته‌دن بری مشهور بر عسکردر . فقط پروسیه حکومتی کندی عسکرینك شجاعت ومهارتنه کوه‌نوب الی باغلی اوله‌رق اوتورماز ایدی . عسکره اك مکمل سلاح ویرر ، کوزل کیدیرر ، کوزل یدیروب ایچرر ، هر احتمالاته قارشی حاضر بولندیرمغه چالیشیر ایدی .

وقت مزبورده ایکنه‌لی تفنك ایجاد اولنمش ایدی . واقعا ایکنه‌لی تفنکك قورشونی شیشخانه قدر اوزاق وطوغری آتمایور ایدی . فقط شیشخانه‌نك بر آتشنه قارشی ایکنه‌لی بش کره آتش ایده‌بور ایدی .

پروسیه ارکان حرب ریاستی نشان اتمق ایچون شیشخانه‌دن دون بولنان ایکنه‌لی تفنکك اردو محاربه‌سنده نسبت قبول ایتز

درجه ده رجحانیتی بولندیغی اکلایه‌رق ازمدت ایچنده بتون اردولرینی ایکنه‌لی تفنك ایله تسلیح ایلمش ایدی.

اوستریه ایله پروسیه محاربه‌سی ایشته بویله برزمانده ظهور ایتمشدر. پروسیه کندیسنك اوستریه‌یه قارشی عسکرك مقدارنجه مساوی، اسلحه‌سنجه فائق اولدیغی ایله دخی قناعت ایتمه‌یوب وندیك قطعه‌سنی وعد ایده‌رك ایتالیه‌یی دخی اوستریه علیهنه سوق ایتمکه موفق اولمشدر. بناءعلیه اوستریه‌نك دوچار اولدیغی مغلوبیت دخی پك بیوك ایدی.

اوچ یولدن تجاوز ایتمش اولان پروسیه اردوسی بوهمیه‌نك مرکز اداره‌سی بولنان براغ شهری قربنده برلشه‌رك اوستریه‌لیلر ایله محاربه‌یه طوتشمش واوستریه اردوسنی برقاچ ساعت ظرفنده محو ایلمشدر. بومحاربه (سادووا Sadowa) محاربه‌سی نامیله معروف اولوب الك بیوك میدان محاربه‌لرندن معدوددر.

محاربه اشبو سادووا قتالی ایله ختام بولمشدر. عقد اولنان «پراغ معاهده‌سی» موجبنجه اوستریه المانیه‌دن قطع علاقه ایتمش، پروسیه‌یه کلیتلی تضمینات، ایتالیه‌یه دخی وندیك قطعه‌سنی ویرمش، هانوور قرالیتی وهس دوقه‌لغی کبی بودفعه پروسیه‌نك ضبط ایتمش اولدیغی المانیه بکلکلرینك پروسیه‌یه الحاقنی تصدیق ایلمشدر.

ذکر اولندیغی وجهله ایکی قطعه‌دن عبارت بولنان پروسیه

دولتی « ممالکك اتحادینی تأمین ایتمك » ادعاسیله آره‌ده بولنان حکومتلری قالدیروب ره‌ن نهری سواحلندن ویستول نهرینه قدر ممتد بیوك بر دولت اولمشدر . فضله اوله‌رق پروسیه حکومتی « کمرك اتفاقی » عنوانی تحتنده باقی قالان المانیه حکومتلریله دخی برلشمشدر .

المانیه‌ده بولنان کوچوك حکومتلر ازهرجهت مستقل صایلدقلرندن بیوك دولتلر کبی حدود باشنده کمرك رسمی آلیرلر ایدی . بو ایسه المانیه‌نك تجارت وصنایعنه سکته ویرمکده اولوب اهالینك شکایاتنی موجب اولمقده ایدی . پروسیه‌نك تکلیفی اوزرینه بو کمرکلر قالدیریلوب عموم ممالك برقانون آلتنه کیرنجه چوقدن بری اتحاد افکارینه دوشمش اولان ملت پروسیه‌دن متشکر قالمشدر .

فرانسه ایله پروسیه بیننده ظهور ایدن محاربه اثناسنده عموم المانیه‌نك بالاتفاق فرانسه علیهنه قیامی بونك نتیجه‌سی ایدی . مذکور محاربه دخی چوقدن بری ملت طرفندن بکله‌نیلن المانیه ایمپراطورلغنك پروسیه‌نك قوماندهسی تحتنده اولمق اوزره پارس قربنده ــ یعنی اون دردنجی لوئی‌نك صیفیه‌سی بولنان ورسای سراینده اعلان اولنمسنی منتج اولمشدر (١٢٤٨) .

پروسیه قرالی برنجی ویلهلم نامیله عموم المانیه‌یه ایمپراطور اولمش و باواریه، وورتمبرغ، ساقسونیه کبی المانیه حکومتلری پروسیه‌نك ولایات ممتازه‌سی مقامنده قالمشدر .

المانیه ایمپراطورلغی بوکونکی کونده اوستریه‌دن ماعدا علی العموم المانلرایله مسکون ممالکدن عبارت بیوك بردولتدر. مساحهٔ سطحیه‌سی بش یوز قرق بیك مربع کیلومتره‌یه، اهالیسی قرق بر ملیون نفوسه بالغدر. بونك یکرمی درت ملیونی پروسیه‌نك مستقل تبعه‌سی در.

المانیه یکرمی‌التی بیوك وکوچوك حکومتدن عبارتدر. بونلرك عمومنه مشترك ایمپراطوردن بشقه ایکی مجلس موجوددر. بونلرك بری مستقل صایلان بکلردن، دیکری دخی عموم المانیه‌دن مقدار نفوسه کوره آرای عمومیه ایله انتخاب اولنان مبعوثلردن مرکبدر.

ایمپراطور عموم المانیه‌نك خارجی امورینی درعهده ایدر، اعلان حرب وعقدصلح ایلر، عموم المانیه عسکرینه قومانده ایدر.

بکلر مجلسی اعلان حرب وعقد صلح کبی مهم احوال حقنده بیان رأی ایچون اجتماع ایدر.

ره‌یخستاغ مجلسی ـ یعنی مجلس عمومی هرسنه اجتماع ایدر. بومجلس اللی بش اعضادن عبارت اولوب اون یدیسی پروسیه‌دن، آلتیسی باواریه‌دن، دردی ساقسونیه‌دن، دردی وورتمبرغدن، ایکیسی باددن، ایکیسی دخی هس‌دن انتخاب اولنور. قصور بکلکلردن برر اعضا کلیر. بکلر مجلسی ایله ره‌یخستاغك موافقتی اولمادقجه المانیه‌نك قوانین اساسیه‌سی تعدیل اولنه‌ماز.——

روسیه

وقوعات اخیره —— بیوك قاترینه‌نك اوغلی وخلفی برنجی پول (١١٧٤ ـ ١١٧٩) متعصب بر حکمـدار اولوب فرانسـه ارباب انقلابی علیهنده پك زیاده شـدت اظهار ایدر وفرانسـه فراریلرینی حمایه ایلر ایدی .

پول مالته شوالیه‌لرینك [*] فخری رئیسی بولنه‌یور ایدی . مصره سـفر ایدن ناپولئون یولده مالته اطه‌سـنی ضبط ایتمش وشوالیه شرکتنی لغو ایلمش ایدی . پول بو مناسبتله فرانسه‌یه اعلان حرب ایده‌رك بر خیلی ضرر ایراث ایلمشدر .

پولك خلفی برنجی علکساندر جسور وعالی جناب بر حکمدار ایدی . دور ینـك بر قسم کلیسی ناپولئـونه قارشی محاربه ایله یچمش و بو محاربه‌لرك قسم اعظمی ناپولئون طرفندن ظلم وتجاوز کورمش اولان حکومتلری حمایه ایتمسی اوزرینه ظهور ایتمشدر .

[*] مالته شوالیه‌لری ارض مقدسدن رادوسه ، رادوسدن دخی مالته‌یه چکلمش اولان « ژوانیت » تارك دنیا شوالیه‌لری ایدی (جلد ٤ صحیفه ٤٧)

بونك ایچون علکساندر هم دوستلرینك، همده دوشمنلرینك محبت ورعایتلرینه مظهر اولمش ایدی.

ناپولئونك روسیه‌یه تجاوزی روسیه ایچون پك تهلکه‌لی برحرکت اولوب، روسیه‌نك اویله بر عظیم بلادن اوقدر شان ایله قورتلمسی ملتك کندی نظرنده بیومسنه ومعناً ترقی ایتمسنه سبب اولمشدر.

علکساندر روسیه‌یه الحاق ایتمش اولدیغی لهستانه قانون اساسی احسان ایتمش واولنجه‌یه قدر احکامنه رعایت ایلمشدر. حالبوکه بوخصوصده هیچ براجبار ویاخود التماس کورمك شویله طورسون، حتی وقت مز بورده عموم اوروپا «ریاقسیون» ایچنده بولندیغندن بوحرکتی تقبیح ایدنلر چوق ایدی.

علکساندر ذریتسز وفات ایتدیکندن حکومتك انتقالی مسئله‌سی خیلی قیل وقالی موجب اولمشدر. علکساندرك اوچ برادری اولوب قاعدۀ مرعیه وجهله بیوکاری بولنان قسطنطین ولی عهد صاییلمقده ایدی. فقط قسطنطین دها علکساندرك صاغلغنده حکومت ایتمك نیتنده اولمادیغنی بیان ایده‌رك عفو ینی ایستمه‌مش ایدی. بو وقعه هر نه قدر رسماً اعلان اولنمامش ایدیسه‌ده ینه هرکسجه معلوم ایدی.

علکساندرك وفاتی اثناسنده قسطنطین والیسی بولندیغی لهستانده وبرادری (نیقولا) پترسبورغده ایدیلر. اهالی وعسکر

عموماً قسطنطینه بیعت ایتمشلر ایسه‌ده قسطنطین ینه قبول ایتمه‌یوب برادرینی حکومته دعوت ایلمشدر . نیقولا دخی جلوس ایتمشدر . فقط بو وقعه‌دن طولایی روسیه برخیلی مدت حکمدارسز قالدیغندن بعض اویغونسز حرکات ظهور ایتمشدر .

روسیه ممالکی معارف خصوصنده اوروپاده الڭ جاهل بر ممالك ایدیسه‌ده دلی پترو دورندن بری اوروپا فاملیاسنه داخل اولمش اولوب زادکان صنفی هرحال وخصوصده اوروپا زادکانی کبی یشامغه باشلامشلر ایدی . بناء علیه روسیه زادکانی اوروپا ادباسنڭ افکارینه واقف ایدیلر .

انقلابدن بری روسیه اکثریا فرانسه ایله محارب اولوب عسکرینی ممالك متمدنهٔ غربیه‌یه سوق ایده کلدیکندن افراد عسکریه بوسایه‌ده وقت مز بورده اوروپاده منتشر اولان افکار ایله واقع اولان احوالی کورمش واکلامش ایدی .

اوروپانڭ احوالنه کسب وقوف ایدن افراد ایسه روسیه‌نڭ استبدادینی و اوتوز قرق ملیون اهالی یی اسیر طوتمق کبی حقسزلقلری زمانه موافق کورمیه‌رك روسیه‌ده دخی بر انقلاب میدانه کتیرمکی قورمشلر ایدی .

ایشته بو کروه عسکر علکساندرڭ وفاتی مناسبتیله ظهور ایدن فاصله‌یی فرصت اتخاذ ایده‌رك انقلاب حصوله کتیرمکه قیام ایتمشلردر .

روسـيه اهاليسنى « حريت » و « مساوات » كبى سوزلر ايله تحريك ايتمك قابل اولماديغنـدن ارباب قيام دخى قسطنطينك حكومت وسلطنتدن فراغت ايتمك فكرنده اولماديغنى و بو حوادثك اهالى پرور اولان قسـطنطيندن حكومتى غصب ايتمك فكرنده بولنان زادكان طرفندن مخصوصاً نشر اولنـديغنى بيان ايده رك پترسـبورغده بر عصيان چيقارمشـلر ايدى . باخصوص ارباب قيام رؤساسى خاصه اردوسنك اركانندن اولدقلرى كبى ، مذكور اردونك نصفندن زياده سى دخى اياقلانمش بولنديغندن ايش پك زياده اهميت كسب ايتمشدر . لكن نيقولانك كوسـترديكى شجاعت و حسن تدبير سايه سـنده ايش بر قاچ ساعت ايچنده بتمشدر .

نيقولا على العجله كنديسنه صادق اولان الايلرى جمع ايده رك انلر ايله بردن ارباب قيـام عليهنه هجوم ايتمش وشهرك متضرر اوله جغنه باقمسزين ارباب قيامك بولندقلرى ميدانلر ايله جاده لرى طوپه طوتمشدر .

واقعا برخيلى مزين خانه لر خراب اولمش وخيلى بيكناه اهالى قيرلمشدر . فقط عصيان دخى سكز اون ساعت ظرفنده تسكين اولنه بيلمشدر (١٢٠٣) .

بو وقعه « اون درت كانون اول وقعه سى » نامیله معروفدر .
بو عصيان روسـيه ايچون هر بر مأمولك خارجنده اوله رق

نتایج وخیمه‌یی موجب اولمشدر . بو وقعه‌نك افكار جدیده اثری اولدیغنه حكم اولندیغندن ممالك غربیه‌دن روسیه‌یه افكارجدیده كلدیكی، بوكبی اویغونسزلقلرك دخی ارقه‌سی النه‌مایه‌جغی مطالعه‌سی ایله فنون جدیده‌نك روسیه‌ده انتشارینه مانع اولمق ایچون هردرلو تدابیر اتخاذ اولنمشدر .

ایش اودرجه‌ده صیقی ایدی كه اوروپاده براختلال ظهور ایده‌رك قیامتلر قوپسه بیله بش اون غزته‌یه مالك بولنان روسیه‌ده برشی طویلماز ایدی . مطبوعات اداره‌سی غزته‌لرك اعلانلرینه وارنجه‌یه قدر جملهٔ مندرجاتنی قبل الترتیب مطالعه ومعاینه ایدرلر ایدی . مطبوعات مأمورلری ادارهٔ امور حقنده بیان اولنان افكاره مساعده ایتمك شویله طورسون، « حكومت »، « اداره »، « پولتیقه »، « اصلاحات » كبی سوزلرك دخی « هر هانكی مناسبتله اولورسه اولسون » غزته‌یه كیرمسنه مانع اولور ایدی .

اشبو افكار تضییقی باخصوص آره صره روسیه‌دن چیقوب ممالك اجنبیه‌یه كیده‌رك اوره‌نك احوالنی كورنلر ایچون پك اغیر كلیر ایدی . بونلرك، یاخود پولتیقه تهمتیله اتهام اولندقلری ایچون ممالك اجنبیه‌یه فرار ایتمش اولانلرك بعضلری ممالك اجنبیه‌ده روسجه اوراق حوادث نشر ایده‌رك خفیاً روسیه‌یه ادخال ایدرلر ایدی .

بوغزته جیلرك ایچنده اهل فساد کروهنه منسوب آدملر بولنور ایدی . اوروپاده ظهوره کلن وقوعات اشبو اهل فساد قلیله وغایت اغیر صورتده یازیلوب روسیه یه نقل اولنور ایدی . بونلرك نشریاتی او درجه ده اغیر ایدی که اوروپاده بیله انلرك نشرینه مساعده اولنمازایدی وانجق کیمسه نك روسجه بیلمه دیکندن وبونلرك دخی انجق روسیه یه نقل اولنمق اوزره طبع ایدلمکده بولندیغندن ایلشلمه یور ایدی .

دیکر طرفدن ممنوع اولان شیلره زیاده اهمیت ویرمك طبیعت بشریه اقتضاسندندر . بونك ایچون تأثیرلری دخی پك چوق ایدی . روسیه ده افکار عامه اشبو نشریات مضره سایه سنده انتباه بولوب اصلاحات طلب ایتمك درجه سنه کلمشدر . فقط حکومت احواله واقف اولنجه دها زیاده شدت اظهار ایتمشدر .

روسیه یی بوکونکی کونده راحتسز ایدن « نیهیلیزم » اشبو احوال فوق العاده نك محصولیدر ـ احوال فوق العاده که اوتوز سنه دن عبارت اولان نیقولانك سلطنتی مدتنجه دوام ایتمشدر .

نیقولا متکبر ، غدار ، ظلمه مائل ، فقط زکی ، غیور ، شجیع بر حکمدار ایدی . داخلده ادارهٔ مستبده سی ایله نیهیلیزمك ظهورینه سبب اولدیغی کبی ، تجاوزکارانه پولتیقه سی ایله دولتلرك

روسیه علیهنه دونملرینه سبب اولمشدر . قریم محاربه‌سی اشبو پولتیقه‌نك نتایجندن بری ایدی .

نهایت نیقولا بری بری ارقه‌سندن ظهور ایدن اویغونسزلقلردن پك زیاده مكدر اولوب هله دنیایه قارشی طورمغه مقتدر بیلدیکی عسكرك سلستره جوارنده كندیسنك بشده بری مقدارنده اولان عثمانلی عسكری اوكنده عاجز قالدیغنی كورمك وانمیاز عد اولنان سواستوپول قلعه‌سنك تخریب اولنه‌جغنی اكلامق كبی احواله طیانه‌مامشدر . یعنی قریم محاربه‌سی اثناسنده و متفقلرك قریمه داخل اولدقلری صره‌لرنده وفات ایتمشدر (١٢٣٣) .

نیقولانك اوغلی و خلفی ایكنجی علكساندر (١٢٣٣-١٢٥٩) پدرینك عكسی اولمق اوزره مرحتلی وحقوقشناس بر حكمدار اولوب مدت سلطنتی اصلاحات داخلیه ایچنده چمشدر . علكساندر اول امرده اسرایه حریت ویرمشدر . روسیه‌ده اهالیٔ اصلیه‌سنك همان كافه‌سی اسیر ایدی . حریت اعاده اولندیغی اثناده قرق درت (٤٤) ملیون اهالی اسیر اولوب یكرمی بر ملیونی حكومت النده ایدی، یكرمی اوچ ملیونی دخی كشی زاده‌لرده ایدی . اشبو افراد عائلتا مال صاتیلیر كبی صاتیله بیلیر وحیوان كبی هر نوع ایشلرده قوللانیلیر ایدی . بونلر مال و ملكه مالك اولمایوب هپ افندیلرینك اوغورنده چالیشیرلر ایدی .

علكساندر بونلره حریت اعطا ایتدیكی كبی، نظامات مخصو-

صه واسطه‌سیله چیفت وچبوق صاحبی اوله‌بیلمری ایچون اصول کوسترلمشدر .

قریم محاربه‌سی روسیه ایچون بیوك بر بلیه ایدی . برخیلی زمانلردن بری روسیه‌نك غالب اولان دوشمنه ممالکندن بر پارچه ویردیکی یوق ایدی وروسیه عسکری نامغلوب بیلنه‌بور ایدی . حالبوکه نامغلوب دیدکاری عسکرك ناقابل تسخیر بیلدکاری سواستپول استحکاماتی ارقه‌سنده بیله‌لایقیله مقاومت ایده‌مه‌مشدر . عقد اولنان «پارس معاهده‌سی» موجبنجه روسیه پروت نهرینك منصبلرینی دولت علیهٔ عثمانیه‌یه ترك ایتمش وقره‌دکزده دونما بولندیرمایه‌جغنی تعهد ایتمشدر .

انکلتره وفرانسه دونمالری محیط کبیره وارنجه‌یه قدر بالجمله روسیه سواحلنی ابلوقه ومعموره‌لرینی تخریب ایتمشلر ایدی . بوسببدن اوله‌رق روسیه‌نك تجارتنه بیوك سکته کلمشدر .

بناءً علیه علکساندر پدرینك تجاوزکارانه پولتیقه‌سنی ترك ایده‌رك روسیه‌نك اصلاحنه قیام ایتمشدر . بوخصوصده علکساندر پرنس غورچاقوف یوزنده ایسته‌دیکی کبی برمعاون بولمشدر .

علکساندر دورنده محاکم تنظیم اولنمش ، معارف ترقی ایده‌رك روسیه‌ده بولنان دارالفنونلر سکزه ابلاغ اولنمش ، روسیه ممالکی دمیر یوللر ایله قاپلانمشدر .

بونکله برابر علکساندر عمرینی راحتجه کچیره‌مه‌مشدر . بش

آلتی دفعه علیهنده سوء قصد وقوع بولمش والك صوكره کنده صورت مؤلمه‌ده تلف اولمشدر .

بوكا سبب دخی « نیهیلیزم » فكری ایدی . نیهیلیستلر چوقدن بری قانون اساسی طلبنده مصر اولوب ایمپراطور علكساندر دخی قانون اساسینك اعطاسنه پكده مخالف دكل ایدیسه‌ده اهل فسادی تربیه ایده‌رك غالب اولدقدن صوكره احسان صورتنده ویرمك املیله اهل فسادك تحریسنه قیام ایتمشدر . اهل فساد ایسه تضییقه دوچار اولنجه کندیسنك نه‌درجه‌ده قوتلی ومنتظم برجمعیت اولدقلرینی كوستره‌رك عالمی حیرت ودهشت ایچنده براقشلردر .

حالا حكومت « نیهیلیزم » فسادی ایله اوغراشمقده‌در .—

آوستریه

وقوعات اخیره — اوستریه ممالکی بونجه مدت المانیه ایمپراطورلغنی درعهده ایتمش اولان هابسبورغ خاندانك مستملکات مخصوصه لرندن معدود اولان بکلکلرك هیئت مجموعه سندن ایلری کلمشدر. دنیاده اوستریه قدر بر «واحد سیاسی» ایچون لازم اولان خصوصاتدن محروم بر ممالك یوقدر. اوستریه ملیت، جنسیت، اخلاق ملیه، مشترك لسان کبی دولتك تمل دیرکلری عد اولنان ماده لرك برینه مالك دکلدر. اوستریه یاد اولنان ممالك ملیت وجنسیت حسبیله مستقل اون ایکی قومدن عبارتدر. بونلرك عمومنه مشترك اولمق اوزره براداره تصور ایتمك مشکلدر.

المانیه ایمپراطوری وآوستریه حکمداری ایکنجی فرانچ ناپولئونك المانیه اوزرینه تجاوزلری اثناسنده المانیه ایمپراطورلغندن فراغت ایتدیکنی وکندیسنك فی مابعد «اوستریه» ایمپراطوری بولنه جغنی اعلان ایلمش ایدی (۱۱۸۳). ایشته بو وقعه دن اعتباراً اوستریه مستقل بردولت مقامنده اداره اولنمقده در.

اجناس مختلفه‌دن بر دولت تشکیل ایتمك ایچون اجناسك کافه‌سنی حکومت مرکزیه‌یه ایصندیرمق لازمدر. حالبوکه آوستریه‌ده هر برینك منافعی آیری اولوب برینك ممنونیتنی موجب اولان تدبیر دیکرینك شکایتنه میدان ویره‌کلدیکندن حکومتك تشبثاتندن بر ثمرهٔ مفیده کورلدیکی یوقدر.

ویانه قونغره‌سی اوستریه مرخصی پرنس (مترنیخ)ك نفوذی سایه‌سنده اوستریه‌نك حدودینی خیلی توسیع ایتمشدر. ازجمله ایتالیه‌نك شمال طرفنی اوستریه‌نك النده براقشدر. لکن اوستریه داخلی اویغونسزلقلرندن طولایی کندینی بردرلو طوپلایه‌مادیغندن اوستریه‌نك خارجنده اولان قطعات دخی برر برر آیرلمشدر.

نهایت شمدیکی اوستریه ایمپراطوری (فرانج یوسف) اوستریه ممالکی داخلنده نیچه عنصرلردن صوکره الك قوتلی بولنان مجار عنصرینه کلی امتیازات اعطا ایدرك حکومتی ایکی‌یه تقسیم ایتمش و «اوستریه ومجارستان» دولتی یاد ایلمشدر.

فرانسه‌ده قرال لوئی فیلیبك ترك حکومت ایتمسی وفرانسه‌ده جمهوریت اعلان اولنمسی اوزرینه هریرده اولدیغی کبی، اوستریه‌ده دخی قوانین اساسیه‌یی استدعا یولنده بعض نمایشلر وحرکتلر واقع اولمشدر.

بوحرکات ایچنده الك مهم اولان مجارستان قیامی درکه اوستریه

تسکیننندن عاجز قالوب روسیه ایمپراطوری نیقولادن امداد استرحام ایتمش وانجق بوسایه‌ده موفق اوله‌بیلمشدر.

مجارستانده عصیان چیقاران رؤسا (قوشوت، اندراشی وسائره) مغلوب اولدقدن صوکره دولت علیهٔ عثمانیه‌یه التجا ایتمشلر ایدی. بونلری طلب ایلنده اوروپانك ایتدیکی اصراره قارشی سلطان عبدالمجید خانك ابراز ایتدیکی متانت عموم اوروپانك نظر حیرتنی وادبا ایله حکما قسمنك تحسیننی موجب اولمشدر.

بوکونکی کونده آوستریه ایکی مستقل نصفدن عبارت اولوب ایکی نصفك مستقل بر هیئت وکلاسی، ایکیشر ملت مجلسی، بودجه‌سی، عسکری واردر. لکن حکمدارلری بردر. اوستریه‌لیلر حکمدارلرینه ایمپراطور (یعنی قیصر) دیرلر، مجارلر ایسه ایمپراطور صفتیله طانیایوب «قرال» صفتیله طانیرلر. متفق اولان اجناس سائره بواحوالدن یکدیگره ممنون دکلسه‌ده نمچه‌لیلر ایله مجارلره قارشی عاجزدرلر. اخیراً اوستریه‌نك بوسایه‌ده ترقی ایتمسنه امید حاصل اولمشدر.—

ایتالیه

ایتالیه قرالیتنك تشكلی — پاپالر طرفندن اتخاذ اولنان مسلكك نتایج مضره‌سندن بری اولمق اوزره ایتالیه قطعه‌سی ازمنهٔ متوسطه‌دن بری تفرقه حالده ایدی. بر برینه ضد متعدد حكومتلر دائما بر بری ایله اوغراشیرلر وهر دائم اجنبی مداخله‌سی ایچون قپواچارلر ایدی. اشبو ضدیت ایله محاربه‌لر دخی بر مذهب ایله متدین و بر لسان اوزره متكلم اولان ایتالیانلرك اتحاد بولمرینه مانع اولمشدر.

انقلاب كورمش اولان فرانسزلرك ایتالیه‌ده بر خیلی مدت حكومت ایتملری طبیعی ایتالیه‌جه تأثیرسز قالمامشدر. افكار جدیده فرانسزلر واسطه‌سیله ایتالیه‌یه داخل اولدیغی كبی، ایمپراطور اولان ناپولئون دخی ایتالیه‌نك بر حكومت اولمق اقتضا ایده‌جكنی ودفعاتله كوسترمشدر.

ویانه قونغره‌سی ناپولی‌یی اسكی حكمدارینه، ایتالیه‌نك وسطنی دخی پاپایه اعاده وتسلیم ایتدكدن صوكره شمال جهتنی همان

تماميله اوستريه يه ويرمشدر. يالكز ساردينيه اطه سنه مالك اولان ساووا امارتی مستقل قالمشدر. ايتاليه نك اتحاد واستقلالنی استحصال وتأمين ايدن اشبو كوچوجك ساووا امارتی در.

ناپولئونك دوشمسی اوزرينه عموم اوروپاده اصول عتيقه يه طوغری ميل حاصل اولوب دول معظمه مدنيت عتيقه تمللرينی هريرده محافظه ايتمكه غيرت ايده جكلرينه سوز ويرمشلر ايدی. حتی اوته ده بريده واقع اولان حركات مليه نك دول معظمه طرفندن سوق اولنان عسكر طرفندن تسكين اولنديغی بالاده كورلمش ايدی.

ايتاليه نك هر طرفنده دخی بو كبی حركات مليه واقع اولديغی حالده اوستريه واسطه سيله وحشی صورتده تسكين ايدلمش ايسه ده آسايش اعاده اولنه مامشدر. چونكه بوراده ملت حريت وامتيازاته نائل اولمق ايله برابر اجنبی بيوندريغندن دخی قورتلمق ايسته يور ايدی.

كرك ناپولی ايله رومه ده، كرك اوستريه نك تحت اداره سنده بولنان لومبارديه ايله ونديكده عصر حاضرده پك زياده اهميت كسب ايتمش اولان مطبوعات تضييق تحتنده بولنديغندن محب وطن اولان ارباب قلم اوته دن بری حريت جويانه مسلكده بولنان ساووايه يعنی تورين شهرينه طوپلانه رق نشر ايتدكلری غزته لر ورساله لر

وتأسیس ایتدکاری مکاتب واسطه‌سیله اتحاد واستقلال افکارینی ترویج ایدرلر ایدی.

حکومات سائره اشبو نشریاتك نتایجندن خوف ایده‌رك انلری منع اتمکه سعی ایدرلر ایدی. لکن هروقت اولدیغی کبی، منع افکاره قیام انلرك دها زیاده انتشارینی موجب اولمشدر.

ساردینیه قراللری واقع اولان تهدیدات خارجیه‌یه قولاق ویرمه‌یوب بو کبی مشوقلری حمایه ایتمکدن کری طورمادقلرندن اتحاد طرفدارلری ایتالیه‌نك ساووا خاندانك تحت اداره‌سنده اوله‌رق اتحاد بولنمسنی التزام ایتمکه باشلامشلردر. بو کبی نشریات ایله ایتالیه‌نك انتباهنه سببلر اولانلرك ایچنده الك مشهور اولان ماجینی (Mazzini) در.

بو وجهله او یانمش اولان ایتالیه ساردینیه قرالی ویقتور امانوئلی رئیس عد ایده‌رك انك طرفندن حریت لواسنك رفعنه انتظار ایتمکده ایکن مشهور جنرال غاریبالدی (Garibaldi) ظهور ایده‌رك ویقتور امانوئلی بو خصوصده کی مشکلاتدن قورتارمشدر.

ویقتور امانوئل ایتالیه‌نك انتباهنی ارزوایتدیکی حالده کندی لهنده اولمق اوزره ایاقلاندیرمغه جسارت ایده‌مه‌یور ایدی. چونکه «ریاقسیون» حالنده بولنان اوروپا طرفندن ترس بر حرکتدن قورقویور ایدی.

ویانه قونغره‌سندن برقاچ سنه صوکره قانون اساسی افکاری ایله ایتالیه‌نك بعض طرفلرنده قیام واقع اولنجه دول معظمه ـ یعنی « اتفاق مقدس » ابتدا (تروپاو Troppau) وصوکره (لایباخ Laybach) ده اجتماع ایده‌رك اوستریه عسکری واسطه‌سیله ایتالیه‌ده حال حاضرك ابقاسنه قرار وبرمشلرایدی که بو صره‌ده فرانسه دخی مأموراً اسپانیه امورینه مداخله ایتمش ایدی.

غاریبالدی سرسری مزاجلی وقهرمان بورکلی برآدم اولوب دنیانك هرطرفنده بولنمش وهرحالنی کورمش وهر یرده شجاعت وقهرمانلغی ایله شهرت قزانمش ایدی. حتی جنوبی امریقه‌ده وقوع اولان داخلی محاربه‌لرده جنرال رتبه‌سنی اخذ ایتمش ایدی.

غاریبالدی ایتالیه‌نك ساووا خاندانینك تحت ریاستنده اولمق اوزره اتحاد بولمسی زمانی کلمش اولدیغنی اعلان ایده‌رك خفی وعلنی جمعیتلر تشکیل واتحاد افکارینی ترویج ایتمکه باشلامشدر. فقط برایکی دفعه قیام ایتدیکی حالده موفق اوله‌مامشدر. حتی قیامتلرك برنده مشهور ماجینی ایله برابر رومه‌دن پاپایی طرد ایتمش و« رومه جمهوریتی » نامی ایله برحکومت جمهوریه تشکیل ایلمش، لکن فرانسه « جمهور رئیسی » پرنس لوئی ناپولئون فرانسه عسکری واسطه‌سی ایله جمهوریتی قالدیروب پاپانك حکومتنی اعاده ایلمشدر (١٢٢٧).

بوصره‌ده امیده دوشمش اولان ساردینیه قرالیتی ایتالیه‌یی

اتحاده نائل ایتمك ایچون اهالی طرفندن کندیسنه قارشی اظهار اولنان ارزو وتوجهك کافی اولمادیغنی و اوروپا موافقتنه دخی لزوم قطعی اولدیغنی آکلامش ایدی .

اولوقت ساردینیه نك امور خارجیه سنی درعهده ایتمش بولنان قونت قاوور (Cavour) اوروپانك موافقتنی تحصیل ایتمك ایچون صرف ایتدیکی غیرت ایله تاریخده بیوك بر نام قزانمشدر . از جمله قاوور قریم محاربه سنده فرانسه وانکلتره ایله برابر روسیه علیهنه قیام ایتمش ایدی .

والحاصل ویقتور امانوئل ، قاوور ، غاریبالدی ناملری ایتالیانلرك عندنده امریقه ده « واشینغتون » و« فرانقلن » اسملری قدر مقدس ومشهوردر .

بونلر ایتالیه ده بولنان برلی حکومتلرك قالدیرلمسی مشکل اولمادیغنی بیلدکلرندن الك زیاده شمالی ایتالیه یی ضبط ایتمش اولان اوستریه یه اهمیت ویررلر ایدی . دیکر طرفدن اوستریه بسبتون اجنبی اولدیغی ایچون اتحاد افکارینی ترویج ایچون اوستریه هدف اتخاذ اولنمش ایدی .

نهایت ویقتور امانوئل فرانسه ایمپراطوری ناپولئونك معاونتنه استناداً اوستریه علیهنه قیام ایتمشدر . اوستریه لیلر فرانسه نك جدی صورتده مداخله سندن صوکره مقاومت ایده مه یوب مغلوب

اولمش و (ویللا فرانقه)ده امضا ایدیلن شرائط صلحیه موجبنجه ونديكدن بشقه عموم ایتالیه‌یی تخلیه ایتمشدر (١٢٣٧) ٠

فرانسزلر ایله اوستریه‌لیلر بیننده واقع اولان محاربه‌لر ایچنده اڭ مشهور اولانلر (ماجنتا Magenta) و (سولفرینو Solferino) محاربه‌لریدر ٠ فرانسه جنراللرندن ماق ماهون ابراز ایتدیکی شجاعت سایه‌سنده « ماجنته » دوقه‌سی لقبنه ومارشال رتبه‌سنه نائل اولمشدر ٠

علی‌العجله عقداولنان « ویللافرانقه » معاهده‌سی موجبنجه لومبارديه قطعه‌سی اوستریه طرفندن ایتالیه‌یه ترك اولنمشدر ٠ بومعاهده اوروپاده پك بیوك سوء تأثیری موجب اولمشدر ٠ چونكه هركس بومحاربه‌یی ایتالیه‌نك اتحادی اوغورنده چیقارلمش بیله‌یور ایدی ٠ حالبوكه ایتالیه‌نك اڭ مهم نقطه‌سی بولنان ونديك قطعه‌سی ینه اوستریه‌لیلرك النده براقلمشدر ٠

ناپولئونك عقد صلح ایچون عجله ایتمسنه ایكی سبب وار ایدی: بری پروسیه‌نك خفیاً عسكرینی صلاح التنه المسی ماده‌سی ایدی كه ناپولئون انك اوستریه ایله بالاتفاق فرانسه‌یه هجوم ایده‌جكندن قورقه‌یور ایدی، دیكری دخی ذاتاً عموم ایتالیه‌ده ظهوره كلن غلیان افكار ایدی ٠ بوغلیان دوام ایتدیكی حالده ایتالیه‌ده بولنان كوچوك حكومتلر اورته‌دن قالقوب ساووا خاندانك تحت اداره‌سنده اوله‌رق بیوك بر دولت تشكل

ایده‌جك ایدی . ناپولئون ایسه حدود باشنده بیوجك بر دولت ظهوریلك فرانسه ایچون پك‌ده ارانیلیر بر شی اولمدیغندن بحثله مانع اولمایه‌جغنك مكافاتی اولمق و فرانسه‌یی تأمین ایتمك اوزره نیس ناحیه‌سنی و ساووانك فرانسه‌یه مائل اولان جهتنی طلب ایلمشدر .

ساووا دوقه‌لغی باخصوص سادینیه قراللرینك حكومت اصلیه‌لری بولندیغی جهتله تركی پك اغیر گلمش ایسه عموم ایتالیه اوغورنده قربان مقامنده قبول اولنمشدر .

بو صره‌ده (پارمه) و (موده‌نه) دوقه‌لقلرنده عصیان ظهور ایتمش واسكی حكمدار خاندانلری طرد اولنمشدر . بو حالده اهالی‌یه‌واقع‌اولان مراجعت‌اوزرینه‌ایكی قطعه‌نك‌ارای‌عمومیه‌سی ساردینیه‌یه الحاقی طرفنده بولنمشلردر (١٢٣٨) .

بوصره‌ده جنرال غاریبالدی معیتنده بیك نفر گوكللی بولند- یغی حالده جنوا لیماننده كمی‌یه بینوب سیجیلیه‌اطه‌سنه چیقمشدر . ناپولی حكومتی بوكبی تشبثاتك وقوع احتمالنه بناء بوش بولنمایوب مذكور اطه‌ده خیلی عسكر بولندیرمش ایسه‌ده غاریبالدینك كلمسی اوزرینه عموم‌اهالی شویله طورسون، حتی ناپولی‌عسكرینك بر قسمی دخی غاریبالدی طرفنه گچدیكندن غاریبالدی ابتدا سیجیلیه‌یی وصوكره ناپولی‌یی ضبط ایتمشدر .

ارتق بوسفر ایتالیه‌نك اتحادینه برام واقع نظریله باقق

ايچون ايكى ولايت اكسيك ايدى: برى ونديك، ديكرى دخى باپالرى ادارهٔ مستقله‌لرى تحتنده بولنان رومه پرنسلكى ايدى.

غاريبالدى ساردينيه قراليتك ممانعتنه باقمسزين رومه اوزرينه هجوم ايله خيلى موفق اولمش ايسه‌ده فرانسزلر هرحالده رومه‌يى پاپالرك النده براقمق فكرنده اولوب بوخصوصده ساردينيه عليهنده محاربه‌يى دخى ارتكاب ايده‌جكلرينه واقف اولنجه وحتى احوالك كسب وخامت ايتمسندن خوف ايدن ساردينيه حكومتى غاريبالدى‌يه قارشى سلاح بدست پاپايى محافظه ايتمكه قرارويرنجه غاريبالدى دخى موقتاً رومه‌دن صرف نظر ايلمشدر. فقط لومبارديه، موده‌نه، پارمه، فلورانسه، دوقه لقلرى وسيجيليتين قراليتى ساردينيه‌يه الحاق اولنمش وساردينيه «ايتاليه قراليتى» نامنى اخذ ايلمشدر. دولتلر دخى بوتبدلات عظيمه‌يى قبول وتصديق ايلمشلردر.

ارتق نه‌وقت اولورسه اولسون ونديك ايله رومه‌نك دخى ايتاليه‌نك النه كچه‌جكنه شبهه قالمامشدر.

اوستريه ايله پروسيه محاربه‌سى (١٢٤٤) اثناسنده ايتاليه پروسيه ايله اتفاق ايده‌رك واقع اولان (پراغ) معاهده‌سنده ونديك قطعه‌سنى المش، فرانسه ايله المانيه محاربه‌سنده دخى ناپوليونك مغلوبيت واسارتى اوزرينه ويقتور امانوئل مظفراً رومه‌يه داخل اولمشدر (١٢٤٨).

ایشته بو وجهله اتحاد بولمش اولان ایتالیه اتحادك حصوله
کلسنه واسطه اولان اوچ ذاتك نامنی تقدیس ایدر. بونلر
دخی قرال ویقتور امانوئل، قونت قاوور، جنرال غاریبالدی
درکه الیوم هیچ بری برحیات دکلدر. ایتالیه قرالیتی بوکونکی
کونده یکرمی بش ملیون نفوسی حاویدر و اوروپانك دول
معظمه سندن معدود در.—

آمریقه، آسیه، آفریقه، اوستralیه

آمریقه — انکلتره حکومتی طرفندن اتخاذ اولنان ظالمانه مسلکك نتیجه‌سی اوله‌رق شمالی امریقه‌ده کائن انکلتره مستملکاتندن «شمالی امریقه جماهیر متفقه‌سی» نامیله بر هیئت مستقلهٔ سیاسیه تشکل ایتمسی[*] طبیعی انکلتره مستملکاتندن زیاده ظلم تحتنده بولنان سائر امریقه‌لیلرك دخی انتباه بولمسنی موجب اولمشدر.

امریقه قطعه‌سنك قسم اعظمی اسپانیه‌نك النده ایدی. فضله اوله‌رق بو قسم امریقه‌نك الك منبت و محصولدار پارچه‌سی ایدی. شمالی امریقه‌ده مکسیقه، تکمیل وسط، برازیلیه مستثنا طوتلدیغی حالده جنوبی امریقه‌نك همان کافه‌سی اسپانیه‌یه تابع ایدی.

اشبو اراضیٔ وسیعه درت نیم قراللق (مکسیقه یاخود یکی اسپانیه، پرو، یکی غره‌نادا، بوئنوس آیرس) و سکز بیوك ولایت مستقله‌یه تقسیم اولنمش ایدی.

[*] صحیفه ٢٢

اوروپالیلر طرفندن مستملکات خارجیه ویاخود دها طوغریسی ملل اجنبیه حقنده اتخاذ ایده کلدکاری باربار پولیتیقه معلومدر . اسپانیه نك امریقه لیلره قارشی طوتدیغی مسلك بو پولیتیقه لر ایچنده دخی باربارلق ایله کسب شهرت ایتمشدر .

اسپانیه حکومتی امریقه مستملکاتنه مخزن نظریله باقه رق انلردن اقچه المقدن بشقه برشیئه باقمازایدی . کرك هیئت عمومیه ، کرك افراد هیچ برحقوقه مالك دکلدی . حتی اسپانیه دن و الیلك صفتیله امریقه یه کوندریلن ذواتك امریقه ده تولد ایدن مخدوملری بیله حقوق سیاسیه دن قانوناً محروم ایدی .

امریقه لیلر هیچ کیمسه ایله الیش ویریشده بولنمایه جقلر ایدی . حتی اسپانیه دن دخی هرکس مستملکاته مال کتیروب کتوره مز ایدی . امریقه تجارتی برقومپانیه یه منحصر اولدیغی کبی ، یالکز اوقومپانیه سفینه لرنده نقل اولنه بیلیر ایدی وامریقه یه کیده جك مال ایچون مطلق قادیکس اسکله سندن چیقمق اقتضا ایدر ایدی . ایش یالکز بوندن عبارت قالمایوب مثلا مکسیقه ایچون قادیکسدن کوندرلمش اولان مال صوکره مکسیقه دن دیکر محله نقل اولنه ماز ایدی . بناء علیه تجارلر حرص وطمعلرینك ارتکاب ایده بیلدیکی قیمت اوزره مال صاتوب الیرلر ایدی .

امریقه ده فابریقه لر یاپمق ، مکتبلر آچمق ، اوزوم باغی تنظیم ایتمك ممنوع ایدی . مساعدهٔ فوق العاده اولمق اوزره پروقطعه سنه

اوزوم یتشدیرمك وشراب یاپمق ایچون رخصت ویرلمش ایدی.
فقط حدودك خارجنه شراب واوزوم چیقارمق ایچون مساعده ویرلمهمشیدی. بوده کویا اسپانیهده چیقان شرابلره طالب تدارك ایچون ایدی.

امریقه محاربهسی [*] ویرك انقلاب اسپانیه مستملکاتنده افکارك اویانمسنی وحریت واستقلال دعواسیله قیاملر ظهورینی موجب اولمش ایسهده سکنهنك سیرکلکی واهالینك جهالتی مناسبتیله برخیلی مدت بوقیاملر ثمرهسز قالمشدر.

برنجی بیوك قیام ناپولئونك اسپانیهیه دخولی واسپانیهنك فرانسهیه الحاقی اوزرینه واقع اولمشدر. برطاقم ارباب حمیت کویا مغدور قراللره قارشی ابراز صداقت ادعاسیله قیام ایدهرك برطاقم حکومات موقته تشکیل ایتمشلر ایسهده اوروپانك قراری ایله بوربون خاندانی اسپانیهیه عودت ایدنجه بونلر دولت خائنی عد اولنهرق اعدام اولنمشلردر.

فقط حکومات موقته اثناسنده حریت واستقلال ثمرهلرینی طاتمش اولان امریقهلیلر اسپانیوللرك بودفعهکی مظالمندن متنفر اولهرق هپ بردن قیام ایتمشلر وخیلی مدت اوغراشمشلردر.

نهایت امریقهده بولنان اسپانیه مستملکاتندن لاپلاتا (١١٩٤)، چیلی (١١٩٦)، پرو (١٢٠٢)، بولیویه (١٢٠٤)، ونه‌-

[*] صحیفه ٢٢

زوئلا (۱۱۹۷)، یکی غره نادا (۱۱۹۶)، قولومبیه (۱۱۹۹)، مکسیقه (۱۱۹۹)، وسطی امریقه‌نك جماهیر متفقه‌سی (۱۱۹۹) ظهور ایتمشلردر.

بوصره‌ده بره‌زیلیه دخی پورتکیزدن ایریلوب مستقل برایمپراطورلق تشکیل ایتمش ایدی [*] (۱۲۰۰).

امریقه‌نك اشبو استقلال محاربه‌سی اثناسنده ارباب قیام رؤساسندن بولیوار (Bolivar) پك بیوك شهرت قزانمشدر.

شمالی امریقه کبی جنوبی امریقه دخی استقلاله نائل اولنجه ترقی ومعموریت کسب ایتمشدر. شوقدرکه تشکل ایدن متعدد جمهوریتلرده فرق مختلفه بیننده موجود اولان منازعه‌لردن طولایی اره‌صره واقع اولان اختلالر رفاه حاللرینه مانع اولمشدر.

۱۲۲٦ سنهٔ شمسیه‌سنده شمالی آمریقه‌ده کائن قالیفورنیه قطعه‌سنده پك قوتلی التون معدنلری کشف اولندیغندن امریقه‌یه کلن مهاجرلرك مقداری چوغالمش وامریقه‌نك بعض جهتلری معموریتجه اوروپایی کچمشدر.

جماهیر متفقه ابتدای ظهورلرنده درت ملیون اهالیدن عبارت اولدقلری حالده شمدی قرق بش ملیونه قریبدر. سائر امریقه جمهوریتلرینك ترقیلری دخی بو نسبتده‌در.

امریقه امریقه‌لیلر (L'Amériqne pour les Américains)

[*] صحیفه ۱۸۰

قولیله اوروپالیلرك امریقه‌یه مدخله‌سنی قبول ایتمه‌یورلر . حتی برآره‌لق فرانسه ایمپراطوری اوچنجی ناپولئون مکسیقه‌ده ظهور ایدن داخلی اختلالی وسیله اتخاذ ایده‌رك مداخله ایتمش وقوهٔ جبریه ایله مکسیقه‌ده برایمپراطورلق تأسیس ایتمش ایسه‌ده جماهیر متفقه ایله عموم امریقه‌نك معنوی امدادلری سایه‌سنده جانلانمش اولان مکسیقه‌لیلر نهایت غالب کلوب ناپولئونك ایمپراطور نصب ایتدیکی اوستریه پرنسی ماقسیمیلیانی قورشونه دیزمشلر وتکرار اعلان جمهوریت ایلمشلردر (١٢٤٥).—

آسیه — شرق ایله غرب اوزلشماز ایکی رقیبدر ومنازعه‌لری نظر مدنیت وانسانیتده دائما وحشی وچرکیندر . تاریخ مدنیتده الك بیوك بلیه‌دن معدود اولان آتیلا وجنکیزخان کبیلرك تجاوزاتی واهل صلیب مهاجماتی بو رقابتك ثمرهٔ مضره‌سی اولدیغی کبی، انسانیت نظرنده دها اشاغی اولان اوروپالیلرك شمدیکی شرق پولتیقه‌لری دخی بشقه‌جه برشی دکلدر .

اخذواعطا ایچون شرقه کلن « ناموسلی تجار »، کویا رهبر مدنیت ومحافظ حقوق واسایش صفتیله کلن « دیپلوماتلر »،

ناشر حقیقت صفتیله کلن مسیونر پاپازلری ایله کویا « اللهك اوغورنده فدای جان » ایچون کلن اهل صلیب بیننده حقیقت حالده فرق یوقدر . فلسفه عندنده جمله‌سی آخرك حقوق مقدسه‌سنه تجاوز ایدن ظالم وغداردر . حتی شمدیکیلرك تجاوزاتی دها اینجه اولدیغی ایچون او نسبتده اغیردر .

باخصوص عصر حاضرده اوروپالیلرك شرقه طوغری تجاوزاتی نهایت درجه‌ده کسب وسعت ایده‌رك شرقك راحتنی بسبتون اخلال ایتدکدن ماعدا ، غربجه دخی راحتسزلکی موجب اولان و « شرق مسئله‌سی » نامیله شهرت بولان بیوك برمسئله‌نك ظهورینه سبب اولمشدر .

انقلاب کبیرك نتیجه‌سی اولمق اوزره اوروپا ممالکی کسب معموریت ایتمش وسکنه‌لری اونسبتده آرتمشدر .

اولری معموریت عمومی اولمایوب بعض مملکتلره مخصوص اولدیغندن بومملکتلر زراعتی مدار تعیش اتخاذ ایتدکاری اثناده‌کی اهالینك برقاچ مثلی اهالی بسلیه‌جك حاله کلمشدر - یعنی اهالینك برقسم کلیسی صنایع ایله تعیش ایتمکه باشلامشدر .

بو حالك دوامی ایچون مذکور ممالکه ایکی شی لازم ایدی . بونلرك بری فابریقه‌لر ایچون خام امتعه ، دیکری دخی معمولات ایچون مشتری ایدی . معموریت تعمم ایتمزدن اول معموریت حالنده بولنان ممالك لازم اولانی نفس اوروپاده بولوب پکده

خارجه محتاج دکلدی . فقط معموریت تعمم ایده رك هرمملکت کندی محصولاتندن زیاده خام امتعه یه، احتیاجاتنك فضله سی اولان معمولات ایچون دخی مشتری یه محتاج اولدیغندن جمله سی نظرلرینی شرقه چویرمشلردر .

تجاوزات حاضرهٔ غیرمحققه ایله نتایج وخیمه سی اشبو احوالدن تولد ایتمشدر .

اوروپا دولتلری معموریتك کالنه وارمامش اولان آسیه ممالکنی برطاقم اینجه دوشونلمش تجارت معاهده لری ایله کندیلرینه بند ایتمکه چالیشه یورلر . ممالکك برنده بردولت زیاده جه نفوذ کسب ایتدیمی همان اوته کیلر دخی دولت مذکوره دن کری قالمامق ایچون تهدید آمیز بر طاقم دولابلر چویرمکه باشلایورلر وبشقه چاره قالمادیغی حالده مناسبتسز بر وسیله بولوب مذکور آسیه ممالکنه اعلان حرب ایده رك قوهٔ قهریه ایله مقصدلرینی استحصال ایده یورلر .

بویله برکردابه دوشمش ممالکده ترقی و معموریت ایچون محل قالمایور ونقد موجود دائما ممالك اجنبیه یه آقوب کیتدیکندن قوهٔ مالیه سی محو اوله یور . بو حالده ممالکك حریت واستقلالندن دخی اثر قالمایور .

بو وجهله معناً ممالکی ضبط ایتمش اولان اوروپا مدنیلری

موجب غرور و افتخارلری اولان احوالك ممالك مذکوره ده ظهورینی آرزو ایتمه‌یوب الدن کلدیکی قدر مانع اوله‌یورلر . انتباه افکار ، انتشار معارف ، ترقیٔ معموریت ، رفاه احوال – هپ آسیه طوپراغنده اوروپالیلرك الـُ ایستمدکلری شیلردن معدوددر .

حالبوکه اشبو مدنیلر حین اقتضاده تحت تضییقه الدقلری ممالکك تمدن ایتمه‌مسندن و اهالیسنك قابل تمدن اولمادیغندن بحث ایده‌یورلر . یعنی ثمرهٔ سعی و غیرتلری اولمق اوزره کورلنمش اولان حیات طمرلرینی غصب وتجاوزلرینی توسیع ایچون آلت اتخاذ ایله‌یورلر .

معاذ الله بوصورتله پنچهٔ قهرلرینه دوشمش اولان بر ممالکده انتباه افکار واقع اولوب ملت حقوق مقدسه‌سنك برقسمنی اعاده وتأمین ایتمکه قیام ایتدیمی مدنیلرك ارتکاب ایتمه‌دکلری وحشت قالمایور . . .

بوحکمی مدنی اوروپایه قارشی بیوك تحقیر عد ایدنلر بولنور . فقط تاریخك شهادتی دیپلوماتلرك سفسطه‌لرندن زیاده مقبول طوتلدیغی حالده دائما عدالت و حقانیت عاشقی بولنان وجدان بشقه درلو حکم ویره‌مز .

ممالك دولت علیه مستثنا طوتلدیغی حالده اوروپالیلرك اشبو وحشی مسلکلرندن الـُ زیاده متضرر اولان ممالك هندوستان

وچین ممالکیدر . شو یقینلرده یاپونیه ممالکی دخی بونلره منضم اولمشدر .

انکلیزلرک هندوستان پولتیقەلری معلوم [*] برشی ایسەده عصر حاضر ابتداسنده شایان ذکر برطاقم «انواعی» کورلمشدر .

اوللری هندوستان قومپانیەسنک نفوذی بتون هندوستانده حس اولنمقده ایدیسەده قومپانیەیه منتظم برحکومت نظریله باقلق جائز دکلدی . واقعا قومپانیه برخیلی ممالکده مستقلا حکم ایتمکده ایدی . فقط قومپانیەنک مستملکات مستقلەسی متفق عد اولنان بکلکلر ایله بر برندن تفریق اولنمش اولدیغندن واحد سیاسی نظریله باقیله‌جق حالده دکلدی .

روسیه دولتی قفقاسیه وترکستان طریقی ایله افغانستانه طوغری تجاوز ایتمکه باشلاینجه تلاشه دوشمش اولان انکلیزلر بو تجاوزلرک حکمنی اسقاط ایتمکه غیرت ایتمشلردر .

اول امرده انکلیزلر هندوستانده بولنان حکومات مستقلەیی بلا سبب وغایت وحشی صورتده قالدیره رق هندوستان قطعهٔ جسیمەسنک حدود طبیعیەسی بولنان سیند نهری وادیسنی فتح ایتمشلر وافغانستانه قدر کیتمشلردر . فقط بر مدت صوکره بونکله دخی قناعت ایتمیوب افغانستانه داخل اولمشلردر .

انکلیزلر بوفتوحاتی یرلی اهالیدن مرکب اولان عسکر

[*] (صحیفه ١٤)

سایه‌سنده قزانمشلر ایدی . قومپانیه‌نك بسلدیکی ایکی یوز طقسان بیك عسکرك ایکی یوز قرق بیکی یرلیلردن النان کوکلیلر ایدی .

کرك انکلیزلرك بومحاربه‌لر اثناسنده کوستردکاری مظالم وحشیانه ، کرك هندوستانك ضبط ربطنی تأمین ایتدکدن صوکره اتخاذ ایتدکاری مسلك هندولری غلیانه کتیرمشدر . باخصوص انکلیزلرك هندولرك اعتقادلرینه دخی تجاوز ایتملری غلیان افکاری موجب اولمشدر . باشده قومپانیه‌نك تحت اداره‌سنده بولنان معلم عسکر بولندیغی حالده عموم اهالی سلاح بدست انکلیزلرك علیهنه قیام ایتمشلردر (١٢٣٥) .

برطرفدن عصرلرجه دوچار اولدقلری تجاوزات شدیده‌نك انتقامنی المق ایچون فرصت بولمش اولان هندولرك انکلیزلر حقنده ، دیکرطرفدن دخی انکلیزلرك عبرت اولمق اوزره ارتکاب ایتدکاری مقابله‌ده اجرا اولنان بازبارلقلر قال وقلمه آلنیر بوشی دکلدر . « سپاهی عصیانی » نامی ایله معروف اولان بو وقعه تاریخك الك چیرکین صحائفندن معدوددر .

انکلتره حکومتی وقعهٔ مذکوره یی وسیله اتخاذ ایدرك هندوستانی قومپانیه نك الندن اخذ ایتدیکی کبی ، هند وچین شبه جزیره‌سنده دخی خیلی یرلر ضبط ایتمشدر .

روسلرك هندوستانه طوغری تجاوزلری بویله نتیجه‌لری موجب اولمش ایدی . سیبریه طریقی ایله چین اوزرینه واقع اولان روس

تجاوزاتنك نتایجی ایسه دها چیركین ایدی . انكلیزلر آفیون مسئله‌سنی وسیله اتخاذ ایده رك چین دولتنه اعلان حرب ایتمش وبعض مهم نقطه‌لرینی ضبط ایلمشلردر .

انكلیزلر هندوستانده آفیون زرعنه قیام ایده رك كلیتلی محصول المغه باشلامشلر ایدی . انكلیزلر آفیونی صاته‌جق یر بولمق ایچون چینلیلری آفیون استعمالنه آلشدیرمشلر وبوندن كلیتلی كار ایتمكه باشلامشلردر .

آفیونك وجوده وذهنه اولان سوء تأثیراتی معلومدر . چین حكومتی آفیونك ممالكك خرابیتنه سبب اوله‌جغنی درك ایده رك آفیونك استعمالنی وچین ممالكنه خارجدن دخولنی منع ایتمشدر . آفیونك تجارتی سایه‌سنده چین ممالكنی صومیغه الشمش اولان انكلیزلر حكومتك بوقرارینه قارشی پروتستو والئ صوكره اعلان حرب ایلمشدر (۱۲۱۸) .

بومحاربه اثناسنده انكلیزلر چین سواحلنده بولنان معموره‌لری تخریب ایتمشلر واهالیدن اثنای حربده كلیتلی تضمینات آلمشلردر . بر دفعه یالكز قانتون شهرندن یكرمی آلتی ملیون فرانق طلب ایتمشدر .

بوصره‌ده انكلیزلر (پریم) اطه‌سی ، عدن ، سینغوپور ، مالاقه موقعلرندن بشقه چیندن (هونغ قونغ) اطه‌سنی اخذ وغصب ایلمشدر .

روسلرك آمور واديسنى ضبط ايلملرى اوزرينه انكلتره چينده اجرا ايتمكده اولديغى نفوذه قوت ويرمك فكرينه دوشمشدر . فقط انكلتره يالكز حركت ايتمكه جسارت ايده مديكندن فرانسه ايله اتفاق ايتمشدر .

انكلتره وفرانسه اردوسى (پوليقاو) موقعنده چين اردوسنى پريشان ايتمشلر و مظفراً چينك پاى تختى بولنان پكين شهرينك پيشكاهنه كلمشلردر (١٢٣٥) .

انكليزلر و فرانسزلر بلا سبب مشروع ايمپراطور سراينى وحشى صورتده يغما ايتدكدن صوكره احراق بالنار ايلمشلردركه هيچ برمعذرت قبول ايتمز تجاوز وحقسزلقدر .

بومحاربه‌نك نتيجه‌سى اولمق اوزره عقد اولنان (تين چين) معاهده‌سى موجبنجه چين ممالكى اوروپانك افساده مائل اولان ديپلوماتلرى ايله مسيونرلرى ايچون كشاد اولنمشدر .

بوارەلق ياپونيه ممالكى دخى اوروپاليلر ايله مناسبات پيدا ايتمشدر . بوكونكى كونده ياپونيه ممالكى اخذ واعطا ايچون آچيقدر واوروپاليلر ايله واقع اولان اختلاط مذكور ممالكك طريق مدنيته سالك اولمسنه سبب اولمشدر .

اخيراً آسيه بشقه درلو انقلابلره استعداد كوسترمكه باشلامشدر . وسطى آسيه ايله هندوستانك شمال غرب طرفنده خيلى عصرلردن برى دين اسلام انتشار ايتمش ايديسه‌ده نور

اسلام (هیمالایه) و (بللور) سلسله‌لرینی کچه‌مه‌مش ایدی •
ازمنهٔ متأخره‌ده توسع ایدن مناسبات تجاریه موفقیات مدنیه ایله حقایق مذهبیه‌نك انتشارینه دخی سرعت وسهولت ویرمشدر • ازجمله چین ممالکنك غرب جهتنده عصر حاضر ابتداسندن بری نور اسلام منتشر اولمقده اولوب حتی بر پاره‌لق (قاشغار) دولتی نامیله بیوجك بردولت ظهور ایتمشدر •

ملیونلرجه پاره صرف ایدیله‌رك بیکلرجه مسیونر واعظلری چین ممالکی داخلنده طولاشدیرلمقده اولدیغی حالده برثمره کوره‌له دیکنه ومقام خلافتدن کیسه‌نك وعظ ونصیحت مقصدی ایله اولطرفه کیتدیکی یوق ایکن برقاچ ملیون مجوسینك مسلمان اولدیغنه باقیلیرسه جمعیت اسلامیه طرفندن جدی صورتده تشبث واقع اولدیغی حالده آسیه‌نك شرق طرفنده پك مهم انقلابات ظهوره کله‌جکی ملحوظدر •

از جمله کار ایله طویماز اولان اوروپالیلرك ارتکابلری بویله تشبثك نتیجه پذیر اولمسنه سبب اوله بیلیر • —

آفریقه — آفریقه قطعه‌سی ترقی وتمدن خصوصنده قطعات خمسه‌نك الك کریسنده بولندیغی کبی، برخیلی یرلری دخی حالا

کشف اولنه مامشدر. یالکز مصر قطعه‌سی ایله دولت علیهٔ عثمانیه‌نك تحت اداره‌سنده بولنمش اولان سائر قطعات بوخصوصده مستثنادر. ذاتاً مصر قطعه‌سی ازمنهٔ مجهوله‌دن بری الڭ معمور و متمدن ممالکدن معدود اولوب هله فرانسه مهندسلرندن مشهور (فردیناند دهلسه‌پس) معرفتیله حفر و بیك ایکی یوز قرق یدی سنه‌سنده کشاد اولنان سویش قنالی مصری الڭ ممتاز ممالك صره‌سنه قویمشدر. اشبو قنال تاریخ مدنیتده ذکر اولنه‌جق آثار عظیمه‌نك الڭ برنجیلرندندر.

فضله اوله‌رق مستملکات حرصنه دوشمش اولان اوروپالیلرڭ آفریقه سواحلنده ضبط ایتمش اولدقلری بعض نقاط مهمه دخی اعمار اولنه‌رق مدنیت اوجاغی کسلمشدر. بونلرڭ ایچنده الڭ مهم اولان الماس معدنلری ایله موقعی سایه‌سنده کسب اهمیت ایدن (امید برونی) و یاخود (قاپ) ممالکیدر. قاپ انکلیزلرڭ النده‌در.

اخیراً شمالی افریقه‌ده جزایر قطعه‌سنی ضبط ایتمش اولان فرانسه‌نك نفوذ و تجاوزلری حس اولنمقده‌در.

افریقه‌نك اقالیم مجهوله‌سنی کشف و تحری ایچون پك چوق تشبثلر واقع اولمش ایسه‌ده مقصد تمامیله استحصال ایدیله‌مه‌مشدر. کشف و تحری‌یه قیام ایدنلر ایچنده (لیوینغستون)، (به‌کر) (استانلی) الڭ زیاده شهرت قزانمشلردر.

اوستراليه — ابتدالری اوروپالیلر اوستراليه قطعه‌سنه اهمیت ویرمه‌مشلر ایدیسه‌ده معتدل اولان هواسی و آلتون معدنلری سببیله یواش یواش اورایه دخی هجوم واقع اولمشدر. اوستراليه قطعه‌سنك همان کافه‌سی انکلیزلرك النده‌در و باخصوص شرق جنوبی سواحلی پك معموردر. اوستراليه‌نك امریقه کبی پك آز مدت ایچنده ترقی ایده‌جکنه امید واردر.

کشاد اولنان سویش قنالیله حفری متصور اولان پاناما قنالی اوستراليه‌نك اهمیتنی تزیید ایده‌جکدر. —

مدنیت حاضره

ترقیات وکمالات عصر حاضرده (وولتر)، (بقون)، (قانت) کبی حکمانك دخی خیاللرینه صیغمایه‌جق درجه‌یه کلمشدر.

تاریخ بوینده ترقی و تمدنك درجات عالیه‌سنه وارمش پك چوق اقوام کورلمشدر. فقط اقوام مذکوره سیاسة انقراض بولنجه مدنیتلری دخی برابر محو اولمشدر.

بو دفعه مدنیت تعمم ایتمش اولدیغندن اویله بر ایکی قومك انقراض بولمسیله تهلکه‌یه اوغرایه‌جق درجه‌یی کچمشدر.

بو درجه‌ده ترقیاتك امثالی کورلمه‌دیکی کبی، مدنیتك بو حاله کله‌جکی دخی کیمسه‌نك خاطرینه کلمه‌مشدر. فقط بونکله برابر شمدی دها چوق ترقیات ایچون اوکده میدان اولدیغی اکلاشیله‌یور.

مدنیت حاضره‌نك بو مرتبه‌ده ترقی ایتمسنه باشلیجه اصول طبع سبب اولمشدر. لکن شمدی تاریخ مدنیتده (بخار) ایله (الکتریك) اصول طبع درجه‌سنده اهمیت کسب ایتمشدر.

امریقه‌لی فولتون (Fulton) واپور ایجاد ایتمش (١١٨٨)،

انکلیزلی استفنسون (Stephenson) دمیریولی اوزرنده یورویه‌جك لوقوموتیف میدانه قویمش (١١٩٢)، دانیمارقه‌لی (ارشتد) (Oerstedt) وفرانسه‌لی (آراغو) و(آمپر) الکترو ماغنتیزمك خاصه‌لرینی بیان ایده‌رك تلغرافك ایجادینه سبب اولمشلردر (١٢٣٢).

اشبو ایجادات سایه‌سنده دنیا اوتوز قرق سنه ظرفنده طانیلمایه‌جق حاله کلمشدر. بونلر بین‌الناس جاری اولان معاملات ومناسباته کلی سهولت ویره‌رك اقوام متمدنه‌نك برحس ایله محسوس یکانه جمعیت اولمسنه سبب اولمشدر.

آرتق برقوم وملته مخصوص مدنیت وادبیات قالمایوب یکی ظهور ایدن براصول ایله براثر همان برقاچ کون ظرفنده مدنی اولان عالمك مالی کسیلمکده‌در. امریقه‌ده ظهور ایدن بروقعه موقعدن بش اون ساعت بعد مسافه‌ده بولنان مملکت ایله برابر دنیانك هرطرفنه منتشر اوله‌یور وهریرده جمعیت برانده وبر تأثیر ایله متأثر اوله‌یور.

معموریت ایلریلدکجه لزومی قدر عمله بولمق ایچون کوچلك حس اولنمغه باشلامشدر. بونك ایچون ارباب فنون رنجبرلك یرینی طوته‌جق ماکنه‌لر ایجاد ایتمشلردر.

بوماکنه‌لرك ایچنده برزنجیره ویریلن کونده‌لك قدر مصرف ایله بیك عمله‌نك کوره‌میه‌جکی ایشی کورن ماکینه‌لر واردر. بناءعلیه ماکنه‌لر دخی ترقی ومعموریته پك بیوك خدمت ایتمشلردر.

معموریت تعمم ایده‌رك فابریقه‌لر چوغالدیغندن رقابت ظهور ایتمش وامتعه‌نك قیمتی تدنی ایتمشدر . بونك اوزرینه فابریقه‌لر عمله‌دن دها اهون اولان ماکینه‌لری استعمال ایتمکه باشلامشلردر .

ماکینه‌لرك تکثری کونده‌لکك تدنی ایتمسنی موجب اولمش حالبوکه معموریت ایله برابر اکمك ، ات ، یاغ کبی حوایج ضروریه‌نك قیمتی ترقی ایتمشدر .

بو سببدن اوله‌رق عمله کروهی فقروضرورته دوچار اولمشدر . بو بیچاره‌لر کونده‌لکلری ایله انجق یومیه مصارفلرینی تسویه ایده‌بیلدکلرندن خسته اولدقلری ، یاخود برسببدن اوله‌رق فابریقه‌دن چیقدقلری حالده اچ و بیعلاج قاله‌یورلر .

بو صنف اهالی هر بر ممالکده یوز بیکلر ایله صایلقده اولدیغندن احوال مذکوره پك چوق ارباب قلمك اذهاننی مشغول ایده‌رك « سوسیالیزم » نامیله معروف اولان عظیم برمسئله‌نك ظهور ایتمسنه سبب اولمشدر .

ایش ارادقلری حالده ایش بوله‌مایوب اچ قالمقده اولان عمله یأسلرندن احوال حاضرهٔ مدنیه‌نك محتاج اصلاح اولدیغندن بحثله اشتراك اموال یاخود « قومونیزم » اصولی کبی وحشی افکار نشر ایتمکه وحتی بونك ایچون خفی وعلنی جمعیتلر تشکیل ایتمکه باشلامشلردر .

وقت حاضرده متمدن اولان ممالکك کافه‌سی اشبو سوسیالیزم

مسئله‌سی ایله مشغولدر و حالا مسئله‌نك حسن صورتله تسویه اولنه بیله‌جکنه قطعی بر امید یوقدر.

ترقی ایدن مدنیت هر وقت اولدیغی کبی اخلاقك بوزلمسنه سبب اولمش ایسه‌ده انتظام بولمش اولان مکاتب و ادبیات بر درجه‌یه قدر اخلاقی محافظه ایتمکه موفق اولمقده‌در.

هر وقت اولدیغی کبی عصر حاضرده دخی فرانسه ملتی ترقی یولنده ملل سائره‌یه رهبرلك ایتمشدر. «تموز قرالیتی» دورنده کسب کمال ایدن ادارهٔ مشروطه ادبیاتك فوق العاده ترقی ایتمسنه سبب اولمشدر. ملتك نائل اولدیغی حریت هر نوع افکار نشرینه مساعد اولوب بو ایسه فرانسه‌ده متعدد فرقه‌لرك ظهورینی منتج اولمشدر. هر فرقه‌نك مروج افکاری اولمق اوزره بر رسالهٔ موقوته ایله بر غزته‌لری بولنور ایدی. رقابت، منازعه، اعتراض هپ غزته‌جیلکك ترقی ایتمسنه و اهمیت کسب ایلمسنه سبب اولمشدر.

اون‌نجی عصردن بری اوروپا ادباسی اثرلرینه موضوع بولمق ایچون یونان تاریخی ایله ادبیاتنه مراجعت ایدرلر ایدی. بو سفر ایسه ادبا میدانده اولمایان رومه ایله یونانستانك جانسز آثارینه تقلیداً حرکت ایتمه‌یوب کندی ملتنك تاریخنه مراجعتله اهالینك نظر دقتنی جلب و حمیتنی تحریك ایده‌جك موضوعلر آرامغه باشلامشلردر. بو دخی حمیت ملیه‌نك اویانمسنه یاردم ایتمشدر.

اشبو اصول جدیده « رومانتیزم » (Romantisme) یاد اولنمشدر .

رومانتیزم کروهنه منسوب اولان ادبا ایچنده الڭ مشهور اولانلر تعصب دینی ایله معروف اولان (شاتوبریان Chateaubriand) ، لامارتین ، ویقتور هوغو ، مادام استایل (de Staël-Holstein) (که مشهور نه کرڭ قیزی ایدی) در .

سوسیالیزم مسئله‌سی پك زیاده اهمیت کسب ایتمش اولدیغندن خیلی ادبانڭ دقتنی جلب ایتمشدر . بونلرڭ ایچنده سن سیمون ، فوریه ، پرودون ، ژورژ زاند سوسیالیزم فکرینی ترویج ایتمکله کسب شهرت ایتمشلردر . پرودون (Proudhon) « ملك » عنوانلی اثرنده ملکڭ اساسنی اعتراض ایده‌رك « ملك سرقت اثریدر » دیمشدر .

ژورژ زاند نامی ایله کسب شهرت ایدن مادام دوده‌وان (Dudevant) دخی رومانلرنده سوسیالیزم افکارینی ترویج ایتمشدر .

مورخلردن « تاریخ مدنیت » صاحبی کیزو (Guizot) ، « ناپولئون بوناپارت » تاریخنڭ مؤلفی مشهور (تیه‌ر Thiers) وتیه‌رری ایلری کلمشلردر .

ارباب فلسفه وفنوندن « پوزیتیویزم » اصول فلسفه‌سنڭ محدثی اوکوست قونت (Aug. Comte) ، ریاضیون وطبیعیوندن آراغو ، لوه رریه (Leverrier) ، آمپه‌ر مشهوردرلر .

المانیه‌ده ارباب فلسفه‌دن شیللینغ (Schilling) و هه‌کل (Hegel)، ارباب فنوندن علکساندر هومبولدت(Humboldt)، مورخیندن نیبوروشلوسر (Schlosser) ، شعرادن دخی هانری هه‌ینه (Heïne) ایلری کلمشلردر .

هومبولدك « جهان » (Cosmos) عنوانلی اثری الك مشهور آثار فنیه‌نك بریدر . شلوسرك یکرمی بش بیوك جلدی حاوی اولان تاریخ عمومیسی واردر . تاریخ بیوك انقلابه قدر کتیرلمشدر . المانیه مورخلرندن هروه نوس (Hervenus) شلوسرك براقدیغی نقطه‌دن بدأ ایله عصر حاضر تاریخنی تحریر ایلمشدر .

انکلتره‌یه کلنجه ادبادن لورد بایرون (Byron) ، والتر اسقوت ، دیکنس ، ارباب فنوندن داروین (Darwin) ، مورخیندن دخی لورد ماقوله‌ی (Macaulay) و بوقل (Bockle) مشهوردر .

بایرونك آثارنده یأس و دنیادن اکراه مشاهده اولنور . بو حال شاعرك مزاجیله امتزاج ایدر بر حال بولندیغندن بایرونه پك چوق مقلد ظهور ایتمشدر . حتی ادبیاتده بو اصول « بایرونیزم » یاد اولنمشدر .

داروینك « انسانلرك صورت ظهوری » حقنده‌کی اثری اوروپاده پك بیوك کورلتی یی موجب اولمشدر .

ماقوله‌یك تراجم احوالی ایله انكلتره تاریخی پك زیاده مقبـول اولدیغی کبی ، بوقلك « تاریخ مدنیتی » دخی الك بیـوك اثرلرندندر . بوقل اشـبو اثرنده کندیسـنك مدنیت حاضره‌نك علیهنده بولندیغنی ایما ایتمشدر .—

تاریخ عمومینك صوکی

فی ۳۱ اغستوس سنه ۱۳۱٠

اخطار

« تاریخ عثمانی » نك فتح قسـطنطینیه‌دن بری اولان قسمی « تاریخ عمومی » نك اجزاسـندن بولندیغی حالده ایچنـه درج اولنمامش و مستقل ایکی جـلد اوله‌رق یقینلرده نشری مقرر بولنمشدر . بو دخی « تاریخ عثمانی » نك بر آز مفصلجه یازلمسندن ایلری کلمشدر .

(محمود) بكك مطبعه‌سنده طبع اولنمشدر

Von Anna

Mein Freund ist dieses Buch, und welches ist der Ihrige?